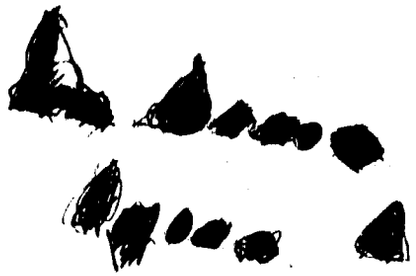

8.518

CODUL COMERCIAL

ADNOTAT

CU

JURISPRUDENȚA CURȚII DE CASAȚIE

DELA 1894 PÎNĂ LA 1 IANUARIE 1914

DE

GEORGE T. IONESCU

GREFIER LA CURTEA DE CASAȚIE

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY & Co.

CALEA VICTORIEI, 37

PREFAȚĂ

Dacă în materia dreptului civil și a celui penal, jurisconsulții noștri ne-au îmbogățit literatura juridică cu comentarii, tratate sau explicațiuni teoretice și practice, în materia dreptului comercial însă nu avem decât foarte puțin. Aceasta nu provine, desigur, din cauză că codul comercial ar fi lipsit de interes, sau că nu ar exista materialul necesar unui comentariu, căci, față cu marea desvoltare a comerțului țării noastre, cunoașterea modului de interpretare și aplicare a legilor comerciale devine de o importanță capitală, iar jurisprudența Inaltei Curți de Casație, care constitue un factor de primul rând în alcătuirea unui comentariu juridic, a devenit în ultimul timp de o bogăție și importanță deosebită.

Cauza, deci, trebue căutată într'altă parte. Știm cu toții că cei mai reputați și fecunzi autori în țara noastră, în orice ramură de activitate intelectuală, nu pot trăi numai din produsul operilor lor, astfel că, ocupațiunea lor principală trebuind să fie alta, timpul și munca ce depun în exercițiul acelei profesiuni sau ocupațiuni principale nu le mai îngădue să facă operă grea de comentator al științei dreptului.

De aceea cred că, în această privință și din acest punct de vedere, este necesar ca munca să fie divizată. Această idee m'a călăuzit și în lucrările mele anterioare și, în special, în lucrarea asupra codului penal, pe care l'am adnotat, în colaborare, cu doctrina și jurisprudența română și franceză, lăsând altuia mai competinte sarcina de a-l complecta și a face un comentariu desăvârșit. Pre-

vederea s'a realizat curând după aceea prin publicarea codului penal comentat de pana autorizată şi maestră a d-lui profesor I. Tanoviceanu.

Pornind de la aceeaşi idee şi ţinând seama de lipsa unui cod comercial adnotat cu jurisprudenţa Curţii de Casaţie pe ultimii zece ani, — lipsă de care mi s'au plâns mulţi domni magistraţi şi avocaţi, — am sacrificat şi din puţinul timp ce-mi mai rămâne liber, pentru a da la lumină lucrarea ce lipsea.

Am reprodus sub fiecare articol rezumatul deciziilor Curţii de Casaţie pronunţate în materie comercială în ultimii 20 de ani.

Nu văd în această lucrare, mai mult decât poate vedea oricine: o colecţionare conştiincioasă de jurisprudenţe.

Oricât de mică ar părea această lucrare, comparată cu operile marilor noştri autori, totuşi ea poate contribui cu folos la o operă mai vastă asupra materiei. Cele mai grandioase lucrări ale omenirei nu sunt decât produsul muncii comune a mai multora.

Aşteptăm cu toţii pe architectul maestru, pe jurisconsultul emerit, care să întrebuinţeze, să coordoneze şi să combine şi această lucrare, împreună cu altele de o valoare mai mare, pentru a alcătui un comentariu desăvârşit asupra codului nostru comercial.

G. T. I.

CARTEA I

DESPRE COMERŢ IN GENERAL

TITLUL I

DISPOZIŢIUNI GENERALE

Art. 1. — In comerciu se aplică legea de faţă.

Unde ea nu dispune se aplică codicele civil. (Civ. art. 1531. Com. 889. Com. italian 1).

Adnotaţii. — **1.** Interpretarea contractului de navlu constitue o cestiune de fapt lăsată cu totul la aprecierea suverană a judecătorului fondului. (Cas. II. — Decizia 254 din 28 Nov. 1895. — *Bul.* pag. 1406).

2. Dispoziţile art. 1886 şi 1694 c. civ. se aplică şi pentru prescripţiunile acţiunilor comerciale, de oarece, potrivit art. 1 c. com., dispoziţiile cod. civ. se aplică şi în comercial, întrucât nu există alte dispoziţii derogatorii. (Cas. III. — Decizia No. 337 din 10 Dec. 1907. —*Bul.* pag. 1966).

3. In virtutea principiului de drept înscris în art. 1 şi 889 c. com., după care regulele de procedură civilă au a se aplica şi în materie comercială, de câteori legea comercială nu prevede o dispoziţiune specială, trebue a decide că de câteori este vorba de prescripţiunea unei sentinţe definitive şi executorie, dată în materie comercială, are a se aplica tot regula comună prevăzută de art. 404 din proc. civilă, adică prescripţia de 30 ani. (Cas. III. — Decizia No. 246 din 16 Octomvrie 1907. — *Bul.* pag. 1611).

4. In lipsa unui text de lege în cod. com., care să deroge dela regula stabilită prin art. 404 proc. civ., potrivit cărula o hotărîre judecătorească pierde puterea lucrului judecat, dacă nu s'a executat timp de 30 ani dela data ei, urmează că şi în materie comercială au a fi aplicate hotărîrilor aceiaşi prescripţie de 30 ani, iar nu cea de 10 ani, care nu rezultă din nici un text de lege. (Cas. II. — Decizia No. 132 din 15 Sept. 1909.— *Bul.* pag. 965).

5. Cu toate că dispoziţiunile art. 1138 din cod. civ., prevăd că remiterea voluntară a titlului original, făcută de creditor debitorului, dă proba liberaţiunii, totuşi, atunci când e vorba de o cambie care a fost înlocuită prin hotărîrea judecătorească ce s'a dat pe temeiul ei, remiterea cambiei nu mai poate da proba liberaţiunei, ci remiterea hotărîrei judecătoreşti împreună cu cambia, sau cel puţin numai a hotărîrei, poate face proba liberaţiunii făcută de creditor debitorului. (Cas. II. — Decizia No. 132 din 15 Sept. 1909.— *Bul.* pag. 965).

6. Posesorul unei cambii trebue să intenteze acţiunea sa de regres contra coobligaţilor anteriori în cele 15 zile dela

data protestului, sub pedeapsa pierderei acţiunei în contra celui coobligat. (Cas. III. — Decizia No. 16 din 18 Ianuarie 1910. — *Bul.* pag. 101).

7. Legiuitorul român nu a voit să dea putere de lege uzurilor comerciale şi această intenţiune a sa reiese în mod învederat atât din faptul că în redactarea art. 1 a suprimat alin. corespunzător din art. 1 c. com. italian, cât şi din desbaterile ce au avut loc în parlamentul ţării, cu ocazia votării acestui cod, din care rezultă că comerţul ţării, fiind de dată recentă şi neavând uzuri constante, ar fi un adevărat pericol admiterea lor cu putere de lege.

Prin urmare, Curtea de Apel violează art. 1 c. com. şi interpretă şi aplică greşit art. 1547 şi 1548 c. civ., dela mandat, când stabileşte că între părţi s'a încheiat un contract de misitie, care, conform uzului, ar fi revocabil şi nu ar conferi dreptul de onorariu misitului, decât numai când afacerea s'a făcut prin mijlocirea lui. (Cas. III. — Decizia No. 490 din 13 Decembrie 1913. *Jurispr. Română* pag. 10 din 1914).

8. In lipsa unui text de lege în codul de comerţ, care să deroge de la regula prescrisă de art. 404 pr. civ., au a fi observate regulele admise în materie civilă, potrivit rânduelilor din art 1 şi 889 c. com.

Deci, numai printr'o greşită interpretare dată art. 947 c. com. şi violând art. 404 pr. civ., instanţa de fond a declarat prescrisă cartea de judecată pusă în executare, dată în materie comercială, pe motiv că ea nu s'a executat timp de 10 ani. (Cas. II. — Decizia civilă No. 259 din 11 Decembrie 1913. — *Jurispr. Română*, pag. 117/914).

— Vezi şi jurisprudenţa de sub articolul 947.

Art. 2. — Bursele, bâlciurile (iarmarocurile), târgurile, docurile şi întrepozitele, precum şi celelalte instituţiuni cari serv comerciului, se regulează prin legile şi regulamentele lor speciale. (Com. 73, 957. Legea din 28 Iunie 1881 şi 4 Iulie 1881. Italian 2).

Adnotaţii. — **1.** Condiţiunile în cari o industrie funcţionează, spre a se şti dacă prin extensiunea sa are un caracter comercial, este o cestiune de pură apreciere a instanţei de fond. (Cas. I. — Decizia 352 din 28 Oct. 1896, — *Bul.* pag. 1369).

2. Morarul care primeşte o plată, în natură sau în bani, pentru serviciul ce-l face de a transforma grânele în făină, nu săvârşeşte prin aceasta chiar un fapt care să poată socoti de comercial şi prin urmare, nu poate fi obligat de a ţine registre comerciale. (Cas. I. — Decizia 352 din 28 Oct. 1896. — *Bul.* pag. 1369).

TITLUL II

DESPRE FAPTELE DE COMERCIU

Art. 3.— Legea consideră ca fapte de comerciu:

1) Cumpărările de producte sau de mărfuri spre a se revinde, fie în natură, fie după ce se vor fi lucrat sau pus în lucru, ori numai spre a se închiria; asemenea şi cumpărarea

spre a se revinde, de obligaţiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerciu; (Civ. 1410—1490. Com. 5 şi 60—73).

2) Vânzările de producte, vânzările şi închirierile de mărfuri, în natură sau lucrate, şi vânzările de obligaţiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerciu, când vor fi fost cumpărate cu scop de revânzare sau închiriere; (Com. 5 şi 60).

3) Contractele de report asupra obligaţiunilor de Stat sau a altor titluri de credit circulând în comerciu; (Com. 73—77).

4) Cumpărările şi vânzările de părţi sau de acţiuni ale societăţilor comerciale; (Com. 77 şi 166—172).

5) Orice întreprinderi de furnituri;

6) Intreprinderile de spectacole publice;

7) Intreprinderile de comisioane, agenţii şi oficiuri de afaceri; (Com. 405—412).

8) Intreprinderile de construcţiuni;

9) Intreprinderile de fabrici, de manufactură şi imprimerie;

10) Intreprinderile de editură, librărie şi obiecte de artă, când altul de cât autorul sau artistul vinde;

11) Operaţiunile de bancă şi schimb; *a*)

12) Operaţiunile de mijlocire (samsărie) în afaceri comerciale;

13) Intreprinderile de transporturi de persoane sau de lucruri pe apă sau pe uscat; (Com. 415—600).

14) Cambiele şi ordinele în producte sau mărfuri; (Com. 270—358).

15) Construcţiunea, cumpărarea, vânzarea şi revânzarea de tot felul de vase pentru navigaţiunea interioară şi exterioară şi tot ce priveşte la echiparea, armarea şi aprovizionarea unui vas.

16) Expediţiunile maritime, închirierile de vase, împrumuturile maritime şi toate contractele privitoare la comerciul de mare şi la navigaţiune; (Com. 557, 602 şi 616).

17) Asigurările terestre, chiar mutuale, în contra daunelor şi asupra vieţei;

18) Asigurările, chiar mutuale, contra riscurilor navigaţiunei;

19) Depozitele pentru cauză de comerciu; (Com. 478—490).

20) Depozitele în docuri şi întrepozite, precum şi toate ope-

a) Cuvintele „şi schimb“ lipsesc din codul italian.

raţiunile asupra recepiselor de depozit (varante) şi asupra scrisurilor de gagiu, liberate de ele. (Com. 4—6, 74, 171, 270, 358, 405, 413, 442, 491, 557, 571; 592, 601 şi 616. Ital. 3),

Adnotaţii. — **1.** Faptul de a cumpăra producte sau mărfuri spre a le revinde, fie în natură fie după ce se vor fi lucrat sau pus în lucru, constitue un fapt de comerţ. (Cas. I. — Decizia 258 din 13 Sept. 1893. — *Bul.* pag. 753).

2. Proprietarul unei mori, la care alţii vin de macină şi dela cari ia o taxă fie în bani, fie în natură, nu poate fi considerat ca comerciant, nefăcând acte de comerţ şi, prin urmare, nu poate fi obligat a avea registre ţinute ca comercianţii. (Cas. I. — Decizia 258 din 13 Sept. 1893. — *Bul.* pag. 753).

3. Proprietarul unei mori, care ar cumpăra cereale spre a le transforma în făină pentru a o vinde, face act de comerţ.

(Cas. I. — Decizia 258 din 13 Sept. 1893. — *Bul.* pag. 753).

4. După acest articol cambiile şi ordinele în producte sau mărfuri, se consideră ca acte de comerţ.

(Cas. II.— Decizia No. 166 din 6 Oct. 1893. — *Bul.* pag. 890).

5. Deciziunea judecătorului de fond, cum că din registrele ţinute de un comerciant, la cari s'a referit cineva spre a'şi stabili pretenţiunea făcută contra acelui comerciant, nu rezultă nici o probă, constitue o deciziune de fapt, care nu este supusă cenzurei curţii de casaţiune.

(Cas. I.— Deciziunea 259 din 13 Sept. 1894. — *Bul.* pag. 846).

6. Relaţiunile dintre patron şi servitor, nu sunt considerate de lege ca fapt de comerţ, de unde urmează că acţiunea prin care un servitor reclamă dela patronul său comerciant plata de salariu pentru serviciile ce i-a făcut, este de competinţa tribunalelor civile. (Cas. I. — Decizia 259 din 13 Sept. 1894. — *Bul.* pag. 846).

7. Recursurile în casaţiune făcute contra hotărîrilor date în materie de contestaţiuni la executarea actelor de hipotecă sunt de competinţa secţiunei I a curţei de casaţiune. (Cas. II. — Decizia 399 din 18 Oct. 1894. — *Bul.* pag. 1000).

8. Cestiunea de a se şti dacă un act este un act de comerţ sau nu, constituind o cestiune de drept, intră în căderile curţei de casaţiune de a fi examinată.

(Cas. Secţ. vac. — Decizia 361 din 4 Iulie 1894. — *Bul.* pag 773).

9. Erezii unui codebitor solidar nu răspund de întreaga datorie de cât proporţional cu partea ereditară a fie-căruia.

(Cas. II — Decizia 185 din 2 Oct. 1895. — *Bul.* pag. 1212)

10. Agricultorul care ţine prăvălie, unde vinde în detaliu productele pământului ce ţine cu arendă, plătind patentă pentru acest comerţ şi avându-şi firma comercială înscrisă la tribunal, şi care mai cumpără şi dela alţii asemenea producte, pentru a le revinde, face prin aceasta acte de comerţ şi deci poate fi declarat în stare de faliment. (Cas. II. — Decizii 289 din 25 Nov. 1897. — *Bul.* pagina 1401).

11. Aprecierea depoziţiunilor martorilor este o cestiune de fapt sustrasă cenzurei curţei de casaţiune, afară numai dacă s'ar constata de instanţa de fond contrariul depoziţiunilor martorilor şi dacă motivul de casare s'ar formula în acest sens. (Cas. II. — Decizia 289 din 25 Nov. 1897. — *Bul.* pag. 1401).

12. Judecătorii fondului sunt suverani să-şi formeze convingerea numai din depoziţiunile unor martori, considerându-le ca mai sincere, înlăturând pe celelalte.

(Cas. II. — Decizia 289 din 25 Nov. 1897. — *Bul.* pag. 1401).

13. Sunt considerate ca acte comerciale şi prin urmare, acţiunile ce derivă dintr'însele de competinţa jurisdicţiunei comerciale, acele acte, cari, prin natura

reală a lor, constitue un act de comerţ, abstracţiune făcând de persoana ce le săvârşeşte, de unde rezultă că un comerciant poate face şi acte cari sunt de natură civilă, în care caz nu e supus jurisdicţiunei comerciale. (Cas. II. — Decizia 312 din 16 Dec. 1897.—*Bul.* pag. 1497).

14. Farmaciştii sunt comercianţi şi, ca atare, sunt supuşi regulelor comune comercianţilor şi pot fi declaraţi în stare de faliment când încetează plăţile.

(Cas. II. — Decizia 290 din 2 Noembrie 1898. — *Bul* pag. 1315).

15. Actul de ipotecă prin care debitorul garantează plata integrală a unei cambii semnată de dânsul, nu poate fi socotit de cât ca un act de comerţ, căci nu este de cât un accesoriu al contractului principal — cambia —, care este de natură comercială şi prin urmare, acţiunea în nulitate a acelui act de ipotecă este o acţiune comercială de competinţa tribunalului comercial a o judeca, de oarece toate contestaţiunile relative la fapte de comerţ, chiar dacă nu sunt între comercianţi, aparţin jurisdicţiunei comerciale. (Cas. I. — Decizia No. 449 din 18 Decembrie 1898. — *Bul.* pag. 1443).

16. Inchirierea unui imobil de către un comerciant către un altul, pentru exercitarea comerţului acestuia, nu este un act de comerţ, şi deci, nu poate fi privită ca o afacere comercială, astfel că acţiunea decurgând din neexecutarea contractului, nu poate fi decât de competinţa tribunalului civil. (Cas. II.—Decizia 112 din 5 Mai 1899. — *Bul.* pag. 701).

17. Nu se pot considera ca fapte de comerţ, şi deci, de competinţa tribunalelor comerciale, decât biletele la ordin emise după punerea în aplicare a noului cod de comerţ, iar nu şi acelea de natură civilă, emise înainte de aplicarea acestui nou codice.

Când însă instanţa de fond interpretă greşit acest lucru în privinţa competinţei, totuşi hotărîrea sa nu poate fi casată pe câtă vreme rezultă din considerantele ei că instanţa n'a înţeles că, după noul cod de comerţ, tribunalele comerciale trebuesc să judece şi afaceri de natură civilă, şi după procedura specială a judecăţilor comerciale, ci numai că ele având aceeaş organizare ca şi tribunalele civile, pot să judece şi afaceri civile, dar conform procedurei civile, fără ca să poată conchide din faptul sesizării lor cu asemenea judecăţi, că afacerile ce li s'au deferit spre judecare sunt exclusiv de natură comercială. (Cas. II. — Decizia 230 din 11 Octombrie 1899. — *Bul.* pag. 1175).

18. Faptul că un proprietar are o casă construită anume ca să serve de club, teatru, hotel, restaurant, a închiriat acea casă în total sau în parte, unei alte persoane, pentru ca această persoană să o exploateze, închiriere făcută pe un singur preţ fixat pe an, nu constituie un act de comerţ, chiar dacă acel proprietar, spre a şi asigura închirierea imobilului său mai cu folos, a cumpărat şi mobilele necesarii, pentru plata cărora a emis cambii, căci cumpărarea de mobile nu a făcut-o în scop de a le revinde şi dacă a emis cambii pentru plata lor, cauza acestor cambii nu e un act de comerţ.

De asemenea, dacă s'a stipulat ca preţul chiriei să fie plătit în cote mai mici, din încasarea cotizaţiilor dela membri clubului de către prezidentul clubului, această stipulaţiune constitue o modalitate a plăţei preţului, dar nu poate avea vre-o influenţă asupra faptului proprietarului de a-i da caracterul de fapt de comerţ.

Aşa dar, un asemenea proprietar nu poate fi considerat ca comerciant şi dacă vre-una din cambiile ce a emis pentru plata mobilelor cumpărate, i s'a protestat pentru neplata la scadenţă, dânsul nu poate fi considerat în stare de faliment. (Cas. II. — Decizia 45 din 22 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 256).

19. Angajamentul unui întreprinzător de construcţii de a clădi oare-cari construcţiuni, fiind o faptă de comerţ, orice acţiune derivând din acel angajament este de natură comercială şi prin urmare de competinţa trib. comercial. (Cas. I, Dec. No. 24 din 19 Iannuarie 1901. *Bul.* pag. 40).

20. Cismarul, care face ghete dupe comandă cu materialul său propriu, face fapte de comerciu, întru cât dânsul revinde materialul ce l'a cumpărat şi dupe ce l'a pus în lucru.

Prin urmare urmează că el este supus îndatorirei de a avea registre comerciale.(Cas. III. — Decembrie No. 206 din 17 Octombrie 1906. — *Bul.* pag. 1696).

21. Pentru a se şti dacă trebue a se aplica termenul de apel prevăzut de procedura civilă sau acela din codul de comerţ, singurul criteriu este însăşi natura afacerii judecate, iar nu denumirea dată prin titularea sentinţei de „civilă" sau „comercială" care une ori poate fi greşită. Astfel când e vorba de o afacere care e comercială cel puţin pentru una din părţi, toţi contractanţii sunt supuşi legei comerciale în ce priveşte acel act, şi dar, în asemenea caz, termenul de apel este cel prevăzut de legea comercială, art. 901, adică 30 zile dela pronunţarea sentinţei tribunalului dată contradictoriu.

Prin urmare, violează sus citatul articol Curtea de Apel, care intră în judecarea unui apel făcut peste acest termen, iar casarea deciziunii se face fără trimitere. (Cas. III. — Decizia No. 65 din 27 Februarie 1907. — *Bul.* pag. 374).

22. Faptul contabilului unui colector de a lua un loz dela un jucător, după ce acesta îl plătise şi intrase în deplina lui posesiune, nefiind cuprinse între faptele de comerţ enumerate prin art. 3 cod. com., nu poate fi considerat ca fapt comercial şi prin urmare nu i se poate aplica dispoziţiunile art. 893 şi 904 din cod. com. — (Cas I. — Decizia No. 369 din 9 Octombrie 1909. — *Bul.* pag. 1071).

23. Contractele de furnituri fiind considerate ca acte de comerţ, rezultă că în ce priveşte pretenţiunile derivând din neexecutarea unor asemenea contracte are a se aplica prescripţia organizată de codul de comerţ. (Cas. III. — Decizia No. 101 din 12 Martie 1910. — *Bul.* pag. 516).

24. Când instanţa de fond constată că inculpatul care este croitor, confecţionează îmbrăcăminte nu numai cu stofe aduse de clienţi, dar şi cu stofele lui, pe care şi le procură pe credit, faptul său intră în previziunile art. 3, al. I c. com. Inculpatul făcând astfel fapte de comerţ, este comersant şi prin urmare poate fi declarat culpabil de delictele de bancrută simplă şi frauduloasă, dacă a săvârşit fapte constitutive de asemenea delicte.

Prin urmare instanţa de fond care consideră pe inculpat ca un simplu meseriaş şi l achită, violează art. 3, al. I şi art. 7 c. com. (Cas. II. — Decizia penală No. 235 din 31 Ianuarie 1912, „Săptămâna Juridică" pag. 272).

25. Pentru a fi declarat în stare de faliment şi a fi culpabil de infracţiunile conexe unei stări de faliment, nu e de ajuns ca cineva să fi făcut în mod accidental oarecari fapte de comerţ, ci trebue să fie comerciant de profesiune.

Când hotărîrea instanţei de fond este dată în fapt şi justificată prin indicarea faptelor din care acea instanţă deduce că inculpatul avea ca profesiune obicinuită meseria de croitor, instanţa de fond a putut achita pe autorul principal de delictele de bancrută simplă şi frauduloasă, precum şi pe complicele la delictul de bancrută frauduloasă, întru cât nu poate exista complicitate fără delict pentru autorul principal. (Cas. II. — Decizia penală No. 2492 din 8 Octombrie 1912, „Săptămâna Juridică" pag. 654).

26. Când instanţa de fond constată că inculpatul, de profesiune curelar, este comerciant în sensul acestui art., iar nu simplu meseriaş, întru cât îşi procură el însuşi materia primă, pe care apoi o revinde, după ce o pune în lucru, transformând-o în hamuri, etc., şi întru cât şi elementul de speculaţiune este implicit stabilit, cu drept cuvânt instanţa de fond a condamnat pe inculpat pentru delictul de bancrută simplă. Instanţa de fond nu este ţinută să acorde inculpatului dovada cu martori, pentru a determină caracterul actului de comercial sau nu, când dânsa are suficiente elemente pentru a caracterizà natura actelor săvârşite de inculpat (Cas II. — Decizia penală No. 396 din 25 Februarie 1913, *Jurisprudenţa Română* pag. 248).

27. Comerţul, după legile în vigoare fiind accesibil ori cui voeşte să-l exercite, individul care manifestă şi realizează intenţiunea de a-l face, trebue să fie prin aceasta chiar considerat ca comerciant, de oarece definiţiunea dată de art. 7 c. com. nu este strict limitativă şi nu se poate trage nici un argument contrariu din termenii în care e conceput; ci, din contra, cel care săvârşeşte acte caracteristice comerţului, manifestă în modul cel mai formal şi public voinţa de a fi comerciant şi această voinţă astfel exprimată, îi oferă calitatea de comerciant, aşa că poate fi declarat în stare de faliment. (Cas. III.—Decizia No. 132 din 1 Martie 1913. *Jurisprudenţa Română* pag. 311).

Art. 4. Se socotesc, afară de acestea, ca fapte de comerciu celelalte contracte şi obligaţiuni ale unui comerciant, dacă nu sunt de natură civilă sau dacă contrariul nu rezultă din însuşi actul. (Com. 3—7. Italian 4).

Adnotaţii. — **1.** Contractul de împrumut cu ipotecă, format între un comerciant şi un particular, este supus jurisdicţiei comerciale, de oare ce obligaţiunile unui comerciant sunt considerate ca fapte comerciale, dacă nu sunt de natură civilă independent de faptul că contractul din care rezultă obligaţiunea a fost intervenit între un particular şi un comerciant, sau numai între comercianţi; iar împrejurarea că obligaţiunea a fost garantată printr'o ipotecă nu poate schimba întru nimic natura comercială a contractului. Astfel din momentul ce se constată natura comercială a unei afaceri, ea urmează a fi judecată de către secţiunea III a Inaltei Curţi de Casaţie, conf. art. 4 din legea ei de organizare. (Cas. I. — Decizia No. 283 din 23 Iunie 1909.— *Bul.* pag. 772).

2. In materie comercială, liberaţiunea chiar a unei datorii garantate cu o ipotecă se poate dovedi cu martori. (Cas. III. — Dec. No. 442 din 19 Noembrie 1910. — *Bul.* pag. 1655).

3. Daunele isvorâte dintr'un quasi-delict săvârşit cu ocaziunea executărei unui contract de transport, fiind de natură comercială, acţiunea la care dau loc este de competinţa jurisdicţiunei comerciale şi prin urmare termenul de perimare al acestei acţiuni este acela prevăzut de art. 895 (903) din cod. com. adică pe jumătate de cel fixat în materie civilă. (Cas. I. — Decizia 311 din 29 Septembrie 1898. — *Bul.* pag. 1067).

— Vezi şi jurisprudenţele de sub art. 3. No. 8, 13 şi 16.

Art. 5. Nu se poate considera ca fapt de comerciu cumpărarea de producte sau de mărfuri ce s'ar face pentru uzul sau consumaţiunea cumpărătorului, ori a familiei sale; de asemenea revînzarea acestor lucruri şi nici vânzarea productelor pe

cari proprietarul sau cultivatorul le are dupe pământul său, sau cel cultivat de dânsul. (Com. 3, 4 şi 6. Italian 5).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 8 şi 16, art. 3 şi No. 1, art. 4.

Art. 6. Asigurările de lucruri sau stabilimente cari nu sunt obiectul comerciului şi asigurările asupra vieţei sunt fapte de comerciu numai în ce priveşte pe ásigurător.

Comptul curent şi cekul nu sunt considerate ca fapte de comerciu în ce priveşte pe necomercianţi, afară numai dacă ele n'au o cauză comercială. (Com. 3, 364, 370 şi 442. Italian 6).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 16, art. 3 şi No. 1 art. 4.

TITLUL III

DESPRE COMERCIANŢI

Art. 7.— Sunt comercianţi aceia cari fac fapte de comerciu, având comerciul ca o profesiune obişnuită şi societăţile comerciale. (Com. 3—6; 77 şi 890 italian 8).

Adnotaţii.— 1. Cel ce exercită profesiunea de împrumutător de bani în mod obişnuit, fără să plătească dreptul patentei, comite o contravenţiune la legea patentelor, pentru care are a fi condamnat la amendă. (Cas. III.—Decizia No. 359 din 8 Decembrie 1908.—*Bul.* pag. 2156).

2. Din combinaţia art. 1 din legea patentelor cu acest art., rezultă că numai acel ce exercită un comerţ sau o profesiune este supus la patentă, iar nu şi acel ce face un singur act izolat, pentru care nu poate fi considerat nici ca comerciant, nici că ar exercită o profesiune. Astfel, faptul unei persoane de a subînchiria nişte şlepuri, acest act izolat nu-i dă calitatea de comerciant care să atragă impunerea la patentă. (Cas. II.— Decizia No. 3.513 din 27 Mai 1911. — *Bul.* pag. 735).

— Vezi şi jurisprudenţele de sub art. 3 No. 14, 18, 19, 24 şi 27.

Art. 8. Statul, judeţul şi comuna nu pot avea calitatea de comercianţi. (Com. 9. Italian 7).

Art. 9. Orice persoană care într'un chip accidental face o operaţiune de comerciu, nu poate fi considerată ca comerciant, ea este însă supusă legilor şi jurisdicţiunei comerciale pentru toate contestaţiunile ce se pot ridica din această operaţiune. (Com. 7, 8, 42, 56, 890, 893, 945).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 7.

Art. 10. Minorul de ori-ce sex *), pentru a putea face comerciu şi prin urmare a fi considerat ca major, întrucât priveşte obligaţiunile contractate de dânsul ca comerciant, va trebui să aibă etatea de 18 ani împliniţi, să fie emancipat, să aibă autorizaţiunea înscrisă a tatălui său, sau în caz de moarte, interdicţiune ori absenţă a tatălui, aceia a mamei sale; iar în lipsă de tată şi mumă, autorizaţia tutorului cu avizul consiliului de familie omologat de tribunalul civil.

Actele de emancipare şi de autorizare vor fi prezintate la tribunalul în jurisdicţiunea căruia minorul voeşte a'şi stabili domiciliul său comercial, spre a fi transcrise în registrul destinat pentru aceasta şi afişate în sala tribunalului, în sala comunei, în localurile bursei celei mai apropiate, dacă vor fi şi publicate în foaia anunciurilor judiciare a locului; toate acestea prin îngrijirea grefei.

Grefierul tribunalului va păstra la dosar proba că afişările şi publicaţiunea s'au făcut.

Inainte de transcriere, afişare şi publicaţiune, minorul nu va putea începe comerţul său. (Com. 11—13 şi 18. Civ. 422, 433, 11, 60 şi 20 din legea dela 31 Iulie 1881. Italian 9. German 3 din legea dela 19 Iunie 1872).

Adnotaţii.— 1. Contractul de societate pentru a se face acte de comerţ, încheiat de un minor fără îndeplinirea prescripţiunilor prevăzute de acest art., este nul pentru lipsă de capacitate, iar nu supus numai reciziunei pentru cauză de liziune. Cu toate acestea însă, minorul, prin aplicaţiunea art. 1098 şi 1164 c. civ., cată a fi considerat ca obligat în mod valabil în cât priveşte folosul ce a putut avea dintr'un asemenea act. (Cas. II. — Decizia 209 din 17 Octombrie 1895. — *Bul.* pag. 1248).

2. In cazul când un minor a obţinut emanciparea lui, în mod fraudulos, şi şi-a exercitat comerţul, inducând în eroare asupra calităţii sale buna credinţă a terţelor persoane, acel minor urmează a suferi consecinţele faptului său şi a fi declarat în stare de faliment. (Cas. III.— Dec. No. 158 din 13 Septembrie 1906. — *Bul.* pag. 1468).

3. Deşi este exact că minorii în genere nu pot fi comercianţi, după cum prevede art. 10 cod com., de cât numai atunci când au etatea de 18 ani şi dacă îndeplinesc anume condiţiuni prescrise de lege, totuşi art. 10 din ac. cod prevede o excepţiune pentru minorii de ori ce etate, ai unui comerciant decedat, când este vorba de continuarea comerţului părintelui lor, caz în care ei pot fi autorizaţi de Trib., ca prin tutorele lor legal, să continue comerţul şi în acest caz dânşii, devenind comercianţi, trebue să suporte toate consecinţele ce decurg din comerţ, între cari şi aceea de a fi declaraţi în stare de faliment, atunci când nu pot face faţă plăţilor diferitelor creanţe şi poliţe ale părintelui lor, pentru datoriile comerciale ale acestuia. (Cas. III.— Decizia No. 63 din 27 Februarie 1909.— *Bul.* pag. 266).

*) In textul codului italian se zice „minorii emancipaţi".

Art. 11. Dispoziţiunea articolului precedent este aplicabilă minorului emancipat, chiar necomerciant, pentru actele pe cari legea le consideră ca fapte de comerţ. (Com. 3 şi 10. Ital. 10).

Art. 12. Minorul comerciant în condiţiunile art. 10, pentru tot ce priveşte comerciul său, poate ipoteca şi înstrăina imobilele sale, fără a avea necesitate de vreo nouă autorizaţiune. (Civ. 430 şi 433. Ital. 11. German 3 din 19 Iunie 1872) *a*).

Art. 13. Tatăl sau muma care exercită puterea părintească sau, în lipsă-le, tutorul nu pot continua comerţul în interesul unui minor dacă nu vor fi autorizaţi, cel dintâi de tribunalul civil şi cel de al doilea prin încheierea consiliului de familie omologată de tribunal.

Actul de autorizare va fi afişat şi publicat conform art. 10. (Civ. 326 şi 337. Italian 12).

Adnotaţii.— Autorizaţiunea dată de tribunal unei tutoare de a continua comerţul defunctului său soţ sau de a face comerţ, nu implică că şi averea minorilor rămaşi pe urma defunctului său soţ face parte din activul comercial al ei, întru cât pentru a pune şi averea minorilor în comerţ, trebue o autorizaţiune specială. (Cas. Il. — Decizia 46 din 12 Februarie 1897. — *Bul.* pag. 239.

— Vezi şi jurispr. de sub art. X No 3.

Art. 14. Interzisul şi cel pus sub un consiliu judiciar nu pot fi comercianţi şi nici a continua un comerţ. (Civ. 435, 454 şi 458) *b*).

Art. 15. Femeia măritată nu poate face comerţ fără consimţimântul expres sau tacit al bărbatului său. — Consimţimântul bărbatului se prezumă când exerciţiul comerţului femeei este public şi notoriu, afară numai dacă bărbatul a prohibit aceasta în mod expres prin declaraţiune publicată în forma art 10 § 2.

Când femeia nu face de cât vinde în detaliu mărfurile traficului bărbatului, ea nu poate numai prin aceasta să fie considerată ca comerciantă.

Dacă bărbatul este minor, el nu va putea autoriza pe femeia sa a face comerţ, decât numai dacă va fi fost şi dânsul autorizat a da acest consimţimânt după regulele şi în formele prevăzute de art. 10.

a) Cuvintele „pentru tot ce priveşte comerţul său" lipsesc din codul italian.

b) In codul italian lipseşte acest articol şi puteau lipsi şi dela noi de oarece aceste disp. sunt prevăzute în codul civil.

Dacă bărbatul este interzis sau absent, autorizaţiunea va fi dată de tribunalul civil.

Femeia, de şi comerciantă, nu poate însă intra într'o societate comercială, în care şi-ar lua o răspundere nemărginită, fără autorizaţiunea specială a soţului, sau în caz de interdicţiune ori absenţă a acestuia, fără aceea a tribunalului civil.

In caz când soţul autorizâ pe femee înscris, autorizaţiunea va fi transcrisă, afişată şi publicată conform art. 10. (Com. 77. Civ. 199, 204, 950, 1202 şi 20 din legea dela 31 Iulie 1881. Italian 13 şi 14).

Art. 16. Femeia comerciantă poate, fără autorizaţiunea soţului său, a sta în judecată şi a se obliga pentru tot ce priveşte comerţul său.

Ea poate, pentru acest sfârşit, a ipoteca şi înstrăina toată averea sa fără consimţământul soţului.

Cu toate acestea, bunurile dotale nu vor putea fi ipotecate sau înstrăinate decât în cazurile şi după formele prevăzute de codicele civil. (Com. 15. Civ. 197, 199, 202, 1248. Ital. 14. Francez 7).

Art. 17. Când prin contractul de căsătorie bărbatul va avea vre-un drept asupra bunurilor câştigate de femeie, aceste bunuri şi veniturile lor [illegible] exclusiv afectate la plata datoriilor comerciale. (Civ. 1267 şi sq. Germ. 8).

Art. 18. Autorizaţiunea de a face comerţ, dată minorului de către părintele său sau de către tutor în condiţiunile prevăzute mai sus, precum şi aceia dată de către bărbat femeiei, pot fi revocate în orice timp. Actul de revocare însă trebue să fie făcut cu observarea formelor prevăzute la art. 10.

Cu toate acestea, dacă minorul sau femeia începuse a exercita comerţul, revocarea nu va putea produce nici un efect de nu va fi aprobată şi de tribunalul civil, după ce acesta, în camera de consiliu, va fi ascultat pe minor sau pe femeie şi pe aceia cari le-au retras autorizaţiunea.

In nici un caz revocarea nu poate vătăma drepturile celor de al treilea, nici chiar pentru afacerile în curs de executare. (Com. 10, 15 şi 390. Ital. 15).

Art. 19. Contractul de căsătorie între persoane dintre cari una este comerciantă, va trebui să fie trimis în copie certificată, în termen de o lună dela data lui, de către ofiţerul stărei civile care a celebrat căsătoria, la tribunalul în jurisdicţiunea

căruia se găseşte stabilimentul comerciantului, pentru a fi publicat conform art. 10.

Ofiţerul stărei civile care va omite a îndeplini îndatorirea impusă prin acest articol, va fi supus la o amendă de 25 până la 100 lei; iar dacă omisiunea a fost făcută cu rea credinţă, la destituire; în amândouă cazurile fără prejudiţiul drepturilor părţilor interesate. (Com. 797 şi 799. Ital. 16 şi 17).

Adnotaţii. — Convenţiunile matrimoniale încheiate în ţară străină, nu pot fi opozabile terţiilor persoane decât atunci când ele au fost transcrise în ţară în registrele tribunalului anume destinate pentru aceasta. (Cas. I. — Decizia No. 10 din 15 Ianuarie 1902). — *Bul.* pag. 7).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art 877.

Art. 20. Dacă soţul devine comerciant în urma căsătoriei sale, dânsul este dator să depună copie după contractul său de căsătorie, în termen de o lună socotit din ziua când şi-a început comerţul, sub pedeapsă, în caz de faliment, de a fi considerat ca un bancrutar simplu. (Com. 19, 796, 877 şi 7 legea 18 Apr. 1884. Italian 18).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 19 şi No. 1, art 877.

Art. 21. Cererea de separaţiune de patrimonii între soţi dintre cari unul este comerciant, trebue să fie publicată în modul prevăzut la art. 10.

Horărîrea asupra cererei de separaţiune nu va putea fi pronunţată decât după o lună de zile de la sus zisa publicaţiune.

Dacă se admite separaţiunea, hotărîrea definitivă va trebui să fie publicată tot în acelaş mod, în termen de o lună dela data ei.

In lipsa acestei publicaţiuni, creditorii comerţului soţului pot opune, ori când interesul lor o cere, nulitatea separaţiunei pronunţate şi să atace restituirea drepturilor dotale ale femeei, dacă a avut loc.

Deosebit de aceasta ei pot să exercite acţiunea ce le acordă art 975 din codicele civil, când separaţiunea ar fi fost făcută în frauda drepturilor lor. (Civ. 975, 1256, 1259, 1264. Proc. civ. 620 şi sq. Italian 19).

TITLUL IV

DESPRE REGISTRELE COMERCIANŢILOR

Art. 22. Registrele obligatorii pentru comercianţi sunt: registrul jurnal, registrul inventar şi registrul copier. (Com. 23—25, 34, 142, 510. Legea timbr. 15, 42, 62, 63. Italian 21. German 28. Francez 8 şi Belgian 16).

Adnotaţii. — **1.** Se consideră ca contravenient la legea timbrului, comerciantul care nu ţine registrele cerute de c. com., timbrate şi vizate în regulă. (Cas. I. — Decizia No. 343 din 9 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 962.

2. Sunt consideraţi ca contravenienţi nu numai comercianţii cari nu au registrele timbrate în regulă, sau cari refuză de a le prezinta la cererea agenţilor fiscali, dar şi aceia cari nu posedă toate registrele prevăzute de art. 22 şi 23 din c. com. (Cas. I. — Decizia 481 din 28 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1343).

3. Registrul în care farmaciştii copiază ordonanţele medicale, nu trebue a fi timbrat, neintrând în registrele prevăzute de acest art., singurele cari conform art. 15 din legea timbrului, sunt supuse la taxa timbrului de 10 bani fiecare filă. Prin urmare, ţinerea unui asemenea registru fără să poarte zisul timbru, nu constitue nici o contravenţiune la citata lege. (Cas. I. — Decizia No. 104 din 5 Martie 1896. — *Bul.* pag. 509).

4. Comercianţii cari nu vor timbra şi viza registrele ce sunt obligaţi prin codul de comerţ a avea, sunt consideraţi ca contravenienţi la legea timbrului şi condamnaţi ca atare. (Cas. I. — Decizia No. 281 din 18 Septembrie 1896.— *Bul.* pag. 1201).

5. Registrul maestru nu este din registrele ce comercianţii sunt obligaţi prin codul de comerţ să ţină, şi pentru ca coprinsul unui asemenea registru să poată servi ca dovadă, trebue să fie ţinut cu îndeplinirea formelor cerute de art. 27 din c. com. (Cas. (Secţia vacanţelor. — Decizia No. 180 din 2 August 1896. — *Bul.* pag. 1150).

6. Se face culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plăţile şi care n'a ţinut de loc, sau nu le-a ţinut în mod regulat, registrele prescrise de lege, sau cel puţin registrul jurnal încheiat şi vizat conform legei, şi simpla constatare a acestui fapt este suficientă pentru a face pe comerciantul falit culpabil de bancrută simplă. (Cas. II.— Decizia No. 681 din 10 Decembrie 1896.— *Bul.* pag. 1670).

7. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care, încetând plăţile, se găseşte că nu a ţinut de loc registrele prescrise de codul com., sau dacă a ţinut asemenea registre, nu le-a ţinut în mod regulat, adică încheiate şi vizate la sfârşitul fiecărui an comercial, sau cel puţin să nu fi ţinut în asemenea condiţiuni registrul-jurnal. (Cas. II. — Decizia No. 784 din 8 Decembrie 1898. — *Bul.* pag. 1460).

8. Farmaciştii sunt obligaţi ca şi ori care alt comerciant, să ţină registrele ce codul comercial impune comercianţilor, şi aceste registre trebuesc să fie timbrate cu 10 bani pe fiecare filă, conform legei timbrului. (Cas. I. Decizia No. 156 din 28 Aprilie 1898.— *Bul.* pag. 599).

9. Comercianţii cari fac acelaş fel de comerţ, în două stabilimente deosebite din acelaş oraş, nu sunt obligaţi a ţine decât un singur rând de registre pentru toate operaţiunile lor comerciale. Astfel fiind, când un comerciant a fost amendat de agenţi fiscului pentru neţinere de registre la fiecare din stabilimente, şi când

el, făcând apel la tribunal, prezintă registrele spre a dovedi că toate operaţiunile sale sunt trecute în ele, instanţa de fond comite un exces de putere refuzând această probă, sub cuvânt că registrele sunt ţinute în limba greacă. (Cas. I. — Decizia 288 din 7 Septembrie 1899. — — *Bul.* pag. 963).

10. Un comerciant trebue să aibă registrele prevăzute de acest art. din c. com., nu numai pentru stabilimentul comercial principal dintr'o localitate, ci şi pentru stabilimentele secundare, sucursale, din celelalte localităţi. (Cas. II. — Decizia 34 din 17 Ianuarie 1900. — *Bul.* pag. 65).

11. Faptul dacă un comerciant are sau nu registre şi refuzul lui de a le prezenta, nu pot rezulta din declaraţiuni streine ; prin urmare, înainte de a declara contravenient pe o persoană, trebue ca acea persoană, să fie întrebată personal, fie la facerea procesului-verbal, fie la instanţa unde se judecă afacerea. (Cas. I. — Decizia No. 28 din 28 Ianuarie 1902. — *Bul.* pag. 30).

12. Obligaţiunea pusă comercianţilor prin art. 22 c. com., de a ţine registre pentru stabilimentele lor comerciale, se aplică nu numai pentru stabilimentele principale ale comercianţilor, ci şi pentru sucursalele lor. (Cas. I. — Decizia No. 378 din 23 Sep. 1903. — *Bul.* pag. 1080).

13. Orice comerciant este dator să aibe chiar dela începutul co nerţului său trei registre (jurnal, copier şi inventar) iar în caz de neposedare a unuia din aceste registre, comerciantul va fi supus la o amendă, în folosul statului, egală cu taxa paten ei pe un an. (Cas. III. — Decizia No 170 din 22 Septembrie 1906. — *Bul.* pag. 1489)

14. Dispoziţiunile acestui art. combinat cu art. 78 al. ultim legea timbrului, conţin o regulă generală şi obligatorie pentru toţi comercianţii fără deosebire dacă ei exercită comerţul într'o comună urbană sau rurală. (Cas. III.— Decizia No. 106 din 2 Mai 1906. — *Bul.* pag. 978).

15. Amenda pentru neposedarea de registre comerciale (art. 85 legea timbr.) este egală cu taxa patentei pe un an, calculându-se atât dreptul fix de patentă, cât şi dreptul proporţional, plus zecimile aferente (Cas. III. — Dec. No. 25 din 23 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 187).

16. Pentru a se putea determina cuantumul patentei unui comerciant şi în consecinţă amenda la care urmează să fie condamnat pentru neţinere de registre, trebue să ne referim la art. 2 din legea patentelor, care prevede că contribuţia patentei se compune dintr'un drept fix după populaţie şi dintr'un drept proporţional în raport cu valoarea locativă, fără însă ca în această taxă să se socotească zecimile aferente, accesorii taxei patentei, cari zecimi variază după necesităţile fiecărui judeţ sau comună. (Cas. sec. unite.— Dec. No. 7 din 8 Oct. 1909.— *Bul.* pag. 1213).

17. Hotelierii sunt datori să ţină registrele cerute de legea comercială întru cât ei sunt comercianţi. (Cas. III. — Decizia No. 203 din 18 Septembrie 1909. — *Bul.* pag. 1017).

18. Zecimile cari însoţesc taxa fixă a patentei nu se socotesc în cuantumul amenzei la care sunt supuşi comercianţii cari nu ţin registrele comerciale. (Cas. III.— Decizia No. 203 din 18 Septembrie 1909. *Bul.* pag. 1017).

19. Dacă comerciantul posedă registre cu foi albe, în care nu este trecută nici o operaţiune relativă la comerţul său. dânsul nu poate fi considerat că posedă în mod efectiv registre comerciale în sensul legei şi deci se găseşte în cazul de contravenţie prevăzut de art. 85 din legea timbrului, iar tribunalul apărând de contravenţie pe un asemenea comerciant, pe motiv că dânsul nu poate trece în registre operaţiunile sale comerciale, neştiind să scrie româneşte, violează art. 22 şi 23 ç. com., şi art. 85 legea timbrului. (Cas. III. — Decizia No. 374 din 26 Septembrie 1912. Săptămâna juridică pag. 611).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 20 art. 3).

Art. 23. Orice comerciant este dator ca în registrul jurnal să înscrie pe fiecare zi ce are să ia şi ce are să dea, operaţiunile comerţului său, convenţiunile, acceptaţiunile sau girurile efectelor comerciale, şi în general tot ce primeşte şi plăteşte sub orice titlu *), trecând la fiecare finit de lună şi sumele întrebuinţate pentru cheltuielile casei sale. Acest registru jurnal este deosebit de alte registre ce se obişnuesc în comptabilitatea comercială, dar cari nu sunt obligatorii. (Com. 22, 142, 202, 229, 407, 510, 876, 877 şi 880. Civ. 1183 şi 1184. Ital.21).

Adnotaţii.— **1.** Comercianţii cari nu vor timbra şi viza registrele ce sunt obligaţi prin c. com. a avea sau, cari vor refuza a prezenta aceste registre agenţilor fiscali, sunt consideraţi ca contravenienţi la legea timbrului şi condamnaţi ca atare, şi faptul că un comerciant a trecut inventarul său în mod accidental într'un registru declarat tribunalului că are să serve ca registru jurnal, nu-l poate apăra de pedeapsă, întrucât legea comercială ordonă expres comercianţilor să aibă un registru special pentru inventar. (Cas. I.— Decizia 137 din 31 Martie 1897. — *Bul.* pag. 362).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, 8, 9, 11, 12, 17 şi 19, art. 22.

Art. 24. Comerciantul este dator a forma la începutul comerţului său şi în fiecare an, sub a sa semnătură, un inventariu de averea sa mobilă şi imobilă şi de datoriile sale active şi pasive, încheiând bilanţul cuvenit. Acest inventariu şi bilanţ le va copia în registrul special pentru aceasta şi le va semna.

Toate efectele şi datoriile active trebuesc evaluate în inventariu şi bilanţ după preţul curent la epoca facerei inventariului.

Datoriile active greu de încasat sau îndoioase se vor preţui după probabilitate ; creanţele ce nu se pot încasa se vor înscrie numai pentru memorie.

Dacă sunt mai mulţi tovarăşi solidari, trebue să subsemneze fiecare. (Com. 22, 510 şi 877. Ital. 22. Germ. 29 şi 31).

Adnotaţii.— **1.** Simplul fapt că un comerciant nu a făcut inventarul anual al activului şi pasivului său îl face pasibil de delictul de bancrută simplă, în caz când este declarat în stare de faliment.

2. Judecătorul fondului este în drept de a culege de ori unde actele şi împrejurările de fapt, cari sunt de natură a-i face convingerea despre elementele constitutive ale delictului ce este chemat a judeca.

Astfel în delictul de bancrută, judecătorii fondului sunt în drept de a pune temei pe raportul sindicului, care este chemat, după lege, a raporta justiţiei despre starea falimentului.

*) In textul italian zice „civil sau comercial".

3. Formalitatea interogatorului inculpatului, înaintea instanţelor corecţionale, nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate.

4. Motivele având de bază o constatare de fapte trebuesc a fi propuse înaintea instanţelor de fond, singură competentă de a constata existenţa faptelor. (Toate aceste 4 jurisprudenţe sunt date de Cas. II. — Decizia No. 974 din 3 Septembrie 1903. — *Bul.* pag. 1105).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 13 şi 17 art. 22 şi No. 1 art. 23.

Art. 25. El este ţinut a copia în registrul special şi după ordinea zilei toate scrisorile ce trimite. (Com. 22. Ital. 21).

Art. 26. Registrele obligatorii vor fi numerotate pe fiecare pagină şi, afară de registrul copier, parafate de un judecător al tribunalului locului de reşedinţă al comerciantului, sau de către judecătorul ocolului respectiv în localităţile unde nu există tribunal.

Pe ultima pagină a acestor registre judecătorul va constata numărul filelor ce compun fiecare registru şi va semna această certificare punând sigiliul tribunalului sau al judecătoriei. (Com. 22, 142 şi 510. Italian 23).

Art. 27. Registrele pe cari comerciantul este obligat a le avea, afară de copier, vor fi prezintate tribunalului sau judecătorului de ocol la finele fiecărui an comercial spre încheiere şi viză.

Tribunalul sau judecătorul de ocol va pune imediat, sub ultima operaţiune înscrisă, următoarea viză: „Astăzi la . . . . . „anul . . . s'a prezintat registrul (jurnal, inventariu) al comer- „ciantului . . . . . şi s'a vizat cu a noastră semnătură“ punându-se şi sigiliul tribunalului sau judecătoriei.

Nici un fel de taxă, timbre sau altele nu se vor percepe pentru îndeplinirea formalităţilor prevăzute la aceste două articole. (Com. 22, 142, 510, 876, 29 § 22 din legea 31 Iulie 1881. Ital. 23).

Adnotaţii. — **1.** Prin acest art., legiuitorul a prescris anume autorităţile judecătoreşti, în drept a pune viza la finele anului comercial, pe registrele ce comercianţii sunt obligaţi a ţine, limitând acest drept numai tribunalelor şi judecătoriilor de ocoale; de unde urmează că orice altă autoritate ar instrumenta (precum ar fi viza pusă de un procuror) substituindu-se tribunalului sau judecătorului de ocol, lucrează fără competenţă, şi viza ce ar pune, nu poate avea forţa probantă prescrisă de legiuitor. (Cas. II. — Decizia 547 din 7 Decembrie 1893. — *Bul.* pag. 1131).

2. Se socoteşte ca bancrutar simplu nu numai comerciantul care nu are, sau nu ţine în regulă registrele ce legea îl obligă a avea, dar şi acela, care având şi ţinând în regulă aceste registre, nu le-a prezentat însă tribunalului ori judecătorului de ocol la finele anului, spre a le închela şi aviza. (Cas. II.—Decizia 547 din 7 Decembrie 1893.—*Bul.* pag. 1131).

8518

3. Sunt culpabili de delictul de bancrută simplă comercianţii cari n'au ţinut în mod regulat registrele prevăzute de lege, sau cel puţin registru-jurnal, încheiat şi vizat conform art. 27 c. com., fără a fi nevoe a se constata şi intenţia frauduloasă din partea acelor comercianţi. (Cas. II. — Decizia 322 din 29 Mai 1896. — *Bul.* pag. 869).

4. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plăţile, care n'a prezintat tribunalului registru-jurnal spre a-l viza, care nu a făcut inventariul anual şi care nu a trecut nimic în registrul său inventar. (Cas. II.—Decizia No. 367 din 25 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 952),

5. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care, încetând plăţile, se constată că în timpul cât a exercitat comerţul său, nu a ţinut în mod regulat registrele cerute de codul comercial şi nici nu le-a vizat aşa cum cere art. 27, acelaş cod. (Cas. II. — Decizia No. 123 din 14 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 218).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 5, 6, 7, art. 22.

Art. 28. La fiecare tribunal comercial şi, în localităţile unde acestea nu există, la fiecare tribunal de judeţ, se va ţine un registru, în care se va înscrie numele comercianţilor cari şi-au prezintat registrele lor, ce anume registre, precum şi numărul filelor fiecăruia. Tot astfel se va urma şi cu registrele pe cari comerciantul le prezintă anual pentru încheiere şi viză.

Dacă numerotarea sau viza unui registru a fost făcută de judecătorul de ocol, atunci acesta la finele fiecărui an, este dator să trimită un tablou tribunalului judeţului sau tribunalului comercial respectiv. (Com. 22. Reg. Com. din 10 Sept. 1887, art, 2, 6 şi 11. Ital. 24).

Art. 29. Registrele comercianţilor vor fi ţinute în limba română sau în vre-una din limbile moderne europene, după ordinea datei fiecărei operaţiuni, fără a se lăsa vre-un loc în alb, fără ştergere sau adăogire; se pot face îndreptări şi ştersături dacă aceasta este necesar; se vor face însă numai astfel ca cuvintele îndreptate sau şterse să fie citibile. (Com. 22, 142, 510. Ital. 25. Germ. 32. Fr. 8 şi 10).

Art. 30. Comercianţii sunt datori a păstra, în timp de 10 ani dela cea din urmă viză, registrele pe cari legea le impune a ţine, precum şi scrisorile şi telegramele primite.

Asemenea sunt datori a păstra, cel puţin până la doi ani, facturile mărfurilor cumpărate şi introduse în stabilimentele lor. *a*) (Com. 22. Ital. 26. Germ. 33. Fr. 11. Belg. 19).

Art. 31. Comunicaţiunea registrelor nu poate fi ordonată de judecată după cererea unei părţi, decât în afaceri de succesiuni, comunităţi de bunuri, societăţi şi în caz de faliment. (Com. 22 şi 32. Pr. civ. 97. Ital. 27. Fr. 14).

a) Ultimul aliniat lipseşte din codul italian (art. 26).

Art. 32. In cursul unei contestaţiuni şi ori-care ar fi natura ei, judecata, după cererea unei părţi sau chiar din oficiu, va putea ordona înfăţişarea registrelor, spre a se extrage dintr'însele numai ceea ce este privitor la litigiu. (Com. 22 şi 31, Ital. 28 şi Francez 15).

Adnotaţii. — **1.** Admiterea cererei unei părţi de a se ordona aducerea registrelor de către cealaltă parte este facultativă pentru judecători, atunci când dânşii se conving din alte mijloace de probare despre modul legal al resolvării procesului. (Cas. II. — Decizia 20 din 29 Ianuarie 1896. — *Bul.* pag. 147.

2. Motivarea hotărîrei pentru respingerea unei cereri făcută de o parte poate să rezulte nu numai dintr'un considerant făcut în mod special şi expres asupra acelei cereri, ci şi din cuprinsul altor considerante, cari se leagă între ele şi din cari rezultă virtualmente respingerea cererei. (Cas. II. — Decizia 20 din 29 Ianuarie 1896.—*Bul.* pag. 147).

3. Mărturisirea pe care o persoană o va fi făcut ca martor într'un proces corecţional are a fi socotită ca o mărturisire extrajudiciară, deşi nu este iscălită de dânsul, de oarece art. 155 din procedura penală, nu exige o asemenea iscălitură din partea martorului, fiind suficientă simpla semnătură a grefierului şi viza prezidentului, pentru ca depoziţiunea sa făcută în instanţă să aibă deplină credinţă. Intrucât însă o asemenea mărturisire nu oferă aceeaş garanţie ca o mărturisire judiciară, instanţa de fond este în drept să aprecieze circumstanţele în cari ea a fost făcută şi să determine în mod suveran forţa probantă a unei asemenea mărturisiri. O asemenea apreciere discreţionară scapă de cenzura Curţii de casaţie. (Cas. II.—Decizia No. 197 din 14 Mai 1903. — *Bul.* pag. 726).

4. Dovada rezultând din registre, admisibilă în materie comercială, este totuşi facultativă pentru instanţa de fond, care o poate refuza, atunci când constată în fapt că partea nu a insistat la aducerea lor. (Cas. II.—Decizia No. 197 din 14 Mai 1903.—*Bul.* pag. 726).

5. Instanţa de fond dă o deciziune de fapt, care ca atare scapă de cenzura casaţiunei, atunci când nu se întemeiază numai pe neremiterea titlurilor, spre a considera nişte cambii ca neachitate, ci şi pe alte consideraţiuni concrete din cari deduce neplata lor. (Cas. II.—Dec. No. 197 din 14 Mai 1903.—*Bul.* p. 726).

6. Cestiunea dacă urmează a se suspenda judecarea procesului, până la rezolvarea unui alt litigiu, fiind o cestiune asemenea de apreciere, faptul că nu s'a admis suspendarea, nu constitue din partea instanţei de fond, nici un exces de putere. (Cas. II. — Decizia No. 197 din 14 Mai 1903. — *Bul.* pag. 726).

7. Deşi părţile pot cere de a se mai chema şi alţi martori pe lângă acei deja ascultaţi, totuşi judecătorii au facultatea de a admite sau nu prelungirea cercetării. (Cas. III. — Dec. No. 213 din 18 Octombrie 1906. — *Bul.* pag. 1704).

8. Deşi registrele unui comerciant fac probă contra sa şi se pot invoca, pentru acest scop, de partea cu care s'ar afla în judecată, totuşi judecătorii au facultatea, după circumstanţele cauzei, de a admite sau nu asemenea cereri de aducerea registrelor. (Cas. III. — Dec. No 213 din 18 Octombrie 1906. — *Bul.* pag. 1704).

Art. 33. Când registrele oferite, cerute sau ordonate a se înfăţişa, se află în circumscripţiunea unui alt tribunal, judecătoria va adresa o comisiune rogatorie tribunalului sau judecătorului de ocol respectiv, pentru a lua cunoştinţă de conţinutul acelor registre, a'l consemna într'un proces-verbal şi a'l trimite tribunalului unde cauza este pendinte. (Com. 705. Pr. civ. 210, 236, 243; 32 l. 1 Sept. 1886; Fr. 16, Germ. 39).

Art. 34. Dispoziţiunile cuprinse în prezentul titlu nu se aplică colportorilor, comercianţilor cari fac micul trafic ambulant, cărăuşilor sau acelor al căror comerţ nu iese din cercul unei profesiuni manuale. (Com. 22—33 şi 413; 2 l. 17 Martie 1884; Germ. 10).

Adnotaţii. — **1.** Numai colportorii, comercianţii cari fac micul trafic ambulant, cărăuşii sau aceia al căror comerţ nu ese din cercul unei profesiuni manuale, sunt scutiţi de a ţine, pentru comerţul lor, registrele impuse comercianţilor de către c. com.

Astfel, brutarii, fabricanţii de pâine, sunt ţinuţi a avea asemenea registre. (Cas. I. — Dec. 281 din 18 Septembrie 1896. — *Bul.* pag. 1201).

2. Cestiunea de a se şti dacă o persoană exercită un comerciu sau profesiune manuală este o cestiune pe care trebue să o discute şi să o constate instanţele de fond. Prin urmare, trib. nu poate stabili ca principiu, că fabricaţiunea de mezeluri constitue prin ea însăş o profesiune manuală şi să scutească pe fabricant de a ţine registre, fără a constata în fapt, dacă acel ce fabrică se mărgineşte numai a transforma cărnurile în mezeluri, sau le cumpără spre a le revinde astfel transformate. (Cas. III.— Decizia No. 23 din 30 Ianuarie 1906.— *Bul.* pag. 182).

TITLUL V

DESPRE OBLIGAŢIUNILE COMERCIALE IN GENERAL

Art. 35. Contractul sinalagmatic între persoane depărtate nu este perfect dacă acceptarea n'a ajuns la cunoştinţa propuitorului în termenul hotărît de dânsul, sau în termenul necesar schimbului propunerei şi acceptărei, după natura contractului.

Propuitorul însă poate primi ca bună şi o acceptare ajunsă peste termenul hotărît de dânsul, cu condiţiune ca să încunoştiinţeze îndată pe acceptant despre aceasta. (Com. 36 urm.; civ. 943, Ital. 36).

Art. 36. Când propuitorul cere executarea imediată a contractului, şi un răspuns prealabil de acceptare nu este cerut şi nici chiar necesar, după natura contractului, atunci contractul este perfect îndată ce partea cealaltă a întreprins executarea lui. (Com. 35, 37, 39; Ital. 36).

Art. 37. Până ce contractul nu este perfect, propunerea şi acceptarea sunt revocabile. Cu toate acestea, de şi revocarea împiedică ca contractul să devie perfect, daca ea ajunge la cunoştinţa celei-l'alte părţi, după ce aceasta întreprinsese executarea lui, atunci cel ce revoacă contractul răspunde de daune interese. (Com. 35, 36, 38, 39; civ. 998, 1084 urm.; Ital. 36).

Art. 38. In contractele unilaterale propunerea este obligatorie îndată ce ajunge la cunoştinţa părţei căreia este făcută. (Com. 36, civ. 944, Ital. 36).

Art. 39. Acceptarea condiţionată sau limitată se consideră ca un refuz al primei propuneri şi formează o nouă propunere. (Com. 35—38, Ital. 37).

Art. 40. Când urmează a se hotărî adevăratul preţ sau preţul curent al productelor, mărfurilor, transporturilor, navlului, al primelor de asigurare, cursul schimbului, al efectelor publice şi al titlurilor industriale, el se ia după listele bursei sau după mercurialele locului unde contractul a fost încheiat, sau, în lipsă, după acelea ale locului celui mai apropiat, sau după ori-ce altfel de probă. (Com. 61, 82, 337, 363, 430; leg. burs. 9,91 urm.; Ital. 38).

Adnotaţii. — **1.** Preţul efectelor de negoţ se ia după listele bursei din localitate, sau, în lipsă, după acele ale locului celui mai apropiat, sau după orice alt fel de probă, lăsată la aprecierea instanţei de fond. (Cas. I. — Decizia 257 din 16 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 848).

2. Când urmează a se hotărî adevăratul preţ sau preţul curent al productelor, al mărfurilor, etc., el se ia după listele bursei, sau după mercurialele locului unde contractul a fost încheiat, sau în lipsă, după acelea ale locului celui mai apropiat, sau după orice altfel de probă. Prin urmare, instanţa de apel nu violează acest articol când înlătură proba ce o parte voia să o facă cu buletinele Bursei din Brăila, pentru preţul curent al porumbului vândut la Constanţa şi când stabileşte acest preţ după facturile emanate dela casele de comision şi de la băncile din localitate, în lipsă de bursă la Constanţa. (Cas. I. — Decizia No. 134 din 15 Iunie 1911. — *Bul.* pag. 830).

Art. 41. Când moneta arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în ţară şi când cursul ei n'a fost determinat de însăşi părţile, plata va putea fi făcută în moneta ţărei după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenţei şi la locul plăţei; iar când în acea localitate n'ar fi un curs de schimb, după cursul pieţei celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza „efectiv" sau o alta asemenea. (Com. 315, 625; civ. 1100; Ital. 39).

Art. 42. In obligaţiunile comerciale codebitorii sunt ţinuţi solidariceşte, afară de stipulaţiune contrarie.

Aceeaşi presumpţiune există şi contra fidejusorului, chiar necomerciant, care garantează o obligaţiune comercială.

Ea nu se aplică şi la necomercianţi pentru operaţiuni cari, încât îi priveşte, nu sunt fapte de comerţ. (Com. 5, 9, 56, 98, 127, 149, 276, 339, 389, 393, 647; civ. 1039, 1041, 1662; Ital. 40).

Adnotaţii. — **1.** In obligaţiunile comerciale codebitorii sunt ţinuţi solidariceşte, afară numai când s'a stipulat contrariu. (Cas. I. — Decizia 168 din 9 Aprilie 1899.— *Bul.* pag. 507).

2. Interpretarea înţelesului unei hotărîri este lăsată la suverana apreciere a instanţelor de fond, numai întru atât în cât această interpretare să nu conţină nimic contrariu dispoziţiunilor primei hotărîri, sau considerentelor sentinţei cari au a lămuri dispozitivul. (Cas. II. — Decizia 33 din 29 Ianuarie 1897. — *Bul.* pag. 121).

3. Deşi este adevărat că, după disp. art. 42 c. com., în obligaţiunile comerciale codebitorii sunt ţinuţi solidariceşte la plată. însă nu e mai puţin adevărat că o asemenea solidaritate urmează a fi cerută de creditori, sau prevăzută anume în dispozitivul hotărîrii, sau vizată cel puţin în considerante, fie măcar prin citarea art. 42, c. com. (Cas. II. — Decizia 33 din 29 Ianuarie 1897. — *Bul.* pag. 121).

Art. 43. Datoriile comerciale lichide şi plătibile în bani produc dobândă de drept din ziua când devin exigibile. (Com. 81, 336, 372, 380, 383; civ. 1088 urm. 1589; Ital. 41).

Adnotaţii. — **1.** Cestiunea de a se şti dacă o creanţă este sau nu lichidă, este o cestiune de drept, aşa că deciziunea instanţei de fond în această privinţă cade sub cenzura Curţei de casaţie. (Cas. II. — Decizia 64 din 13 Martie 1896. — *Bul.* pag. 632).

2. Restul dintr'o creanţă certă şi lichidă dela origină îşi păstrează acelaş caracter când sumele plătite parţial de către debitor au fost de asemenea certe, căci în acest caz e vorba numai de o simplă operaţiune aritmetică, de o deducere a sumelor plătite din suma primitivă a creanţelor. Şi dacă datoria e comercială, acel rest produce dobânzi de drept din ziua de când a devenit exigibil, iar nu numai dela intentarea acţiunei de către creditor. (Cas. II. — Decizia 64 din 13 Martie 1896. — *Bul.* pag. 632).

3. Datoriile comerciale produc dobândă de drept din ziua când devin exigibile, numai în cazul când ele sunt lichide; când nu sunt lichide, produc dobânzi dela intentarea acţiunei. (Cas. II. — Decizia No. 88 din 18 Martie 1898. *Bul.* pag. 542).

4. In lipsă de stipulaţiune expresă de anatacism, instanţele de fond nu sunt ţinute a admite plata de dobânzi la dobânzile ratelor întârziate. (Cas, III. — Decizia No. 88, din 21 Martie 1906. — *Bul.* pag. 661).

5. Faţă cu disp. acestui art., § 14 de sub cap. 8 din condiţiunile contractului de asigurare cu Soc. „Naţionala" nu se poate înţelege decât în sensul că aceste dobânzi cari se datoresc din momentul incendiului nu se pot reclama, iar nici de cum acelea cari ar curge dela chemarea în judecată, din cauza refuzului Societăţii de a plăti şi până la achitarea daunei. (Cas. III. — Decizia No. 135 din 1 Martie 1913. — *Jurisprudenţa Română* pag. 296).

6. După acest art, toate datoriile comerciale lichide şi platibile în bani produc dobânzi de drept din ziua de când devin exigibile de unde rezultă că pentru ca acest art. să fie aplicabil se cere ca datoria să fie comercială, lichidă, plătibilă în bani şi exigibilă. In sensul cod. com. o datorie este lichidă atunci când nu numai că se ştie că se datoreşte, dar se ştie cât se datoreşte, cu alte cuvinte când existenţa datoriei este certă şi bine determinată. Prin urmare când se constată că daunele reclamate erau pentru o datorie comerc. şi plătibilă în bani, în speţă pentru avariile suferite de un şlep din cauza abordagiului, însă în momentul intentării acţiunii datoria nu era şi lichidă, căci pentru determinarea cuantumului daunelor a trebuit să se facă diferite expertize, în acest caz reclamantul nu are dreptul la dobânzi decât dela data hotărârei prin care s'a stabilit definitiv suma datorită pentru repararea daunelor, iar nu şi pe timpul dela intentarea acţiunei şi până la data acelei hotăriri definitive. (Cas. III. — Decizia 361 din 24 Septembrie 1913. — *Jurisprudenţa Română* pag. 570).

Art. 44. In obligaţiunile comerciale judecătorul nu poate acorda termenul de graţie permis de art. 1021 din codicele civil. (Com. 312; civ. 1101; Ital. 42).

Adnotaţii.— I. In caz de neplată, vânzătorul are drept să ceară rezilierea şi reziliere nu există decât dacă a fost definitiv pronunţată de justiţie, aşa că în tot intervalul până la pronunţarea hotărîrii definitive cumpărătorul are drept să facă plata, fiind în termen atât timp cât contractul n'a fost reziliat. (Cas. II. — No. 116 din 15 Mai 1909. — *Bul.* pag. 672).

Art. 45. Retractul litigios prevăzut de art. 1402, 1403 şi 1404 din codicele civil nu poate avea loc în caz de cesiune a unui drept derivând dintr'un fapt comercial. (Com. 3—6, ital. 43).

Art. 46. Obligaţiunile comerciale şi liberaţiunile se probează:

Cu acte autentice;

Cu acte sub semnătură privată;

Cu facturi acceptate;

Prin corespondenţă;

Prin telegrame;

Cu registrele părţilor;

Cu martori, de câteori autoritatea judecătorească ar crede că trebue să admită proba testimonială şi aceasta chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 din codicele civil;

In fine, prin orice alte mijloace de probă admise de legea civilă. (Com. 22 urm., 30, 55; civ. 1170, 1173, 1176, 1187, 1199, 1204, 1207 urm.; leg. aut. act. 28—30; Ital. 44).

Adnotaţii. — **I.** Judecătorii sunt suverani a primi sau nu proba cu martori şi prin urmare a se servi şi de presumpţiuni pentru constatarea obligaţiunilor comerciale, rezultând chiar din cambii. (Cas. II. — Decizia 20 din 3 Februarie 1893. — *Bul.* pag. 174).

2. Participarea soţiei falitului neautorizată de tribunal la votarea concordatului, nu poate invalida acest concordat, dacă votul ei nu modifică întru nimic majoritatea cerută de lege. (Cas. II. — Decizia 20 din 3 Februarie 1893.— *Bul.* pag. 174).

3. Obligaţiunile comerciale ca şi liberaţiunile, pot fi probate cu martori ori decâteori judecătorul fondului găseşte că trebue să admită o atare probă şi aceasta chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 cod. civ. (Cas. II. — Decizia No. 107 din 21 Iunie 1893. — *Bul.* pag. 650).

4. Deşi legiuitorul, în materie de obligaţiuni cambiale, a prescris, prin art. 349 c. com., că debitorul unei cambii nu poate opune de cât excepţiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunei şi excepţiunilor personale, aceluia care a exercitat această acţiune, însă atunci când debitorul n'a subscris, nici a acceptat cambia, nu poate fi ţinut de acţiunea cambială către trăgător, conf. art. 290 acest cod, şi dar în acest caz, dânsul are dreptul de a propune excepţiunea plăţei ei, invocând proba cu martori. Judecătorul fondului care respinge o atare probă, violează citatele texte de lege combinate cu art. 46, şi pronunţă o hotărîre casabilă. (Cas. II. — Decizia No. 143 din 13 Septembrie 1893.— *Bul.* pag. 795).

5. In materie comercială judecătorul fondului este suveran, a primi sau nu dovada cu martori. (Cas. II. — Decizia No. 2 din 11 Ianuarie 1894.—*Bul.* pag. 42).

6. Judecătorii au facultatea a admite proba testimonială pentru stabilirea ocupaţiunilor comerciale şi a liberaţiunilor, chiar în cazurile în cari o asemenea probă este prohibită în materie civilă prin dispoziţiile art. 1191 c. civ., şi prin urmare, chiar contra, ori peste conţinutul actelor prezentate de părţi pentru acelaş scop. (Cas. II. — Decizia 8 din 18 Ianuarie 1895.—*Bul.* pag. 49).

7. In materie comercială, proba cu martori este lăsată la aprecierea judecătorului de fond, care decide suveran dacă este sau nu utilă în cauză. (Cas. II. — Decizia 346 din 27 Iunie 1894. — *Bul.* pag. 747).

8. In materie comercială, deşi obligaţiunile şi liberaţiunile se pot proba cu martori, conf. art. acestuia, admisibilitatea însă a acestei probe este lăsată la suverana apreciere a judecătorului de fond; aşa dar, dânsul este în drept a respinge o atare probă, când o găseşte inutilă, destul numai să arate motivele pentru care nu o admite. (Cas. II. — Decizia 387 din 28 Sept. 1894. — *Bul.* pag. 920).

9. Judecătorul fondului e în drept a respinge proba cu martori ce subscriitorul unei cambii invoacă, spre a proba că ea reprezintă o supra-cotă, fără ca prin aceasta să violeze art. 46 ori 349 din cod. com., căci după primul, admiterea unei asemenea probe este lăsată de lege la suverana sa apreciere, iar după celalt, excepţiunile personale opuse contra unei cambii, trebuesc a fi în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă. (Cas. II.— Deciz. 36 din 23 Ian. 1895.—*Bul.* pag. 70).

10. Deciziunea judecătorului de fond, prin care se stabileşte că partea căreia i s'a deferit jurământul decizoriu, a răspuns în urma prestării lui, la toate punctele cuprinse în foaia de jurământ, constitue o deciziune de fapt care nu este susceptibilă de controlul curţei de casaţiune. (Cas. I. — Decizia No. 211 din 25 April 1895. — *Bul.* pag. 588).

11. Deşi este adevărat că obligaţiunile comerciale şi liberaţiunile pot fi probate cu martori, chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 c. civ., şi că prin urmare, falitul ar putea admite o atare probă spre a dovedi că concordatul ce dânsul a încheiat cu creditorii a fost simulat, cu toate acestea, respingerea unei asemenea probe de către judecătorul fondului nu poate da loc la casarea deciziunei sale, aceasta fiind lăsată de lege la aprecierea

sa suverană. (Cas. II. — Decizia 53 din 2 Mai 1895. — *Bul.* pag. 774).

12. Deciziunea, care, condamnă pe cineva la plata unor daune interese, fără a motiva de unde decurg acele daune şi cu ce sunt justificate, este casabilă. (Cas. II. — Decizia 53 din 2 Mai 1895.— *Bul.* pag. 774).

13. Obligaţiunile comerciale se pot dovedi şi prin martori, ori de câte ori judecătorii fondului vor găsi de cuviinţă a admite asemenea probă, şi în caz când depunerile martorilor nu le-au făcut convingerea, pot da jurământ supletoriu uneia din părţi, şi anume aceleia care le inspiră mai multă încredere. (Cas. II. — Decizia 237 din 13 Oct. 1897. — *Bul.* pag. 1252).

14. Obligaţiunile comerciale se pot dovedi şi cu martori ori de câte ori instanţa judecătorească crede că trebue să recurgă la acest mijloc de probaţiune. (Cas. II. — Decizia 309 din 15 Dec. 1897. *Bul.* pag. 1490).

15. O societate comercială nu se poate constata decât printr'un act scris şi făcut în regulă. (Cas. II. — Decizia 46 din 12 Febr. 1897. — *Bul.* pag. 239).

16. Dreptul de a constata în fapt dacă o persoană este sau nu în culpă pentru neîndeplinirea unei obligaţiuni, aparţine exclusiv instanţei de fond. (Cas. II.—Decizia 317 din 17 Dec. 1897.—*Bul.* pag. 1510).

17. Deşi obligaţiunile comerciale se pot dovedi şi prin martori, totuşi, însă, admiterea unei asemenea probe este lăsată la aprecierea judecătorilor fondului, cari pot să o admită când vor găsi de cuviinţă. (Cas II. — Decizia 317 din 17 Dec. 1897. —*Bul.* pag. 1510).

18. Mijloacele de nemulţumire în contra unei cărţi de judecată, dată în prima instanţă, nu se pot invoca de-a-dreptul înaintea curţei de casaţie, dacă nu au fost propuse tribunalului care a judecat cauza în apel. (Cas. II. — Decizia 237 din 13 Oct. 1897. — *Bul.* pag. 1252).

19. Cărăuşul nu este răspunzător de perderea sau stricăciunea lucrurilor ce i-au fost încredinţate spre transport, dacă dovedeşte că perderea sau stricăciunea a provenit din caz fortuit sau din natura mărfurilor transportate şi această dovadă se poate face şi prin martori. (Cas. II.— Decizia No. 146 din 20 Mai 1898.—*Bul.* pag. 813).

20. Faptele de comerţ putându-se dovedi cu martori, această probă este admisibilă şi în penal, chiar dacă este vorba de un abuz de încredere prin depozit de o valoare ce trece de 150 lei vechi, când acest depozit derivă dintr'un fapt de comerţ. (Cas. II. — Decizia No. 741 din 5 Oct. 1898.— *Bul.* pag. 1196).

21. Gagiul se constată între părţile contractante prin toate probele admise de legea comercială şi prin urmare, şi prin martori, însă această probă cu martori este lăsată la aprecierea judecătorului să o admită când ar crede-o necesară. (Cas. II.—Decizia 144 din 16 Febr. 1899. *Bul.* pag. 200),

22. După dispoziţiunile art. 46 din c. com., dovada cu martori este lăsată la facultatea judecătorilor de a o admite când ar crede de cuviinţă. Prin urmare instanţa de fond uzează de dreptul suveran de apreciere, când respinge ca inutilă asemenea dovadă, motivând anume pentru ce o respinge (Cas. II.—Decizia 196 din 28 Mai 1902. — *Bul.* pag. 702).

23. Gagiul creanţelor mobiliare comerciale şi civile pentru a-şi avea privilegiul lor faţă de cel d'al treilea, trebue să fie notificat debitorului creanţei dată cu gagiu, constituirea gagiului şi această notificare find cerută de legiuitor în scopul de a se preveni frauda şi convenţa ce ar putea interveni între debitor şi creditorul său, spre paguba celor d'al treilea ce ar avea interes, trebue să aibă un caracter public şi autentic, adică să fie comunicate prin oficiul portăreilor. (Cas. I. Decizia 557 din 19 Dec. 1903. — *Bul.* pag 1494).

24. Regulele de drept comun din art. 46 şi 57 c. com., privitoare la constatarea şi liberaţiunea obligaţiunilor comerciale, precum şi la data actelor şi contractelor comerciale în genere, sunt reguli relative la probaţiunea diferitelor obligaţiuni comerciale şi ca atare implacabile, atunci când este în discuţiune o formalitate cerută de art. 479 c. com., pentru existenţa chiar a unei obligaţiuni. (Cas. I. — Dec. 557 din 19 Dec. 1903.—*Bul.* pag. 1494).

25. Creditorele popritor, ca şi cesionarul, n'are nici un drept al său propriu care să facă din el un terţiu şi el reprezintă pe debitorul său; aşa fiind el trebue să sufere toate actele îndeplinite de acesta asupra patrimoniului său, exceptându-se, bine înţeles, formula. Prin urmare plata dobânzilor şi a unei părţi din capital făcută de debitor către creditor şi probate prin chitanţe fac proba între ei, chiar dacă chitanţele nu au dată certă. (Cas. I. Decizia 557 din 19 Dec. 1903. — *Bul.* pag. 1494).

26. Pentru dovedirea obligaţiunilor şi liberaţiunilor comerciale, proba cu martori este lăsată la facultatea judecătorilor şi aceasta chiar şi în cazurile prevăzute de art. 1191 c. civil. (Cas. II.— Decizia 16 din 13 Ianuarie 1904.— *Bul.* pag. 64).

27. O petiţie subscrisă de o parte este un act sub semnătură privată şi instanţa de fond este în drept a ţine seamă de coprinsul ei, întrucât scrierea şi subscrierea ei de parte, nu este contestată; că chiar în cazul când s'ar pretinde că declaraţiile părţei din acea petiţie ar fi mărturisiri extra judiciare, totuşi şi o asemenea mărturisire judiciară poate servi spre dovedirea unui fapt juridic, căci mărturisirea extra judiciară, admiţându-se în toate cazurile în cari se admite proba cu martori în materie comercială, pe deplin se poate dovedi fapte juridice de orice natură printr'o mărturisire extra-judiciară, atunci când acele fapte se pot dovedi cu martori. (Cas. II. Decizia No. 407 din 22 Oct. 1904.—*Bul.* pag. 1524).

28. Ori de câte ori se va recunoaşte inutilitatea unei proceduri probatorii instanţele de fond pot reveni asupra ei, fără ca aceasta să constitue un exces de putere. (Cas. II. — Decizia 407 din 22 Oct. 1904. — *Bul.* pag. 1524).

29. Acest art. enumerând o serie de acte şi dovezi cu care se probează obligaţiunile şi liberaţiunile comerciale, prescrie că acestea se pot dovedi şi cu registre. Prin urmare, faţă cu dispoziţiunile acestui art. şi ale art. 50 şi 53, respingerea acestui mijloc de probaţiune nu poate fi lăsat, în materie de comerţ şi pentru litigiurile dintre comercianţi, la discreţia instanţelor judecătoreşti, fără întemeierea acestei respingeri pe un motiv legal. (Cas. III. — Decizia No. 11 din 19 Sept. 1905. — *Bul.* pag. 1132).

30. O marfă ce intră în magazia unui cumpărător devine proprietatea acestuia numai dacă cumpărătoarea este în regulă şi dacă ea nu se reziliază; că în deosebi, dacă vânzarea s'a reziliat, marfa, deşi aflată în magazie, ea însă nu mai aparţine proprietarului magaziei şi prin urmare când se constată că vânzarea este reziliată, atunci când un creditor al proprietarului magaziei a sequestrat marfa ce se găsea în magazie, acel sequestru nu putea fi considerat valabil. (Cas. II.— Decizia No. 135 bis din 5 Aprilie 1905. *Bul.* pag. 600.

31. Un contract se poate desface prin buna înţelegere a părţilor, nu se poate însă desface într'un mod unilateral prin voinţa uneia sau a celeilalte părţi contractante. (Cas. II.—Decizia No. 135 bis din 5 Aprilie 1905. — *Bul.* pag. 600).

32. Curtea de Casaţie nu poate să cenzureze admiterea sau respingerea probei cu martori atunci când instanţa de fond, uzând de dreptul său, nu admite această probă, arătând şi motivele pentru cari crede că proba testimonială n'are să schimbe convingerea formată din alte acte şi prezumţiuni. (Cas. III. — Decizia 244 din 30 Sept. 1908. — *Bul.* pag. 1576).

33. Nu se poate susţine că s'a violat

acest art., când instanța comercială refuză proba cu martori, arătând motivele pentru ce găsește inutilă această probă. (Cas. III.—Decizia 289 din 22 Oct. 1908. *Bul.* pag. 1768).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2 şi 3, art. 482.

Art. 47. Telegrama face probă, ca act sub semnătură privată, când originalul este subscris de însăş persoana arătată într'însa ca trimiţătorul ei. Ea face aceeaş probă, chiar dacă această persoană este subscrisă de o altă mână, când ar fi probată c originalul a fost predat oficiului telegrafic sau trimis spre a i se preda, de însăş acea persoană.

Dacă subscrierea originalului este autentificată de autoritatea competentă, atunci se aplică principiile generale. In caz când identitatea persoanei care a subscris sau predat originalul telegramei s'a stabilit prin alte moduri prevăzute de regulamentele telegrafo-poştale, proba contrarie este admisă.

Data telegramelor stabileşte, până la proba contrarie, ziua şi ora în care ele au fost în adevăr expediate de oficiurile telegrafice. (Com. 48; civ. 1176, 1182; 1 urm. 24, 30, 34 leg. 1 Sept. 1886; Ital. 45).

Art. 48. In caz de eroare, schimbare sau întârziere în transmiterea unei telegrame, se aplică principiile generale asupra culpei. Cu toate acestea, trimiţătorul unei telegrame se presumă afară de orice culpă dacă a îngrijit a o colaţiona sau recomanda conform dispoziţiunilor regulamentelor telegrafo-poştale. (Com. 47; civ. 998, 1082 urm.; 21 urm. leg. 22 Martie 1880; Ital. 46).

Art. 49. In comerţ, mandatul şi orice declaraţiune de consimţimânt chiar judiciar, transmise prin telegraf cu subscrierea declarată autentică de autoritatea competentă, sunt valabile şi fac probă în justiţie. (Com. 47, 48; 1 urm. 24, 34 leg. act. aut. Ital. 47).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 9, art. 3

Art. 50. Registrele comercianţilor, ţinute în regulă, pot face probă în justiţie între comercianţi, pentru fapte şi cestiuni de comerţ.

Inscrierea în registre, făcută de prepusul care ţine scriptele sau este însărcinat cu comptabilitatea, are acelaş efect ca şi când ar fi făcută de însuş stăpânul. (Com. 3—9, 22 urm. 51, 302, urm.; civ. 1183, 1184; Ital. 48).

Adnotaţii. — **1.** Cel ce face o propunere în justiţie trebue să o dovedească. Astfel, partea chemată în judecată pentru plata preţului unor mărfuri primită de dânsa, când se oferă să dovedească plata acelor mărfuri pe care recunoaşte că le-a primit, prin chemarea la interogatoriu a vânzătorului reclamant, şi judecata nu se pronunţă asupra acestei cereri şi respinge cererea reclamantului, pe motiv că n'a dovedit că n'a primit preţul mărfurilor, prin această judecată a intervenit ordinea probaţiunei şi a comis un exces de putere şi, deci, hotărârea sa este casabilă. (Cas. (secţia vacanţelor). — Decizia 203 din 3 Iulie 1898. — *Bul.* pag. 993).

2. Instanţele judecătoreşti sunt în drept a respinge proba testimonială cerută de un comerciant pentru a dovedi că registrele comerciale ale adversarului său nu sunt ţinute în regulă, când dânsele constată în fapt că acele registre sunt ţinute în regulă. (Cas. II. — Decizia 16 din 19 Ianuarie 1898. — *Bul.* pag. 113).

3. Registrele comerciale pot face probă în justiţie între comercianţi, pentru fapte de comerţ, când sunt ţinute în regulă. (Cas. II. — Decizia 16 din 19 Ianuarie 1898. — *Bul.* pag. 113.

4. Judecătorul poate da jurământ din oficiu în cazul când cererea sau excepţiunea nu sunt deplin justificate sau nu sunt cu totul lipsite de probe, adică când există un început de probă, şi caracterul începutului de dovadă, necesar pentru a legitima deferirea jurământului supletoriu, diferă după natura faptului pe care se întemeiază cererea sau excepţia.

Astfel, registrele comerciale ţinute în regulă, putând servi ca dovadă între comercianţi, pentru conţinutul lor, judecătorul poate da jurământul supletoriu ori cărui din părţile litigante când conţinutul registrelor lor respective nu este conform. (Cas. Secţia vac. — Decizia 145 din 3 Iulie 1900. — *Bul.* pag. 936).

5. Registrele comerciale ţinute în regulă pot face proba între comercianţi pentru fapte şi chestiuni de comerţ, şi legea comercială nicăiri nu pretinde că registrele, sau menţiunile din registre să fie subsrise de către cel ce contestă sinceritatea lor. (Cas. III. — Decizia No. 93 din 13 Martie 1907. — *Bul.* pag. 563.

6. Instanţa de fond este suverană a respinge dovada cu martori într'o afacere în care o asemenea probă o găseşte inutilă. (Cas. III.—Decizia No. 93 din 13 Martie 1907. — *Bul.* pag. 563).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 29, art. 46.

Art. 51. Registrele pe cari comercianţii sunt obligaţi a le avea şi cari nu vor fi ţinute în regulă şi nici învestite cu formele prevăzute de lege, nu sunt primite a face probă în justiţie, spre folosul celui ce le-a ţinut.

Neîndeplinirea prescripţiunilor legii în această privinţă, poate atrage încă după sine aplicaţiunea pedepselor prevăzute în caz de faliment. (Com. 22 urm. 50, 51, 53, 54, 876, 877, 880; Ital. 49).

Art. 52. Registrele comercianţilor chiar neţinute în regulă fac probă, contra lor. Partea însă care voeşte a se referi la dânsele nu poate scinda conţinutul lor. (Com. 50, 51, 53, 54; civ. 1184; Ital. 50).

Adnotaţii. — **1.** Nu constitue o omisiune esenţială din partea judecătorului de fond, care să poată da loc la casarea deciziunei sale, omisiunea de a se pronunţa, în materie comercială, asupra cererei făcută de una din părţi de a se

obliga cealaltă ca să aducă registrele sale de comerţ, când această cerere a fost făcută în mod subsidiar şi fără ca dânsa să se ofere a le da crezământ. (Cas. II. Decizia 31 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 175).

2. Interpretarea şi înţelesul ce instanţa de fond dă unei contestaţiuni introduse înaintea sa, e o cestiune de fapt nesupusă censurei curţei de casaţie.

3. Faptul că la instanţa de apel o parte îşi limitează obiectul cererii dela prima instanţă, obiectul rămânând acelaş, nu constitue o cerere nouă, care să nu poată fi discutată în apel.

4. Registrele unei societăţi neregulat ţinute nu pot face credinţă în contra celuia dintre asociaţi care nu le-a ţinut, căci societatea, fiind o persoană morală distinctă, asociatul faţă de dânsa este un terţiu, asemenea registre fac probă numai în contra asociatului care le-a ţinut.

5. Deşi este exact în drept că convenţiunile legal făcute au putere de lege între părţi şi că ele trebuesc executate cu bună credinţă, însă, tot atât de adevărat este că orice recunoaştere sau aprobare cade, când la mijloc este o fraudă.

6. Obligaţiunea de a plăti procente la o datorie ce în urmă se probează că nu e reală, nu implică recunoaşterei acelei datorii, ci aceă obligaţiune cade odată cu anularea datorici.

7. Săvârşeşte o omisiune esenţială instanţa de fond când nu discută şi nu se pronunţă în nici un mod asupra unor acte prezintate de o parte, în apărarea sa şi nici nu arată motivele pentru care nu ţine seamă de acele acte. (Ultimele 6 jurispr. de Cas. II.—Dec. No. 250 din 14 Iunie 1904.— *Bul.* pag. 1048).

8. Registrele comercianţilor, chiar neţinute în mod regulat, fac probă contra lor, cu singura restricţiune că acela care se raportă la dânsele nu poate să ascundă conţinutul lor. (Cas. III. — Decizia No. 229 din 8 Oct. 1907.—*Bul.* pag. 1578).

9. Nu se poate cere casarea unei deciziuni pe motiv că s'a refuzat aducerea registrelor când instanţa de fond, apreciind, găseşte că nu este caz de aducerea şi examinarea registrelor comerciale. (Cas. III.— Decizia No. 122 din 20 Mai 1908. — *Bul.* pag. 981).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 8 şi 9 art. 32.

Art. 53. Dacă partea, la registrele căreia cealaltă parte oferă să dea crezământ, refuză a le prezinta, judecata poate deferi acestei din urmă jurământul asupra obiectului contestaţiunei. (Com. 50, 52; civ. 1219; Ital. 51).

Adnotaţii. — **1.** Dacă partea, la registrele căreia cealaltă parte oferă să dea crezământ, refuză a le prezenta, judecătorul poate deferi acestei din urmă jurământul asupra obiectului contestaţiunei, şi tribunalele au putut în lipsă de orice probe, să ia alegaţiunea cum că n'a ţinut asemenea registre, ca un refuz din parte-i de a le prezenta. (Cas. II. — Decizia 2 din 11 Ianuarie 1893. — *Bul.* pag. 48).

2. Asosiatul este în drept a cere aducerea registrelor societăţii pentru a constata pretenţiunile sale, cari derivă din contractul de societate.

Dacă societarul refuză aducerea acestor registre, deţinute de prepusul asociaţilor, judecata poate deferi, părţei care oferă să dea crezământ registrelor, jurământul asupra obiectului contestaţiunei. (Cas. II. —Decizia 26 din 8 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 150).

3. Tribunalele pot reveni asupra ordonanţelor prin cari s'a deferit un jurământ supletoriu, înainte ca partea să-l fi prestat, întru cât acest jurământ este o măsură de instrucţiune. Astfel fiind, justiţia poate retracta deferirea lui, de câte ori dânsul ar fi în poziţiune a eşi din

incertitudine în vre-un alt mod sau când interesul legei ar cere aceasta; şi deci, ea poate reveni asupra jurnalului prin care-l deferise, când, prin neretractarea jurământului s'ar fi vătămat un drept al părţei, consacrat prin lege. (Cas. II. — Decizia 26 din 8 Februarie 1894.— *Bul.* pag. 150).

4. Deşi după art. 1.219 din c. civ., judecătorul poate da jurământul la una sau alta din părţile prigonitoare, însă această regulă nu-şi are aplicaţiunea când un text de lege arată expres, căreia din părţi urmează să i se defere jurământul. (Cas. II. — Decizia 26 din 8 Februarie 1894 — *Bul.* pag. 150).

5. Judecata poate da jurământ părţei care s'a oferit să dea crezământ registrelor celeilalte părţi care ar refuza prezentarea lor, numai în caz când acea parte a stăruit în aducerea registrelor Cas. II. — Decizia 237 din 13 Octombrie 1897. — *Bul.* pag. 1252).

6. Judecata poate deferi jurământul supletoriu reclamantului, nnmai atunci când partea intimată, căreia i s'a cerut aducerea registrelor sale comerciale, refuză de a le înfăţişa iar nu şi în cazul când nu posedă registre comerciale. (Cas. II. — Decizia 209 din 22 Septembrie 1897. — *Bul.* pag. 1131).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 19 şi 29 art. 46.

Art. 54. Judecata este în drept a aprecia dacă se poate atribui conţinutului registrelor unui comerciant, un caracter de validitate mai mult sau mai puţin mare, dacă trebue a se renunţa la această probă în caz când registrele comerciale ale părţilor nu concordă, sau a atribui o credinţă mai mare registrelor uneia din părţi. (Com. 50—52, Ital. 52).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 8 şi 9, art. 32, şi No. 9 art. 52.

Art. 55. Când codicele comercial cere proba prin scris, proba testimonială nu poate fi admisă decât în cazurile în cari ea este permisă şi de codicele civil. (Com. 88, 256, 258, 270, 273, 445, 478, 491, 493, 495, 508, 525, 532, 557, 602; civ. 1191 urm.; Ital. 53).

Adnotaţii. — **1.** Când obligaţiuhea naşte dintr'o cambie, nu poate fi admisă nici proba testimonială, nici orice altă probă în combaterea ei, afară de cazurile excepţionale prevăzute anume de art. 349 din cod. com. (Cas. II. — Decizia 166 din 6 Octombrie 1893 — *Bul.* pag. 890).

2. Existenţa unei asociaţiuni în participaţiune nu se poate dovedi prin proba testimonială, ci numai prin act scris (Cas. II. — Decizia 41 din 17 Martie. 1893. — *Bul.* pag. 296).

3. Contractul de navlu se poate dovedi nu numai prin act scris sau prin poliţă de încărcare, ci şi prin orice alte moduri de probaţiune. (Cas. II. — Decizia 233 din 23 Septembrie 1898.—*Bul.* pag. 1126).

4. In materie cambială este inadmisibilă, fără un început de dovadă scrisă, pentru a proba lipsa de cauză. (Cas. III. Decizia No. 8 din 19 Septembrie 1905. *Bul.* pag. 1126).

5. Cestiunea de a se şti dacă excepţiunile personale, ce opune debitorul la acţiunea cambială, comportă o grabnică soluţiune, constitue o cestiune de fapt, lăsată la aprecierea instanţelor de fond. care scapă de sub controlul curţii de casaţie. (Cas. III — Decizia No. 17 din 27 Septembrie 1905. — *Bul.* pag. 1146).

6. In acţiunea pentru anularea unei

cambii perdute, este admisibilă proba testimonială pentru dovedirea existenţii acelei cambii. (Cas III. Decizia No. 287 din 18 Decembrie 1906. — *Bul.* pag. 2042).

7. In lipsă de act scris din partea încărcătorului, de a se aşeza marfa pe coverta vasului, dovedirea acestui fapt se face după normele codului civil, după care nu se admite fără cel puţin un început de probă scrisă, să se recurgă la dovada cu martori, dacă valoarea obiectului este mai mare de 150 lei. (Cas. III. — Decizia No. 105 din 29 Aprilie 1909. — *Bul.* pag. 513).

Art. 56. Dacă un act este comercial numai pentru una din părţi, toţi contractanţii sunt supuşi, încât priveşte acest act, legii comerciale, afară de dispoziţiile privitoare la persoana chiar a comercianţilor şi de cazurile în cari legea ar dispune altfel. (Com. 5, 9, 42, 695, 893, 945 ; Ital. 54).

Adnotaţii. — 1. Dacă un act e comercial numai pentru una din părţi, toate părţile supuse în cât priveşte acest act, legei comerciale. De aci urmează că legile comerciale au a fi aplicate în genere pentru toate părţile şi probele în privinţa unui asemenea act, au a fi admise numai după legile comerciale. (Cas. II. — Decizia 234 din 7 Noembrie 1895. *Bul.* pag. 1359).

2. Chiar când un act este comercial numai pentru una din părţi, acţiunile ce derivă dintr'ânsul sunt de competinţa jurisdicţiunei comerciale. (Cas. I. — Decizia 168 din 9 Aprilie 1899. — *Bul.* pag. 507).

3. Vânzarea şi cumpărarea de producte sunt acte de comerţ şi se judecă după legea comercială, astfel că este casabilă hotărârea instanţei judecătoreşti care omite a se pronunţa asupra comercialităţii cerută de o parte. (Cas. I.—Decizia 168 din 9 Aprilie 1899. — *Bul.* pag. 507).

4. Dacă un act este comercial pentru una din părţi, toţi contractanţii sunt supuşi legei comerciale în ce priveşte acel act şi prin urmare registrele părţii comerciante pot fi invocate ca mijloc de probaţiune a obligaţiunii comerciale. (Cas. III. — Decizia No. 47 din 20 Februarie 1906. — *Bul.* pag. 410).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 19 şi 21, art. 3.

Art. 57. Data actelor şi a contractelor comerciale trebue să arate locul, ziua, luna şi anul.

Ea poate fi stabilită, faţă cu cei de al treilea, prin toate mijloacele de probă arătate în art. 46.

Data arătată în cambie şi în orice alte titluri la ordin, precum şi în girurile lor, se consideră drept adevărată până la proba contrarie. (Com 284, 306, 794; civ. 1182, 1202, Ital. 55).

Adnotaţii. — 1. Excepţiunea relativă la faptul că girul ar fi antidatat, ne fiind o cestiune de formă a titlului, nici întemeiată pe o probă scrisă, nu poate fi luată în consideraţie faţă cu art. 349. (Cas. II. — Decizia No. 56 din 11 Februarie 1905. — *Bul.* pag. 198).

Vezi jurispr. de sub No. 23, 24, 25 şi 30, art. 46.

Art. 58. Posesorul unui titlu la purtător, uzat, stricat sau distrus, are dreptul ca contradictoriu cu emitentul să ceară un duplicat a acestui titlu sau un titlu echivalent.

Cheltuelile privesc pe reclamant.

In privinţa titlurilor datoriei publice, a biletelor de bancă şi a altor titluri de asemenea natură, se observă legile speciale.

Revendicarea titlurilor la purtător pierdute sau furate nu se admite decât contra aceluia care le-a găsit sau furat şi contra acelora cari le-au primit cu orice titlu, cunoscând viţiul cauzei posesiunei. (Civ. 354, urm., 1901 urm.; 25 l. 28 Iunie 1881 ; 1, 6, 23, l. 21 Ian. 1883; Ital. 56, 57).

Art. 59. Orice obligaţiune comercială trebue să fie executată în locul arătat prin contract, sau în locul care ar rezulta din natura operaţiunei, ori din intenţiunea părţilor contractante.

In lipsă de o clauză expresă, contractul trebue să fie executat în locul unde cel ce s'a obligat îşi avea stabilimentul său comercial, sau cel puţin domiciliul ori reşedinţa, la formarea contractului.

Dacă însă urmează a se preda un lucru determinat, care după cunoştinţa părţilor se găsia într'altă parte în momentul formării contractului, atunci predarea se va face în acel loc. (Com. 272, 310; civ. 977, 1104, 1121, 1319, 1362 ; Germ. 324).

TITLUL VI

DESPRE VÂNZARE

Art. 60. Vânzarea făcută pe un preţ nedeterminat în contract este valabilă dacă părţile au convenit asupra unui mod de a-l determina în urmă. Com. 61, 62 ; civ. 1303, Ital. 60).

Art. 61. Vânzarea făcută pe adevăratul preţ sau pe preţul curent este asemenea valabilă. In acest caz preţul se determină conform dispoziţiunilor art. 40.

Determinarea preţului poate fi încredinţată arbitrajului unei a treia persoane desemnate în contract sau rămase a se alege în urmă.

Când persoana desemnată sau aleasă nu voeşte sau nu poate primi, părţile trebue să proceadă la o nouă numire.

Dacă părţile nu se învoesc, numirea se face de justiţie. (Com. 60, 62; civ. 1304 ; Ital. 60).

Art. 62. Când mărfurile vândute sunt arătate în contract numai prin cătăţime, fel şi calitate, fără nici o altă indicaţiune de natură a desemna un corp cert şi determinat, vânzătorul este obligat a preda, în locul şi în timpul stipulat, cătăţimea, felul şi calitatea convenite, chiar dacă mărfurile cari ar fi fost la dispoziţiunea sa în momentul formării contractului, sau pe cari el şi le-ar fi procurat în urmă în executarea lui, ar fi perit, sau dacă expedierea sau sosirea acelor mărfuri ar fi fost împiedicată din veri-o cauză oarecare. (Civ. 1156, 1299 urm.; 1311; Ital. 61).

Art. 63. Vânzarea mărfurilor cari se află în călătorie cu arătarea vasului care le transportă sau care urmează a le transporta, este supusă condiţiunei sosirii în bună stare a acelui vas.

Dacă vânzătorul îşi rezervă drepturile ca, în timpul fixat prin convenţiune, să arate vasul care transportă sau urmează a transporta mărfurile vândute şi dacă acest termen a trecut, cumpărătorul are dreptul să ceară sau executarea contractului sau daune interese.

Pentru apreciarea pagubei cauzate, judecata va ţine seamă de timpul fixat pentru predarea mărfurilor vândute sau de acela determinat pentru desemnarea vasului.

Dacă prin convenţiune nu se fixează veri-un termen pentru arătarea vasului, cumpărătorul e în drept a cere ca termenul să fie fixat de justiţie. (Civ. 1004, 1021, 1073. 1084 urm. Ital. 62).

Art. 64. Ducă prin contract, sau mai în urmă s'a fixat un termen pentru sosirea vasului în care se află mărfurile ce călătoresc şi termenul expiră fără ca vasul să fie sosit, cumpărătorul are dreptul a renunţa la contract sau a-i prelungi termenul odată sau de mai multe ori.

Când însă nu s'a fixat nici un termen pentru sosirea vasului se înţelege că părţile au luat drept termen timpul necesar pentru împlinirea călătoriei.

In caz de întârziere, justiţia ţinând seamă de împrejurări, poate fixa un termen, şi dacă şi acest termen expiră fără ca vasul să sosească, contractul se consideră ca reziliat.

In nici un caz justiţia nu poate fixa un termen mai lung decât de un an, socotit din ziua plecării vasului dela locul unde mărfurile vândute au fost încărcate. (Civ. 1012, 1021; Ital. 63, 64).

Art. 65. Dacă în cursul călătoriei, din cauză de forţă majoră sau caz fortuit, marfa vândută este transportată din vasul desemnat pe un alt vas, contractul nu se desfiinţează, şi vasul pe care s'a făcut transportul se consideră, pentru toate efectele contractului, ca substituit primului vas. (Ital. 65).

Art. 66. Avariile întâmplate în timpul călătoriei reziliază contractul, dacă mărfurile sunt până într'atât deteriorate încât nu mai pot servi la întrebuinţarea pentru care fusese destinate.

In orice alt caz, cumpărătorul este dator să primească mărfurile în starea în care se vor află la sosire, însă cu o potrivită scădere de preţ. (Com. 654, civ. 1018, 1156, 1311, 1335; Ital. 66).

Art. 67. Când, mai înainte de expirarea termenului fixat pentru executarea convenţiunei, una din părţi a oferit celeilalte predarea lucrului vândut sau plata preţului, şi aceasta nu-şi îndeplineşte la termenul fixat obligaţiunea sa, atunci condiţiunea rezolutorie se împlineşte de drept în favoarea părţii care îşi executase obligaţiunea sa.

In lipsă de asemenea oferte sau de stipulaţiuni exprese, reziliarea contractului se regulează după dispoziţiunile codicelui civil, privitoare la condiţiunea rezolutorie tacită.

In amândouă cazurile cel în culpă răspunde de daunele interese cauzate. (Civ. 1020 urm, 1073, 1084 urm., 1365, 1370; Ital. 67).

Adnotaţii. — **1.** Constatarea judecătorului de fond, că refuzul cumpărătorului în materie de vânzare comercială de a primi marfa cumpărată, este nejustificat, şi că dânsul este în culpă, şi, ca atare, răspunzător de daunele cauzate vânzătorului, constitue o cestiune de fapt, care scapă de controlul curţei de casaţiune. (Cas. II.—Decizia 119 din 28 lunie 1893. *Bul.* pag. 659).

2. Judecătorul fondului nu este obligat a răspunde în mod special asupra tuturor argumentelor invocate de părţi, fiind destul ca din întregul contest al hotărârei să reiasă că dânsul a avut în vedere acele mijloace şi că a răspuns la ele în mod implicit. (Cas. II. — Decizia 119 din 28 Iunie 1893. — *Bul.* pag. 660).

3. Dispoziţiunile acestui art. nu sunt aplicabile la vânzarea de imobile cum ar fi o pădure. (Cas. III. — Decizia No. 116 din 15 Mai 1909. — *Bul.* pag. 672).

Art. 68. Când cumpărătorul unui lucru mişcător nu-şi îndeplineşte obligaţiunea sa, vânzătorul are facultatea sau a depune lucrul vândut la o casă acreditată de comerţ pe socoteala şi cheltuiala cumpărătorului, sau de a-l vinde.

Vânzarea se va face prin licitaţiune publică, sau chiar pe preţul curent, dacă lucrul are un preţ la bursă sau în târg, de către un ofiţer public însărcinat cu asemenea acte şi cu dreptul pentru vânzător la plata diferinţei dintre preţul obţinut şi acela convenit la prima vânzare, precum şi la daune interese.

Dacă neexecutarea contractului provine din partea vânzătorului, cumpărătorul are dreptul de a face să se cumpere lucrul de către un ofiţer public însărcinat cu asemenea acte.

Cumpărătorul are dreptul a pretinde diferinţa în mai mult dintre preţul plătit a doua oară şi acela convenit cu primul vânzător, precum şi a cere daune interese, dacă ele se cuvin.

Partea care va uza de dreptul ce i se acordă prin acest articol este datoare să încunoştiinţeze prealabil despre aceasta pe cealaltă parte contractantă. (Com. 40 ; civ. 1073, 1077, 1084, 1121 ; 29, 82, 89 leg. 4 Iulie 1881 ; Ital. 68).

Adnotaţii.—1. Neobservarea unor forme la vânzarea unor mărfuri în socoteala cumpărătorului, nu'l poate dispensa pe acesta de daunele cauzate vânzătorului prin fapta sa, şi instanţele judecă oreşti sunt în drept să discute atât diferenţa de preţ, cât şi cuantumul daunelor cerute. (Cas. II. — Decizia 177 din 1 Iulie 1899 *Bul.* pag. 875).

2. Dispoziţiile acestui art. obligă numai pe cumpăratorul care recurge la executarea coactivă de a soma pe vânzător ca să-şi execute obligaţiunea contractuală fără însă a subroga executarea coactivă la facerea unei somaţiuni înăuntrul termenului în care partea era datoare să-şi execute obligaţiunea ; astfel că o somaţiune, chiar posterioară, trebue să producă aceleaşi efecte, ca şi aceea ce ar fi fost făcută imediat după expirarea termenului contractual. (Cas. III. — Decizia No. 146 din 5 Iunie 1909. — *Bul.* pag. 844).

3. Vânzătorul nu poate suprima predarea mărfii cumpărate sub pretext că n'a găsit cumpărătorul cui să revândă marfa, fiindcă aceasta ar echivala cu rezilierea contractului sinalagmatic prin voinţa unilaterală a vânzătorului, ceeace este contrar legii. (Cas. III. — Dec. No. 146 din 5 Iunie 1909.— *Bul.* pag. 844).

4. Prin acest art. se acordă o facultate părţei, pentru a putea constata mai uşor şi în mod cert paguba ce i s'a ocazionat prin neexecutarea contractului, fără însă ca neîndeplinirea acestor formalităţi să atragă pierderea dreptului de a cere daune interese, dacă ele pot fi justificate conform dreptului comun. (Cas. III. — Decizia No. 318 din 19 Sept. 1911. — *Bul.* pag. 1134).

5. Instanţa de fond chemată a judeca temeinicia unei pretenţiuni de daune, derivând din neexecutarea unui contract de vindere-cumpărare comercială, poate respinge cererea de a compensa cifra acelor daune justificate, cu creanţa ce ar avea adversarul pe temeiul unui contcurent, motivând că nu se judecă acum închiderea şi lichidarea contului-curent, ci numai temeinicia unei pretenţiuni, de care în urmă se va ţine seamă la închiderea contului curent. (Cas. III.—Decizia No. 318 din 19 Septembrie 1911. — *Bul.* pag. 1134).

6. Acest art. nu derogă dela dreptul comun, ci creează numai dispoziţiuni de favoare pentru comercianţi, de care sunt liberi să uzeze sau nu. Cei ce nu uzează au totuşi acţiunea de daune, după dreptul comun. (Cas. III. — Decizia 360 din 23 Sept. 1913. — Jurispr. Română, Pag. 569 din 1913.

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1 şi 2, art. 67.

Art. 69. Dacă termenul stipulat într'un contract de vânzarea unui lucru mobil este esenţial naturii operaţiunii, partea care voeşte executarea convenţiunei, fără să ţie seamă de expirarea

termenului stipulat în favoarea sa, trebue să încunoştiinţeze pe cealaltă parte, în termen de 24 ore dela expirarea termenului.

Chiar în acest caz vânzarea lucrului nu se poate face decât a doua zi după încunoştiinţare. (Ital. 69).

Art. 70. Cumpărătorul unor mărfuri sau producte provenind din o altă piaţă, este dator să denunţe vânzătorului viţiile aparente în timp de două zile dela primire, oridecâteori un timp mai lung n'ar fi necesar din cauza condiţiunilor excepţionale în cari se află lucrul vândut sau persoana cumpărătorului.

El este dator să denunţe viţiile ascunse ale lucrului în cele dintâiu două zile dela descoperirea lor.

Odată acest termen expirat, cumpărătorul nu mai poate fi primit a reclama ceva pentru viţiile lucrului vândut. (Civ. 1352 urm. ; Ital. 70).

Adnotaţii. — 1. Nu se pot invoca pentru prima oară în casaţiune mijloace de casare asupra unor puncte cari n'au fost ridicate şi n'au făcut obiectul nici unei discuţiuni înaintea instanţei de fond, Cas. II. — Decizia 32 din 8 Martie 1893. *Bul.* pag. 276).

2. Imprejurarea că judecătorul fondului a acordat reclamantului mai mult decât a cerut, nu poate face obiectul unui recurs în casaţie, ci numai al unei cereri în revizuire. (Cas. II. — Decizia 32 din 8 Martie 1893. — *Bul.* pag. 276).

3. In materie de vânzare comercială, obligaţiunea impusă cumpărătorului de acest art., n'are loc decât atunci când e vorba numai despre existenţa unor viţii ale lucrului vândut, iar nu şi în cazul în care vânzarea deşi este perfectă, dar cumpărătorul refuză primirea lucrului din cauză că el a fost substituit de către vânzător prin altul decât acel vândut, cum ar fi cazul în care vânzarea a avut de obiect ţuică de prune, iar marfa trimisă s'a găsit a fi de spirt. (Cas. II. Decizia 247 din 20 Noembrie 1895.— *Bul.* pag. 1384).

4. După dispoziţiile art. 70 c. com., cumpărătorul unor mărfuri sau producte provenind din o altă piaţă, e dator să denunţe vânzătorului viţiile ascunse ale lucrului cumpărat în cele două zile dela descoperirea lor, sub pedeapsă de a pierde dreptul de a mai reclama.

Prin urmare e tardivă o acţiune de asemenea natură intentată fie vânzătorului, fie intermediatorului, după trecerea acestui termen. (Cas. II. — Decizia No. 163 din 29 Aprilie 1903.— *Bul.* pag. 616).

5. Obligaţiunea impusă cumpărătorului de a denunţa vânzătorului viţiile ascunse ale lucrului cumpărat, în cele două zile dela descoperirea lor, nu se aplică decât numai atunci când este vorba de viţiile ascunse ale lucrului, iar nici decum în cazul când lucrul cumpărat nu întruneşte condiţiunile contractului de vânzare, în care caz cumpărătorul conservă dreptul de a cere rezilierea contractului de vânzare-cumpărare, fără a fi nevoe să urmeze procedura specială prescrisă de art. 70 şi urm. (Cas. III. — Decizia No. 259 din 22 Noembrie 1906. *Bul.* pag. 1911).

Art. 71. Prezidentul tribunalului, şi acolo unde nu există tri-

bunal, judecătorul de ocol poate ordona, după cererea cumpărătorului sau a vânzătorului, ca atât calitatea cât şi starea în care se află lucrul vândut să fie constatate de unul sau mai mulţi experţi, pe cari îi va numi din oficiu.

Prin aceeaş ordonanţă de numire a experţilor, sau prin o alta, prezidentul tribunalului sau judecătorul de ocol poate ordona sechestrarea lucrului vândut, sau depunerea lui într'un depozit public sau într'alt loc pe care-l va desemna; şi dacă păstrarea lucrului poate aduce mari pagube sau ocaziona cheltueli însemnate, chiar vânzarea acelui lucru, pe socoteala celui ce se cuvine şi în condiţiunile ce se vor determina prin însăş ordonanţa. (Com. 894; civ. 1121; pr. civ. 213; 216 urm.; Ital. 17).

Adnotaţii. — **I.** Termenele prevăzute de procedura civilă pe zile trebuind a fi totdeauna socotite pe zile libere, urmează de aci, în ceeace priveşte citarea unei părţi înaintea vre-unei instanţe judecătoreşti, că oricare ar fi dreptul acordat preşedintelui de art 78 proc. civ. şi de art. 901 c. com. de a putea după împrejurări, să scurteze termenul citaţiunei prevăzute de aceste texte de lege, totuşi trebue ca citaţiunea să se lase părţii citate cu un spaţiu de timp îndestulător, pentru ca citaţiunea să-i ajungă la cunoştinţă, spre a putea să se prezinte la înfăţişare şi a'şi pregăti apărarea, adică cel puţin între lăsarea citaţiunei şi ziua înfăţişărei să fie o zi liberă. (Cas. II. — Decizia 36 din 16 Februarie 1900.—*Bul.* pag. 242).

Art. 72. Ordonanţa prezidentului tribunalului sau judecătorului de ocol va trebui să fie comunicată, înainte de punerea ei în lucrare, celeilalte părţi sau reprezentantului său, dacă vre-unul din ei se află în localitate.

In caz contrariu, ordonanţa va fi comunicată în termenul prevăzut de art. 137 din procedura civilă, dela executarea ei.

Cumpărătorul care nu va voi a beneficia de dispoziţiunile cuprinse în articolul precedent, va trebui, în caz de contestaţiune, să probeze atât identitatea cât şi viţiile mărfii cumpărate de dânsul. (Ital. 71).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub art. 71.

Art. 73. Dispoziţiunile cuprinse în articolele 67, 68 şi 69 se aplică şi la contractele de bursă încheiate după formele prevăzute de legea ei specială. (Com. 41 urm.; 93 leg. 4 Iulie 1881; Ital. 72).

TITLUL VII

DESPRE REPORT

Art. 74. Contractul de report constă în cumpărarea pe bani gata a unor titluri de credit circulând în comerciu, şi în revânzarea simultanee cu termen şi pe un preţ determinat către aceeaş persoană a unor titluri de aceeaş specie.

Pentru validitatea contractului este necesară predarea reală a titlurilor date în report.

Proprietatea lor se transferă la cumpărător.

Părţile pot stipula ca primele, rambursurile şi dobânzile ce se vor cuveni titlurilor în termenul reportului, să rămână în profitul vânzătorului. (Com. 75, 76; civ. 1295, 1314, 1318; 46, 54 leg. 4 Iulie 1881; Ital. 73).

Art. 75. Revânzarea titlurilor date în report poate fi prelungită prin voinţa părţilor, pentru unul sau mai multe termene succesive. (Com. 74, 76; Ital. 74).

Art. 76. Dacă la expirarea termenului raportului, părţile lichidează diferinţele spre a face separat plăţile lor şi reînoesc reportul asupra unor titluri ce diferă prin cantitatea sau specia lor, sau pe un alt preţ, atunci se consideră că părţile au încheiat un nou contract de report. (Com. 74, 75; Ital. 75).

TITLUL VIII

DESPRE SOCIETĂŢI ŞI DESPRE ASOCIAŢIUNI COMERCIALE

CAPITOLUL I

Despre Societăţi

SECŢIUNEA I

Dispoziţiuni generale

Art. 77. Societăţile comerciale au drept obiect unul sau mai multe fapte de comerţ, şi se deosibesc în următoarele feluri:

1) Societatea în nume colectiv (coprinzător) ale cărei obligaţiuni sociale sunt garantate prin resposabilitatea nemărginită şi solidară a tuturor asociaţilor;

2) Societatea în comandită ale cărei obligaţiuni sociale sunt

garantate prin resposabilitatea nemărginită şi solidară a unui sau mai multor asociaţi comanditaţi, şi prin responsabilitatea unui sau mai multor asociaţi comanditari, mărginită la o sumă determinată, care poate fi reprezintată şi prin acţiuni;

3) Societatea anonimă în care obligaţiunile sociale sunt mărginit garantate numai pânăla concurenţa unui capital determinat şi de care fiecare asociat nu răspunde, decât numai cu sumele ce s'a obligat a pune în societate sau cu valoarea acţiunilor sale. (Com. 37, 106, 117, 166 urm.; 221, 236 urm.; 251, 257; civ. 1491 urm., 1500; Ital. 76).

Adnotaţii. — Când într'o asociaţiune comercială nu este stipulat care anume din asociaţi are firma socială, obligaţiunile luate de unul din asociaţi obligă şi pe ceilalţi. (Cas. II. — Decizia 48 din 19 Februarie 1897. — *Bul.* pag. 251).

Art. 78. Societatea în nume colectiv, societatea în comandită simplă şi societatea în comandită prin acţiuni există sub o firmă socială.

Societatea anonimă nu are firmă socială şi nu poate fi determinată prin numele niciunuia din asociaţi [1]); ea este însă calificată printr'o denumire particulară sau prin arătarea obiectului întreprinderii sale. Această denumire sau arătare trebuie să se deosebească lămurit de aceea a oricărei alte societăţi.

Societăţile susarătate constituesc, în raport cu cei de al treilea, o persoană juridică distinctă de aceea a asociaţilor. (Com. 77, 89, 90, 105 urm., 114, 253, 870; 1 urm. 10 leg. 18 Martie 1884; Ital. 77).

Adnotaţii. — **1.** O poprire efectuată în mâinele unor anume persoane ca preşedinte şi casier ai societăţii, este făcută în mâinele reprezentanţilor legali ai societăţii şi deci bine făcută, independent dacă până la validare preşedintele şi casierul s'ar fi schimbat şi pentru validarea popririi au să figureze din partea societăţii accia cari astăzi o reprezintă legalmente. (Cas. II Dec. No. 38 din 20 Februare 1908 — *Bul.* pag. 324).

2. O societate comercială constituind o persoană juridică distinctă de aceea a asociaţilor, de îndată ce un imobil a trecut din patrimoniul ei în acela exclusiv al unuia din asociaţi, prin învoiala asociaţilor, deşi societatea subsistă şi nu este în stare de lichidare, acest act nu constitue o împărţeală şi nici o vânzare pentru ieşire din indiviziune, ci un act de mutaţiune de proprietate, un act de vânzare şi deci supus la plata taxelor prevăzute de legea timbrului pentru vânzări. (Cas. I.—Decizia 229 din 5 Iunie 1900. — *Bul.* pag. 775).

— Vezi şi jurispr. pe sub art. 77.

Art. 79. Noul asociat al unei societăţi constituită răspunde, ca şi ceilalţi, de toate obligaţiunile contractate de societate înaintea admiterei lui, chiar dacă s'ar fi schimbat firma socială.

Orice convenţiune contrarie n'are efect faţă cu cei de al treilea. (Ital. 78).

1) Ultimele 10 cuvinte lipsesc în codul italian.

Art. 80. Cesionarul şi asociatul asociatului n'au nici un raport juridic cu societatea; ei participă numai la beneficiile şi pierderile cuvenite asociatului, în proporţiunea cu partea de interes ce li s'a atribuit. (Civ. 1519; Ital. 79).

Art. 81. Asociatul care a vărsat în societate una sau mai multe creanţe nu este liberat, decât după ce societatea a obţinut plata sumei drept care s'a făcut vărsământul.

Dacă plata nu s'a putut obţine prin urmărirea debitorului, asociatul răspunde de suma datorită cu dobânda legală din ziua scadenţei creanţelor vărsate, deosebit de daunele interese ce s'ar cuveni. (Com. 188 § 1; civ. 1503; Ital. 80).

Art. 82. Când valoarea lucrurilor vărsate de un asociat nu s'a fixat de către contractanţi, se presupune ca convenită valoarea curentă din ziua fixată pentru vărsare, după cota bursei sau mercurialele locului unde îşi are sediul societatea, şi în lipsă, după o estimaţiune făcută de experţi. (Com. 40, 89, 90, 135; Ital. 81).

Art. 83. In lipsă de stipulaţiune contrarie, lucrurile vărsate devin proprietatea societăţii. (Com. 254; civ. 1509; Ital. 82).

Art. 84. Asociatul care întârzie să verse partea sa este răspunzător de daunele interese cauzate, şi dacă miza s'a stipulat în numerar, este ţinut de drept şi fără nici o cerere, la plata cu dobânda legală a acestei sume, din ziua în care trebuia să facă vărsământul, fără a fi scutit de daune interese, dacă ele s'ar cuveni, şi deosebit de dispoziţiunile articolelor 170 şi 188. (Com. 43, 170, 188; civ. 1088, 1504, 1589; Ital. 83).

Adnotaţii. — **1.** Comerciantul declarat în stare de faliment încetează de drept de a mai face orice operaţiuni comerciale şi prin urmare nu mai poate continua a face parte din consiliul de administraţie al vreunei societăţi comerciale şi el fiind reprezintat prin sindicul falimentului, acesta este competinte a urmări orice activ ce falitul ar avea în acea societate.

Astfel, când falitul înainte de declararea sa în stare de faliment vărsase la casa societăţii din care făcea parte o sumă de bani în contul acţiunilor subscrise de dânsul, pe care însă nu le plătise încă întregral, sindicul este în drept a cere restituirea acelei sume de bani ca făcând parte din activul falitului, dacă societatea nu a îndeplinit dispoziţiile art. 170 c. com. contra falitului înainte de faliment pentru vărsămintele ce datorà. (Cas. II Dec. No. 293 din 29 Oct. 1901.— *Bul* pag. 1403).

Art. 85. Asociatul nu poate opune societăţii, în compensaţi-

unca daunelor ce i-a cauzat prin dol, abuz de putere sau greşeală, foloasele ce i-ar fi adus în orice chip ar fi. (Civ. 1143, 1508; Ital. 84).

Art. 86. Creditorii particulari ai asociatului nu pot, în timpul duratei societăţii, să'şi exercite drepturile lor, decât numai al supra părţii din beneficiile cuvenite asociatului după bilanţul social; iar dacă societatea este dizolvată, asupra părţii ce i-ar veni din lichidaţiune.

Cu toate acestea, ei pot sechestra orice parte, şi, în societăţile în comandită prin acţiuni şi anonime, pot sechestra şi chiar vinde părţile sau acţiunile debitorului lor. (Com. 102, 117, 183, 191, 870; Ital. 85).

Adnotaţii. — Mijlocul întemeiat pe acest art. după care creditorii particulari ai asociatului nu pot să-şi exercite drepturile lor decât asupra părţii sale de beneficiu în societate, iar nu asupra averii sociale, nu poate fi invocat pentru prima oară în casaţiune, dacă n'a fost propus înaintea judecătorului de fond. (Cas. II—Decizia 431 din 7 Decembrie 1894.—*Bul* pag. 1279).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 84.

Art. 87. Participarea la beneficii concedată împiegaţilor sau altor agenţi ai societăţii, ca plată totală sau parţială a muncei lor, nu le atribue numai printr'aceasta calitatea de asociaţi. (Ital. 86).

SECŢIUNEA II

Despre forma contractului de societate

Art. 88. Contractul de societate trebue făcut prin act scris. Societăţile în comandită prin acţiuni şi societăţile anonime trebuesc constituite prin act autentic. (Com. 55, 98 urm., 129, 222, 256, 258; civ. 1171; 21 leg. 31 Iulie 1881; Ital. 87).

Adnotaţii. — **1.** Judecătorii fondului decid în mod suveran dacă actele produse deoparte constitue sau nu un început de dovadă scrisă. — (Cas. II. — Decizia 243 din 26 Nov. 1896. — *Bul.* pag. 1593).

2. Contractul de tovărăşie comercială nu se poate dovedi decât prin act scris. (Cas. II. — Decizia 243 din 26 Nov. 1896. — *Bul.* pag. 1593).

3. Formalităţile scrierii şi ale publicării contractului de soc. în comandită, precum sunt prescrisc de c. com. nu sunt cerute ad-solemnitatem, ci numai pentru dovedirea contractului însuşi şi deci o soc în comandită poate fi constituită cu efecte între asociaţi şi fără îndeplinirea acelor forme. (Cas. II. — Dec. 290 din 24 Oct. 1901. — *Bul.* pag. 1392).

4. Formalităţile ofertelor reale precum le prevede c. civ. se cer ca mijloc de probare a stingerii unei obligaţii nu însă şi în cazul când într'o asociaţie comercială unul din asociaţi refuză a primi miza oferită de coasociatul său. (Cas. II. Dec. No. 290 din 24 Oct. 1901. — *Bul.* pag. 1392).

—Vezi şi jurispr. de sub No. 2 art. 55.

Art. 89. Actul constitutiv al societăţilor în nume colectiv şi al societăţilor în comandită simplă, afară de dată, trebue să cuprinză:

1) Numele, pronumele sau firma comercială şi domiciliul asociaţilor;

2) Firma socială şi sediul societăţii;

3) Asociaţii cari au semnătura socială;

4) Obiectul societăţii, partea pusă în societate de fiecare asociat dacă este în numerar, în creanţe sau în alte bunuri, valoarea ce li s'a dat şi modul evaluării;

5) Partea fiecărui asociat în beneficii şi perderi;

6) Epoca când trebue să înceapă societatea şi aceea când ea trebue să înceteze. (Com. 57, 82, 87, 90, 105, 114, 222; civ. 1492, 1501, 1511; Ital. 88).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 77 şi art. 88 No. 3 şi 4.

Art. 90. Actul constitutiv sau statutele societăţilor anonime şi acelea ale societăţilor în comandită prin acţiuni, trebue să arate:

1) Denumirea şi sediul societăţii, ale stabilimentelor şi reprezentanţelor sale;

2) Felul şi natura afacerilor cari constituesc obiectul societăţii;

3) Suma capitalului subscris şi a celui vărsat;

4) Persoanele asociaţilor şi domiciliul lor sau numărul şi valoarea nominală a acţiunilor, cu arătare dacă sunt nominative sau la purtător, dacă acţiunile nominative pot fi convertite în acţiuni la purtător şi vice versa; scadenţa şi sumele vărsămintelor ce au să facă asociaţii sau acţionarii;

5) Valoarea creanţelor sau a altor bunuri puse în societate;

6) In ce mod trebuesc făcute bilanţurile, calculate şi împărţite beneficiile;

7) Avantagiile sau deosebitele drepturi concedate fondatorilor;

8) Numărul administratorilor, drepturile şi datoriile lor, cu arătare cari dintr'înşii au semnătura socială; iar în societăţile în comandită prin acţiuni, numele, pronumele şi domiciliul comanditaţilor;

9) Numărul censorilor;

10) Puterile adunării generale, condiţiunile pentru validitatea

deliberaţiunilor sale şi pentru exerciţiul dreptului de vot, dacă s'a înţeles a se deroga, în această privinţă, la dispoziţiunile art. 158, 159 şi 160;

11) Epoca când începe şi când încetează societatea.

Pe lângă acestea, în actul constitutiv al societăţii urmează să se mai arate documentele conţinând subscripţiunile asociaţilor şi probele depunerei primului vărsământ în modul prescris de art. 134. (Com. 82, 122 urm., 128, 131 urm., 171. 183, 185. 222; civ. 1492, 1501; Ital. 89).

Art. 91. In termen de 15 zile dela data actului constitutiv al societăţii în nume colectiv şi al societăţii în comandită simplă, un duplicat al actului constitutiv, dacă este sub semnătură privată, sau o copie certificată conformă cu originalul dacă actul este autentic, se va depune la grefa tribunalului de comerţ în jurisdicţiunea căruia societatea şi-a stabilit sediul său, pentru a fi transcris în registrul pentru societăţi. In acelaş timp se va depune şi extracte după actul constitutiv, conţinând indicaţiunile cerute de art. 89, pentru a fi afişate în sala tribunalului, în sala primăriei şi în localurile bursei celei mai apropiate.

Transcripţiunea şi afişările se vor face în urma unei ordonanţe prezidenţiale. (Com. 238, 249; 10 leg. 18 Martie 1884; Ital. 90).

Adnotaţii. — **1.** Actul scris constitutiv al societăţii în nume colectiv nu se poate opune celor de al treilea dacă nu s'a publicat conform legei.

Puţin importă deci, că în actul scris se stipulează că numai unul din asociaţi e autorizat să iscălească în numele societăţei şi se oblige firma socială. In adevăr însuşi asociatul neautorizat, care mai înainte de constituirea societăţei prin publicitate, etc., lucrează în numele firmei sociale, obligă pe ceilalţi asociaţi. Trebue însă, pentru ca să existe o asemenea răspundere nemărginită a tuturor asociaţilor să se dovedească de fapt că a existat o firmă socială şi că actul iscălit de asociatul neautorizat constitue un act de administraţiune şi nu un act de dispoziţiune. Nici vorbă prin urmare de o asemenea răspundere solidară şi nemărginită a tutulor asociaţilor în nume colectiv, atunci când reclamantul, în loc să facă această îndoită dovadă de fapt, se referă din contră la actul scris înfăţişat de societatea pârâtă, act scris, din care reese că asociatul cu care a contractat el, nu avea dreptul să iscălească în numele firmei sociale. (Cas. II. — Decizia 205 din 22 Sept. 1899. — *Bul.* pag. 1057).

2. Nici nespecificarea dacă mandatul este general sau limitat şi nici nepublicarea sa în termenele prevăzute de lege nu ridică reprezentantului unei societăţi comerciale caracterul de reprezentant al său, mai ales când e vorba de impozitul ce el trebue să plătească fiscului şi când dânsul invoacă singur propriile sale neregularităţi. Prin urmare, un asemenea reprezentant este bine impus la patentă, considerând biuroul lui ca o sucursală a societăţii. (Cas. III.—Decizia No. 886 din 27 Mai 1908. — *Bul.* pag. 1016).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 77.

Art. 92. Actul constitutiv şi statutele societăţilor în comandită prin acţiuni şi ale societăţilor anonime se vor depune, prin îngrijirea şi sub răspunderea administratorilor, în cele 15 zile după ce va rămânea definitivă încheierea judecătorească care a autorizat înfiinţarea societăţii, la grefa tribunalului comercial în circumscripţiunea căruia este stabilit sediul societăţii. Transcripţiunea şi afişarea actului constitutiv şi a statutelor în formele prescrise de articolul precedent, se vor face în urma unei ordonanţe a tribunalului, dată în camera de consiliu, faţă cu procurorul tribunalului. (Com. 91, 138, 174, 266, 884; 1 legea 29 Oct. 1887; Ital. 91).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 91.

Art. 93. Dacă societatea în momentul constituirii sale sau în urmă, institue una sau mai multe reprezentanţe afară din circumscripţiunea tribunalului în care se află sediul său, sau al celorlalte stabilimente sociale, mandatul dat reprezentantului trebue să fie depus, transcris şi afişat în forma şi în termenul stabilite prin art. 91 la tribunalul comercial în circumscripţiunea căruia este instituită reprezentanţa.

Societăţile în comandită prin acţiuni şi anonime trebuesc, prin stăruinţa şi sub răspunderea administratorilor, să depună şi să facă a transcrie şi a afişa procesul-verbal al deliberaţiunei relativ la înfiinţarea a noui stabilimente sau a noui reprezentanţe în România sau în străinătate, mai înainte de executarea lui, la grefa tribunalului comercial în circumscripţiunea căruia este stabilit sediul societăţii şi la acelor tribunale în circumscripţiunea cărora îşi au sediul nouile stabilimente sau nouile reprezentanţe.

Administratorii sunt datori să ceară şi să stărue ca acest proces-verbal să se treacă în registrul pentru societăţi, pe marginea actului constitutiv al societăţii. (Com. 238, 394, 884; Ital. 92).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 91.

Art. 94. Un extract după actul constitutiv al societăţilor în nume colectiv şi în comandită simplă, identic cu cel prevăzut de art. 91, va trebui să fie publicat, în termen de o lună dela depunerea actului constitutiv la tribunal, prin stăruinţa administratorilor, în „Monitorul Oficial“ şi în foaia anunciurilor

Judiciare a locului unde societatea își are sediul, stabilimentele sau reprezentanțele sale. (Ital. 93).

Adnotații. Vezi jurispr. de sub art. 77, art. 88, No. 3 și 4 și art. 91.

Art. 95. Actul constitutiv și statutele societăților în comandită, prin acțiuni și anonime se vor publica, prin îngrijirea administratorilor, în întregul lor și împreună cu toate documentele relative la constituirea societății, în Monitorul Oficial și în foaia anunciurilor judiciare a locului unde societatea își are sediul, în termen de o lună dela data ordonanței tribunalului, prevăzut de art. 92. (Com. 884; Ital. 94, 95).

Art. 96. Schimbarea, retragerea sau excluderea asociaților; schimbările firmei sociale, ale sediului sau ale obiectului societății, sau ale asociaților cari au semnătura socială; reducerea, sporirea sau reconstituirea capitalului; disolvarea înainte de termenul stabilit în contract; fuziunea cu alte societăți și prelungirea peste termenul sus zis, trebue să rezulte pentru societățile în nume colectiv și în comandită simplă, dintr'o declarațiune sau deliberațiune expresă a asociaților; iar actele relative trebue să fie depuse, transcrise, afișate și publicate conform dispozițiunilor din articolele precedente.

Actele sus zise și în general toate schimbările introduse în dispozițiunile actului constitutiv sau statutelor societăților în comandită prin acțiuni și anonime, trebue să rezulte dintr'o deciziune luată în conformitate cu prescripțiunile legii și actului constitutiv sau statutelor. Această deciziune se va depune la grefa tribunalului de comerț *a*). Tribunalul va verifica dacă condițiunile stabilite de lege au fost îndeplinite și va ordona transcripțiunea ei în registrul pentru societăți. Transcripțiunea, afișarea și publicarea zisei deciziuni se va face conform prescripțiunilor art. 92 și 95. (Com. 108, 160, 188, 266, 884; 11 leg. 8 Mart. 1884; ital. 96).

Art. 97. Oricare asociat are dreptul de a îndeplini cu cheltuiala societății formalitățile prescrise pentru depunerea și publicațiunea actului constitutiv și a statutelor societății, precum și a actelor prevăzute în art. 96, sau de a cere ca administratorii societății să fie condamnați la îndeplinirea lor. Ital. 97).

Adnotații. — Vezi jurispr, de sub No. 3, art. 99.

a) Codul italian zice „tr ibunalul civil" (Art 96).

Art. 98. Societatea nu este legal constituită, mai înainte de îndeplinirea formalităților prescrise de art. 88, 91, 92, 94 și 95.

Asociații, fundatorii, administratorii și toți acei cari mai înainte de constituirea societății lucrează în numele ei, își iau o responsabilitate nemărginită și solidară pentru toate obligațiunile ce contractează. (Com. 42, 127; ital. 98).

Adnotații. — Vezi jurispr. de snb art. 77, art. 88 No. 3 și 4 și art. 91.

Art. 99. In lipsă de act scris și a publicațiunilor ordonate de articolele precedente pentru societățile în nume colectiv și în comandită simplă, fiecare din societari are dreptul să ceară dizolvarea societății.

Efectele dizolvării încep a curge din ziua cererii.

Lipsa formalităților sus zise nu va putea să fie opusă de către asociați celor de al treilea.

In societățile în comandită prin acțiuni și anonime, subscriptorii acțiunilor pot cere să fie liberați de obligațiunea ce decurge din subscripțiunile lor, dacă vor fi trecut trei luni dela expirarea termenului prevăzut de art. 92 pentru depunerea actului constitutiv și această depunere nu s'a efectuat. (Ital. 99).

Adnotații. — **1.** Creditorii unei societăți în nume colectiv, pot cere declarațiunea acesteia în stare de faliment chiar dacă dânsa nu este legalmente constituită, dar care a funcționat în fapt ca atare, aceasta mai cu seamă când nu s'a ridicat cu vreo opunere nici un creditor personal al societarilor. (Cas. II. — Decizia 41 din 8 Martie 1895. — *Bul.* pag. 406).

2. Acest art. fiind privitor la soc. în nume colectiv și în comandită simplă este o excepție la regula generală și ca atare aplicația lui nu se poate întinde și la soc. în participațiune, astfel că proba cu martori nu este admisibilă pentru dovedirea existenței unei asemenea societăți. (Cas. III. — Decizia No. 67 din 7 Febr. 1912. — Săpt. juridică pag. 249).

3. Codul nostru com. prin acest art. și cel italian, spre deosebire de cel francez, n'au admis sancțiunea nulității societății, în cazul când nu s'au împlinit formalitățile cerute de cod. com., pentru constituirea unei societăți pe acțiuni, ci numai dreptul acționarilor de a se retrage din societate. Acest lucru îl învederează și mai mult art. 97 cod. com. (Cas. III. Decizia 194 din 1 Aprilie 1913.—Jurisp. Română pag. 408 din 1913 No. 5).

— Vezi și jurispr. de sub art. 88 și No. 1, art. 91.

Art. 100. Schimbările actului constitutiv sau ale statutelor, oricare ar fi felul societății, nu au putere până ce mai întâiu nu vor fi transcrise și publicate în conformitate cu dispozițiunile art. 96. (Ial. 100).

Art. 101. Capitalul social nu se va putea reduce decât după trecere de trei luni din ziua în care va fi apărut în Monitorul Oficial și în foaia anunciurilor judiciare publicațiunea declara-

ţiunii sau deliberaţiunii societăţii în această privinţă, cu înştiinţare expresă că acei cari ar avea vreun interes pot face opoziţiune în acelaş termen.

Opoziţiunea suspendă executarea deciziunii luată pentru reducţiunea capitalului până la retragerea sau respingerea ei prin hotărîre definitivă. (Com. 160, 197, 265, 188; ital. 101).

Art. 102. Creditorii particulari ai asociatului în nume colectiv, sau ai asociatului responsabil fără limită în societatea în comandită, ale căror drepturi sunt lichidate prin sentinţă definitivă, pot face opoziţiune la deliberaţiunea asociaţilor privitoare la prelungirea societăţii peste termenul stabilit pentru durata sa.

Opoziţiunea făcută în cele 10 zile dela publicaţiunea deliberaţiunei suspendă, în privinţa oponenţilor, efectul prelungirii societăţii. (Com. 86, 160; ital. 102).

Art. 103. Dizolvarea societăţii înainte de expirarea termenului hotărît pentru durata sa n'are efect, faţă cu cei de al treilea, decât numai după trecerea de o lună dela publicarea actului de dizolvare. (Com. 191 urm.; ital. 103).

Art. 104. In orice contract scris, stipulat în interesul societăţii, şi în orice act, scrisoare, publicaţiune sau anunţ, emanând dela o societate, va trebui să se arate lămurit felul şi sediul societăţii.

Capitalul societăţii în comandită prin acţiuni şi anonime va fi arătat în aceste acte, după suma efectiv vărsată, rezultând din ultimul bilanţ aprobat. (Com. 178, 200, 223, 268, 884; ital. 104).

SECŢIUNEA III

Despre deosebitele feluri de societăţi

§ 1. Despre societatea în nume colectiv

Art. 105. In societatea în nume colectiv numai numele asociaţilor sau firmele lor de comerţ pot face parte din firma socială.

Asociatul care are semnătura socială nu o poate transmite sau ceda, dacă această facultate nu i s'a dat prin contract. In caz contrariu obligaţiunea contractată de cel substituit rămâne în riscul acestuia şi al mandantelui său, iar societatea nu este obligată către substituit decât numai până la concurenţa

sumei beneficiilor ce se va fi realizat din operaţiune. (Com. 78, 89; civ. 1522; ital. 105).

Art. 106. Asociaţii în nume colectiv sunt obligaţi solidar pentru operaţiile făcute în numele şi pentru comptul societăţii sub semnătura adoptată de dânsa de către persoanele autorizate a administra.

Cu toate acestea, creditorii societăţii nu pot pretinde să fie plătiţi de asociaţi cu din averea lor, mai înainte de a fi exercitat acţiunea în contra societăţii. (Com. 42, 77, 116, 208; civ. 1039, 1041, 1520, 1522; ital. 106).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub art, 77.

Art. 107. Celelalte puteri ale asociaţilor administratori se regulează după dispoziţiunile art. 1514 până la 1517, din codicele civil.

Majoritatea determinată prin părţile de interes decide asupra opoziţiunei unui sau mai multor asociaţi, prevăzută în paragraful I al art. 1517. (Ital. 107).

Art. 108. Majoritatea asociaţilor, afară de stipulaţiune contrarie, nu are dreptul de a schimba sau modifica felul societăţii şi convenţiunile sociale, şi nici nu poate face alte operaţiuni decât cele determinate prin contract. (Com. 105—108, 160; ital. 108).

Art. 109. Fiecare asociat are acţiune contra societăţii, nu numai pentru sumele cheltuite peste capitalul promis în folosul societăţii şi pentru procentul legal al acestei sume, dar încă şi pentru obligaţiunile contractate de bună credinţă pe seama societăţii.

Dacă asociatul prin actele făcute în această calitate încearcă perdere sau daune, el trebue să fie despăgubit de tot ce a perdut şi de daunele suferite. (Civ. 1510, 1546, 1549 urm.; ital. 109).

Art. 110. Asociatul care, fără consimţimântul scris al celorlalţi asociaţi, întrebuinţează capitalurile sau lucrurile societăţii în folosul sau specula sa proprie, sau în aceea a unei alte persoane, este obligat să restitue societăţii beneficiile ce au rezultat şi daunele interese cuvenite, fără prejudiţiul acţiunei penale de va fi caz. (Civ. 1084, 1088, 1504; pen. 330; Ital. 110).

Adnotaţii. — Nu se poate pretinde plata de procente dela un coasociat pentru sume reţinute de dânsul din banii societăţii, decât atunci când acea reţinere a făcut-o cu bună ştiinţă, iar nu prin eroare. (Cas. II.—Decizia 102 din 12 Mai 1897.—*Bul.* pag. 733).

Art. 111. Nici un asociat nu poate lua din fondul comun mai mult decât i s'a fixat pentru cheltuelile sale particulare. Asociatul care contravine acestei dispoziţiuni este responsabil de sumele luate, ca şi cum n'ar fi vărsat miza sa întreagă, fiind obligat şi la plata daunelor interese. (Com. 84; civ. 1084, 1504; ital. 111).

Art. 112. Asociaţii în nume colectiv nu pot să se intereseze ca asociaţi cu responsabilitate nemărginită în alte societăţi având acelaş obiect, nici să facă operaţiuni pe comptul lor sau pe comptul altor persoane în acelaş fel de comerciu, fără consimţimântul celorlalţi asociaţi.

Consimţimântul se presupune ca dat, dacă interesul sau operaţiunile fiind anterioare contractului de societate şi cunoscute de către ceilalţi asociaţi, aceştia n'au stipulat ca ele să înceteze. (Com. 116, 152, 397, 525; ital. 112).

Art. 113. In caz de contravenţiune la dispoziţiunile articolului precedent, societatea, deosebit de dreptul ce-i este recunoscut prin art. 188, poate, sau să decidă că asociatul a lucrat pentru comptul ei, sau să ceară daune interese. Acest drept se stinge după trecerea de trei luni din ziua când societatea va fi avut cunoştinţă de aceste fapte, fără să fi luat veri-o hotărîre. (Com. 112, 116, 188; ital. 113).

§ 2. Despre societatea în comandită

Art. 114. Societatea în comandită se administrează de către asociaţii cu responsabilitate nemărginită.

In societăţile în comandită prin acţiuni, unicul administrator sau cel puţin o treime din numărul administratorilor vor fi români *a*).

Numai numele asociaţilor cu responsabilitate nemărginită şi firma lor comercială pot face parte din firma socială.

Dacă, în contra acestei dispoziţiuni, firma cuprinde şi numele asociatului comanditar, acesta devine responsabil solidar şi fără limită de toate obligaţiunile societăţii. (Com. 77, 78, 90, 119, 120, 122, 185; ital. 114).

Art. 115. Când sunt mai mulţi asociaţi obligaţi solidar sub o firmă socială, şi în acelaş timp asociaţi comanditari, fie că asociaţii obligaţi solidar administrează toţi împreună, fie că administraţiunea generală s'a confiat unuia sau mai multora dintr'înşii, societatea este în acelaş timp societate în nume colectiv faţă cu asociaţii obligaţi solidar, şi societate în comandită faţă cu comanditarii. (Ital. 115).

a) Acest alineat nu are echivalent în codul italian.

Art. 116 Dispoziţiunile art. 106, 112 şi 113 sunt aplicabile asociatului sau asociaţilor obligaţi solidar. (Ital. 116).

Adnotaţii. — In materie comercială, judecătorii fondului sunt suverani pentru a admite sau respinge proba testimonială şi deciziunea lor, în această privinţă, nu e supusă cenzurei curţei de casaţie. (Cas. II. — Decizia 105 din 14 Mai 1896. — *Bul.* pag. 896).

Art. 117. Asociatul comanditar răspunde până la concurenţa mizei sale de perderile şi de datoriile sociale.

El nu poate fi constrâns să restitue părţile de interes şi dividendele sociale ce a perceput de bună credinţă şi conform bilanţurilor regulat făcute din cari rezultau acele beneficii.

In caz de împuţinare a capitalului social, nu se va mai procede la plata de dividende până ce din beneficii nu se va împlini treptat capitalul social. (Com. 77, 183, 204, 208, 265, 872; ital. 117).

Art. 118. Comanditarul nu poate face nici un act de administraţiune din care să nască drepturi sau obligaţiuni pentru societate, nici chiar în virtutea unei procuraţiuni generale sau speciale pentru o serie sau natură de afaceri. Orice fapt contrariu acestei prohibiţiuni îl face responsabil fără limită şi solidar către cei de al treilea pentru toate obligaţiunile societăţii.

Dacă procuraţiunea este specială pentru o anume afacere, comanditarul răspunde personal şi solidar cu societatea de obligaţiunile rezultând din acea afacere.

Avizul şi consiliile, actele de control şi supraveghiare, numirea şi revocarea administratorilor în cazurile prevăzute de lege şi autorizaţiunile date administratorilor în limitele contractului social, pentru acte cari trec peste puterile lor, nu leagă pe asociatul comanditar. (Com. 77, 114—117, 188; civ. 1039, 1041, 1535; ital. 118).

Art. 119. In societăţile în comandită prin acţiuni, administratorul poate fi revocat de către adunarea generală a acţionarilor, printr'o deciziune luată cu majoritatea cerută de art. 160, cu rezerva pentru asociaţii oponenţi de a uza de facultatea ce le este acordată prin penultimul alineat de sub acel articol.

Administratorul revocat rămâne responsabil către cei de al treilea pentru obligaţiunile ce a contractat în timpul administraţiunei sale, cu dreptul de recurs în contra societăţei.

Dacă revocarea s'a făcut fără cauză binecuvântată, administratorul revocat are dreptul la daune interese. (Com. 163, 391; civ. 1514; ital. 119).

Art. 120. Adunarea generală, cu majoritate *) şi sub rezervele arătate în articolul precedent, poate subroga o altă persoană administratorului revocat, mort, falit, interzis sau legalmente incapabil; dacă însă sunt mai mulţi administratori, numirea va trebui să fie aprobată şi de către aceştia.

Administratorul subrogat devine asociat comanditar cu responsabilitate nemărginită. (Com. 118, 119, 126, 153, 156, 188, 193; ital. 120).

§ 3. Despre societatea anonimă

Art. 121. Societatea anonimă trebue să aibă un număr de cel puţin 7 asociaţi. (Com. 77; Fr. 23).

Art. 122. Societatea anonimă se administrează de către unul sau mai mulţi mandatari timporali, revocabili, asociaţi sau nu.

Unicul administrator sau cel puţin o treime din numărul administratorilor vor fi români. (Com. 90, 114, 119; 185, 259; civ. 1552, ital. 121).

Art. 123. Administratorii, prin faptul administraţiunei lor, nu se obligă personal pentru afacerile sociale.

Cu toate acestea, ei răspund de executarea mandatului lor şi de ceea ce decurge din obligaţiunile pe cari legea le impune.

Dânşii nu pot să facă alte operaţiuni decât acelea cari sunt expres menţionate în actul constitutiv; în caz de abatere sunt răspunzători atât către cei de al treilea, cât şi către societate. (Com. 149, 151, 154; civ. 1539 urm.; ital. 122).

Art. 124. Fiecare administrator trebue să dea pentru gestiunea sa o garanţie care să reprezinte a suta parte din capitalul social **), fără ca totuşi această garanţie să poată fi mai mică de 8.000 lei.

*) Din eroare se zice *majoritate*. După codul italian şi conform art. 119 şi 160 c. com. român, trebue să se zică *majoritatea*.

**) In codul ital., se prescrie a cincisprezecea parte şi cuvintele cari urmează din acest alineat lipsesc.

Cu toate acestea, prin actul constitutiv se poate stipula ca garanţia să nu treacă peste 15.000 lei, când capitalul societăţii este de 5.000.000 cel mult, nici peste 30.000 lei, când capitalul este mai mare de 5.000.000.

Garanţia va putea fi depusă în numerar sau în efecte publice sau acţiuni ale societăţii pe valoare nominală.

Garanţia se va efectua prin depunerea acţiunilor în cassa societăţii, dacă prin actul constitutiv sau de către adunarea generală nu s'a desemnat un alt loc.

Dacă acţiunile depuse sunt la purtător, ele se vor converti în acţiuni nominative, şi în orice caz se va face menţiune în registrul acţiunilor că dânsele serv ca garanţie.

Dacă capitalul nu este împărţit pe acţiuni şi dacă modul cum are să se dea garanţia nu este hotărît prin actul constitutiv, tribunalul comercial *) determină garanţia. (Com. 92, 171, 958, 959; ital. 123).

Art. 125. Numirea administratorilor se face de către adunarea generală; cu toate acestea primii administratori pot fi numiţi prin actul constitutiv, însă termenul mandatului lor nu poate trece peste 4 ani.

Dacă durata mandatului nu este fixată, se presupune că el a fost dat pentru 2 ani.

Dacă administratorii numiţi în acelaş timp sunt mai mulţi decât unul, jumătate dintr'înşii se retrag din administraţiune la împlinirea jumătăţii termenului mandatului, şi trebue să fie înlocuiţi.

Dacă administratorii sunt în număr neegal, atunci se retrag jumătate dintr'înşii mai puţin unul, afară numai dacă nu s'a stipulat într'altfel.

Sorţul decide cari sunt administratorii ce trebuesc să se retragă.

Administratorii sunt în totdeauna reeligibili, când actul constitutiv sau statutele societăţii nu dispun într'altfel. (Com. 135, 156; ital. 124).

Art. 126. In caz de vacanţă a unui loc de administrator, ceilalţi administratori întruniţi cu censorii şi deliberând, în prezenţa a două treimi şi cu majoritate absolută, procedează, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într'altfel, la

*) In codul italian: „Tribunalul civil".

înlocuire printr'un alt administrator până la convocarea adunării generale.

Când este un singur administrator şi acesta se retrage, adunarea generală va trebui să fie convocată.

In caz de moarte sau de împedicare fizică, numirea provizorie se va face de către censori; însă adunarea generală va fi convocată de urgenţă pentru numirea definitivă a administratorului. (Com. 156 urm.; 185 ital. urm.; 125).

SECŢIUNEA IV

Dispoziţiuni comune societăţilor în comandită prin acţiuni şi societăţilor anonime

§ 1. Despre constituirea societăţii

Art. 127. Fundatorii sunt responsabili solidar şi fără limită de obligaţiunile ce contractează pentru constituirea societăţii, cu drept de recurs în contra acesteia, de va fi caz.

Ei iau asupră-le consecinţele actelor şi cheltuelile necesare constituirii societăţii, şi dacă aceasta, din orice cauză ar fi, nu se poate constitui, fundatorii nu pot recurge contra subscriptorilor acţiunilor. (Com. 98, 134; ital. 126).

Art. 128. Avantagiile particulare sau deosebitele drepturi ce fundatorii îşi rezervă la constituirea societăţii, trebuesc arătate în actul constitutiv al societăţii. Ele trebuesc să fie aprobate de adunarea generală, prevăzută prin art. 135. Ele nu pot fi reprezentate sub o altă formă, decât printr'o tantiemă din beneficiile neto ale societăţii, şi plata lor nu poate avea loc înaintea aprobării bilanţurilor. (Com. 135, 183; Ital. 127),

Adnotaţii. — Avantagiile particulare sau deosebitele drepturi ce fundatorii îşi rezervă la constituirea societăţii, trebuesc arătate în actul constitutiv al societăţii. Ele trebuesc să fie aprobate de adunarea generală, prevăzută prin art. 135. Ele nu pot fi reprezentate sub o altă formă decât printr'o tantiemă din beneficiile neto ale societăţii, şi plata lor nu poate avea loc înaintea aprobării bilanţurilor.

— Vezi şi jurispr. de sub art. 374.

Art. 129. Societatea se poate constitui printr'unul sau mai multe acte autentice, subscrise de toţi asociaţii ce vor figura în persoană sau prin procuratori, cu procuri speciale şi autentice; acest act va arăta dacă condiţiunile prescrise de lege s'au îndeplinit şi va conţine numirea administratorilor şi a persoanelor însărcinate să îndeplinească funcţiunile de censori, până la întrunirea celei d'întâi adunări generale. (Com. 88, 125, 135, 156, 185; civ. 1171, 1536; Ital. 128).

Art. 130. Societatea se poate constitui şi prin mijlocul unei subscripţiuni publice. In acest caz fundatorii vor face un prospect care va arăta scopul, capitalul acestei societăţi, clauzele principale ale actului constitutiv sau ale statutelor, şi foloasele exclusive ce dânşii îşi rezervă asupra beneficiilor societăţii, sau cari sunt cuprinse în proiectul statutelor. Prospectul va trebui să fie subscris de fundatori şi va putea să fixeze un alt termen decât cel stabilit prin art. 99 pentru stingerea obligaţiunei subscriptorilor. Prospectul va trebui neapărat să arate persoana care va prezida adunarea prevăzută de art. 135.

Prospectul cu semnăturile autentice ale fundatorilor va trebui, înainte de publicaţiune, să fie depus la grefa tribunalului de comerţ în jurisdicţiunea căruia are a se stabili sediul viitoarei societăţi. (Com. 92, 158; ital. 129).

Art. 131. Subscripţiunile acţiunilor se vor face pe unul sau mai multe exemplare, în josul prospectului fundatorilor sau în josul proiectului statutelor societăţii. Fiecare subscripţiune va arăta numele şi pronumele sau firma comercială şi domiciliul aceluia care subscrie, numărul acţiunilor subscrise exprimat în litere, data subscripţiunei, şi va conţine declaraţiunea expresă că subscriptorul cunoaşte şi acceptă prospectul sau proiectul de statute.

Subscripţiunile pot asemenea să rezulte din scrisori adresate fundatorilor de către subscriptori, coprinzând declaraţiunile sus zise, şi în special declaraţiunea expresă că subscriptorul cunoaşte şi acceptă prospectul sau actul constitutiv, ori statutele societăţii pentru ale cărei acţiuni a subscris.

Subscripţiunile trebue să fie autentificate, vericari ar fi modul cum au fost adunate.

Rezerva beneficiilor exclusive în profitul fundatorilor, conform art. 128, deşi primite de subscriptori, nu va avea efect dacă nu este aprobată de adunarea prevăzută de art. 135. (Com. 176; ital. 130).

Art. 132. Pentru a se putea procede la constituirea societăţii, este necesar ca întregul capital social să fie subscris şi ca fiecare acţionar să fi vărsat în numerar cel puţin trei zecimi din valoarea acţiunilor, sau din sumele subscrise de dânsul. Pentru acţiunile reprezentând aportul imobiliar, vărsământul celor trei zecimi nu se cere.

Nu se va putea emite noui acţiuni decât după plata integrală a celor dintâi.

In nici un caz acţiunile nu vor putea să fie emise pentru o sumă mai mică decât valoarea lor nominală. (Com. 166, 277 urm., 265; ital. 131).

Adnotaţii.—1. Girul unui bilet la ordin emis sub vechiul cod comercial, spre a fi valabil, trebuea să poarte data, să arate preţul suma dată, numele, aceluia în al cărui ordin s'a trecut, adică a noului portor şi să fie subscris de girant. (Cas. I. Dec. 287 din 28 Iunie 1902.—*Bul.* p. 783).

2. După actualul cod de procedură civilă, incompetinţa jurisdicţiunei civile pentru cauze comerciale şi aceea a incompetinţei comerciale pentru cauze civile, se acoperă dacă nu se propune înaintea oricărei apărări asupra fondului, iar acest principiu se aplică şi la cauzele introduse sub vechiul cod de procedură, dacă asemenea incidente sunt deduse în judecata instanţelor de fond, sub regimul actualei proceduri civile. (Cas. I.—Decizia No. 287 din 28 Iunie 1902.—*Bul.* pag. 783).

3. Neutralizarea fiind un drept personal, ea nu se poate întinde şi asupra copiilor născuţi mai 'nainte ca părintele să fi dobândit împământenirea. (Cas. II.—Decizia No. 410 din 30 Mai 1903 — *Bul.* pag. 783).

Art. 133. După ce subscripţiunile s'au adunat, fundatorii trebuesc ca printr'o încunoştiinţare inserată în «Monitorul Oficial» şi în foaia anunciurilor judiciare a locului unde societatea îşi va avea sediul său, să fixeze un termen, pentru facerea vărsământului prescris în articolul precedent, acelor din subscriptori cari nu-l vor fi efectuat odată cu subscripţiunea.

Dacă după trecerea acestui termen sunt subscriptori cari încă n'au făcut vărsământul, fundatorii au dreptul sau a-i libera de obligaţiunea ce au contractat, sau de a-i constrânge la vărsământ.

In caz când subscriptorii sunt liberaţi de obligaţiunea lor, nu se va putea procede la constituirea societăţii mai înainte de a se subscrie din nou şi plăti acţiunile neplătite de dânşii. (Ital. 132).

Art. 134. Vărsământul prescris în art. 132 se va face la Cassa de depuneri, consemnaţiuni şi economie, la casieriile generale din judeţe pe comptul zisei case, la Banca Naţională şi la sucursalele ei.

Sumele depuse nu vor putea fi restituite decât administratorilor numiţi, cari vor prezinta certificatul prezidentului tribunalului, constatând că toate formalităţile prevăzute de lege pentru constituirea societăţii s'au îndeplinit, sau subscriptorilor dacă societatea nu s'a înfiinţat. Fundatorii nu vor putea să retragă nici o parte. (Com. 91 urm. 127; ital. 133).

Art. 135. Subscripţiunile fiind adunate şi vărsământul arătat în art. 132 fiind făcut, fundatorii vor convoca adunarea generală în cele cincisprezece zile dela expirarea termenului fixat, conform prescripţiunilor art. 133, afară numai dacă prospectul sau statutele nu dispun într'altfel.

Adunarea:

1) Verifică şi aprobă vărsământul părţilor sociale şi valoarea lucrurilor mobiliare şi imobiliare puse în societate, dacă a fost determinată; în caz contrariu ea numeşte unul sau mai mulţi experţi pentru evaluarea adevăratului lor preţ;

2) Discută şi aprobă statutele societăţii, dacă n'au fost acceptate în momentul subscripţiunilor;

3) Deliberează asupra părţilor de profit pe cari fundatorii şi le-au rezervat din beneficiile neto ale societăţii;

4) Numeşte administratorii în societăţile anonime, dacă ei n'au fost desemnaţi prin actul pe care s'au făcut subscripţiunile;

5) Numeşte cenzorii. (Com. 82, 90, 157 urm. 185; ital. 134).

Art. 136. Fiecare acţionar care va declara în această adunare că nu este destul de luminat, poate cere ca adunarea să fie amânată peste trei zile. Dacă această propunere este susţinută de un număr de asociaţi cari să reprezinte o pătrime din capitalul reprezintat în adunare, amânarea are loc de drept.

Dacă se cere un termen mai lung, dar nu mai mare de o lună, majoritatea va decide. Orice termen mai mare de o lună trebue să fie primit de trei pătrimi din numărul asociaţilor prezenţi. (Com. 164; ital. 135).

Art. 137. Dupăce adunarea generală îndeplineşte tot ce este prescris în articolele precedente, va procede în acea şedinţă la facerea actului constitutiv al societăţii cu concursul membrilor prezenţi, cari reprezintă, în acest scop, şi pe asociaţii absenţi.

Dacă nu este posibil ca actul constitutiv să se termine în aceeaş zi, şedinţa se va putea continua în zilele următoare fără întrerupţiune. (Com. 88, 90, 158, 165; ital. 136).

Art. 138. Societatea nu se poate înfiinţa decât cu autorizaţiunea tribunalului comercial respectiv, care va fi dată după o cerere ce se va face de către fundatori.

La cererea de autorizaţiune se vor alătura:

1) Actul de constituire şi statutele societăţii;

2) Actele doveditoare că capitalul a fost întreg subscris şi că s'a vărsat de fiecare acţionar în numerar trei zecimi cel puţin din valoarea sumelor sau acţiunilor subscrise de dânsul;

3) Procesele-verbale şi celelalte acte cari constată deliberaţiunile şi deciziunile luate de prima adunare generală;

4) Titlurile de proprietate, când se pun imobile în societate şi certificatul tribunalului situaţiunei imobilelor constatător de sarcinele la cari sunt supuse;

5) Un inventar complect, în dublu exemplar, descriptiv de starea mobilelor sau imobilelor cari se pun în societate şi evaluarea lor.

Tribunalul, după ce va obţine avizul Camerei de comerţ în privinţa utilităţii întreprinderii, moralităţii fundatorilor şi administratorilor, exactităţii inventarului şi estimaţiunei bunurilor mobiliare şi imobiliare ce se pun în societate, şi după ce va verifica dacă s'a îndeplinit condiţiunile stabilite de lege pentru constituirea legală a societăţii, în şedinţă publică, ascultând pe ministerul public şi pe reprezentanţii societăţii, admite sau nu cererea de autorizaţiune, ori arată modificările ce trebuesc făcute în statute.

Incheierea tribunalului în această privinţă este supusă apelului în termen de 15 zile dela pronunţarea ei.

Dreptul de apel aparţine şi ministerului public.

Curtea de apel se va pronunţa fără recurs în casaţiune, cel mult în termen de o lună din ziua facerei apelului, ascultând pe reprezentanţii societăţii şi pe ministerul public în concluziunile sale. (Com. 92, 1 l. 29 Oct. 1877).

Art. 139. Orice vânzare sau cesiune de acţiuni făcută de subscriptori înaintea constituirei legale a societăţii este nulă şi de nul efect, şi acela care înstrăinează poate fi constrâns să restitue sumele ce în acest scop îi vor fi fost plătite.

Nulitatea are loc cu toate că vânzarea a fost făcută cu clausa „actualmente pentru când societatea va fi constituită" sau alta echivalentă. (Ital. 137).

Art. 140. Orice operaţiune făcută de fundatori în afară de actele necesarii pentru constituirea societăţei este nulă, în ce priveşte pe societate, dacă ea n'a fost aprobată de către adunarea generală. (Com. 127; ital. 138).

§ 2. Despre administratori

Art. 141. Administratorii sunt obligaţi să ceară şi fundatorii sunt datori să le înmâneze toate documentele şi corespondenţa privitoare la constituirea societăţii. Dânşii sunt datori a notifica numirea lor la tribunalul de comerţ, în circumscripţiunea căruia este stabilit sediul societăţii, în cele trei zile de când au avut cunoştinţă de această numire şi notificarea să o facă printr'un act semnat de dânşii în prezenţa preşedintelui tribunalului sau printr'un act în formă autentică. (Com. 129 urm.; ital. 139).

Art. 142. Afară de registrele prescrise pentru orice comerciant, administratorii societăţilor sunt datori să ţină:

1. Registrul asociaţilor care să arate numele şi pronumele sau firma comercială şi domiciliul asociaţilor, sau subscriptorilor acţiunilor şi vărsămintele făcute în comptul sumelor subscrise sau acţiunilor, atât pentru capitalul primitiv, cât şi pentru orice sporire posterioară.

Acest registru trebue să conţină declaraţiunile de cesiune ale părţilor sau acţiunilor nominative, conform dispoziţiunilor art. 171;

2. Registrul în cari să se treacă procesele-verbale privitoare la întrunirile şi deliberaţiunile adunărilor generale;

3. Registrul întrunirilor şi deliberaţiunilor administratorilor, dacă societatea are mai mulţi administratori.

Dispoziţiunile art. 26. 27 şi 29 se aplică şi în privinţa acestor registre. (Com. 22 urm. 114, 122, 132, 156, 171, 884; ital. 140).

Art. 143. Când sunt mai mulţi administratori, prezenţa a jumătate cel puţin dintr'înşii, dacă actul constitutiv nu cere un număr mai mare, este indispensabilă pentru validitatea deliberaţiunilor lor.

Administratorii absenţi, cari trimit o autorizaţiune unuia din administratorii prezenţi, de a delibera şi vota pentru dânşii, sunt socotiţi ca prezenţi şi vor avea răspunderea enunţată de art. 151 al. I. (Com. 90, 186, 389; ital. 141).

Art. 144. Administratorii sunt datori să permită asociaţilor

inspecţiunea registrelor arătate în paragrafele 1 şi 2 ale art. 142.

Sunt asemenea datori, daca li se cere, să libereze asociaţilor şi cu cheltuiala acestora, certificate constatând conţinutul registrelor acţiunilor şi vărsămintelor.

Până la plata integrală a sumelor subscrise şi a acţiunilor, administratorii sunt datori să permită, oricui va avea interes, inspecţiunea registrului asociaţilor. (Ital. 142) *).

Art. 145. Numirea tuturor împiegaţilor societăţii se face de către administratori, afară dacă prin actul constitutiv sau statute acest drept nu a fost rezervat adunării generale. (Com. 90, 156; Ital. 143).

Art. 146. Achiziţiunea propriilor acţiuni, însă numai cu scopul de a amortiza succesiv capitalul social, este admisă la societăţile al căror fond productiv, prin chiar regulata exploatare este expus la micşorare sau dispariţiune, sau când averea societăţii, în temeiul unor sarcini de reversiune sau răscumpărare, se compune din drepturi cu durată limitată.

In asemenea caz, statutele societăţii vor afecta o anumită parte din beneficiul anual la retragerea din circulaţiune a unui număr de acţiuni, prin tragere la sorţi, cu valoare nominală.

Statutele vor fixa epoca când va începe amortizarea capitalului social.

Statutele vor prevedea eliberarea de titluri de dividend, în locul acţiunilor retrase, şi vor determina partea beneficiului anual ce se rezervă acestor titluri de dividend, cari însă nu mai au nici un drept la activul social.

Acţiunile, odată retrase, nu pot fi puse iarăş în circulaţiune, ci trebuesc anulate. (Ital. 144).

Adnotaţii. — **1.** Când curtea de fond constată că directorul unei soc. prin acţiuni nu a săvârşit nici un fel de operaţiuni de asemenea natură, în contul său cu banii soc. şi că operaţiunea făcută de dânsul cu acţiunile unui societar a fost numai o vânzare în comision, în contul acelui, iar nu o vânzare în contul soc., cu drept cuvânt a achitat pe acel director de delictul prevăzut de art. 265 al III c. com. întrucât operaţiunile de vânzări de acţiuni cu titlu de comision nu sunt interzise de lege administratorilor soc. prin acţiuni. (Cas. II. — Dec. penală No, 141 din 23 Ianuarie 1913. — *Jurisprudenţa Română* pag. 201/1913).

Art. 147. Societăţile de asigurare asupra vieţii şi societăţile cari administrează tontinele sunt datoare ca, din sumele plătite pentru asigurări şi din procentele acestor titluri, să întrebuinţeze, dacă sunt naţionale, o pătrime, dacă sunt străine, o jumătate, fie în titluri de ale datoriei publice, fie în alte titluri române, acceptate drept garanţie la cassele Statului, fie în imobile situate în România, fie în ipoteci asupra unor imobile situate în România şi cari vor fi acceptate de către Ministerul de Comerţ şi Industrie. Titlurile se vor depune la Cassa de depuneri şi consemnaţiuni, imobilele vor fi afectate ipotecă în numele Statului, iar creanţele ipotecare depuse în gaj, tot la Cassa de depuneri şi consemnaţiuni.

*) In codul italian (art. 142) lipseşte ultimul aliniat.

Cupoanele titlurilor depuse, precum şi pentru ipoteci şi imobile, o dobândă de $4^1/_2$ la sută pe an, care se va plăti de societăţile depunătoare, se vor capitaliza tot în condiţiunile mai sus anunţate.

Titlurile depuse din trecut pot fi retrase înlocuindu-se, pentru valoarea lor, după cursul zilei de retragere, cu ipoteci şi imobile, conform celor zise mai sus.

Modul şi termenul acestei depuneri (întrebuinţări) şi a degajamentelor (liberărilor) treptate se vor stabili prin regulamente de administraţiune publică.

Societăţile străine de asigurare asupra vieţii vor face, în poliţele de asigurare, alegere de domiciliu în România. In caz contrariu, tribunalul domiciliului asigurării va fi competinte pentru toate litigiurile cu societatea.(Com. 178,265, 884, 958; ital. 145).

Adnotaţii. — **1.** Ipoteca propusă de o soc. de asigurare şi acceptată de minister, conform art. 147 c. com. combinat cu art. 15 din reg. din 4 Aprilie 1900, modificător pentru punerea în aplicare a cod. com. nu intră în categoria ipotecelor legale scutite de taxele de înregistrare prin art. 44 din legea timbr. şi ca atare bine instanţa de fond a respins cererea de restituire a acestor taxe. (Cas. I. — Decizia No. 408 din 19 Noembrie 1901.— *Bul.* pag. 1437).

2. Din combinaţia acestui art. cu art. 15 din regul. pentru punerea în aplicare a codului de comerţ, rezultă că ipoteca ce o societate oferă statului, nu poate lua naştere decât în cazul când ministerul declară că această ipotecă propusă, aşa că o asemenea ipotecă nu poate intra decât în categoria ipotecelor convenţionale, cari nu sunt scutite de taxa de înregistrare, prescrisă de legea timbrului, iar trimiterea ce art. 15 din regulament face la ipotecile legale nu poate schimba natura ipotecei ce societăţile dau Statului, acest art. neavând de scop decât să arate modul de procedare pentru efectuarea înscrierii acelei ipoteci. (Cas. I.— Decizia No. 523 din 30 Noembrie 1904.— *Bul.* pag. 1643).

Art. 148. Când administratorii vor constata că capitalul social s'a împuţinat cu o treime, sunt datori să convoace pe asociaţi pentru a-i întreba dacă voesc să reconstitue capitalul, să-l limiteze la suma care a rămas, sau să se dizolve societatea.

Dacă rămâne numai o treime din capital, societatea se disolvă de drept, afară numai dacă asociaţii, convocaţi în adunare generală, nu decid reconstituirea capitalului, sau limitarea lui la suma rămasă.

Când societatea s'ar afla în stare de faliment, administratorii sunt datori să ceară la tribunal declaraţiunea ei în faliment, conform dispoziţiunilor cărţei a III-a. (Com. 157 urm.; 191, 228, 695 urm.; 866, 884; ital. 146).

Art. 149. Administratorii sunt solidar responsabili către asociaţi şi către cei de al treilea:

1. De realitatea vărsămintelor efectuate de către asociaţi;
2. De existenţa reală a dividendelor plătite;
3. De existenţa registrelor cerute de lege şi de regulata lor ţinere;
4. De execuţiunea întocmai a deciziunilor adunărilor generale;
5. Şi în general, de stricta observare a datoriilor ce legea, actul constitutiv şi statutele le impun şi cari nu au caracterul unei însărcinări speciale şi personale. (Com. 90, 92 urm., 128, 156 urm.; 161, 175, 178 urm.; 182 urm.; 197, 223, 260, 265 urm.; 389; ital. 147).

Adnotaţii. — **I.** Acţiunea pentru responsabilltatea membrilor din consiliul de administraţie al unei societăţi, nu se poate exercita de un singur societar, nici pe cale civilă, nici atunci când faptele membrilor din consiliul de administraţie au caracterul de delict sau quasi-delict, asemenea acţiune având-o numai adunarea generală a societăţii şi în modul indicat prin art. 149—153 c. com. Prin urmare, instanţele comerciale sunt necompetinte a judeca acţiunea pentru repararea de daune cauzate unui asociat. (Cas. II. — Decizia No. 1346 din 14 Iunie 1907. — *Bul.* pag. 1151).

Art. 150. Dacă prin actul social, sau prin deciziunea adunării generale, executarea operaţiunilor sociale este încredinţată unui director străin consiliului de administraţiune, acest director va fi responsabil către asociaţi şi către cei de al treilea întocmai ca şi administratorii, pentru îndeplinirea îndatoririlor sale după prescripţiunile articolului precedent, chiar de ar exista o convenţiune contrarie şi chiar dacă acest director ar fi pus sub autoritatea şi supravegherea administratorilor. (Ital. 148).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 151. In societăţile cari au mai mulţi administratori, responsabilitatea pentru actele făcute sau pentru omisiuni nu se

întinde şi la acei administratori cari, nefiind în culpă, au făcut să se constate imediat în registrul deliberaţiunilor împotrivirea lor, încunoştiinţând prin scris despre aceasta şi pe censori.

In caz de a nu fi participat la acele acte, obligaţiunea de a protesta contra lor nu există decât dacă în urmă administratorul a luat cunoştinţă de dânsele. (Ital. 149).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 152. Administratorul care într'o operaţiune determinată are, fie în numele său propriu, fie ca reprezentant al altuia, interese contrarii intereselor societăţii, va trebui să încunoştiinţeze despre aceasta pe ceilalţi administratori şi pe censori şi să se abţină de la orice deliberare privitoare la această operaţiune. In caz când deliberările n'ar fi fost aprobate de censori, administratorii cari au luat parte la deliberări sunt responsabili de pierderile ce ar rezulta pentru societate. (Com. 112 urm.; 187, 397, 525; ital. 150).

Adnotaţii —Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 153. Orice administrator, censor sau reprezentant al societăţii, pierde de drept calitatea sa şi trebue să fie înlocuit daca este declarat în stare de faliment, interzis ori legalmente incapabil sau condamnat la o pedeapsă corecţională pentru delictele de mituire, fals, furt, excrocherie şi abuz de încredere. (Com. 120, 126, 185, 188, 193, 201, 212, 263; ital. 151).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub art. 149.

Art. 154. Acţiunea contra administratorilor, pentru fapte cari privesc responsabilitatea lor, aparţine adunării generale care o exercitează prin cenzori.

Orice asociat are, cu toate acestea, dreptul de a denunţa censorilor faptele ce crede că trebuesc censurate şi ei sunt datori să le verifice, şi dacă le găsesc întemeiate să dea seamă adunării despre dânsele în raportul lor. Dacă denunţarea este făcută de asociaţi reprezentând cel puţin o zecime a capitalului social, censorii sunt datori de a prezinta asupra faptelor denunţate observaţiunile şi propunerile lor.

Zecimea capitalului se justifică prin depunerea titlurilor de acţiuni în mâinele censorilor sau la una din instituţiunile prevăzute în art. 134.

Titlurile vor rămânea depuse până după întrunirea şi închi-

derea celei mai apropiate adunări generale, servind asemenea ca să legitimeze participarea deponenţilor la această adunare.

Dacă censorii cred de fundată şi urgentă reclamaţiunea asociaţilor reprezentând zecimea capitalului social, sunt datori să convoace imediat o adunare generală; în caz contrariu, cestiunea se va supune adunării generale celei mai apropiate. Adunarea va trebui în totdeauna să delibereze asupra reclamaţiunei. (Com. 156, 163, 185; ital, 152).

Adnotaţii. — **1.** Acţiunea penală contra administratorilor societăţilor anonime pe acţiuni poate fi pusă în mişcare de Ministerul public, întru cât dispoziţiunile art. 154 şi 155 cod. com. nu aduc nici o restricţiune în această privinţă şi pentru aceasta nu e nevoe de un vot al adunării generale sau a unei optimi a capitalului social, condiţiuni ce se cer numai când e vorba de responsabilitatea civilă a administratorilor ce ar depăşi limitele atribuţiunii lor, iar nu şi atunci când e vorba de responsabilitatea civilă a administratorilor ce ar depăşi limitele atribuţiunii lor, iar nu şi atunci când e vorba de responsabilitatea penală. (Cas. II. — Decizia No. 3074 din 14 Dec. 1911. — *Bul.* pag. 1699).

2. Acţiunea Ministerului public, pentru responsabilitatea penală a administratorilor unei soc. nu este subordonată votului adunării generale sau une, optimi a capitalului social, întru cât nici un text de lege nu supune acţiunea publică unei asemenea condiţiuni.

Dispoziţiile art. 154 şi 155 nu aduc nici o restricţie la dreptul Minist. public de a pune în mişcare şi a urmări acţiunea publică, de oarece în aceste art. nu poate fi vorba de responsabilitatea penală a administratorilor, care se cercetează de trib. corecţionale, ci de responsabilitatea lor civilă, care se cercetează de trib. comercial.

Prin urmare, Ministerul public are dreptul de a pune în mişcare acţiunea publică, pentru delictul prevăzut de art. 265 al. III şi numai prin greşită interpretare a citatelor art Curtea de apel declară neregulat introdusă acţiunea publică, pentru că nu s'a îndeplinit condiţiunea art. 154 şi 155. (Cas. II. — Decizia penală No. 3074 din 14 Decembrie 1912. — *Săpt. juridică* pag. 109).

— Vezi şi jurispr. de sub art 149.

Art. 155. Când sunt bănueli fundate că grave neregularităţi se urmează în îndeplinirea datoriilor administratorilor şi censorilor, asociaţii reprezentând o optime din capitalul social pot denunţa faptele tribunalului de comerţ, justificând proprietatea acestei optimi în modul prescris de articolul precedent.

Tribunalul, ascultând în camera de consiliu pe administratori şi censori, dacă recunoaşte urgenţa de a lua măsuri inainte de întrunirea adunării generale, poate dispune printr'o încheiere, a se inspecta registrele societăţii, numind în acest scop, unul sau mai mulţi comisari ale căror remunerarii vor fi în sarcina reclamanţilor, fixând cauţiunea pentru cheltueli.

Verificarea registrelor nu va avea loc decât după ce reclamanţii vor garanta, cu o sumă ce se va determina de tribunal, plata cheltuelilor la cari va da loc verificarea.

Comisarii sunt datori să depună raportul lor la grefă în termenul fixat de tribunal.

Tribunalul va examina raportul în camera de consiliu şi se va pronunţa printr'o hotărîre.

Dacă bănuiala nu pare fundată, tribunalul poate să ordone ca raportul să fie publicat în „Monitorul Oficial" sau în foaia anunciurilor judiciare. în întreg sau numai în concluziunile lui.

In caz contrariu, tribunalul va ordona măsurile provizorii urgente ce va crede necesarii şi convocarea imediată a adunării generale.

Hotărîrea va fi executorie provizoriu, chiar dacă se va fi făcut opoziţiune sau apel. (Com. 142; ital. 153).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub art 154.

§ 3. Despre adunările generale

Art. 156. Adunările generale sunt ordinare şi extraordinare.

Adunarea ordinară se întruneşte cel puţin odată pe an, în cele şease luni *) dela închiderea exerciţiului social; ea trebue ca, afară de desbaterea celorlalte cestiuni puse la ordinea zilei:

1) Să discute, să aprobe sau să modifice bilanţul, după ce va fi ascultat raportul censorilor;

2) Să înlocuiască administratorii cari es din funcţiunile lor;

3) Să numească censori;

4) Să fixeze retribuţiunea administratorilor şi censorilor, dacă ea nu a fost fixată prin actul constitutiv.

Adunările extraordinare sunt convocate de câte ori va fi trebuinţă. (Com. 120, 125 urm.; 135, 148, 153 urm.; 178, 180 urm.; 185, 186; ital. 154).

Art. 157. Convocarea adunărilor generale se face printr'o încunoştiinţare ce se va publica, cu cincisprezece zile cel puţin înainte de data fixată pentru întrunire, în „Monitorul Oficial" şi prin celelalte mijloace de publicitate prevăzute în actul constitutiv, sau în statutele societăţii.

Depunerea acţiunilor cari dau dreptul a lua parte la adunare, trebue efectuată cu cel puţin 10 zile înainte de ziua întrunirii,

*) In codul italian termenul e de trei luni.

Dacă convocarea s'a făcut pentru un termen de 15 zile, depunerea acţiunilor se va efectua cu 5 zile cel puţin înainte de ziua întrunirii.

Incunoştiinţarea trebue să conţie ordinea de zi a cestiunilor cari urmează a fi supuse deliberaţiunilor adunării.

Este nulă orice rezoluţiune luată asupra unei cestiuni necoprinsă în ordinea de zi. (Com. 166, 186, 268, 884, 937; ital. 155).

Art. 158. Convocarea adunărilor cari preced constituirea societăţii se va face de către fundatori, sau de către persoana desemnată prin prospectul prevăzut la art. 130 ca să prezideze adunarea.

In această primă adunare fiecare subscriitor are dreptul la un vot, oricare ar fi numărul acţiunilor ce a subscris; şi pentru ca o deciziune să poată fi luată, se cere prezenţa a jumătate din subscriptori şi primirea ei de către majoritatea absolută a celor prezenţi. (Com. 90, 135; ital. 156).

Adnotaţii. — **I.** Legea din 14 Aprilie 1909 nu cere majoritatea prevăzută de art. 158 c. com. pentru alegerea membrilor în consiliul de administraţiune, astfel că nu se poate imputa o omisiune esenţială instanţei de fond dacă nu s'a pronunţat asupra motivului că consiliul de administraţie n'a fost ales cu majoritatea cerută de acest art. (Cas III. — Decizia 194 din 1 Aprilie 1913. — *Jurisprudenţa Română* pag. 408/1913 § 7.

— Vezi şi jurispr. de sub No. 3 art. 99.

Art. 159. Pentru adunările generale, cari urmează după constituirea legală a societăţii, convocarea se face de către administratori, şi este necesară prezenţa a unui număr de asociaţi cari să reprezinte cel puţin jumătatea capitalului social. Fiecare asociat are un vot, şi fiecare acţionar care posedă până la cinci acţiuni are un vot. Acţionarul care posedă mai mult de cinci până la o sută, are un vot pentru fiecare cinci acţiuni, şi pentru cel ce posedă peste numărul de o sută, are un vot pentru fiecare douăzeci şi cinci acţiuni. Deciziunile se iau cu majoritate absolută. Se poate deroga la aceste dispoziţiuni prin actul constitutiv sau prin statute.

Dacă o adunare este în neputinţă de a lucra din cauza numărului insuficient, adunarea ce se va întruni după o a doua convocare poate să delibereze asupra cestiunilor puse la ordinea zilei celei d'întâi adunări, oricare ar fi partea de capital reprezintată de asociaţii prezenţi.

Dacă ziua pentru întrunirea adunării ce s'ar convoca a doua oară nu este arătată în încunoştiinţarea publicată, pentru cea d'întâi adunare, termenul prevăzut în art. 157 va putea fi redus la opt zile. (Com. 90. 126, 148, 154, 166, 186, 230; ital 157).

Art. 160. Când actul constitutiv sau statutele nu dispun într'altfel, este totdeauna necesară prezenţa unui număr de asociaţi cari să reprezinte trei pătrimi din capitalul social, şi votul afirmativ al unui număr de asociaţi, cari să reprezinte cel puţin jumătatea aceluiaş capital, pentru a lua o hotărîre asupra:

1. Dizolvării anticipate a societăţii;
2. Prelungirii duratei sale;
3. Fuziunei cu o altă societate;
4. Reducerii capitalului social;
5. Reconstituirii sau sporirii acestui capital;
6. Schimbării obiectului societăţii;
7. Oricărei alte modificări a actului constitutiv.

Această majoritate este cerută şi în toate celelalte cazuri anume prevăzute de lege.

Asociaţii cari nu primesc deciziunile ce s'ar lua asupra uneia din cestiunile prevăzute în numerile 3, 5 şi 6 şi asupra prelungirii duratei societăţii, când ea nu a fost prevăzută prin actul constitutiv, au dreptul de a se retrage din societate şi de a obţine plata părţilor sau acţiunilor lor, în proporţiune cu activul social ce ar rezulta după ultimul bilanţ aprobat.

Dacă aceşti asociaţi sunt prezenţi la adunare, declaraţiunea de retragere va fi făcută în cele douăzeci şi patru ore de la închiderea adunării. Pentru asociaţii cari nu au luat parte la adunare, declaraţiunea trebue făcută în termen de o lună din ziua publicării rezoluţiunii în „Monitorul Oficial" sub pedeapsă, în ambele cazuri, de pierderea drepturilor lor. (Com. 90, 100, urm., 108, 119, 148, 174, 191, 195 urm., 212; ital. 158).

Art. 161. Administratorii sunt datori să convoace extraordinar adunarea în termen de o lună, când cererea a fost făcută de un număr de asociaţi, reprezentând a cincea parte din capitalul social, şi dacă ea cuprinde cestiuni de natură a fi tratate de adunare. (Com. 186; ital. 159).

Art. 162. Asociaţii nu vor putea fi reprezintaţi în adunările generale decât prin mandatari, asociaţi ei înşişi, afară de incapabilii şi persoanele juridice, cari pot fi reprezintate prin mandatari neasociaţi. Exerciţiul acestui drept poate fi limitat prin actul constitutiv sau prin statute.

Administratorii nu pot fi mandatari. (Com. 263; ital 160).

Art. 163. Administratorii nu pot să ia parte la votul:

1) Pentru aprobarea bilanţurilor;

2) Pentru rezoluţiunile ce privesc responsabilitatea lor. (Com. 119, 154; ital. 161).

Art. 164. Când o treime din numărul membrilor prezenţi în adunarea generală, sau un număr de acţionari prezenţi cari să întrunească jumătatea capitalului reprezentat în adunare, nu se cred destul de luminaţi asupra cestiunilor puse în deliberaţiune, vor putea cere ca şedinţa să fie amânată peste trei zile. Ceilalţi membri nu se pot opune la aceasta.

Acest drept nu va putea fi exercitat decât o singură dată pentru aceeaş cestiune.

Prezenta dispoziţiune nu se aplică în cazul prevăzut de articolul 135. (Ital. 162).

Art. 165. Deciziunile luate de adunarea generală în limitele actului constitutiv, statutelor sau legei, sunt obligatorii pentru toţi asociaţii, chiar pentru cei cari nu au luat parte, sau cari se opun, cu respectarea dreptului prevăzut de art. 160.

Oricare asociat se poate opune la deciziunile cari într'un chip învederat sunt contrarii actului constitutiv, statutelor sau legii; şi prezidentul tribunalului de comerţ, după ce va ascultă pe administratori şi pe cenzori, poate să suspende executarea printr'o ordonanţă provizorie, care se va încunoştinţa administratorilor. (Com. 90, 137, 155; ital. 163).

§ 4. Despre acţiuni

Art. 166. Acţiunile trebuesc să fie de o valoare egală.

Ele conferă posesorilor lor drepturi egale, dacă nu s'a stipulat altfel în actul constitutiv, respectându-se în tot cazul pentru orice acţionar dreptul de vot în adunările generale.

Acţiunile pot fi nominative sau la purtător.

Când capitalul social nu trece peste un milion lei, acţiunile nu pot fi mai mici de una sută lei fiecare.

Dela un milion până la cinci milioane, acţiunile nu pot fi mai mici de două sute lei fiecare.

Dela cinci milioane capital în sus, acţiunile nu vor puteă fi

mai mici de cinci sute lei fiecare.*) (Com. 142, 158 urm., 225 urm; ital. 164).

Art. 167. Titlurile acţiunilor nominative sau la purtător trebue să cuprinză:

1) Denumirea societăţii;

2) Data actului constitutiv şi aceea a publicaţiunei sale, cu arătarea locului unde ea a fost făcută;

3) Cifra capitalului social, numărul şi suma totală a acţiunilor;

4) Durata societăţei.

Aceste titluri vor fi tăiate dintr'un registru cu matcă şi vor purta semnătura a doui administratori, sau a administratorului unic. (Com. 78, 92, 95, 114, 122, 177, 228, 268, 25 l. 31 Iul. 1881; ital. 165).

Art. 168. Acţiunile neplătite în întreg sunt în totdeauna nominative.

Subscriptorii şi diferiţii cesionari sunt responsabili de plata totală a acţiunilor lor, chiar de le vor fi înstrăinat. (Com. 884; ital. 166).

Art. 169. Situaţiunea acţiunilor va fi publicată împreună cu bilanţul exerciţiului social. Ea trebue să arăte vărsămintele făcute, numărul acţiunilor ajunse la scadenţă şi nerepuse în circulaţiune şi suma vărsată în comptul lor. (Com. 142, 186, 265; ital. 167).

Art. 170. Când acţionarul nu va fi efectuat plata vărsămintelor ce datoreşte, societatea, osebit de acţiunea ei contra subscriptorilor şi contra cesionarilor pentru plată, poate vinde acţiunile pe preţul curent, în riscul şi comptul acţionarului după cinci-spre-zece zile dela publicaţiunea unei somaţiuni în în „Monitorul Oficial“ şi în foaia anunciurilor judiciare a locului unde societatea şi-a stabilit sediul.

Când vânzarea nu se va putea face în lipsă de cumpărători, societatea va putea să declare acţiunea ajunsă la scadenţă **) şi să reţină vărsămintele făcute în comptul ei sau să exercîte contra subscriptorului şi cesionarilor drepturile ce derivă din obligaţiunile ce şi-au luat. (Com. 40, 84, 188; ital. 168).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 84.

Art. 171. Proprietatea acţiunilor nominative se stabileşte prin

*) In codul italian lipsesc cele 3 alineate din urmă.

**) In textul italian se zice *decavutta* (s'a tradus rău).

înscrierea lor în registrul arătat în aliniatul I al articolului 142.

Cesiunea acestor acţiuni se face printr'o declaraţiune pe acelaş registru, subscrisă de cedant şi de cesionar, sau de mandatarii lor.

In caz de moarte a acţionarului şi dacă nu există vreo opoziţiune, declaraţiunea de transmisiune a proprietăţii pe registrul asociaţilor şi a titlurilor acţiunilor nu va putea fi obţinută, decât după ce partea în drept va prezinta titlurile, actul de deces şi încheierea tribunalului locului deschiderii succesiunei, care să constate calitatea sa de succesor.

Proprietatea acţiunilor la purtător se transferă prin simpla tradiţiune a titlului.

Acţiunile la purtător pot fi transformate în acţiuni nominative şi acestea în acţiuni la purtător, afară de cazul când acţiunile n'au fost integral plătite. (Com. 225, urm. 479, 25 l. 31 Iulie 1881; ital. 169).

Art. 172. Când o acţiune nominativă devine proprietatea mai multor persoane, societatea nu este ţinută să înscrie şi să recunoască transmisiunea, dacă acele persoane nu vor desemna un titular unic. (Italian 170).

§ 5. Despre obligaţiuni

Art. 173. Societăţile nu pot să emită titluri de obligaţiuni la purtător sau nominative, pentru o sumă care ar trece peste capitalul vărsat şi existent, după constatarea celui din urmă bilanţ aprobat.

Vor putea, cu toate acestea, să emită obligaţiuni chiar pentru o sumă mai mare, când excedentul va fi garantat prin titluri emise de Stat, de judeţe sau de comune, şi cari vor fi fost depuse la Cassa de Depuneri, consemnaţiuni şi economie, unde vor sta până la stingerea obligaţiunilor emise. De asemenea, vor putea să emită obligaţiuni chiar pentru o sumă mai mare decât capitalul vărsat şi existent, dacă excedentul este garantat, fie prin imobile ale societăţii, cari se afectează la serviciul acestor obligaţiuni, fie prin creanţe ipotecare ale societăţii, de asemenea afectate la serviciul acestor obligaţiuni. Emisiunea biletelor de bancă, sau a altor titluri echivalente, se regulează prin legi speciale. Obligaţiunile, emise pe baze de creanţe ipotecare, nu vor putea întrece optzeci la sută din valoarea imobilelor.

Dispoziţiunile primei părţi a acestui articol nu se aplică cambiilor, livretelor de depunere, bonurilor nominative sau altor titluri de creanţă decurgând din afaceri particulare. (Com. 132, 178, 230, 364, 884; 12, 30, l. 17 Apr. 1880; ital. 171).

Adnotaţii. — In materie comercială, o soc. anonimă poate emite valabil obligaţiuni la purtător sau nominale, de îndată ce oferă o ipotecă pentru garantarea acestor obligaţiuni, fără intervenţiunea nici unui reprezentant al viitorilor detentori; iar prin dispoziţiile legei din 1900, prin care se dispune formarea unui regulament, prin care să se ia măsurile pentru eficacitatea unei astfel de ipoteci, legiuitorul a înţeles a creia un organ legal, care să controleze numai garanţia oferită, spre a preveni fraudele a căror victime ar putea fi viitorii detentori, iar nici de cum de a efectua împrumutul ipotecar în numele unor viitori creditori. (Cas. II. — Decizia No. 154 din 28 Septembrie 1910. — *Bul.* pag. 1232).

Art. 174. Emisiunea obligaţiunilor, chiar de va fi prevăzută în actul constitutiv sau în statute, nu se va putea face decât în urma unei deciziuni a adunărei generale, luată cu majoritatea prevăzută în prima parte a art. 160. Dacă, la o primă adunare generală, nu s'a putut întruni numărul cerut de art. 160, a doua adunare generală va avea loc şi va delibera, oricare ar fi numărul acţionarilor prezenţi. Deciziunile, însă, spre a fi valabile, trebue să întrunească 2/3 din voturile exprimate.

Dacă emisiunea se face prin subscripţiune publică, deciziunea, împreună cu proiectul de manifest prevăzut în articolul următor, se va depune la tribunalul de comerţ, pentru a se îndeplini prescripţiunile art. 92.

In cazul prevăzut de al doilea alineat al art 173, odată cu deciziunea şi proiectul de manifest, se va depune şi recepisa constatatoare de consemnarea titlurilor.

Deciziunea adunărei nu are tărie, dacă nu se va transcrie în registrul pentru societăţi. (Com. 91 urm., 265, 268, 884; ital. 172).

Art. 175. Dacă obligaţiunile nu se vor fi plasat la una sau mai multe casse de bancă, ci se va procede la emisiune prin subscripţiune publică, administratorii sunt datori să publice un manifest care să arate:

1) Numele, obiectul şi sediul societăţei;

2) Capitalul social;

3) Data actului constitutiv şi a acelora cari au adus schimbări la acest act sau la statute şi datele publicaţiunei lor;

4) Situaţiunea societăţei după ultimul bilanţ aprobat;

5) Valoarea totală a obligaţiunilor ce sunt a se emite şi a celor emise; modul plăţii obligaţiunilor şi valoarea nominală

a fiecăreia, cu arătarea dobândei ce produc şi dacă sunt nominative sau la purtător;

6) Data publicării deciziunii adunării generale, care a aprobat emisiunea.

In cazul prevăzut de alineatul II al art. 173, se va adăoga informaţiunile necesare pentru a se putea aprecia garanţia oferită prin acele titluri. (Com. 92, 95, urm., 104, 384; ital. 173).

Art. 176. Subscripţiunile obligaţiunilor se vor face în josul unui sau mai multor exemplare ale manifestului de emisiune. Com. 161; ital. 174).

Art. 177. Titlurile obligaţiunilor vor conţine enunţările cuprinse în manifest şi tabloul plăţilor capitalului şi procentelor. (Com. 167; 25 l. 31 Iulie 1881; ital. 175).

§ 6. Despre bilanţ

Art. 178. Administratorii sunt datori să prezinte censorilor, cel puţin cu o lună înainte de ziua fixată pentru întrunirea adunărei generale care are să-l discute, bilanţul exerciţiului precedent, împreună cu actele justificative, arătându-se lămurit în bilanţ:

1) Capitalul social care există în realitate;

2) Suma vărsămintelor făcute şi a celor în întârziere;

3) Beneficiile în adevăr realizate şi perderile încercate.

Bilanţul societăţilor naţionale sau străine de asigurare asupra vieţei şi de administraţiune a tontinelor trebue să conţină, afară de acestea, proba că dispoziţiunile art. 147 au fost îndeplinite.

Cu opt zile înainte de adunarea generală se va publica bilanţul societăţii *). (Com. 24, 142, 156, 186, 884; ital. 176).

Art. 179. Societăţile cari au drept principal obiect exploatarea creditului sunt obligate să depună la tribunalul de comerţ, în cele dintâi opt zile ale fiecărei luni, o situaţiune sumară pe luna precedentă, după un formular ce se va stabili printr'un regulament de administraţie publică, certificându-se conform adevărului printr'o declaraţiune semnată cel puţin de un administrator şi un censor.

Societăţile de asigurare vor trebui să se conforme în ceeace priveşte bilanţul lor cu modelul care se va stabili printr'un

*) Acest ultim alineat nu există în codul italian.

regulament de administraţiune publică. (Com. 226, 884, 958; ital 177).

Art. 180. Censorii sunt datori ca în raportul, care conţine rezultatul examinării bilanţului şi al administraţiunei urmate, să prezinte observaţiunile lor, propunerile privitoare la aprobarea bilanţului şi alte măsuri necesare. (Com. 186, 265; ital. 178)

Art. 181. Bilanţal va sta depus în copie, împreună cu raportul censorilor, în biurourile societăţei în cele 15 zile cari preced întrunirea adunărei generale şi până ce va fi aprobat. Amândouă aceste acte vor putea fi examinate de către orice persoană, care va proba calitatea sa de asociat. (Com. 958; ital. 179).

Art. 182. Administratorii sunt datori ca, în cele 10 zile dela aprobarea bilanţului, să depună o copie la grefa tribunalului de comerţ, alăturând raportul censorilor şi procesul-verbal al adunărei generale, pentru a se face menţiune despre aceasta în registrul pentru societăţi şi pentru a se lua măsuri de publicarea bilanţului, conform dispoziţiunilor art. 95. (Com. 169, 266, 884, 958; ital. 180).

Art. 183. Dividende nu se vor putea plăti asociaţilor decât din beneficiile reale constatate prin bilanţul aprobat.

Societăţile nu pot să prevadă prin actele lor constitutive, în statute sau alte documente, procente în favoarea acţiunilor.

Cu toate acestea, se poate prevedea, printr'o stipulaţiune expresă, procente în favoarea acţiunilor prin o preluare de capital, în acele societăţi industriale în cari este necesitate de un spaţiu de timp pentru constituirea obiectului social, dar nu pentru mai mult de trei ani, şi cari să nu treacă peste cinci la sută. In acest caz cifra procentelor ce trebuesc plătite va fi calculată în cheltuelile de prima instalaţiune şi trecută, împreună cu acestea, în sarcina bilanţurilor cari vor avea dividende reale.

Asociaţii nu sunt obligaţi să restitue dividendele ce li s'a plătit. (Com. 117, 265, 884; ital. 181).

Art. 184. Asupra beneficiilor nete ale societăţei se va prelua în fiecare an cel puţin o a doua-zecea parte, pentru a se forma un fond de rezervă, până ce acesta va atinge cel puţin a cincea parte a capitalului social; dacă fondul de rezervă, după complectare, se va fi împuţinat dintr'o cauză oarecare, el se va restabili în acelaş mod. (Com. 117, 884; ital. 182).

Adnotaţii. Art. 148 din vechiul c. com. face distincţiune între poliţele şi biletele la ordin emise între negutător sau girate de un negutător şi între cele emise sau girate de cei ce nu erau negutători, admiţând numai pentru cele d'intâi prescripţia de 5 ani; în ce priveşte însă prescripţia cambiilor emise între cei ce nu erau negutători, legiuirea veche comercială, neprevăzând nici un termen, trebueşte a li se aplica dreptul comun.

Prin urmare, prescripţia prevăzută de art. 949 din noul c. com. nu se aplică conform art. 966 decât la poliţele propriu zise comerciale, emise sub vechiul cod, iar nu şi acelor cambii emise şi acceptate de către necomercianţi, cari după legea veche se consideră ca acte sau înscrisuri civile. (Cas III. — Decizia No. 67 din 28 Februarie 1907.—*Bul.* pag 381).

§ 7. Despre censori

Art. 185. In fiecare adunare ordinară şi în cea prevăzută de art. 135, se va numi trei sau cinci censori şi tot atâţi supleanţi pentru supravegherea operaţiunilor sociale şi pentru revizuirea bilanţului.

O treime cel puţin din numărul censorilor şi din acela al supleanţilor vor fi români. In societăţile ale căror statute permit dobândirea de imobile rurale, altele decât cele destinate la construcţia unui stabiliment industrial şi dependinţilor sale, jumătate plus unul din numărul censorilor vor fi români.

Majoritatea censorilor trebue să aibă domiciliul permanent în localitatea unde societatea îşi are sediul principal.

Censorii vor fi asociaţi; ei pot fi realeşi.

Rudele şi afinii administratorilor, până la al patrulea grad inclusiv, nu sunt eligibili, sau perd calitatea de censori.

In caz de moarte, de renunţare, faliment sau de pierderea drepturilor unuia din censori, supleantul cel mai în vârstă îl înlocueşte. Dacă cu acest chip numărul censorilor nu se poate complecta, censorii cari rămâni numesc alte persoane cari să înlocuiască pe cei absenţi, până la întrunirea celei mai apropiate adunări generale. (Com. 122, 126, 129, 153, 156; ital. 183).

Art. 186. Censorii sunt datori:

1) Să stabilească, de acord cu administratorii societăţii, forma bilanţurilor şi situaţiunilor acţiunilor;

2) Să examineze, cel puţin la fiecare trei luni, registrele societăţii pentru ca să ia cunoştinţă de operaţiunile sociale şi să certifice că scriptele sunt bine ţinute;

3) Să facă adesea şi pe neaşteptate inspecţiuni cassei şi niciodată mai depărtate de un trimestru una de alta;

4) Să constate, cel puţin odată pe lună, prin mijlocul registrelor sociale, existenţa titlurilor sau valorilor de tot felul depuse în gaj, cauţiune, sau în păstrarea societăţei;

5) Să verifice îndeplinirea dispoziţiunilor actului constitutiv şi a statutelor, privitoare la condiţiunile cerute pentru prezenţa asociaţilor în adunare;

6) Să revază bilanţul şi să facă raportul, în termenul fixat de art. 156 şi 181;

7) Să supravegheze operaţiunile lichidărei;

8) Să convoace, după regulele stabilite la art. 157, adunarea extra-ordinară şi chiar adunarea ordinară, în caz de omisiune din partea administratorilor;

9) Să ia parte la toate adunările generale;

10) Şi, în fine, să vegheze ca dispoziţiunile legei, acelea ale actului constitutiv sau ale statutelor, să fie observate de către administratori.

Censorii pot să asiste la întrunirile administratorilor şi să facă să se insereze în ordinele de zi ale acestor întruniri, şi în acelea ale adunărilor generale ordinare şi extraordinare, propunerile ce se vor crede de cuviinţă.

Censorii vor depune jumătate din cauţiunea membrului consiliului de administraţie.*) (Com. 90, 124, 154, 156 urm; 161, 169, 180, 212 urm. 265; ital. 184).

Art. 187. Responsabilitatea censorilor se determină după regulile mandatului.

Dispoziţiunile art. 152 se aplică şi la censori. (Com. 389; civ. 1539 urm.; ital. 185).

SECŢIUNEA V

Despre excluderea asociaţilor, despre disoluţiunea şi fuziunea societăţilor

§ 1. Despre excluderea asociaţilor

Art. 188. Se va putea exclude din societatea în nume colectiv şi din societatea în comandită simplă:

1) Asociatul care, pus în întârziere, nu plăteşte ceeace s'a obligat să pună în societate;

2) Asociatul administrator care se va fi servit de semnătura

*) In codul italian lipseşte acest alineat.

şi de capitalurile sociale în afacerile sale proprii, care comite fraude în administraţiune sau în comptabilitate, şi care absentându-se, după invitaţiunea ce i s'a făcut în formele legale, nu se reîntoarce şi nu justifică motivele absenţei sale ;

3) Asociatul cu responsabilitate nemărginită :

a) Care se amestecă în administraţiune, când administratorul este desemnat în actul de societate ;

b) Care contravine dispoziţiunilor art. 110 şi 112 ;

c) Care este declarat în faliment, interzis, sau legalmente incapabil ;

4) Asociatul comanditor care se amestecă în administraţiune, contrariu prohibiţiunei coprinse în art. 118.

Asociatul comanditar va putea fi asemenea exclus, când lucrul ce s'a obligat să pună în societate a pierit înainte de a-l preda, sau chiar de va fi pierit în urmă, dacă şi-a rezervat proprietatea.

Asociatul exclus nu este liberat de obligaţiunile existente în momentul excluderei şi de despăgubirea ce ar datora. (Com. 81, 83, 89, 262 urm. ; ital. 186).

Adnotaţii.—Vezi jurisp. de sub No. 1 art. 84.

Art. 189. Excluderea asociatului nu atrage, prin ea singură, dizolvarea societăţei.

Asociatul exclus răspunde de pierderi şi are drept la beneficii până în ziua excluderii sale ; el însă nu va putea cere lichidarea lor, până ce şi unele şi altele nu se vor repărţi, conform regulelor contractului de societate.

Dacă în momentul excluderei sunt operaţiuni în curs de a se efectua, asociatul este obligat să suporte consecinţele, şi nu-şi va putea retrage miza sa decât după terminarea acelor operaţiuni.

Asociatul exclus n'are drept la o parte proporţională din avutul social, ci numai la o sumă de bani care să-i reprezinte valoarea. (Com. 117, 193 ; ital. 187).

Art. 190. Asociatul exclus rămâne obligat către cei de al treilea pentru toate operaţiunile făcute de către societate, până în ziua în care excluderea sa a fost publicată. (Com. 96, 232 ; ital. 188).

§ 2. Despre disoluţiunea societăţilor

Art. 191. Societăţile comerciale încetează :

1) Prin trecerea timpului pentru care au fost contractate ;

2) Prin lipsa sau desfiinţarea obiectului societăţei, sau prin imposibilitatea de a-l realiza ;

3) Prin terminarea întreprinderei ;

4) Prin falimentul societăţei, atunci chiar când va fi urmat de un concordat ;

5) Prin pierderea întregului capital sau prin perderea lui parţială prevăzută de art. 148, când asociaţii nu mai voesc a-l reconstitui sau a-l limita la suma rămasă ;

6) Prin deciziunea asociaţilor ;

7) Prin fuziunea cu alte societăţi. (Com. 96, 160, 495 urm., 866 urm. ; civ. 1523 ; ital. 189).

Art. 192. La expirarea termenului fixat pentru durata sa sau după terminarea obiectului întreprinderei sale, societatea încetează de drept şi nu va putea fi prelungită în mod tacit. (Civ. 1524 ; ital. 190).

Art. 193. Societatea în nume colectiv încetează prin moartea, interdicţiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia din asociaţi, afară numai dacă nu există convenţiune contrarie.

Societatea în comandită, afară de convenţiune contrarie, încetează prin moartea, interdicţiunea, incapacitatea legală sau falimentul comanditarului sau a unuia din comanditaţi.

Societatea în comandită prin acţiuni nu se desfiinţează prin moartea, falimentul, interdicţiunea sau declaraţiunea legală de incapacitate a administratorului, dacă în cazurile prevăzute de art. 120 se numeşte un altul în locul său. (Com. 234, 263 ; civ. 969, 1523, 1526 ; ital. 191).

Adnotaţii. — **1.** O societate în nume colectiv se dizolvă prin moartea unuia din asociaţi, însă deşi dizolvată, prin ficţiune se consideră a subsista, şi creditorii pot cere lichidarea ei. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 96).

2. Din termenii acestui art. rezultă că societatea în nume colectiv se dizolvă de plin drept prin efectul declarării în faliment a unuia din asociaţi, ca şi în caz de moarte sau interdicţiune a unui asociat.

Prin urmare, dizolvarea ei poate fi constatată şi declarată de justiţie, după cererea oricăruia din asociaţi, chiar şi a celui căzut în faliment, prin sindic, reprezentantul său legal, iar nu numai după cererea celorlalţi asociaţi. (Cas. III. — Decizia No. 425 din 30 Oct. 1913. — *„Jurispr. Română"* pag. 50/914).

Art. 194. După încetarea sau disolvarea societăţii, adminis-

tratorii nu pot întreprinde noui operaţiuni; în caz contrariu ei sunt personal şi solidar responsabili pentru afacerile ce vor fi întreprins.

Prohibiţiunea începe din ziua când expiră termenul fixat pentru durata societăţii, sau în ziua când s'a terminat obiectul întreprinderii sale sau a supravenit moartea unuia din asociaţi, care ar face imposibilă existenţa societăţii; sau de când s'a declarat de către asociaţi ori de către tribunal că societatea este în stare de lichidare. (Com. 123, 149, 199 urm., 203; ital. 192).

§ 3. Despre fuziunea societăţilor

Art. 195. Fuziunea mai multor societăţi trebue să fie hotărâtă de fiecare societate în parte. (Com. 96, 160; ital. 193).

Art. 196. Publicaţiunea prescrisă de art. 96 va fi făcută de către fiecare din societăţile cari au hotărât fuziunea, şi va trebui să cuprindă încunoştiinţarea prevăzută de art. 101. Dacă printre dânsele se găseşte vreo societate în comandită prin acţiuni sau anonimă, se va observa dispoziţiunile art. 92 şi 95.

Fiecare societate va trebui, afară de aceasta, să publice cu aceleaşi forme bilanţul său; şi acele, care în urma fuziunei înceteză de a exista, vor trebui să mai publice şi o declaraţiune coprinzând modul cum au hotărât să ajungă la stingerea pasivului lor.

Dacă societatea care a rezultat din fuziune îşi stabileşte sediul său într'un alt loc decât acela unde îşi avea sediul societăţile cari au fuzionat, noua societate va trebui să se conforme dispoziţiunilor art. 91 şi următoarele. (Com. 100, 103, 182; ital. 194).

Art. 197. Fuziunea nu va putea avea efect decât după trecerea de trei luni din ziua publicaţiunii prescrisă de prima parte articolului precedent, afară numai dacă nu se va justifica plata tuturor datoriilor sociale, sau depunerea sumei corespondente, la Cassa de depuneri şi consemnaţiuni, sau consimţimântul tuturor creditorilor.

Certificatul constatător că s'a efectuat depunerea va trebui să fie publicat în conformitate cu dispoziţiunile articolului precedent.

In cursul termenului de mai sus, orice creditor al societăţilor cari fuzionează va putea să facă opoziţiune. Opoziţiunea suspendă executarea fuziunei până la pronunţarea judecăţii definitive. (Com. 101., 265; ital. 195).

Art. 198. Dacă termenul arătat în articolul precedent expiră fără să se fi făcut opoziţiune, fuziunea va putea să fie executată, şi societatea care rămâne în fiinţă sau care rezultă din fuziune, va avea drepturile şi va lua asupra sa obligaţiunile societăţilor stinse. (Com. 197; civ. 1128 urm.; ital. 196).

SECŢIUNEA VI

Despre lichidarea societăţilor

§ 1. Despre lichidare în general

Art. 199. Când actul constitutiv sau statutele societăţei n'au determinat modul cum are să se facă lichidarea şi diviziunea activului social, se vor observa regulile următoare:

Dacă asociaţii nu se învoesc pentru numirea lichidatorilor, ea se va face de judecată, după cererea administratorilor sau a celor interesaţi, rămânând în vigoare dispoziţiunile art. 212.

Până la numirea şi acceptarea lichidatorilor, administratorii sunt depozitarii bunurilor sociale şi obligaţi să dea curs afacerilor urgente.

Oricare ar fi cuprinsul actului cunstitutiv sau statutelor societăţii, actul de numire sau sentinţa care o prevede şi orice act posterior care ar aduce vreo schimbare în persoana lichidatorilor, va trebui, prin îngrijirea acestora, să fie depus şi publicat în conformitate cu dispoziţiunile secţiunii a II-a a acestui capitol.

Dacă lichidarea se face pentrucă timpul hotărât pentru durata societăţii a expirat, sau din cauză că obiectul societăţii s'a îndeplinit, va trebui să se publice o declaraţiune de lichidarea făcută de către administratori sau de către lichidatori. (Com. 89 urm., 194, 213; ital. 197).

Adnotaţii. — **1.** Un administrator al unei firme sociale care se află în lichidare este în drept a face apel în contra unui proces-verbal de contravenţiune la legea vamală, deoarece apelul în această materie are a se face în termen de 5 zile dela primirea hotărîrei şi prin urmare are a se considera ca fiind de natură urgentă. (Cas III. — Decizia No. 372 din 17 Dec. 1908. — *Bul.* pag. 2177).

2. Deşi lichidarea unei societăţi trebue să se facă după anumite forme, atribuindu-se fiecăruia dintre asociaţi o parte proporţională din avutul social (art. 1530 comb. cu 736 şi nrm. c. civ.), însă părţile pot să deroge şi să nu facă lichidarea

societăţii după regulele prescrise în cod comerc. atunci când ele sunt majore şi capabile să facă o asemenea derogaţiune. (Cas. III. — Decizia No. 376 din 7 Decembrie 1909. — *Bul.* pag. 1501).

Art. 200. In urma publicării actului legal de lichidare, nici o acţiune pentru societate sau contra ei nu se va putea exercita decât în numele lichidatorilor, sau în contra lor.

Toate actele emanate dela o societate în desfacere trebuesc să arate că dânsa este „în lichidare".

Toate regulile stabilite pentru societăţile existente, fie prin legi, fie prin actele constitutive, prin statute, sunt aplicabile şi societăţilor în lichidare, întru cât aceste reguli nu sunt incompatibile cu lichidarea şi întru cât nu există dispoziţiuni contrarii *).

Lichidatorii sunt supuşi la aceleaşi însărcinări şi au aceeaş responsabilitate ca şi administratorii. (Com. 104, 123, 141 urm., 265, 268; ital. 198).

Art. 201. In caz de lipsă a unuia sau mai multor lichidatori, provenită prin moarte, faliment, interdicţiune, incapacitate legală, renunţare sau revocare, înlocuirea se va face în acelaş mod ca şi numirea. (Com. 126, 153, 185, 212; ital. 199).

Art. 202. Lichidatorii, îndată dupe intrarea lor în funcţiune, sunt datori ca, în unire cu administratorii societăţii, să încheie un inventar şi un bilanţ semnat şi de unii şi de alţii, care să constate exacta situaţiune a activului şi pasivului societăţii.

Ei sunt datori să primească şi să păstreze registrele ce li s'a încredinţat de către administratori, patrimoniul şi hârtiile societăţii, şi să ţină un registru exact, în forma registrului jurnal, de toate operaţiunile relative la lichidare, după ordinea datei lor.

Asemenea sunt obligaţi să facă cunoscut asociaţilor, dacă ei o cer, starea şi modul de executare al lichidării. (Com. 22 urm., 142, 213, 265; ital. 200).

Art. 203. Lichidatorii nu pot întreprinde nici o operaţiune nouă de comerţ. In caz contrariu ei sunt personal şi solidar responsabili pentru acele operaţiuni.

Nu pot să plătească asociaţilor nici o sumă asupra părţei ce li s'ar cuveni din lichidare, până ce mai întâiu nu se vor plăti creditorii societăţii; cu toate acestea, asociaţii vor putea să ceară ca sumele reţinute să fie depuse în conformitate cu dispoziţiunile art. 134 şi să se facă repartiţiuni chiar în timpul lichidării, dacă afară de ceeace va fi necesar pentru îndeplinirea tuturor obligaţiunilor sociale ajunse sau cari au să ajungă la scadenţă, mai este disponibil cel puţin zece la sută din acţiuni sau din părţile sociale. (Com. 194, 210, 217, 265; ital. 201).

*) Ultimele 7 cuvinte din acest alineat lipsesc din codul italian.

Adnotaţii. — **1.** Lichidatorii unei societăţi nu pot întreprinde nici o operaţiune nouă de comerţ, putând numai să termine operaţiunile începute şi cari tind la lichidarea societăţii. (Cas. II.—Decizia 106 din 13 Mai 1897.— *Bul.* pag. 746).

2. Deşi prin art. 958 din noul cod com., se prescrie că societăţile şi asociaţiile existente la epoca punerei în aplicare a acestei legi, vor fi regulate de legile anterioare, această dispoziţie însă se referă numai la modul de administraţie, nu şi la dispoziţiile penale prescrise de noua lege şi cari au a fi aplicate din momentul promulgărei legei, la faptele săvârşite în urma promulgărei ei. Astfel faptul împărţirei capitalului social înainte de achitarea creditorilor societăţei, nepedepsit de legea anterioară, constitue după noua lege delictul prevăzut de art. 203 şi 265 şi are prin urmare, a fi pedepsit în conformitate cu aceste texte. (Cas. II. Decizia No. 1006 din 17 Sept. 1903. — *Bul.* pag. 1139).

Art. 204. Când fondurile disponibile ale societăţii nu sunt suficiente, lichidatorii pot cere dela asociaţi sumele necesare dacă aceştia, după natura sosietăţii, sunt ţinuţi să le procure, sau dacă sunt încă debitori ai societăţii din valorile acţiunilor subscrise de dânşii sau din părţile ce s'au obligat să pună în societate. (Com. 77, 117; ital. 202).

Art. 205. Afară de puterile mai întinse sau mai restrânse ce lichidatorii au dela asociaţi, ei vor putea:

Să stea în judecată şi să fie acţionaţi în interesul lichidării înaintea tutulor instanţelor civile şi penale;

Să execute şi să termine operaţiunile de comerţ cari tind la lichidarea societăţii;

Să vândă prin licitaţiune publică imobilele şi orice avere mobiliară a societăţii;

Să facă transacţiuni şi să încheie compromise;

Să lichideze şi să încaseze, chiar în caz de faliment al debitorului, creanţele societăţii, dând chitanţe;

Să contracteze obligaţiuni cambiale şi să facă împrumuturi neipotecare, şi în general toate actele necesare pentru lichidarea afacerilor sociale.

Ei nu pot însă, în lipsă de dispoziţiuni speciale în actul social sau în actul lor de numire, să constitue ipoteci asupra bunurilor societăţii, dacă nu vor fi autorizaţi prin ordonanţa prezidentului tribunalului de comerţ, dată după ce se va lua şi avizul censorilor. In orice caz, lichidatorii nu pot vinde bunurile sociale prin bună învoială, ci numai prin licitaţiune

publică şi nu în bloc. (Civ. 1537, 1704; pr. civ. 75, 342; ital. 203).

Adnotaţii. — **1.** In materie comercială dovada cu martori şi expertiza sunt admisibile ca şi prezentarea registrelor comerciale. Prin urmare, nesocoteşte acest principiu instanţa de fond când nu se pronunţă asupra cererei unei părţi de a i se admite martori pentru a dovedi că preţul prevăzut în actul de vânzare a unui imobil nu este cel real, cum şi o expertiză spre dovedi adevărata valoare a imobilului vândut. (Cas. III. — Decizia No. 199 din 3 Mai 1911. *Bul.* pag. 738),

2. Afară de puterile mai întinse sau mai restrânse ce lichidatorii au dela asociaţi, ei trebue să vândă prin licitaţiune publică imobilele şi orice avere mobiliară a societăţii; prin urmare, nesocoteşte acest art. o persoană care, fiind însărcinată cu lichidarea unei dizolvate firme sociale, vinde un imobil al firmei fără îndeplinirea formelor prescrise de art. 205 cod. com., instanţa de fond săvârşeşte o omisiune esenţială când nu pronunţă asupra mijlocului de apărare întemeiat pe faptul că vânzarea imobilului s'a făcut de lichidator fără observarea formelor legale. (Cas. III.—Decizia No. 199 din 3 Mai 1911.—*Bul.* pag. 737).

— Vezi şi jurispr. de sub. No. 1. art. 203.

Art. 206. Lichidatorii cari cu proprii lor bani au achitat datoriile societăţii, nu vor putea să exercite în contra asociaţilor drepturi mai mari decât acelea cari s'ar cuveni creditorilor plătiţi. (Civ. 1108; ital. 204).

Art. 207. Lichidatorii sunt supuşi regulelor mandatului. (Com. 187, 389; civ. 1539 urm.; ital. 205).

Art. 208. Creditorii societăţii au dreptul să exercite contra lichidatorilor acţiunile cari decurg din creanţele lor ajunse la termen, până la concurenţa bunurilor sociale indivize cari există încă, sau o acţiune personală contra asociaţilor pentru plata sumelor datorite din valoarea acţiunilor subscrise, ori din aceia ce s'au obligat a pune în societate, sau contra asociaţilor cari, după felul societăţii, şi-au luat o răspundere solidară şi nemărginită. (Com. 77, 106, 117; ital. 206).

Art. 209. Lichidarea nu liberează pe asociaţi şi nu împedică declaraţiunea în stare de faliment. (Com. 695, urm., 866 urm.; ital. 207).

Adnotaţii. — Precum un comerciant poate fi declarat în stare de faliment, atât după retragerea sa din comerţ, cât şi după moarte-i, tot aşa şi o societate în nume colectiv, poate fi declarată în stare de faliment după dizolvarea ei, şi chiar când este în lichidare, dacă înainte de dizolvare se afla în stare de încetare de plăţi, sub două condiţii, ca încetarea plăţilor să fi avut loc în timpul exerciţiului comerţului, şi ca acţiunea în declarare de faliment să fi fost intentată în termenul prescris de art. 703 din cod. com. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ian. 1899. — *Bul.* pag. 96).

§ 2. Reguli speciale pentru lichidarea societăţilor în nume colectiv şi în comandită simplă

Art. 210. După terminarea lichidării, lichidatorii sunt datori să formeze bilanţul lichidaţiunii şi să propună repartiţia între asociaţi.

Dacă lichidarea şi repartiţiunea sunt aprobate, dreptul de recurs nu mai există între asociaţi şi nici contra lichidatorilor.

In caz de contestaţiune, asociatul oponent va fi dator să-şi expue motivele sale şi să intente acţiune, în cele treizeci de zile dela notificarea legală a bilanţului şi a proectului de repartiţiune.

După expirarea acestui termen, bilanţul şi repartiţiunea se consideră ca aprobate şi lichidatorii sunt liberaţi.

Intentându-se acţiune, cestiunile relative la lichidare vor fi de drept separate de acelea ale repartiţiunei, pentru care lichidatorii pot să rămână străini. (Com. 217 urm.; ital. 208).

Adnotaţii. — **1.** Odată ce într'o societate în nume colectiv societarii, convenind să o lichideze de comun acord, constituindu-se ei înşi-şi ca lichidatori, au încheiat actul de lichidaţiune pe care l'au şi autentificat la tribunal, şi în care act au stabilit în detaliu modul cum se va opera lichidaţiunea şi plăţile ce asociaţii urmează a'şi face unul altuia, formând şi bilanţul lichidaţiunilor şi repartiţiunilor sumelor şi aprobând, prin act autentic, atât acest bilanţ cât şi repartiţiunea sumelor, în urma acestora, unul din ei nu mai poate, să ceară restituirea vreunei sume de bani, ca provenind din daraverile acelei asociaţiuni, chiar pentru caz de eroare, căci conform citatului articol, dânsul urma să-şi formuleze cererea printr'o contestaţiune la tabloul de lichidaţiune şi de repartiţiune în termenul de 30 zile prevăzut de acest art. (Cas. secţ. vac — Decizia 362 din 4 Iulie 1894. — *Bul.* pag. 775).

2. Bilanţul şi repartiţia făcută de un lichidator se consideră ca aprobate, dacă asociaţii nu au intentat acţiune în 30 zile dela notificarea legală a bilanţului şi a proectului de repartiţie. Prin urmare, din momentul ce s'a constatat că părţile nu au contestat în termenul util bilanţul şi proectul de repartiţie, ele se consideră ca aprobate de părţi. (Cas. III.—Decizia No. 228 din 25 Mai 1911. – *Bul.* pag. 760).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, 3, 4, 5, 6 şi 7, art. 52.

Art. 211. Odată ce bilanţul va fi aprobat şi repartiţiunea patrimoniului social terminată, registrele şi documentele cari nu vor fi necesare vre-unuia din copărtaşi se vor depune la asociatul desemnat de majoritatea voturilor, care este dator să le conserve în timp de cinci ani. (Com. 30, 220; ital. 209).

§ 3. Reguli speciale pentru lichidarea societăţilor în comandită prin acţiuni şi anonime

Art. 212. Numirea lichidatorilor în societăţile în comandită prin acţiuni şi anonime se va face de către adunarea generală care ordonă lichidarea, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într'altfel.

Pentru numirea lichidatorilor sau înlocuirea lor în caz de moarte, faliment, interdicţiune, încapacitate legală, renunţare sau revocare, se cere prezenţa unui număr de asociaţi cari să reprezinte trei pătrimi din capitalul social şi votul afirmativ al unui număr din ei care să reprezinte jumătatea aceluiaş capital. In caz contrariu, numirea sau înlocuirea se va face de către judecată după cererea celor interesaţi. (Com. 90, 160, 199, 201; ital. 210).

Art. 213. Prin numirea lichidatorilor încetează mandatul administratorilor cari sunt datori să remită celor dintâi administraţiunea socială.

Administratorii sunt obligaţi, cu toate acestea, să dea concursul lor la lichidare, dacă li se cere. (Com. 194, 202; ital. 211).

Art. 214. Compturile administratorilor, pentru timpul trecut dela cel din urmă bilanţ aprobat de asociaţi şi până la începerea lichidării, vor fi date lichidatorilor, cari au dreptul să le aprobe sau să ridice şi să susţină contestaţiunile la cari ar putea da loc. (Com. 180, 186; ital. 212).

Art. 215. Când unul sau mai mulţi dintre administratorii societăţii sunt numiţi lichidatori, compturile menţionate în articolul precedent se vor depune şi publica, deodată cu bilanţul final de lichidare, cu dreptul pentru asociaţi de a'l contesta după aceleaşi regule şi formalităţi. Dacă însă lichidarea trece peste durata unui exerciţiu social, compturile se vor alătura la primul bilanţ anual, pe care lichidatorii sunt obligaţi să-l prezinte adunării. (Ital. 213).

Art. 216. Dacă lichidarea durează mai mult decât un an, lichidatorii sunt ţinuţi să închee bilanţul anual, conformându-se dispoziţiunilor legei şi ale actului constitutiv. (Com. 178 urm., 200; ital. 214).

Art. 217. Lichidarea fiind terminată, lichidatorii fac bilanţul final arătând porţiunea cuvenită fiecărei părţi sau acţiuni în repartiţiunea activului social.

In nici un caz societarul sau acţionarul, pentru porţiunea ce i s'ar cuveni, nu va putea lua în proprietate o parte sau totalitatea imobilului ce ar aparţine societăţii, ci împărţirea imobilelor se va face prin licitaţiune publică.

Bilanţul, încheiat de către lichidatori, însoţit de raportul censorilor, se va depune la tribunalul de comerţ şi se va publica după formele prevăzute de art. 95.

Orice asociat poate, în termen de treizeci zile dela această publicaţiune, să facă contestaţiune printr'o cerere adresată tribunalului de comerţ.

Toate contestaţiunile ce se vor face în acest timp, vor fi întrunite şi se vor judeca cel mult în termen de 15 zile prin una şi aceiaş hotărâre.

Orice asociat are dreptul să întervie în această instanţă; iar sentinţa dată va fi opozabilă şi asociaţiilor cari n'au intervenit. (Com. 180, 182, 186, 210, 265; ital. 215).

Art. 218. Dacă termenul sus arătat a expirat fără a se face vreo contestaţiune, bilanţul se consideră ca aprobat de către toţi posesorii de acţiuni; şi lichidatorii, sub rezerva de a plăti repartiţiunile, vor fi liberaţi.

Deosebit de expirarea termenului, chitanţa de primirea celei din urmă repartiţiuni presupune aprobarea comptului şi a împărţirii făcute. (Com. 210; ital. 216).

Art. 219. Sumele cuvenite asociaţilor, cari nu se vor fi prezintat să le ceară în cele două luni dela publicarea menţionată în art. 217, se vor depune la Cassa de depuneri, cu arătarea numelui proprietarului sau numerelor acţiunilor, dacă ele sunt la purtător.

Cassa de depuneri va plăti persoanei arătate, sau posesorului, reţinând titlul. (Com. 166; ital. 217).

Art. 220. Efectuându-se lichidarea şi repartiţiunea sau depozitul arătat mai sus, registrele societăţii dizolvate se vor depune şi se vor conserva în timp de cinci ani la tribunalul de comerţ. Orice parte interesată va putea să ia cunoştinţă de dânsele. (Com. 30, 211; ital. 218).

SECŢIUNEA VII

Dispoziţiuni relative la societăţile cooperative

Art. 221. In statutele oricărei societăţi se poate stipula că capitalul social va fi susceptibil de creştere prin vărsăminte

treptate făcute de către asociaţi, şi de diminuare prin luarea înapoi, totală sau parţială, a mizelor vărsate.

Societăţile ale căror statute vor conţine stipulaţiunea de mai sus, se numesc cooperative şi sunt supuse, afară de regulele generale cari le sunt proprii, după forma lor specială, şi dispoziţiunilor articolelor următoare. (Com. 77 urm.; ital. 219).

Art. 222. Societăţile cooperative se constituesc prin act autentic.

Actul constitutiv, afară de cele arătate în art. 89 şi 90, după natura diferită a societăţii, va determina, sub pedeapsă de nulitate:*)

1) Condiţiunile de admiterea nouilor asociaţi, modul şi timpul când dânşii vor fi datori să facă vărsământul părţilor lor sociale;

2) Condiţiunile retragerei şi excluderei asociaţilor;

3) Formalităţile convocărei adunărilor generale şi ziarele desemnate pentru publicaţiunea actelor societăţii. (Com. 88, 157, 235; civ. 1171; ital. 220).

Art. 223. Societăţile cooperative sunt totdeauna supuse dispoziţiunilor privitoare la societăţile anonime, în ceeace priveşte autorizarea judecătorească pentru a se putea înfiinţa, publicaţiunea actelor lor constitutive şi a modificărilor posterioare, îndatoririle şi responsabilitatea administratorilor.

Administratorii se vor alege dintre asociaţi; ei vor putea fi scutiţi prin actul constitutiv de obligaţiunea de a da cauţiune.

Sunt asemenea aplicabile societăţilor cooperative dispoziţiunile cari se raportă la adunările generale, bilanţ, censori şi la lichidarea societăţilor prin acţiuni, întru cât nu vor fi contrarie prescripţiunilor articolelor următoare sau actului constitutiv.

Calitatea de cooperativă trebue să fie anume arătată, deosebit de felul societăţii, în toate actele enumărate la art. 104. (Com. 92, 95 urm., 122 urm., 138, 141 urm., 156 urm., 178 urm., 185 urm, 199 urm., 212 urm.; ital. 221).

Art. 224. Capitalul social nu se va putea fixa, prin actul constitutiv sau prin statutele societăţii, la mai mult de 200.000 lei.

El va putea fi însă mărit prin deciziunile adunării generale luate din an în an; fiecare sporire nu va putea fi mai mare decât 200.000 lei.

*) Cuvintele „sub pedeapsă de nulitate" lipsesc în codul italian.

Art. 225. Nimeni nu poate să aibă într'o societate cooperativă o parte socială mai mare de 5.000 lei, sau un număr de acţiuni a căror valoare nominală să întreacă această sumă. (Ital. 224).

Art. 226. Acţiunile vor fi în totdeauna nominative.

Valoarea nominală a acţiunilor nu va putea fi mai mare de cât 100 lei, nici mai mică decât 25 lei.

Ele nu vor putea fi negociabile, dacă nu vor fi integral liberate; cesiunea se va face după formele de transmiterea acţiunilor nominative, şi statutele pot să atribue consiliului de administraţiune sau adunării generale dreptul de a se opune la transmitere. (Com. 166, 171; 25 l. 31 Iulie 1881; ital. 224).

Art. 227. Statutele vor determina o sumă sub care nu va putea scădea capitalul social prin retragerea de mize, autorizată de art. 221.

Această sumă nu va putea fi mai mică decât a 10-a parte a capitalului social.

Societatea nu se va putea constitui decât dacă s'a făcut, de către fiecare asociat, vărsământul unei zecimi din capital, sau din valoarea nominală a acţiunilor subscrise*). (Com. 132).

Art. 228. Dispoziţiunile primei părţi şi ale primului alineat ale art. 132 şi 148 nu se aplică la societăţile cooperative.

Actul constitutiv al acestor societăţi va putea deroga la dispoziţiunile art. 146 şi la acelea ale numărului 3 de sub art. 167; (Ital. 222).

Art. 229. Administratorii societăţilor cooperative sunt datori să ţină registrul asociaţilor în conformitate cu dispoziţiunile art. 142, şi pe lângă aceasta să mai arate într'ânsele:

1) Data admiterii, retragerii sau excluderii fiecărui asociat.

2) Comptul sumelor vărsate şi retrase de către fiecare dintrânşii.

Vor fi datori să depună, la finele fiecărui trimestru, la tribunalul comercial în circumscripţiunea căruia societatea îşi are sediul, o listă de asociaţii cu responsabilitate nemărginită, intraţi, eşiţi şi rămaşi în societate, cu arătare de numele, pronumele şi domiciliul lor.

Lista va fi semnată de către administratori şi conservată la grefă, cu dreptul pentru oricine de a lua cunoştiinţă de dânsa. (Com. 267; 3, regul. 10 Sept. 1887; ital. 223).

Art. 230. Asociaţii nu vor putea să fie reprezentaţi la adu-

*) Acest articol n'are similar în codul comerc. italian

nirea generală, decât numai în cazul unei împedicări legitime, prevăzută în actul constitutiv sau în statute.

Fiecare asociat nu are decât un singur vot, oricare ar fi numărul acţiunilor ce posedă.

Nici un mandatar nu poate să reprezinte în aceiaş adunare generală, decât numai pe un singur asociat, afară de dreptul său personal dacă şi dânsul este asociat. (Com. 162, 166; ital. 225).

Art. 231. Admiterea nouilor asociaţi se face prin semnătura lor personală sau a unui mandatar special, pusă pe registrul asociaţilor.

Semnătura va fi certificată de doi asociaţi, cari să nu fie administratori.

Dacă actul constitutiv sau statutele nu se opun, fiecare asociat are dreptul să se retragă din societate, oricând va voi.

Declaraţiunea de retragere se va înscrie, de către asociatul care se retrage, în registrul asociaţilor, sau se va notifica societăţii prin portărel. Ea nu-şi produce efectul decât la finele anului social curgător, dacă a fost făcut înainte de începutul ultimului trimestru al aceluiaş an. Dacă însă ea s'a făcut mai târziu, asociatul rămâne răspunzător şi pentru anul viitor.

Excluderea asociaţilor nu poate avea loc decât pentru motive determinate prin lege şi prin actul constitutiv. Hotărârea în această privinţă va fi luată de către adunarea generală sau de către consiliul de administraţiune, conform cu dispoziţiunile sus citatului articol. (Com. 188 urm.; ital. 226).

Art. 232. Asociatul care încetează de a mai face parte din societate, fie prin retragere de bună voe, fie în urma excluderii sale de către adunarea generală, rămâne răspunzător, în timp de doi ani, către asociaţi şi către cei de al treilea, de toate obligaţiunile sociale existente, în momentul retragerii, sau excluderii sale, în limitele responsabilităţii stabilite prin actul constitutiv. (Com. 190; ital. 227).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 84.

Art. 233. Oricare ar fi forma societăţii cooperative, ea va fi valabil reprezentată în justiţie prin administratorii săi.

Art. 234. Societatea nu încetează prin moartea, retragerea, interdicţiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia dintre asociaţi; ea continuă de drept între ceilalţi asociaţi. (Com. 193; civ. 1523, 1526).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 84.

Art. 235. Actele constitutive ale societăţilor cooperative, precum şi actele de retragere şi de admitere, vor fi scutite de taxa de înregistrare şi de timbru. (Ital. 228).

SECŢIUNEA VIII

Dispoziţiuni relative la societăţile civile şi la societăţile constituite în ţări străine

Art. 236. Societăţile civile vor putea să împrumute formele societăţii prin acţiuni; în acest caz ele sunt supuse dispoziţiunilor prezentului codice, exceptându-se cele privitoare la faliment şi competinţă. (Com. 77, 121 urm., 866 urm., 889 urm.; ital. 229).

Art. 237. Societăţile prin acţiuni şi celelalte societăţi şi asociaţiuni comerciale, industriale sau financiare, constituite şi având sediul în ţară străină, vor putea să-şi stabilească un sediu secundar sau o reprezentanţă în România.

a) Dacă vor dovedi. printr'o declaraţiune a guvernului lor, că în ţara unde sunt înfiinţate se observă deplină reciprocitate pentru societăţile române de acelaş fel;

b) Dacă vor îndeplini prescripţiunile din prezenta secţiune, fiecare fel de societate în ceeace o priveşte. (Com. 77).

Adnotaţii. — **1.** Art. 673 şi 674 c. com., relative la pagubele cauzate şi la daunele datorite prin lovirea (abordajul) vaselor sunt o explicare şi conservare a regulei de drept comun, cuprinsă în art. 998 şi 1003 c. c., astfel că nu este nici o deosebire dacă în caz de abordaj se aplică pentru acordarea despăgubirilor aceste art. sau art. din cod. com. (Cas. II. — Dec. No. 127 din 9 Mai 1901. — *Bul.* pag. 866).

2. Subrogarea legală, prevăzute de art. 462 c. com., poate fi suspendată prin înţelegerea părţilor şi nu este contrară ordinei publice. (Cas. II. — Dec. No. 127 din 9 Mai 1901. — *Bul.* pag. 866).

3. Soc. de asigurare streine nu sunt ţinute să stabilească sucursale în România când intră numai accidental în relaţii cu locuitorii români, pe cari legea nici nu-i opreşte de a face asigurări la o societate streină. In asemenea caz dacă o soc. de asigurare străină, ce a făcut o asigurare cu un locuitor din România şi a plătit despăgubirea, nu se poate refuza societăţii beneficiul subrogării din art. 462 c. com. (Cas. II. — Dec. No. 127 din 9 Mai 1901. — *Bul.* pag. 866).

4. Societăţile prin acţiuni cu sediul în streinătate nu sunt recunoscute ca persoane juridice în România. Totuşi ele pot fi considerate ca soc. de fapt şi ţinute ca atare de obligaţiile ce contractează cu români prin administratorii şi prepuşii lor. Dispoziţiile art. 237 şi urm. se referă la condiţiunile ce trebuesc să îndeplinească asemenea soc., pentru a avea o sucursală, un centru permanent de operaţiuni în România. Ele nu privesc obligaţiile singulare ce un prepus al lor contractează în mod întâmplător cu românii. (Cas. II. Deç. No. 186 din 29 Aprilie 1904. — *Bul.* pag. 717).

5. Constatarea şi determinarea dau-

nelor, ce izvorăsc din neîndeplinirea unei obligaţiuni, intră în atribuţiile suverane ale instanţei de fond. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 717).

6. Cezionarul unei creanţe se foloseşte de toate drepturile ce le poate invoca cedantele. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 717).

7. Ceziunea creanţei este valabil notificată, când creditorul chiamă în judecată pe debitor şi-i face cunoscut, prin chiar petiţia de intentare a acţiunei că dânsul a cedat o parte din drepturile sale unei terţe persoane anume determinată. (Cas. II. Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904.—*Bul.* pag. 717).

8. Lipsa de cauză sau cauza ilicită a unei obligaţiuni când sunt invocate, constituesc mijloace de apărare, asupra cărora instanţa de fond este datoare a se pronunţa. Respingerea lor trebue motivată. (Cas. II.Dec. No. 186 din 29 Aprilie 1904. *Bul.* pag. 717).—

9. O societate anonimă constituită în streinătate, pentru a exploata terenurile petrolifere din România, fără a avea aici un sediu secundar, legal stabilit, nu poate reclama înaintea instanţelor române pentru întreprinderile sale generale din ţară căci ea nu are nici o existenţă legală în România. (Cas. III. — Dec. No. 41 din 10 Febr. 1906. — *Bul.* pag. 388).

10. O societate streină poate sta în judecată înaintea instanţelor române pentru o convenţiune izolată ce ar fi contractat întâmplător în România, însă cestiunea de a se şti dacă convenţia încheiată constitue un act izolat sau face parte dintr'o serie de acte ale întreprinderii de exploatare pe teritoriul român, constitue o cestiune de fapt, a cărei soluţiune aparţine într'un mod suveran instanţelor de fond. (Cas. III. — Dec. No. 41 din 10 Febr. 1910. — *Bul.* pag. 388).

11. Autorizaţiunea cerută de codul comercial pentru înfiinţarea de sucursale pe teritoriul român a soc. anonime streine nu e conferatoare de privilegii şi avantaje, ci o simplă modalitate a autorizării obşteşti dată de Trib. societăţilor noastre româneşti. Prin urmare, violează art. 4, alin. I, litera B., Comisiunea de apel, când consideră ca bancă privilegiată pe The Bank of Roumania din Bucureşti, sucursala unei bănci existente în Londra, şi o impune astfel cu 50 bani la mia de lei din capital, în loc de a o impune la patentă fixă la care se impun toate băncile. (Cas III. — Decizia No. 5078 din 7 Octombrie 1911. — *Bul.* pag. 1317).

Art. 238. Societăţile legal constituite în ţară străină, care-şi stabilesc în România un sediu secundar sau o reprezentanţă, sunt supuse la dispoziţiunile presentului codice, în ce priveşte depunerea şi transcripţiunea, afişarea şi publicaţiunea actului constitutiv, a statutelor, a actelor cari aduc schimbări la unul sau la altul din zisele acte, şi a bilanţurilor; ele sunt datoare încă să publice, în formele prevăzute de această lege, numele persoanelor cari dirig sau administrează aceste sediuri, sau cari reprezintă în orice mod societatea în ţară.

Aceste persoane sunt răspunzătoare faţă cu cei de al treilea, ca administratorii societăţilor naţionale.

Dacă societăţile sunt altfel decât cele prevăzute în art. 77, ele vor fi supuse la îndeplinirea formalităţilor prescrise pentru depunerea şi publicarea actului constitutiv şi a statutelor societăţilor prin acţiuni, şi le sunt aplicabile toate dispoziţiunile prezentei secţiuni, relative la aceleaşi societăţi. Publicaţiunile vor trebui să coprindă şi arătarea capitalului constituit pentru operaţiunile din România. (Com 92 urm., 95 urm., 123, 149 urm., 178 urm., 265 urm., 392 urm., 13 regul. 10 Sept 1887; ital. 230).

Adnotaţii. — **1.** Societăţile pe acţiuni, legal constituite în ţară streină, nu au existenţă legală în România decât numai dacă au fost autorizate de guvern de a funcţiona şi numai în limitele acelei autorizări (244 c. com.). Ele nu pot face nici o operaţiune în ţară, decât printr'un reprezentant general, având procură în regulă şi publicată, stabilit într'un oraş determinat. (238, 246 şi 247 c. com). Acest mandatar general singur poate apăra în diferitele părţi ale ţărei, fie personal, fie prin alţi mandatari numiţi de dânsul şi pe răspunderea sa. Aşa dar, prin derogaţiune dela principiile de drept în materie de mandat, codul de com. nu permite unor asemenea soc. să lucreze din streinătate prin alţi mandatari numiţi direct, deşi acest drept îl are mandatarul lor general din ţară ; astfel că o soc. streină nu poate înfiinţa direct alte sucursale decât reprezentanţa generală şi, ca atare, însărcinaţii cu gerarea unor asemenea sucursale nu pot reprezenta legalmente societatea dacă nu au mandat special dela reprezentantul ei general din ţară. (Cas. III. Dec. No. 101 din 30 Aprilie 1908. — *Bul.* pag. 779).

2. Numai societăţile streine cari au sediul în ţară, sau au stabilită vreo reprezentanţă, sunt supuse formalităţilor cerute de acest art.; astfel că celelalte societăţi streine, cari au încheiat întâmplător un act izolat în ţară, sunt scutite de cerinţele art. citat, şi pot oricând să 'şi valorifice în justiţie drepturile ce decurg din actul efectuat, fără a fi nevoe de a se supune dispoziţiunilor acestui articol. (Cas. II — Decizia No. 154 din 28 Sept. 1910. — *Bul.* pag. 1231).

3. Chestiunea de a şti dacă actul făcut de o soc. străină este sau nu izolat este o chestiune de fapt, pe care judecătorii fondului, ţinând seamă de circumstanţe, o pot rezolva în mod suveran şi aprecierea lor scapă de sub controlul Inaltei Curţi. (Cas. II. — Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911). — *Bul.* pag. 541).

4. Faptul unei soc. străine de a cumpăra cu o parte neînsemnată a capitalului său, un teren petrolifer în ţară, constitue un act izolat şi prin urmare, cumpărătoarea este valabilă, iar soc. are calitatea a sta în justiţie pentru acest teren. (Cas. II.—Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911. *Bul.* pag. 541).

5. Dacă o concesiune de teren petrolifer a fost făcută de către proprietarul aparent, partea care pretinde că această persoană n'avea dreptul să dea în concesiune terenul trebue să facă această dovadă, şi întrucât nu o face, instanţa de fond e în drept să admită consolidarea. (Cas. II. — Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911. — *Bul.* pag. 541).

6. O soc. străină nu poate avea sediul sau reprezentanţa în ţară decât conformându-se dispoziţiunilor acestui articol şi următorii din cod. comercial. (Cas. II. Decizia No. 63 din 1 Aprilie 1911.—*Bul.* pag. 541).

Art. 239. Societăţile cari, de şi constituite în ţară străină au însă în România sediul şi obiectul principal al întreprinderii lor, vor fi supuse chiar pentru forma şi validitatea actului lor constitutiv, de şi încheiat în străinătate, la toate dispoziţiunile prezentului codice, rămânând supuse şi la îndeplinirea pre-

scripţiunilor secţiunii de faţă, pentru a putea funcţiona în ţară. (Com. 88, 90, 121 urm., 138; ital. 230).

Adnotaţii. 1. O societate străină, dacă nu face dovadă că a îndeplinit formalităţile cerute de codul com. şi că a fost autorizată de guvernul român de a funcţiona în ţară, este considerată ca fără fiinţă legală, şi instanţele de fond au a respinge acţiunea introdusă de societate ca inadmisibilă. (Cas. I. — Decizia No. 92 din 23 Februarie 1910 — *Bul.* pag. 198).

2. Din moment ce o societate comercială străină nu are calitatea de a sta în instanţă, fiind inexistentă ca persoană juridică, nici câţiva din acţionarii acelei societăţi nu pot avea calitatea de a figura în justiţie. (Cas. I. — Decizia No. 92 din 23 Februarie 1910. — *Bul.* pag. 198).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 9 şi 10 art. 237.

Art. 240. Nici o societate străină nu va putea face în România operaţiuni la cari nu este îndreptăţită în ţara unde îşi are sediul principal.

Art. 241 Guvernul va putea, ori de câte ori va găsi cu cale, a revizui operaţiunile societăţilor străine.

Art. 242. Societăţile străine sunt supuse aceloraşi impozite la cari sunt supuse societăţile române de aceiaş natură. (25 al. legea 31 Iulie 1881).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 11 art. 237.

Art. 243. (Suprimat prin legea din 1900).

Art. 244. Societăţile prin acţiuni, legal constituite în ţara străină, nu vor putea să-şi înfiinţeze un sediu secundar sau o reprezentanţă în România, fără a avea şi prealabila autorizaţiune a guvernului român.

Această autorizaţiune nu se va putea decât după ce se va lua avizul Camerii de comerţ din Bucureşti; şi dacă societatea îşi stabileşte sediul într'un alt loc, şi pe acel al Camerii de comerţ din acea localitate, sau al celei mai apropiate, când n'ar fi Cameră de comerţ în acel loc. (19 legea 10 Mai 1886).

Adnotaţii. — O societate anonimă străină care a obţinut autorizarea guvernului, pentru a stabili o sucursală în ţară, nu are trebuinţă de o nouă autorizare pentru strămutarea sediului sucursalei dintr'un oraş într'altul al ţărei. (Cas. III. — Dec. No. 459 din 22 Noembrie 1910. — *Bul.* pag. 1662).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 237 şi No. 1, art. 238.

Art. 245. Cererea de autorizaţiune va fi însoţită de următoarele acte:

1) Statutele societăţii autentificate în regulă, precum şi orice alte acte dovedind existenţa legală a societăţii în ţara unde s'a înfiinţat; şi o declaraţiune formală că societatea se supune legilor române.

2) Recipisa Cassei de depuneri, constatând depunerea cauţiunei fixată de guvern, pentru a asigura îndeplinirea obligaţiunilor ce societatea va contracta în ţară. Această cauţiune nu va putea, în nici un caz, să fie mai mică de 100.000 lei, şi guvernul va putea cere chiar sporirea ei până la o pătrime din capitalul de acţiuni al societăţii. Societăţile de asigurare vor da o cauţiune de cel puţin 250.000 lei, pentru fiecare ramură în parte.

Aceste cauţiuni vor servi pentru desdaunarea cu preferinţă a acţionarilor şi creditorilor din ţară.

Cauţiunea va consista exclusiv în efecte publice ale Statului român, după cursul zilei când se face consemnarea, şi va fi depusă pe numele societăţii, care singură va fi recunoscută de proprietară.

Societăţile cari vor înfiinţa fabrici sau alte stabilimente industriale, cele cari s'ar ocupa cu creări sau exploatări de căi de comunicaţiuni şi de mine, precum şi băncile, având de obiect operaţiuni financiare şi de credit, vor fi scutite de depunerea sus-zisei cauţiuni.

3) O declaraţiune a societăţei, omologată de autoritatea competintă a ţărei respective, că cauţiunea va servi spre a garanta numai afacerile făcute de societate în România.

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 237.

Art. 246. Deosebit de condiţiunile stabilite prin articolele precedente şi de acelea pe cari guvernul le va fixa după împrejurări, societăţile prin acţiuni străine, vor avea să observe şi dispoziţiunile speciale următoare:

1) Societăţile prin acţiuni străine îşi vor alege unul din oraşele ţării ca domiciliu, unde vor avea un reprezentant general pentru toate operaţiunile lor din ţară.

Acest reprezentant va depune o copie autentică după procura sa generală.

2) Societăţile prin acţiuni străine vor publica, pentru fiecare an, cel mai târziu în luna Mai a anului următor, un bilanţ asupra operaţiunilor lor din ţară, conform prescripţiunilor legei.

Asemenea ele vor înainta guvernului, imediat după publicarea lor, dările de seamă şi bilanţurile ce vor publica la sediul lor principal;

3) Guvernul va putea, prin ministerul public, cere tribuna-

lului de comerţ să pronunţe retragerea autorizaţiunii în cazurile următoare:

a) Când capitalul de acţiuni al societăţei autorizate se va fi redus, prin orice împrejurare, la jumătatea sumei arătată când s'a făcut cererea de autorizaţiune;

b) Când, prin orice împrejurare, s'ar diminua cauţiunea depusă conform art. 245, fără ca societatea, în termen de 30 de zile, să o fi complectat;

c) Când se va constata că societatea face operaţiuni străine celor prevăzute în actul de constituire;

d) Când aceste societăţi nu vor observa dispoziţiunile prezentei secţiuni;

e) Când ar înceta reciprocitatea prevăzută de alin. I de sub art. 237;

f) Când societatea a încetat de a funcţiona în ţara sa de origină.

Tribunalul de comerţ va statua în camera de consiliu, ascultând şi societatea incriminată şi motivat. Incheierea sa nu e susceptibilă decât de apel, în termenul de una lună dela pronunţare. Curtea de apel, ascultând societatea, va statua definitiv.

4) Cauţiunea depusă se va restitui numai atunci, când se va dovedi că nu mai există în ţară nici o obligaţiune a societăţei autorizate, sau când o societate română, recunoscută ca bună de guvern, va garanta necondiţionat pentru societatea străină care va cere liberarea cauţiunei.

5) Acţiunile societăţilor străine funcţionând în ţară nu vor putea fi admise la cota bursei române, decât după ce societăţile vor fi funcţionat cel puţin un an în România, având publicat bilanţul lor pentru exerciţiul respectiv *).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 238 şi 244.

Art. 247. Indeplinirea formalităţilor şi condiţiunilor prescrise prin articolele precedente supune societăţile străine la consecinţele legale stabilite pentru societăţile naţionale, fără ca aceste societăţi străine să poată dobândi în România alte drepturi decât cele recunoscute străinilor prin legi şi regulamente, şi fac pe societate răspunzătoare de toate obligaţiunile contractate de administratorii sau reprezentanţii săi, chiar când aceştia

*) Dispoziţiile acestui articol sunt luate după codul unguresc; ele lipsesc în codul com. italian.

prin contractarea lor ar fi depăşit puterile ce li se conferise. (Constit. 7 § 5; ital. 231).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 238.

Art. 248. (Suprimat la 1900).

Art. 249. Societăţilor străine de felul celor prevăzute de art. 239 cari funcţionează, precum şi celor cari vor avea un sediu secundar sau reprezentanţe la punerea în aplicaţiune a prezentei legi, li se acordă un termen de trei luni spre a-şi regula poziţiunea în conformitate cu dispoziţiunile legei de faţă. (Com. 960).

Art. 250. Persoanele cari vor face orice fel de operaţiuni sub orice titlu, în favoarea şi pe seama societăţilor străine, cari nu vor îndeplini condiţiunile şi formele prescrise prin prezenta secţiune, şi vor păgubi printr'aceasta şi pe Stat de taxele la cari are drept, vor fi răspunzătoare de daunele cauzate Statului român prin operaţiunile lor şi supuse la pedepsele prevăzute de art. 323 din codul penal.

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 237.

CAPITOLUL II

Despre asociaţiuni

SECŢIUNEA I

Despre asociaţiunea în participaţiune

Art. 251. Asociaţiunea în participaţiune are loc atunci când un comerciant sau o societate comercială acordă uneia sau mai multor persoane ori societăţi o participaţiune în beneficiile şi perderile uneia sau mai multor operaţiuni, sau chiar asupra întregului lor comerţ. (Com. 7, 77; ital. 233).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 55 şi de sub art. 77.

Art. 252. Asociaţiunea în participaţiune poate să aibă loc asemenea şi pentru operaţiunile comerciale făcute de către necomercianţi. (Com. 3, 9; ital. 234).

Art. 253. Asociaţiunea în participaţiune nu constitue, în privinţa celor de al treilea, o fiinţă juridică distinctă de persoana interesaţilor. Cei de al treilea nu au nici un drept şi nu se obligă decât către acela cu care au contractat (Com. 78, 257; ital. 235).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art 77.

Art. 254. Participanţii nu au nici un drept de proprietate asupra lucrurilor puse în asociaţiune, chiar dacă au fost procurate de dânşii.

Cu toate acestea, întru cât priveşte raporturile lor între dânşii, asociaţii pot să stipuleze că lucrurile ce au adus să li se restitue în natură, având dreptul, în caz când restituţiunea nu s'ar putea face, la reparaţiunea daunelor suferite. Afară de aceste cazuri, drepturile asociaţilor se mărginesc în a li se da compt de lucrurile ce au pus în asociaţiune şi de beneficii şi pierderi. (Com. 83; ital. 236).

Art. 255. Afară de dispoziţiunile articolelor precedente, convenţiunile părţilor determină forma, întinderea şi condiţiunile asociaţiunei. (Com. 258; civ. 969; ital. 237).

Art. 256. Asociaţiunile în participaţiune sunt scutite de formalităţile stabilite pentru societăţi, dar ele trebue să fie probate prin act scris. (Com. 55, 88, 258; 21 legea 31 Iulie 1881; ital. 238).

Adnotaţii. — Deşi e adevărat că asociaţiunile în participaţiune trebue să fie probate prin acte scrise, atunci însă când existenţa unei asemenea asociaţiuni nu este contestată între asociaţi, dânşii pot să-şi deferi şi referi jurământul, decisoriu pentru stabilirea obligaţiunilor rezultând din această asociaţiune. (Cas. II. — Dec. 250 din 22 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1386).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 77.

SECŢIUNEA II

Despre asociaţiunea de asigurare mutuală

Art. 257. Asociaţiunea de asigurare mutuală are de scop de a împărţi între asociaţi daunele cauzate prin riscurile cari sunt obiectul asociaţiunei.

Ea constitue, faţă cu cei de al treilea, o persoană juridică istinctă de persoana asociaţilor. (Com. 3, 78, 253, 444; ital. 239).

Art. 258. Asociaţiunea de asigurare mutuală trebue să fie probată prin act scris.

Ea se regulează prin convenţiunile părţilor. (Com. 55, 88, 255 urm.; civ. 969, 21 legea 31 Iulie 1881; ital. 240).

Art. 259. Asociaţiunea se administrează prin asociaţi, cari ori mandatarii săi temporali şi revocabili. (Com. 122; ital. 241).

Art. 260. Regulile privitoare la responsabilitatea administratorilor, la publicaţiunea actului constitutiv, a statutelor, a actelor cari aduc schimbări unuia sau altuia dintr'ânsele, a bilanţurilor societăţilor anonime şi la penalităţile relative la aceste societăţi, sunt aplicabile şi asociaţiunilor de asigurare mutuală.

Din bilanţurile acestor asociaţiuni va trebui să rezulte îndeplinirea dispoziţiunilor art. 147. (Com. 92 urm., 95 urm., 123, 149, 178 urm., 265 urm., 958; 22 regul. 10 Sept. 1887; ital. 242).

Art. 261. Asociaţii nu sunt obligaţi să contribue decât cu partea determinată prin contract; şi în nici un caz nu sunt ţinuţi către cei de al treilea, decât fiecare în proporţiune cu valoarea lucrului pentru care a fost admis în asociaţiune. (Ital. 243).

Art. 262. Acela care a perdut lucrul pentru care s'a asociat încetează de a face parte din asociaţiune, rămânându-i însă dreptul la indemnitatea ce i se cuvine. (Com. 188; ital. 244).

Art. 263. Asociaţiunea nu se dizolvă prin interdicţiunea sau moartea unuia din asociaţi.

Falimentul unui asociat poate da loc la excluderea sa. (Com. 188, 193; ital. 245).

CAPITOLUL III

Dispoziţiuni penale şi tranzitorii

Art. 264. Se vor pedepsi cu pedepsele stabilite de codicele penal pentru escrocherie, acei cari simulând sau afirmând falş existenţa subscripţiunilor sau vărsămintelor într'o societate prin acţiuni, sau anunţând publicului, cu rea credinţă, ca interesate în societate, persoane cari nu sunt, sau cari prin alte simulaţiuni au obţinut sau au încercat să obţină subscripţiuni sau vărsăminte. (Com. 130 urm., penal 332 urm.; ital. 246).

Art. 265. Se vor pedepsi cu o amendă până la cinci mii lei, afară de pedepsele mai grele prescrise de codicele penal:

1. Fundatorii, administratorii, directorii, censorii şi lichidatorii societăţilor, cari în relaţiunile sau comunicările de tot felul făcute către adunarea generală, în bilanţuri sau în situaţiunea acţiunilor, au enunţat cu rea credinţă fapte neadevărate asupra condiţiunilor societăţei, sau cari cu ştiinţă au ţinut ascunse, în totul sau în parte, fapte relative la aceleaşi condiţiuni;

2. Administratorii şi directorii cari, cu ştiinţă, în lipsă de bilanţuri sau contrariu cu ceeace rezultă dintr'însele, sau prin mijlocire de bilanţuri fraudulos stabilite, au distribuit asocia-

(lor, acționarilor sau comanditarilor, interese sau dividende neluate din beneficiile reale;

3. Administratorii și directorii cari au emis acțiuni mai jos decât valoarea lor nominală, au cumpărat acțiuni ale societății contrariu dispozițiunilor art. 146, sau au înaintat bani pe acțiuni ale societății, sau emis obligațiuni prin călcarea dispozițiunilor din. I. și II ale art. 174;

4. Administratorii și directorii cari au efectuat reducțiunea capitalului sau fuziunea societății, contravenind dispozițiunilor art. 101 și 197;

5. Administratorii și directorii societăților de asigurare asupra vieței și ai societăților administrative de tontine, cari vor fi contravenit dispozițiunilor art. 147;

6. Lichidatorii cari au repărțit activul social între asociați, contravenind dispozițiunilor art. 203.

Aceiaș pedeapsă se aplică censorilor cari, în cazurile arătate în numerile 2, 3, 4, 5 și 6 de sub acest articol, nu au îndeplinit îndatoririle lor. (Com. 117, 132, 150, 169, 178, 180, 183, 200 260; 18 regul. 10 Sept. 1887; ital. 247).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1 și 2, art. 154; No. 2, art. 203 și art. 146.

Art. 266. Dacă depunerea actului constitutiv și a statutelor societăților în comandită prin acțiuni sau anonime, a actelor cari aduc schimbări ziselor acte, a situațiunilor lunare și a bilanțurilor, la Tribunalul civil sau la Tribunalul de comerț, după împrejurări, nu s'a făcut în termenele fixate, sau s'a făcut în mod incomplect, fiecare din persoanele cari sunt datoare a o face sau de a ordona să se facă, se va pedepsi cu o amendă care va putea să se ridice până la cincizeci lei pentru fiecare zi de întârziere. (Com. 92, 96, 179, 182, 215; ital. 248).

Art. 267. Administratorii societăților cooperative, având asociați cu responsabilitate nemărginită, cari nu depun la Tribunalul de comerț, la finele fiecărui trimestru, lista prescrisă de art. 229 și grefierul care nu va denunța această omisiune procurorului Tribunalului în cele zece zile următoare, vor fi pedepsiți cu o amendă până la trei sute lei. (Ital. 249).

Art. 268. Orice abatere dela dispozițiunile art. 104, 157, 167 și 200 și dela cele dintâi două aliniate ale art. 174, se va pedepsi cu o amendă care nu va trece peste una sută lei. (Ital. 250).

Art. 269. Societățile constituite înainte de punerea în lucrare a prezentului codice, vor fi supuse dispozițiunilor art. 104, 169, 180, 181 și 182, precum și dispozițiunilor cari cârmuesc lichidarea și fuziunea societăților sau reducerea capitalului lor.

Societățile existente, cari ar voi să-și modifice statutele lor, sau cari ar voi să prelungească termenul pentru care fuseseră constituite, vor fi datoare să-și pună statutele în conformitate cu prezentul codice. (Com. 101, 148, 195 urm., 199 urm., 958, 967).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 203.

TITLUL IX

DESPRE CAMBIE ȘI DESPRE CEK

CAPITOLUL I

Despre cambie

SECȚIUNEA I

Condițiunile esențiale ale cambiei

Art. 270. Cambia coprinde sau obligațiunea de a plăti sau obligațiunea de a face să se plătească, la scadență, o sumă hotărîtă înfățișătorului, după formele stabilite în capitolul de față.

Cambia coprinzând obligațiunea de a plăti, se mai numește și bilet la ordin.

Cambia coprinzând obligațiunea de a face să se plătească, se mai numește și poliță sau trată *).

Condițiunile esențiale ale cambiei sunt:

1) Data;
2) Numirea de cambie sau poliță rostită în textul înscrisului;
3) Numele persoanei sau firma primitorului;
4) Clauza la ordin **);
5) Arătarea sumei de plătit;
6) A scadenței;
7) A locului plății;
8) Semnătura trăgătorului sau a emitentului, cu numele sau cu firma sa, ori a mandatarului său special.

*) In codul italian lipsesc explicațiunile din aceste trei alineate (art. 251).
**) In art. corespunzător din codul ital. nu există nici acest alineat.

Cambia care coprinde obligaţiunea de a face să se plătească (poliţa) trebue să mai arate:

9) Persoana trasului, adică numele sau firma persoanei care are să facă plata *).

Nu se cere să se arate în cambie valoarea sau cauza, nici tragerea dintr'un loc într'altul. (Com. 3, 57, 271 urm., 313, 352, 359, 365; civ. 966, 967, 1180; 25 § 5 legea timbr.; ital. 251).

Adnotaţii. — **1.** Constatarea cum că proprietatea unei cambii aparţine nu femeei care se prezintă cu ea, ci bărbatului ei, constitue o deciziune de fapt lăsată cu totul la aprecierea suverană a judecătorului de fond. (Cas. II. — Decizia No. 36 din 15 Martie 1893.— *Bul.* pag. 284).

2. Cambia subscrisă prin punere de deget, pecetie sau alte semne, nu are tărie dacă nu este în forma prescrisă pentru autentificarea actelor, aşa că purtătorul ei nu poate avea în virtutea ei acţiunea cambială. Şi nulitatea unei asemenea cambii, poate fi opusă de orice parte interesată. (Cas. II. — Decizia 7 din 11 Ianuarie 1895. — *Bul.* pag. 47).

3. Cambia ce nu întruneşte condiţiunile cerute de lege, pentru a fi valabilă ca cambie, poate să serve ca un act sub semnătura privată. (Cas. II.—Decizia No. 226 din 30 Octombrie 1896. — *Bul.* pag 1459.)

4. Cambia trebue să conţină între alte condiţiuni esenţiale, numele persoanei sau firma primitorului şi lipsa unei asemenea condiţiuni exclude calitatea şi efectele speciale ale cambiei. Această condiţiune însă este cerută numai atunci când se face uz de cambie pentru acceptare, girare, plată, etc., căci după cum legea comercială permite ca girul să se facă fără arătarea numelui primitorului, în alb, urmează că şi emitentul unei cambii sau al unui bilet la ordin poate lăsa în alb numele primitorului, până la exercitarea acţiunei cambiale, şi prin aceasta emitentul nu face altceva decât dă un mandat tacit primitorului de a umplea el însuşi ordinul cu numele său sau al altuia, şi complectarea posterioară a golului, face ca cambia să conţină numele primitorului, şi deci să'şi conserve calitatea şi efectele ei speciale. (Cas. II. Decizia 108 din 13 Mai 1897. — *Bul.* pag. 748).

5. O scrisoare de schimb lipsită de adaosul „bun şi aprobat", este cărmuită de art. 1180 c. civ., iar nu de art. 349 din c. com. (Cas. II. — Decizia 239 din 13 Octombrie 1897. — *Bul.* pag. 1255).

6. Art. 275 din c. com, care cere ca atunci când cambia e sub semnătura privată şi scrisă de un altul decât debitorul, acesta să adauge la semnătura sa cuvintele „bun şi aprobat", fiind aşezat după art. 273, nu se poate susţine că dispoziţiunile acelui art. 275, ar intra între cazurile enumerate de art. 270, 271 şi 272 din c. com., cazuri numai în cari o cambie îşi perde efectele sale. (Cas. II. — Decizia 296 din 2 Decembrie 1897. — *Bul.* pag. 1454).

7. Natura acţiunei cambiale se determină prin natura şi forma cambiei pentru plata căreia se intentează acţiunea. Cas. II. — Decizia 10 din 18 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 55).

8. Contractul cambial este eficace independent de cauza obligaţiunei. (Cas. II. — Decizia 10 din 18 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 55).

9. Un mandatar special poate subscrie o cambie, chiar când mandatul este tacit. Existenţa mandatului poate fi dovedită după regulele dreptului comun. (Cas. II. — Decizia 10 din 18 Ianuarie 1899. — *Bul.* pag. 55).

*) In textul italian se spune numai: Persoana trasului.

10. Giranţii fiind ei insişi garanţi pentru existenţa cambiei, şi plata ei la scadenţă nu pot invoca nulitatea cambiei pentru lipsa unor condiţiuni esenţiale validităţii.

Astfel, când girantul pretinde că emitentul a semnat cambia în alb şi cere expertiză şi martori, spre a dovedi acest lucru, trib. poate respinge aceste probe, întemeindu-se pur simplu pe dispoziţiile art. 270 c. com., în cât hotărârea sa menţinându-se pe principiile generale de drept şi pe art. 277 c. com., este cu totul inutil a se discuta în Casaţiune dacă proba testimonială era admisibilă şi dacă respingerea concluziunilor expertului era suficient motivată. (Cas. III. — Dec. No. 85 din 15 Martie 1906. — *Bul.* pag. 645).

11. Dacă acţiunea cambială a fost respinsă ca nefondată, pe motiv că cambia nu întrunea condiţiunile cerute de art. 270 c. com., în acest caz, partea este în drept să reclame plata sumei prevăzută într'însa prin osebită acţiune şi hotărârea dată asupra acestei din urmă acţiuni, nu se poate zice că este dată cu violarea autorităţii lucrului judecat. (Cas I.—Dec. 207 din 30 Mai 1907. — *Bul.* pag. 840).

12. In materie de titluri la purtător raportul juridic se stabileşte de reclamant faţă de emitent, prin simplul fapt al posesiunii titlului emis. (Cas. III.—Decizia No. 273 din 31 Octombrie 1907. — *Bul.* pag. 1660)

13. In materie cambială, lipsa uneia din condiţiunile esenţiale pentru validitatea acestui efect comercial exclude calitatea şi efectele speciale ale cambiei, însă cu rezerva efectelor ordinare ale obligaţiunii, după natura sa comercială sau civilă. (Cas. II. — Dec. No. 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag. 465).

14. Instanţa de fond nu poate suspenda cursul acţiunii cambiale pentru falş, decât numai în caz când cambia defăimată ar fi lipsită de vreuna din condiţiunile esenţiale, neputând admite ca dovadă decât o probă scrisă. (Cas. II.— Decizia No. 974 din 23 Martie 1910.— *Bul.* pag. 465).

15. Când instanţa de fond constată că o cambie întruneşte toate condiţiile exterioare prescrise de acest art. şi urm. şi că semnătura şi formula „bun şi aprobat" nu au fost niciodată contestate, complectarea ei în urmă este permisă şi legală, dacă debitorul înainte de a semna a întrebuinţat formula „bun şi aprobat" arătând şi suma la care se obligă, în litere scrise de el însuşi. (Cas. III. — Decizia No. 85 din 14 Februarie 1912. — *Săpt. juridică* pag. 288).

16. Curtea de apel face o justă aplicare a art. 270, 271, 272 şi 273, când respinge acţiunea cambială, pe motiv că cambiile pe care se întemeiază acţiunea au fost emise în alb şi purtând fiecare în faţă semnătura unei persoane, cu menţiunea „bun şi aprobat" pentru o sumă arătată în litere, fără indicarea numelui primitorului cambiei, că reclamantul, după ce i-au fost transmise acele cambii, le-a complectat, trecând în ele că au fost emise în ziua de . . . . . în ordinul lui . . . . . pentru sumele de bani specificate printr'însele, cu scadenţa la . . . . şi cu ordinul de plată la Ploeşti. (Cas. III. — Decizia 389 din 3 Octombrie 1912. — *Săpt. juridică* pag. 652).

17. Cel care dobândeşte prin gir un înscris căruia îi lipseşte caracterul de cambie, nu poate avea beneficiul acţiunii cambiale.

Dispoziţiunile art. 352 şi 353 c. com. presupun că cambia este valabilă ca formă, având toate condiţiile ei esenţiale externe, fără ca aplicarea acestor dispoziţii excepţionale să se poată întinde şi la alte cazuri, cum ar fi când lipseşte cambiei una din condiţiile ei esenţiale, cum este în speţă data emisiunei. (Cas. III.—Dec.

164 din 12 Noembrie 1912. — *Jurispr.* — Vezi şi jurispr. de sub art. 15. *română* pag. 56).

Art. 271. Scadenţa nu poate să fie decât una şi aceeaş pentru toată suma arătată în cambie, şi poate să fie :

1) La o zi fixă ;

2) La vedere (înfăţişare) ;

3) La un timp anume hotărât după vedere : la una sau mai multe zile, la una sau mai multe luni după vedere ;

4) La un timp anume hotărât după ziua emiterii (după dată);

5) La un anume bâlciu *).

Dacă cambia nu arată epoca plăţii, ea e plătibilă la vedere (înfăţişare). (Com. 270, 282, 284, 305, 308, 311, 365; ital. 252).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 6, 13, 14 şi 16 art. 270.

Art. 272. Dacă în poliţă locul de plată nu se arată anume, poliţa se va plăti la locul arătat lângă numele sau firma trasului. In biletul la ordin, locul emisiunii se socoteşte ca loc de plată şi în acelaş timp ca domiciliu al emitentului, dacă un alt loc de plată nu s'a arătat. (Com. 59, 270, 310; civ. 1104; ital. 253).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 6, 13, 14 şi 16, art. 270

Art. 273. Lipsa arătării numelui persoanei sau firmei primitorului la facerea cambiei, precum şi lipsa vreuneia din condiţiunile esenţiale arătate în articolele de mai sus, exclude calitatea şi efectele speciale ale cambiei, cu rezerva efectelor ordinare ale obligaţiunii, după natura sa comercială sau civilă.

Promisiunea de dobânzi coprinsă în cambie sau renunţarea la prescripţie **) se socoteşte ca nescrisă. (Com. 42 urm., 270, 272, 360; civ. 1073 urm., 1587, 1838; ital. 254).

Adnotaţii. — **1.** Cestiunea de a se şti la ce sumă se ridică cuantumul unei creanţe şi pe care instanţa de fond o stabileşte în vederea probelor aduse, e o chestie de fapt, lăsată la aprecierea judecătorului fondului. (Cas. II. Dec. No. 33 din 20 Ian. 1904. — *Bul.* pag. 77).

2. Nicăeri legiuitorul nu impune judecătorului a amâna cercetarea unei cauze, pe motiv că lipseşte avocatul uneia din părţi. (Cas. II. Dec. No. 33 din 20 Ian. 1904. — *Bul.* pag. 77).

3. Formalitatea „bun şi aprobat" nefiind prevăzută în articolele ce precedă art. 273 lipsa acestei formalităţi nu face ca actul să'şi piardă efectul special al cambiei ; că dacă în adevăr o asemenea cambie nu face probă complectă, odată

*) Şi acest alineat lipseşte din textul italian.

**) Cuvintele „sau renunţarea la prescripţie" nu figurează în codul italian (art 254).

ce însă din actele prezentate, din prezumţiuni şi martori, instanţa de fond fixează suma pentru care s'a emis cambia, ea capătă toată forţa probantă şi în această situţie, trăgătorul nu se poate împotrivi la plată, decât dacă se află în condiţiile art. 349 c. com. (Cas. II. — Dec. No. 33 din 20 Ianuarie 1904.—*Bul.* pag. 77).

4. Asigurarea în profitul unui al treilea este un act juridic de o natură particulară, care constitue o liberalitate în sensul larg al cuvântului, de oarece în intenţia contractantului în momentul asigurării, este desigur a gratifica pe terţiul în profitul căruia contractează şi această liberalitate intră fără îndoială în prevederile art. 46 din legea timbrului, ai cărui termeni „şi orice alte liberalităţi între vii" sunt generici. (Cas. III.—Decizia No. 257 din 23 Octombrie 1907.—*Bul.* pag. 1637

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, 4, 6, 11, 13, 14, 16 şi 17, art. 270.

Art. 274. Cambia poate să fie trasă asupra unei persoane şi plătibilă la alta.

Ea poate să fie trasă în folosul trăgătorului. Trăgătorul se poate desemna el însuş ca primitor.

Ea poate să fie trasă după ordinul şi în socoteala unui al treilea. (Com. 270, 286, 341; ital. 255).

Adnotaţii. 1. Necesitatea facerei de protest pentru păstrarea acţiunei cambiale contra emitentului unui bilet la ordin se impune numai pentru cazul prevăzut de art. 341 c. com. adică atunci când plata urmează să se facă în altă localitate decât reşedinţa emitentului şi la altă persoană, adică prin altă persoană ; iar nu de către emitent. Dealminteri, asemenea interpretare se impune în mod virtual prin reg. că emitentul unui bilet la ordin care s'a obligat a face el însuşi plata, fie chiar şi în altă localitate şi la altă persoană, n'are necesitate de nici un protest, pentru a şti că el însuşi n'a plătit acel bilet la scadenţă, spre a lua vre-o măsură în consecinţă. (Cas. II. Decizia No. 352 din 27 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1569).

2. Art. 274 c. com. nu este aplicabil când se stabileşte în fapt că cambia emisă este un simplu bilet la ordin, care n'are formă de poliţă sau trată şi această stabilire de fapt scapă controlului curţii de casaţie. (Cas. II. Decizia No. 352 din 27 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1569).

3. Data girului unei cambii se poate coprinde în stampila aplicată de către girant. (Cas. II.—Decizia No. 352 din 27 Noembrie 1901. — *Bul.* pag. 1569).

Art. 275. Când cambia e sub semnătură privată şi scrisă de un altul decât debitorul, acesta, dacă nu e comerciant, industriaş, plugar, vier, slugă sau lucrător cu mâna, e dator să adauge la semnătura sa cuvintele „bun şi aprobat", arătând în litere suma pentru care se obligă. (Com. 270; civ. 1180 şi urm.).

Adnotaţii. — **1.** Când într'o cambie pe lângă menţiunea „bun şi aprobat", nu se arată în litere, de cel care se obligă, şi suma pentru care se obligă, zisa cambie încetează de a face probă prin ea însăşi, însă poate fi considerată ca un început de dovadă scrisă şi complectată prin probă cu martori şi aprecierea probelor este lăsată la suveranitatea judecătorilor fondului. (Cas. II. — Decizia 123 din 28 Mai 1896. — *Bul.* pag. 921).

2. Nicăeri legiuitorul nu pronunţă

nulitatea obligaţiunii subscriitorului unei cambii pentru neîndeplinirea formalităţii cerută de art. 275c. com. adică aceea de a adăoga la semnătura sa cuvintele „bun şi aprobat", arătând în litere suma pentru care se obligă şi singurul efect ce produce lipsa acestei formalităţi consistă în aceea că o cambie neregulat făcută nu mai poate face probă complectă prin ea însăşi, dar nu este despuiată pentru aceasta de orice efect, căci ea poate servi ca orice înscris sub semnătură privată, de un început de dovadă scrisă, ce poate fi complectată prin martori şi prezumţiuni. Aşa dar, pe cât timp cambia făcută în condiţiile de mai sus poate produce un efect juridic, rămâne învederat că contra-facerea iscăliturii semnatarilor de pe o asemenea cambie este de natură a cauza un prejudiciu şi deci această contrafacere a iscăliturei semnatarilor constitue delictul de falş în acte private, prevăzut şi pedepsit de art. 127 c. p. (Cas, II — Dec. No. 952 din 30 Oct. 1901. — *Buletin* pag. 1410).

3. In delictul de faşificare a unei cambii, faptul că judecata nu discută împrejurarea că la bancherul unde s'a scontat acea cambie nu s'a găsit nici un borderou, privitor la nemotivarea hotărârei asupra acestui punct, nu constitue o omisiune esenţială ; căci lipsa unui asemenea borderou nu este în favoarea celui ce a falşificat cambia o probă decisivă, care să facă neapărat imposibilă existenţa, delictului, ci este o simplă prezumţiune din care se poate deduce neglijenţa bancherului, prezumţiune ce poate fi combătută prin orice alte împrejurări ce stabilesc că deliquentul s'a servit cu cambia falşă. (Cas. II. — Decizia No. 952 din 30 Octombrie 1901. — *Bul.* pag. 1410)

4. Legiuitorul prin art. 127 c. p. pedepsind pe acela care cu bună ştiinţă se serveă de un act falş, instanţa de fond este deci datoare să constate dacă actul cu care se serveă deliquentul întruneşte toate elementele falşului şi dacă în momentul când inculpatul s'a servit de dânsul cunoştea falşitatea lui şi odată stabilite aceste elemente judecata nu mai are nevoe să motiveze şi asupra intenţiunii frauduloase ; căci simplul fapt de a se împrumuta cineva cu bani pe o cambie ce o cunoaşte ca falşă implică în sine intenţiunea frauduloasă a sa de a induce în eroare buna credinţă a împrumutătorului. (Cas. II Dec. No. 952 din 30 Oct. 1901. *Bul.* — pag. 1410).

5. Un arendaş poate fi considerat ca plugar şi ca atare să poată semna o cambie pe care nu a scris'o el, fără a adăoga cuvintele „bun şi aprobat pentru suma de.....", însă cum arendaşul nu este totdeauna plugar, instanţele de fond, când sunt chemate a judeca un asemenea litigiu, trebue să distingă şi să constate dacă arendaşul este sau nu plugar. (Cas. II.—Decizia No. 217 din 7 Iunie 1902.— *Bul.* pag. 803).

6. Dacă legiuitorul nostru, altfel ca cel italian, a introdus dispoziţia art. 275, prin aceasta n'a înţeles că o cambie ar trebui să fie declarată nulă ca efect de comerţ şi că acţiunea contra trăgătorului să fie respinsă din cauza neîndeplinirei formulei „bun şi aprobat", care ar avea să preceadă sub semnătura trăgătorului, ci spre a da un sens art. 275, trebue să zicem că o cambie fără îndeplinirea unei asemenea formule, nu încetează de a fi cambie, rămânând, în acest caz, posesorului cambiei să dovedească, conform cod. com., că promisiunea făcută prin cambie e reală. (Cas. II.—Dec. No. 125 din 4 Aprilie 1905. — *Bul.* pag. 581).

7. Cambia scrisă de altă persoană şi numai subscrisă de debitor, care nu este comerciant, trebue să cuprindă menţiunea „bun şi aprobat pentru suma de". In caz de lipsă a acestei, menţiuni cambia devine o simplă creanţă civilă şi nu mai sunt aplicabile dispoziţiile restrictive ale art. 349 c. com., în ce priveşte mijloacele de apărare ce poate invoca debitorul. (Cas. III. — Decizia No. 177 din 18 Iunie 1908. — *Bul.* pag. 1281).

8. Instanţa de fond face o greşită aplicaţiune a art. 128 c. pen., când fără a constata falşitatea semnăturei de pe o cambie şi, prin urmare, neexistenţa creanţei, îşi bazează condamnaţiunea pe convingerea că creanţa ar aparţine altei persoane decât cea arătată în cambie, împrejurare care nu indritueşte pe emitent de a nu plăti în mâna purtătorului. (Cas. II.—Decizia No. 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag 465).

9. Proba cu martori şi prezumţiunile pentru a stabili dacă cambia a fost emisă în alb şi complectată în urmă, sunt inutile, de oarece legiuitorul permite o asemenea complectare, când debitorul înainte de a semna a întrebuinţat formula „bun şi aprobat" scrisă de el însuşi. (Cas. II. — Dec. No. 974 din 23 Martie 1910. —*Bul.* pag. 465.)

10. Instanţa de fond nu poate suspenda cursul acţiunei cambiale decât numai în caz când cambici defăimate i-ar lipsi vreuna din condiţiunile esenţiale, neputând admite ca dovadă decât o probă scrisă. Prin urmare, proba cu martori şi prezumţiuni, pentru a stabili că o cambie în momentul emiterei era în alb şi în urmă numai complectată de purtătorul ei, nu poate fi admisă, de oarece art. 275 permite o asemenea complectare, când debitorul, înainte de a semna, a întrebuinţat formula „bun şi aprobat" scrisă de el însuşi. (Cas. II. — Decizia No. 3558 din 29 Nov. 1910. — *Bul.* pag. 1627).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 5 şi 6 art. 270.

Art. 276. Cambia se poate emite şi în formă autentică. Cambia semnată prin punere de deget, cu pecete sau cu alte semne, nu are tărie dacă nu este făcută în forma prevăzută de legea pentru autentificarea actelor. (Com. 270, 275 ; civ. 1171 urm., 1180 ; 16 urm., 26 urm., legea 1 Sept. 1886 ; 94 legea germană 25 Nov. 1848).

Adnotaţii. — Cambia, în care emitentul a semnat prin punere de deget (pecetie), e fără tărie, dacă nu e autentificată. In baza unei asemenea cambii, nu se poate intenta acţiune cambială, nici contra emitentului, chiar dacă dânsul ar recunoaşte cambia şi nici contra girantului. (Cas. III. — Decizia No. 291 din 20 Sep 1910 — *Bul.* pag. 1259).

—Vezi şi jurispr. de sub No. 2 art. 270.

SECŢIUNEA II

Despre gir

Art. 277. Proprietatea cambiei, cu toate garanţiile şi drepturile ce decurg dintrînsa, se transmite prin gir.

Girantii sunt solidar răspunzători de acceptarea şi de plata cambiei la scadenţă. (Com. 42, 301, 304, 339 urm., 417, 498, 682 ; 5, 23 legea 28 Iunie 1881 ; civ. 1039, 1041 ; ital. 256).

Adnotaţii. — Pentru ca un procurator să prezinte o cambie spre achitare, nu are trebuinţă ca acea cambie să fie girată de acela în ordinul căruia se emisese, fiindcă girul are de scop a transmite proprietatea cambiei, pe când pentru plata cambiei, e suficient ca procuratorul să emită cambiile cu enunţarea de acti-

lare şi să se constate că dânsul are dreptul de încasare. (Cas. II. — Decizia No. 8 din 18 Ianuarie. — *Bul.* pag. 69).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 10 art. 270 şi art. 296.

Art. 278. Dacă trăgătorul, purtătorul, *) sau girantul a înterzis transferarea cambiei prin gir, inserând întrînsa clauza „nu la ordin“ sau o altă clauză echivalentă, girurile făcute contra acestei înterziceri produc, numai în privinţa celui care a inserat clauza, efectele unei cesiuni. (Com. 277, civ. 1391 urm.; ital. 257).

Art. 279. Girul trebue să fie scris pe cambie, datat şi semnat de girant.

Girul este valabil şi când girantul scrie numai numele sau firma sa în dosul cambiei, fără să arate numele aceluia în ordinul căruia el e făcut (gir în alb).

Înfăţişătorul e în drept să umple girul în alb. (Com. 57, 277, 283, 296, 365; 5 leg. 28 Iunie 1881; 25 § 2 leg. timbr.; ital 258).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 4 art. 270.

Art. 280. Girul în care s'a adăogat clauza „pentru încasare“, „prin procuraţiune“, „pentru mandat“, „valoarea în garanţie“, sau altele de asemenea, nu transmite proprietatea cambiei, ci împuterniceşte pe înfăţişător a cere plata cambiei, a o protesta şi a notifica lipsa de plată autorului său, a cere în justiţie plata, a încasa suma depusă şi a o gira prin procuraţiune.

Dacă se adaugă în gir clauza „fără garanţie“, „fără oblig“**), sau o alta de asemenea, girantul e scutit de obligaţiunea cambială ce ar putea să decurgă din girul său. (Com. 277, 326, 339 urm.; 479, urm.; 17 legea germană 25 Nov. 1848; ital 259).

Adnotaţii. — **1.** Girul unei cambii cu clauza „pentru încasare“, deşi nu strămută proprietatea cambiei către portor, împuterniceşte însă pe acesta să ceară plata ei prin justiţie, intentând acţiune în numele său personal, iar nu în numele mandantului său, şi prin urmare, nu are nevoe de o procură dela acesta.— (Cas. II. — Decizia 108 din 13 Mai 1897. — *Bul.* pag. 749).

2. Girul, în care s'a adăogat clauza „pentru încasare“ nu transmite proprietatea cambiei, ci împuterniceşte pe înfăţişător a cere plata cambiei, a o protesta şi a notifica lipsa de plată autorului său, a cere în justiţie plata, a încasa suma depusă şi a o gira prin procuraţiune. Astfel, protestul cambiei făcut din partea unei bănci, căreia i se transmisese poliţa prin gir „spre încasare“ fiind făcut pentru mandant, aceasta indică, că termenul în întrul căruia trebue să se intenteze acţiunea în regres, trebue să se calculeze dela data acestui protest. (Cas. II.—Dec. No. 246 din 9 Nov. 1899.— *Bul.* pag. 1304).

3. Toate dispoziţiile privitoare la gir sunt aplicabile şi cecului. (Cas. II. Dec. 50 din 14 Febr. 1901. *Bul.* — pag. 300).

4. Acela care plăteşte o cambie sau un cek nu este dator să examineze autenticitatea girurilor. (Cas. II. Dec. 50 din 14 Febr. 1901. *Bul.* pag. 300)

5. Deşi cuvintele „pour acquis“ nu sunt din cele prevăzute în art. 280 c. com. cari fac să se considere ca împuternicit al proprietarului cambiei sau cekului pe cel ce se prezintă să ceară plata lor, totuş, cum clauzele indicate prin art. 280 nu sunt limitative, întrucât sunt şi alte clauze ce au acelaş scop. expresiile „pour acquis“ stabilesc o împuternicire a înfăţişătorului ce se prezintă a cere plata în baza acelor cuvinte şi împrejurările cari fac pe judecătorii fondului să considere cuvintele „pour acquis“ ca o împuternicire, sunt constatări de fapt lăsate la suverana lor apreciere. (Cas. II.— Decizia No. 50 din 14 Februarie 1901. — *Bul.* pag. 300).

*) In loc de purtătorul, ar fi trebuit să se zică emitentul, cum, de altfel, e şi în textul italian.

**) Cuvintele „fără oblig.“ lipsese din art. ital. corespunzător.

Art. 281. Girul cambiei ajunsă la scadenţă produce numai efectul unei cesiuni. (Com. 277, 715; civ. 1391 urm.; ital. 260).

Adnotaţii. — **1.** Deşi este adevărat că girul cambiei ajunsă la scadenţă, produce efectul unei cesiuni, pentru aceasta însă nu este nevoe de notificarea cesiunei către debitor. In asemenea caz, debitorul nu se poate opune la plata ei, sub cuvânt că cesionarul n'ar fi proprietarul ei legal. (Cas. II.—Decizia 87 din 15 Aprilie 1896. — *Bul.* pag. 751).

2. Girul pus pe o cambie după scadenţă, produce numai efectul unei simple cesiuni de creanţă, astfel că în asemenea caz cambia nu mai are putere doveditoare. (Cas. secţ. vac.—Decizia 167 din 3 Iulie 1896. — *Bul.* pag. 1127).

3. Girul cambiei ajunsă la scadenţă produce numai efectul unei simple cesiuni, şi debitorul ei poate opune, când este chemat în judecată de către cel căruia i s'a transmis cambia prin gir, şi de alte excepţiuni, nu numai cele prevăzute de art. 349 din cod. com. (Cas. II.—Decizia 141 din 18 Mai 1898.—*Bul.* pag. 800).

4. Girul unei cambii ajuns la scadenţă nu produce decât efectele unei cesiuni civile, şi această cesiune ca să fie în regulă, trebue să fi fost notificată debitorului cedat. Prin urmare, dacă o asemenea ceziune nu a fost notificată debitorului, ea nu există şi prin urmare, debitorul poate opune pretinsului cezionar orice apărare relativă la creanţă (Cas. II. Decizia No. 481 din 11 Noembrie 1902. *Bul.* pag. 1177).

5. Girul posterior scadenţii nu dă drept portorului de a recurge cu acţiunea cambială spre a fi plătit fie de emitent, acceptant, sau unul din giranţii anteriori. El produce efectele unei cesiuni şi dă dreptul cesionarului să poată exercita drepturile pe care cedantul le-ar fi putut exercita contra emitentului, sau contra unui girant anterior; însă, pentru a se putea produce efectele cesiunei trebue ca cesiunea să fi fost notificată aceluia dela care se cere plata, conform regulelor c. civ., astfel, în lipsa notificării, plata nu se va putea cere. Altă consecinţă a notificării cesiunei, este că cesionarului i se va putea opune toate excepţiunile ce şi debitorul cedat ar fi putut opune cedentului şi prin urmare orice mijloc de nulitate, de rezoluţie sau de liberare, cum este liberarea prin compensaţiune legală. (Cas. II.—Decizia No 214 din 30 Mai 1905. — *Bul.* pag. 803.

6. Numai cambia transmisă prin gir naintea scadenţei produce efectele cambiale şi dă dreptul portorului a intenta

acţiunea cambială contra emitentului, acceptantului, sau contra giranţilor anteriori. (Cas. II. — Decizia No. 214 din 30 Mai 1905. — *Bul.* pag. 802).

SECŢIUNEA III

Despre acceptaţiune

§ 1. Dispoziţiuni generale

Art. 282. Cambia trasă la o epocă fixă după vedere, trebue să fie înfăţişată pentru acceptare înăuntrul anului dela data sa, sub pedeapsă pentru posesòr de a perde acţiunea sa de recurs în contra giranţilor şi în contra trăgătorului. *).

Trăgătorul şi fiecare din giranţi vor putea să fixeze un termen mai scurt decât un an. In acest caz acela care a stabilit acest termen şi obligaţii cari vin după dânsul, vor fi descărcaţi de acţiunea de recurs, dacă cambia nu s'a înfăţişat spre acceptare în termenul fixat de dânşii.

Când cambia e trasă dintr'un loc al ţării şi plătibilă într'o ţară străină cu care comerţul se face pe apă, în total sau în parte, termenul indicat în prima parte a acestui articol va fi îndoit în timp de resbel maritim. (Com. 271, Nr. 3; 311, 350, § 1; 367 urm.; ital. 261).

Adnotaţii. — După art. 949 c. com., acţiunile cari derivă din cambii se prescriu prin cinci ani dela data scadenţii, iar pentru cambiile cu scadenţa la vedere, prescripţiunea începe a curge din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282 din acelaş cod, adică după un an dela emisiunea cambiei.

Aşa fiind, este prescrisă acţiunea intentată peste termenul de cinci ani, dela expirarea anului, socotit dela data emisiunei cambiei cu scadenţa la vedere. (Cas II.— Decizia No. 308 din 25 Iunie 1903. — *Bul.* pag. 953).

Art. 283. Acceptaţiunea trebue să fie scrisă pe cambie şi semnată de acceptant.

Acceptarea se exprimă prin cuvântul „accept" sau prin alte cuvinte de asemenea; cu toate acestea, pentru ca o acceptare să fie valabilă, este destul ca acceptantul să semneze numele sau firma sa pe faţa anterioară a cambiei. (Com. 273, 282, 296; ital. 262).

Adnotaţii. — Acceptarea trebue să fie scrisă pe cambie şi semnată de acceptant şi scrierea şi subscrierea nu pot fi împlinite prin nici o altă probă. Astfel, o chitanţă semnată de tras şi prin care se recunoaşte datoria din cambia trasă asupra sa, nu poate fi considerată ca o acceptare a cambiei şi în acest caz dacă portorul cambiei chiamă în judecată pe tras, pentru plata acelei cambii, acesta poate face acţiune reconvenţională contra portorului spre a se opune la plata cambiei. (Cas. II. — Decizia No. 146 din 29 Mai 1901. — *Bul.* pag. 921).

*) Ultimele 7 cuvinte nu există în textul italian.

Art. 284. Acceptarea unei cambii trasă la o epocă fixă dela înfăţişare trebue să fie datată. Dacă trasul refuză datarea acceptului său, sau, în lipsă de accept, a pune pe cambie o viză datată, în acest caz posesorul va trebui să facă să se stabilească înfăţişarea la timp a cambiei prin un protest de lipsă de datare, făcut înăuntrul termenului de înfăţişare.

Ziua protestului va ţine loc, în acest caz, de dată sau de zi de înfăţişare.

Dacă nu s'a făcut protest, atunci scadenţa în contra acceptantului care a omis datarea, se socoteşte dela cea de pe urmă zi a termenului de înfăţişare. (Com. 57, 271 § 3, 306, 326 urm., 960; 20, leg. germ., 25 nov. 1848; ital. 263).

Art. 285. Acceptarea trebue să fie cerută la domiciliul trasului, chiar când cambia ar arăta un alt loc de plată. (Com. 274).

Adnotaţii. — Dacă o poliţă a fost emisă în Germania stipulându-se şi locul plăţii tot acolo şi a fost acceptată în România, obligaţia acceptantului este supusă prescripţiei cambiale de 5 ani, prevăzută de legea română, iar nu prescripţiei de 3 ani din legea germană. (Cas. III.—Dec. No. 54 din 13 Februarie 1908. — *Bul.* pag. 377).

Art. 286. Acceptarea cambiei plătibilă într'un alt loc decât acela al reşedinţei acceptantului, trebue să arate persoana prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata. In lipsa unei asemenea indicaţiuni, este presupus că acceptantul voeşte să plătească el însuş la locul fixat pentru plată. (Com. 274, 341; ital. 264).

Art. 287. Acceptarea trebue să fie dată la înfăţişarea cambiei, sau cel mai târziu în cele 24 de ore dela înfăţişare. Ea nu poate fi revocată după ce cambia a fost înapoiată. (Ital. 265).

Art. 288. Acceptarea poate să fie restrânsă la o sumă mai mică decât cea însemnată în cambie.

Dacă se adaugă alte restricţiuni în accept, atunci cambia astfel acceptată se priveşte ca o cambie a cărei acceptare s'a refuzat, şi posesorul poate să exercite recursul în garanţie în contra giranţilor şi în contra trăgătorului; cu toate acestea acceptantul rămâne îndatorat conform regulilor relative la cambii, în limitele acceptului său. (Com. 39, 314, 339; civ. 1004, 1651; 22 l. germ. 25 nov. 1848; ital. 266).

Art. 289. Acceptarea defectuoasă sau refuzul total ori în parte al acceptării se constată în chipul arătat în secţiunea VIII a capitolului de faţă. (Com. 314, 319, 326 urm., ital. 267).

Art. 290. Acceptantul contractează direct obligaţiunea de a plăti cambia.

Acceptantul este obligat prin acceptarea făcută, deşi trăgătorul ar fi căzut în faliment înaintea acceptării, fără ca acceptantul să o fi ştiut.

Acceptantul e de asemenea îndatorat conform regulilor relative la cambii către trăgător; el însă nu are în contra trăgătorului acţiunea cambială. (Com. 301, 304, 353; ital. 268).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 46 şi art. 277.

§ 2. Despre acceptaţiunea prin intervenţiune sau pentru onoare

Art. 291. Cambia pe care trasul nu a acceptat-o poate fi acceptată de persoanele arătate într'însa pentru a o accepta sau a o plăti la nevoe. (Ital. 269).

Art. 292. Cambia care nu e acceptată de tras, nici de persoanele arătate pentru a o accepta sau plăti la nevoe, poate fi acceptată de către un al treilea.

Posesorul cambiei are facultatea a primi sau nu acceptarea prin intervenţiune ce o oferă cel de al treilea; cu toate acestea, acceptarea celui de al treilea nu lipseşte pe posesor de acţiunea de recurs pentru a dobândi cauţiune, afară numai dacă din actul de protest nu reese că posesorul a consimţit la acea acceptare.

Pot încă interveni ca persoane de al treilea, trasul sau persoanele arătate pentru a accepta cambia sau a o plăti la nevoe, cu toate că în această calitate ele ar fi refuzat acceptarea. (Com. 322, 325, 339; civ. 1130 urm.; ital. 270).

Art. 293. Acceptantul prin intervenţiune se obligă, conform regulelor relative la cambii, către toţi giranţii cari succed persoanei în onoarea căreia el a acceptat.

Această obligaţiune se stinge, când cambia nu se înfăţişează acceptantului pentru onoare, în termenul hotărît pentru facerea protestului.

Persoana onorată şi giranţii anteriori păstrează acţiunea de recurs pentru lipsa de acceptare în contra autorilor lor, deşi cambia a fost acceptată prin intervenţiune. (Com. 290, 319, 339; ital. 271).

Art. 294. Dacă acceptantul pentru onoare a omis să însemneze în acceptul său, în onoarea cărei persoane anume se face acceptarea, aceasta se socoteşte dată în onoarea trăgătorului.

Intre mai multe acceptaţiuni pentru onoare, precăderea se cuvine aceluia care liberează mai mulţi obligaţi, sub pedeapsă pentru posesor de a perde acţiunea de recurs în contra acelora cari ar fi fost liberaţi. (Com. 297, 321; ital. 272).

Art. 295. Acceptantul prin intervenţiune trebue să facă a i se înmâna prin posesor protestul pentru neacceptare, şi să-l remită fără întârziere persoanei onorate. (Com. 289; ital. 273).

SECŢIUNEA IV

Despre aval

Art. 296. Plata cambiei poate fi garantată prin aval.

Avalul e scris pe cambie şi semnat de către acela care îl dă.

El se exprimă prin cuvintele «pentru aval», sau altele de asemenea (Com. 279, 283; ital. 274).

Adnotaţii. — **1.** Deşi c. com. prin art. 296 declară că avalul trebue exprimat prin cuvintele „pentru aval", prin aceasta însă nu se indică în mod imperios că aceste cuvinte sunt indispensabile pentru a arăta că este vorba de aval. Astfel, o simplă iscălitură în dosul cambiei poate fi interpretată, după împrejurări, fie ca gir, fie ca aval, însă nu-i este permis judecătorului fondului să declare că o simplă iscălitură în dosul cambiei constitue numai un gir, iar niciodată un aval. (Cas. II Decizia 74 din 1 Aprilie 1897.—*Bul.* pag.545).

2. Avalul, nefiind supus la vreo formă particulară, nici în modul formulării lui, nici în ce priveşte locul ce trebue să ocupe, odată ce se constată că poliţa n'a fost dată în ordinul unor persoane şi nici că au fost vreodată portorii ei, de oarece acela în ordinul căruia s'a emis poliţa, a transmis-o prin gir în urma semnăturei acelor persoane, rezultă că dânşii nu pot fi consideraţi ca giranţi, ci numai ca dătători de aval, solidar responsabili la plată, împreună cu subscriitorul şi girantul poliţei, astfel că trib. când ajunge la această soluţie prin mijloace trase din însăş cambia, iar nu din împrejurări sau acte străine, nu violează art. 296 şi nu comite exces de putere (Cas. III. – Dec. 314 din 12 Iunie 1912 — *Săpt. juridică* pag. 522).

Art. 297. Dătătorul avalului ia asupra-şi îndatoririle persoanei pentru care se face garant şi se obligă conform regulelor relative la cambii, cu toate că obligaţiunea persoanei pentru care s'a dat avalul nu ar fi valabilă.

Dacă nu se arată persoana pentru care se dă avalul, el e socotit dat la poliţe, pentru acceptant; iar dacă poliţa nu e încă acceptată, pentru trăgător. La biletele la ordin sau valori cambiale, el e socotit dat pentru emitent.

Posesorul cambiei trebue să îndeplinească în contra dătătorului avalului toate actele, cari sunt trebuincioase pentru a păstra acţiunea cambială în contra persoanei pentru care s'a dat avalul. (Com. 294, 319, 353; civ. 1202, 1653; ital. 275).

Adnotaţii. — Când dătătorul avalului dă acest aval pentru trăgătorul cambiei, dânsul nu mai poate invoca neîndeplinirea formalităţilor prescrise de c. com. pentru neplată, astfel că acest garant prin aval nu poate fi scos din obligaţia sa, fiindcă posesorul cambiei nu ar fi protestat-o la scadenţă, şi nici ar fi îndeplinit formalităţile pentru conservarea acţiunei cambiale. (Cas. II. — Decizia No. 289 din 1 Iulie 1902. — *Bul.* pag. 861).

Art. 298. Dătătorul avalului care plăteşte cambia sosită la scadenţă, e subrogat în drepturile ce are posesorul în contra persoanei pentru care s'a dat avalul şi în contra obligaţilor anteriori. (Com. 323, 343, urm.; civ. 1108, 1670; ital. 276).

SECŢIUNEA V

Despre duplicate şi copii

§ 1. Despre duplicate

Art. 299. Trăgătorul sau emitentul cambiei e ţinut a da primitorului, după cererea sa,*) unul sau mai multe duplicate.

Orice alt posesor al cambiei poate de asemenea să ceară duplicate. El trebue să se adreseze pentru aceasta la girantul său nemijlocit, care la rândul său se adresează la girantul său nemijlocit, până când cererea ajunge în cele din urmă la trăgător. (Ital. 277).

Art. 300. Orice duplicat trebue să aibă aceeaş cuprindere ca şi cambia şi să fie însemnat ca prima, secunda, etc.

In lipsa unei asemenea indicaţiuni, fiecare exemplar e socotit ca o cambie deosebită. (Com. 299, 303; 28 leg. timbr.; ital. 278).

Art. 301. Dacă s'a plătit cambia după înfăţişarea unuia din mai multe exemplare emise, celelalte pierd puterea lor. Răspunderea de celelalte exemplare are însă loc în cazurile următoare:

1. Girantul care a girat mai multe exemplare ale aceleiaşi cambii la diferite persoane şi toţi giranţii posteriori ale căror semnături se găsesc pe exemplarele neînapoiate în momentul plăţii, răspund de girurile lor;

2. Acceptantul care a acceptat mai multe exemplare ale aceleiaş

*) In codul ital. nu există cuvintele „după cererea sa".

cambii, răspunde de acceptările aflate pe exemplarele neînapoiate în momentul plăţii;

3. Dacă mai multe exemplare sunt girate către persoane diferite şi toate acceptate, girantul şi acceptantul sunt ţinuţi solidar pentru fiecare gir şi pentru toate acceptele. (Com. 279, 283; civ. 1039, 1041; 67 legea germ. 25 Nov. 1848; ital. 279).

Art. 302. Acel care a trimis un exemplar al cambiei pentru acceptare, trebue să însemneze pe celelalte exemplare persoana la care s'a expediat acest exemplar pentru acceptare; omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.

Depozitarul exemplarului expediat pentru acceptare e dator să-l înmâneze posesorului duplicatului la a sa cerere *).

Posesorul unui duplicat, pe care este însemnat la cine se găseşte exemplarul expediat pentru acceptare, nu poate să exercite recursul în garanţie pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată, dacă nu dovedeşte, în formele stabilite în secţiunea VIII a capitolului de faţă:

1. Că exemplarul expediat pentru acceptare nu i s'a înmânat de către depozitar;

2. Că acceptarea sau plata nu s'a putut dobândi în temeiul duplicatului. (Com. 326 urm., 339, 343; 68, 69 legea germ. 25 Nov. 1848; ital. 280).

§ 2. Despre copii

Art. 303. Orice posesor al unei cambii poate să scoată copii pentru trebuinţele sale.

Copiile scoase trebue să fie conforme cu originalul şi să coprindă toate girurile şi însemnările ce se găsesc în el, cu adăugirea „aceasta e o copie" sau o alta de asemenea. (Com. 300; ital. 281).

Art. 304. Acceptarea şi girurile originale scrise pe copie îndatorează pe acceptant şi pe giranţi, ca şi când ar fi scrise pe cambia originală. (Com. 279, 283; ital. 282).

SECŢIUNEA VI

Despre scadenţă

Art. 305. O cambie la vedere are scadenţă la înfăţişarea ei. (Com. 271, 311; ital. 283).

*) Acest alineat lipseşte din textul italian.

Art. 306. Scadenţa unei cambii plătibilă la o epocă fixă după vedere, e hotărâtă prin data acceptării sau aceea a înfăţişării constatată în modul prevăzut de art. 284. (Com. 271, 311; ital. 284).

Art. 307. Dacă termenul e fixat pe zile, scadenţa are loc la ultima zi a termenului; în calculul termenului nu intră nici ziua când s'a emis cambia plătibilă după dată, sau când s'a înfăţişat pentru acceptare cambia plătibilă după vedere, nici ziua scadenţei. Cambia plătibilă la o lună sau mai multe luni, sau la o săptămână sau mai multe săptămâni după dată sau după vedere, e plătibilă la data lunei sau a săptămânei scadenţei corespunzătoare cu data emiterii sau a înfăţişării.

Dacă această dată corespunzătoare nu există, cambia e plătibilă în ziua cea de pe urmă a lunei scadenţei.

Dacă scadenţa este fixată la jumătatea unei luni, ea se împlineşte la 15 ale acelei luni. Scadenţa la începutul sau la sfârşitul lunei este la prima sau ultima zi a lunei. (Pr. civ. 729 urm.; ital. 285).

Adnotaţii. — **1.** Delegaţiunea prin care un debitor dă creditorului său un alt debitor, care se obligă către dânsul, nu operă novaţiune, dacă creditorul n'a acceptat delegaţiunea într'un mod expres. (Cas. II. — Decizia 57 din 20 Martie 1900. — *Bul.* pag. 441).

2. Curtea de apel, exercitând ambele jurisdicţiuni, civilă şi comercială, este competentă a judeca atât contestaţiunile civile, cât şi cele comerciale. (Cas. II.— Decizia 57 din 20 Martie 1900. — *Bul.* pag, 441).

— Vezi jurispr. de sub No.12 art. 270 şi No. 3 şi 4 art. 280.

Art. 308. Termenul unei cambii plătibilă în timpul unui bâlciu se împlineşte în ajunul spargerii bâlciului, sau în ziua de bâlciu, dacă bâlciul va ţine mai mult de o zi. (Com. 271, No. 5; ital. 286).

SECŢIUNEA VII

Despre plată

§ 1. Dispoziţiuni generale

Art. 309. Posesorul unei cambii girate dovedeşte că e proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la dânsul.

Girurile şterse sunt socotite nescrise.

Acela care plăteşte nu e îndatorat să examineze autenticitatea girurilor. (Com. 277 urm., 357; civ. 1096 urm.; ital. 287).

Art. 310. Cambia trebue să fie înfăţişată pentru plată; plătită la locul arătat întrînsa şi la ziua scadenţii. Dacă ziua scadenţii e o serbătoare legală, ziua plăţii e cea dintâi zi de lucru următoare. (Com. 371 urm., 605 urm.; ital. 288).

Art. 311. Cambia emisă la vedere, sau la o epocă fixă după vedere, trebue să fie înfăţişată pentru plată în termenul şi în modul prevăzut de art. 282. (Com. 305 urm., 350, 367; ital. 289).

Art. 312. Termene de graţie, de favoare, pentru plata cambiei nu pot avea loc. (Com. 44; civ. 1101; ital. 290).

Art. 313. Când suma de plătit e scrisă în acelaş timp în litere şi în cifre, dacă este deosebire, suma cea mai mică va trebui să fie plătită. (Civ. 1181; ital. 291).

Art. 314. Posesorul cambiei nu poate să refuze o plată în parte, de şi cambia ar fi fost acceptată pentru suma întreagă; dar ca să-şi păstreze recursul în garanţie pentru suma neplătită, el va trebui să dovedească, printr'un protest, *) lipsa în parte de plată. (Com. 288 urm.; 326 urm.; civ. 1101; ital. 292).

Art. 315. Cambia trebue să fie plătită în moneta arătată întrînsa, cu distincţiunile prevăzute de art. 41. (Ital. 293).

Art. 316. Posesorul cambiei nu poate să fie silit a primi plata înainte de scadenţă.

Acela care plăteşte o cambie înainte de scadenţă, este răspunzător de validitatea plăţii. (Civ. 1023 urm.; 1115; ital. 294).

Art. 317. Plata unei cambii, făcută în mâinile posesorului la scadenţă şi fără opoziţiune din partea cuiva, liberează pe debitor. (Civ. 1096 urm.).

Art. 318. Posesorul cambiei, ca să dobândească plata, trebue să dea adeverinţă pe însăş cambia şi să înmâneze debitorului cambia achitată.

Dacă debitorul a făcut numai o plată în parte, creditorul trebue să facă menţiune despre plata în parte pe cambie, sau **) să-i înmâneze o adeverinţă deosebită.

Dacă plata are loc după protest, actul de protest şi socoteala de întoarcere trebue de asemenea să fie înmânate debitorului care plăteşte. (Com. 330, 336; ital. 295).

Art. 319. Lipsa totală sau parţială de plată se dovedeşte în modul stabilit la secţiunea VIII a capitolului de faţă.

Protestul pentru neplată trebue să fie făcut în ziua ce

*) Cuvintele „printr'un protest" lipsesc din codul italian.

**) In textul italian este „şi".

urmează după aceea a scadenţei; dacă acea zi este o Duminecă sau o sărbătoare legală, protestul se va face în cea dintâi zi de lucru ce urmează. (Com. 289, 326 urm., 341, 350; civ. 1114, 1116; ital. 296).

Art. 320. Dacă plata cambiei nu e cerută la scadenţă, acceptantul sau emitentul, după expirarea termenului protestului pentru neplată, are dreptul a consemna suma arătată în cambie la Cassa de depuneri, şi a depune recepisa la tribunalul locului unde trebuia să se facă plata, fără nici o altă încunoştiinţare, pe riscul şi cu cheltuiala posesorului. (Com. 272; civ. 1114 urm.; ital. 297).

Art. 321. Debitorul cambiei nu poate fi oprit dela plata ei, decât în caz de perderea cambiei şi de faliment al posesorului. (Com. 354 urm., 713; civ. 1099; ital. 298).

§ 2. Despre plata prin intervenţiune sau pentru onoare

Art. 322. Dacă cambia nu e plătită de către tras, de către acceptant, de către emitent, sau de către persoanele indicate ca să o plătească la nevoe, ea poate fi plătită de către un al treilea.

Plata prin intervenţiune trebue să fie declarată în actul de protest. (Com. 292, 328; civ. 1093; ital. 299).

Art. 323. Acela care plăteşte o cambie prin intervenţiune, e subrogat în toate drepturile posesorului, în limitele arătate în art. următor. (Com. 298, 324, 343 urm., civ. 1093, 1106 urm.; ital. 300).

Art. 324. Dacă plata prin intervenţiune e făcută pentru onoarea trăgătorului sau a emitentului, toţi giranţii sunt liberaţi.

Dacă ea e făcută pentru onoarea unui girant, toţi giranţii posteriori sunt liberaţi.

Intre mai mulţi cari oferă plata prin intervenţiune, are precădere acela care operează mai multe liberaţiuni. Un intervenient care plăteşte, cu toate că se învederează din cambie sau din protest că un altul care ar fi operat mai multe liberaţiuni a oferit să plătească cambia, nu are recursul în garanţie în contra acelor giranţi cari ar fi fost liberaţi prin plata oferită de celalt. (Com. 277, 294; ital. 301.

Art. 325. Dacă trasul care n'a acceptat, se prezintă în această calitate ca să plătească o cambie protestată, el trebue să aibă

precădere înaintea altora. Când însă trasul se prezintă ca să plătească prin intervenţiune, atunci se aplică dispoziţiunile art. precedent. (Com. 292, 324; ital. 302).

SECŢIUNEA VIII

Despre protest

Art. 326. Protestul trebue să fie făcut de portărel, după cererea posesorului cambiei.

Asistenţa de martori nu este necesară.

In oraşele nereşedinte de tribunal, protestul se va face de judecătorul de ocol. *) (Com. 289, 319, 960; 41 reg. 31 Martie 1866; 20 No. 22 leg. 31 Iulie 1881; ital. 303).

Art. 327. Protestul trebue să se facă prin un singur act:

1) La locul însemnat în cambie pentru acceptare sau pentru plată, şi în lipsă de asemenea indicaţiuni, la reşedinţa sau la domiciliul trasului sau al acceptantului, sau al emitentului, ori la ultimul său domiciliu cunoscut;

2) La reşedinţa sau domiciliul persoanelor însemnate în cambie, fie de către trăgător, fie de către girant, pentru a o accepta sau plăti la nevoie;

3) La reşedinţa sau domiciliul celui de al treilea care a acceptat cambia prin intervenţiune.

In caz de greşită sau de falsă arătare a locurilor sus numite, portărelul este dator să consemne în actul de protest cercetările făcute pentru a găsi aceste persoane. (Com. 270, 272, 291 urm.; ital. 304).

Adnotaţii. — **1.** Intre condiţiunile esenţiale, ce trebue să îndeplinească actul de protest, este şi aceea de a arăta cercetările ce a făcut portărelul, pentru a găsi pe persoana contra căreia se dresează protestul, în caz când dânsa nu-şi are domiciliul şi reşedinţa în localitatea în care a declarat că are a face plata şi a o soma pentru achitarea poliţei, ori a arăta imposibilitatea de a i fi făcut o asemenea somaţie, în caz când nu a putut-o găsi.

Aceste cerinţi ale legii, fiind condiţiuni esenţiale pentru existenţa actului de protest, neîndeplinirea lor atrage nulitatea protestului, care nu poate fi înlocuit prin nici un alt act; astfel că poliţa neprotestată în condiţiunile legii, îşi pierde calitatea sa de poliţă şi prin consecinţă, îşi pierde şi acţiunea cambială. (Cas. III. — Decizia No. 302 din 27 Septembrie 1910. — *Bul.* pag. 1274).

2. Protestul fiind echivalentul unei somaţiuni de plată, urmează că el trebue făcut în persoana debitorului, iar nu în persoana creditorilor giranţi. (Cas. III. — Decizia No. 119 din 22 Martie 1910, — *Bul.* pag. 541).

*) Acest ultim alineat n'are echivalent în codul italian.

3. Protestul trebue să se facă în lipsa arătării locului pentru plată, la reşedinţa debitorului, adică a trasului, acceptantului sau a emitentului, ori la ultimul domiciliu cunoscut al acestuia.(Cas. III.—Decizia No. 119 din 22 Martie 1910.— *Bul.* pag. 541).

Art. 328. Protestul trebue să coprindă:

1) Transcrierea exactă a cambiei, a acceptărei, a girurilor şi a tuturor arătărilor şi însemnărilor coprinse întrânsa;

2) Numele persoanei pentru care şi în contra căreia se face protestul;

3) Somaţiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somaţiunei, locul şi data unde şi când s'a făcut somaţiunea;

4) Răspunsul obţinut sau arătarea că persoana, în contra căreia e făcut protestul, n'a dat nici un răspuns.

Protestul trebue să fie semnat de portărel.

Dacă cambia s'a perdut şi nu există un duplicat sau o copie, protestul, în locul transcrierei, va trebui să coprindă o descriere pe cât se poate de precisă a cambiei. (Com. 279, 283, 296, 299, 303, 322, 355; leg. Germ. 25 Nov. 1848; ital. 305).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 327.

Art. 329. Portărelul nu va putea să facă acte de protest, în care el singur, rudele sau afinii lui, în linie directă în toate gradele, şi în linie colaterală până la gradul al treilea inclusiv, ar fi părţi interesate.

Portărelul va arăta în actul de protest mijloacele prin cari s'a încredinţat de identitatea persoanelor contra cărora s'a făcut protestul.

Ştersăturile, răsăturile şi orice scriptură între rânduri sau cu semn de trimitere, trebue să fie aprobate şi semnate de portărel. (Com. 326, 23 reg. 28 Nov. 1865; 13 leg. 1 Sept. 1886).

Art. 330. Originalul protestului se va aduce la tribunal şi, adeverindu-se de preşedinte sau de către acela care-i ţine locul, se va da înfăţişătorului. Portărelul este ţinut, sub pedeapsă de cheltueli şi daune interese către părţi, să treacă toate protestele în întreg, zi cu zi şi după ordinea datei, într'un registru special numerotat şi parafat de preşedinte, coprinzând data, natura, specia actului şi numele părţilor. In caz de perdere dovedită a originalului, el se poate înlocui printr'un extract legalizat din registru.(Com. 702; 25 reg. 10 Sept. 1887; ital. 306).

Art. 331. Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate

să înlocuiască protestul, spre a dovedi îndeplinirea actelor necesare pentru a conserva acţiunea cambială.

Cu toate acestea, protestul pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte la aceasta, printr'o declarare datată şi semnată de persoana care refuză de a accepta sau de a plăti. Această declarare trebue să fie învestită cu dată certă, în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai târziu în cele douăzeci şi patru ore cari vor urma după expirarea acestui termen.

Această declarare poate fi făcută sau pe cambie sau prin act separat. Declararea prin act separat trebue să coprindă transcrierea exactă, cerută de alineatul întâi al art. 328.

Formalităţile prescrise în acest articol se vor observa sub pedeapsa de nulitate.*) (Com. 319, 960; 30 leg. 1 Sept. 1886; ital. 307).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 327.

Art. 332. Moartea sau falimentul trasului, sau protestul pentru lipsa de acceptare, nu apără pe posesorul cambiei de îndatorirea de a constata lipsa de plată în chipul arătat în articolele de mai sus. (Com. 289; ital. 308).

Art 333. Clauza „fără protest" sau „fără cheltueli" apără de protest, dar nu dispensează de înfăţişarea cambiei pentru acceptare sau plată.**) (42 leg. germ. 25 Nov. 1848; ital. 309).

Art. 334. Perderea drepturilor prin nefacerea protestului, în termenul prescris de lege, nu are loc când o forţă majoră a împedicat sau întârziat protestul. Forţa majoră rămâne însă în sarcina posesorului, dacă el omite să facă protestul, îndată ce împrejurările nu se mai împotrivesc. (Com. 319, 960).

SECŢIUNEA IX

Despre contra-cambie

Art. 335. Posesorul cambiei neplătită poate să încaseze suma arătată într'ânsa, cheltuelile şi dezdaunarea pentru preţul schimbului plătit de dânsul, prin o contra-cambie trasă la vedere asupra trăgătorului sau asupra unuia din giranţi.

Acela care a plătit contra-cambia, poate să se despăgubească

*) Acest alineat n'are echivalent în codul italian.

**) După codul italian, această clauză e considerată ca nescrisă.

şi el în acelaş mod contra obligaţilor anteriori. (Com. 277, 323, 336, 340, 344; ital. 310).

Art. 336. Contra-cambia va fi însoţită de cambia protestată, de protest, sau de declararea dată conform art. 331 şi de o socoteală de întoarcere.

Socoteala de întoarcere trebue să arate:

1) Suma în capital a cambiei protestate, cu dobânda dela ziua scadenţei;

2) Cheltuelile protestului şi alte cheltueli legiuite, precum: comisioane de bancă, plata mijlocitorilor de schimb, timbru şi porto pentru scrisori;

3) Numele persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia;

4) Preţul schimbului cu care s'a negociat contra-cambia (Com. 43, 318, 335, 337; civ. 1589; ital. 311).

Art. 337. Preţul schimbului datorit, posesorului se regulează după cursul schimbului locului unde cambia era plătibilă asupra reşedinţei persoanei asupra căreia s'a tras contra-cambia.

Preţul schimbului, datorit girantelui care a plătit cambia, se regulează după cursul schimbului locului de unde s'a tras contra-cambia.

Preţul schimbului nu este datorit, dacă cursul schimbului nu s'a afirmat conform prescripţiunilor art. 40. (Com. 336; ital 312).

Art. 338. Orice girant care a plătit cambia, poate să şteargă propriul său gir şi toate girurile posterioare. (Ital. 313).

SECŢIUNEA X

Despre acţiunea cambială

Art. 339. Dacă lipsa de acceptare e dovedită în formele prescrise în secţiunea VIII, trăgătorul şi giranţii sunt solidari şi unul către altul obligaţi a da o cauţiune pentru plata cambiei la scadenţă şi pentru plata cheltuelilor. (Com. 277, 289, 326, 334; civ. 1675—1678; ital. 314).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3, art. 270.

Art. 340. Posesorul unei polițe acceptate va avea dreptul a cere o cauţiune dela giranţi şi dela trăgător, dacă acceptantul este în faliment, sau dacă el a suspendat plăţile ori dacă o execuţiune în contra'i a rămas fără efect, dovedind, în formele stabilite în secţiunea VII, că cauţiunea n'a fost dată de acceptant şi că o nouă acceptare nu se poate dobândi dela persoanele indicate la nevoe.

Orice girant poate cere cauţiune în contra obligaţilor anteriori, înfăţişând probele arătate mai sus.

Posesorul şi giratarii vor avea acelaş drept şi în cazul când emitentul unui bilet la ordin a căzut în faliment sau a suspendat plăţile, ori a fost urmărit fără rezultat. *) (Com. 326, 334; ital. 315).

Art. 341. Dacă cambia e plătibilă într'un alt loc decât reşedinţa acceptantului sau a emitentului şi la o altă persoană, lipsa de plată va trebui să fie constatată după regulile stabilite în secţiunea VIII, chiar pentru a se conserva acţiunea în contra acceptantului şi în contra emitentului. (Com. 274, 319, 326—334; ital. 316).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 274.

Art. 342. Posesorul cambiei protestate pentru neplată trebue să înştiinţeze pe girantul său despre aceasta, în cele două zile dela data protestului sau a declarării de care se vorbeşte în art. 331.

Orice girant înştiinţat trebue să facă aceeaş înştiinţare autorului său nemijlocit, în cele două zile după primirea înştiinţării, şi aşa mai departe până la trăgător sau până la primul girant.

Înştiinţarea e socotită dată prin predarea la poştă, înăuntrul termenului de mai sus, a unei scrisori recomandate.

Dacă un girant n'a arătat în gir locul domiciliului său, înştiinţarea despre lipsa de plată trebue să fie dată autorului său nemijlocit.

Acela care omite înştiinţarea sau nu o dă autorului său nemijlocit, e ţinut către toţi giranţii anteriori la repararea daunei cauzate prin această omisiune, perzând încă şi dreptul la dobânzi şi cheltueli în contra acestor persoane, dela cari nu va putea cere decât suma arătată în cambie. (Com. 937; civ. 998, 1084; ital. 317).

Adnotaţii. — Starea de faliment, ca ca şi intentarea acţiunei, întrerupe cursul prescripţiei unei cambii.

Astfel, dacă dela închiderea falimentului şi până la intentarea acţiunei pentru plata cambiei, nu au trecut cinci ani, acţiunea cambială nu este prescrisă. (Cas. II. — Decizia 289 din 13 Decembrie 1900 — *Bul.* pag. 1502).

*) Acest ultim alineat nu figurează în codu' italian.

Art. 343. Posesorul cambiei neplătite la scadenţă poate să exercite acţiunea cambială în contra unora din obligaţi sau în contra unui singur dintre ei, fără să piarză dreptul său în contra celorlalţi.

El nu e ţinut să observe ordinea girurilor. (Com 277, 290, 293, 297, 344 urm., 907 urm., 946, 949 § 2; civ. 1042 urm.; ital. 318).

Adnotaţii. — Inscrierea în falş pentru dovedirea lipsei vreuneia din condiţiunile esenţiale ale cambiei în momentul emisiunei ei, şi când semnătura nu e contestată, nu poate fi primită, pentru că ea ar avea de efect suspendarea acţiunei cambiale pe un timp nedefinit şi admiterea indirectă a unei probe pe care art. 343, în interesul circulaţiei cambiei, şi a facilitării raporturilor comerciale, o prohibă. (Cas. II. — Decizia No 974 din 23 Martie 1910. — *Bul.* pag. 465).

Art. 344. Acţiunea posesorului cambiei neplătite la scadenţă se mărgineşte la plata sumei indicate în cambie, a dobânzilor şi a cheltuelilor justificate prin socoteala de întoarcere, după dispoziţiunile art. 336 şi 337.

Girantul care a plătit cambia are dreptul să ceară dela un girant anterior sau dela emitent*) plata sumei indicată în socoteala de întoarcere cu dobânda dela ziua plăţii şi plata cheltuelilor şi a preţului schimbului. (Com. 298, 323, 335; ital. 319).

Adnotaţii. — Acţiunea de îmbogăţire cambială, creată în scopul de a înlătura sau micşora prejudiciul pe care posesorul unei cambii îl suferă prin pierderea acţiunii cambiale, nu este de natură cambială, ci o acţiune specială şi independentă, şi deci nu se prescrie prin 5 ani, ca acţiunile cari derivă din cambii, ci prin zece sau treizeci ani, după cum obligaţia de a restitui folosul nedatorit are caracterul civil sau comercial, termenul prescripţiei începând să curgă, nu din ziua scadenţei, ca în materie de acţiune cambială, ci din ziua pierderii acţiunii de recurs. (Cas. I. — Decizia 647 din 28 Septembrie 1912, dată după divergenţă. — *Săpt. juridică* pag. 617).

Art. 345. Dacă posesorul cambiei exercită acţiunea sa de regres individual contra unuia din obligaţii anteriori, el trebue s'o intenteze în cele 15 zile dela data protestului, sau a declarărei de care se vorbeşte în art. 331.

Dacă locul de reşedinţă al debitorului este într'o depărtare mai mare de trei miriametri dela locul unde cambia era plătibilă, termenul va fi sporit cu câte o zi pentru fiecare trei miriametri. Fracţiunile mai mici de doui miriametri nu se vor număra; fracţiunile de doui miriametri şi mai mult vor spori termenul cu o zi. (Ital. 320).

*) Cuvintele „dela un girant anterior sau dela emitent" lipsesc în textul italian.

Adnotaţii. — **1.** Posesorul cambiei trebue să exercite acţiunea de regres în termen de 15 zile dela data protestului şi să înmâneze, tot în acest termen, obligaţilor acţionaţi citaţiunile, sub pedeapsa de a perde acţiunea în regres în contra trăgătorului şi a giranţilor. (Cas. II. — Dec. No. 52 din 26 Februarie 1897. — *Bul.* pag. 271).

2. Posesorul cambiei trebue nu numai să exercite acţiunea sa de regres în termen de 15 zile, dela data protestului, dar chiar citaţiunea obligaţilor acţionaţi trebue să le fie înmânată înăuntrul acestui termen de 15 zile, căci altfel pierde această acţiune de regres.(Cas. II. Decizia 5 din 13 Ianuarie 1899.— *Bul.* pag. 47).

3. Dacă citaţia a fost lăsată servitorului, în lipsa pârâtului dela domiciliu, procedura este bine îndeplinită, fără a mai fi trebuinţă să se menţioneze că nu s'a găsit nici o rudă la domiciliu. (Cas. II. Decizia 105 din 28 Aprilie 1899. — *Bul.* pag. 594)

4. Posesorul cambiei trebue nu numai să exercite acţiunea sa de regres contra giranţilor în termen de 15 zile dela data protestului, dar chiar citaţia obligaţilor acţionaţi trebue să fie înmânată înlăuntrul acestui termen de 15 zile, sub pedeapsă de a perde acţiunea în regres. (Cas. II. —Decizia No. 260 din 21 Iunie 1902.— *Bul.* pag. 840),

5. Termenul de 15 zile pentru exerciţiul acţiunei de regres contra giranţilor are a se observa atât în cazul când posesorul cambiei ar exercita această acţiune individual contra unuia din giranţi, cât şi în cazul când o exercită colectiv contra tuturor coobligaţilor, întrucât nu există nici un motiv juridic a cere termenul de 15 zile numai atunci când acţiunea ar fi exercitată colectiv contra giranţilor. (Cas. III. — Decizia No. 197 din 17 Septembrie 1907.—*Bul.* pag. 1408).

6. Când se constată că cambia care face obiectul procesului a fost protestată la 15 Februarie 1911, că acţiunea de regres contra girantului a fost intentată la 3 Martie acelaş an, că a fost suspendată la 23 Martie şi apoi s'a redeschis la 11 Iunie, când au fost introduşi în cauză moştenitorii girantului, de oarece acesta murise înainte de a se introduce acţiunea de regres în contra sa, în asemenea împrejurări acţiunea este tardivă, de oarece la 3 Martie, când s'a introdus în contra girantului era în termen, dar acesta era încetat din viaţă şi nu se putea lega cu el o instanţă de judecată; iar la 11 Iunie când s'au introdus în cauză moştenitorii girantului, trecuse termenul de 15 zile dela data protestului (Cas. III. — Decizia No. 292 din 29 Mai 1912. — *Săpt. juridică* pag. 46).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 6, art. 1, art. 342; art. 350 No. 1 şi 2; art. 280 No. 2.

Art. 346. Dacă cambia este trasă sau emisă în România şi plătibilă în ţară străină, acţiunea de regres în contra obligaţilor reşezând în Regat trebue să fie exercitată în termen :

De şeasezeci zile dacă cambia e plătibilă în Europa, exceptându-se Islanda şi insulele Feroe, asupra unei pieţe maritime a Asiei sau a Africei pe Mediterana, pe Marea-Neagră, pe canalul de Suez sau pe Marea-Roşie, sau asupra unei pieţe interioare legate cu una din pieţele maritime sus zise cu o cale ferată;

De una sută douăzeci zile dacă cambia e plătibilă asupra unei pieţe maritime sau legată cu dânsa cu cale ferată a Occa-

niei sau asupra unei piețe a Americei dincoace de Capul Horn ;

De două sute patru zile în celelalte cazuri.

Termenele de mai sus vor fi îndoite în timp de răsboiu maritim, dacă cambia e plătibilă asupra unei piețe cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea mărei. (Com. 282, 313; ital. 321).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 și 4 art. 345.

Art. 347. (Suprimat prin legea din 1900).

Adnotații. Posesorul cambiei trebue să exercite acțiunea de regres în termen de 15 zile dela data protestului și chiar să îngrijească ca citarea celor interesați să fie făcută înlăuntrul termenului de 15 zile ; lăsând să treacă acest termen pierde acțiunea. (Cas. II Decizia No. 71 din 15 Martie 1899. — *Bul.* pag. 417).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4, art. 345.

Art. 348. Dacă posesorul exercită acțiunea cambială colectiv în contra giranților și în contra trăgătorului, el se bucură în privința fiecărui din ei de termenul fixat în articolele de mai sus.

Giranții au dreptul să exercite aceeaș acțiune, sau individual sau colectiv, în aceleași termene.

In privința lor termenul curge dela data plății sau dela data primirei citațiunei în judecată pentru plată. (Com. 298, 323, 335 ; ital. 322).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 5, art. 345.

Art. 349. Debitorul unei cambii nu va putea opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunei și excepțiunile personale aceluia care a exercitat această acțiune.

Aceste excepțiuni vor trebui să fie propuse la prima înfățișare.

Excepțiile personale însă nu vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluțiune, și, în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă.

Acțiunile cambiale, fie de competința judecătoriilor de ocoale, fie de a tribunalului, și apelurile făcute în contra hotărârilor dela prima instanță în această materie, se vor judeca în termen de o lună de zile și cu precădere. Hotărârile date asupra cambiilor, atât la prima instanță, cât și în apel, vor fi fără drept de opoziție.

Termenul de apel în materie cambială va curge dela data pronunțării hotărîrei dela prima instanță, judecătorie sau tribunal. (Com. 55, 270, 273, 312, 350, 892, 894 § 2 ; civ. 1047 ; ital. 324).

Adnotații. — **1.** Debitorul unei cambii nu poate face a întârzia plata ei, pe temeiul unor excepțiuni personale aceluia care exercită acțiunea, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluțiune, și instanța de fond, fiind singură în măsură a cunoaște dacă acele excepțiuni întrunesc sau nu condițiunile cerute de lege, deciziunea sa în această privință scapă de controlul Curței de casațiune. (Cas. II.— Decizia 382 din 21 Septembrie 1894.— *Bul.* pag. 912).

2. Acela care a plătit o cambie, în urma unei hotărâri condamnătoare definitivă, dată în persoana sa pe cale comercială, este în drept ca în urmă, pe calea acțiunei publice, pentru delictul de abuz de încredere, descoperit în persoana încasatorului, să ceară dela acesta daune interese, reprezentând valoarea cambiei plătite, fără ca să i se poată opune autoritatea lucrului judecat, decurgând din zisa hotărâre, căci în prima judecată cererea a avut de cauză o obligațiune rezultând din cambie, pe când în a doua judecată ea are de cauză responsabilitatea rezultând dintr'un delict de abuz de încredere. (Cas II. — Decizia 673 din 15 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1378).

3. Acela care a plătit valoarea unei cambii, are drept ca în urmă, stabilind că a fost victima unui abuz de încredere, să pretindă, pe calea unei acțiuni penale, dela încasatorul care a fost complice la acest delict, daune interese, reprezintând valoarea plătită, fără să i se poată opune acest art. (Cas. II. — Decizia 673 din 15 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1378).

4. Când debitorul unei cambii se opune la plata ei, pe motiv că acea cambie este antidatată, și această antidatare s'a făcut în scop de a eluda măsurile luate de lege în favoarea incapabililor, deși în asemenea caz convenția de antidatare se poate dovedi și pe cale de excepțiune la o acțiune cambială, totuși această dovadă trebue să fie făcută numai sub condițiile art. 349 c. com. și numai intemeiată pe o probă scrisă. (Cas II. — Decizia 110 din 14 Mai 1897. — *Bul.* pag. 756).

5. Debitorul unei cambii se poate opune la plata ei pe motivul că această cambie nu mai are existență odată ce a fost înlocuită printr'un alt înscris de datorie, cum ar fi un act de ipotecă. (Cas. II. — Decizia 168 din 30 Iunie 1897.— *Bul.* pag. 978).

6. Debitorul cambiei putând opune excepțiunile privitoare la forma titlului, urmează că poate opune cu succes, că cambia nu este scrisă și subscrisă de dânsul, întrucât lipsa semnăturei nu poate fi considerată decât ca o excepțiune privitoare la forma titlului. (Cas. II. — Decizia 174 din 2 Iulie 1897—*Bul.* p. 996).

7. Un act neregulat din cauza lipsei adausului „bun și aprobat" poate servi ca început de dovadă scrisă. (Cas. II. — Decizia 239 din 13 Octombrie 1897. — *Bul.* pag. 1255.)

8. Tutorele nu poate obliga pe minor, fie chiar printr'un împrumut contractat pentru minor printr'o cambie subscrisă de tutor pentru minor, decât dacă sunt îndeplinite formele prescrise de cod civ. relative la tutelă. (Cas. II. — Decizia 281 din 21 Octombrie 1898.— *Bul.* pag. 1235).

9. Numai debitorul unei cambii poate opune excepțiunile privitoare la forma titlului, sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunei și excepțiunile personale aceluia care a exercitat această acțiune. (Cas. II. — Decizia 281 din 21 Octombrie 1898. — *Bul.* pag. 1235).

10. Debitorul unei cambii nu poate opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului, sau lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia care a exercitat acțiunea, însă aceste excepțiuni personale nu vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide și de o grabnică soluție și în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă.

Acest principiu se aplică şi când e vorba de o contestaţie la executare a unei sentinţe, dată asupra unei acţiuni cambiale şi deci este inadmisibil jurământul dat de contestator intimatului, când punctele ce jurământul le conţine nu sunt relative la excepţiunile ce debitorul unei cambii poate opune la plata ei. (Cas. II. Decizia 211 din 27 Septembrie 1899.— *Bul.* pag. 1069).

11. Debitorul unei cambii nu poate opune decât excepţiile privitoare la forma titlului, sau lipsa condiţiilor necesare pentru exerciţiul acţiunei cambiale, şi excepţiile personale aceluia care a exercitat acţiunea, şi aceste excepţiuni personale nu vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sunt lichide şi în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă. Astfel, jurământul deferit de debitor posesorului cambiei este neadmisibil. (Cas. II. — Decizia 22 din 26 Ianuarie 1900. — *Bul.* pag. 105).

12. Deşi dreptul de opoziţiune, în materie cambială este abrogat prin art. 349 din c. com., totuşi, când partea nemulţumită pe sentinţa primei instanţe, a uzat atât de opoziţiune cât şi de apel, stăruinţa ei de a se judeca în opoziţiune fiind numai o precauţiune excesivă şi o ignorare a legii, nu implică renunţarea la dreptul de apel. Prin urmare instanţa, sesizată atât de apelul oponentului, cât şi de apelul intimatului contra celei de a doua cărţi de judecată, este datoare să conexeze ambele aceste apeluri şi să cerceteze cauza în sine, pentru a stabili dacă cererea este sau nu întemeiată. (Cas. II. — Decizia No. 168 din 14 Mai 1902. *Bul.* pag. 673.

13. Dacă după art. 349 c. com., debitorul unei cambii poate opune celui ce exercită acţiunea cambială, excepţiuni personale acestuia, precum plata, lipsa de cauză şi altele, aceste excepţiuni cată să fie nu numai de o grabnică soluţiune şi lichide, adică de natură de a putea primi o soluţiune definitivă, fără să fie nevoe de acte de instrucţiune ulterioare, dar în orice caz să fie şi bazate pe o probă scrisă, adică o probă care prin sine însăşi direct şi complect, să dovedească excepţiunea invocată.

Această dispoziţie constitue o derogare la art. 46 din cod, şi la art. 1197 din c. c., întrucât scopul ei este de a păstra cambiei caracterul ei de instrument de credit, apărând-o pe cât se poate de străgănirile proprii proceselor ordinare, şi acest scop n'ar fi atins dacă prin proba scrisă de care vorbeşte art. 349, s'ar înţelege şi începutul de dovadă scrisă, fiindcă această specie de probă, necesitând neapărat cercetarea prin martori şi instrucţiuni ulterioare, n'ar mai avea caracterul lichid şi de grabnică soluţiune, pe care legea îl cere în mod imperios. (Cas. II. — Deciziunea No. 92 din 25 Februarie 1903. — *Bul.* pag 273)

14. In materie cambială se poate invoca lucru judecat, întrucât mijlocul de opunere la plată se întemeia pe lipsa de calitate a aceluia care a semnat cambia, şi această escepţiune este una din cele arătate de art. 349 ca una ce e privitoare la lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunei. (Cas. II. — Decizia No. 149 din 9 Martie 1904.—*Bul.* pag. 468).

15. Precum debitorul cambiei, asemenea şi creditorul acelui debitor, ca intervenient, nu poate să aibe alte drepturi de cât are însuş debitorul, când e vorba de o cambie; el nu poate dar opune excepţii şi dovedi acele excepţii, de cât tot conform art. 349, căci altfel cambia ar pierde însemnătatea ce are ca titlu de circulaţie. (Cas. II.—Decizia No. 221 din 1 Iunie 1905 — *Bul.* pag. 897).

16. Dispoziţiile acestui text trebue combinate cu cele din art. 55, care prevede că, chiar când codul comercial cere proba prin scris, proba testimonială încă e admisibilă, în cazurile în care ea e admisă de codul civil. Deci, prin postdatarea unei cambii, ridicându-se emitentului mijlocul de a le atacà în nulitate pentru cauză de minoritate, această postdatare constitue o fraudă la lege, ce pune pe emitent în imposibilitate de a lua probă scrisă şi pe cât timp o asemenea fraudă poate fi dovedită cu martori dupe c. c. tot cu martori poate fi dovedită şi cu ocazia cercetării acţiunii cambiale. (Cas. III —Decizia No. 17 din 26 Sept. 1905. — *Bul.* pag. 1146).

17. Instanţele de fond sunt în drept a respinge excepţiunile personale ridicate în contra aceluia care exercită acţiunea, de câte ori acele excepţiuni nu sunt de o grabnică soluţie. (Cas. III. — Decizia No. 181 din 29 Sept. 1906. — *Bul.* pag. 1501).

18. Debitorul cambiei poate opune portorului excepţiunile legale fie la prima instanţă, fie în apel, numai cu o singură condiţie, adică, ca ele să fie propuse la prima înfăţişare dinaintea instanţei unde afacerea este pendinte; iar, prin prima înfăţişare, legiuitorul a înţeles acea înfăţişare în care părţile prezinte pledează şi pun concluziuni în fond înaintea judecătorilor. (Cas III — Decizia No. 197 din 17 Sept. 1907. — *Bul.* pag. 1408).

19. In materie comercială, legiuitorul, prin art. 349 c. com., a restrâns excepţiunile ce se pot opune la debitor la plata unei cambii, numai la acelea privitoare la forma titlului, sau lipsa condiţiunilor necesare pentru exerciţiul acţiunii, precum şi la excepţiunile personale aceluia ce exercită acţiunea, şi cari excepţiuni, spre a întârzia condamnarea la plată, urmează să fie de natură urgentă, lichide şi de o grabnică soluţiune şi în toate cazurile, întemeiate pe o probă scrisă. (Cas. III. — Decizia No. 236 din 10 Octombrie 1907. *Bul.* pag. 1592).

20. Mărturisirea făcută de debitor înaintea portărelului, sau a judecătorului de pace care instrumentează ca portărel, cu ocazia facerei protestului unei cambii, este o mărturisire extra judiciară şi, ca atare, nu are valoare, de cât atâta întru cât proba testimonială este admisă, putându-se reveni asupra ei, şi instanţa de fond putând chiar să o înlăture ca nedovedind faptul alegat. (Cas. III.— Decizia No. 24 din 22 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 183).

21. Debitorul unei cambii putând opune excepţiunile privitoare la forma titlului, instanţa de fond este în drept a primi discutarea excepţiunei bazată pe nerecunoaşterea semnăturii din cambie, fiindcă semnătura cambiei face parte din formalităţile esenţiale ale formei şi existenţei ei. (Cas. III.—Decizia No. 24 din 22 Ianuarie 1908.—*Bul.* pag. 183).

22. Debitorul nu poate proba cu martori faptul că cambia a fost emisă în alb şi că a fost complectată în urmă de creditor. (Cas. III.— Decizia No. 327 din 11 Nov. 1909. — *Bul.* pag. 1407).

23. Hotărârile date în materie cambială nu produc autoritate de lucru judecat decât numai în ce priveşte acţiunea cambială, iar nu şi în ce priveşte creanţa în sine, întru cât nu s'a dedus în judecată de cât acţiunea cambială, ştiut fiind că într'o acţiune cambială mijloacele de apărare sunt foarte restrânse. (Cas. III.— Decizia No. 131 din 26 Martie 1910. — *Bul.* pag. 560).

24. Din moment ce obiectul unui litigiu este plata unei sume rezultată din neachitarea unei cambii protestate acţiunea care isvorăşte îşi păstrează tot caracterul cambial, indiferent dacă cel care exercită acţiunea n'a devenit proprietar al cambiei în virtutea unui gir, ci pe baza unui simplu act de cesiune, întru cât acest fapt nu e de natură a schimba soluţia procesului cambial. (Cas. III.—Dec No. 298 din 22 Sept. 1910.— *Bul.* pag. 1265).

25. Debitorul unei cambii nu poate opune decât excepţiunile necesare pentru exerciţiul acţiunii şi excepţiunile personale aceluia care a exercitat această acţiune şi numai la prima înfăţişare.

Prin urmare, debitorul nu mai poate opune în apel excepţiunea bazată pe

novaţiune, dacă acest mijloc de apărare nu l a propus la prima înfăţişare. (Cas. III. Dec. No. 298 din 22 Sept. 1910.—*Bul.* pag. 1265).

26. Instanţa de fond se poate întemeia pe o convenţie intervenită între actualul posesor al unei cambii şi girantul, care i-a transmis cambia printr'un gir în alb, pentru a decide că în realitate acel gir în alb nu este de cât un gir pignorativ, iar nu translativ de proprietate. O asemenea convenţie este opozabilă posesorului actual al cambiei, care este partea contractantă în acea convenţie. In aşa situaţie, de fapt, constatată în mod suveran de instanţa de fond, actualul posesor al cambiei nefiind de cât un creditor gagist al girantului, care continuă să fie proprietarul cambiei, nu poate invoca beneficiul art. 349 cod. com, putându-i-se opune de către debitor ori ce excepţiuni ce se pot invoca contra adevăratului proprietar al cambiilor (girantul anterior) şi deci şi chitanţele de descărcare emanate de la acesta. (Cas. III.—Decizia No. 452 din 16 Nov. 1911—*Bul.* pag. 1529).

27. Instanţa de fond face o bună aplicare a art. 349 din cod. com., când într'o acţiune cambială, respinge cererea debitorului de a se face o verificare de scripte, în scop de a dovedi schimbarea datei unui gir ca dat după scadenţă, pe motiv că o asemenea cerere nu este de o grabnică soluţie şi aduce întârziere de plată. (Cas. III.—Decizia No. 464 din 25 Nov. 1911.—*Bul.* pag. 1542).

28. Trib. violează acest art., când fără ca debitorul să fi evocat vreo probă scrisă emanată dela creditor, respinge acţiunea cambială numai pe temeiul unor prezumţii de fapt, din cari argumentează că şi-a făcut convingerea că poliţa ce face obiectul procesului nu este de cât preschimbarea unei alte poliţe mai vechi, pentru care reclamantul s'a judecat şi a obţinut hotărârea definitivă pe care a şi pus-o în executare (Cas. III. — Decizia 471 din 28 Nov. 1911. *Bul.* pag. 1553).

29. Când este vorba de o acţiune comercială în anularea unei cambii, se poate admite pentru dovedirea acestei acţiuni toate mijloacele de probaţiune prevăzute în codul com. fără ca prin aceasta să se violeze art. 46, 55, 277, 318 şi 349 c. com. şi 1197 şi 1203 c. civ. (Cas. III.—Dec. No. 506 din 9 Dec. 1911).

30. Acest art., ridicând dreptul de opoziţie în materie cambială numai la prima instanţă şi în apel, nu se poate deduce suprimarea acestui drept pe cale de analogie şi în lipsa unei dispoziţiuni formale şi pentru instanţa de recurs. (Cas. III. — Dec. 508 din 12 Dec. 1911).

31. Răspunsul pe care reclamantul într'o acţiune cambială l-ar fi dat la un interogator ce i s'ar fi lăsat la judele de instrucţie nu constitue o probă scrisă, pentru ca debitorul să se poată opune la acţiunea cambială. (Cas. III. — Decizia No. 85 din 14 Febr. 1912.—Săpt. juridică pag. 288).

32. Instanţa de fond comite exces de putere şi omisiune esenţială când, întemeindu-se pe scrisorile părţilor, prin care s'a convenit ca suma prevăzută în cambie să fie plătită în rate, obligă pe debitor să plătească numai o parte din acea sumă care era exigibilă, fără ca în dispozitiv să se pronunţe asupra restului, să arate termenele lui de plată şi să reguleze modul lor de achitare, sau să fi constatat că pentru acest rest s'a emis cambii noi cu alte scadenţe. (Cas. III. — Decizia No. 262 din 9 Mai 1912).

33. Simplul fapt al protestului cambiei nu implică nesolvabilitatea, ci trebue să se dovedească că este dată situaţia cerută de art. 1029 c. civ., pentru a se putea susţine că debitorul a pierdut beneficiul termenului, în ce priveşte plata în rate prevăzută de nişte scrisori ale părţilor. (Cas. III. — Decizia 262 din 9 Mai 1912).

34. Când instanţa de fond admite în contra acţiunii cambiale nişte modificări rezultând din mai multe scrisori emanate dela chiar reclamantul, modificări relative la modul plăţii, prin aceasta nu violează art. 349 c. com. ci face o justă aplicaţiune a acestui articol. (Cas. III. - Decizia 262 din 9 Mai 1912).

35. Dacă debitorii cambiali nu au articulat temerea că ar putea fi expuşi să plătească încă odată proprietarului legitim şi dacă nu există nici situaţia că ar putea fi împedecaţi să opune liberaţiunea, ne enunţându-se nici o opunere contra obligaţiei cambiale, ca atare, ci numai obiecţiuni bazate pe fapte şi pretenţii streine de cambie, şi care conform art. 349 nu se pot valorifica în instanţa cambială, în asemenea caz este inutil a se discuta dacă dispoziţiile art. 69 şi 70 pr. c, care obligă pe mandatar să arate numele mandantului, sunt supuse sancţiunei nulităţii, sau dacă reclamantul de la prima instanţă a schimbat în apel calitatea de posesor al cambiei în aceea de mandatar cambial. (Cas. III.—Decizia 261 din 9 Mai 1912. — *Săpt. juridică* pag. 443).

36. Tribunalul n'a violat art. 98 şi 99 din legea jud. de ocoale, ci a făcut o justă aplicare a art. 349 c. com. când a respins apelul ca tardiv, constatând că cartea de judecată în materie cambială a fost pronunţată în ziua de 4 Mai, iar apelul a fost introdus la 20 Iunie. (Cas. III.—Deciza No. 275 din 22 Mai 1912. In acelaş sens Cas. III. — Decizia No. 367 din 25 Sept. 1912).

37. Trib. nu violează acest art. când respinge cererea pârâtului de a se chema reclamantul la interogator şi de a se suspenda judecata acţiunii cambiale până la rezolvarea acţiunei în anularea cambiei, pe motiv că aceste excepţiuni nu sunt de o grabnică soluţie, de oarece numai instanţa de fond este în măsură să cunoască dacă aceste excepţiuni întrunesc sau nu condiţiile cerute de lege. (Cas. III. –Dec. 26 din 18 Ian. 1913. — *Jurispr. Rom.* pag. 134).

38. Acţiunea prin care se cere o sumă de bani derivând dintr'o cambie şi o altă sumă dintr'un cont curent, este o acţiune comercială, astfel că cererea reconvenţională a pârâtului este admisibilă în principiu, reclamantul neputând, în urmă, prin faptul său unilateral să schimbe caracterul acţiunei, renunţând la cererea sumei derivând din cont curent şi transformând astfel acţiunea într'un proces pur cambial, să facă neadmisibilă cererea reconvenţională a pârâtului. (Cas. III. — Decizia No. 426 din 30 Oct. 1913. — *Jurispr. Rom.* pag. 52 din 1914).

39. Termenul de apel în contra cărţilor de judecată date în materie cambială este de 10 zile, conform art. 99 din legea jud. de ocoale şi curge, în toate cazurile dela pronunţare, conform art. 349 c. com., întru cât această dispoziţie din c. com., nu a fost îndepărtată printr'altă contrară expresă în legea jud. de ocoale (Cas. III. Dec. 46 din 26 Nov. 1913. *Jurispr. Rom.* pag. 103/1914).

— Vezi în acelaş sens Cas. III Dec. No. 445/1912 şi alte decizii în *Jurispr. Română* pag. 44/1913).

40. Curtea de apel nu violează acest art. şi nici dreptul de apărare al părţii când admite complectarea începutului de dovadă scrisă, invocat de parte numai prin jurământul supletoriu, ca singurul ce poate complecta cu grabnică soluţie această probă, înlăturând interogatoriul şi proba cu martori. (Cas. III. — Dec. 182 din 26 Martie 1913.— *Jurispr. Rom.* pag. 339).

— Vezi şi jurispr de sub No. 4 şi 9, art. 46; No. 1, 4 şi 5, art. 55; art. 57; No. 5, art. 270; No. 1, 2 şi 3, art. 273; No. 8, art. 275; No. 2 şi 3, art. 281; art. 283 şi art. 342.

Art. 350. Posesorul cambiei perde acţiunea în recurs în contra trăgătorului şi în contra giranţilor, după expirarea termenelor de mai sus :

1) Pentru înfăţişarea cambiei plătibile la vedere sau la o epocă fixă după vedere;

2) Pentru protestul de neplată;

3) Pentru exerciţiul acţiunei de recurs.

Giranţii perd de asemenea acţiunea lor de recurs în contra obligaţilor anteriori, după expirarea termenelor de mai sus, fiecare în ceeace îl priveşte.

Cererea în judecată, deşi intentată dinaintea unor judecători necompetinţi, împedică perderea acţiunei de recurs. (Com. 282, 311, 314, 319, 334; civ. 1870; ital. 325).

Adnotaţii. — **1.** Atunci când este vorba de verificarea semnăturei din o petiţie a unei părţi, o asemenea verificare se face de tribunal, fără a mai cita în persoană pe partea a cărei semnătură se verifică. (Cas. II Dec No. 460 din 30 Oct. 1902 *Bul.* pag. 1108)

2. Deşi după art. 345, combinat cu 350 din c. com., posesorul cambiei trebue să intenteze acţiunea de regres contra coobligaţilor anteriori, în cele 15 zile dela data protestului, sub pedeapsa perderei acţiunei în contra coobligaţilor, însă când se constată că o asemenea acţiune a fost intentată în întrul acelui termen, dar a fost anulată de prima instanţă pentru motive de formă, această nulitate de formă nu poate atrage perderea acţiunei, faţă cu art. 1869 şi 1870 din c. c. aplicabile şi în materie comercială, care prescrie că în asemenea caz, cererea în judecată întrerupe prescripţiunea, chiar şi atunci când acţiunea este nulă pentru lipsă de formă. (Cas. II. — Decizia No. 460 din 30 Octombrie 1902. — *Bul.* pag. 1108).

3. O acţiune de regres, care a fost introdusă în termen de 15 zile dela protest în contra girantului, însă care a fost declarată nulă (în speţă ca netimbrată) nu poate să întrerupă decăderea de drepturi, creată prin art. 350 c. com. (Cas. III. Dec. No. 16 din 18 Ian. 1910. — *Bul.* pag. 101).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 342; No. 4 şi 6, art. 345 şi art. 347.

Art. 351. Cu toată perderea acţiunei de recurs, trăgătorul rămâne obligat către posesorul cambiei pentru suma dela care trăgătorul ar avea, în alt chip, un folos nedatorit în paguba posesorului.

In cazul prevăzut de art. 341, această dispoziţiune va fi de asemenea aplicabilă acceptantului unei poliţe şi emitentului unui bilet la ordin. (Com. 350; ital. 326).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 344.

SECŢIUNEA XI

Despre cambie purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falşă ori falşificată

Art. 352. Cambia semnată de persoane incapabile e valabilă în privinţa persoanelor capabile cari au semnat-o.

Cambia purtând o semnătură falşă sau falşificată are tărie faţă cu toţi giranţii şi cu emitentul, ale căror semnături nu sunt falşe sau falşificate. (Com. 10 urm., 14 urm., 297, 353; civ. 950, 1047, 1653; ital. 327).

Adnotaţii. — **1.** Inaintea instanţei comerciale se pot aduce acte cari au fost prezintate şi discutate înaintea instanţei corecţionale, şi ele fac deplină dovadă, dacă nu sunt combătute înaintea instanţei comerciale. (Cas. II. — Decizia 183 din 2 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1016).

2. O cambie pentru a putea fi ţinută ca valabilă, când pe lângă persoane incapabile, e subscrisă şi de persoane capabile, trebue să aibă o cauză ilicită. (Cas. II. — Decizia 183 din 2 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1016).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2 şi 17 art. 270.

Art. 353. Acei cari au girat, avalizat sau acceptat o cambie falsă, sunt obligaţi faţă cu posesorul, ca şi când ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambie adevărată. (Com. 277, 290, 297, 352; civ. 966, 1653; ital. 328).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 17, art. 270.

SECŢIUNEA XII

Despre cambia perdută sau sustrasă

Art. 354. O cambie perdută sau sustrasă se poate declara fără tărie faţă cu orice posesor care nu va exercita drepturile sale în termenul hotărât prin dispoziţiunile următoare. (Com. 355; ital. 329).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 6, art. 55.

Art. 355. Proprietarul unei cambii perdută sau sustrasă poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului plăţii. Dacă prezidentul tribunalului va găsi că reclamantul a justificat proprietatea şi perderea sau sustragerea cambiei, el va ordona, prin încheiere, publicarea unei ordonanţe coprinzând transcrierea exactă sau o descriere precisă a cambiei perdută sau sustrasă, şi învitarea către oricine o posedă de a o înfăţişa la grefa tribunalului, înştiinţând că, în lipsă de înfăţişare, ea se va declara fără tărie faţă cu posesorul.

Termenul pentru prezintarea cambiei va fi de 40 zile pentru cambiile trase sau emise în ţară; iar pentru cele afară din ţară se vor aplica termenele prevăzute în art. 346.

Ordonanţa va trebui să fie afişată în sala tribunalului, în localurile bursei celei mai apropiate şi în sala comunei locului plăţii. Ea va trebui să fie publicată de asemenea în foaia anunciurilor judiciare ale aceluiaş loc şi în alte ziare pe cari, după

împrejurări, prezidentul le va însemna în încheiere sa Termenul va curge dela data scadenţii cambiei, dacă ea n'a ajuns încă la scadenţă, şi în caz contrariu dela publicarea ordonanţei. (Com. 354, 356, 960; 2 urm. leg. 21 Ian. 1883; ital. 330).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 6, art. 55.

Art. 356. In cursul termenului stabilit în articolul precedent, proprietarul cambiei va putea exercita toate actele cari tind la păstrarea drepturilor sale, şi după scadenţă el va putea cere plata, dând cauţiune, sau, în lipsă de cauţiune, consemnarea sumei.

După trecerea acestui termen şi constantându-se că cambia perdută sau sustrasă nu s'a prezintat, ea se va declara fără tărie faţă cu posesorul, prin o hotărâre a tribunalului, dată contradictoriu cu cei obligaţi.

Această hotărâre va descărca cauţiunile date. (Com. 282, 311, 319, 321, 328, 342, 345 urm., 355, 960; civ. 1659-1661, 1675 urm.; 4 urm. leg. 21 Ian. 1883; ital 331).

Art. 357. Posesorul, care se va justifica prin o serie neîntreruptă de giruri, nu poate fi obligat a înapoia cambia, exceptându-se cazul de rea credinţă sau de greşeală mare săvârşită în dobândirea ei. (Com. 58, 309; ital. 332).

Adnotaţii. — **1.** Posesorul unei cambii girată dovedeşte că este proprietarul ei prin seria neîntreruptă de giruri cari au ajuns până la dânsul şi nu poate fi obligat a înapoia acea cambie decât în cazul când se va dovedi că este de rea credinţă, sau în caz de greşeală mare săvârşită în dobândirea ei. (Cas. secţ. vac. Dec. No. 207 din 2 Iulie 1901. *Bul.* pag. 1085).

2. Cel ce plăteşte o cambie nu este îndatorat să examineze autenticitatea girurilor şi aceasta fără nici o distincţiune acel ce e îndatorat a plăti cambia şi acel care o scontează. (Cas. Secţ. vac. Dec. No. 207 din 2 Iulie 1901. *Bul.* pag. 1085).

SECŢIUNEA XIII

Despre ordinul în producte sau mărfuri

Art. 358. Ordinul în producte sau mărfuri e o poliţă şi se regulează după dispoziţiunile capitolului de faţă, cu rezerva modificărilor coprinse în articolele următoare. (Com. 270 urm., 359 urm.; ital. 333).

Art. 359. Ordinul în producte sau mărfuri trebue să coprindă numirea de poliţă sau de ordin în producte sau mărfuri, rostită în textul înscrisului, şi să arate natura productelor sau mărfurilor de predat, calitatea şi cantitatea lor. (Com. 270 § 2, 5; 25 § 5 leg. 31 Iul. 1881; ital. 334).

Art. 360. In ordinul în producte sau mărfuri se va hotărî epoca când va trebui să se facă predarea.

In lipsă de asemenea lămurire, calitatea de poliţă va fi exclusă, cu rezerva efectelor obligaţiunilor după natura lor civilă sau comercială. (Com. 270 § 6, 273; ital. 335).

Art. 361. După trecerea termenului fixat în ordin, posesorul va avea facultatea a'l executa sau prin încărcarea mărfei pe apă sau pe uscat, sau prin strămutarea acestei mărfi în alte locuri de depozit, sau în alte magazii.

Dacă posesorul vrea să o păstreze în depozitele sau în magaziile unde ea se găseşte, după trecerea termenului fixat în ordin, mărfurile vor rămâne pe socoteala şi în rizicul său. (Com. 310, 360; civ. 971, 1156; ital. 336).

Art. 362. In lipsă de convenţiuni speciale, cheltuelile predării, sau, după cazuri, acelea ale măsurării sau ale cântărirei, vor fi în sarcina aceluia care trebue să predea.

Cheltuelile primirei vor fi în sarcina creditorului căruia va trebui să se facă predarea. (Civ 1317; ital. 337).

Art. 363. Preţul mărfei nepredate se va regula, întru cât priveşte plata despăgubirilor, după cursul pieţei la locul şi în timpul hotărât pentru predare.

Cursul se va regula după dispoziţiunile coprinse în art. 40. (Com. 62, 337; ital. 338).

CAPITOLUL II

Despre cek

Art. 364. Oricine are sume de bani disponibile la o bancă sau la orice persoană, va putea dispune de aceste sume, în tot sau în parte, în folosul său personal, sau în folosul unui al treilea, prin un cek. (Com. 270; ital. 339).

Adnotaţii. — Una din condiţiunile esenţiale pentru a da drept la emiterea unui cek este ca în momentul emiterii lui cel ce 'l emite să aibă suma din cek disponibilă în mâinile persoanei asupra căreia este emis şi o sumă este disponibilă, atunci când este lichidă şi exigibilă. (Cas. I.—Dec. No. 323 din 12 Sept. 1911. *Bul.* pag. 1184).

Art. 365. Cekul trebue să arate suma de plătit, să fie datat şi semnat de emitent. El va putea fi emis la înfăţişător sau

în folosul unei persoane numite*). Va putea fi plătibil la vedere sau într'un termen care nu va fi mai mare de zece zile dela înfăţişare.

El va putea să fie subscris în ordin şi transmis chiar prin gir în alb**). (Com. 57, 270 urm., 279; 15 § 1 lit. c. leg. 31 Iul. 1881; ital. 340).

Art. 366. Sunt aplicabile cekului toate dispoziţiunile privitoare la gir, la aval, la semnătura persoanelor incapabile, la semnăturile false sau falsificate, la scadenţa şi plata cambiilor, la protest, la acţiunea în contra emitentului şi în contra giranţilor, la biletele perdute sau sustrase. (Com. 277 urm., 296 urm., 305 urm., 309 urm., 326 urm., 339 urm., 352, 357; ital. 341).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3 şi 4, art. 280.

Art. 367. Posesorul cekului trebue să-l înfăţişeze trasului pentru plată, în cele opt zile dela dată, dacă el este emis în locul plăţei, şi în cele cincisprezece zile, dacă el e plătibil într'un loc osebit de acela unde el este emis. Ziua datei nu este coprinsă în acest termen. (Com. 282, 311; ital. 342).

Art. 368. Posesorul cekului, care nu'l înfăţişează în termenele de mai sus, perde acţiunea sa în contra giranţilor; el perde chiar acţiunea sa în contra emitentului, dacă suma nu este disponibilă prin faptul trasului, la scadenţa termenelor de mai sus. (Com. 282, 350 urm., 367, 949 § 2; ital. 343).

Art. 369. Acela care emite un cek fără dată, sau cu o dată falşă, sau fără să existe în mâinile depozitarului suma disponibilă, va fi pedepsit cu o amendă egală cu zece la sută a sumei arătată în cek, afară de pedepsele prevăzute în legea penală, dacă va fi caz. (Pen. 125; ital. 344).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 364.

TITLUL X

DESPRE COMPTUL CURENT

Art. 370. Contractul de compt curent produce:

1) Strămutarea proprietăţei valorilor înscrise în comptul curent asupra primitorului lor, prin aceea că el le trece în debitul său, şi novaţiunea obligaţiunei de mai 'nainte între acela care

*) In codul italian lipseşte dispoziţia „sau în folosul unei persoane numite".

**) Acest alineat nu există în textul italian.

a trimis valorile şi primitorul lor. Inscrierea însă în comptul curent a unui efect de comerţ sau a unui alt titlu de credit e presupusă făcută sub «rezerva încasărei»;

2) Compensaţiunea reciprocă între părţi, până în concurenţa debitului şi a creditului respectiv la încheierea socotelei, cu rezerva plăţei diferenţei;

3) Curgerea de dobânzi pentru sumele trecute în comptul curent în debitul primitorului, dela data înscrierei.

Dobânzile sunt cele comerciale şi se socotesc pe zi, dacă părţile nu s'au învoit altfel. (Com. 42; civ. 969, 1017, 1128, 1143 urm., 1202, 1391, 1397 urm., 1589; ital. 345).

Adnotaţii. — **1.** Când este stabilit că convenţia dintre părţi constă într'o deschidere de credit în cont-curent, în asemenea caz remiteri din partea aceluia căruia i s'a deschis creditul nu sunt obligatorii pentru dânsul, ci facultative, când în convenţie asemenea remiteri nu sunt prevăzute şi neîndeplinirea unor obligaţii ce n'au fost prevăzute în convenţie constitue simple afirmări, asupra cărora instanţa de fond nu este ţinută să se pronunţe. (Cas. II. — Dec. 271 din 29 Nov. 1899. — *Bul.* pag. 1351).

2. Instanţa de fond este suverană a interpreta pe temeiul actelor produse, natura contractului intervenit între părţi şi hotărîrea sa în această privinţă nu este supusă cenzurei Curţii de casaţie. (Cas. II.—Dec. 271 din 29 Nov. 1899. — *Bul.* pag. 1350).

3. Efectul esenţial al contractului de cont-curent este că creanţele ce se nasc în decursul duratei contului-curent îşi pierd individualitatea lor, transformându-se în articole de credit şi de delict, astfel că soldul final, ce rezultă din compunerea acestor articole, este singur exigibil şi constitue o adevărată datorie, iar articolele de credit şi de debit formează un tot indivizibil. (Cas. II. — Dec. No. 119 din 7 Mai 1901. — *Bul.* pag. 856).

Art. 371. Existenţa comptului curent nu exclude drepturile de comision şi plata cheltuielilor pentru afacerile însemnate în comptul curent. (Com. 405, 412; ital. 346).

Art. 372. Incheierea comptului curent şi lichidarea diferenţei vor avea loc la scadenţa termenelor stabilite prin convenţiuni, şi în lipsă la 31 Decembrie a fiecărui an.

Dobânda diferenţei curge dela data lichidărei.

Numai diferenţa (saldo) lichidată la încheierea comptului curent poate fi supusă execuţiunei sau oprirei în mâna unui al treilea, sau asigurată prin ipotecă. Dacă s'a consimţit o ipotecă prin credit deschis, posesorii efectelor create sau negociate în termenul acestei deschideri de credit nu se vor putea folosi de dânsul, decât până la concurenţa saldului final al comptului*). (Com. 43, 907 urm.; civ. 969, 1768 urm.; ital. 347).

*) Ultimul alineat lipseşte din codul italian.

Adnotaţii. — Când partea a primit conturile curente trimestrial, fără nici o opunere, prezumţiunea este că aşa a fost convenţiunea părţilor. (Cas. III. — Dec. No 244 din 30 Sept. 1908.— *Bul.* p. 1576).

Art. 373. Contractul de compt curent e de drept desfiinţat:
1) Prin scadenţa termenului convenit;
2) In lipsă de convenţiune, prin retragerea uneia din părţi;
3) Prin falimentul uneia din părţi.

Desfiinţarea contractului de compt curent se poate cere în caz de moarte, de interdicţiune sau incapacitate legală a uneia din părţi. (Civ. 435, 458, 969, 1533; ital. 348).

Adnotaţii. — Incheerea contului curent şi lichidarea diferenţei vor avea loc la scadenţa termenelor stabilite prin convenţiune, şi în lipsă de convenţiune, la 31 Decembrie al fiecărui an. Art. 373 însă scurtează acest termen, în caz de faliment al uneia din părţi, când devin exigibile toate creanţele cu termen. (Cas. III.—Decizia No. 346 din 12 Decembrie 1907. — *Bul.* pag. 1992).

TITLUL XI

DESPRE MANDATUL COMERCIAL ŞI DESPRE COMISION

CAPITOLUL I

Despre mandatul comercial

SECŢIUNEA I

Despre mandatul comercial în general

Art. 374. Mandatul comercial are de obiect tratarea de afaceri comerciale pe seama şi socoteala mandantului.

Mandatul comercial nu se presupune a fi gratuit. (Com. 3—6, 405; civ. 1202, 1532, 1534; 32 § 3 leg. 31 Iul. 1881; ital. 349).

Adnotaţii. — Deşi după dispoziţiile c. civ., mandatul şi gestiunea de afaceri sunt gratuite, însă când este vorba de o afacere comercială, spre deosebire de art. 991 c. civ., mandatul este salariat. (Cas. III.—Decizia 284 din 27 Oct. 1909. *Bul.* pag. 1199).

Art. 375. Deşi conceput în termeni generali, mandatul comercial nu se întinde şi la afacerile cari nu sunt comerciale, afară numai dacă aceasta se declară cu preciziune prin mandat.

Dacă mandatarul nu are înstrucţiuni decât asupra unor părţi ale afacerei, mandatul se socoteşte liber pentru celelalte.

Mandatul pentru o anume afacere cuprinde împuternicire şi pentru toate actele necesare executărei lui, chiar când nu ar fi anume arătate. (Com. 374, 395, 404; civ. 1202, 1535 urm.; ital. 350).

Adnotaţii. — Legea comercială nu cere nicăeri un mandat special pentru încheerea concordatului, iar după acest art. mandatul comercial trebue să fie interpretat în mod larg. Astfel, când instanţa de fond constată că intenţia mandanţilor a fost ca ei să poată fi reprezentaţi de procuratorii lor la încheerea unui concordat, prin aceasta uzează de un drept suveran de a interpretà contractele dintre părţi. (Cas. III. — Dec. No. 324 din 14 Nov. 1908. — *Bul.* pag. 1976).

Art. 376. Comerciantul care nu vrea să primească o însărcinare este dator, în cel mai scurt termen posibil, să facă cunoscut mandantului neprimirea; în acest caz este încă dator a face să se păstreze în loc sigur lucrurile ce i s'au expediat şi să îngrijească de dânsele în socoteala mandantului, până ce acesta va putea lua măsurile necesare.

In caz de întârziere, el va putea încă cere sechestru judiciar şi chiar vânzarea lucrurilor, după formele prevăzute de art. 71. (Civ. 1533, 1539, 1556; ital. 351).

Art. 377. Dacă lucrurile primite în socoteala mandantului, prezintă semne*) de stricăciuni suferite în timpul transportului, mandatarul va trebui să ia toate măsurile necesare pentru păstrarea drepturilor mandantului, faţă cu cel ce a făcut transportul; altfel este responsabil de lucrurile primite după descripţiunile coprinse în scrisorile de cărat sau în poliţele de încărcare. Dacă stricăciunea reclamă îngrijiri urgente, mandatarul poate cere vânzarea lucrurilor, după formele prevăzute de art. 71. (Com. 434, 440; ital. 352).

Art. 378. Mandatarul este îndatorat a face cunoscut mandantului toate faptele ce ar putea să-l hotărască a revoca sau modifica mandatul. (Ital. 353).

Art. 379. Mandatarul este răspunzător de stricăciunile lucrurilor ce îi sunt încredinţate spre păstrare, afară de cele provenite din caz fortuit, forţă majoră, din viţiul sau chiar natura lor. (Civ. 1083, 1539 urm.; ital. 354).

Art. 380. Mandatarul e ţinut a plăti dobândă la sumele de bani cuvenite mandantului, din ziua în care era dator a le trimite sau a le consemna. (Com. 43, 383, 763; civ. 1088, 1541, 1544, 1589; ital. 355).

Art. 381. Mandatarul, care nu se conformă instrucţiunilor primite dela mandant, răspunde de daune interese. (Com. 408 urm.; civ. 1083 urm., 539; ital. 356).

---

*) Codul italian prevede „semne vizibile“

Adnotaţii. — Expeditorul autorizat a scoate marfa dela vamă şi a o expedia destinatarului este responsabil de daune către mandante, dacă, printr'o greşită declaraţie ce face la vamă asupra mărfurilor ce conţin coletele, dă loc la confiscarea lor. (Cas. II. — Decizia 54 din 11 Martie 1896. — *Bul.* pag. 608).

Art. 382. Mandatarul este dator a încunoştiinţa fără întârziere pe mandant despre executarea mandatului.

Dacă în urma primirei acestei încunoştiinţări, mandantul întârzie răspunsul un timp mai lung decât cel cerut de natura afacerei, el este considerat că a acceptat executarea mandatului, chiar dacă mandatarul a trecut peste limitele mandatului. (Com. 381; civ. 1537, 1546; ital. 357).

Art. 383. Mandatarul care schimbă destinaţiunea sumelor primite în socoteala mandantului, e dator dobândă la aceste sume din ziua în care le-a primit, deosebit de daune interese provenind din neîndeplinirea mandatului şi de orice altă acţiune, chiar penală, în caz de dol sau fraudă. (Com. 43, 381, 382; civ. 1539, 1544, 1589; pen. 323; ital. 358).

Art. 384. Mandatarul este dator să-şi arate mandatul persoanelor cu cari tratează, când i se cere.

El nu poate opune celor de al treilea instrucţiunile deosebite ce i s'ar fi dat de către mandant, afară numai dacă nu probează că aceştia aveau cunoştinţă de ele în momentul când obligaţiunea a fost contractată. (Civ. 1545; ital. 359).

Art. 385. Mandantul e ţinut a procura mandatarului mijloacele necesare pentru îndeplinirea mandatului, afară numai dacă nu există convenţiune contrarie.

Art. 386. Suma ce se datoreşte mandatarului pentru executarea mandatului se determină, în lipsă de convenţiune, de către judecată, după împrejurări. (Civ. 969; ital. 360).

Adnotaţii. — Mandatarul, pentru tot ce i se datoreşte din executarea mandatului său, are un privilegiu special, conf. art. 387 şi 388, pe care poate să-l exercite asupra bunurilor mandantului cari se găsesc la dispoziţia sa, după ce îi va notifica formal sumele ce îi sunt datorite, cu invitaţiunea de a-i face plata în termen de 5 zile. Deşi mandantul n'a făcut opoziţie contra ordonanţei prezidenţiale, prin care s'a ordonat vânzarea acelor bunuri, în termen de 3 zile dela primirea notificărei, totuşi dacă sumele ce se datoresc mandatarului nu sunt fixate prin convenţie, ele având a fi fixate de judecată conf. art. 386 cod. com., Trib. poate suspenda vânzarea ordonată, de oarece, după art. 378, alin. II din pr. civ., când sumele cerute nu sunt certe şi lichide, urmărirea poate fi amânată până se va face lichidarea. (Cas. III. — Decizia No. 407 din 25 Octombrie 1911. — *Bul.* pag. 1340).

Art. 387. Mandatarul, pentru tot ce i se datoreşte din executarea mandatului sau şi chiar pentru retribuţiunea sa, are un privilegiu special. Acest privilegiu se exercită asupra lucrurilor mandantului pe cari mandatarul le deţine pentru executarea mandatului, sau cari se găsesc la dispoziţiunea sa, în magazinele sale, sau în depozite publice, sau pentru cari el poate proba prin posesiunea legitimă a poliţei de încărcare, sau a scrisoarei de cărat, că i s'au expediat.

Creanţele sus zise au precădere asupra oricăror alte creanţe contra mandantului şi chiar contra vânzătorului ce revendică, cu toate că plăţile şi cheltuelile vor fi fost făcute înainte sau după ce lucrurile au intrat în posesiunea mandatarului.

In caz de faliment al mandantului, privilegiul mandatarului asupra lucrurilor cumpărate în socoteala lui, se exercitează conform dispoziţiunilor de la cap. III, titlul IV, cartea III, din acest codice.

Dacă lucrurile mandantului au fost vândute de către mandatar, privilegiul subsistă asupra preţului. (Com. 43, 414 urm., 565 urm., 814 urm.; civ. 1547 urm., 1550, 1733; ital. 362).

Adnotaţii. — In materie comercială mandatarul are dreptul de retenţie pentru sumele lui datorite. (Cas. II.—Dec. 131 din 19 Mai 1899 — *Bul.* pag. 721). — Vezi şi jurispr. de sub art. 386.

Art. 388. Pentru a exercita dreptul arătat în articolul precedent, mandatarul trebue să notifice formal mandantului sumele ce-i sunt datorite, cu invitaţiune de a i se face plata în termen de cinci *) zile şi cu prevestirea că, la caz de neplată, se va procede la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului.

Mandantul va putea face opoziţiune, citând pe mandatar înaintea judecăţei. Opoziţiunea va trebui să fie notificată mandatarului în termen de trei zile dela primirea notificaţiunei de către mandant.

Dacă mandantul nu are reşedinţa sau domiciliul ales în locul de reşedinţă al mandatarului, termenul pentru opoziţiune va fi de 10 zile, dacă mandantul domiciliază în circumscripţiunea unui tribunal limitrof; de 20 zile, dacă domiciliază în orice altă parte a ţărei; de două luni dacă domiciliază afară din România.

Dacă termenul a trecut sau opoziţiunea s'a respins, mandatarul poate, fără altă formalitate, să facă a se vinde lucrurile sus zise, conform dispoziţiunilor art. 68. (Com. 182 urm.; ital. 363).

*) In codul italian termenul e de trei zile.

Adnotații. — **1.** După art. 1533 c. civ. mandatul poate fi nu numai expres dar și tacit, atât în privința acceptărei cât și a conferirei lui. Mandatul tacit poate să rezulte din fapte sau acte cari îl dovedesc într'un mod neîndoelnic. Aprecierea întinderei unui asemenea mandat este o cestiune de fapt, lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Cas. III. — Dec. No. 25 din 2 Fevr. 1909. — *Bul.* pag. 203).

2. Dacă partea n'a făcut opoziție la ordonanța de scoatere în vânzare a mărfurilor, prin aceasta dânsa nu pierde dreptul rezultând din dispozițiunile art. 998 c. civ, de a intenta acțiune principală pentru daune, întrucât calea opoziției, departe de a creia o decădere pentru partea care n'a uzat de ea, este o înlesnire mai mult pentru parte, spre a evita vânzarea mărfurilor sale. (Cas. III. — Decizia No. 46 din 5 Febr. 1910. — *Bul.* pag. 289).

— Vezi și jurispr. de sub art. 386 și 387.

Art. 389. Dacă mai mulți mandatari sunt numiți prin același act, fără a se arăta că ei trebue să lucreze împreună, fiecare din ei poate lucra în lipsa celuilalt.

Dacă prin act se declară că mandatarii trebuesc să lucreze împreună și mandatul nu este primit de toți, acei ce acceptă se socotesc autorizați a'l îndeplini, când ar forma majoritatea celor numiți.

Co-mandatarii sunt responsabili solidar. (Com. 42, 143, 149; civ. 1543; ital. 364).

Art. 390. Afară de cazurile prevăzute de codicele civil, mandatul încetează:

1) Prin căsătoria femeei comerciantă ce a dat sau primit mandatul, dacă nu este autorizată a continua comerțul conform dispozițiunilor art. 15;

2) Prin revocarea autorizațiunei de a exercita comerțul, ce fusese acordată femeei măritate sau minorului cari au dat sau primit mandatul. (Com. 18; civ. 1552; ital. 365).

Art. 391. Mandantul sau mandatarul care, fără cauză justă, prin revocarea sau renunțarea sa, întrerupe executarea mandatului, răspunde de daune interese.

Dacă executarea mandatului este întreruptă prin moartea mandantului sau a mandatarului, retribuțiunea acestui din urmă se va determina după ceeace s'a executat, în proporțiune cu ceeace s'ar fi datorit pentru completa executare a mandatului. (Com. 119; civ. 998, 1084, 1522 urm., 1556; ital. 366).

Adnotații. — Dacă există o justă cauză de revocare a mandatului, mandatarul nu e în drept a cere daune interese și nici are a se plânge că revocarea mandatului s'a făcut fără intervenirea justiției. (Cas. III.—Dec. No. 34 din 17 Oct. 1905. — *Bul.* pag. 1328).

SECȚIUNEA II

Despre prepuși și reprezentanți

Art. 392. Prepus este acela care este însărcinat cu comerțul patronului său, fie în locul unde acesta îl exercită, fie în alt loc. (Ital. 367).

Art. 393. Patronul răspunde de faptele prepusului și de obligațiunile contractate de el, în limitele însărcinărei ce i-a dat.

Dacă sunt mai mulți patroni, fiecare din ei este solidar responsabil.

Dacă patronul este o societate comercială, responsabilitatea societarilor se regulează după natura societății. (Com. 42, 77, 396; civ. 1000. 1546, 1551; ital. 368).

Adnotații. — Soc. streine răspund de faptele și obligațiile reprezentanților lor, în limitele însărcinărilor ce le-au dat. (Cas. I.—Dec. No. 179 din 24 Aprilie 1901. — *Bul.* pag. 660).

Art. 394. Mandatul dat prepusului poate fi expres sau tacit.

Mandatul expres trebue să fie depus la tribunalul în a cărui jurisdicțiune prepusul are a îndeplini însărcinarea, spre a fi transcris în registrul destinat pentru aceasta și afipt conform dispozițiunilor art. 10.

Un extract al mandatului va fi publicat prin îngrijirea grefierului, în foaia anunciurilor judiciare a localității. Până la îndeplinirea formalităților de mai sus, se aplică dispozițiunile articolului următor. (Com. 395, 961; civ. 1533; ital. 369).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 388.

Art. 395. Față cu cei de al treilea, mandatul tacit al prepusului se socotește general, și coprinde toate actele necesare exercițiului comerțului pentru care este dat.

Patronul nu poate opune celor de al treilea vreo restricțiune a mandatului tacit, dacă nu probează că ei o cunoșteau în momentul contractărei obligațiunei. (Com. 375, 384, 394; civ. 1535 urm.; ital. 370).

Adnotații. — **1.** Când o parte, la interogator, recunoaște că o clauză a fost inserată în conosament, fără consimțimântul celeilalte, dar adaogă că acea clauză este uzuală și sub-înțeleasă în toate contractele, partea a doua nefiind decât o justificare a înserării clauzei, instanța de fond o poate înlătura, ca nefiind conexă cu faptul mărturisit, fondându-se pentru aceasta pe prezumțiuni care în materie comercială sunt în genere admisibile, fără a se putea susține că s'a violat principiul indivizibilității mărturisirii. (Cas. III.—Dec. No. 109 din 26 Martie 1907. — *Bul.* pag. 612).

2. Uzurile comerciale, oricât de vechi

şi constante ar fi, nu pot fi luate decât ca norme, după cari judecătorii pot aprecià buna credinţă a părţilor în executarea contractelor; dar nicăiri legea nu le impune cu putere de autoritate. Prin urmare, violarea acestor uzuri nu poate atrage casarea deciziunilor cari n'au ţinut seamă de dânsele, fiindcă menirea curţii de casaţie este de a menţine unitatea de interpretare a legilor şi uniformitatea de jurisprudenţă, în cazurile unde legea este obscură sau îndoioasă, iar nu de a cerceta şi de a da putere de lege uzurilor comerciale, cari pot varià după timpuri şi locuri. Astfel, nici un text de lege neimpunând părţilor obligaţiunea de a se supune Trib. arbitral din Brăila, instanţa de fond nu comite un exces de putere când respinge proba testimonială pentru a dovedì uzul de a recurge la un asemenea tribunal, pe care nici o lege nu-l autorizà de a funcţionà. (Cas. III.— Dec. No. 109 din 26 Martie 1907. — *Bul.* pag. 612).

3. Conosamentul nu poate avea tăria unui act autentic; el, fiind opera numai uneia din părţi, nu poate fi opus celeilalte, decât atunci când aceasta din urmă a acceptat expres sau tacit conţinutul lui. (Cas. III. — Dec. No. 109 din 26 Martie 1907.— *Bul.* pag. 612).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 277 şi art. 566).

Art. 396. Prepusul este totdeauna dator a trata în numele patronului şi să arate în subsemnătura sa, pe lângă numele şi pronumele său propriu, numele şi pronumele sau firma patronului cu menţiunea «prin procură», sau alta asemenea.

In lipsa unei asemenea declaraţiuni, prepusul se obligă personal; cei de al treilea însă pot exercita şi contra patronului acţiunile ce derivă din actele prepusului, privitoare la exerciţiul comerţului cu care acesta a fost însărcinat. (Com. 403; ital. 371).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art 277.

Art. 397. Prepusul nu poate, fără învoirea expresă a patronului, a face operaţiuni, nici a lua parte, în socoteala sa proprie sau a altuia, la alte negoţuri de natura aceluia cu care este însărcinat.

In caz contrariu, prepusul este responsabil de daune interese, şi patronul are încă dreptul de a reţine pentru sine foloasele ce ar rezulta din aceste operaţiuni. (Com. 112 urm., 116, 152, 525; civ. 1084 urm.; ital. 372).

Art. 398. Prepusul e responsabil solidar cu patronul de observarea dispoziţiunilor coprinse în titlurile III şi IV ale acestei cărţi, în ce priveşte comerţul cu care este însărcinat. (Com. 10 urm., 22 urm.; civ. 1039, 1041; ital. 374).

Art. 399. Revocarea mandatului expres trebue să fie făcută în aceleaşi forme cu care el a fost dat. (Civ. 1553 urm.; ital. 374).

Art. 400. Prepusul poate intenta orice acţiune şi a fi chemat în judecată în locul patronului pentru obligaţiunile contractate de dânsul, în exerciţiul comerţului cu care a fost însărcinat. (Com. 520, 898; ital. 375).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No 4 art. 70.

Art. 401. Dispoziţiunile acestei secţiuni se aplică reprezentanţilor caselor comerciale sau ai societăţilor străine, cari de obişnuit tratează sau încheie în ţară, în numele şi pe socoteala acestora, afacerile comerciale cu cari au fost însărcinaţi. (Com. 238; ital. 376).

Adnotaţii. — Reprezentanţii caselor comerciale tratează, în numele şi pe socoteala caselor ce reprezintă, afacerile comerciale cu care au fost însărcinaţi, şi deci hotărîrile judecătoreşti obţinute pentru aceste afaceri se execută în contra caselor comerciale, nu în contra averei personale a reprezentanţilor acelor case. (Cas. II. — Decizia 253 din 7 Oct. 1898. *Bul.* pag. 1212).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 4 art. 70 şi art. 393.

SECŢIUNEA III

Despre comişii călători pentru comerţ

Art. 402. Oricine trimite în altă localitate o persoană din serviciul său, autorizând-o cu scrisori, avizuri, circulări sau alte asemenea documente, ca să trateze sau să facă operaţiuni de ale comerţului său, rămâne obligat prin faptele contractate de această persoană, în marginele însărcinărei ce i-a dat. (Com. 393; civ. 1546; ital. 377).

Art. 403. Dispoziţiunile art. 396 se aplică comişilor călători; aceştia însă nu pot subscrie «prin procură», ci trebue numai să arate numele patronului lor. (Ital. 378).

SECŢIUNEA IV

Despre comişii pentru negoţ

Art. 404. Comişii pentru negoţ sunt prepuşi pentru vânzarea în detaliu a mărfurilor; ei au dreptul ca, în locul unde exercitează comerţul şi în momentul predărei, să ceară şi să încaseze preţul mărfurilor vândute, putând da pentru aceasta valabilă chitanţă în numele patronului lor.

Afară din magazin, ei nu pot cere plata creanţelor patronului, fără autorizaţie specială. (Com. 395; civ. 1535—1539; ital. 379).

CAPITOLUL II

Despre comision

Art. 405. Comisionul are de obiect tratarea de afaceri comerciale de către comisionar în socoteala comitentului.

Intre comitent şi comisionar există aceleaşi drepturi şi obligaţiuni ca între mandant şi mandatar, cu deosebirile stabilite prin articolele următoare. (Com. 3 urm., 374 urm.; civ. 1539 urm., 1546 urm.; 32 § 3 leg. 31 Iulie 1881; ital. 380).

Art. 406. Comisionarul este direct obligat către persoana cu care a contractat, ca şi cum afacerea ar fi fost a sa proprie.

Comitentul nu are acţiune în contra persoanelor cu cari a contractat comisionarul şi nici acestea nu au vreo acţiune în contra comitentului. (Ital. 381),

Adnotaţii. — Deşi după acest art., comisionarul este direct obligat către persoana cu care a contractat, ca şi cum afacerea ar fi fost a sa proprie, totuş, când se constată că contractul de vânzare nu s'a urmat între comisionar şi cumpărător, ci între reprezentantul vânzătorului şi cumpărător, acel reprezentant nu poate fi făcut răspunzător de viţiul lucrului vândut. (Cas. III. — Dec. No. 183 din 20 Iunie 1908. — *Bul.* pag. 1299).

Art. 407. Comisionarul trebue să ţie deosebite între dânsele şi chiar de ale sale proprii, lucrările *) diferiţilor comitenţi, şi să aibă în registrele sale partidă deosebită pentru fiecare operaţiune.

Dacă comisionarul are în contra aceleiaş persoane creanţe provenind din diferite operaţiuni făcute în comptul comitenţilor săi, sau din o operaţiune a sa proprie şi a altuia, el este dator a cere dela acel debitor un înscris deosebit pentru fiecare afacere, şi în caz de plată să arate în registrele sale persoana pentru care plata s'a făcut.

In lipsă de asemenea arătare, plata se va împărţi proporţional între fiecare creanţă. (Civ. 1113; ital. 382).

Art. 408. Operaţiunile făcute de comisionar cu violarea mandatului sau peste limitele sale rămân în sarcina sa, şi prin urmare:

1. Dacă a vândut cu preţ mai mic decât cel hotărât sau în lipsă mai mic decât cel curent, el este dator să plătească comitentului diferenţa, afară numai dacă nu ar proba că vânzarea cu preţul hotărât nu se putea face şi că vânzând astfel comitentul a fost scutit de pagubă;

*) Textul italian zice „lucrurile".

2. Dacă a cumpărat cu un preţ mai mare decât cel hotărât, comitentul poate refuza operaţiunea şi a o considera ca făcută în socoteala comisionarului, dacă acesta nu ar oferi să plătească diferenţa preţului;

3. Dacă lucrul cumpărat nu corespunde cu calitatea convenită, comitentul îl poate refuza. (Com. 40, 381; ital. 383).

Art. 409. Comisionarul care, fără autorizaţiunea comitentului, face înaintări de bani, vânzări sau alte operaţiuni pe credit, ia asupră-şi orice răspundere şi comitentul îi poate cere plata neîntârziată a creditelor făcute, cedându-i interesele şi foloasele ce ar rezulta din aceasta. (Ital. 384).

Art. 410. Comisionarul care vinde pe datorie este dator să arate comitentului în scrisoarea de aviz, persoana cumpărătorului şi termenul acordat; altminteri operaţiunea se presupune că s'a făcut pe bani gata; proba contrarie nu este admisă. (Civ. 1202; ital. 385).

Art. 411. Când comisionarul este însărcinat să vândă sau să cumpere cambii, obligaţiuni sau efecte ale Statului ori alte titluri de credit, circulând în comerţ, sau mărfuri, având preţ la bursă ori în piaţă, dacă comitentul nu a dispus într'altfel, el însuşi poate să-i procure pe preţul cerut *) ca vânzător, lucrurile ce trebuia să cumpere sau să reţină pentru sine după preţul curent, ca cumpărător, lucrurile ce trebuia să vândă în socoteala comitentului, deosebit de dreptul său la proviziune.

Dacă, în cazurile mai sus arătate, comisionarul, după îndeplinirea însărcinărei sale, nu face cunoscut comitentului persoana cu care a contractat, comitentul are dreptul să considere că cumpărarea sau vânzarea s'a făcut pe comptul său şi să ceară dela comisionar executarea contractului. (Com. 40, 374; ital. 386).

Art. 412. Comisionarul nu este răspunzător pentru îndeplinirea obligaţiunilor luate de către persoanele cu cari a contractat, afară de convenţiune contrarie.

Când comisionarul ia o asemenea răspundere, el este obligat personal, faţă de comitentul, pentru îndeplinirea obligaţiunilor rezultând din contract.

In acest caz, el are dreptul la proviziunea specială numită «pentru garanţie», «pentru credit». Această proviziune se stabileşte de părţi prin convenţiunea lor, iar în lipsă este lăsată la aprecierea judecăţei. (Com. 386; ital. 387).

*) Trebuia să se zică „preţul curent", despre care este vorba în acest articol şi după cum e şi în codul italian.

TITLUL XII

DESPRE CONTRACTUL DE TRANSPORT

Art. 413. Contractul de transport are loc între expeditor sau acela care dă însărcinarea pentru transportul unui lucru şi întreprinzătorul care se obligă a-l face în numele său propriu şi în socoteala altuia, ori între unul dintre aceştia şi cărăuşul ce se însărcinează a-l face.

Se numeşte «cărăuş» persoana care îşi ia însărcinarea ca într'un mod oarecare să transporte, sau să facă a se transporta, un obiect oarecare.

Obligaţiunile între expeditor şi*) întreprinzătorul de transporturi pe apă şi căpitan sau patron, sunt regulate prin dispoziţiunile prevăzute în cartea II a acestei codice. (Com. 557 urm.; ital. 388).

Adnotaţii. — **1.** Contractul de transport este un contract consensual, nu un contract literal sau solemn. (Cas. II. — Dec. 178 din 1 Iulie 1999. *Bul.* p. 878).

2. In materie de transport, orice cerere de despăgubire are a fi îndreptată contra primului sau ultimului cărăuş, având facultatea cărăuşul chemat a răspunde de fapte ce nu sunt ale sale, de a chema în garanţie pe cărăuşul care l'a precedat imediat, sau pe cel intermediator răspunzător de pagubă. Astfel, când un comerciant din ţară comandă marfă în străinătate, şi contractează cu un întreprinzător de transporturi din acea localitate să-i expedieze şi transporte marfă la adresa sa în ţară, şi acest întreprinzător o trimite prin intermediul şi altor întreprinzători de transporturi, în loc să expedieze direct la adresa cumpărătorului; dacă vreunul din aceşti expeditori intermediari face o declaraţie mincinoasă în privinţa felului mărfei, expunând pe cumpărător să plătească o supra-taxă şi amendă, cumpărătorul este în drept a chema în judecată pe ultimul expeditor pentru a-i cere despăgubiri, pentrucă expedierea mărfei şi prin mijlocirea altor persoane şi prin efectuarea a mai multor scrisori de trăsură nu poate schimba întru nimic caracterul contractului, adică de a fi un contract unic, întrucât intenţiunea cumpărătorului a fost la început de a i se trimite direct marfa cumpărată pe numele său propriu şi acest contract nu poate fi schimbat fără ştirea sa. (Cas. II. — Dec. 269 din 23 Noembrie 1900.—*Bul.* p. 1405).

3. Cărăuşi nu se numesc numai persoanele acelea care'şi iau însărcinarea ca într'un mod oarecare să transporte o marfă, ci şi aceia care fac ca marfă să fie transportată, precum sunt întreprinzătorii de transporturi. (Cas. II. — Dec. 269 din 23 Noembrie 1900.—*Bul.* p. 1405).

4. Obligaţiunile reciproce ce rezultă din contractul de transport între expeditor şi cărăuş se mărginesc numai la obiectele predate de expeditor şi primite de cărăuş, cu însărcinare pentru transport, iar nu şi pentru alte obiecte, cari din eroare s'ar fi predat şi primit, fără nici o comandă şi formalitate de transport. Prin urmare, dacă din eroare s'a predat cărăuşului de către expeditor marfă mai multă decât aceea ce trebuia expediată, cărăuşul nu e dator să transporte acele obiecte şi e dator a le restitui proprietarului, bine înţeles cu rezerva de a i se plăti cheltuelile pentru păstrarea obiectelor, iar în caz de a nu le putea restitui, devine dator de a plăti valoarea lor. (Cas. III.—Decizia No. 84 din 24 Martie 1908. — *Bul.* pag. 605).

5. Cel ce ia însărcinarea de a transporta mărfuri şi le transportă el însuşi este un cărăuş şi acţiunea sa pentru plata preţului transportărei nu poate fi considerată ca derivând dintr'un contract de transport şi, deci, nu se prescrie prin termenele prevăzute de art. 948. (Cas. II.—Decizia 120 din 27 Mai 1896.—*Bul.* pag. 912).

*) Trebuia să se zică „sau", cum e şi în codul italian.

Art. 414. Expeditorul trebue să dea cărăuşului care i-ar face cerere o scrisoare de cărat.

Scrisoarea de cărat poate să fie la ordin sau la purtător.

Forma şi efectele girului scrisoarei de cărat sunt regulate prin dispoziţiunile titlului IX din această carte. (Com. 277 urm., 415, 565 urm.; 17 § 2 legea 31 Iulie 1881; ital. 389).

Adnotaţii. — Scrisoarea de cărăuş ce are a da expeditorul cărăuşului servă a constata şi dovedi contractul de transport încheiat, dar codul de comerţ nu cere, pentru validitatea contractului de transport, facerea şi darea scrisorii de cărăuş; art. 414 prevede că o asemenea scrisoare se dă, dacă cărăuşul o cere expeditorului. Prin urmare, contractul de transport putându-se încheia şi fără scrisoarea de cărăuş, existenţa lui, ca a oricărui contract comercial, se poate dovedi cu martori, conform art. 46 c. com. (Cas. II. — Dec. No. 34 din 20 Ianuarie 1904. — *Bul.* pag. 81).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art. 413.

Art. 415. Scrisoarea de cărat trebue să fie datată, subscrisă de expeditor şi să coprindă:

1. Natura, greutatea, măsura sau numărul lucrurilor de transportat şi dacă lucrurile sunt în lăzi sau pachete şi calitatea acestora, numărul şi sigiliile sau mărcile puse pe dânsele;

2. Numele expeditorului şi locuinţa sa;

3. Numele şi locuinţa cărăuşului;

4. Locul de destinaţiune şi persoana destinatarului, cu arătare dacă scrisoarea de cărat este la ordin sau la purtător;

5. Portul sau preţul transportului şi sumele datorite cărăuşului pentru expediţiune, adăogându-se cheltuelile anticipate sau de provizion;

6. Timpul în care trebue să fie făcut transportul sau, când transportul are loc pe calea ferată, dacă trebue făcut cu mare sau mică iuţeală;

7. Celelalte stipulaţiuni asupra cărora părţile s'au înţeles.

Expeditorul se poate desemna el însuş ca destinatar. (Com. 57, 565; ital. 390).

Adnotaţii. — Prin nici un text de lege sau regulament nu se prevede că expresiunea „retour gout" scrisă şi invocată de către un expeditor pentru cazul de mapoerea obi ctelor dela locul de destinaţie la acel de expediere, ar avea de efect scutirea de vamă şi alte cheltueli de magazinaj, pentru primirea înapoi a acelor obiecte. (Cas. III. — Decizia No. 217 din 24 Oct. 1906.—*Bul.* pag. 1708).

Art. 416. Expeditorul este dator a încredinţa căräuşului actele de vamă sau altele ce ar fi de trebuinţă; el este răspunzător de coprinsul şi regularitatea lor. (Com. 566; ital. 391).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 413.

Art. 417. Căräuşul va da expeditorului, când acesta i-ar cere, un exemplar al scrisoarii de cărat, subscris de dânsul.

Dacă scrisoarea de cărat e la ordin sau la purtător, girul sau remiterea exemplarului semnat de căräuş, transferă posesiunea lucrurilor transportate.

Convenţiunile necoprinse în scrisoarea de cărat nu au nici o tărie, faţă cu destinatarul sau posesorul exemplarului scrisoarei de cărat la ordin sau la purtător, ce a fost subscris de căräuş. (Com. 277, 566; ital. 392).

Adnotaţii. — Administraţia C. F. pentru transporturi de lucruri fragile şi cari se strică uşor poate stipula ca perderile sau stricăciunea să privească pe expeditor, afară numai dacă nu e culpă vădită din parte-i, iar stipulaţiunile cari ar mărgini răspunderile stabilite prin art. 417 şi urm. sunt nule, afară numai de cazul când printr'un tarif special s'ar stabili ca preţul transportului să fie mai mic. (Cas. III. — Dec. No. 167 din 10 Iunie 1908. *Bul.* pag. 1261).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1 art. 413.

Art. 418. Dacă căräuşul primeşte lucrurile de transportat fără nici o rezervă, se presupune că ele nu prezintă viţii aparente de îmbalotare. (Civ. 1202; ital. 393).

Adnotaţii. — Căräuşul nefiind răspunzător de perderea sau stricăciunea lucrurilor ce i'au fost încredinţate spre transport, când probează că această perdere sau stricăciune a provenit din faptul expeditorului, urmează de aci că dovada cu martori propusă de direcţia c. f. r. spre a dovedi că ambalotarea în saci a mărfei expediate nu era potrivită cu natura ei, şi numai din această cauză a provenit stricăciunea, este admisibilă, spre a scăpa de daunele interese ce i se pretind la expeditor. (Cas II. Decizia 438 din 19 Decembrie 1894. — *Bul.* pag. 1298).

Art. 419. Căräuşul este dator să facă expediţiunea lucrurilor de transportat după ordinea în care le-a primit, afară dacă, prin natura lor, din cauza destinaţiunei ce acele lucruri au, sau pentru alte cuvinte, nu ar trebui să se urmeze într'altfel, sau dacă nu ar fi împedicat de vre-un caz fortuit sau forţă majoră. (Ital. 394).

Adnotaţii. — Căräuşul e dator să facă expediţiunea lucrurilor de transport după ordinul în care le-a primit, de unde urmează că c. f. sunt răspunzătoare de pagubele ce cauzează proprietarului mărfurilor prin faptul că, în loc de a le expedia cu mare viteză, conform înţelegere stipulate, le-a trimes cu mica viteză, din care cauză mărfurile s'au stricat, prin întârzierea transportărei lor la destinaţiune. (Cas. II.—Decizia 407 din 31 Oct. 1894. — *Bul.* pag. 1017)

Art. 420. Dacă din caz fortuit sau forţă majoră, transportul este împedicat sau peste măsură întârziat, căräuşul trebue să încunoştiinţeze îndată pe expeditor, care are facultatea de a rezilia contractul, plătind numai cheltuelile făcute de căräuş, şi dacă împiedicarea are loc în timpul efectuărei transportului, căräuşul are încă dreptul la plata portului, în proporţiune cu drumul făcut. In amândouă cazurile se va înapoia căräuşului exemplarul scrisoarei de cărat la ordin sau la purtător, pe care l'a subscris. (Com. 561 urm.; ital. 395).

Art. 421. Expeditorul are dreptul de a suspenda transportul şi de a cere restituirea lucrurilor transportate, sau predarea lor unei alte persoane decât aceea arătată în scrisoarea de cărat, ori va dispune cum va crede de cuviinţă; dar este dator a plăti căräuşului cheltuelile făcute şi pagubele directe şi imediate rezultând din executarea acestui contra-ordin.

Obligaţiunea căräuşului de a executa ordinul expeditorului încetează din momentul în care, lucrurile fiind ajunse la locul de destinaţiune, persoana căreia îi sunt destinate şi care posedă actele necesare a făcut cererea de predare căräuşului, sau din momentul în care acesta i-a remis scrisoarea de cărat. In aceste cazuri numai destinatarul lucrurilor transportate are facultatea de a dispune de dânsele.

Dacă scrisoarea de cărat este la ordin sau la purtător, dreptul arătat în prima parte a acestui articol este al celui ce posedă exemplarul scrisoarei de cărat, subscris de căräuş. Căräuşul primind contra-ordin, are dreptul să ceară restituirea exemplarului sus zis sau, dacă destinaţiunea lucrurilor de transportat s'a schimbat, el poate pretinde o nouă scrisoare de cărat. (Civ. 998, 1081 urm., ital. 396).

Adnotaţii. — **I.** Părţile contractante într'un contract de transport pot, conform art. 439 c. com., şi art. 70 alin. ultim, din regulamentul c. f. r., să prevadă o clauză penală pentru întârzierea predărei, în care caz nu se cere ca paguba să se probeze, şi singura condiţiune pentru validitatea unei asemenea clauze este

ca să fie înscrisă în litere la locul anume arătat în scrisoarea de trăsură, şi dacă această indemnitate dacă nu este cerută de expeditor, poate fi cerută şi de destinatar, dacă clauza a fost stipulată în interesul lui. (Cas. II. — Decizia 124 din 5 Mai 1898. — *Bul.* pag. 758.)

2. Direcţiunea generală a C. F. R. primind spre expediere o marfă trimisă unei persoane contra ramburs şi predând acestei persoane marfa, deşi a refuzat a plăti rambursul, în loc să înapoeze marfa expeditorului, prin aceasta direcţiunea este în culpă şi deci responsabilă de prejudiciul cauzat expeditorului acelei mărfi. In acest caz însă dacă direcţia este chemată în judecată de către expeditorul mărfei, dânsa este in drept a chema în garanţie pe primitorul mărfei care a primit-o fără a achita costul ei şi cum instanţele de fond, pentru o bună judecare a proceselor, sunt obligate a judeca simultaneu toate cestiunile relative la o acţiune, judecata trebue să se pronunţe asupra acestei chemări în garanţie, neputând refuza această chemare în garanţie, spre a trimite pe direcţie să se judece pe cale principală, printr'un deosebit proces cu cel ce a primit marfa fără să achite rambursul. (Cas. secţ vac. Dec. No. 215 din 4 Iulie 1901. — *Bul.* pag. 1094).

Art. 422. Termenul predării lucrurilor transportate se hotăreşte prin învoirea părţilor. In lipsă, el este lăsat la aprecierea judecăţei. (Ital. 397).

Art. 423. Căraşul este răspunzător de faptele subordinaţilor săi, de ale tuturor căraşilor succesivi şi de ale oricărei alte persoane căreia dânsul i-a încredinţat facerea transportului. (Civ. 1000, 1473, 1624; ital. 398).

Art. 424. Diferiţi căraşi au dreptul de a face să se declare, pe scrisoarea de cărat sau într'altfel, starea în care se află lucrurile ce se transportă în momentul când ele le sunt încredinţate.

In lipsa unei asemenea declaraţiuni, se presupune că ei au primit lucrurile în bună stare şi conform cu arătările coprinse în scrisoarea de cărat. (Civ. 1202; ital. 399).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 418.

Art. 425. Căraşul este răspunzător de perderea sau stricăciunea lucrurilor ce i-au fost încredinţate spre transport, din momentul în care le primeşte până la acela al predării lor destinatarului, afară dacă nu probează că perderea sau stricăciunea au provenit din caz fortuit sau din forţă majoră, din chiar vitiul propriu al lucrurilor sau din natura lor, din faptul expeditorului sau din acel al destinatarului. (Cov. 379, 508, 956; civ. 998, 1081 urm., 1156, 1474 urm.; ital. 400).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 19, art. 46 şi art. 418).

Art. 426. Dacă sunt de transportat lucruri fragile sau cari se strică uşor, animale sau lucruri pentru cari transportul urmează să fie făcut în anume condiţiuni, administraţiunile căilor ferate pot stipula ca perderea sau stricăciunea să se presupună ca provenită din vitiul lucrurilor transportate, din cauza naturei lor, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului, afară numai dacă ele sunt în culpă văditä. (Ital. 401).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 417.

Art. 427. Stricăciunile se vor proba conform dispoziţiunilor art. 71, şi expeditorul, posesorul scrisoarei de cărat sau destinatarul, după distincţiunile prevăzute în art. 421, poate fi autorizat de către justiţie să ceară predarea lucrurilor transportate, cu sau fără cauţiune. (Com. 414, 415; civ. 1675 urm.; ital. 402).

Art. 428. In caz de întârziere în efectuarea transportului peste termenul stabilit prin art. 422, căraşul perde o parte din preţul transportului, în proporţiune cu durata întârzierei şi pierde întreg preţul transportului, dacă întârzierea a durat îndoit de timpul hotărît pentru facerea transportului, afară de pagubele mai mari de cari este răspunzător dacă s'ar proba că ele au provenit din această cauză.

Căraşul nu este responsabil de întârziere, dacă probează că ea a provenit din caz fortuit sau forţă majoră, sau din faptul expeditorului or al destinatarului.

Lipsa mijloacelor îndestulătoare de transport nu ajunge pentru a justifica întârzierea. (Com. 579 urm.; civ. 1082 urm.; ital. 403).

Adnotaţii. — Deşi e adevărat că expeditorul are un drept de retenţiune asupra mărfurilor transportate până ce destinatarul îi va plăti costul transportului, acest drept însă nu-l poate exercita pentru o creanţă care derivă din transportul anterior al altor mărfuri, sub pedeapsă de daune-interese. (Cas. II.—Decizia 80 din 3 Aprilie 1896. — *Bul.* pag. 719).

Art. 429. Căraşul îşi poate mărgini răspunderea până la concurenţa unei sume de atât la sută pentru lucrurile cari, prin natura lor, sunt supuse în timpul transportului la o micşorare în greutate sau în măsură. Această sumă trebue să fie hotărîtă mai dinainte şi specificată pentru fiecare ladă sau colet, dacă lucrurile sunt împărţite în lăzi sau colete.

Căraşul nu poate beneficia de convenţiunea prin care dânsul şi-a mărginit răspunderea, dacă expeditorul sau destinatarul probează că micşorarea nu a provenit din natura lucrurilor, sau dacă probează că, după împrejurările ce au avut loc, mic-

şorarea nu putea ajunge la aceea hotărâtă de părţi. (Ital. 404).

Art. 430. Paguba provenită prin perdere sau stricăciune se calculează după preţul curent al lucrurilor transportate la locul şi în timpul predării. Preţul curent se stabileşte după dispoziţiunile art. 40, scăzându-se cheltuelile ce în totdeauna se fac în caz de perdere sau stricăciune.

Dacă paguba este cauzată prin dol sau neglijenţă vădită, cuantumul despăgubirei se determină după dispoziţiunile art. 1084 şi 1086 din codicele civil.

In caz de perdere a obiectelor unui călător predate căraşului fără arătarea conţinutului, cuantumul despăgubirei se determină după împrejurările particulare ale faptului. (Ital. 405).

Art. 431. Căraşul nu răspunde de lucrurile preţioase, bani şi titluri ce nu i-au fost declarate, şi în caz de perdere sau stricăciune nu este răspunzător decât de valoarea arătată. (Com. 508; ital. 406).

Art. 432. După ajungerea lucrurilor transportate, sau după trecerea zilei în care ele trebuiau să ajungă la locul de destinaţiune, destinatarul poate exercita toate drepturile derivând din contractul de transport, precum şi acţiunile de despăgubire; din acel moment el poate pretinde predarea chiar a lucrurilor şi a scrisoarei de cărat. (Com. 899, 956; ital. 407).

Adnotaţii. — După sosirea bunurilor transportate, sau după trecerea zilei în ele trebuiau să ajungă la locul de destinaţiune, destinatarul poate exercita toate drepturile derivând din contractul de transport, precum şi acţiunile de despăgubire. (Cas. II. — Dec. 178 din 1 Iulie 1899. — *Bul.* pag. 878).

Art. 433. Căraşul nu este obligat să predea lucrurile transportate, până când persoana ce se prezintă a le primi nu-şi îndeplineşte obligaţiunile.

In caz de neînţelegere, dacă destinatarul plăteşte suma ce crede că datoreşte, şi depune în acelaş timp şi diferenţa până la suma pretinsă de căraş, acesta este dator a-i preda lucrurile transportate.

Dacă scrisoarea de cărat e la ordin sau la purtător, căraşul se poate opune ca să facă predarea, până la restituirea exemplarului subscris de dânsul. (Com. 589; ital. 408).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 428.

Art. 434. Destinatarul are dreptul să verifice eu cheltuiala sa, în momentul predării, starea în care se află lucrurile transportate, deşi ele n'ar prezinta încă semne exterioare de stricăciune.

Destinatarul care primeşte lucrurile e obligat să plătească ceeace se datoreşte pentru transport după scrisoarea de cărat, precum şi toate celelalte cheltueli. (Ital. 409).

Adnotaţii. — **1.** Destinatarul, care primeşte lucrurile ce-i sunt adresate, trebue să plătească preţul transportului, după scrisoarea de cărat, precum şi celelalte cheltueli, fie că el primeşte acele lucruri pe socoteala sa personală, fie că lucrează ca mandatar, în comptul altei persoane. Prin urmare, armatorul este în tot dreptul să dirige acţiunea sa relativă la aceste plăţi contra destinatarului personal. (Cas. II.—Decizia 195 din 16 Noembrie 1893. *Bul.* pag. 1050).

2. Dacă în principiu încărcătorul e dator a plăti navlul, în lipsa însă a unei stipulaţiuni în această privinţă în poliţa de încărcare, căpitanul vasului e în drept a primi plata preţului dela primitorul mărfei. Şi împrejurarea că legea acordă căpitanului vasului un drept de privilegiu asupra mărfei pentru plata transportului cât timp ea se deţine pe vapor, nu-i ia dreptul de a avea o acţiune personală pentru acea plată în contra primitorului în caz când i-a predat marfa. (Cas. II.— Decizia 1 din 8 Ianuarie 1896. — *Bul.* pag. 59).

3. Predătorul având a răspunde de neexactitatea declaraţiunei din scrisoarea de trăsură, şi de toate consecinţele declaraţiunei sale, destinatarul n'are a plăti alte taxe decât acelea din scrisoarea de trăsură, şi aceasta se dovedeşte şi prin art. 434 c. com., care obligă pe destinatarul care primeşte lucrurile a plăti ceea ce se datoreşte pentru transport după scrisoarea de cărat. (Cas. II. — Decizia 190 din 23 Iunie 1898.—*Bul.* pag. 972).

Art. 435. Dacă căraşul predă lucrurile transportate, fără a arăta sumele ce i se datoresc lui, căraşilor anteriori sau expeditorului, sau fără a pretinde depunerea sumei asupra căreia există neînţelegere, perde dreptul de regres şi rămâne răspunzător către expeditori şi căraşii anteriori pentru sumele ce li se cuvenea; are însă acţiune contra destinatarului. (Ital. 410).

Art. 436. Orice cerere de despăgubire trebue îndreptată contra primului sau ultimului căraş. Se poate îndrepta şi contra căraşului intermediar, când s'ar proba că paguba s'a cauzat în timpul când acesta a făcut transportul.

Orice căraş chemat a răspunde de fapte cari nu sunt ale sale, are facultatea a chema în garanţie sau pe căraşul care l'a precedat imediat, sau pe căraşul intermediar răspunzător de pagubă, după dispoziţiunile stabilite mai sus. (Ital. 411).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 şi 3, art. 413.

Art. 437. Pentru toate creanţele rezultând din contractul de transport, căraşul are privilegiu asupra lucrurilor transportate până la predarea lor destinatarului.

Dacă sunt mai mulţi cărăuşi, cel din urmă dintre ei exercită drepturile celor anteriori. (Com. 683, civ. 1730, 1733; ital. 412).

Adnotaţii. — Pentru un rest de plată ce ar fi rămas dintr'un transport destinatarului, cărăuşul nu poate exercita privilegiul său asupra mărfurilor din transporturile ulterioare. (Cas. III.—Dec. No. 46 din 5 Febr. 1910. — *Bul.* pag. 289).

Art. 438. Dacă nu se găseşte destinatarul, sau se iveşte neînţelegere în privinţa primirei lucrurilor transportate, preşedintele tribunalului respectiv, sau judecătorul de ocol poate ordona depunerea sau sechestrul acelor lucruri. Poate asemenea face a se verifica starea în care se află lucrurile, şi să ordone vânzarea lor până la concurenţa sumelor datorite cărăuşului, observându-se formele prevăzute de art. 71.

Dacă nu e nici o contestaţiune, cărăuşul, pentru a obţine plata ce i se datoreşte, se va conforma dispoziţiunilor art. 388. (Com. 567, 589 urm.; ital. 413).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 437.

Art. 439. Dacă în contractul de transport a fost prevăzută vre-o clauză penală pentru neîndeplinire sau întârziere a predărei, se poate cere şi executarea transportului şi clauza penală.

Pentru plata clauzei penale nu se cere ca paguba să se probeze.

Când s'ar dovedi că paguba suferită este mai mare decât clauza penală, se poate cere diferenţa.

Clauza penală nu poate să aibă loc când, în cazurile prevăzute de art. 425 şi 428, cărăuşul nu este supus la răspundere. (Civ. 1066, 1069; leg. 20 Febr. 1879; ital. 414).

Adnotaţii. — Dacă prin contractul de transport s'a prevăzut vreo clauză penală pentru neîndeplinirea sau întârzierea predărei, nu este nevoe să se probeze paguba, pentru a se putea cere plata acelei clauze. (Cas. III. — Decizia No. 14 din 21 Ianuarie 1908.—*Bul.* pag. 166).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art. 421.

Art. 440. Plata portului şi primirea fără rezervă a lucrurilor transportate, chiar când plata portului ar fi fost făcută înainte, sting orice acţiune contra cărăuşului.

Cu toate acestea acţiunea contra cărăuşului, pentru perderea parţială sau stricăciunea ce nu se putea cunoaşte în momentul predărei, subsistă şi după plata portului şi primirea lucrurilor transportate, dacă se dovedeşte că perderea sau stricăciunea a avut loc între darea lucrului în primirea cărăuşului şi predarea făcută de acesta, cu condiţiune însă ca cererea pentru

verificare să fie făcută îndată după ce se va fi descoperit paguba, şi nu mai târziu decât cinci *) zile după primirea lucrurilor de către destinatar. (Com. 564, 671; civ. 1167; ital. 415).

Adnotaţii. — **1.** In materie comercială, proba cu martori este în general admisibilă. (Cas. II.—Decizia 104 din 14 Mai 1896 — *Bul.* pag. 894).

2. Aceluia care depune mărfuri la căile ferate spre a fi transportate şi plăteşte întreg preţul transportului cerut de direcţiunea căilor ferate, cu rezerva însă de a reclama ceeace a plătit mai mult ca preţ peste tariful cuvenit, nu i se pot aplica, când reclamă, dispoziţiile acestui art., întrucât acest articol prevede cauzele când s'ar cauza pagube prin stricăciuni sau perderi parţiale ocazionate cu transportarea mărfurilor, şi când plata preţului s'a făcut fără rezervă. (Cas. II. — Dec. 104 din 14 Mai 1896. — *Bul.* pag. 894).

3. Acest art. se aplică numai la acţiunea contra cărăuşului în caz de perdere sau stricăciune a obiectelor transportate, iar nu şi când se cere despăgubire dela cărăuş, pentru întârzierea adusă în transportul mărfei. (Cas. III. — Decizia No. 14 din 21 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 166).

Art. 441. Orice stipulaţiuni cari ar exclude sau ar mărgini, în transporturile pe calea ferată, obligaţiunile şi răspunderile stabilite prin art. 417, 418, 419, 425, 427, 428, 429, 430, 432, 433, 436 şi 440, sunt nule şi de nul efect, chiar dacă ar fi fost permise prin regulamente generale sau particulare, afară numai de cazul când prin tarife speciale s'ar stabili ca preţul transportului să fie mai mic decât acela coprins în tarifele ordinare. (Com. 962; ital. 416).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 417.

TITLUL XIII

DESPRE CONTRACTUL DE ASIGURARE

CAPITOLUL I

Dispoziţiuni generale

Art. 442. Asigurarea este un contract prin care asigurătorul se obligă ca, drept o primă, să despăgubească pe asigurat de perderile sau daunele ce acesta ar încerca din oarecari întâmplări fortuite ori de forţă majoră, sau a plăti o sumă de bani după durata sau oarecari întâmplări ce ar avea loc în viaţa uneia sau mai multor persoane. (Com. 1635, § 1; ital. 417).

Adnotaţii. — **1.** Orice asigurare în profitul unei terţe persoane, fie că acea persoană este sau nu desemnată nominal constitue şi un act juridic de o natură

*) Codul italian acordă un termen de şeapte zile.

particulară, prin care contractantul dă fără să primească nimic, iar beneficiarul primeşte fără să dea nimic; acest act constitue evident o liberalitate, în sensul larg al cuvântului, de oarece intenţiunea contractantului în momentul contractărei asigurărei pentru o terţă persoană este desigur de a gratifica pe acea persoană, aşa că această liberalitate, subordonată la o serie de condiţiuni, intră fără îndoală în prevederile art. 46 din legea timbrului, ai cărei termeni sunt generici şi este supusă la taxa de înregistrare. (Cas. I —Decizia No. 285 din 7 Iunie 1905. — *Bul.* pag 824).

2. Orice asigurare în profitul unei terţe persoane, fie sau nu desemnată nominal, conţine şi un act juridic de o natură particulară, prin care contractantul dă, fără să primească nimic, iar beneficiarul asigurărei primeşte, fără să dea nimic, care constite evident o liberalitate în sensul larg al cuvântului, subordonată la o serie de condiţiuni şi care intră fără îndoială, în prevederile art. 46 din legea timbrului ai cărui termeni: „şi orice alte liberalităţi între vii" sunt destul de generici. Aceasta fiind adevărata natură a actului de care este chemat să profite beneficiarul la moartea contractantului, tribunalul care apără pe beneficiar de taxa de înregistrare, violează art. 46 din legea timbrului şi dă o greşită interpretare art. 442, 467 şi 473 din c. com. (Cas. I — Decizia No. 290 din 8 Iunie 1905. — *Bul.* pag. 829).

3. Contractul intervenit între o persoană şi soc. de asigurare „Dacia-România", prin care această soc. s'a obligat a plăti celei dintâi o primă anuală de.... pentru asigurarea unui capital fix de ... destinat a fi plătit fiicei sale de către soc. dacă va trăi până la etatea de 21 ani, iar în caz contrar să-i restitue primele plătite, un asemenea contract intră în prevederile art. 473, şi face parte din sfera operaţiunilor şi întreprinderilor ce fac obiectul acestei soc. potrivit statutelor ei şi legii comerciale, astfel că, dacă acea persoană nu plăteşte primele decât numai 2 ani dela data asigurării, lăsând să treacă şi termenul de 30 zile, prevăzute în condiţiunile asigurării, Curtea de apel violează art. citate şi comite exces de putere, când decide că sumele plătite ca sume de asigurare sunt deţinute fără cauză de soc, obligând-o la restituirea lor. (Cas. III. — Decizia 280 din 23 Mai 1912, dată după divergenţă).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 4, art 273.

4. Contractul prin care o societate de asigurare se obligă, în schimbul unei prime, să plătească un capital fix, la o epocă determinată, dacă beneficiarul va fi în viaţă, la acea epocă, constitue contractul de asigurare, pentru caz de viaţă, care este prevăzut şi reglementat de codul nostru comercial şi în care se cuprinde riscul cerut de art 441 c. com., pentru valabila formare a contractului de asigurare. (Cas. secţiuni unite, decizia No. 11 din 14 Nov. 1913. „Jurispr. Rom." pag 86 din 1914).

Art. 443. Asigurările maritime sunt în special regulate prin dispoziţiunile prevăzute în cartea II a acestui codice. (Com. 616 urm.; ital. 418).

Art. 444. Societăţile de asigurare mutuală, regulate prin dispoziţiunile titlului VIII, sunt supuse şi regulilor coprinse în titlul prezent, întrucât acestea nu sunt incompatibile cu natura lor specială. (Com. 257 urm.; ital. 419).

Art. 445. Contractul de asigurare se va face prin act scris. Poliţa de asigurare va fi datată şi va arăta:

1. Persoana asiguratului şi reşedinţa sau domiciliul său;
2. Persoana asigurătorului şi reşedinţa sau domiciliul său;
3. Obiectul asigurărei;
4. Suma asigurată;
5. Prima de asigurare;
6. Riscurile ce asigurătorul ia asupra-şi şi timpul de când aceste riscuri încep şi când se sfârşesc. (Com. 55, 57, 467, 472; 26 § 2 leg. 31 Iul. 1881; ital. 420).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. No. 4 de sub art. 442.

Art. 446. Dacă prin poliţă nu se declară pentru cine anume s'a contractat asigurarea, ea se socoteşte contractată pe seama celui ce o face. (Ital. 421).

Art. 447. Asigurătorul poate, la rândul său, să facă să se asigure de către un altul lucrurile ce şi el a asigurat.

Asiguratul poate să asigure prima de asigurare.

Cesiunea drepturilor asiguratului, faţă cu asigurătorul, se face transferând poliţa printr'o declaraţiune subscrisă de cedant şi de cesionar; faţă cu cei de al treilea, ea nu are tărie dacă nu s'a notificat asigurătorului sau acceptat de acesta prin act scris. (Civ, 1393; 19 § 6, 25 § 2 leg. 31 Iul. 1881; ital. 422).

CAPITOLUL II

Despre asigurarea în contra daunelor

SECŢIUNEA I

Dispoziţiuni generale

Art. 448. Asigurarea se poate face nu numai de proprietar, dar şi de creditorul care are vre-un privilegiu sau o ipotecă asupra lucrului, şi în general de oricine are un interes invederat şi legitim sau veri-o răspundere pentru conservarea lucrului. (Com. 473; civ. 1721; ital. 423).

Art. 449. Asigurarea contra daunelor poate fi făcută pentru întreaga valoare a lucrului, pentru o parte a valoarei sau pentru o sumă determinată.

Asigurarea se poate face asemenea asupra unei oarecare părţi a lucrului, asupra mai multor lucruri deodată sau deosebite, sau asupra unei universalităţi de lucruri.

Pot fi asigurate câştigurile ce se speră şi fructele neculese, în cazurile prevăzute de lege. (Com. 470 urm.; 606; ital. 424).

Art. 450. Dacă asigurarea contra daunelor nu acoperă decât o parte din valoarea lucrului asigurat, asiguratul suferă o parte proporţională din daunele şi perderile încercate. (Ital. 425).

Art. 451. Lucrurile asigurate pentru întreaga lor valoare nu pot fi din nou asigurate pentru acelaş timp şi pentru aceleaşi riscuri.

Cu toate acestea, a doua asigurare este valabilă:

1. Dacă este subordonată nulităţei primei asigurări sau insolvabilităţii totale sau parţiale a primului asigurător;

2. Dacă drepturile rezultând din prima asigurare s'au cedat celui de al doilea asigurător, sau dacă s'a renunţat la primul asigurător. (Com. 620; ital. 462).

Art. 452. Dacă prin cel dintâi contract nu s'a acoperit întreaga valoare a lucrurilor asigurate, asigurătorii posteriori răspund de restul valoarei după ordinea datei contractelor.

Toate asigurările contractate în aceiaş zi se consideră ca făcute în acelaş timp şi sunt valabile, până la concurenţa valoarei întregi, în proporţiune cu suma asigurată de fiecare din ele. (Civ. 1202, 1779; ital. 427).

Art. 453. Asigurarea pentru o sumă mai mare decât valoarea lucrurilor asigurate, nu foloseşte asiguratului dacă a fost dol sau fraudă din partea sa; iar asigurătorul de bună credinţă are dreptul la primă.

Dacă nu a fost dol nici fraudă din partea asiguratului, asigurarea este valabilă până la concurenţa valorei lucrurilor asigurate; asiguratul nu este ţinut a plăti prima pentru cât a declarat mai mult, însă este dator o indemnitate egală cu jumătatea primei şi nu mai mare decât jumătate la sută din suma asigurată. (Com. 606, 624; civ. 960, 999; ital. 428).

Art. 454. Orice declaraţiune falsă sau greşită, orice ascundere de împrejurări sau fapte cunoscute asiguratului, dau loc la nulitatea asigurărei, când declaraţiunea sau ascunderea ar fi fost de aşa natură că asigurătorul, dacă ar fi cunoscut adevărata stare a lucrurilor, nu ar fi încheiat contractul sau nu l'ar fi făcut în aceleaşi condiţiuni.

Asigurarea este nulă, chiar când declaraţiunea sau ascunderea sunt relative la împrejurări cari în realitate nu au avut influenţă asupra daunei sau perderei lucrurilor asigurate.

Dacă asiguratul a fost de rea credinţă, asigurătorul are dreptul la primă. (Com. 610; civ. 953, 960 urm., 1352, 1889; ital. 429).

Adnotaţii. — Instanţa de fond este în drept să anuleze asigurarea făcută asupra unui imobil atunci când constată că asiguratul a făcut declaraţii falşe, prin oferta de asigurare, asupra materialului din cari sunt construiţi pereţii clădirei. (Cas. III. Decizia No. 79 din 1 Martie 1910. — *Bul.* pag. 485).

Art. 455. Asigurarea este nulă, dacă asigurătorul şi asiguratul sau persoana ce a asigurat cunoşteau că n'au fost riscuri, sau că ele încetase, ori că paguba se şi întâmplase.

Dacă numai asigurătorul cunoştea lipsa sau încetarea riscurilor, asiguratul nu este dator a plăti prima; dacă cel ce a făcut asigurarea ştia că dauna avusese loc, asigurătorul nu este ţinut la executarea contractului, dar are dreptul la primă. (Civ. 966; ital. 430).

Art. 456. Asigurarea se socoteşte ca cum nu ar fi existat dacă lucrul asigurat nu a fost supus riscurilor; asigurătorul însă are dreptul la o indemnitate care se va determina conform dispoziţiunilor art. 455 *) al. I. (Cod. 456; ital. 431).

Art. 457. Asigurătorul nu mai este responsabil când asiguratul prin faptul său a transformat riscurile sau le-a mărit prin schimbarea unei circumstanţe esenţiale astfel încât, dacă această nouă stare de lucruri ar fi existat în momentul încheierei contractului, asigurătorul nu şi-ar fi dat consimţimântul, sau nu ar fi consimţit la asigurare în aceleaşi condiţiuni.

Această dispoziţiune nu se aplică, când asigurătorul a continuat executarea contractului, după ce a avut cunoştinţă de acea schimbare. (Com. 474 urm., 635; civ. 1167; ital. 432).

Art. 458. Dacă asiguratul cade în faliment în timpul când riscurile sunt încă posibile şi asigurătorului nu i s'a plătit prima, acesta poate cere cauţiune sau reziliarea contractului.

Asiguratul are aceleaşi drepturi dacă asigurătorul cade în faliment sau este în stare de lichidaţiune. (Civ. 1675 urm.; ital. 433).

Art. 459. Sunt în sarcina asigurătorului perderile şi stricăciunile ce se întâmplă lucrurilor asigurate din cazuri fortuite sau de forţă majoră, pentru cari şi-a luat răspunderea.

Asigurătorul nu răspunde de perderile şi pagubele provenite din însuş viţiul lucrului asigurat şi nedenunţat, nici de acelea

*) Trebuia să se citeze art. 453.

cauzate prin faptul sau culpa asiguratului, a agenţilor, comisionarilor sau comitenţilor săi.

El nu răspunde de riscurile resbelului, sau de daunele rezultând din mişcări populare, afară de convenţiune contrarie. (Com. 442, 465 urm., 612, 627 urm.; civ. 998 urm.; ital. 434).

Art. 460. Despăgubirea datorită de către asigurător pentru daunele întâmplate se determină după valoarea ce aveau lucrurile asigurate în timpul sinistrului.

Dacă valoarea asigurată a fost precedată de o preţuire făcută prin experţi aleşi de ambele părţi, acesta nu o poate ataca decât pentru fraudă, simulaţiune sau falşificare, fără prejudiţiul oricărei alte acţiuni, chiar penale.

Dacă nu s'a făcut preţuire, valoarea lucrurilor asigurate poate fi stabilită prin toate mijloacele de probă admise de lege.

Afară de dispoziţiunile relative la asigurările contra riscurilor navigaţiunei, asiguratul n'are dreptul să abandone asigurătorului lucrurile rămase sau scăpate din sinistru. Valoarea lucrurilor rămase sau scăpate se scade din suma datorită de asigurător. (Com. 468, 470, 624, 644; ital. 435).

Art. 461. In termen de trei zile după sinistru, sau de când a avut cunoştinţă de dânsul, asiguratul este dator să-l facă cunoscut asigurătorului; e dator încă a face tot ceea ce-i va sta prin putinţă spre a evita sau micşora daunele.

Cheltuelile făcute în acest scop de către asigurat sunt în sarcinile asigurătorului, deşi suma lor adăogată la acea a daunelor ar trece peste suma asigurată, numai să nu se dovedească că, în totul sau în parte, aceste cheltueli au fost făcute fără chibzuinţă. (Com. 638 urm., ital. 436).

Art. 462. Asigurătorul care a plătit despăgubirea pentru stricăciunea sau perderea lucrurilor asigurate, este subrogat, faţă cu cei de al treilea, în drepturile ce din cauza daunei nasc pentru asigurat. Asiguratul este responsabil de orice act care ar vătăma asemenea drepturi.

Dacă despăgubirea s'a plătit numai în parte, asiguratul şi asigurătorul au dreptul să recurgă contra celui de al treilea, în proporţiune cu cât li se datoreşte la fiecare. (Civ. 1108 urm.; ital. 438).

Adnotaţii. — Pentru ca o convenţiune să nu producă efecte, trebue să fie contrarie ordinei publice sau bunelor moravuri. Astfel, subrogaţiunea de drept prevăzută de acest art., nefiind de ordine publică, poate fi modificată sau suspendată printr'o convenţiune contrarie a părţilor. (Cas. II. — Decizia 306 din 11 Decembrie 1897. — *Bul.* pag. 1473).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3 art. 237.

Art. 463. In caz de înstrăinare a lucrurilor asigurate, drepturile şi îndatoririle vechiului proprietar nu trec la noul proprietar, dacă nu este convenţiune contrarie. (Ital. 439).

SECŢIUNEA II

Despre unele specii de asigurare contra daunelor

Art. 464. Dacă creditorul a asigurat solvabilitatea debitorului său, asigurătorul, înainte de a plăti suma asigurată, are dreptul să invoace beneficiul de discuţiune, conform art. 1662 şi următoarele din codicele civil.

Asigurătorul care plăteşte suma asigurată este subrogat în drepturile asiguratului, faţă cu debitorul, cu rezerva arătată în art. 462, în caz de despăgubire parţială. (Civ. 1108 urm.; ital. 440).

Art. 465. Asigurarea contra pagubelor provenite din foc coprinde toate daunele cauzate de incendiu, ori din ce cauză ar proveni, afară de culpa gravă imputabilă personal asiguratului şi de cazurile prevăzute în ultimul alineat al art. 459.

Asigurarea cuprinde încă şi daunele derivând din viţiul propriu al clădirei asigurate, deşi el n'a fost arătat, afară dacă nu se probează că asiguratul avea cunoştinţă de acel viţiu în momentul încheerei contractului. (Civ. 1435; ital. 441).

Art. 466. Sunt asimilate daunelor provenind din incendiu, dacă nu este convenţiune contrarie:

1) Stricăciunile cauzate lucrurilor asigurate de incendiul întâmplat la o construcţiune învecinată, sau provenind din mijloacele întrebuinţate pentru a se opri sau a se stinge incendiul;

2) Perderile şi stricăciunile întâmplate prin orice cauză, în timpul transportului, lucrurilor asigurate, dacă aceasta s'a făcut în scopul de a le apăra de incendiu;

3) Stricăciunile cauzate prin dărâmarea construcţiunei asigurate, dacă s'a făcut în scopul de a se opri sau de a se împedica incendiul;

4) Pagubele provenind din stricăciunile produse prin trăsnet, prin exploziuni sau alte asemenea accidente, chiar dacă nu s'ar fi dat naştere la incendiu. (Ital. 442).

Art. 467. Riscul asigurătorului contra daunelor provenind din incendiu începe dela jumătatea zilei ce urmează datei poliței de asigurare, dacă nu este convenţiune contrarie. (Com. 445 § 6; ital. 443).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 442.

Art. 468. Daunele produse de incendiul unei clădiri se determină prin comparaţiunea valoarei ce avea clădirea înainte de sinistru cu aceea ce are după incendiu. (Com. 460; ital. 444).

Art. 469. Asigurătorul contra riscurilor locative, sau contra riscului recursului vecinilor, răspunde numai de daunele materiale cari sunt consecinţa imediată şi directă a sinistrului. (Ital. 445).

Art. 470. In caz de asigurarea recoltelor sau a fructelor pământului, despăgubirea datorită de către asigurător se determină după valoarea ce aceste producte ar fi avut în timpul maturităţii lor, sau în timpul în care obişnuit se culeg, dacă sinistrul nu ar fi avut loc. (Com. 449, 460; ital. 446).

Art. 471. Asigurarea lucrurilor ce se transportă poate avea drept obiect valoarea lor cu cheltuelile trebuincioase până la locul de destinaţiune şi profitul sperat pentru cel mai mare preţ ce ar avea în acel loc.

Dacă profitul sperat nu este anume preţuit în poliţă, el nu este coprins în asigurare. (Com. 449, 624; ital. 447).

Art. 472. Riscul asigurătorului de transporturi începe din momentul în care lucrurile au fost depuse pentru transport şi continuă până în momentul în care sunt ajunse la locul de destinaţiune, dacă nu este convenţiune contrarie.

Intreruptiunea timporală a transportului şi schimbarea drumului hotărât sau a modurilor de expediţiune nu liberează pe asigurător de riscuri, dacă această întrerupţiune şi schimbare ar fi fost necesară pentru facerea transportului. (Com. 445 § 6, 613 § 1, 629; ital. 448).

CAPITOLUL III

Despre asigurările asupra vieţei

Art. 473. Oricine poate ca, drept o primă, să asigure plata unei sume de bani după durata sau întâmplările ce ar avea loc în însăş viaţa sa sau a unei alte persoane.

Asigurarea asupra vieţei unei alte persoane e nulă, dacă contractantul nu are nici un interes la existenţa ei.*) (Com. 457; ital. 449).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 3 şi 4 art. 442.

Art. 474. Asigurătorul nu datoreşte plata sumei asigurate dacă moartea persoanei ce şi-a asigurat viaţa a provenit din sinucid, duel, sau e consecinţa unui delict ori a unei crime comisă de asigurat.

In aceste cazuri asigurătorul câştigă prima, dacă nu este convenţiune contrarie. (Com. 457; ital 450).

Art. 475. Schimbarea locuinţei, ocupaţiunilor, stării şi felului vieţei asiguratului, nu fac să înceteze efectele asigurării, dacă nu au caracterele arătate la art. 457 şi dacă asigurătorul, după ce le-a cunoscut, nu a cerut rezilierea contractului.

In caz de reziliere, asigurătorul este dator să restitue asiguratului a treia parte din primă. (Ital. 451).

Art. 476. Dispoziţiunile articolelor 454 şi 455 se aplică şi la asigurările asupra vieţei. (Ital. 452).

Art. 477. In caz de moarte sau faliment a aceluia ce a asigurat asupra vieţei sale proprii, sau asupra vieţei unei alte persoane, o sumă ce are a se plăti alteia, de şi aceasta i-ar putea fi moştenitoare, foloasele asigurării rămân în beneficiul exclusiv al persoanei desemnate prin contract, afară întru cât priveşte vărsămintele făcute, de dispoziţiunile codicelui civil relative la raporturi şi reducţiuni în succesiuni şi la revocarea actelor făcute în frauda creditorilor. (Civ. 751 urm.; 847 urm., 975; ital. 453).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 4 art. 273.

TITLUL XIV

DESPRE GAJ

Art. 478. Gajul constituit de către un comerciant sau de un necomerciant pentru fapte de comerţ, se constată, între părţile contractante, prin toate probele admise de legea comercială şi prevăzute în art. 46 din acest codice, fără a se distinge dacă părţile au sau nu acelaş domiciliu.

*) Acest al doilea alineat nu figurează în codul italian.

Faţă însă cu cei de al treilea, gajul nu poate fi dovedit de cât prin înscris, dacă suma pentru care s'a constituit gajul trece peste 500 lei. (Com 3—10, 46, 55, 495; civ. 1191, 1197, 1685 urm., 1696; 20 § 13 leg. 31 Iul. 1881; ital. 454).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 21 art. 46.

Art. 479. Gajul cambiilor şi titlurilor la ordin poate fi constituit prin gir cu clausa „valoarea în garanţie" sau o alta de asemenea, din care să rezulte voinţa părţilor că aceste titluri au fost date în gaj, iar nu că s'a transmis proprietatea lor.

Gajul asupra creanţelor şi drepturilor incorporate netransmisibile prin gir pot fi constituite prin acte făcute în forma cesiunilor. In aceste cazuri însă actul trebue să conţie menţiunea că cesiunea se face cu titlul de gaj.

Gajul asupra acţiunilor, părţilor de interes şi obligaţiunilor nominale ale societăţilor financiare, industriale, comerciale sau civile, poate fi constituit prin un transfert înscris în registrele societăţei, cu arătarea „pentru cauză de garanţie".

Dacă s'a dat în gaj o creanţă mobilă, creditorul gagist pentru a'şi avea privilegiul său faţă cu cel de al treilea, urmează să notifice debitorului creanţei date în gaj, constituirea gajului *). (Com. 142 § 1, 171, 280; civ. 1393, 1687; ital. 455).

Adnotaţii. — Atât cestiunea de a se şti dacă părţile au înţeles să se pună în gaj numai mărfurile dintr'o prăvălie, adică un lucru mobil corporal, iar nu fondul de comerţ. care este o universalitate de bunuri ce coprinde firma, clientela, reputaţiunea comerciantului, marfa, etc., cât şi cestiunea dacă lucrul amanetat a fost sau nu dat în posesia de fapt a creditorului gagist, sunt cestiuni de apreciere de atributul suveran al instanţii de fond. (Cas. III.—Decizia 370 din 26 Septemb. 1912, dată după divergenţă).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 23, 24, 25 şi 30, art. 46.

Art. 480. Creditorul are dreptul de a fi plătit cu privilegiu asupra lucrului ce i s'a constituit în gaj.

Acest privilegiu nu există decât dacă lucrul s'a pus şi se află în posesiunea creditorului sau a unei alte persoane aleasă de părţi.

Creditorul este presupus că are în posesiunea sa lucrurile date în gaj când ele se află în magazinele sale sau ale comisionarului său, în vasele sale, la vamă sau într'un depozit public,

*) Acest ultim alineat lipseşte din articolul italian corespunzător.

sau dacă înainte de sosirea lor e în posesiunea poliţei de încărcare, sau a scrisoarei de cărat, girată cu clausa „valoarea în garanţie" sau o alta asemenea.

Prin derogaţie la dispoziţia de mai sus, gajul constituit asupra produselor solului pendinte încă prin rădăcini sau deja culese precum şi asupra materiilor industriale prime, în stare de fabricaţiune sau deja fabricate şi aflate în fabrici sau depozite, se consideră constituit prin singurul efect al convenţiunei, dela data actului, care va indica numărul, natura, calitatea şi locul unde se află gajul, fără ca să se ia din posesiunea debitorului sau constituentului, lucrurile constituite în gaj.

Data actului face deplină credinţă.

In timp de 5 zile aceste acte de gaj se vor transcrie în registrul prevăzut de art. 728 bis din procedura civilă.

In cazul în care gajul se va afla în o comună alta decât aceea unde este reşedinţa judeţului, grefierul tribunalului va comunica de urgenţă primarului respectiv un extract de orice intabulare efectuată, pentru a se face menţiune de ea în registrul care se va înfiinţa în acest scop.

In privinţa celor de al treilea, drepturile creditorului gagist nu vor începe decât dela data intabulării; iar atunci când este locul a se face menţiune în registrul primăriei, dela data acelei menţiuni.

Se vor respecta dispoziţiunile art. 1729 şi 1730 din codul civil. (Com. 280, 417, 450, 942; civ. 1686, 1688, 1730 § 3; ital. 456),

Adnotaţii. — Creditorul gagist nu are dreptul de a se opune la urmărirea lucrului dat în gaj, ci numai pe acela de a fi plătit cu preferinţă din preţul lucrului. (Cas. II. — Decizia No. 167 din 8 Oct. 1910. — *Bul.* pag. 1397).

Art. 481. Creditorul e dator a face actele necesare pentru conservarea lucrului primit în gaj. Dacă efectele date în gaj au sosit la scadenţă, creditorul gagist este dator a urmări şi incasa valoarea lor.

Cheltuelile făcute îi sunt înapoiate şi, după ce-şi va incasa creanţa cu toate accesoriile ei, va da socoteală de ceea ce rămâne. (Com. 280; civ. 1691 urm.; ital. 457).

Art. 482. In caz de neplată la termen a întregei datorii pentru care s'a constituit gajul, creditorul poate procede la vânzarea obiectelor date în gaj.

Pentru acest sfârşit, el se va adresa la preşedintele tribunalului, cu cerere de a fi autorizat să vânză gajul.

Preşedintele va statua asupra cererei de vânzare a gajului şi, prin ordonanţa ce va da, va încuviinţa vânzarea, fie în mod convenit de părţi, dacă ele au stipulat în ce mod să se vânză gajul, fie în mod public şi prin organul unui agent judecătoresc designat de preşedinte, dacă părţile n'au prevăzut alt mod de vânzare.

In caz de faliment, cererea de vânzare a gajului se va notifica sindicului, pentru ca, în termen de trei zile, să poată uza de facultatea ce-i este lăsată de art. 782.

Dacă în acest termen sindicul nu va retrage gajul, executarea cerută şi încuviinţată de preşedinte îşi va urma cursul ei, fără a putea fi împiedecată sau suspendată prin lucrările falimentului.

Suma prinsă din vânzarea gajului va fi în acest caz depusă la Cassa de consemnaţiuni şi creditorii falimentului vor putea exercita asupra acestei sume drepturile eventuale ce le-ar câştiga prin contestaţiuni făcute cu ocaziunea verificării creanţelor. (Civ. 1689; 4 legea belgiană din 5 Mai 1872; ital. 458).

Adnotaţii. — **1.** Ordonanţa prezidenţială pentru vânzarea gajului, rămasă definitivă prin neopozarea ei în termenul de trei zile dela notificare, constitue o hotărîre cu autoritate de lucru judecat şi irevocabil executabilă. Prin urmare, o asemenea ordonanţă, ca orice hotărîre judecătorească, nu se mai poate retracta pe cale de contestaţiune. (Cas. II.—Dec. No. 150 din 3 Mai 1902.— *Bul.* p. 654.

2. Obligaţiunile comerciale şi liberaţiunile se probează cu martori ori de câte ori autoritatea judecătorească ar crede că trebue să admită această probă. Aşa dar instanţele de fond sunt suverane a respinge proba cu martori, ori de câte ori se vor convinge că o asemenea probă este nefolositoare în cauză, destul numai că hotărîrea lor în această privinţă să fie motivată. (Cas. II. — Dec. 235 din 14 Iunie 1902. — *Bul.* pag. 827).

3. Deşi după art. 21 din legea dela 1 Aprilie 1894 pentru constituirea Băncei agricole şi după art. 482 şi 488 din c. com., vânzarea gajurilor se face prin licitaţie publică, fiind nulă orice clauză care ar autoriza pe creditor a-şi apropia gajul ori a dispune de dânsul, fără îndeplinirea formelor prevăzute pentru vânzare, însă această nulitate este prescrisă numai în favoarea debitorului, pentruca la contractarea împrumutului şi la constituirea gajului să nu fie silit — împins de nevoe — să primească condiţiile grele ce creditorul ar voi să-i impună. Odată însă ce împrumutul a fost efectuat şi gajul constituit, nimic nu împedică pe debitor să autorize pe creditor să vânză gajul prin o vânzare de bună voe, iar nu prin vânzare publică, dacă dânsul găseşte mai cu folos acest mod de înstrăinare. (Cas. II. — Decizia No. 235 din 14 Iunie 1902. — *Bul.* pag 827).

Art. 483. Ordonanţa aceasta nu va deveni executorie, decât după ce va fi fost notificată debitorului şi aceluia care a procurat gajul, cu indicarea zilei, locului şi orei la care se va procede

la vânzare şi, după ce vor fi expirat cele trei zile ale opoziţiunei, ordonanţa va rămâne definitivă şi în ultim resort, dacă în trei zile de la primirea ei debitorul sau terţiul care a procurat gajul nu vor fi făcut opoziţiune şi nu vor fi chemat pe creditor înaintea tribunalului.

In caz de opoziţiune, citarea părţilor şi judecarea opoziţiunei se vor face de urgenţă şi cel mult în termen de opt zile de la primirea opoziţiunei. (Com. 482; 5 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 388 şi No. 1, art. 482.

Art. 484. Termenul pentru a face apel contra hotărârei intervenite asupra acestei opoziţiuni va fi de opt zile de la comunicarea hotărârei tribunalului. (Com. 483, 485; 6 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotaţii. — In contra sentinţei trib., prin care se respinge opoziţiunea la ordonanţa de vânzare a gajului, se poate face apel chiar şi atunci când sentinţa trib. a fost executată. (Cas. III. — Dec. No. 141 din 31 Martie 1910. — *Buletin* pag. 571).

Art. 485. Termenele mai sus fixate nu sunt susceptibile de a fi mărite în raport cu distanţa.

Dacă debitorul sau terţiul care a procurat gajul nu sunt domiciliaţi în cuprinsul acestui tribunal şi n'au făcut electiune de domiciliu în acel cuprins, notificările menţionate la articolele precedente vor fi valabil făcute prin afişarea lor în sala de audienţă a tribunalului şi prin publicarea în Monitor sau în foile anunciurilor judecătoreşti în acea localitate.

Procesul-verbal al portărelului, constatând îndeplinirea acestor formalităţi, va ţine loc în acest caz de dovadă a notificărei.

Notificarea primei ordonanţe a preşedintelui se va face, chiar în această ultimă ipoteză, conform art. 74 din procedura civilă. Com. 482—484; 8 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotaţii. — Părţile pot, prin actul de amanet, intervenit între ele, să deroge la disp. acestui art., stipulând ca asigurarea amanetului să se facă de debitor, derogaţie ce Banca agricolă are facultatea a o face, întrucât ea nu este contrarie ordinei publice. (Cas. II. — Dec. No. 109 din 14 Martie 1905. — *Bul.* pag. 428).

Art. 486. Ordonanţa care autorizâ vânzarea, dacă nu s'a făcut opoziţie în termenul prescris, şi hotărârea dată de tribunal asupra opoziţiei, în caz când s'a făcut asemenea opoziţie, sunt executorii de drept şi fără cauţiune, chiar când s'ar fi făcut apel contra acelor acte şi înainte de expirarea termenului de apel. (Com. 482—484; 7 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 482 şi art. 484.

Art. 487. Drepturile acordate creditorului gagist prin articolele precedente nu sunt suspendate prin falimentul sau moartea debitorului, ori celui care a procurat lucrul dat în gaj. (Com. 782; 9 leg. belg. 5 Mai 1872).

Art. 488. Este nulă orice clausă care ar autoriza pe creditor a-şi apropia gajul, ori a dispune de dânsul fără îndeplinirea formelor de mai sus *). (Civ. 1689; ital, 459; 10 leg. belg. 5 Mai 1872).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 şi 3, art. 482.

Art. 489. Dispoziţiunile precedente nu modifică legile speciale şi regulamentele ce privesc băncile şi alte institute autorizate a face înaintări de bani şi împrumuturi pe depozite şi lucruri date în gaj.

Gajul asupra mărfurilor depuse în magazinele generale e regulat prin dispoziţiunile legei speciale din 28 Iunie 1881 şi gajul asupra vaselor de comerţ prin dispoziţiunile cărţei a II-a a acestui codice. (Com. 495; civ. 1696; 9 § 8 leg. 17 Aprilie 1880; 27 urm. leg. 16 Iunie 1881; 11 urm. leg. 28 Iunie 1881; ital. 460).

*) Lipsesc din art. italian corespunzător cuvintele: „ori a dispune de dânsul fără îndeplinirea formelor de mai sus".

CARTEA II

DESPRE COMERŢUL MARITIM ŞI DESPRE NAVIGAŢIUNE

TITLUL I

DESPRE VASE ŞI PROPRIETARII LOR

Art. 490. Vasele sunt bunuri mobile.

Fac parte din vas: imbarcaţiunile, uneltele, instrumentele, armele, muniţiunile, proviziunile şi în general toate lucrurile destinate uzului său permanent, chiar când ar fi oarecare timp separate de vas. (Civ. 472 urm.; ital 480).

Adnotaţii. — **1.** Vasele navigabile de şi în sine sunt mobile, în variile relaţii se consideră ca imobile şi pot fi închiriate după formele analoage pentru imobile; pot fi vândute, ipotecate, urmărite; de aci rezultă că contractul de închiriere al unui vas poate fi opus cumpărătorului vasului. (Cas. II. — Dec. 276 din 7 Dec. 1899. — *Bul.* pag. 1390).

2. Orice impozit este teritorial, din punctul de vedere că nu poate fi aplicat decât înăuntrul teritoriului Statului care l'a înfiinţat, căci altfel s'ar încălca drepturile de suveranitate ale Statelor străine. Taxa proporţională de înregistrare pe moşteniri, întrunind toate caracterele unui adevărat impozit, urmează a fi aplicată — în lipsa unei dispoziţiuni excepţionale şi exprese a legei, — în limitele principiului stabilit mai sus, şi prin consecinţă această taxă nu poate atinge decât averea succesorală situată pe teritoriul român. Astfel, când într'o moştenire deschisă în România, pe lângă averea imobilă şi mobilă situată în România, se găsesc şi mai multe vase plutitoare, vase ce poartă o bandieră străină, şi cari atârnă de un port străin unde sunt matriculate, şi unde, prin urmare, 'şi-au sediul sau domiciliul lor, taxa de înregistrare pe această moştenire nu se poate aplica decât pe averea succesorală aşezată în România, nu şi pe acele vase plutitoare matriculate într'un port strein. (Cas. I.—Decizia 346 din 11 Octombrie 1900. — *Bul.* pag. 1162).

3. In acelaş sens: Cas. s. unite.— Dec. No. 5 din 25 Oct. 1901. — *Bul.* pag. 1135.

Art. 491. Contractele pentru construcţiunea vaselor, modificările şi rezilierile lor, precum şi declaraţiunile şi cesiunile de participare la proprietatea unui vas în construcţiune, facute de către comitent sau de către constructorul care a luat asupra

sa construcţiunea, trebueşte a fi făcute în scris, şi nu se pot opune celor de al treilea, dacă nu sunt transcrise în registrele căpităniei portului sau a autorităţei maritime unde e întreprinsă construcţiunea. (Com. 55; civ. 1384; 203 urm. reg. 30 Martie 1879; 19 § 7, 21 § 3, 32 § 4 leg. 31 Iulie 1881; 26 reg. 10 Sept. 1887; ital. 481).

Adnotaţii. — **1.** Lista de transcripţiune în registrele consulatului a înstrăinării sau cesiunei totale sau parţiale a proprietăţei sau folosinţei unui vas se poate opune de cei de al treilea. In materie de transcripţiune, au a se considera ca cei de al treilea, acei cari au putut dobândi drepturi asupra imobilului sau asupra vasului, fie dela cel din urmă proprietar sau dela reprezentanţii lui, fie dela precedenţii proprietari, drepturi pe cari le-au conservat, prin urmare, achisitorii şi creditorii. Chematul în judecată ca autor al abordagiului unui vas, nefiind un terţiu în înţelesul art. 493 c. com, nu poate opune posesorului vasului lipsa de calitate de a reclama despăgubirea, care, dacă justifică dreptul său pe faptul că vasul figurează pe numele lui, transcris în registrele consulatului şi când dreptul său de proprietate şi posesiune asupra vasului este recunoscut prin acte în regulă, chiar înainte de această transcripţiune, este în drept de a reclama despăgubirea, afară numai dacă nu i se opune prescripţiunea acţiunei, întemeiată pe faptul că ar fi trecut un an dela săvârşirea abordagiului. (Cas. II.— Decizia 306 din 11 Decembrie 1897. — *Bul.* pag. 1473).

2. Inscrierea unui vas plutitor (şlep) în registrele unui consulat strein, cum şi faptul că poartă o bandieră streină, dovedeşte numai naţionalitatea vasului. Insă domiciliul stabil al vasului se fixează numai prin înscrierea vasului la căpităna unui port. Dacă se dovedeşte că nişte şlepuri au ca domiciliu (port d'attache) un port din România, fiind înscrise la căpităna acelui port, ele au a fi considerate ca avere aflătoare pe teritoriul României şi deci sunt supuse la taxele de înregistrare pentru succesiuni, prevăzute de legea timbrului, chiar dacă s'a plătit în mod greşit taxe la consulatul strein (bine înţeles când succesiunea s'a deschis în România). (Cas. III.—Decizia No. 320 din 12 Novembre 1908. — *Bul.* pag. 1964).

Art. 492. Pe lângă drepturile decurgând din dispoziţiunile codicelui civil relative la locaţiune, comitentul mai poate cere rezilierea contractului pentru incapacitatea manifestă sau pentru frauda constructorului.

Constructorul poate desfiinţa contractul pentru caz de forţă majoră.

In caz de moarte a constructorului, contractul se desfiinţează după dispoziţiunile art. 1485 din codicele civil. (Ital. 482).

Adnotaţii. — **1.** Căpitanii de porturi sunt funcţionari publici, cu atribuţiuni şi competinţe care nu sunt determinate prin codul com., ci prin regulamentul relativ la poliţia porturilor din 24 Martie 1879. După acest regulament, ei sunt însărcinaţi cu poliţia porturilor, sunt agenţi de poliţie judiciară, încât priveşte delictele şi contravenţiunile, au dreptul a le constata, a pronunţa amenzile prevăzute de regulament şi a judeca contestaţiunile maritime până la valoarea de lei 300. (Cas. II.—Decizia 268 din 23 Noembrie 1900.—*Bul.* pag. 1402).

2. In caz de abordagiu, căpitanii de porturi au dreptul, după cererea uneia din părţi, să constate, chiar când paguba este mai mare de 300 lei, şi procesele lor verbale pot servi de dovadă pentru stabilirea împrejurărilor şi cauzelor abordagiului, şi prin urmare a culpii cui incumbă abordagiul, putând a fi combătute aceste procese verbale cu proba contrarie. (Cas. II.—Decizia 268 din 23 Noembrie 1900. — *Bul.* pag. 1403).

Art. 493. Orice înstrăinare sau cesiune totală sau parţială a proprietăţei sau folosinţei unui vas trebue făcută prin act scris, afară de dispoziţiunile coprinse în titlul IV din această carte.

Dacă înstrăinarea sau cesiunea are loc în ţară, ea poate fi făcută prin act public sau prin act privat, dar nu se poate opune celor de al treilea dacă nu e transcrisă în registrele căpităniei portului unde vasul se găseşte înscris. Afară din ţară, înstrăinarea trebue făcută prin act încheiat d'inaintea consulului şi nu are tărie faţă cu cei de al treilea, dacă nu este transcrisă în registrele consulatului. Consulul este dator să trimită copie legalizată după actul de înstrăinare la căpităna portului unde se află vasul înscris.

In toate cazurile, înstrăinarea trebue să fie notată şi pe actul de naţionalitate cu arătare dacă vânzătorul rămâne creditor al preţului total sau în parte.

Căpitanii de porturi şi autorităţile consulare nu pot primi şi transcrie actul de înstrăinare, dacă nu li se prezintă actul de naţionalitate, al vasului, afară de cazul prevăzut la art. 499 din acest codice.

Când se va fi înstrăinat vasul la mai multe persoane, data adnotaţiunei pe actul de naţionalitate determină preferinţa. (Com. 55, 602 urm., 687, 931; civ. 1295; 68 urm., 120 reg. 20 Iunie 1880; 20 § 11, 21 § 4, 33, § 5 leg. 31 Iulie 1881; 26 reg. 10 Sept. 1887; ital. 483).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 şi 3, art. 490; No. 1 şi 2, art. 491 şi No. 1, art. 492.

Art. 494. Autorităţile consulare în ţară străină nu pot primi actele de înstrăinare ale vaselor, dacă nu se va fi asigurat plata sau garanţia datoriilor privilegiate notate pe actul de naţionalitate. (Ital. 484).

Art. 495. Contractul de gaj asupra vasului sau asupra unei porţiuni din el, trebue făcută prin înscris.

Inscrisul făcut în ţară prin care se constitue gajul, nu are

putere față cu cei de al treilea, dacă nu este transcris în registrele căpităniei portului unde vasul este înscris, sau în acelea ale autorității consulare ale locului unde se găsește vasul când înscrisul de gaj este făcut în țară străină. Consulul este obligat să trimită îndată o copie legalizată după contractul de gaj la oficiul maritim unde vasul se află înscris.

In amândouă cazurile, gajul trebue să fie notat pe actul de naționalitate al vasului.

Căpitanii de porturi și autoritățile consulare în țară străină nu pot transcrie actul de gaj, dacă nu li se prezintă actul de naționalitate, afară de cazurile prevăzute în art. 496 și 499.

In actul de transcripțiune se va face mențiune despre adnotarea gajului pe actul de naționalitate. (Com. 55, 478, 602 urm., 687, § 13; Civ. 1686; 20 § 13 leg. 31 Iulie 1881; 26 reg. 10 Sept. 1887; ital. 485).

Art. 496. Inscrisul constitutiv al gajului asupra unui vas în construcțiune nu are putere față cu cei de al treilea, dacă nu e transcris în registrele oficiului maritim în a cărui circumscripțiune se face construcțiunea.

Când după terminarea construcțiunei se dă vasului actul de naționalitate, se va adnota în acest act înscrisurile constitutive de gaj ce au fost transcrise în registrele căpităniei portului. (Ital. 487).

Art. 497. Nu este necesitate de numirea vreunui custode, pentru ca gajul asupra unui vas să-și aibă tărie. (Com. 480; Civ. 1688; ital. 487).

Art. 498. Dacă înscrisul care constitue gajul e la ordin, girul transmite creanța și orice alt drept accesoriu. (Com. 277, 682; ital. 488).

Art. 499. Dacă înstrăinarea, cesiunea sau constituirea în gaj a unui vas se face în țară, pe când vasul se află în călătorie către o țară străină, părțile pot conveni ca adnotarea pe actul de naționalitate să se facă în cancelaria consulatului locului unde se află vasul sau unde se duce, cu condițiune ca acest loc să fie declarat în scris deodată cu cererea de transcripțiune a titlului. In acest caz căpitanul portului va trimite îndată o copie legalizată după acel titlu, oficiului consular sus-zis cu spesele reclamantului.

Contractul nu are tărie față cu cei de al treilea decât dela data adnotărei pe actul de naționalitate. (Com. 603; ital. 489).

Art. 500. Contractele de construcțiuni, de înstrăinare sau de gaj ale vaselor mici cari nu sunt destinate a eși din porturi, din râuri, din canaluri sau lacuri, și a altora ce n'au acte de naționalitate, nu au putere față cu cei de al treilea, dacă nu sunt transcrise într'un registru ce se va ține de autoritățile și în formele ce se vor determina printr'un regulament de administrațiune publică. (27 urm. reg. 10 Sept. 1887; ital. 490).

Art. 501. Proprietarul unui vas este răspunzător de faptele căpitanului și ale celorlalte persoane ale echipajului și ținut de obligațiunile contractate de căpitan, pentru tot ce privește vasul și expediția. Cu toate acestea, proprietarul sau coproprietarul care nu s'a obligat personal poate, în toate cazurile prin abandonul vasului sau a navlului ce i se datorează sau este a i se datori, să se libereze de răspundere sau de obligațiunile sus-zise, exceptându-se însă acelea relative la salariile și emolumentele persoanelor echipajului.

Când căpitanul este proprietar sau coproprietar al vasului, el nu are dreptul de abandon; iar dacă el nu este decât coproprietar, în lipsă de speciale convențiuni, nu este răspunzător personal pentru îndeplinirea obligațiunilor ce a contractat relativ la vas și expediție, decât în proporțiune cu interesul ce are. (Com. 42, 393, 506, urm., 516 urm., 531, 571; civ. 1000; ital. 491).

Adnotații. — **1.** Dispoziția cuprinsă în art. 501 din c. com. pentru răspunderea căpitanului unui vas, nu este de ordine publică. (Cas. II.—Decizia 320 din 30 Noembrie 1898.—*Bul.* pag 1380.

2. In genere, proprietarul vasului răspunde pentru actele și faptele căpitanului și aceeaș datorie există și în cazul când este un armator deosebit, adică când vasul este închiriat, fiindcă celor de al treilea nu le este cunoscut decât proprietarul vasului, al cărui nume este înscris pe vas și cei de al treilea, putând să acționeze pe proprietar, pot, după împrejurări, să acționeze și pe armator.

De asemeni, în cazul când nu e vorba de un fapt sau un act al căpitanului, ci de un act al armatorului vasului, proprietarul vasului are a răspunde față cu cei de al treilea de faptele armatorului și, dar, de consecințele unei polițe de încărcare emisă și subscrisă de armator și aceasta nu numai fiindcă numele lui e legalmente cunoscut celor de al treilea, ci fiindcă polița de încărcare emisă de armator nu oferă nici o garanție celor de al treilea pentru cuprinsul ei, decât prin vasul în care este pusă marfa enunțată în polița de încărcare. Această responsabilitate a proprietarului, când este vorba de răspunderea armatorului, față cu cei de al treilea, prin o poliță de încărcare ce a emis, este în realitate o garanție a creditorului, în toate privințele ce cei de al treilea acordă polițelor de încărcare fără de care ele ar înceta de a putea fi obiectul diferitelor transacții. Pe lângă acestea, dacă armatorul are calitate de

armator girant, un asemenea armator girant este un adevărat mandatar al proprietarului vasului şi din acest punct de vedere proprietarul trebue să răspundă, pentru obligaţiile contractate de armator, iar hotărîrile obţinute de cei de ai treilea contra armatorului girant pot fiopuse proprietarului ca mandant şi pot fi executate pe averea lui, adică pe vasul lui. (Cas. II. — Decizia 42 din 12 Febr. 1901. — *Bul.* pag. 218).

3. Clasificarea avariilor în comune şi particulare, făcută de art. 655 şt urm. c. com. nu este limitativă, ci enunciativă şi, dar, aprecierea faptelor, cari, după împrejurări, poate constitui avarii, fie comune, fie particulare, aparţin în totul judecătorului de fond şi ca atare scapă de sub controlul Curţii de casaţie. (Cas. II.—Decizia 310 din 6 Nov. 1901. —*Bul.* pag. 281).

4. După dr. maritim, aplicabil deopotrivă la navigaţiunea pe mare, pe rîuri şi pe lacuri, căpitan sau patron se numeşte acela căruia se încredinţează comanda sau conducerea unui vas, oricare ar fi mărimea lui şi modul cum el este pus în mişcare, legea nefăcând nici o distincţiune în această privinţă. (Cas. II. — Decizia 310 din 6 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1507).

5. Căpitanul vasului este un mandatar legal al proprietarului care e ţinut să respecte obligaţiile contractate de acesta (căpitan), cu cei de al treilea, pentru tot ce priveşte vesul şi expediţiunea, afară numai dacă proprietarul vasului dovedeşte că căpitanul a fost de rea credinţă şi în coluziune cu cel de al treilea. (Cas. II.—Decizia 310 din 6 Nov. 1901.—*Bul.* pag. 1507).

6. Indatoririle puse de art. 519, 521 şi 671 c. com. căpitanului unui vas, au importanţa lor în relaţiunile acelui căpitan cu proprietarul vasului şi omisiunea lor nu poate să prejudicieze celui de al treilea, cu care căpitanul a contractat pentru salvarea vasului. (Cas. II. — Decizia 310 din 6 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1507).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 509.

Art. 502. Abandonul vasului se poate face către toţi creditorii sau numai către unii dintr'înşii.

Declaraţiunea de abandon va fi transcrisă în registrele oficiului maritim unde vasul este înscris, şi după ce transcripţiunea s'a făcut, ea va fi notificată creditorilor a căror titluri sunt transcrise în acelaş registru sau adnotate pe actul de naţionalitate.

In privinţa creditorilor cari au introdus o acţiune sau făcut o somaţiune, abandonul se va face prin portărei, notificându-se la domiciliul ales de creditor, sau în lipsă, la grefa tribunalului de comerţ, în termen de opt zile dela primirea citaţiunei sau a somaţiunei primită dela creditori, sub pedeapsă de a nu se mai ţine în seamă. (Com. 501, 503; ital. 492).

Art. 503. In caz de abandon, orice creditor poate lua pentru sine vasul, cu obligaţiunea de a plăti pe ceilalţi creditori privilegiaţi. Dacă sunt mai mulţi creditori cari voesc a lua vasul, se va preferi cel ce a făcut întâi declaraţiunea; şi dacă declaraţiunea este făcută în acelaş timp, se va preferi creditorul mai mare în sumă.

Dacă nici un creditor nu voeşte a lua pe seama sa vasul, el va fi vândut după stăruinţele creditorului celui mai diligent; preţul va fi distribuit între creditori, şi ceea ce va rămânea după plata datoriilor, va fi a proprietarului. (Com. 502, 687 urm., 910 urm; ital. 493).

Art. 504. Proprietarul poate depărta pe căpitan.

In caz de depărtare nici o despăgubire nu va fi datorită, afară numai dacă acest drept n'a fost stipulat în scris.

Dacă căpitanul depărtat e coproprietar al vasului, el poate renunţa la coproprietate şi cere plata capitalului ce ar reprezinta partea sa de proprietate.

Suma acestui capital se determină prin expertiză. (Com. 552, 558, 610, 629; ital. 494).

Art. 505. Pentru tot ce se atinge de interesul comun al proprietarilor unui vas, deciziunile majorităţei sunt obligatorii şi pentru minoritate.

Majoritatea se formează din cei cari reprezintă un interes în vas mai mare decât jumătatea valorii lui.

Tribunalul este ţinut să încuviinţeze vânzarea cu licitaţiune a unui vas, când i se va cere de un număr de coproprietari reprezentând jumătatea proprietăţei vasului, afară numai dacă părţile n'ar fi convenit într'alt fel.

Dacă vânzarea unui vas este cerută de grave şi urgente împrejurări privitoare la interesul comun, tribunalul o poate încuviinţa, deşi coproprietarii ce o cer nu reprezintă mai mult decât o pătrime a proprietăţei vasului. (Com. 702, 935; civ. 728,736 urm., ital. 495).

TITLUL II

DESPRE CĂPITAN

Art. 506. Căpitanul sau patronul însărcinat cu comanda unui vas este răspunzător pentru greşelile sale, chiar uşoare, pe cari le comite în exerciţiul funcţiunilor sale.

Responsabilitatea căpitanului, în cazurile prevăzute de acest codice, nu încetează decât probându-se obstacole provenite din caz fortuit sau forţă majoră. (Com. 544, 577, 579 urm., 658; civ. 998 urm., 1080, 1083, 1474 urm., 1510; ital. 496).

Adnotaţii. — Considerantele greşite dintr'o hotărîre nu atrag casarea acestei hotărîri, căci dânsa se menţine pe celelalte motive legale. (Cas. II. — Decizia 320 din 30 Noembrie 1898. — *Bul.* pag. 1380).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 3, 4, 5 şi 6 art. 501.

Art. 507. Căpitanul nu poate refuza încărcarea lucrurilor cu transportul cărora s'a însărcinat, sub cuvânt că nu sunt potrivite cu vasul său. (Ital. 497).

Art. 508. Căpitanul este răspunzător de lucrurile încărcate. Dă recipisă de primire prin polita de încărcare.

Căpitanul nu răspunde de lucrurile preţioase, de bani şi titlurile de credit ce nu i-au fost declarate.

Căpitanul este răspunzător de stricăciunile ce din orice cauză s'au întâmplat lucrurilor aşezate de dânsul pe podeala de sus a vasului, fără consimţimântul în scris al încărcătorului. Această dispoziţiune nu se aplică la călătoriile cele scurte ce se fac din port în port şi din liman în liman, pe lângă ţărmuri, fie pe mare, fie pe râuri. (Com. 55, 431, 565 urm., 662; civ. 147 urm.; ital 498).

Adnotaţii. — **1.** Pentru pierderea sau deteriorarea mărfurilor încărcate pe vase plutitoare, căpitanul este presupus în culpă şi el nu se poate apăra de răspunderea prederei mărfurilor decât dacă probează existenţa forţei majore sau a cazului fortuit. (Cas. III. — Decizia No. 105 din 29 Aprilie 1909.—*Bul.* pag. 513).

2. Pentru mărfurile şi lucrurile aşezate pe coverta vasului, căpitanul nu poate să invoace nici forţa majoră nici cazul fortuit şi el nu se poate pune la adăpost de pierderea sau avaria mărfurilor, decât dacă are consimţimântul înscris al încărcătorului, proprietar al mărfei. Acest consimţimânt nu este cerut numai atunci când este a se executa o călătorie scurtă, „din port în port, sau din liman în liman, pe lângă ţărmuri", dar şi atunci când distanţa dintre punctul de plecare şi acela de destinaţie este de câteva sute de kilometri şi între aceste porturi sunt alte porturi intermediare. (Cas.—III Dec. No. 105 din 29 Aprilie 1909. — *Bul.* pag. 513).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 506.

Art. 509. Căpitanul are dreptul a întocmi echipajul vasului, a fixa retribuţiunea persoanelor ce-l compun, însă e dator a face aceasta în înţelegere cu proprietarii vasului, când ei se vor afla într'acel loc. (Com. 531, urm., 52 reg. 10 Sept. 1887; ital 499)

Adnotaţii. — Toţi oamenii întrebuinţaţi la încărcare şi drimaj sunt consideraţi ca prepuşii căpitanului, care răspunde de faptele acestora şi de defectuozitatea aşezării mărfurilor. (Cas. III.— Dec. No. 105 din 29 Aprilie 1909. — *Bul.* pag. 513).

Art. 510. Căpitanul este dator să ţină un registru al vasului împărţit în următoarele patru cărţi:

Jurnal general şi de comptabilitate;

Jurnal de navigaţiune;

Jurnal de încărcare sau manual al bordului, şi

Inventarul bordului.

Registrul nu poate fi întrebuinţat, dacă mai întâiu fiecare foaie nu va fi fost numerotată şi parafată de funcţionarul însărcinat special cu aceasta; el va fi ţinut conform dispoziţiunilor art. 29, observându-se regulile următoare:

In jurnalul general şi de comptabilitate va fi notat tot ceea ce se rapoartă la atribuţiunile căpitanului faţă cu echipajul şi cu călătorii, la lucrurile încărcate, la ceea ce se petrece mai important în timpul călătoriei, la deciziunile luate, la veniturile şi cheltuelile vasului, şi în general la tot ceea ce priveşte interesul proprietarilor, armatorilor sau încărcătorilor şi care poate da loc la vreo răspundere sau cerere în judecată, afară de însemnările particulare ce trebuesc făcute în celelalte jurnale;

In jurnalul de navigaţiune se va însemna, în special, direcţiunile urmate, calea percursă, manevrele făcute, observaţiunile geografice, meteorologice şi astronomice şi tot ce priveşte navigaţiunea;

In jurnalul de încărcare sau manual al bordului vor fi însemnate datele şi locurile încărcărei, natura, calitatea şi cantitatea lucrurilor încărcate, destinaţiunea lor, persoana încărcătorilor şi destinatarilor, locul şi data predărei şi tot ce priveşte încărcarea;

In inventarul bordului trebuesc a fi însemnate uneltele, instrumentele şi toate obiectele ce se află pe vas, precum şi orice schimbare li s'ar întâmpla.

Regulile pentru ţinerea uniformă a jurnalului nautic, a cărţilor din cari se compune şi pentru verificarea inventariului faţă cu legile maritime, sunt determinate de regulament publicat prin decret regal. (Com. 26. urm., 511, 513, 963; 15 § 1 lit. b. leg. 31 Iul. 1881; 29 urm. reg. 10 Sept. 1887; ital. 500).

Art. 511. Ţinerea registrului nu e obligatorie pentru navigaţiunea pe râuri sau lacuri şi pentru călătoriile vaselor cu capacitate mai mică de cincizeci tone, când aceste călătorii nu se întind mai departe de ţărmurile Mărei Negre, la Odessa şi Constantinopole. (Com. 532, 557; ital. 501).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub. No. 3, art. 55.

Art. 512. Căpitanul va face să i se viziteze vasul în cazurile şi modurile stabilite prin regulamentele şi legile speciale.

Inainte de plecare, el se va asigura că vasul este în stare proprie de a face călătoria, că este bine încărcat sau cu savura necesară. (Com. 581; ital. 502).

Art. 513. Căpitanul este dator a avea pe vas:

1) Actul de naţionalitate;

2) Lista echipagiului;

3) Poliţele de încărcare şi contractul de navlu;

4) Actele de vizită;

5) Chitanţele de plată sau înscrisurile de cauţiune ale vămei. (Com. 531, 557, 565 urm., 21§14, 22§5 leg. 3 Iulie 1881; ital. 503).

Art. 514. Căpitanul va comanda în persoană vasul la intrarea şi eşirea din porturi, limanuri, canaluri sau râuri.

El este obligat a întrebuinţa, cu spesele vasului, un pilot experimentat ori de câte ori aceasta ar fi declarată obligatorie prin legile ţării sau prescrisă de regulamentele ori uzurile locale în streinătate. (Com. 687; ital. 504).

Art. 515. In caz de contravenţiune la dispoziţiunile art. 510, 512, 513 şi 514, căpitanul este răspunzător de orice pagubă catre cei interesaţi. (Com. 998, 1084; ital. 505).

Art. 516. Când căpitanul se află în localitatea unde domiciliază proprietarii, armatorii sau procuratorii lor, el nu poate, fără speciala lor autorizare, să ordone reparaţiunea vasului, să cumpere pânze, funii sau alte lucruri pentru vas, şi nici să-l închirieze sau să ia bani cu împrumut în comptul vasului sau poverei (încărcăturei) sale. (Ital 506).

Art. 517. Dacă vasul este închiriat cu consimţimântul proprietarilor sau al majorităţei acestora şi vreunul dintre coproprietari refuză a contribui la cheltuelile necesare pentru expediţiune, căpitanul, după douăzeci şi patru ore dela somaţiunea făcută celor ce refuză a da partea lor de cheltuială, poate cere autorizaţiunea tribunalului comercial sau, în lipsă, a judecătorului de ocol, ca să ia în comptul lor cu împrumut suma cuvenită, cu sau fără gaj, asupra părţei de interes ce dânşii au în vas. (Com. 495, 505, 516, 602, 607; ital 507).

Art. 518. In timpul călătoriei, căpitanul, după ce va constata necesitatea printr'un proces-verbal subscris de către fruntaşii echipajului, poate întrebuinţa pentru serviciul vasului lucrurile ce se găsesc pe bord, cu obligaţiune de a plăti preţul lor celui în drept. (Com. 519, 585; ital. 508).

Art. 519. Dacă în cursul călătoriei va fi trebuinţă de bani pentru reparaţiuni, cumpărare de proviziuni, sau pentru alte urgente trebuinţe ale vasului, căpitanul este dator dacă e posibil, a încunoştiinţa neîntârziat pe armatori, încărcători sau destinatari, şi după ce va constata necesitatea după cum s'a stabilit prin articolul precedent, poate cere, în ţară, autorizaţia tribunalului de comerţ, şi, în lipsă, a judecătorului de ocol, iar în străinătate a autorităţei consulare a Regatului, sau, în caz de lipsă, a autorităţei străine locale, pentru a-şi procura suma necesară, luând bani cu împrumut pe corpul vasului, dând gaj sau vânzând lucrurile încărcate sau obligându-se către cei ce vor procura direct material, unelte, proviziuni sau vreo lucrare.

Titlul împrumutului şi actul probând operaţiunile sus zise se vor transcrie în modul stabilit prin prezentul codice şi adnota pe actul de naţionalitate al vasului de către funcţionarul maritim sau consular, sau de către autoritatea ce a dat autorizarea, prin îngrijirea căpitanului, în timp de zece zile dela data contractului, sub pedeapsă de a pierde rangul privilegiului.

Vânzarea lucrurilor încărcate se va face prin licitaţiune publică.

Proprietarii vasului sau căpitanul ce îi reprezintă vor ţine compt de lucrurile vândute, după valoarea ce vor avea în locul şi timpul descărcărei vasului.

Inchirietorul sau diferiţii încărcători, când se învoesc, se pot opune la vânzarea sau darea în gaj a lucrurilor lor, descărcându-le şi plătind navlul în proporţiune cu calea făcută. Dacă consimţimântul unuia sau mai multor încărcători lipseşte, acela care va voi să uzeze de această facultate, va plăti navlul întreg pentru partea sa de încărcare. (Com. 40, 518, 585, 603, 607, 683 § 8, 685 § 6, 687 § 9; ital 509).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3—6, art. 501.

Art. 520. In cursul călătoriei, căpitanul poate, dacă este urgenţă, să notifice orice acte sau chiar să pornească judecată în numele şi interesul proprietarilor vasului, întrucât priveşte vasul şi navigaţiunea cu care este însărcinat.

Asemenea, cei de al treilea, când se vor afla în alt loc decât acela unde domiciliază proprietarii vasului sau cei ce îi reprezintă, pot să facă somaţiuni, să urmărească sau să intenteze acţiuni contra căpitanului, încât priveşte faptele lui sau ale echipajului, sau obligaţiunile contractate de el în cursul expe-

diţiunei. Actele trebue notificate sau personal căpitanului, sau la bordul vasului.

Proprietarii pot în totdeauna să'şi însuşească judecata pornită de căpitan sau contra lui.

Condamnaţiunile pronunţate contra căpitanului nu ridică proprietarilor dreptul de a face abandonul vasului, conform dispoziţiunilor art. 501. (Com. 400, 501, 917, 923; ital 510).

Adnotaţii. — **1.** Căpitanii vaselor, în cursul călătoriei, au dreptul să primească orice acţiune în numele şi în interesul proprietarului vasului cu a cărui conducere şi administrare este însărcinat.

Art. 677 din c. com., descriind numai că acţiunile de despăgubiri pentru daunele provenite din lovirea vase'or nu sunt admise dacă nu s'a făcut protest în termen de trei zile, către autoritatea locului unde s'a întâmplat faptul, sau a primului port unde s'a oprit, fără să arate forma în care trebue făcut protestul, nici autoritatea căruia să-l adreseze, de aci rezultă că un raport adresat unui căpitan de port înlocueşte cu suficienţă protestul pretins de art 677 din c. com. (Cas. II. — Decizia No. 39 din 30 Ianuarie 1912.—*Bul.* pag. 122).

2. Acest art. prevede în mod special dreptul de mandatar legal al căpitanului unui vas, ca în timpul călătoriei să poată notifica acte şi chiar să pornească judecată în numele şi în interesul proprietarului vasului cu privire la afacerile vasului şi a navigaţiunii, atunci când ar exista urgenţa pentru asemenea acţiuni. din partea sa, iar aprecierea urgenţii nu poate să o aibă decât căpitanul vasului, cu dreptul pentru proprietarul vasului să-şi însuşească judecata pornită de căpitan sau contra sa. (Cas. III. — Decizia No. 139 din 2 Mai 1907. — *Bul.* pag. 979).

Art. 521. Căpitanul, mai înainte de a pleca din locul în care a făcut cheltuelile extraordinare sau a contractat obligaţiuni, va trimite proprietarilor sau armatorilor vasului sau procuratorilor un compt subscris de el însuşi, atât de cheltuelile făcute cu arătarea actelor justificative dacă sunt, cât şi de obligaţiunile contractate, cu numele, pronumele şi locuinţa creditorilor.

Dacă încărcarea s'a făcut în comptul proprietarilor sau armatorilor, căpitanul le va trimite un compt de lucrurile încărcate şi de preţul lor. (Com. 511, 519; ital 511),

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3—6, art. 501.

Art. 522. Căpitanul care fără necesitate a contractat obligaţiuni, a pus în gaj sau vândut lucruri încărcate sau proviziuni, sau a pus în compturile sale avarii şi cheltueli neadevărate, e obligat personal către armatori şi către toţi cei interesaţi la despăgubire, afară de acţiunea penală, dacă este caz. (Com, 506 519, 651 urm.; civ. 998, 1084; pen. 323; ital. 512).

Art. 523. Căpitanul nu poate vinde vasul fără mandat special

din partea proprietarului, afară de cazul când vasul nu mai e în stare de a putea naviga.

Declaraţiunea de imposibilitate a navigaţiunei cum şi autorizarea pentru vânzare vor fi pronunţate, în ţară, de tribunalul respectiv, iar în străinătate de către autoritatea consulară a ţărei.

Vânzarea va fi făcută prin licitaţiune publică. (Com. 935; civ. 1536; ital. 513).

Art. 524. Căpitanul care s'a îndatorat a face o călătorie, e ţinut a o îndeplini; altfel e obligat la daune şi cheltueli către proprietari şi închirietori.

Dacă vasul a fost declarat în imposibilitate de a mai naviga, căpitanul e dator a îngriji, cu tot dinadinsul, să'şi procure alt vas cu care să poată transporta lucrurile încărcate la locul de destinaţiune. (Com. 506, 580 urm; civ. 1073, 1082 urm.; ital. 514).

Art. 525. Căpitanul, care călătoreşte având parte din profit asupra încărcărei, nu poate face, pe comptul său particular, nici un fel de comerţ, dacă în scris nu s'a convenit într'altfel.

In caz de contravenţiune lucrurile încărcate de căpitan în comptul său particular rămân în profitul celorlalţi interesaţi. (Com. 55, 112, 113, 116, 397, 537, 640; ital. 515).

Art. 526. La sosire în portul de destinaţiune, atât la ducere cât şi la întoarcere, sau la locul unde cu voie sau silit se adăposteşte, precum şi în caz de naufragiu, căpitanul va cere să i se vizeze registrul vasului de către funcţionarul public competinte. Dacă s'a întâmplat evenimente extraordinare cari interesează vasul, lucrurile încărcate sau persoanele, căpitanul, afară de îndatoririle la cari este supus de codicele şi regulamentele marinei comerciale, e ţinut să-şi facă raportul său.

Raportul va cuprinde locul şi timpul plecărei, calea urmată, pericolele peste cari a dat, dezordinele întâmplate pe vas şi în general, toate evenimentele importante ale călătoriei. (Com. 510, 527, 669; ital. 516).

Art. 527. Raportul va fi făcut cât de neîntârziat, şi cel mult în douăzeci şi patru de ore după sosire sau adăpostire, către prezidentul tribunalului, către judecătorul de ocol, dacă sosirea sau adăpostirea este într'un port al ţării; şi către autoritatea consulară a ţărei şi în lipsă către autorităţile străine locale, daçă vasul se află sosit sau adăpostit în port străin.

Raportul făcut în ţară se va depune la grefa tribunalului

respectiv. Judecătorul de ocol îl va trimite asemenea, fără întârzierea prezidentului tribunalului. (Com. 526, 528; 31 reg. 10 Sept. 1887; ital. 517).

Art. 528. Prezidentul, judecătorul de ocol, sau autoritatea consulară care a primit raportul, va verifica faptele cuprinse într'însul, interogând, în neprezența căpitanului și separat, persoanele echipajului și dacă e cu putință și călătorii. Răspunsurile trebuie a fi scrise. Orice alte informațiuni folositoare în descoperirea adevărului trebuesc culese prin toate mijloacele permise de lege.

Verificațiunea va fi făcută în cel mai scurt timp, și ziua fixată pentru acest sfârșit se va face cunoscută printr'un anunț lipit pe poarta localului autorității către care raportul a fost făcut, prin afișe la bursa cea mai apropiată, în vecinătățile locului unde vasul este ancorat și oriunde se va găsi de cuviință.

Persoanele interesate și cei ce vor să le reprezinte, chiar fără mandat, sunt admise a asista la verificare.

Procesele-verbale încheiate asupra operațianilor de mai sus se vor alătura la raport.

Constatările cuprinse în raport pot fi combătute prin probă contrarie. (Com. 526, 527, 529; civ. 1198; 31 reg. 10 Sept. 1887; ital. 518).

Art. 529. Rapoartele ce nu sunt verificate, nu pot fi primite în descărcarea căpitanului și nu fac probă în judecată, afară de cazul când căpitanul singur a scăpat din naufragiu în locul unde și-a făcut raportul. (Com. 528; ital 519).

Art. 530. Căpitanul nu poate descărca nici un lucru din vas, până ce nu și-a făcut și nu i s'a verificat raportul, exceptându-se cazurile urgente. (Ital. 520).

TITLUL III

DESPRE INROLAREA ȘI SALARIILE PERSOANELOR ECHIPAJULUI

Art. 531. Persoanele ce compun echipajul sunt: căpitanul sau patronul, ofițerii, marinarii și lucrătorii indicați în rolul echipajului, format în modul prevăzut de regulamente, precum și mașiniștii, fochiștii și toate celelalte persoane funcționând sub orice numire în serviciul mașinelor la vasele cu abur.

Rolul va arăta salariile sau partea de beneficiu datorite persoanelor echipajului. Celelalte condițiuni ale înrolării trebuiesc

coprinse în contractul de înrolare. (Com. 509, 513, 532, 556; ital. 521).

Art. 532. Contractul de înrolare va fi făcut prin act scris, legalizat de autoritatea maritimă în țară, cea consulară în străinătate, trecut în registrele oficiului maritim și transcris în registrul vasului.

Dacă cineva este înrolat în țară străină, unde nu se află autoritate consulară română, contractul va fi transcris numai în registrul vasului.

In orice caz contractul de înrolare va fi subscris de căpitan și de înrolat; și dacă acesta nu poate sau nu știe subscrie, de doi martori.

Convențiunile cari nu sunt învestite cu aceste formalități, nu au nici o tărie.

Dispozițiunile precedente nu sunt obligatorii pentru contractele de înrolare, în cazurile prevăzute de art. 511. (Com. 55, 510, 531, 533; 33 reg. 10 Sept. 1887; ital. 522).

Art. 533. Contractul de înrolare enunță în mod lămurit și precis, durata lui și navigațiunea în vederea căreia se încheie.

In vederea speculațiunilor comerciale, destinațiunea și navigațiunea pot fi ținute secrete; în asemenea caz, însă, echipajul trebue să fie încunoștiințat și să consimtă a fi înrolat în astfel de condițiuni. Consimțimântul trebue exprimat prin act în scris, în forma stabilită prin articolul precedent. (Com. 55, 532, 535, 536; ital. 523).

Art. 534. Inrolatul e dator a'și continua serviciul și după expirarea termenului înrolării până la întoarcerea vasului în țară, la locul destinațiunii sale, cu condițiune ca întoarcerea să se facă direct, fără alte întârzieri decât cele neapărate. In acest caz, acela căruia s'a prelungit înrolarea, are dreptul la o retribuțiune proporționată salariului.

Înrolarea se înțelege întotdeauna terminată, deși termenul prevăzut în contract nu a expirat, când vasul s'a întors în țară la locul destinațiunei sale, după ce și-a făcut prima călătorie și după ce a fost descărcat. (Com. 533, 535, 536, 551; ital. 524).

Art. 535. Dacă durata înrolării nu este fixată, marinarul poate cere părăsirea serviciului după doi ani de la înrolare, afară de dispoziținea prevăzută în articolul precedent. Dacă vasul se află în țară străină și nici s'a dispus nici s'a început

călătoria de întoarcere în țară, marinarul, afară de plata salariului ce i se cuvine, mai are dreptul la cheltuelile de întoarcere în patrie, dacă căpitanul nu i-ar înlesni altă îmbarcare.

Marinarul nu poate cere să iasă din serviciu într'un port, care nu este cel de destinațiune.

Înrolarea pe timp nedeterminat și pentru toate călătoriile ce s'ar întreprinde, nu împiedică pe marinar de a cere după doi ani eșirea din serviciu, afară numai dacă nu s'a convenit în mod expres ca serviciul să continue și peste doi ani. (Com 533, 534, 536, 552; civ. 1471; ital 525).

Art. 536. După expirarea termenului înrolărei, căpitanul va da act scris fiecărei persoane a echipajului, pentru eșirea din serviciu.

Acest act va arăta numele și felul vasului, numele și pronumele căpitanului, timpul cât a ținut înrolarea, și va fi înscris în registrul vasului.

Când, dintr'o cauză oarecare, căpitanul se va afla în neputință de a scrie însuși actul, el va fi scris, în prezența sa, de ajutorul sau locțiitorul său, și subscris de doi martori. (Com. 510; ital. 526).

Art. 537. Căpitanul și persoanele echipajului nu pot, sub nici un cuvânt, încărca în comptul lor, pe vas, nici un fel de marfă fără învoirea proprietarilor și fără să plătească navlul, dacă nu sunt autorizați a face aceasta prin condițiunile înrolărei lor. (Com. 525, 640; ital. 527).

Art. 538. Persoanele echipajului înrolate cu luna, au dreptul la salariu din ziua în care sunt înscrise pe rol, dacă nu s'a convenit într'alt fel. (Com. 531; civ. 969; ital. 528).

Art. 539. Când călătoria a fost împiedicată prin faptul proprietarilor, căpitanului sau închirietorilor, înainte de plecarea vasului, marinarii înrolați pentru călătoria întreagă sau cu luna au dreptul la plata zilelor servite, și ca despăgubire a reține ceea ce au primit înainte. Dacă nu li s'a plătit nimic înainte, marinarii înrolați cu luna primesc ca despăgubire salariul cuvenit pe o lună; cei ce au fost înrolați pentru călătoria întreagă, primesc o sumă corespunzătoare salariului pe o lună, făcându-se calculul după durata probabilă a călătoriei, și dacă durata probabilă nu trece peste o lună, primesc întreg salariul cu cât s'au învoit.

Când călătoria este împiedicată după plecarea vasului:

1) Marinarii înrolați pentru întreaga călătorie au dreptul la tot salariul conform învoelii;

2) Marinarii înrolați cu luna au dreptul la salariul cuvenit pentru timpul cât au servit și afară de aceasta încă la o dreaptă despăgubire, în proporțiune cu salariul cuvenit pentru restul duratei probabile a călătoriei pentru care se înrolase;

3) Marinarii înrolați pentru călătoria întreagă sau cu luna au încă dreptul la cheltuelile pentru întoarcere la locul de unde a plecat vasul, dacă căpitanul sau altul interesat, sau autoritatea competintă, nu le procură imbarcarea pe alt vas cu destinațiune pentru acel loc. (Com. 540 urm; ital. 529).

Art. 540. Dacă comerțul cu locul de destinațiune al vasului este interzis, sau dacă vasul este oprit printr'un ordin al guvernului înainte de începerea călătoriei, marinarii nu au dreptul decât la plata zilelor servite până atunci. (Com. 539, 545, 561; ital. 530).

Art. 541. Dacă interzicerea comerțului sau oprirea vasului se întâmplă în cursul călătoriei:

1) In caz de interzicere, marinarii au dreptul la plata salariului pentru timpul cât au servit;

2) In caz de oprire, marinarii înrolați cu luna au dreptul la jumătatea salariului pentru timpul cât ține oprirea, și marinarii înrolați pentru întreaga călătorie au dreptul la salariul cuvenit prin înrolare.

Dacă se acordă vreo despăgubire pentru interzicere sau pentru oprire, marinarii înrolați cu luna primesc restul salariului; iar cei înrolați pentru întreaga călătorie primesc o adăogire de salariu în proporțiune cu timpul cât a ținut oprirea; în orice caz indemnitatea datorită tuturor marinarilor nu va putea trece peste a treia parte din indemnitatea acordată vasului. (Com. 539 urm; ital. 531).

Art. 542. Dacă se prelungește călătoria, suma salariului marinarilor înrolați pentru întreaga călătorie se mărește în proporțiune cu timpul prelungirei. (Com. 544; ital. 532)

Art. 543. Dacă descărcarea vasului se face de bună voe într'un loc mai apropiat decât cel arătat în contractul de închiriere, salariile nu sunt supuse la scădere. (Com. 577; ital. 533).

Art. 544. Marinarii înrolați cu parte la câștig sau navlu, nu au dreptul la plata zilelor servite, nici la despăgubire pentru

călătoria împiedicată, întârziată sau prelungită din caz fortuit sau forță majoră.

Când călătoria este împiedicată, întârziată sau prelungită prin faptul încărcătorilor, persoanele echipajului iau parte la despăgubirile ce s'ar acorda vasului. Aceste despăgubiri sunt împărțite între proprietarii vasului și persoanele echipajului în aceeași proporțiune în care s'ar fi împărțit între ei navlul.

Dacă împiedicarea provine din faptul căpitanului sau al proprietarilor, ei sunt datori despăgubirile cuvenite persoanelor echipajului. (Com. 506, 574 urm; civ. 998, 1083; ital. 534).

Art. 545. In caz de prădare, de sfărâmare sau de naufragiu cu pierderea întreagă a vasului și a poverei, marinarii nu pot pretinde nici un salariu. Nu sunt însă obligați a restitui ceea ce li s'a dat prin anticipațiune. (Com. 526—529, 539, 587 urm.; ital. 535).

Art. 546. Dacă se scapă vreo parte a vasului, marinarii înrolați pentru întreaga călătorie sau cu luna sunt plătiți pentru timpul servit din rămășițele vasului, sau din ceea ce s'a putut scăpa de pradă.

Dacă lucrurile scăpate sau redobândite nu ajung, sau dacă nu s'a scăpat sau redobândit decât povara, ei sunt plătiți subsidiar din navlu.

Marinarii înrolați cu participarea la navlu, sunt plătiți în proporțiune cu ceeace s'a câștigat din navlu.

Marinarii, în orice condițiune înrolați, au dreptul la plata zilelor servite de ei pentru scăparea rămășițelor vasului și lucrurilor înecate. (Com. 545, 587 urm., 679, 687 § 7; ital. 536).

Art. 547. Marinarul ce se îmbolnăvește în timpul călătoriei, sau care e rănit în serviciul vasului, primește salariul; el este căutat și îngrijit cu cheltuelile vasului. Dacă este rănit în îndeplinirea unui serviciu comandat în interesul vasului și poverei, e căutat și îngrijit cu cheltuelile vasului și poverei.

Când căutarea sănătății cere ca marinarul să fie debarcat, căpitanul va depune la autoritatea consulară a țărei, sau la autoritatea competintă a locului, suma ce se găsește necesară pentru însănătoșire și întoarcere în patrie.

In orice caz, marinarul debarcat nu are dreptul la cheltueli de căutare a sănătății și la salariu pentru mai mult de patru luni din ziua debarcărei. (Com. 548, 655 § 8; ital. 537).

Art. 548. Dacă marinarul e rănit sau se îmbolnăvește din greșeala sa proprie, sau pe când se găsește pe uscat fără autorizare, cheltuelile pentru căutarea sănătății sunt în sarcina sa; însă căpitanul este dator să i le înainteze.

Dacă marinarul trebue să fie debarcat, căpitanul îngrijește pentru căutarea sănătății lui și pentru întoarcerea în patrie, în modul arătat prin articolul precedent, afară de dreptul la restituire a cheltuelilor înaintate, și salariul nu i se plătește decât pe timpul servit. (Com. 547; ital. 538).

Art. 549. In caz de moarte a marinarului în timpul călătoriei:

1) Dacă era înrolat cu luna, salariul ce i se cuvine se datorește moștenitorilor până la ziua morței sale;

2) Dacă era înrolat cu călătoria și moare în timpul ducerei sau în portul de destinațiune, salariul se datorește pe jumătate; iar când moare în timpul întoarcerei, salariul se datorește întreg;

3) Dacă marinarul era înrolat cu parte la câștig sau la navlu, i se datorește partea întreagă, când moare după începerea călătoriei.

Marinarului mort în apărarea vasului, se datorește întreg salariul pentru toată călătoria, dacă vasul a scăpat. (Com. 547, 655 § 8; ital. 539).

Art. 550. Marinarul prins și făcut prizonier pe vas are dreptul la salariu până în ziua când a fost prins.

Dacă a fost prins și făcut prizonier pe când era trimis pe mare sau pe uscat pentru serviciul vasului, are dreptul la întregul salariu până în ziua în care și-ar fi îndeplinit serviciul. La plată ia parte și marfa încărcată pe vas, dacă trimiterea s'a făcut și în interesul ei. (Com. 547, 549; ital. 540).

Art. 551. Dacă în timpul înrolărei vasul este vândut, persoanele echipajului au dreptul la întoarcerea în patrie cu cheltuelile vasului și la plata salariilor. (Com. 930; ital. 541).

Art. 552. Căpitanul poate concedia pe marinar înaintea termenului înrolărei și fără să fie obligat de a dovedi că și-a călcat datoriile; dar este dator ca odată cu concediul, să i înlesnească și mijloacele necesare pentru întoarcerea în patrie.

Marinarul concediat fără cauză bine-cuvântată, afară de plata pentru serviciul îndeplinit, are dreptul și la o indemnitate.

Dacă concediul este dat în portul în care s'a făcut înrolarea

şi înaintea plecărei, indemnitatea este egală cu salariul pe o lună. Dacă concediul este dat după plecare sau într'un port al ţărei altul decât acela în care s'a făcut înrolarea, indemnitatea este egală cu salariul pentru patruzeci de zile. Dacă concediul este dat afară din apele ţări, indemnitatea este egală cu salariul pentru o lună pe coastele Mărei-Negre din Europa; pentru două luni pe coastele Mărei Mediterane şi celelalte coaste ale Mărei-Negre; pentru patru luni pe orice alte coaste.

In nici unul din cazurile de mai sus, căpitanul nu poate să pretindă dela proprietarii vasului restituirea indemnităţilor plătite, dacă concediul nu a fost dat cu consimţimântul lor.

Nici o indemnitate nu se datoreşte marinarului concediat înainte de închiderea rolului echipajului. (Com. 504, 509; civ. 998; ital. 542).

Art. 553. Persoanele echipajului au dreptul să fie întreţinute pe vas, până când li se va plăti salariile sau partea din profit ce li se cuvine. (Ital. 543).

Art. 554. In lipsă de convenţiune contrarie, persoanele echipajului, după terminarea înrolărei, sunt datoare a'şi continua serviciul până la ajungerea la destinaţiune şi descărcarea vasului. In schimb au dreptul la plată şi întreţinere pentru tot timpul cât servesc după expirarea termenului înrolărei.

Dacă în timpul carantinei vasul trebue să plece pentru o nouă călătorie, persoana ce nu voeşte a se înrola, are dreptul să fie debarcată în lazaret şi plătită până când vasul va căpăta liberă practică.

Cheltuelile pentru întreţinere, carantină şi lazaret, sunt în sarcina vasului. (Com. 534; ital. 544).

Art. 555. Salariile şi câştigurile marinarilor nu pot fi cedate nici sechestrate decât pentru alimente datorite după lege şi pentru datorii către vas, născute cu ocaziunea serviciului pe vas. In primul din aceste cazuri reţinerea prin sechestru asupra salariului sau câştigului nu poate trece peste a treia parte. (Com. 556, 605; pr. civ. 409; ital. 545).

Art. 556. Dispoziţiunile privitoare la salariile şi îngrijirea marinarilor să aplică şi la căpitan sau patron, precum şi la ofiţeri sau orice altă persoană a echipajului. (Com. 531, 534, 538, 553—555; ital. 546).

TITLUL IV

DESPRE CONTRACTUL DE INCHIRIERE

CAPITOLUL I

Dispoziţiuni generale

Art. 557. Contractul de închiriere trebue făcut prin act scris. Actul trebue să cuprindă:

1) Numele, naţionalitatea şi capacitatea vasului;
2) Numele şi pronumele închirietorului şi chiriaşului;
3) Numele şi pronumele căpitanului sau patronului;
4) Locul şi timpul ce s'a stabilit pentru încărcare şi descărcare;
5) Navlul (chiria);
6) Dacă închirierea se raportă la întregul vas sau numai la o parte a lui;
7) Indemnitatea ce s'ar cuveni în caz de întârziere.

Proba prin scris nu este necesară dacă închirierea are de obiect vasele şi călătoriile arătate la art. 511. (Com. 55. 513 § 3, 571 urm.; ital. 547).

Adnotaţii. — Contractul de navlu prevăzut de acest art., deşi este pus sub titlul contractului de închiriere, însă acest contract are de principal obiect transportul lucrurilor încărcate pe vasul ce se închiriază pentru acest scop la o destinaţiune anumită şi fixată mai dinainte şi dar în asemenea contract închirierea nefiind decât un mijloc pentru transport, iar ideea de transport fiind dominată şi de creanţa contractului, urmează că în privinţa taxelor de timbru se va percepe taxele prevăzute pentru contractul de timbru, iar nu cele prevăzute pentru contractul de închiriere. (Cas. I.—Decizia 67 din 15 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 149).

Art. 558. Schimbarea căpitanului sau a patronului arătat în act, chiar după concediul dat de proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele contractului de închiriere, dacă nu s'a convenit într'altfel. (Com. 504, 610, 629; ital. 548).

Art. 559. Timpul încărcărei sau al descărcărei vasului se stabileşte prin convenţiunea părţilor; în lipsă de asemenea convenţiuni, el se determină de oficiul maritim local. (Ital. 549).

Adnotaţii. — **1.** Dacă prin contractul părţilor nu s'a determinat timpul descărcărei vasului, cu drept cuvânt instanţa de fond judecă că singura autoritate competentă a fixa timpul descărcărei este oficiul maritim român, prin căpitanul portului. (Cas. III. — Decizia No. 135 din 29 Martie 1910. — *Bul.* pag. 566).

2. In ce priveşte daunele provenite din cauza întârzierei descărcărei, dacă ele au fost fixate de părţi prin contract, pentru fiecare zi de întârziere, în acest

caz nu mai este trebuință de vreo punere în întârziere. (Cas. III. — Decizia No. 135 din 29 Martie 1910. — *Bul.* pag. 566).

Art. 560. Dacă închirierea este cu luna sau pe un timp oarecare şi nu este hotărîtă de când începe, ea curge din ziua când începe încărcarea lucrurilor ce sunt de transportat, până în ziua când sunt descărcate la locul de destinaţiune. (Ital. 550).

Art. 561. Dacă înainte de plecarea vasului, călătoria pentru locul de destinaţiune este împiedicată prin faptul vreunui guvern străin, contractul est desfiinţat şi nici una dintre părţi nu datorează celeilalte vreo despăgubire.

Cheltuelile pentru încărcare şi descărcare privesc pe încărcător. (Com. 520, 540 urm.; 582; civ. 1083; ital. 551).

Art. 562. Dacă plecarea vasului sau continuarea călătoriei este împiedicată pentru câtva timp, din caz fortuit sau forţă majoră, contractul subsistă şi nu e loc la adăogire de navlu (chirie) sau la despăgubire din cauza întârzierei.

Pe cât timp ţine împiedicarea, încărcătorul poate descărca cu cheltuiala sa lucrurile sale, cu obligaţiune însă de a le reîncărca sau de a despăgubi pe căpitan; pentru îndeplinirea acestei obligaţiuni el va da cauţiune. (Com. 420, 561, 574, 577; civ. 1083, 1675 urm.; ital. 552).

Art. 563. In caz de blocus al portului de destinaţiune sau alt caz fortuit ori de forţă majoră, care ar împiedica intrarea vasului în acel port, căpitanul, dacă nu are ordine sau dacă ordinile primite nu se pot executa, este dator să lucreze în cel mai bun mod pentru apărarea intereselor încărcătorului, ori intrând în alt port vecin, ori întorcându-se la portul de unde a plecat. (Ital. 553).

Art 564. Dispoziţiunile art. 440 se aplică şi la contractul de închiriere prevăzut în acest capitol. (Ital. 554).

CAPITOLUL II

Despre polița de încărcare

Art. 565. Poliţa de încărcare trebue să cuprindă: natura, specia, calitatea şi cantitatea lucrurilor încărcate.

Ea va fi datată şi va arăta:

1) Persoana încărcătorului şi reşedinţa sa;

2) Persoana căreia este îndreptată expediţiunea şi reşedinţa sa;

3) Numele şi pronumele căpitanului sau patronului;

4) Numele, naţionalitatea şi capacitatea vasului;

5) Locul plecărei şi acel al destinaţiunei;

6) Navlul (chiria).

Vor fi însemnate, pe marginea poliţei, mărcile şi numerile lucrurilor încărcate.

Poliţa poate fi la ordin sau la purtător; în primul caz poliţele şi efectele girului sunt regulate prin dispoziţiunile titlului IX al primei cărţi.

Poliţa nu poate fi subscrisă de căpitan înainte de încărcare. (Com. 57, 277 urm., 414 urm.; 513 § 3, 571 urm., 661; 17 § 2, 20 § 28 leg. 31 Iulie 1881; ital. 555).

Adnotaţii. — **1.** Poliţa de încărcare liberată în regulă constitue o probă despre încărcarea mărfei arătată prin acea poliţă, şi pe temeiul unei asemenea poliţe se pot face diferite transacţii, vânzări, acordare de credit, însă pentru aceasta trebue ca cuprinsul poliţei să corespundă realităţei, pentru ca într'adevăr să se poată pune temei pe enunciările de poliţe, şi responsabilitatea armatorului, proprietarului sau a căpitanului vasului care a liberat poliţa de încărcare este întreagă în această privinţă, având să predea ceeace e cuprins în acea poliţă.

Această responsabilitate poate fi modificată prin inserarea unor oarecare cauze în poliţă, cum ar fi aceea: „calitatea şi cantitatea necunoscute", şi această clauză, trecută în scop de a mărgini responsabilitatea, trebue respectată, însă cu condiţie ca să nu se impute celui ce a liberat poliţele de încărcare vre-un dol sau vreo greşeală gravă, căci constatându-se dol sau greşeală gravă, clauza menţionată nu apără pe cel ce a liberat poliţele de responsabilitatea întreagă, fiindcă a admite contrariul. ar fi a micşora valoarea probatorie a poliţelor de încărcare.

Aşa dar, un armator sau un căpitan de vas care subsemnează şi liberează poliţe de încărcare, fără ca marfa să fi fost încărcată, comite sau un dol sau o greşeală gravă, şi trebue să răspundă de daunele cauzate posesorului poliţelor care, pe temeiul lor, a acceptat cambii sau a acordat credit şi clauza din poliţe „cantitatea necunoscută" nu poate servi pentru a exonera de acea responsabilitate. (Cas. II.—Decizia 20 din 25 Ianuarie 1900.—*Bul.* pag. 93).

2. Proprietarul sau armatorul unui şlep care, încărcând o marfă în şlepul său, liberează o poliţă de încărcare, trebue să predea cantitatea de marfă, prevăzută în poliţă aceluia care se prezintă cu dânsa. Aşa dar, armatorul sau proprietarul unui şlep care a eliberat poliţa de încărcare e obligat să răspundă de totalitatea cantităţii mărfei cuprinsă în poliţa de încărcare, chiar dacă din vreo împrejurare oarecare încărcătorul nu a pus în şlep toată marfa prevăzută în poliţă. (Cas. II.—Decizia No. 30 din 29 Ianuarie 1901.—*Bul.* pag. 152).

3. Armatorul sau căpitanul vasului care subsemnează şi eliberează poliţa de încărcare, fără ca marfa să fi fost încărcată, comite un dol sau o greşeală gravă, astfel că dânsul răspunde către terţiul detentor al poliţei care a dat bani proprietarului mărfei, în baza acelei poliţe. (Cas. II. — Decizia No. 30 din 29 Ianuarie 1901.—*Bul.* pag. 152).

Art. 566. Poliţa de încărcare va fi făcută în 4 originale, destinate căpitanului, proprietarului sau armatorului vasului,

încărcătorului şi persoanei căreia lucrurile încărcate trebuesc predate.

Pe fiecare original se va arăta persoana căreia este destinată.

Dacă încărcătorul cere unul sau mai multe duplicate ale originalului destinat persoanei căreia sunt a se preda lucrurile încărcate, se vor aplica dispoziţiunile art. 299 şi 300.

Originalele destinate căpitanului şi proprietarului sau armatorului vasului sunt subscrise de către încărcător; celelalte de către căpitan.

Subscrierea şi predarea respectivă a originalelor vor avea loc în douăzeci şi patru de ore după terminarea încărcărei.

Incărcătorul va preda în acelaşi termen căpitanului, facturile lucrurilor încărcate şi chitanţele de plată sau certificatele de cauţiune ale vămei. (Com. 116, 513 § 5, ital. 556).

Adnotaţii. — Conosamentul este neapărat necesar să fie semnat de căpitanul vasului îndată după încărcare şi înainte de plecarea vasului; nimic nu împedică însă pe expeditor de a emite un nou conosament după plecarea vasului, dacă o greşeală s'a strecurat într'însul şi a-l remite pentru a fi iscălit de căpitan, fie într'un port de oprire în drum, fie în însuşi portul de destinaţie. Prin urmare, când instanţa de fond afirmă că nici o probă materială n'a putut opri pe expeditor de a emite un nou conosament şi-l obligă de a emite unul, cum pretinde destinatarul, nu se poate susţine că i-a impus o obligaţiune imposibilă. (Cas. III.—Decizia No. 109 din 26 Martie 1907. — *Bul.* pag. 611).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 395; No. 2, art. 501 şi No. 1, 2, 3 art. 565.

Art. 567. Căpitanul va preda la locul de destinaţiune mărfurile celui care-i va prezinta poliţa de încărcare, oricare ar fi numărul ei, dacă nu i s'a notificat vreo opoziţiune.

In caz de opoziţiune, sau dacă se prezintă mai mulţi purtători ai poliţei de încărcare, căpitanul, cu autorizaţia justiţiei, va depune mărfurile în locurile ce i se va desemna; el va putea încă să obţină autorizaţiunea de a vinde o parte dintr'însele pentru plata navlului. (Com. 438, 589 urm., ital. 557).

Art. 568. Poliţa de încărcare, formată în modul stabilit mai sus, face probă faţă cu toate părţile interesate în încărcare, precum şi între ele şi asigurători. (Com. 640; ital. 558).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3 art. 395 şi art. 566.

Art. 569. In caz de deosebire între poliţele aceleiaşi încărcări, face probă aceea ce se află la căpitan, dacă este scrisă în întreg de către încărcător sau de către comisionarul său; aceea ce este prezintată de către încărcător sau de către persoana

căreia este adresată expediţiunea face probă, dacă este scrisă în întreg de căpitan. (Com. 568; ital. 559).

Art. 570. Comisionarul sau destinatarul care a primit lucrurile arătate în poliţa de încărcare sau în contractul de închiriere, este dator, la cerere, a da căpitanului chitanţă de primire; altfel este răspunzător de cheltuelile făcute şi de pagubele ocazionate chiar prin întârziere. (Com. 589, civ. 998, 1081; ital. 560).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2. art. 434.

CAPITOLUL III

Despre navlu (chirie)

Art. 571. Navlul se regulează prin convenţiunea părţilor şi se probează prin contractul de închiriere sau prin poliţa de încărcare.

Navlul poate avea de obiect:

a) Intregul vas sau o parte a lui, pentru una sau mai multe călătorii, sau pentru un timp determinat;

b) Transportul unor lucruri determinate după număr, greutate sau volum. (Com. 557, 565, 573; ital. 561).

Adnotaţii. — Când contractul de navlu este făcut pentru întregul vapor, iar nu pentru o parte, sau pentru lucruri determinate, ci s'a închiriat întregul vas, pentru o călătorie dela un port anumit la altul, ne găsim în ipoteza prevăzută de art. 571 al. *a* şi de art. 574, astfel că trib. când admite cererea de descărcare a vaporului cu depunerea numai a jumătate navlu, pe motiv că primele alineate ale art. 574 şi 575 sunt identice, ceeace este neîntemeiat, căci art. 574 este cu desăvârşire opus art. 575, atât ca redacţie cât şi ca aplicaţie, face o greşită aplicaţiune a acestui text de lege. (Cas. III.—Decizia 300 din 1 Iunie 1912).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 3, art. 55.

Art. 572. Căpitanul care a făcut declaraţiune că vasul este de o capacitate mai mare sau mai mică decât cea adevărată, este răspunzător de orice daune către chiriaşul vasului.

Nu se socoteşte ca eroare în declaraţiune, dacă diferenţa nu trece peste a douăzecea parte, sau dacă declaraţiunea este conformă actului de naţionalitate. (Com. 557 § 1; ital. 562).

Art. 573. Dacă vasul este închiriat în întregul său şi dacă chiriaşul nu dă toată povara, căpitanul nu poate, fără învoirea acestuia, să încarce alte lucruri. Chiriaşul se foloseşte de navlul lucrurilor ce complectează povara. (Com. 571 § 1; ital. 563).

Art. 574. Chiriaşul care, înainte de plecarea vasului, declară că nu mai face călătoria fără să fi încărcat ceva, e dator a plăti jumătatea navlului.

Dacă nu a declarat că nu mai voeşte a face călătoria sau dacă încarcă o cantitate mai mică decât cea învoită, e dator a plăti navlul întreg.

Dacă încarcă o cantitate mai mare, e dator să plătească pentru excedent, în raport cu navlul convenit. (Com. 564).

Adnotaţii. — **1.** Daunele cauzate din neexecutarea unui contract de navlu curg de drept în virtutea legei. (Cas. II. — Decizia 254 din 28 Noembrie 1895. — *Bul.* pag. 1406).

2. Chiriaşul unui vas e dator a plăti sau jumătatea navlului cuvenit, sau întreg navlul cuvenit, sau în raport cu navlul cuvenit.

In ceea ce priveşte daunele ce chiriaşul e obligat în unele cazuri, să plătească căpitanului sau proprietarului vasului, fiindcă aceste daune se regulează uneori, luându-se în seamă întregul număr al transporturilor de efectuat, iar alte ori numai un singur transport, instanţa judecătorească este datoare, în regularea daunelor provenite prin culpa chiriaşului, să distingă şi să motiveze pentru ce adoptă unul sau altul din aceste moduri de regulare a daunelor. (Cas. II.—Decizia 66 din 27 Martie 1900. — *Bul.* pag. 471).

3. Daunele isvorîte din neexecutarea unui contract de transport pe apă, reprezintă navlu la care partea avea dreptul conform contractului, aşa că din faptul că la prima instanţă s'a cerut o sumă de bani cu titlul de navlu, iar în apel cu titlul de daune, nu se poate zice că cererea în apel ar fi o cerere nouă, întru cât obiectul este acelaş. (Cas. II. — Decizia No. 259 din 21 Iunie 1905. — *Bul.* pag. 950).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 571.

Art. 575. Dacă contractul de închiriere are de obiect transportul unor lucruri determinate, încărcătorul poate, înainte de plecarea vasului, să-şi retragă lucrurile încărcate, plătind însă jumătatea navlului.

In asemenea caz, cheltuelile de încărcare, de descărcare şi de reîncărcare a lucrurilor ce trebuesc transportate, precum şi cheltuelile pentru întârziere, privesc pe încărcător. (Com. 421, 577; ital 565).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 şi 3 art. 574.

Art. 576. Căpitanul poate da afară din vas la locul încărcărei lucrurile ce găseşte că nu i-au fost declarate, sau să ceară pentru navlul lor cel mai mare preţ care se plăteşte în acelaş loc pentru lucrurile de acelaş fel. (Com. 40; ital. 566).

Art. 577. Incărcătorul care, în timpul călătoriei, retrage lucrurile încărcate, e dator a plăti navlul întreg şi toate cheltuelile cauzate de descărcare.

Dacă lucrurile sunt retrase prin faptul şi din culpa căpitanului, acesta este responsabil de daune şi cheltueli. (Com. 506, 544, 574; ital. 567).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2 şi 3 art. 395 şi art. 566.

Art. 578. Dacă vasul întârzieză la plecare, în cursul călătoriei sau la locul de descărcare, prin faptul chiriaşului, acesta este răspunzător de cheltuelile întârzierei.

Dacă vasul închiriat pentru ducere şi întoarcere se înapoiază neîncărcat sau încărcat în parte, se datoreşte navlul întreg, afară de despăgubirea ce s'ar cuveni pentru întârziere. (Com. 557 § 7; ital 568).

Adnotaţii. — Vezi jurisp. de sub No. 3 art 574.

Art. 579. Căpitanul e dator chiriaşului despăgubire, dacă prin faptul său vasul a întârziat la plecare, în timpul călătoriei sau la locul descărcărei. (Com. 506, 544, 557 § 7; civ. 998, 1084; ital. 569.

Art. 580. Dacă, din caz fortuit sau forţă majoră, căpitanul este silit să'şi repare vasul în cursul călătoriei, chiriaşul este dator să aştepte sau să plătească navlul întreg.

Dacă vasul nu se poate repara, navlul se datorează în proporţiune cu călătoria făcută.

Dacă pentru transportul lucrurilor încărcate la locul de destinaţiune căpitanul închiriase*) un alt vas, noua închiriare se socoteşte făcută în comptul încărcătorului. (Com. 506, 524, 658 § 7; civ. 1425; ital. 570).

Art. 581. Căpitanul pierde navlul şi e ţinut la despăgubire către chiriaş, dacă acesta probează că vasul nu era în stare a naviga când a plecat.

Proba este admisă chiar contra actelor de vizită. (Com. 512, 580; civ. 1421 urm. ital. 571).

Art. 582. Când s'ar interzice comerţul cu ţara către care călătoreşte vasul, căpitanul are dreptul la navlul întreg, cu toate că vasul ar fi constrâns să se întoarcă încărcat la locul de plecare; dar dacă vasul e închiriat pentru ducere şi întoarcere, se datoreşte jumătatea navlului întreg sau a celor două navluri socotite la un loc. (Com. 540 urm., 561; ital 572).

*) Aci trebuia să se zică „închiriază" cum e şi în textul italian.

Art. 583. Dacă vasul e închiriat pentru a merge într'un port spre a lua o povară şi a o duce în alt port, şi interdicţiunea de comerţ supravine pe când vasul călătoreşte spre a lua acea povară, căpitanul are dreptul la cheltuelile făcute în executarea contractului şi la o indemnitate ce se va hotărî după împrejurări. (Ital. 573).

Adnotaţii. — Concordatul încheiat între falit şi creditorii săi, odată ce a rămas definitiv şi a fost omologat de tribunal, devine obligator pentru toţi creditorii anteriori, chiar pentru aceia cari nu au participat la dânsul, şi creanţele acestora, fie că au fost trecute sau nu în bilanţ, verificate sau neverificate, nu pot fi plătite decât în limita cotei stabilită prin concordat.

Această obligativitate generală a concordatului se aplică şi creanţelor stabilite prin hotărîri judecătoreşti definitive înainte de concordat. (Cas. II. — Decizia 38 din 28 Ianuarie 1898.—*Bul.* pag. 157).

Art. 584. Dacă vasul în cursul călătoriei este oprit din ordinul unui Stat străin, sau constrâns a se adăposti într'un port pentru a-şi repara stricăciunile, chiar cu voinţă suferite pentru scăparea comună, nu se datoreşte vre-un navlu în timpul opririi sau şederei în port, când vasul a fost închiriat cu luna; nici adăugire de navlu, când a fost închiriat cu călătoria. (Com. 541, 562; ital. 574).

Art. 585. Navlul este datorit pentru lucrurile încărcate pe cari căpitanul a fost silit a le vinde, a le pune în gaj sau a le întrebuinţa pentru necesităţile urgente ale vasului.

Cu toate acestea, căpitanul este dator a restitui proprietarilor valoarea ce aceste lucruri ar avea la locul descărcării, dacă vasul a ajuns bine în port.

Când vasul s'a pierdut, căpitanul va restitui proprietarilor lucrurile*) vândute sau întrebuinţate, preţul ce a luat pentru dânsele, şi pentru cele date în gaj suma luată în împrumut, reţinând în acelaş timp navlul arătat în poliţele de încărcare.

In ambele cazuri, proprietarii au dreptul să facă abandonul.

Dacă din această cauză rezultă vre-o pierdere pentru proprietarii lucrurile întrebuinţate, vândute sau date în gaj, pierderea este împărţită prin contribuţiuni asupra valorilor*) şi asupra tuturor lucrurilor ajunse la destinaţiune, sau a celor ce au fost scăpate de naufraj, în urma evenimentelor maritime

*) Din eroare se zice aci „lucrurile“ în loc de „lucrurilor“ cum este în textul italian.

*) Aci s'a omis din eroare cuvântul „acestora“.

cari au necesitat întrebuinţarea, vânzarea sau gajul. (Com. 501 urm., 518 urm., 526; ital. 575).

Art. 586. Căpitanul are dreptul la navlu asupra lucrurilor aruncate în mare pentru scăparea comună, intrând la contribuţiune după regulile arătate în titlul VII, cap. II al acestei cărţi. (Com. 655 § 2, 657, 659, 669; ital. 576).

Art. 587. Nu se datoreşte navlu pentru lucrurile pierdute prin naufragiu, răpite de piraţi sau luate de inamici, şi căpitanul e dator să restitue navlul ce i se va fi plătit înainte, dacă nu există convenţiune contrarie. (Com. 545; ital. 577).

Art. 588. Dacă vasul şi lucrurile încărcate sunt răscumpărate sau sunt scăpate de naufragiu, căpitanul are dreptul la navlu până la locul unde vasul a fost prădat sau a naufragiat; iar dacă duce lucrurile încărcate la locul destinaţiunei lor, el are drept la navlul întreg, contribuind cu partea sa la răscumpărare.

Contribuţiunea pentru răscumpărare se face după preţul curent al lucrurilor încărcate la locul descărcărei, scăzându-se cheltuelile, şi asupra jumătăţei vasului şi navlului.

Salariile marinarilor sunt scutite de contribuţiune. (Com. 40, 546, 556; ital. 578).

Art. 589. Dacă destinatarul lucrurilor încărcate refuză a le primi, căpitanul poate, cu autorizaţiunea justiţiei, a face să se vânză cantitatea necesară pentru plata navlului şi a pune în depozit ceeace rămâne.

Dacă preţul rezultat din vânzarea lucrurilor nu ajunge pentru plata navlului, căpitanul conservă dreptul său pentru rest contra încărcătorului. (Com. 438, 567, 683 § 4; civ. 1730 § 7; ital. 579).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 434.

Art. 590. Căpitanul nu poate reţine lucrurile încărcate în caz de neplată a navlului. Are dreptul însă, în timpul descărcărei, să ceară ca ele să se depue în o a treia mână până la plata navlului. (Com. 589; ital. 580).

Art. 591. In nici un caz încărcătorul nu poate cere scăderea navlului.

Incărcătorul nu poate lăsa, drept preţul navlului, lucrurile încărcate scăzute în valoare, sau stricate prin viţiul lor propriu, din caz fortuit sau forţă majoră. Cu toate acestea, dacă vinul, oleiul sau alte lichide s'au scurs, buţile ce le conţineau, ră-

mase goale sau aproape goale, pot fi lăsate pentru navlul ce urma a se plăti pentru dânsele. (Com. 425, 589; ital. 581).

CAPITOLUL IV

Despre călători

Art. 592. Contractul de închiriere pentru transport de călători, în lipsă de convenţiune specială, se regulează după următoarele dispoziţiuni. (Ital. 582).

Art. 593. Când călătoria nu mai are loc, înainte de plecarea vasului:

1) Dacă călătorul nu vine pe vas la timpul oportun, se datoreşte navlul întreg căpitanului;

2) Dacă călătoria nu se mai face după declaraţiunea călătorului sau din cauză de moarte, boală, ori alt caz fortuit sau de forţă majoră, privind persoana sa, navlul se datoreşte pe jumătate, scăzându-se cheltuelile de hrană pentru cât trebuia să ţină călătoria, dacă acestea au fost cuprinse în navlu;

3) Dacă călătoria se împiedică prin faptul căpitanului, călătorul are dreptul la despăgubire;

4) Dacă nu mai are loc din caz fortuit sau forţă majoră privind vasul, contractul este desfiinţat şi navlul plătit înainte se restitue, dar fără drept de despăgubire, nici pentru o parte nici pentru cealaltă. (Com. 506, 561, 574, 579; civ, 998, 1083 urm., ital. 583).

Art. 594. Când călătoria încetează după plecarea vasului:

1) Dacă călătorul debarcă în vreun port de bună voie, plăteşte navlul întreg;

2) Dacă căpitanul nu vrea să continue călătoria sau, prin culpa sa, face pe călător să debarce în alt port, e dator despăgubire;

3) Dacă călătoria încetează din caz fortuit sau forţă majoră, privind vasul sau persoana călătorului, navlul se datoreşte în proporţiune cu calea făcută.

Nu se plăteşte nici un navlu de către moştenitorii călătorului mort în naufragiu, dar nici navlul plătit nu se restitue. (Com. 524, 577; civ. 989, 1083 urm.; ital. 584).

Art. 595. In caz de întârziere a plecărei vasului, călătorul are dreptul la locuinţă şi chiar hrană pe bord în timpul întârzierei, dacă hrana e cuprinsă în navlu, afară de dreptul la despăgubire când întârzierea nu provine din caz fortuit sau forţă majoră.

Dacă întârzierea trece peste zece zile, călătorul poate rezilia contractul; în acest caz trebue să i se restitue navlul întreg.

Dacă întârzierea este cauzată de timpul rău, călătorul nu poate desfiinţa contractul, decât pierzând a treia parte din navlu.

Faptul că timpul este rău se recunoaşte şi se declară de către căpitanul portului respectiv. Com. 562, 579; civ. 1425; ital. 585).

Art. 596. Vasul închiriat exclusiv pentru transport de călători, trebuie să'i ducă direct, ori în ce număr ar fi, la portul de destinaţiune, oprindu-se în staţiunile anunţate înaintea contractului de închiriere sau la cele obicinuite.

Dacă vasul se abate din cale sau se opreşte din voinţa sau faptul căpitanului, călătorii continuă a primi locuinţă şi hrană în socoteala vasului şi au drept la despăgubire, pe lângă facultatea de a rezilia contractul.

Dacă vasul, afară de călători, are încărcate mărfuri sau alte obiecte, căpitanul are facultatea de a se opri, în timpul călătoriei pentru descărcare. (Ital. 586).

Art. 597. Dacă vasul, în timpul călătoriei, întâmpină vre-o întârziere în urma unei opriri ordonată de un Stat străin, sau pentru trebuinţe de reparaţiuni:

1) Călătorul, când nu voeşte să aştepte ca să înceteze oprirea sau ca să se facă şi să se termine reparaţiunile, poate rezilia contractul, plătind navlul în proporţiune cu călătoria făcută;

2) Dacă preferă a aştepta să continue călătoria, nu datoreşte nici o adăogire de navlu, dar urmează a se hrăni cu cheltuiala sa, în timpul oprirei sau al reparaţiunilor. (Com. 584: ital. 587).

Art. 598. Hrana călătorului în timpul călătoriei se presupune că se coprinde în navlu; dacă s'a convenit într'altfel, căpitanul este dator, în timpul călătoriei şi la caz de trebuinţă, să i-o procure pe adevăratul preţ. (Ital. 588).

Art. 599. Dacă vasul este în totul sau în parte închiriat pentru a transporta călători, de şi numărul lor nu e indicat, drepturile chiriaşului şi ale închirietorului sunt regulate după dispoziţiunile capitolului III din acest titlu, dacă nu ar fi in-

compatibile cu obiectul contractului. (Com. 571 urm.; ital. 589 al. I).

Art. 600. Se aplică, în privinţa lucrurilor ce călătorul aduce cu sine pe vas, dispoziţiunile contractului de navlu, dar nu se datoreşte, dacă nu s'a stipulat altfel, plată deosebită. (Com. 565 urm.; ital. 589 al. II).

TITLUL V

DESPRE IMPRUMUTUL MARITIM

Art. 601. Contractul de împrumut maritim, în sensul codicelui comercial, este un împrumut făcut de către căpitanul unui vas în virtutea puterilor ce'i dă legea şi prin care el dă garanţie vasul, navlul, totalitatea sau o parte din mărfurile încărcate, cu condiţiune ca suma împrumutată să o piarză împrumutătorul, dacă lucrurile date în garanţie ar pieri; iar dacă ele vor ajunge bine în port, împrumutătorul să'şi primească banii împreună şi cu prima convenită între părţi.

Prima convenită se numeşte folos maritim. (Com. 519, 683 § 9, 685 § 8, 687 § 13, 950; civ. 1011 urm., 1635 § 2; Germ. 680).

Art. 602. Contractul de împrumut maritim trebuie făcut prin act scris; altfel rămâne simplu împrumut şi nu produce de cât interese legale.

Inscrisul va cuprinde:

1) Capitalul împrumutat şi suma cuvenită *) ca înteres sau folos maritim;

2) Lucrurile asupra cărora împrumutul e asigurat;

3) Numele vasului;

4) Numele şi pronumele căpitanului sau patronului;

5) Persoana care dă banii şi aceea care primeşte împrumutul;

6) Pentru ce călătorie şi pentru cât timp e făcut împrumutul;

7) Timpul şi locul plăţei. (Com. 3, 43, 55, 445, 604, 610, 613; civ. 1576, 1589; 25 § 1 leg. 31 Iulie 1881; ital. 590).

Art. 603. Imprumutul maritim asupra vasului sau asupra unei porţiuni din el, făcut în ţară, se va transcrie în registrele oficiului maritim al circumscripţiunei unde s'a făcut, adnotându-se şi pe actul de naţionalitate al vasului.

Dacă împrumutul este făcut în ţară străină, va fi transcris

*) Din eroare, în loc de „convenită"; cum este şi în textul articolului italian corespunzător.

în registrele consulatului român al locului unde este stipulat, adnotându-se şi pe actul de naţionalitate al vasului.

Autoritatea maritimă şi cea consulară a ţărei în străinătate, vor trimite copie după actul de împrumut la oficiul maritim unde este înscris vasul.

Actul nu va putea fi transcris în registre, dacă nu se va prezinta, în acelaş timp, şi actul de naţionalitate al vasului.

Imprumutul maritim făcut într'o ţară străină unde nu este autoritate consulară română, nici alt cineva care să-i ţină locul, se va adnota, prin îngrijirea căpitanului vasului, pe actul de naţionalitate, de către autoritatea locală competinte a da autorizaţiunea, sau de un alt funcţionar public din acea localitate.

Căpitanul care nu dovedeşte îndeplinirea acestei formalităţi, e obligat personal la plata împrumutului maritim.

Originalul sau o copie autentică a contractului se va expedia împreună cu copia autentică a actului de autorizaţiune autorităţii consulare române cea mai apropiată, care le va transcrie în registre şi le va trimite oficiului maritim competinte din ţară.

Contractul nu se poate opune celor de al treilea, decât dela data adnotărei pe actul de naţionalitate.

In cazurile prevăzute de art. 499 şi 519 se aplică şi dispoziţiunile acelor articole. (Com. 493, 495, 506, 687; 26 urm., reg. 10 Sept. 1887; ital. 591).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1 şi 2, art. 492.

Art. 604. Actul de împrumut maritim, dacă este la ordin, poate fi transmis prin gir.

Formele şi efectele girului sunt regulate după dispoziţiunile titlului IX al cărţei întâi.

Garanţia de plată se întinde şi la folosul maritim, dacă nu este convenţiune contrarie. (Com. 277 urm., 682; ital. 592).

Art. 605. Imprumutul maritim poate fi constituit:

1) Asupra întregului vas sau a unei părţi din el;

2) Asupra uneltelor, instrumentelor şi armamentului;

3) Asupra navlului;

4) Asupra poverei sau asupra unei părţi din ea;

5) Asupra vasului, navlului şi poverei împreună.

Imprumutul maritim nu se poate face asupra salariilor sau asupra participărei la câştig a marinarilor şi a oamenilor de

mare; dacă, cu toate acestea, împrumutul are loc, împrumutătorul are drept numai la plata capitalului fără interes. (Com. 490, 531, 551 urm., 618, 683; ital. 593).

Art. 606. Imprumutul maritim, care întrece valoarea lucrurilor asupra cărora a fost constituit, are tărie pentru acea valoare după preţuirea făcută sau convenită; iar restul sumei împrumutate se răspunde cu procente după cursul pieţei.

Dacă însă a fost fraudă din partea împrumutatului, împrumutătorul are dreptul a cere anularea contractului şi restituirea sumei împrumutate cu procentele de mai sus.

Profitul ce se speră asupra lucrurilor încărcate nu se socoteşte ca exces de valoare, dacă aceasta s'a declarat în mod expres. (Com. 40, 449, 453; ital. 594).

Adnotaţii. — Dacă acest art. prevede că comitentul n'are acţiune în contra terţiului cu care a contractat comisionarul, nicăeri legea nu opreşte ca comisionarul să cedeze acţiunile sale comitentului, pentru ca acesta, în calitate de cezionar, să poată exercita în contra terţiului drepturile comisionarului. (Cas. III. — Decizia No. 260 din 8 Octombrie 1908. — *Bul.* pag. 1741).

Art. 607. Imprumutul maritim nu poate fi contractat decât de proprietarii lucrurilor date în garanţie sau de către împuterniciţii lor speciali, afară de drepturile acordate căpitanului prin art. 517 şi 519. (Civ. 1536; ital. 595).

Art. 608. Din ziua în care capitalul împrumutat şi folosul maritim au devenit exigibile, nu se datoreşte decât procentele legale la întreaga sumă. (Com. 43, 602; civ. 1589; ital. 596).

Art. 609. Dacă călătoria s'a întrerupt înainte de începerea riscurilor, împrumutatul e dator să restitue banii cu procente legale din ziua împrumutului. Dacă însă întreruperea călătoriei a avut loc chiar prin faptul său, el este dator procente după cursul pieţei, când acesta ar fi superior procentelor legale, şi deosebit de aceasta să plătească despăgubirea cuvenită asigurătorului, dacă împrumutul a fost asigurat. (Com. 626; civ. 998, 1589; ital. 597).

Art. 610. Imprumutătorul nu riscă nimic în caz de schimbare a itinerariului, a călătoriei sau a vasului, declarate în contract, afară numai dacă schimbarea a avut loc din caz fortuit sau forţă majoră.

Asemenea nu riscă nimic împrumutătorul când împrumutatul se abţine sau face o declaraţiune falşă, care ar putea să micşoreze teama de pericole sau să schimbe obiectul.

Schimbarea căpitanului sau a patronului, chiar prin concediul dat de proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele contractului, dacă nu este convenţiune contrarie. (Com. 354, 558 629; ital. 598).

Art. 611. Dacă lucrurile asupra cărora s'a constituit împrumutul maritim sunt cu totul perdute din caz fortuit sau forţă majoră, în timpul şi locul pentru cari împrumutătorul şi-a luat răspunderea de riscuri, împrumutatul este liberat de plată.

Dacă perderea e parţială, plata sumelor împrumutate e redusă la valoarea lucrurilor afectate împrumutului şi cari au fost scăpate, afară de plata cheltuelilor pentru scăpare şi a creanţelor privilegiate cărora s'ar cuveni preferinţă.

Când împrumutul e făcut asupra navlului, plata, în caz de sinistru, e redusă la ceeace se datoreşte de către chiriaş, scăzându-se mai întâi salariile persoanelor echipajului pentru cea din urmă călătorie şi contribuţiunea cheltuelilor pentru scăparea vasului.

Dacă lucrul asupra căruia s'a constituit împrumutul maritim este şi asigurat, valoarea părţei ce s'a scăpat se împarte între împrumutător, numai pentru capital, şi asigurător numai pentru sumele asigurate, în proporţiune cu interesul fiecăruia. (Com. 459 urm., 683, 685, 687; ital. 599).

Art. 612. Imprumutătorul nu suferă perderile şi daunele cauzate prin viţiul inerinte lucrului afectat la asigurarea plăţei, sau pe acelea cari sunt cauzate prin faptul debitorului. (Com. 459, 627; civ. 998, 1014; ital. 600).

Art. 613. Timpul riscurilor, dacă nu este determinat prin contract, începe:

1) In privinţa vasului, accesoriilor lui şi navlului, din momentul în care vasul părăseşte portul, până în ziua când aruncă ancora în portul de destinaţiune;

2) In privinţa poverei, din momentul în care lucrurile se încarcă în vas sau în bărci pentru a fi transportate pe vas până în ziua când s'a descărcat pe uscat, la locul de destinaţiune. (Com. 472, 623; ital. 601).

Art. 614. Cel ce se împrumută pe mărfuri transportate, nu este liberat de plată prin perderea vasului şi a poverei, dacă nu dovedeşte că se găseau pe vas lucruri încărcate pe comptul său până la concurenţa sumei luată cu împrumut. (Ital. 602).

Art. 615. Imprumutătorii contribuesc şi ei la avariile comune spre uşurarea celor împrumutaţi; orice convenţiune contrarie este nulă.

Avariile particulare nu sunt în sarcina împrumutătorilor, dacă nu s'a convenit astfel; dar dacă prin faptul unor asemenea avarii lucrurile afectate împrumutului nu ajung să satisfacă pe creditor, suferă şi acesta paguba ce rezultă. (Com. 655 urm., ital. 603).

TITLUL VI

DESPRE ASIGURAREA IN CONTRA RISCURILOR NAVIGAŢIUNEI

CAPITOLUL I

Despre contractul de asigurare şi despre obligaţiunile asigurătorului şi asiguratului.

Art. 616. Regulile stabilite în titlul XIII al cărţei I, se aplică şi la asigurările contra riscurilor navigaţiunei, întrucât ele nu vor fi incompatibile cu asigurările maritime şi nu vor fi modificate prin dispoziţiunile următoare.

Societăţile de asigurare mutuală, maritimă, sunt supuse şi dispoziţiunilor titlului VIII din aceiaş carte. (Com. 3 § 18, 257 urm., 442 urm., ital. 604).

Art. 617. Poliţa de asigurare, afară de regulile stabilite prin art. 445, va cuprinde:

1) Numele, specia, naţionalitatea şi capacitatea vasului;

2) Numele şi pronumele căpitanului sau patronului;

3) Locul unde obiectele asigurate au fost sau trebuesc să fie încărcate;

4) Portul din care vasul a plecat sau trebue să plece;

5) Porturile în cari vasul trebue să încarce şi să descarce şi în cari are să intre.

Dacă indicaţiunile de mai sus nu se pot face sau pentrucă asiguratul nu este în stare să le procure, sau din cauza naturei speciale a contractului, vor fi suplinite prin altele în stare de a determina obiectul asigurărei. (Com. 629, 634; ital. 635).

Art. 618. Asigurarea poate avea drept obiect:

1) Vasul, cu aburi sau pânze, gol sau încărcat, armat sau neamat, singur sau acompaniat;

2) Maşinile, uneltele, instrumentele, armamentul, dotaţiunea şi proviziunile;

3) Navlul călătorilor şi al lucrurilor încărcate, pe lângă care se poate prevedea şi salariile oamenilor din echipaj;

4) Lucrurile încărcate;

5) Sumele date cu împrumut maritim;

6) Sumele plătite sau datorite pentru avarii comune şi cheltuelile făcute sau datorite penru avarii particulare, când nu ar fi acoperite prin un împrumut;

7) Şi, în general, orice lucruri cari se pot preţui în bani şi sunt supuse la riscurile navigaţiunei.

Asemenea poate fi făcută asupra totalităţei sau a unei părţi din sus-zisele lucruri împreună sau deosebit. (Com. 449 urm., 605, 619, 624; ital. 606).

Art. 619. Asigurarea e nulă, dacă are de obiect:

Sumele luate cu împrumut maritim.

Lucrurile cari servă drept garanţie împrumutului maritim nu pot fi asigurate decât pentru partea valorii ce trece peste suma împrumutată. (Com. 618; ital. 607).

Art. 620. Dacă, fără fraudă, s'au făcut mai multe asigurări asupra acelor lucruri de către deosebiţi interesaţi sau de către mai mulţi reprezentanţi ai aceleiaş persoane ce au lucrat fără însărcinare specială, toate asigurările sunt valabile până la concurenţa valoarei lucrurilor.

Cei interesaţi au acţiune contra oricăruia dintre asigurători după alegere, afară de recursul asigurătorului care a plătit contra celorlalţi, în proporţiune cu interesul fiecăruia. (Com. 541 urm.; ital. 608).

Art. 621. Asigurarea poate fi făcută în timp de pace sau în timp de răsboi, înainte sau în cursul călătoriei vasului.

Poate fi făcută pentru o călătorie, sau pentru un timp determinat.

Asigurarea pentru o călătorie poate fi făcută numai pentru ducere sau numai pentru întoarcere, sau pentru ducere şi întoarcere.

Asigurarea pe un timp determinat se socoteşte făcută pentru orice navigaţiune sau staţiune a vasului în timpul convenit, afară de o convenţiune specială. (Com. 622, 623, 645; ital. 609).

Art. 622. Adăogirea de primă convenită în timp de pace pentru timpul de răsboi ce ar putea supraveni, şi a cărei sumă nu ar fi determinată prin contract, va fi stabilită de judecată,

având-se în vedere riscurile, împrejurările şi convenţiunile fiecărei poliţe de asigurare. (Com. 621, 628; ital. 610).

Art. 623. Dacă contractul de asigurare nu determină timpul riscurilor, se vor observa regulile următoare:

In asigurările pentru un timp determinat, riscurile încep dela data poliţei şi i-au sfârşit în timpul convenit.

In asigurările pentru o călătorie, riscurile încep şi se sfârşesc la timpul arătat în art. 613. Dacă însă asigurarea e făcută după începerea călătoriei, riscurile se socotesc dela data poliţei.

Dacă descărcarea lucrurilor asigurate este întârziată prin culpa destinatarului, riscurile încetează pentru asigurător după o lună dela ajungerea vasului la locul de destinaţiune. (Com. 445 § 6, 613; ital 611.)

Art. 624. Lucrurile încărcate pot fi asigurate:

Sau pentru preţul cu care s'au cumpărat, adăogându-se cheltuelile de încărcare şi navlul;

Sau pentru preţul curent la locul de destinaţiune, după ajungerea lor, fără avarii.

Preţuirea făcută prin contract lucrurilor încărcate fără o altă explicaţiune, se poate referi la amândouă aceste cazuri, şi nu vor fi aplicabile dispoziţiunile art. 453, dacă ea nu trece peste cel mai mare din preţurile menţionate.

O asemenea preţuire se socoteşte în totdeauna că s'a făcut după declaraţiunea asiguratului, dacă nu a fost precedată de o estimaţiune primită de asigurător, şi pentru acest cuvânt ea este supusă regulei stabilită în secundul aliniat al art 460. (Com. 40, 471; ital.612).

Art. 625. Dacă se stipulează prin contract că preţul lucrurilor asigurate să fie plătit în monetă străină, lucrurile vor fi preţuite în moneta ţării după cursul ce va avea în timpul subscierei poliţei, afară de convenţiune contrarie. (Com. 41; ital. 613).

Art. 626. Când chiar prin faptul asiguratului călătoria, înainte de începerea riscurilor, nu are loc, asigurarea n'are nici un efect şi asigurătorul primeşte, în acest caz, ca indemnitate jumătate din prima stipulată şi nu mai mult de o jumătate la sută din suma asigurată. (Com. 456, 609, 633; ital. 614).

Art. 627. Sunt în riscul asigurătorului perderile şi pagubele ce se întâmplă lucrurilor asigurate, din furtună, naufragiu, asvârlire pe terenuri sau pe stânci, lovire întâmplătoare a vaselor, schimbări silite de cale, de călătorie sau de vas, din cauza de

aruncare în mare, exploziune, foc, prindere, pirateriе şi, în general, din cauza orcărui alt accident de mare.

Asigurătorul nu este responsabil de perderile şi pagubele provenind numai din viţiul inerinte al lucrului asigurat. (Com. 459, 612; ital. 615).

Art. 628. Riscurile de războiu nu sunt în sarcina asigurătorului, dacă nu este convenţiune expresă. Dacă asigurătorul şi-a luat asupră'şi riscurile de războiu, fără a le determina precis, el răspunde de perderile şi pagubele întâmplate lucrurilor asigurate din cauza ostilităţilor, represaliilor, opririlor, prinderilor sau vexaţiunilor de orice natură din partea vreunui Stat amic sau inamic, de drept sau de fapt, recunoscut sau nerecunoscut, şi în general pentru toate faptele şi accidentele de războiu. (Com. 459; ital. 616).

Art. 629. Orice schimbare de cale, de călătorie sau de vas, provenind din faptul asiguratului, nu sunt în sarcina asigurătorului; acesta are drept la primă dacă au început riscurile.

Schimbarea căpitanului sau patronului, chiar prin concediul dat de către proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele asigurărei, afară însă de dispoziţiunile articolului următor. (Com. 457, 558, 610; ital. 617).

Art. 630. Asigurătorul nu este responsabil de culpa sau prevaricaţiunile căpitanului sau oamenilor echipajului, dacă nu s'a convenit într'altfel.

O asemenea convenţiune însă este nulă, dacă se raportă la un căpitan anume arătat prin contract, când asiguratul îl concediază şi'l înlocueşte printr'un altul fără consimţimântul asigurătorului. (Com. 501; ital. 618).

Adnotaţii. — **1.** Asigurătorul nu răspunde de culpa sau prevaricaţiunile căpitanului, când afară de faptul că nu se arată că s'a convenit într'altfel, instanţa de fond constată că asiguratul în înţelegere frauduloasă cu căpitanul au făcut să se scufunde vasul. (Cas. II.—Decizia 35 din 27 Ianuarie 1898.—*Bul.* pag. 153).

2. Asigurătorul nu este în culpă pentru neîngrijirea mărfurilor scoase din vasul scufundat faţă cu dispoziţiunea luată de autoritatea sanitară ca acele mărfuri să se arunce în Dunăre. (Cas. II. — Decizia 35 din 27 Ianuarie 1898. — *Bul.* pag. 153).

Art. 631. Asiguratul nu participă la cheltuelile de navigaţiune, de călăuzie, de ernatic, de carantină, nici la taxele de orice fel, şi nici la drepturile impuse asupra vasului sau poverei. (Ital. 619).

Art. 632. Dacă contractul are de obiect asigurarea mărfurilor pentru ducere şi întoarcere, şi ajungând vasul la prima destinaţiune se întoarce gol ori neîncărcat deplin, asigurătorul are dreptul la două treimi din prima de asigurare convenită, dacă nu există convenţiune contrarie. (Com. 621; ital. 620).

Art. 633. Dacă asigurarea s'a făcut separat pentru lucruri ce trebuesc încărcate pe mai multe vase cu arătare de câtă anume sumă s'a asigurat în fiecare, şi povara întreagă este pusă pe un singur vas sau pe un număr de vase mai mic decât cel arătat în contract, asigurătorul nu răspunde mai mult decât suma asigurată din vasul care a primit povara, deşi s'ar pierde toate celelalte vase arătate; cu toate acestea, asigurătorul are dreptul la indemnitatea stabilită prin art. 626 pentru sumele în privinţa cărora asigurarea rămâne fără efect. (Ital. 621).

Art. 634. Dacă căpitanul are facultatea de a intra în mai multe porturi spre a complecta sau schimba povara, asigurătorul răspunde de riscurile la cari sunt supuse lucrurile asigurate, numai cât timp ele sunt pe vas, afară dacă nu s'a stipulat într'alt fel. (Ital. 622).

Art. 635. Asigurătorul nu mai răspunde de riscuri şi are dreptul la primă, dacă asiguratul expediază vasul într'un loc mai depărtat decât cel arătat în contract, deşi aflat pe aceiaş cale.

Asigurarea îşi produce efectele, dacă călătoria se scurtează, oprindu-se vasul într'un loc mai apropiat, în care putea să staţioneze. (Com. 617 § 3, 629; ital. 623).

Art. 636. Obligaţiunea asigurătorului este mărginită la suma asigurată.

Dacă în timpul cât ţine asigurarea, lucrurile asigurate suferă mai multe sinistre succesive, asiguratul trebue în totdeauna să ţie socoteală, chiar în caz de abandon, de sumele ce i s'a plătit sau i se datoreşte pentru sinistrele precedente. (Com. 445 § 4, 614; ital. 624).

Art. 637. Clauza «fără de avarie» liberează pe asigurător de orice avarie comună sau particulară, exceptându-se cazurile de abandon. In aceste cazuri, asiguratul poate alege între abandon şi exerciţiul acţiunei pentru avarie. (Com. 644, 645 urm.; ital. 625).

Art. 638. Pentru verificarea pagubelor de cari este răspunzător asigurătorul, asiguratul este dator a-i notifica toate încunoştiinţările ce a primit. Notificaţiunea trebue făcută în trei zile dela primirea încunoştiinţărei, sub pedeapsă de despăgubire.

Aceiaş obligaţiune are asiguratul pentru povară, când vasul a fost declarat ca nefiind în stare a naviga, cu toate că povara nu va fi suferit altă stricăciune din cauza sinistrului întâmplat. (Com. 639, 642, 644, 646; 19 § 6 leg. 31 Iulie 1881; ital. 626).

Art. 639. Asiguratul este dator să notifice asigurătorului, în trei zile dela primire, actele doveditoare că lucrurile asigurate au fost expuse riscurilor şi că s'au pierdut.

Asigurătorul poate face proba contrarie celor ce rezultă din actele prezentate de asigurat.

Admiterea probei contrarie nu suspendă însă condamnarea asigurătorului la plata sumei asigurate, dacă asiguratul dă cauţiune.

Dacă în timp de patru ani nu a fost făcută cererea în judecată, cauţiunea este liberată. (Com. 526 urm., 638; civ. 1675 urm.; ital. 627).

Art. 640. In caz de pierdere de mărfuri încărcate pe vas în comptul căpitanului, acesta e dator să justifice proprietatea lor cu probe admise de legea comercială, şi povara cu o poliţă de încărcare, subscrisă de doi dintre fruntaşii echipajului.

Orice om al echipajului sau călătorul care aduce din streinătate mărfuri asigurate în ţară, trebue să consemneze poliţa de încărcare la consulul român din locul unde se face încărcarea, sau, în lipsă, la autoritatea locală. (Com. 46, 508, 525, 531, 537, 661; ital. 628).

Art. 641. In orice caz de sinistru, căpitanul şi asiguratul sau însărcinatul său sunt datori să dea ajutor pentru scăparea şi conservarea lucrurilor asigurate, fără prejudiţiul drepturilor lor faţă cu asigurătorul. Cheltuelile făcute trebuesc plătite până la concurenţa valoarei lucrurilor scăpate.

Asigurătorii şi agenţii sau însărcinaţii lor pot, în înţelegere cu căpitanul, cu asiguraţii şi cu însărcinaţii lor, sau cu fiecare din ei, să ia măsuri pentru scăparea lucrurilor asigurate şi pentru conservarea lor, fără prejudiţiul vreunui drept. (Ital. 629).

Art. 642. Asiguratul, notificând asigurătorului încunoştiinţările primite, îşi poate rezerva dreptul de a cere prin act separat plata ce i se datoreşte prin asigurare. (Com. 638, 643, 650, 954; ital. 630).

Art. 643. Asigurătorul este dator să plătească sumele datorite:

In caz de simplă avarie, în termen de treizeci zile de când i s'a notificat lichidaţiunea relativă;

In caz de abandon, în termen de două luni de la abandon.

Asiguratul este dator însă să probeze, în aceste termene, sinistrul ce dă loc acţiunei de avarie sau dreptului de abandon.

Dacă este opunere, fiecare dintre oponenţi şi asiguratul chiar pot cere ca suma să se consemneze la Cassa de depuneri şi consemnaţiuni. (Com. 642, 644 urm.; ital. 631).

CAPITOLUL II

Despre abandon

Art. 644. Abandonul lucrurilor asigurate poate fi făcut în cazurile:

1) De naufragiu;

2) De pradă;

3) De oprire prin ordinul unui Stat străin;

4) De oprire prin ordinul guvernului, după începerea călătoriei;

5) De imposibilitate de a continua navigaţiunea, dacă vasul nu poate fi reparat, sau dacă cheltuelile necesare pentru a'l repara şi pune în stare să reia călătoria se sue la trei pătrimi cel puţin din valoarea sa asigurată;

6) De perderea sau deteriorarea lucrurilor asigurate, când perderea sau deteriorarea se urcă la cel puţin trei pătrimi din valoarea lucrurilor.

In ori-ce alt caz, asiguratul nu poate cere decât despăgubire pentru avariile suferite. (Com. 654, 659, 671, 685 § 7, 953; ital. 632).

Art. 645. Asiguratul poate face abandonul chiar fără să fie ţinut a proba perderea vasului, dacă în călătoriile cu lung curs a trecut un an, şi în cele-l'alte călătorii au trecut şease luni, din ziua plecărei vasului sau din ziua la care se referă ultimele ştiinţe primite.

In caz de asigurare pe timp mărginit şi dupe trecerea termenelor de mai sus, perderea vasului se presupune că a avut loc în timpul asigurărei.

Dacă sunt mai multe asigurări succesive, perderea se presupune că a avut loc a doua zi după primirea ultimelor ştiinţe. (Com. 621; ital. 633).

Art. 646. Dacă vasul s'a declarat a nu fi în stare de navigaţiune, abandonul lucrurilor încărcate într'însul se poate face, dacă în termenul de trei luni dela declaraţiunea imposibilităţei de navigaţiune nu s'ar fi putut găsi un alt vas pentru a reîncărca lucrurile şi a le transporta la locul destinaţiunei lor. (Com. 524, 638, 644, 647; ital. 634).

Art. 647. In cazul prevăzut de articolul precedent şi de art. 524, dacă lucrurile sunt încărcate pe alt vas, asigurătorul este obligat să plătească stricăciunile ce ele au suferit, cheltuelile de descărcare şi de reîncărcare, de depozit şi de pază în magazii, excedentul navlului şi toate celelalte cheltueli făcute pentru scăparea lucrurilor până la concurenţa sumei asigurate, şi dacă aceasta nu s'a cheltuit întreagă, asigurătorul continuă a răspunde de riscuri pentru cât mai rămâne. (Com. 646; ital. 635).

Art. 648. In caz de oprire din partea vre-unui Stat străin sau de pradă, abandonul lucrurilor oprite sau prădate nu poate fi făcut decât după trei luni dela notificarea sinistrului, dacă acesta s'a întâmplat în apele sau mările Europei, în canalul Suez sau Marea-Roşie, şi după şease luni dela notificaţiune dacă a avut loc în alte mări.

Pentru lucrurile supuse stricăciunei, termenele de mai sus se reduc la jumătate. (Com. 649; ital. 636).

Art. 649. Abandonal trebue făcut asigurătorilor în termenul:

De trei luni din ziua în care s'a primit ştirea despre sinistru dacă acesta a avut loc în apele sau în mările Europei, în canalul Suez sau Marea-Roşie;

De şease luni, dacă sinistrul a avut loc în alte mări ale Africei, în mările occidentale şi meridionale ale Asiei şi în mările orientale ale Americei;

In termen de un an, dacă sinistrul s'a întâmplat în celelalte mări.

In caz de oprire din partea vre-unui Stat străin, sau în caz de pradă, aceste termene curg de la împlinirea termenelor arătate în articolul precedent.

Odată ce aceste termene au trecut, asiguratul nu mai poate face abandonul rămânându-i numai acţiunea pentru avarii. (Com. 648; ital. 637).

Art. 650. Asiguratul, notificând ştirile ce a primit, poate face abandonul, somând pe asigurător să-i plătească suma asigurată în termenul stabilit prin contract sau prin lege, ori poate a'şi rezerva dreptul de a'l face în termenele legale.

Odată cu facerea abandonului, asiguratul este dator a declara asigurările efectuate sau ordonate şi împrumuturile maritime făcute. In lipsă, termenul pentru plată nu începe decât din ziua în care această declaraţiune a fost notificată; termenul însă pentru urmărirea dreptului de abandon nu se poate prelungi.

In caz de declaraţiune falsă, asiguratul pierde toate drepturile rezultând din contractul de asigurare. (Com. 453, 638, 642 urm., 954; ital. 638).

Art. 651. Abandonul lucrurilor asigurate nu se poate face nici pentru parte din lucruri, nici sub condiţiune. El cuprinde numai lucrurile ce fac obiectul asigurărei şi al riscurilor. (Ital. 639).

Art. 652. Odată ce abandonul s'a notificat şi primit sau declarat valabil, lucrurile asigurate devin ale asigurătorului din ziua în care a fost făcut. Asiguratul e dator a-i da toate actele privitoare la lucrurile asigurate.

Asigurătorul nu poate, sub cuvânt de întoarcere a vasului, să se sustragă dela plata sumei asigurate. (Ital. 640).

Art. 653. In caz de prădare, dacă asiguratul nu a putut înştiinţa despre aceasta pe asigurător, poate răscumpăra lucrurile prădate fără a mai aştepta ordinul său.

Asiguratul însă e dator a notifica asigurătorului învoirea ce va fi făcut pentru răscumpărare, îndată ce-i va fi cu putinţă.

Asigurătorul are alegerea sau de a primi asupră-şi răscumpărarea sau de a renunţa la dânsa; el e dator însă a notifica asiguratului alegerea ce va fi făcut în termen de două-zeci şi patru de ore dela comunicarea învoirei de răscumpărare.

Dacă declară că primeşte pe comptul său răscumpărarea, asigurătorul e dator să contribue, fără întârziere, la plata ei, conform convenţiunei şi în proporţiune cu partea asigurată de dânsul, neîncetând de a fi răspunzător pentru riscurile călătoriei în conformitate cu contractul de asigurare.

Dacă declară că renunţă la răscumpărare, asigurătorul va plăti suma asigurată fără a putea pretinde ceva din lucrurile asigurate.

Când asigurătorul nu a notificat alegerea sa în termenul de mai sus, se presupune că el a renunţat la beneficiul răscumpărărei. (Com. 641, 655; ital. 641).

TITLUL VII

DESPRE AVARII ŞI DESPRE CONTRIBUŢIUNE

CAPITOLUL I

Despre avarii

Art. 654. Se socotesc avarii toate cheltuelile extraordinare făcute pentru vas şi pentru povară, pentru amândouă împreună sau pentru fiecare în parte, şi toate pagubele ce se întâmplă vasului şi lucrurilor încărcate, după încărcare şi plecare până la întoarcere şi descărcare.

Avariile sunt de două feluri: avarii mari sau comune, şi avarii simple sau particulare.

Nu sunt avarii, ci numai simple cheltueli în sarcina vasului: cheltuelile ce de ordinar se fac pentru intrarea în golfuri, râuri sau canaluri, sau pentru a ieşi dintr'însele, şi cheltuelile pentru drepturi sau taxe de navigaţiune.

In lipsă de convenţiune specială între părţi, avariile sunt regulate după următoarele dispoziţiuni. (Com. 627 urm., 655, 658; Ital. 642).

Art. 655. Sunt avarii comune sau mari, cheltuelile extraordinare făcute şi pagubele suferite de bună voe pentru binele şi pentru scăparea comună a vasului şi a poverei.

Astfel sunt:

1) Lucrurile date prin învoială şi sub titlul de răscumpărare a vasului şi a poverei;

2) Lucrurile aruncate în mare, pentru scăparea comună;

3) Catarturile, pânzele, otgoanele şi alte unelte tăiate sau sfărâmate, pentru scăparea comună;

4) Ancorele, lanţurile şi alte obiecte părăsite sau aruncate în mare, pentru scăparea comună;

5) Pagubele ce prin aruncare în mare s'a cauzat lucrurilor rămase pe vas;

6) Pagubele cauzate vasului prin operaţiunea aruncărei în mare, de bună-voe sau de necesitate, precum şi pagubele aduse vasului pentru înlesnirea scăpărei lucrurilor încărcate

sau pentru a înlesni scurgerea şi secarea apelor, şi pagubele ce s'ar cauza, din aceasta, lucrurilor încărcate ;

7) Daunele cauzate vasului şi poverei cu ocaziunea stingerei incendiului de pe bord ;

8) Cheltuelile făcute cu căutarea şi hrana persoanelor rănite în apărarea vasului şi cheltuelile funerarii, în caz de moarte a acelor persoane ;

9) Salariile şi hrana persoanelor echipajului în timpul opririi sau împedicării, când vasul este oprit în călătorie prin faptul unui Stat străin sau este constrâns a sta într'un port din cauza unui rezbel ce ar supraveni, sau din o altă asemenea cauză ce împedică călătoria la portul de destinaţiune, până când vasul şi povara sunt liberate de obligaţiunile ce le privesc ;

10) Cheltuelile de intrare sau eşire şi taxele de navigaţiune plătite într'un port unde vasul a fost silit a se opri din cauza furtunei, goanei inamicului sau piraţilor, ori a intrării de apă, provenită din caz fortuit sau forţă majoră ;

11) Salariile şi hrana persoanelor echipajului într'un port de oprire silită în timpul reparaţiunilor necesare pentru continuarea călătoriei, când reparaţiunile constituesc avaria comună ;

12) Cheltuelile de descărcare şi reîncărcare a obiectelor puse pe uscat pentru înlesnirea sau facerea sus ziselor reparaţiuni ale vasului într'un port de oprire silită ; cheltuelile pentru pază şi chirie a magazinelor unde acele obiecte au stat în depozit ;

13) Cheltuelile făcute pentru a se obţine liberarea sau restituirea vasului oprit, când oprirea nu provine dintr'o cauză ce ar privi exclusiv pe vas, persoana căpitanului sau aceea a armatorului, precum şi salariile şi hrana persoanelor echipajului în timpul necesar pentru obţinerea unei asemenea liberări sau restituiri, dacă ea a fost obţinută ;

14) Cheltuelile de descărcare pentru uşurarea vasului, când a trebuit să se facă în timp de furtună sau din altă cauză privitoare la scăparea comună a vasului sau a poverei, şi daunele ce vasul sau povara au suferit cu ocaziunea descărcărei şi reîncărcărei ;

15) Pagubele pe cari vasul sau povara le-au încercat în cufundarea la mal de bună-voe, pentru scăparea vasului de furtună, de pradă sau de alt pericol iminent ;

16) Cheltuelile făcute pentru scoaterea d'asupra apei a vasului cufundat în cazul de mai sus, şi recompensele datorite pentru lucrările şi serviciile aduse în asemenea ocaziuni ;

17) Perderea şi stricăciunile suferite de lucrurile puse în luntre sau bărci pentru uşurarea vasului în cazurile arătate la numărul 14, coprinzându-se partea de contribuţiune ce s'ar datori chiar luntrelor sau bărcilor ; de asemenea şi pagubele suferite de obiectele rămase pe vas, întru cât asemenea pagube pot fi considerate ca avarii comune ;

18) Primele şi interesele împrumuturilor maritime contractate pentru a face faţă cheltuelilor considerate între avariile comune, şi primele de asigurare ale aceloraşi cheltueli, precum şi perderea ce trebue să se plătească proprietarului mărfurilor vândute, în timpul călătoriei într'un port de oprire silită, pentru acoperirea aceloraşi cheltueli ;

19) Cheltuelile regulărei avariilor comune.

Nu sunt considerate ca avarii comune, cu toate că sunt făcute de bunăvoe, pentru binele şi scăparea comună : pagubele încercate de vas sau cheltuelile făcute pentru dânsul, când provin din viţiu, sau vechime a vasului, sau din culpă ori neglijenţa căpitanului sau a echipajului.

Obiectele de armament ale vasului aruncate în mare, ancorele, lanţurile sau alte obiecte părăsite chiar de bună-voe, pentru binele şi scăparea comună, nu pot fi trecute între avarii, dacă nu sunt descrise în inventariul bordului ţinut conform dispoziţiunilor art. 510.

Aruncarea în mare a proviziunilor vasului nu poate fi, nici într'un caz, considerată ca avarie comună. (Com. 519, 541 urm., 547, 549, 618 § 6, 653, 654, 670 ; ital. 643).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3, 4, 5, 6, art 501.

Art. 656. Se consideră ca avarii comune :

1) Preţul sau indemnitatea pentru răscumpărarea oamenilor echipajului trimişi pe uscat în serviciul vasului şi făcuţi prizonieri sau ţinuţi ca ostatici ;

2) Cheltuelile unei carantine neprevăzute la facerea contractului de închiriere, dacă ea priveşte şi vasul şi povara, precum şi cheltuelile cu salariul şi hrana persoanelor echipajului în timpul carantinei. (Com. 550, 554, 655 ; ital. 644).

Art. 657. Dacă este necesitate de a se arunca în mare

lucruri, trebue a se începe cu cele mai puţin necesare, mai grele şi de mai puţin preţ, pe cât va fi cu putinţă, şi apoi lucrurile după întâia podeală a vasului şi succesiv celelalte. (Com. 655; ital. 645).

Art. 658. Sunt avarii particulare toate pagubele încercate şi toate cheltuelile făcute numai pentru vas, sau numai pentru povară.

Ast-fel sunt:

1) Ori-ce perdere sau pagubă suferită de lucrurile încărcate, prin furtună, incendiu, pradă, naufragiu, cufundare, sau prin orice alt caz fortuit sau de forţă majoră;

2) Perderea catartelor, pânzelor, frânghiilor, ancorelor, sau orice altă pagubă suferită de vas din cauzele menţionate mai sus;

3) Orice pagubă suferită din viţiul însuş al vasului sau al mărfurilor;

4) Cheltuelile pentru orice oprire cauzată din viţiul vasului, din intrare de apă provenind din vechimea lui, din lipsă de proviziuni pe bord, sau din orice altă cauză imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului;

5) Salariul şi hrana marinarilor în timpul carantinei ordinare, sau în timpul reparaţiunilor provenite din viţiul sau vechimea vasului, sau din o altă cauză imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului, sau în timpul opririi ori şederei într'un port ce ar privi numai vasul sau numai povara, şi cheltuelile pentru a obţine în acest caz liberarea unuia sau alteia;

6) Cheltuelile pentru conservarea mărfurilor încărcate sau pentru repararea butoaielor, lăzilor sau sacilor în cari sunt puse, când aceste cheltueli nu provin din pagube considerate ca avarii comune;

7) Excedentul navlului în cazul prevăzut de art. 580.

Pagubele întâmplate mărfurilor prin accidente provenind din neglijenţa căpitanului sau celorlalte persoane ale echipajului sunt avarii particulare în sarcina proprietarului acelor mărfuri, având acesta dreptul de acţiune pentru despăgubire contra căpitanului, sau asupra vasului şi asupra navlului.

Căpitanul răspunde de pagubele cauzate proprietarilor vasului, prin lunga sau arbitrara şedere în porturi. (Com. 506, 508, 685 § 11; ital. 646).

CAPITOLUL II

Despre contribuţiune

Art. 659. Avariile particulare se suportă şi se plătesc de către proprietarul lucrului care a încercat paguba, sau a dat ocaziune la o cheltuială.

Avariile comune sunt proporţional împărţite între povară şi jumătate a vasului şi a navlului.

Valoarea lucrurilor aruncate este cuprinsă în formarea massei ce urmează să contribue. (Com. 615, 654 urm., 683 § 6, 685 § 4, 687 § 8; ital. 647).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3, 4, 5 şi 6, art. 501.

Art. 660. Bagajele persoanelor echipajului şi ale călătorilor nu contribuesc la avaria comună, dacă sunt scăpate; dau însă dreptul la contribuţiune, dacă sunt aruncate în mare, sau suferă vreo stricăciune. (Ital. 648).

Art. 661. Lucrurile ce nu se cuprind în poliţa de încărcare, sau pentru cari nu există declaraţiunea căpitanului, de se vor fi aruncat în mare, nu se plătesc; iar de au scăpat, contribuesc. (Com. 565, 576, 640; ital. 649).

Art. 662. Lucrurile încărcate pe podeala de sus a vasului, contribuesc întotdeauna la avariile comune, dacă sunt scăpate.

Dacă lucrurile sunt aruncate în mare sau stricate prin aruncare, afară de cazul călătoriilor prevăzute de ultimul alineat al art. 508, proprietarul nu este primit a cere despăgubire pentru perderea sau stricarea lor, decât dela căpitanul care le-a încărcat pe podeala vasului fără învoirea scrisă a încărcătorului. In caz contrariu, o specială contribuţiune are loc între vas, navlu şi celelalte lucruri încărcate pe podeală, deosebit de contribuţiunea generală pentru avariile comune la toată povara. (Ital. 650).

Art. 663. Dacă aruncarea în mare nu scapă vasul, nu e loc la contribuţiune. Lucrurile scăpate nu sunt supuse la plată şi nici la despăgubirea celor aruncate în mare sau stricate.

Dacă aruncarea în mare scapă vasul, şi acesta, urmându-şi călătoria, se perde, lucrurile scăpate contribuesc la aruncare după valoarea lor în starea în care se află, scăzându-se cheltuelile făcute pentru scăpare.

Lucrurile aruncate în mare nu contribuesc în nici un caz la plata pagubelor ce se vor fi întâmplat în urma aruncării lucrurilor scăpate.

Povara nu contribue la plata vasului pierdut sau ajuns în stare de a nu mai putea naviga. (Com. 664; ital. 651).

Art. 664. In caz de perdere a lucrurilor puse în luntre sau în bărci pentru uşurarea vasului, repartiţiunea perderei se face asupra vasului şi asupra întregei poveri.

Dacă vasul se perde cu restul poverei, nu e loc la contribuţiune pentru lucrurile puse în bărci sau luntre, deşi acestea ar ajunge bine în port. (Ital. 652).

Art. 665. Dacă, după repartiţiune, lucrurile aruncate în mare sunt redobândite de proprietarii lor, aceştia vor restitui căpitanului şi persoanelor interesate ceea ce au primit din contribuţiune, scăzându-se pagubele cauzate prin aruncare şi cheltuelile făcute pentru redobândire. (Ital. 653).

Art. 666. Vasul contribue pentru valoarea ce are la locul descărcărei, sau pentru preţul cu care ar putea fi vândut, scăzându-se avariile particulare chiar posterioare avariei comune.

Navlul ce, prin faptul convenţiunei arătate la art. 587, e câştigat chiar în caz de perdere a lucrurilor încărcate, nu este supus la contribuţiune. (Ital. 654).

Art. 667. Lucrurile scăpate şi cele aruncate în mare sau în orice alt chip sacrificate, contribuesc în proporţiune cu valoarea ce au la locul descărcărei. Dacă a avut loc convenţiunea arătată în articolul precedent, navlul nu se scade din valoare. (Com. 661, 666; ital. 655).

Art. 668. Natura, specia şi calitatea lucrurilor ce urmează să contribue şi a celor aruncate sau sacrificate, se stabileşte prin poliţele de încărcare, facturi şi, în lipsă, prin orice alte mijloace de probă admise de lege.

Când în poliţa de încărcare calitatea sau valoarea lucrurilor încărcate nu este cea adevărată şi în realitate lucrurile sunt de o valoare mai mare, ele contribuesc după valoarea lor reală, dacă sunt scăpate, şi se plătesc după calitatea şi valoarea indicată, dacă sunt aruncate în mare sau stricate.

Dacă însă lucrurile sunt de o calitate sau o valoare mai mică celei declarate prin poliţa de încărcare, ele contribuesc după calitatea şi valoarea indicată, dacă sunt scăpate, şi se

plătesc după valoarea lor reală, dacă sunt aruncate în mare sau stricate. (Com. 46, 508, 565; ital 656).

Art. 669. Căpitanul va încheia proces-verbal despre orice hotărîre va lua şi despre operaţiunile urmate pentru scăparea comună, îndată cu aceasta îi va fi cu putinţă.

Procesul-verbal va cuprinde motivele hotărîrei şi va arăta în mod sumar lucrurile aruncate sau stricate; va fi subscris de fruntaşii echipajului sau va arăta motivele nevoinţei lor de a subscrie şi va fi transcris în registrul vasului.

O copie de pe acest proces-verbal, subscrisă de căpitan, va fi alăturată la raportul prevăzut de art. 526. (Com. 510; ital. 657).

Art. 670. Descrierea, preţuirea şi repartiţiunea pierderilor şi pagubelor va fi făcută, în locul de descărcare al vasului, prin îngrijirea căpitanului, de către experţi, numiţi, în ţară, de preşedintele tribunalului respectiv şi, în lipsă de tribunal, de către judecătorul de ocol; iar în ţară străină, de autoritatea consulară română şi, în lipsă, de autoritatea locală.

Repartiţiunea propusă de experţi va fi supusă, în ţară, cercetărei tribunalului respectiv sau judecătorului de ocol şi, în ţară străină, autorităţei consulare române sau autorităţei locale competinte. (Com. 71 urm., 427; pr. civ. 213, 216 urm.; ital. 658).

Art. 671. Acţiunea pentru avarie contra chiriaşului vasului şi contra destinatarului nu poate avea loc dacă căpitanul a primit navlul şi a predat lucrurile încărcate fără a protesta, chiar când plata navlului ar fi fost făcută înainte. (Com. 440, 564, 953; civ. 1167; ital. 659).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3, 4, 5 şi 6, art. 501.

TITLUL VIII

DESPRE PAGUBELE CAUZATE PRIN LOVIREA VASELOR (ABORDAJ)

Art. 672. Dacă lovirea vaselor a avut loc din caz fortuit sau forţă majoră, pagubele şi perderile provenite din această cauză sunt în sarcina lucrurilor ce le-au suferit, fără drept de despăgubire. (Com. 627, 658 § 1, 659, 674; ital. 660).

Adnotaţii. — Potrivit art. 71 din reg. poliţiei porturilor bastimentele ce se urcă în sus pe fluviu nu se pot dirija în curmezişul calei bastimentelor ce se scoboară şi sunt datoare a se opri în josul pasagiului, până ce trec bastimentele ce vin din susul apei.

Prin urmare, un bastiment se găseşte în culpă atunci când, nerespectând această regulă, a dat loc la un abordaj. (Cas. III. — Decizia No. 76 din 23 Nov. 1905. — *Bul.* pag. 1563).

Art. 673. Dacă lovirea s'a întâmplat din culpa unuia din vase, pagubele şi pierderile sunt în sarcina vasului în culpă. Despăgubirile datorite persoanelor moarte sau rănite sunt privilegiate în caz de neajungere a sumei de împărţit. (Com. 674, 678 urm.; civ. 998 urm., 1084, 1722; ital. 661).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3 art. 237.

Art. 674. Dacă nu se dovedeşte cărui dintre vase se poate imputa culpa, sau dacă culpa se dovedeşte a fi comună, fiecare suferă pagubele şi pierderile încercate fără drept la vreo despăgubire; cu toate acestea, fiecare vas este obligat în mod solidar la plata pagubelor şi pierderilor cauzate lucrurilor încărcate şi a leziunilor cauzate persoanelor, conform dispoziţiunilor celor două articole precedente. (Com. 672, 673, 675.—677; civ. 1003; ital. 662).

Adnotaţii. — In cazul când un vas isbeşte pe un altul şi acesta, la rândul său, pe un al treilea, chiar dacă ar reeşi o culpă comună a celor două vase dintâi, totuş, în materie de delicte şi quasi-delicte, răspunderea fiind solidară, urmează că primul vas, poate fi ţinut răspunzător pentru tot, iar art. 674 c. com. nu este aplicabil în acest caz, căci este relativ la culpa comună a două vase ce se isbesc şi'şi cauzează reciproc unul altuia avarii. (Cas. III.—Decizia 386 din 7 Octombrie 1913. — *Jurispr. Română* pag. 602).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 237 şi art. 676.

Art. 675. Responsabilitatea vaselor stabilită prin articolele precedente, nu apără de răspundere pe autorii culpei către persoanele vătămate şi către proprietarii vaselor. (Com. 673, 674; civ. 998 urm.; ital. 663).

Art. 676. Când un vas a lovit, nu din culpa sa, pe un altul, ci pentru că el însuş a fost lovit din culpa unui al treilea, toată răspunderea este în sarcina acestuia. (Com. 673, 677; ital. 664).

Adnotaţii. — Trib. face o justă aplicare a acestui art. şi art. 998 c. civ. când constată că un vas, din culpa sa, a lovit un alt vas, şi acesta la rândul său, a lovit pe un al treilea, cauzându-i avarii, şi în consecinţă condamnă la daune pe cel dintâi vas faţă de cel de al treilea. (Cas. III,—Decizia 386 din 7 Octombrie 1913. — *Jurispr. Română*, pag. 602).

Art. 677. Acţiunea de despăgubire, pentru daunele provenind din lovirea vaselor, nu poate fi admisă dacă nu s'a făcut*), în termen de trei zile, către autoritatea locului unde s'a întâmplat faptul, sau a primului port în care vasul s'a oprit.

Pentru pagubele cauzate persoanelor sau mărfurilor, lipsa de protestare sau reclamaţiune nu vatămă drepturile persoanelor cari nu se găsesc**) pe vas, sau nu erau în poziţiune a-şi manifesta voinţa. (Com. 673—676, 900, 953; ital. 665).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 520.

TITLUL IX

DESPRE CREANŢELE PRIVILEGIATE

CAPITOLUL I

Dispoziţiuni generale

Art. 678. Privilegiile stabilite prin acest titlu trec înaintea oricărui alt privilegiu general sau special asupra mobilelor, stabilit prin codicele civil. (Com. 683, 685, 687; civ. 1722 urm., 1727—1736; ital. 666).

Art. 679. In orice caz de deteriorare sau micşorare a lucrului asupra căruia există privilegiul, acesta se exercită pe ceea ce rămâne, sau se redobândeşte ori se scapă. (Com. 546; civ. 1721; ital. 667).

Art. 680. Dacă creditorul ce are un privilegiu asupra unuia sau mai multor obiecte, este primat asupra preţului acestor obiecte de un creditor al cărui privilegiu se întinde şi asupra altor obiecte, cel d'întâi este subrogat în privilegiul aparţinând ultimului creditor.

Acelaş drept îl au asemenea şi ceilalţi creditori privilegiaţi cari suferă o pierdere în urma sus arătatei subrogaţiuni. (Civ. 1.108 § 1; ital. 668).

Art. 681. Creanţele privilegiate în acelaş grad concură între dânsele în caz de nesuficienţă a lucrului în proporţiune cu cât au să ia, dacă sunt contractate în acelaş port. Dar dacă asemenea creanţe iau naştere în urmă, după reluarea călă-

*) S'a omis cuvintele „protest sau reclamaţiune" cari figurează în codul italian.

**) Trebuia să se zică „cari nu se găseau".

toriei, creanţele posterioare sunt preferite celor anterioare. (Civ. 1723 urm.; ital. 669).

Art. 682. Dacă titlul creanţei privilegiate este la ordin, girul transmite şi privilegiul. (Com. 277, 498, 688; ital. 670).

CAPITOLUL II

Despre creanţele privilegiate asupra lucrurilor încărcate

Art. 683. Sunt privilegiate asupra lucrurilor încărcate, şi plătite în ordinea prevăzută prin prezentul articol, creanţele următoare:

1) Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservaţiune şi de urmărire a lucrurilor;

2) Cheltuelile, indemnităţile şi primele de scăpare datorite pentru ultima călătorie;

3) Drepturile vamale datorite pentru lucruri la locul de descărcare;

4) Cheltuelile de transport şi descărcare;

5) Chiria magaziilor în cari lucrurile descărcate au fost depuse;

6) Sumele datorite ca contribuţiune pentru avariile comune;

7) Primele de asigurare;

8) Capitalul şi procentele datorite pentru obligaţiunile contractate de căpitan asupra poverei, în cazurile prevăzute de art. 519 şi cu îndeplinirea formalităţilor prescrise;

9) Orice alt împrumut maritim când acela ce a dat banii posedă poliţa de încărcare. (Com. 601 urm., 618 § 4, 659 urm., 678, 685, 687, 680; civ. 1730 § 7, 1731 urm.; ital. 671).

Art. 684. Privilegiile arătate în articolul precedent nu se conservă, dacă acţiunea nu este exercitată în termen de cincispre-zece zile dela descărcare şi înainte de trecerea lucrurilor încărcate în mâna celor de al treilea.

Pentru sechestrarea, darea în gaj şi vânzarea silită a lucrurilor supuse privilegiului, se aplică regulile generale stabilite prin codicele de procedură civilă, afară de cazurile în cari codicele de comerţ nu ar dispune într'altfel*). (Com. 683, 910 urm., 947; civ. 1730 § 7; proc. civ. 441 urm., 431 urm.; ital. 672).

*) Ultimele 12 cuvinte lipsesc din textul italian.

CAPITOLUL III

Despre creanţele privilegiate asupra navlului

Art. 685. Sunt privilegiate asupra navlului şi admise la plată, în ordinea aci arătată, următoarele creanţe:

1) Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservare şi urmărire;

2) Cheltuelile, indemnităţile şt primele de scăpare, datorite pentru ultima călătorie;

3) Salariile, retribuţiunile şi indemnităţile datorite persoanelor echipajului pentru călătoria în care s'a câştigat navlul;

4) Sumele datorite ca contribuţiune la avarii comune;

5) Primele de asigurare;

6) Capitalul şi procentele datorite pentru obligaţiunile contractate de căpitan asupra navlului, în cazurile prevăzute de art. 519 şi cu îndeplinirea formalităţilor prescrise;

7) Pentru despăgurile datorite chiriaşilor vasului pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avarii suferite de dânsele din culpa căpitanului sau persoanelor echipajului în ultima călătorie;

8) Orice altă datorie cu împrumut maritim sau cu gaj asupra navlului, transcrisă şi adnotată pe actul de naţionalitate. (Com. 519, 531, 579, 601 urm., 618 § 3, 659 urm., 678, 683, 687, 689; civ, 1729 § 1 şi 4, 1731; ital. 673).

CAPITOLUL IV

Despre creanţele privilegiate asupra vasului

Art. 686. Vasele sau părţile lor, chiar când s'ar afla în posesiunea unei a treia persoane, sunt supuse la plata creanţelor ce legea declară privilegiate, în modul şi marginile mai jos stabilite. (Com. 480, 697, 910; civ. 1690; ital. 640).

Art. 687. Sunt privilegiate asupra vasului şi admise la plată asupra preţului său şi în ordinea arătată în prezentul articol, creanţele următoare:

1) Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservaţiune şi urmărire a vasului;

2) Cheltuelile, indemnităţile şi primele pentru scăpare, datorite pentru ultima călătorie;

3) Taxele de navigaţiune stabilite prin lege;

4) Salariile piloţilor, salariul custodelui şi cheltuelile de pază a vasului, după intrarea lui în port;

5) Chiria magaziilor pentru păstrarea uneltelor şi instrumentelor vasului;

6) Cheltuelile de întreţinere a vasului şi a uneltelor şi instrumentelor sale după ultima sa călătorie şi intrare în port;

7) Salariile, retribuţiunile şi indemnităţile datorite, conform dispoziţiunilor titlului III al acestei cărţi, căpitanului şi celorlalte persoane ale echipajului pentru cea din urmă călătorie;

8) Sumele datorite ca contribuţiune la avariile comune;

9) Capitalul şi procentele datorite pentru obligaţiunile contractate de căpitan la trebuinţele vasului în cazurile prevăzute de art. 519 şi cu îndeplinirea formalităţilor prescrise;

10) Primele de asigurarea vasului şi accesoriilor sale pentru cea din urmă călătorie, dacă asigurarea a fost făcută pentru un timp determinat sau cu călătoria, şi pentru vasele cu abur ce fac călătorii periodice asigurate pentru un timp determinat, primele corespunzătoare cu cele din urmă şease luni; şi deosebit de acestea, în asociaţiunile de asigurare mutuală, reparaţiunile şi contribuţiunile pentru ultimele şease luni;

11) Indemnităţile datorite chiriaşilor pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avariile suferite de dânsele din culpa căpitanului sau a echipajului, în ultima călătorie;

12) Preţul vasului datorit încă vânzătorului;

13) Creanţele arătate la numărul 9 de mai sus, ce au fost transcrise şi adnotate târziu; orice altă creanţă de împrumut maritim asupra vasului şi creanţele pentru cari vasul a fost dat în gaj.

In caz când mai multe creanţe din cele prevăzute de numărul 13 se află în concurenţă, preferinţa se determină după data transcripţiunei titlului şi adnotaţiunei lui pe actul de naţionalitate. (Com. 490, 493, 495 urm., 514, 531 urm., 601 urm., 618 § 1 şi 2, 658, 659 urm., 678, 683, 685, 689, 916, 934, 964; civ. 1729 § 1 şi 4, 1731, 1737 § 1, 1738; ital. 675).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 501.

Art. 688. Girantul, cezionarul, subrogatul sau creditorul care a primit în gaj o creanţă asupra unui vas, transcrisă şi adnotată, vor putea cere să se menţioneze, pe registrul căpităniei portului şi pe actul de naţionalitate al vasului girul, cesiunea, subrogaţiunea sau constituirea gajului ce a avut loc. (Com. 682; 34 regul. 10 Sept. 1887; ital. 676).

Art. 689. Privilegiile arătate în articolele precedente nu se pot exercita, dacă creanţele nu sunt probate şi privilegiile nu sunt conservate în modul următor:

1) Cheltuelile de judecată cu compturile lichidate de judecătorul competent, după formele stabilite prin legile de procedură;

2) Cheltuelile, indemnităţile şi primele pentru scăpare, şi salariile piloţilor, cu sentinţe, cu atestate ale autorităţii maritime şi cu celelalte probe ce autoritatea judecătorească va crede de cuviinţă a admite, după împrejurări;

3) Taxele de navigaţiune cu recipisele autorităţilor competinte;

4) Salariul custodelui, cheltuelile de pază arătate în numărul 4 al art. 687 şi creanţele arătate în numărul 5 al art. 683 şi în alineatele 5 şi 6 ale art. 687 prin state aprobate de prezidentul tribunalului respectiv;

5) Salariile şi retribuţiunile căpitanului şi celorlalte persoane ale echipajului, cu rolurile de armament şi desarmament extrase din oficiurile autorităţii maritime, celelalte indemnităţi cu raportul căpitanului şi cu celelalte probe ale întâmplărilor ce le-au dat naştere;

6) Creanţele pentru contribuţiuni la avariile comune, cu actele relative în repartiţiunea lor;

7) Creanţele arătate la numărul 8 de sub art. 683, la alineatul 6 de sub art. 685 şi la alineatul 9 de sub art. 687 prin procesele-verbale subscrise de fruntaşii echipajului, ordinele de autorizaţiune, statele subscrise de căpitan şi confirmate de experţi, prin actele de vânzare şi procesele verbale subscrise de el, sau prin mijlocul altor acte, dovedind necesitatea cheltuelilor;

8) Primele de asigurare, cu poliţele de asigurare sau cu alte titluri subscrise de asigurat şi cu extractele de pe registrele mijlocitorilor de asigurare; repartiţiunile sau contribuţiunile în societăţile de asigurare mutuală, cu extractele de pe registrele de admitere a vaselor în societate;

9) Indemnităţile datorite chiriaşilor unui vas cu sentinţele ce le au lichidat; şi dacă la timpul distribuirei preţului, sentinţa de condamnare la despăgubire e pronunţată, iar daunele-interese nu sunt încă lichidate, creditorii pot, după împrejurări, să fie admişi la plata despăgubirei pentru o sumă

aproximativă, dând cauţiune că vor restitui ceea ce se va constata că au primit mai mult; tot astfel vor fi admişi la plată şi creditorii posteriori celor dintâi, dacă vor da cauţiune de restituire;

10) Vinderea vasului cu actul de vânzare, transcris şi adnotat în modul stabilit prin art. 493;

11) Creanţele arătate la numărul 9 de sub art. 683, la numărul 8 de sub art. 685 şi la numărul 13 de sub art. 687, cu actele respective transcrise şi adnotate în modul prescris. (Civ. 1675 urm; ital. 677).

Art. 690. Afară de regulile generale pentru stingerea obligaţiunilor, privilegiile creditorilor asupra vasului se sting:

1) Prin vânzarea silită, făcută sau după cererea creditorilor sau pentru altă cauză, după formele stabilite de procedura comercială şi după plata preţului asupra căruia privilegiul a trecut;

2) Prin expirarea termenutui de trei luni, în caz de înstrăinare, de bună-voe a vasului.

Acest termen începe dela data transcrierei actului de înstrăinare, dacă vasul se găseşte în timpul transcripţiunei în circumscripţiunea unde e înscris; şi de la data întoarcerei sale în zisa circumscripţiune, dacă transcripţiunea înstrăinărei s'a făcut după plecarea vasului, cu condiţiune ca în termen de o lună dela data transcripţiunei, vânzarea să fie notificată creditorilor privilegiaţi, ale căror titluri se află transcrise şi adnotate pe actul de naţionalitate.

Stingerea privilegiului nu poate avea loc faţă cu creditorul privilegiat, care înainte de expirarea termenului a chemat în judecată pe cumpărătorul vasului, pentru a obţine recunoaşterea privilegiului său. (Com. 493 urm., 910 urm., 933, 964; civ. 1091, 1800, 1868 urm.; ital. 678).

Art. 691. Achizitorul unui vas sau unei părţi din vas, pentru a-l purga de creditele creanţelor privilegiate, la cari nu este obligat personal, e dator să notifice creditorilor, înainte de punerea în gaj sau urmărirea vasului, un act conţinând:

1) Data şi felul titlului său, datele transcripţiunei titlului şi adnotărei pe actul de naţionalitate;

2) Numele şi pronumele autorului său;

3) Numele, felul şi capacitatea vasului;

4) Preţul convenit şi orice altă sarcină impusă achizitorului sau valoarea ce el oferă să plătească;

5) Lista creditorilor cu arătarea numelui şi pronumelui lor, a sumelor ce li se datoreşte; data titlurilor lor; a transcripţiunei şi adnotaţiunei pe actul de naţionalitate;

6) Oferta de depunere a preţului convenit sau a valoarei declarată, pentru a fi împărţită între creditori;

7) Alegerea domiciliului la reşedinţa tribunalului, care ar fi competinte să proceadă la vânzarea cu licitaţiune, dacă aceasta ar trebui să aibă loc.

Un extract sumar de pe acest act se va publica în foaia anunciurilor judiciare a locului unde se află oficiul maritim la care vasul este înscris; aceasta va ţine loc de notificaţiune pentru creanţele nesupuse publicităţei. (Com. 910; civ. 97, 1804 urm.; 19 § 6 legea 31 Iulie 1881; ital. 679).

Art. 692. Orice creditor privilegiat, sau fidejusorul unor asemenea creanţe, poate, în termen de 15 zile de la notificarea sau publicaţiunea sus arătată, să ceară vânzarea prin licitaţiune publică a vasului, oferind suirea preţului cu a zecea parte, şi dând cauţiune pentru plata preţului şi pentru îndeplinirea oricărei alte sarcine.

Această cerere, subscrisă de cel ce o face sau de un procurator special al său, va fi notificată achizitorului cu citaţiune de înfăţişare dinaintea tribunalului locului unde vasul este înscris, pentru ca judecata să se pronunţe atât asupra admisibilităţii cauţiunei, cât şi asupra cererei de vânzare. (Com. 693; civ. 1675 urm., 1806; 17 § 1, 21 § 1, legea 31 Iulie 1881; ital. 680).

Art. 693. Dacă vânzarea n'a fost cerută în termenul şi modul stabilit prin articolul precedent, sau dacă cererea este respinsă, preţul rămâne fixat definitiv şi, prin depunerea lui, achizitorul obţine proprietatea vasului sau unei părţi din el, liberă de orice privilegiu. In acest caz privilegiile trec asupra preţului depus, care urmează a fi distribuit ca în cazurile de vânzare silită.

Dacă cererea este admisă, tribunalul, prin aceeaş sentinţă, va autoriza vânzarea vasului, care se va face conform dispoziţiunilor cuprinse în procedura codicelui comercial. (Com. 918 urm., 928—934; civ. 1807; ital. 681).

Art. 694. Radiarea transcripţiunilor sau a adnotărei privilegiilor nu se va putea face de cât după consimţimântul părţilor interesate sau în virtutea unei sentinţe rămase definitivă.

Oricine poate obţine un act dovedind existenţa uneia sau mai multor transcripţiuni asupra unui vas sau unei părţi din el, sau un certificat că nu există nici o sarcină. (Civ. 1788, 1816; 18 § 6, legea 31 Iulie 1881; ital. 682).

CARTEA III

DESPRE FALIMENT

—=—

TITLUL I

DESPRE DECLARAŢIUNEA DE FALIMENT ŞI DESPRE EFECTELE SALE

Art. 695. Comerciantul, care a încetat plăţile pentru datoriile sale comerciale, este în stare de faliment. (Com. 3—8, 703; 707 ital. 683).

Adnotaţii. — **1.** O societate comercială poate fi considerată ca societate şi declarată în stare de faliment atât ca firmă socială, cât şi personal fiecare asociat, când a încetat plăţile în calitate de comerciantă şi pentru datorii comerciale, chiar dacă firma ei nu a fost înscrisă la tribunal ca o firmă socială, ci a fost înscrisă individual pe numele fiecărui asociat, dacă se stabileşte în fapt identitatea între firma înscrisă la tribunal şi acea stipulată prin contractul de constituire a societăţii. (Cas. II. — Decizia 65 din 10 Martie 1897. — *Bul.* pag. 440).

2. Efectul devolutiv al apelului din dreptul comun se aplică şi la judecăţile în apel contra sentinţelor declarative de faliment, întru cât în legea comercială nu există nici o derogare cu privire la judecată în apel în materia falimentului. Astfel, dacă în momentul când Curtea de Apel examina cauza, se probase că nu mai sunt creditori cari să ceară vreo plată, invederat că nu se mai putea menţine sentinţa declarativă de faliment. (Cas. III.—Dec. No. 37 din 9 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 221).

3. Când între doi comercianţi există un contract de cont curent şi încheerea contului nu este făcută, nici unul din ei nu poate să se intituleze creditor al celuilalt şi, în consecinţă, să ceară declararea debitorului în stare de faliment, pe baza unor cambii date numai în gaj pentru garantarea soldului eventual. (Cas. III. — Decizia No. 37 din 9 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 221).

4. Simpla cerere de acordarea unui moratoriu nu poate fi considerată ca un element suficient pentru a motiva şi deduce din ea o stare de încetare de plăţi notorie şi nici nu implică o asemenea stare, de oarece moratoriul, prin natura lui, nu poate fi considerat decât ca o jenă momentană şi trecătoare, în care s'ar găsi comerciantul, şi nu poate să fie confundată cu încetarea reală de plăţi, care trebue să fie anume constatată în fapt, printr'o cerere formală din partea creditorilor, sau ca fiind notoriu cunoscută. (Cas. III.—Decizia No. 39 din 10 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 226).

5. Apelul fiind devolutiv (art. 327 pr. c.) cel declarat în stare de faliment este în drept să uzeze, în apărarea sa, de toate mijloacele şi împrejurările, surve-

nite în favoarea lui dela declararea sa în stare de faliment şi până când această condamnaţiune a rămas definitivă. (Cas. III. — Decizia No, 39 din 10 Februarie 1909 — *Bul.* pag. 226).

6. Calea extraordinară stabilită de legiuitor pentru reformarea stării de faliment prin reabilitare, nu poate să aibe loc decât atunci când achitarea creanţelor de către falit are loc după ce hotărârea de declarare în faliment a rămas definitivă, nu însă şi când achitarea creanţelor are loc în cursul procesului. (Cas. III. — Decizia No. 39 din 10 Februarie 1909. — *Bul.* pag. 226).

7. Când între un comerciant şi o bancă comercială există un contract de cont curent, iar încheerea contului nu este făcută, nici unul din ei nu poate să se intituleze creditor al celuilalt şi, în consecinţă, să ceară declararea în stare de faliment a debitorului, pe baza unor cambii date numai în gaj pentru garantarea soldului eventual. (Cas. III. — Decizia No. 37 din 28 Ianuarie 1910. — *Bul.* pag. 141).

8. Efectul devolutiv al apelului din dreptul comun îşi are aplicaţiunea şi la judecăţile în apel contra sentinţelor declarative de faliment, întrucât în legea comercială nu există nici o derogare cu privire la judecata în apel în materie de faliment.

Prin urmare, dacă în momentul când Curtea de Apel examina cauza, se probase că nu mai există creditori, cari să ceară vreo plată, invederat că nu se mai putea menţine sentinţa declarativă de faliment. (Cas. III.— Dacizia No. 37 din 28 Ianuarie 1910. — *Bul.* pag. 141).

9. Efectul devolutiv al apelului, care este de dr. comun, se aplică şi la judecăţile în apel, în contra sentinţelor declarative de faliment, întrucât în legea comerc. nu există nici o derogare cu privire la judecata în apel în materia falimentului, astfel că, în virtutea acestui principiu, judecătorii apelului cată să examineze noile acte şi noile mijloace prezentate de părţi şi să se pronunţe asupra lor.

Prin urmare, dacă după data sentinţei adusă în apel, se plătesc creditorii cunoscuţi, ridicarea stării de faliment se impune, ne mai fiind interes a o menţine, astfel că Curtea de apel, când decide contrariul, violează art. 695 şi 711 c. com., art. 327 pr. civ. şi face o greşită aplicare a art. 701. c. com. (Cas. III. —Decizia 292 din 25 Iunie 1913. *Jurispr. Română* pag. 457).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 18 şi 27, art. 3 şi No. 2, art. 10.

Art. 696. Singurul refuz al unor plăţi, pe temei de excepţiuni pe care, în bună credinţă, debitorul îl socoteşte întemeiat, nu constitue o probă de încetarea plăţilor. (Com. 695, com. vechiu 718; ital. 705).

Adnotaţii. — Poliţele date de un comerciant, fie că acele poliţe aveau de obiect fapte de comerţ, fie că erau date pentru orice, supun pe acel comerciant la consecinţele codului com., şi deci, şi la aceea de a fi declarat în stare de faliment, în caz de încetare de plăţi. (Cas. II. — Decizia 89 din 29 Aprilie 1897. — *Bul.* pag. 623).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1 art. 695.

Art. 697. Tribunalul, şi la tribunalele cu o secţiune specială tribunalul de comerţ, încunoştiinţat din partea unuia sau mai multor creditori despre situaţiunea dificilă în care se află un

comerciant relativ la comerţul său, şi care înstrăinează în condiţiuni desavantajoase avutul său, va putea ordona prezentarea acestuia în camera de consiliu şi depunerea totodată a registrelor, a bilanţului său comercial şi a unei liste nominative de toţi creditorii săi şi de sumele creanţelor, cu indicarea scadenţelor respective.

Tribunalul va ordona în acelaş timp, ca creditorul sau creditorii, cari au făcut denunţarea, să depună o cauţiune, în bani sau efecte publice, al cărei quantum se va fixa de tribunal.

Această cauţiune va rămânea consemnată la Cassa de depuneri, consemnaţiuni şi economie până la rezolvarea definitivă a procesului de calomnie intentat de comerciantul debitor.

Cauţiunea se va restitui şi în caz când comerciantul debitor nu va fi intentat acţiunea în calomnie, în termen de 5 zile din ziua respingerei cererii în mod definitiv.

In caz când arătările creditorilor se găsesc întemeiate, sau când comerciantul, fără un just motiv, nu se înfăţişează, tribunalul va putea, dacă crede de cuviinţă, mai înainte de vericari dispoziţiuni ar lua asupra punerii sale în stare de faliment, să numească, după importanţa comerţului, pe unul sau mai mulţi dintre creditori cari, în continuarea ulterioară a comerţului, să verifice registrele şi să supravegheze regularitatea operaţiunilor comerciantului.

Chemarea se va face prin scrisoare închisă din partea preşedintelui tribunalului respectiv, şi cercetarea va avea loc în camera de consiliu.

Creditorul, care, cu bună ştiinţă, va fi făcut o denunţare neîntemeiată, va putea fi supus pedepselor prevăzute de codul penal pentru calomnie.

Incheierea tribunalului va trebui pronunţată cel mult în 5 zile libere dela cerere, şi dânsa nu va fi supusă opoziţiunii.

Ea este susceptibilă de apel în termen de trei zile dela pronunţarea ei. Tribunalul va putea însă acorda execuţiunea provizorie.

Toată procedura privitoare la modul chemării debitorului şi la al judecării apelului va fi aceeaş ca la tribunal.

Deciziunea Curţii nu este supusă nici opoziţiunii, nici recursului.

Adnotaţii. — **I.** Declararea falimentului se pronunţă de tribunalul de comerţ, în jurisdicţiunea cărula debitorul îşi are principalul său stabiliment comercial şi acest tribunal este învestit cu întreaga procedură a fallimentului şi cu judecarea

tuturor acţiunilor derivând dintr'însul, atât comerciale cât şi penale.

Astfel, când un comerciant îşi strămută domiciliul şi comerţul său dintr'un oraş în altul, cerând chiar dela tribunalul locului de unde s'a mutat, ştergerea firmei sale, şi în urmă este declarat în stare de faliment, tribunalul locului de unde s'a strămutat şi unde îşi exercita comerţul său, când a fost declarat în stare de faliment, este competent a conduce procedura falimentului şi a judeca toate acţiunile derivate din acest faliment. (Cas. II.—Decizia 51 din 11 Februarie 1898.—*Bul.* pag. 288).

2. Dacă instanţa judecătorească constată că un comerciant nu a ţinut registrele în regulă şi nu a depus inventariul, aceasta e suficient pentru delictul de bancrută simplă, fără să mai fie trebuinţă de constatarea ştiinţei delicventului de încetarea de plăţi, fiindcă încetarea de plăţi este în sine neapărată pentru orice bancrută, şi dacă această încetare este constatată de instanţa de fond, nu se mai poate obiecta că ar trebui ştiinţa delicventului de această încetare de plăţi. (Cas. II.—Decizia 892 din 23 Octombrie 1900.—*Bul.* pag. 1262).

Art. 698. Refuzul nejustificat din partea creditorului de a primi delegarea, atrage condamnarea lui la amendă dela 100 până la 500 lei.

Art. 699. Onorariul custodelui se fixează de tribunal şi se achită de comerciant.

Adnotaţii. — **1.** Simpla disimulare a activului falimentului făcută chiar fără rea credinţă, atrage anularea concordatului. (Cas. II.—Decizia 188 din 4 Sept. 1896.—*Bul.* pag. 1246).

2. Faptul că un comerciant declarat în stare de faliment nu a ţinut în tot timpul comerţului său registrele sale comerciale în mod regulat, spre a se putea vedea cu înlesnire adevăratul mers al op raţiunilor sale şi că pe lângă aceasta nu a făcut nici declaraţiunea de încetare de plăţi, în termenul prescris de art. 699 c. com., constitue delictul de bancrută simplă. (Cas. II. — Dec. No. 366 din 18 Aprilie 1901.—*Bul.* pag. 821).

3. Motivul de casare bazat pe violarea principiului indivizibilităţii probelor chiar dacă în sine este adevărat, nu poate însă determina casarea hotărîrei, când acest viţiu priveşte numai unul din faptele pentru care a fost condamnat inculpatul şi când condamnarea se susţine in regulă şi prin alte fapte pentru care a fost condamnat inculpatul. Astfel, când un falit a fost condamnat pentru bancrută simplă, din cauza mai multor fapte, cari în parte fiecare constitue delictul de bancrută simplă, împrejurarea că pentru constatarea unui singur fapt judecata n'a respectat principiul indivizibilităţii probelor nu poate atrage casarea hotărîrei de condamnare. (Cas. II.—Decizia No. 771 din 4 Sept 1901.—*Bul.* pag. 1219).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2. art. 697).

Art. 700. Aceste măsuri preventive încetează:

a) Prin arătarea majorităţei creditorilor că situaţiunea afacerilor comerciantului nu le mai inspiră temere şi că măsura luată nu le mai este trebuincioasă;

b) Prin justificarea plăţii în mod regulat a datoriilor ajunse la scadenţă;

c) Prin declararea în stare de faliment.

Art. 701. Falimentul se declară prin hotărîre judecătorească, pronunţată după declaraţiunea falitului, sau după cererea unui ori mai multor creditori, sau din oficiu. (Com. 148, 702, 714, 875; com. vechiu 697; ital. 684).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub N-rile 2, 4, 5, 6 şi 9, art. 695.

Art. 702. Declaraţiunea falimentului se pronunţă de tribunalul de comerţ în jurisdicţiunea căruia debitorul îşi are principalul său stabiliment comercial.

Tribunalul este învestit cu întreaga procedură a falimentului şi va judeca acţiunile derivând dintr'însul, dacă prin natura lor nu vor fi de competinţa jurisdicţiunii civile.

Formele de procedură în această materie se regulează prin dispoziţiunile speciale cuprinse în cartea IV şi prin acele ale codicelui de procedură civilă. (Com. 701, 711, 890 § 8, 942—944; com. vechiu 698; ital. 685).

Adnotaţii. — **1.** Faptul protestărei poliţelor dovedeşte încetarea plăţilor, astfel că instanţa judecătorească poate respinge cererea părţei de a dovedi că un comerciant în momentul retragerii sale din comerţ sau în momentul morţei sale, ori o societate în momentul disolvărei sale, nu era în stare de încetare de plăţi, când constată că avea poliţi protestate. (Cas. II.—Decizia 30 din 27 Ian, 1899. *Bul.* pag. 96).

2. Dispoziţiile art. 702 şi 703 din vechiul cod de comerţ, după care comerciantul ce a incetat din viaţă, poate fi declarat în stare de faliment în cursul anului dela evenimentul morţei, nu trebuesc luate în sensul literar, şi decide că s'ar fi violat acele dispoziţiuni, întru cât declararea în stare de faliment n'a urmat in lăuntrul anului dela moarte. Declararea în stare de faliment săvârşindu-se în urma intentărei unei acţiuni, numai aceasta cată a fi intentată în lăuntrul anului dela moarte, iar nu şi sentinţa de declarare în stare de faliment, căci aceasta din urmă are efect retroactiv din ziua intentărei acţiunei. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ianuarie 1899.— *Bul.* pag. 96).

3. Faptul că o instanţă judecătorească a pus o rigoare neobicinuită în declararea în stare de faliment a unui comerciant sau a unei societăţi comerciale, nu poate constitui un motiv de casare. (Cas. II. — Decizia 30 din 27 Ianuarie 1899.— *Bul.* pag. 96).

Art. 703. Falitul va fi dator ca, în cele trei zile dela încetarea plăţilor, în care se cuprinde şi ziua încetării lor, să facă declaraţiunea la tribunalul de comerţ arătat în articolul precedent.

Declaraţiunea trebue să fie însoţită de depunerea bilanţului, datat, semnat şi certificat de falit că este adevărat, şi de registrele sale de comerţ în starea în care se află.

Bilanţul trebue să cuprindă indicaţiunea şi estimaţiunea apro-

ximativă a tuturor bunurilor mobile şi imobile ale falitului, starea datoriilor şi a creanţelor, cu numele, pronumele şi domiciliul fiecărui creditor, şi, pe cât se va putea, cauza fiecărei datorii, tabloul profitelor şi pierderilor, precum şi acel al cheltuelilor personale ale falitului şi familiei sale din tot timpul exerciţiului comerţului său, pe cât se va putea. (Com. 22 urm., 57, 142, 702, 831, 877 § 3; 20 § 30 leg. timbr.; com. vechiu 699; ital. 686).

Adnotaţii. — **1.** Sentinţele şi încheerile date de tribunale în materie de faliment şi cari nu sunt susceptibile de opoziţiune sau apel sunt supuse recursului în casaţiune, întru cât art. 36 din legea organică a Curţii de Casaţiune, prevede că este susceptibilă de recurs orice sentinţă dată în ultima instanţă şi orice act judecătoresc care ar cuprinde un exces de putere. (Cas. II. — Decizia 30 din 16 Febr. 1894. — *Bul.* pag. 171).

2. In materie de faliment, când partea interesată a atacat, pe calea opoziţiunei sau a apelului, o sentinţă a tribunalului, ce nu era susceptibilă de aceste căi, prin aceasta dânsa nu a perdut dreptul de a ataca, în timp util, cu recurs, o asemenea sentinţă sau încheiere, căci urmărirea unei judecăţi pe o cale greşită, nu implică nici renunţarea, nici perderea dreptului de a uza, în timp util, de calea legală a judecăţei dacă nu există autoritatea lucrului judecat. pronunţată în judecata precedentă. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 171).

3. In urma închiderei falimentului, după împărţirea activului între creditori, numai debitorul are facultatea de a cere şi obţine dela tribunal redeschiderea acelei proceduri, căci numai lui i se impune şi a putut să i se impună, prin art. 828 din c. com., condiţiunea de a mai plăti creditorilor săi cel puţin o zecime din creanţele lor, pentru ca să se poată obţine redeschiderea operaţiunei falimentului şi să ridice astfel dreptul creditorilor de a'l putea urmări fiecare în parte pentru plata integrală a creanţei sale.

Orice interesat poate cere redeschiderea operaţiunei falimentului, numai când falimentul a fost închis din cauza insuficienţei creditului pentru acoperirea cheltuelilor, nu şi în cazul când procedura falimentului a fost închisă după împărţirea activului între creditori.

Astfel, tribunalul pronunţă o hotărîre casabilă când admite cererea făcută de unii creditori, de a redeschide un faliment care a fost închis după împărţirea activului între creditori. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Februarie 1894. — *Bul.* pag. 172).

4. Singurul fapt că un comerciant declarat în stare de faliment nu a prezintat trib. în cele trei zile dela încetarea plăţilor bilanţul cerut de art. 703, este suficient pentru a motiva condamnarea acelui comerciant ca bancrutar simplu. (Cas. II.—Decizia No. 346 din 15 Martie 1904. — *Bul.* pag. 494).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 209 şi No. 2, art. 702.

Art. 704. Orice creditor, a cărui creanţă are o cauză comercială, poate să ceară tribunalului competinte declaraţiunea în faliment a debitorului său comerciant, probând încetarea plăţilor.

Nu sunt admişi a cere declaraţiunea în faliment descendenţii, ascendenţii şi soţul debitorului. (Com. 695 urm., com. vechiu 700; ital. 687).

Art. 705. Dacă încetarea plăţilor unui comerciant este notorie, sau dacă ea rezultă din alte fapte neîndoioase, tribunalul va declara falimentul din oficiu; însă va putea, de va crede necesar, să asculte mai întâi pe falit. (Com. 695; com. vechiu 701; ital. 688).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub N-rile 4, 5 şi 6, art. 695.

Art. 706. In cea d'întâi zi a fiecărei săptămâni, portăreii şi judecătorii de pace vor transmite preşedintelui tribunalului de comerţ, în jurisdicţiunea căruia se află, sau a tribunalului civil care îi ţine locul, un tablou de protestele făcute în cursul săptămânei precedente.

Acest tablou trebue să arate data fiecărui protest, numele şi domiciliul persoanelor cărora s'a făcut şi cari au cerut protestul, scadenţa obligaţiunei protestate, suma datorită şi motivele refuzului de plată sau de acceptare.

Un duplicat de pe acest tablou se va trimite Camerei de comerţ respective pentru publicare.

Aceste tablouri se vor face pe formulare tipărite, trimise de minister, şi vor trebui să fie cusute în fascicule lunare şi păstrate la grefă, pentru ca oricine să poată lua cunoştinţă de dânsele.

Portărelul sau judecătorul de pace, care nu îndeplineşte această îndoită obligaţiune, va fi supus la o amendă dela 5 pânăla 50 lei, pe care o va pronunţa complectul tribunalului în camera de consiliu şi fără apel. (Com. 326-330; com. vechiu 702; ital. 689.)

Adnotaţii. — După art. 936, sentinţele date de tribunal în materie de faliment, nu sunt supuse opoziţiunei şi apelului decât în cazurile prevăzute de articolele 719, 829, 849. Astfel când o încheiere sau o sentinţă a tribunalului, dată în materie de faliment, este bazată pe aplicaţiunea unui art. de lege, altul decât acela prevăzut de art. 936, o asemenea sentinţă nu este susceptibilă de opoziţiune sau apel. (Cas. II.—Decizia 30 din 16 Februarie 1894.—*Bul.* pag. 171).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 703.

Art. 707. Comerciantul care s'a retras din comerţ, va putea fi declarat în faliment, însă numai în decursul a cinci ani dela acest eveniment, şi numai când încetarea plăţilor a avut loc în timpul exerciţiului comerţului, sau chiar în anul următor, pentru datorii decurgând din acelaş exerciţiu.

Se va putea încă declara falimentul după moartea comerciantului, însă numai în decursul anului dela acest eveniment. (Com. 695, 722 729, 753; com. vechiu 703; ital. 690.)

Adnotaţii. — **1.** Societăţile comerciale fiind supuse procedurii falimentului ca şi persoanele fizice, dispoziţia art. 707 este apiicabtlă şi societ. comerciale. Prin urmare, dacă o societate comercială a încetat de a mai face operaţii comerciale, dreptul creditorilor de a cere declararea în faliment a societăţii, se prescrie prin cinci ani din momentul încetăril comerţului acelei societăţi. (Cas. III.—Decizia No. 218 din 15 Septembrie 1908.—*Bul.* pag. 1521).

2. Va putea fi declarat în stare de faliment comerciantul care s'a retras din comerţ, însă numai în decursul a cinci ani dela acest eveniment şi numai când încetarea plăţilor a avut loc, în timpul exerciţiului comerţului, sau chiar în anul următor, pentru datorii decurgând din acelaş exerciţiu (Cas. III. — Decizia No. 218 din 15 Sept. 1908. — *Bul.* pag. 1521).

Art. 708. Prin sentinţa declarativă de faliment tribunalul trebue:

1) Să arate numele judecătorului-sindic chemat a administra falimentul;

2) Să ordone punerea sigiliilor;

3) Să stabilească un termen nu mai mare de 15 zile, în care creditorii trebue să prezinte la grefa sindicatului declaraţiunea creanţelor lor;

4) Să determine ziua şi ora în care se va procede, la reşedinţa tribunalului, la verificarea creanţelor. Acest termen nu poate fi mai depărtat decât cel mult cu 10 zile dela expirarea termenului prevăzut în aliniatul precedent.

Sentinţa trebuie să cuprindă încă ordinul către falit de a înfăţişa, până în trei zile, bilanţul în forma stabilită prin art. 699 şi registrele sale de comerţ, dacă nu sunt deja depuse.

Această sentinţă, supusă opoziţiunii şi apelului, este executorie provizoriu. (Com. 711, 730, 768, 944; com. vechiu 703; ital. 691.)

Adnotaţii. — In caz când trib. crede că are ca şi în vechiul cod comercial dreptul de a libera pe falit pe cauţiune, în acest caz trib. nu mai e simplu trib. comercial, ci trib. penal, pentru a cărui constituire regulată participarea procurorului e neapărată, care fiind un factor esenţial are toate drepturile inerente rolului ce'l îndeplineşte şi deci poate face apel în contra unei asemenea sentinţe a tribunalului. (Cas. II. Penal.—Decizia 83 din 3 Februarie 1899. — *Bul.* pag. 178).

Art. 709. Când averea unui comerciant declarat în faliment se află şi în alte localităţi, sindicul va interveni, prin comisiune rogatorie, către autoritatea judecătorească locală,

pentru punerea sigiliilor şi încheierea actelor constatătoare ale acestei operaţiuni. (Com. 33; com. vechiu 705; ital. 692.)

Adnotaţii. — După art. 709 cum a fost modificat prin legea din 1895, tribunalul de comerţ poate ordona arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de fraudă, sau deodată cu pronunţarea sentinţei declarative de faliment sau şi mai în urmă, în orice stare a procedurei falimentului.

In acest caz liberarea provizorie nu poate fi acordată de judecătorul de instrucţie însărcinat cu instruirea ci are a se face independent de procedura falimentului, şi aceasta fără a se distinge între liberarea provizorie făcută ex-oficio şi aceea cerută în baza unei cauţiuni, decât în urma avizului conform al tribunalului care a ordonat arestarea. (Cas. II.—Decizia 12 din 13 Ianuarie 1898. — *Bul.* pag. 84).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 708.

710. Un extract al sentinţei declarative de faliment se afige, în termen de 24 ore, la uşa tribunalului, independent de publicitatea cerută de art. 943. (Com. vechiu 706; fr. 442).

Adnotaţii. — Vezi jurisprudenţa de sub art. 709.

Art. 711. Falitul, judecat în lipsă, şi cel care a fost declarat din oficiu fără să fi fost chemat, sau, deşi chemat, dar judecat în lipsă, are dreptul să facă opoziţiune în contra sentinţei declarative de faliment, până în termen de cinci zile libere dela afişarea extractului, prevăzut de art. 710, sau d'a dreptul apel, până în termen de 10 zile libere *) dela aceeaş dată.

Acelaş drept îl au şi creditorii cari au cerut declararea în faliment.

Orice altă persoană interesată are dreptul să facă opoziţiune în contra sentinţei declarative de faliment, până în 10 zile de la împlinirea aceleiaş formalităţi.

Sentinţa asupra opoziţiunii se dă contradictoriu cu judecătorul şi este supusă apelului. (Com. vechiu 707; ital. 693.)

Adnotaţii. — Vezi jurisprudenţa de sub No. 9, art. 695 şi No. 3, art. 842.

Art. 712. Indată după pronunţarea sentinţei declarative de faliment, procurorul tribunalului va trebui să ia cunoştinţă, în orice caz, de toate actele din dosar, spre a vedea dacă este loc la o acţiune penală.

In acest caz **), preşedintele tribunalului trebue, până în două-zeci şi patru ore, să comunice procurorului copie depe sentinţa declarativă de faliment, cu toate celelalte acte şi infor-

*) Codul italian cere un termen de 30 zile.

**) In articolul italian corespunzător se zice „în acest scop".

maţiuni aflate în tribunal. (Com. 842, 875; com. vechiu 708; ital. 694.)

Adnotaţii. — **1.** Creditorii falitului pot să se poarte ca parte civilă în numele lor personal şi fără ajutorul sindicului, în acţiunea publică pentru bancrută frauduloasă îndreptată contra complicilor falitului. (Cas. II.—Decizia 263 din 12 Mai 1893 — *Bul.* pag. 507).

2. O urmărire imobiliară începută, fie înainte, fie după declararea debitorului în stare de faliment, nu poate fi efectuată decât faţă cu sindicul falimentului. Aşa dar, este nulă şi casabilă ordonanţa de adjudecare care constată efectuarea unei asemenea vânzări silite faţă numai cu debitorul falit, fără cooperarea sindicului.—(Cas. II.—Decizia 169 din 13 Octombrie 1893 — *Bul.* pag. 906).

3. Deşi falitul încetat din viaţă a lăsat copii minori, în procesele însă, relative la constatarea şi lichidarea averei falitului sindicul singur are dreptul a sta în judecată şi a reprezenta interesele acestei averi, fără ca tribunalul să fie constituit cu participarea procurorului. (Cas. II.—Decizia 201 din 23 Noembrie 1893—*Bul.* pag. 1069).

4. Falitul are capacitatea de a încheia un concordat, de a stabili condiţiile şi de a da garanţiile necesare pentru executarea concordatului. (Cas. II. — Decizia 151 din 24 Iunie 1896. — *Bul.* pagina 1049).

Art. 713. Tribunalul de comerţ va ordona, deodată cu pronunţarea sentinţei declarative de faliment, arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de fraudă, mai cu seamă în cazuri de dispariţiunea sau lipsa nejustificată a registrelor de comerţ şi nedepunerea bilanţului; va putea deasemenea să ordone şi arestarea celorlalţi complici ai fraudei.

Tribunalul de comerţ şi mai în urmă, în orice stare a procedurii falimentului, va ordona arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de fraudă.

Ordonanţa de arestare trebuie să fie comunicată imediat procurorului pentru executare; parchetul va fi obligat a deschide imediat acţiune publică. In asemenea caz, liberarea provizorie cu sau fără cauţiune, nu poate fi acordată de judecătorul de instrucţiune însărcinat cu instruirea afacerii, decât după ce va referi tribunalului, care a ordonat arestarea.

Oricare ar fi avizul tribunalului, judecătorul de instrucţiune este în drept să decidă cum va crede de cuviinţă, rămânând ca ministerul public să execute dreptul său de opoziţiune la Camera de punere în acuzaţiune, dacă va crede aceasta necesar.

Judecătorul de instrucţiune va putea însă procede la arestarea falitului, când sunt grave indicii de fraudă, chiar dacă

tribunalul nu va fi ordonat o asemenea măsură. (Com. 756, 876, 877; com. vechiu 709; ital. 695).

Adnotaţii. — **1.** Falitul pierzând, din ziua pronunţării sentinţei declarative de faliment, administraţiunea bunurilor sale, chiar şi a acelora pe care le-a dobândit în timpul falimentului, acţiunile cari aparţin falitului, nu pot fi exercitate de cât de sindic, afară de acelea cari privesc drepturile lui exclusiv personale sau care sunt străine falimentului.

Astfel, este neadmisibil recursul făcut de falit în contra ordonanţei de adjudecare, prin care i s'au vândut silit imobilele sale, puse în vânzare de sindic, pentru îndestularea masei creditorilor, acest fapt de recurs fiind rezervat sindicului. (Cas. II.—Decizia 281 din 4 Decembrie 1900.—*Bul.* pag. 1479).

2. In urma declarării stării de faliment numai sindicul e în drept să provoace vânzarea silită a imobilelor falitului şi în caz când starea de faliment se pronunţă în urma începerei urmăririi silite de către un creditor, sindicul trebue să intervie sau să ceară a fi substituit în locul creditorului urmăritor, căci pronunţarea stării de faliment constitue o cauză legală de suspendare şi orice procedură nu mai poate fi îndeplinită, fără intervenirea concursului sindicului, întrucât falitul nu mai are nici chiar dreptul de a sta în justiţie, în orice fel de instanţă, fie chiar de urmărire. (Cas. II. Dec. No. 72 din 27 Febr. 1901. *Bul.* pag. 361).

3. Dispoziţiunile art. 713 din c. com. relativ la pierderea de către falit, îndată după pronunţarea sentinţei declarative de faliment, a dreptului său de administrare, a averei şi a exerciţiului acţiunilor imobiliare şi mobiliare, afară de cele exclusiv personale, nu se pot aplica decât în sensul ca falitul să nu facă nici o lucrare în prejudiciul mesei creditorilor, ci numai sindicul reprezintă şi lucrează în interesul tuturor creditorilor.

Prin urmare, în caz când din cauza abţinerii sau neglijenţei sindicului. interesele creditorilor ar fi expuse la pagube, falitul are tot dreptul de a face orice act legal, spre ex, un recurs, pentru conservarea drepturilor mesei creditorilor, rămânând oricărei părţi interesate dreptul de a pune în cauză şi pe sindic, precum şi sindicul are facultatea de a interveni şi exercita dreptul său de a lucra pentru interesele creditorilor. (Cas. II.— Decizia No. 200 din 28 Mai 1902. *Bul.* p. 705).

4. Dacă sindicul nu-şi apropie recursul făcut de falit, care este un act de conservare, şi recursul s'ar respinge, urmând condamnaţiune pentru cheltueli de judecată, o asemenea condamnaţiune priveşte personal pe falit. (Cas. II — Decizia No. 200 din 28 Mai 1902.—*Bul.* pagina 705).

5. Omisiunea care nu este esenţială şi motivarea nesuficientă nu pot atrage casarea unei hotărîri. (Cas. II — Decizia No. 200 din 28 Mai 1902.—*Bul.* p. 705).

6. Dacă tribunalul spre a declara că o cerere de perimare este posterioară cererei de redeschidere, se întemeiază pe împrejurarea că este înregistrată cu câteva numere mai în urmă, aceasta este un element de apreciere pentru tribunal spre a putea stabili în fapt cari din două cereri, făcute în aceeaş zi, este anterioară, şi aprecierile de fapt ale instanţelor de fond sunt suverane şi scapă controlului Curţei de casaţiune. (Cas. II. — Decizia No. 200 din 28 Mai 1902. — *Bul.* pag. 705).

7. Când se urmăreşte conservarea mesei credale, falitul poate să susţină recursul ce a făcut, deoarece actele de conservare le poate face şi falitul, când sindicul neglijează, fără ca la aceasta să se poată opune art. 713. (Cas. III.—Decizia 460 din 22 Nov. 1911).

Art. 714. Procedura falimentului înaintea jurisdicţiunii comerciale şi instrucţiunea sau procedura penală se vor urma independent una de alta.

Judecătorul de instrucţiune poate culege dela tribunalul de comerţ, dela judecătorul-sindic, orice informaţiuni şi orice ştiinţe de cari ar avea trebuinţă; poate asemenea verifica sau cere copii ori extracte de pe actele procedurii falimentului, precum şi de pe registrele şi hârtiile falitului, dar nu poate să le ridice dela grefa tribunalului comercial.

Complectându-se instrucţiunea, judele instructor trebuie, în orice caz, să se pronunţe dacă este sau nu caz de urmărire în contra inculpaţilor.

Deciziunea definitivă a instanţelor penale va trebui să fie notată pe marginea sentinţei declarative de faliment şi se va publica ca şi aceasta. (Com. 712, 747, 837, 845, 943; com. vechiu 710; ital. 696.)

Adnotaţii. — **1.** Pentru exerciţiul acţiunei penale pentru bancrută nu se cere neapărat ca comerciantul urmărit penaliter să fi fost mai întâi declarat falit pentru încetare de plăţi, precum nici nu împiedică exerciţiul acţiunei penale pentru bancrută faptul inexistenţei falimentului sau încetărit lui prin orice mod ar fi. (Cas. II.—Decizia No. 657 din 19 Februar. 1910. — *Bul* pag. 264).

2. Acţiunea comercială pentru faliment e independentă de acţiunea penală, fiind de ordine publică, ea trebue să-şi urmeze cursul ei separat, judecătorul penal neavând a se preocupa de soluţiunea ce ia falimentul înaintea trib. comercial. (Cas. II—Decizia No. 899 din 16 Martie 910. *Bul.*—pag. 448).

In acelaş sens, decizia No. 900 din aceeaş zi.

3. In principiu, jurisdicţiunile civile şi cele corecţionale sunt independente unele de altele, astfel că între aceste două jurisdicţiuni nu poate fi nici identitate de părţi, nici identitate de obiect.

Prin urmare, dacă posterior declarărei în stare de faliment a unui comerciant, tribunalul comercial i-a ridicat starea de faliment, aceasta nu împiedică trimiterea comerciantului dinaintea instanţelor represive spre a răspunde de fraudele ce i s'ar imputa, întrucât o asemenea hotărîre a tribunalului comercial nu poate constitui lucru judecat pentru instanţa corecţională. (Cas. secţ.-unite—Decizia No. 3 din 20 Ian. 1911. — *Bul.* pag. 139).

In acelaş sens s'a pronunţat decizia No. 2 din 1911 tot în secţiuni-unite, şi decizia No. 873 din 1911 de către secţiunea II (dată în afacere Zveker).

4. Hotărîrea dată de instanţa comercială în materie de faliment, neconstituind autoritate de lucru judecat pentru instanţa penală, urmează că această instanţă, din moment ce înlătură constatările din hotărîrea instanţei comerciale, e ţinută să constate dânsa prin hotărîrea sa dacă comerciantul se află sau nu în încetare de plăţi, deoarece acest fapt constitue primul element al delictului de bancrută. fie simplă, fie frauduloasă (Cas. II—Decizia No. 873 din 16 Martie 1911. *Bul.* pag. 398).

5. Dacă judecata a acordat un moratoriu şi a respins o cerere a unuia dintre creditori de a fi declarat comerciantul în stare de faliment aceasta nu împiedică trimeterea lui înaintea instanţelor represive spre a răspunde de faptele de bancrută frauduloasă imputate în caz când ele s'ar constata întrucât o asemenea hotărîre a trib. comerc. nu poate constitui lucru judecat pentru instanţă corecţională. (Cas. II—dec. penală 310 din 13 Febr. 1913. — Jurispr. rom. pag. 232).

6. Cestiunea de a se şti dacă comerciantul a fost în încetare de a plăti constitue nu o cestiune prejudicială, de competinţa exclusivă a instanţelor comerciale, ci o simplă cestiune de fapt, care aparţine instanţei corecţionale de a o rezolva fără a se preocupa de ceea ce a judecat instanţa comercială. Prin urmare, instanţa de fond corecţională, n'a violat principiul autorităţii lucrului judecat, când a condamnat pe inculpat pentru delictul de bancrută simplă, întrucât a constatat că el s'a găsit în încetare de plăţi, fără a ţine registre şi fără a fi declarat această încetare de plăţi. (Cas. II—Dec. pen. 2057 din 1 Oct. 1913, dată după diverg. Jurispr. Rom. pag. 521).

Art. 715. Numele şi pronumele falitului se va înscrie într'un tablou afişat în sala tribunalului care a declarat falimentul şi în sala burselor de comerţ.

Acei al căror nume figurează pe acest tablou nu pot intra în localurile burselor. Această dispoziţiune trebuie să fie înscrisă pe tablou. (Com. 826; com. vechiu 711; ital. 697.)

Art. 716. Până ce nu se termină procedura falimentului, falitul nu se poate depărta dela domiciliul său fără o permisiune a judecătorului-sindic, şi este dator să se prezinte înaintea acelui judecător ori de câte-ori va fi chemat. Insă dacă judecătorul se va convinge că falitul este împedicat de a se înfăţişa în persoană din cauze bine-cuvântate, poate să-l autorizeze a se înfăţişa prin mandatar. (Com. 847, 877 § 4; com. vechiu 712; ital. 698).

Art. 717. Sentinţa declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua pronunţării sale, administraţiunea bunurilor sale, chiar şi a acelora pe cari le-a dobândit în timpul falimentului.

Acţiunile cari aparţin falitului nu vor putea fi exercitate decât de către judecătorul-sindic, afară de acele cari privesc drepturile lui exclusiv personale, sau cari sunt străine falimentului.

Din ziua declaraţiunii falimentului, nici o acţiune în contra falitului, privitoare la bunurile sale mobile sau imobile, şi nici un act de executare asupra aceloraşi bunuri nu va putea fi intentat sau îndreptat decât în contra judecătorului-sindic.

Acţiunile şi executările deja începute în persoana falitului se vor continua, însă, în persoana judecătorului-sindic.

Tribunalul, dacă găseşte cu cale, poate permite sau ordona

cu falitul să fie citat în cauză, mai cu seamă atunci când ar avea interese opuse cu judecătorul-sindic.

Falitul are dreptul să intervină în chestiunile din cari poate să decurgă în sarcina sa o imputare de bancrută. (Com. 759, 810, 839; com. vechiu 713; ital. 699).

Adnotaţii. — **1.** Acţiunile privitoare la bunurile imobile ale falitului se exercită numai de judecătorul sindic şi numai în contra sa, iar citarea falitului este cu totul lăsată la aprecierea tribunalului (Cas. II—Decizia No. 134 din 3 Mai 1906. *Bul.* pag. 923).

2. In urma declarării falimentului, orice acţiune ar aparţine falitului, sau ar fi să se intenteze contra lui, privitoare la bunurile sale, iar nu la interesele lui exclusiv personale, precum şi orice act de executare contra acelor bunuri, nu se pot exercita decât de către judecătorul sindic, sau contra acelui judecător, care este reprezentantul legal al tuturor creditorilor, de unde rezultă că, în urma declaraţiunii falimentului, orice hotărîre obţinută contra falitului, pentru condamnarea lui la plata vreunei sume de bani sau la oricare altă satisfacere cu privire la bunurile sale, nu se poate opune contra mesei credale a falimentului, ca o creanţă cu putere de lucru judecat, dacă n'a fost acţionat în judecată şi n'a fost condamnat la plată judecătorul sindic al falimentului, ci s'a obţinut condamnarea direct şi numai a falitului. (Cas. III—Decizia No. 325 din 14 Nov. 1908 — *Bul.* pag. 1981).

3. Sentinţa declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua pronunţării ei administraţia bunurilor sale, chiar şi acelora pe cari le-a dobândit în cursul falimentului, şi această incapacitate a falitului încetează numai atunci când operaţiunile falimentului au fost închise.

Prin urmare, cu drept cuvânt instanţa de fond hotărăşte că un falit nu are capacitatea de a porni urmăriri contra debitorilor săi în timpul cât operaţiunile fallimentului nu sunt încă închise. (Cas. II—Decizia No. 145 din 29 Sept. 1909 *Bul.* pag. 994).

4. Un creditor poate face intervenţiune de-a dreptul în apel, pentru a cere, alături de judecătorul sindic, menţinerea stării de faliment a falitului. (Cas. III—Decizia No. 116 din 22 Martie 1910 *Bul.* pag 534).

5. Omisiunea instanţei de apel de a se pronunţa asupra mijlocului produs de parte, cum că numai sindicul ar avea exerciţiul acţiunilor falitului, nu este o misiune esenţială de natură a schimba soluţiunea procesului, când se constată că în acţiunea creditorilor a fost pus în cauză şi sindicul. (Cas. I — Decizia No. 11 din 11 Ian. 1911 *Bul.* pag. 7).

6. Pentru ceea ce câştigă falitul prin priceperea sau experienţa sa personală, sub forma unui onorariu, poate să se judece falitul personal, asemenea acţiuni fiind străine falimentului. (Cas. I—Decizia 283 din 26 Aprilie 1911. *Bul.* pag. 534).

7. Acţiunea relativă la anularea vânzărei unui bun care face parte din patrimoniul falimentului şi care formează gajul creditorilor falitului, nu poate fi intentată de un falit nereabilitat, ci numai de sindic, deoarece nu priveşte drepturile exclusiv personale ale falitului şi nici nu este streină falimentului. (Cas. I—Decizia No. 41 din 18 Ian. 1912).

8. Dacă falitul a fost citat la trib. cu ocazia judecării contestaţiilor făcute de creditori asupra fixării epocei încetării plăţilor, de aci urmează că falitul avea calitatea de parte principală în proces şi nu avea nevoe să facă cerere de intervenţie, conform art. 717 c. com. pentru a putea pune concluziuni în instanţă şi apoi să facă apel la Curte. (Cas. III — Decizia 505 din 3 Dec. 1912. — Jurispr. Rom. pag. 108).

Art. 718. Sentinţa declarativă de faliment suspendă, numai faţă de masa creditorilor, curgerea dobânzilor, a creanţelor negarantate prin ipotecă, gaj sau alt privilegiu.

Dobânzile creanţelor garantate nu pot fi cerute decât asupra sumelor provenind din vânzarea bunurilor supuse privilegiului sau ipotecii; când însă, din neajungerea acestor garanţii, dreptul creditorilor se exercită asupra masei chirografare, restul creanţei neacoperit se determină, fără a se ţine în seamă dobânzile posterioare datei sentinţei declarative de faliment. (Com. 708, 785, 786 urm.; com. vechiu 714; civ. 1685, 1697, 1772, 1746; ital. 700).

Art. 719. Datoriile cu scadenţă obligatorie în sarcina falitului, şi acele a căror scadenţă este subordonată voinţei sale, sunt considerate ca ajunse la scadenţă prin efectul declaraţiunii falimentului.

Din momentul declarării în stare de faliment, creanţele în contra falitului, în ceeace priveşte participarea lor la deliberările falimentului, vor rămâne fixate în mâinile ultimului purtător, anterior declarării în stare de faliment; asemenea şi cele cari se vor fi aflând în circulaţiune în străinătate, vor rămâne fixate în mâinile ultimului purtător din ţară, anterior declarării în stare de faliment. (Com. 778; com. vechiu 715; ital. 701).

Adnotaţii. — Nu se poate anula cumpărarea făcută în urma încetării plăţilor a drepturilor şi a averei unui comerciant care în urmă a fost declarat de falit, când instanţa de fond constată în fapt că cumpărătorul nu cunoştea starea de încetare de plăţi a vânzătorului. (Cas. I—Decizia 339 din 4 Sept. 1895 *Bul.* pag. 1078).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 703 şi art. 706.

Art. 720. Pentru chiriile datorite de falit, actele de executare asupra bunurilor mobile cari servesc la comerţul său, vor fi suspendate, în timp de treizeci zile dela data sentinţei declarative de faliment, afară de măsurile conservatoare şi de dreptul pe care proprietarul îl dobândise mai dinainte pentru a reintra în posesiunea bunurilor închiriate. Când proprietarul a obţinut acest drept, suspendarea actelor de execuţiune mai sus arătate încetează de drept. (Com. 708; com. vechiu 716; ital. 702).

Adnotaţii. — **1.** Toate actele făcute de falit din ziua pronunţării sentinţei declarative de faliment sunt nule; însă această nulitate nu este creată în favoarea falitului, ci în favoarea creditorilor săi, şi deci numai dânşii o pot invoca. (Cas. II —

Decizia 155 din 25 Iunie 1896. *Bul.* pag. 1057).

2. Este nulă față cu masa creditorilor plata datoriilor neajunse la scadență, făcută de un comerciant falit în urma datei încetărei plăților și a sentinței declarativă de faliment. (Cas. II — Decizia 231 din 8 Oct. 1897. *Bul.* pag. 1240).

— Vezi și jurispr. de sub No. 4 art. 712.

Art. 721. Dacă falitul este locatar de imobile pentru trebuințele comerțului său, și dacă contractul trebuie să dureze mai mult de un an*) dela data declarărei falimentului, judecătorul sindic, cu autorizațiunea majorității în sume a creditorilor ale căror creanțe au fost verificate, poate cere desfințarea acelui contract, dând proprietarului o dreaptă despăgubire. (Com. 783 §. 2; com. vechiu 117; civ. 969, 1730 § 1; ital. 703).

Art. 722. Prin sentința declarativă de faliment, sau printr'o alta posterioară, tribunalul, din oficiu sau după cererea oricărui interesat, determină provizoriu ziua încetării plăților.

In lipsă de o determinare specială, încetarea plăților se socotește că a avut loc în ziua pronunțărei sentinței care a declarat falimentul, sau în ziua morții falitului, sau în aceea a retragerei sale din comerț, dacă falimentul a fost declarat în urma acestor evenimente.

In nici un caz încetarea plăților nu se va putea fixa la o epocă mai depărtată de trei ani dela datele sus menționate. (Com. 708, 943; com. vechiu 718; ital. 704).

Adnotații.—1. Cumpărătorul unor mărfuri dela un comerciant ce încetase plățile, știind că a încetat plățile, este presumat de rea credință și dânsul trebue să dovedească că a fost de bună credință. (Cas. II — Decizia 207 din 7 Oct. 1896. *Bul.* pag. 1398).

2. Omisiunea ce o instanță judecătorească face, nepronunțându-se asupra unor acte propuse de o parte, nu este esențială, și deci nu poate atrage nulitatea hotărârei, când este de așa natură că chiar dacă s'ar fi discutat acele acte tot nu ar fi fost în stare să schimbe soluția procesului. (Cas. II — Decizia 207 din 7 Oct. 1896. *Bul.* pag. 1398).

3. Sunt presupuse ca făcute în frauda creditorilor și în lipsă de probă contrarie, se anulează față cu masa creditorilor, gajurile, anticresele și ipotecile constituite asupra bunurilor debitorului, dacă sunt survenite în urma datei încetărei plăților. (Cas. II — Decizia 253 din 9 Dec. 1896 *Bul.* pag. 1668).

4. Actele făcute de un comerciant după încetarea plăților, cum ar fi o transacțiune, se presupun făcute în frauda creditorilor, și în lipsă de probă contrarie, se anulează față cu masa creditorilor. (Cas. II — Decizia 87 din 29 Aprilie 1897. *Bul.* pag. 621).

5. Plata unei datorii, chiar ajunsă la scadență, făcută de un comerciant după încetarea plăților sale, cu toate că nu a fost încă declarat în stare de faliment, se anulează fiind presupusă ca făcută în frauda creditorilor, când cei de al treilea cunoșteau starea de încetare a plăților. (Cas. II — Decizia 231 din 8 Oct. 1897 *Bul.* pag. 1240).

*) In codul italian termenul este de trei ani.

6. Pentru admiterea chemărei la interogator a unei părți se cer anumite condițiuni ce acel interegator trebue să îndeplinească, condițiuni ce au fost constatate de instanța de fond. (Cas. II — Decizia 434 din 21 Octombrie 1902 *Bul.* pag. 1091).

7. Fixarea încetărei plăților este o cestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond. (Cas. II — Decizia No. 434 din 21 Octombrie 1902. *Bul.* pag. 1091.

8. Numai atunci încetarea plăților este fixată în ziua pronunțării sentinței declarative de faliment când acea sentință nu stabilește altă dată de încetare a plăților. (Cas. II — Decizia penală cu No. 259 din 3 Febr 1912).

— Vezi și jurispr. de sub art. 719.

Art. 723. In contra sentinței, care determină provizoriu data încetărei plăților, se poate face contestațiune înaintea tribunalului care a pronunțat-o, sub condițiune numai ca această contestațiune să fie notificată cel mult până în opt zile dela verificarea creanțelor.

Toate contestațiunile în contra acestei sentințe se discută contradictoriu cu judecătorul-sindic și se rezolvă prin una și aceiaș hotărâre.

După expirarea acestui termen, sau când sentința, care s'a pronunțat asupra contestațiunei, nu mai este supusă apelului, data încetărei plăților rămâne irevocabil determinată în privința tuturor creditorilor. (Com. 707, 708, 722, 904, 913 urm.; com. vechiu 719; ital. 706).

Adnotații.—După acest art. și art. 944 c. com. prevăzându-se în mod formal calea apelului contra sentințelor date asupra contestațiilor la stabilirea epocei încetării plăților, Curtea de apel are competință să judece apelul făcut de falit în contra unei asemenea sentințe. (Cas. III — Dec. 505 din 3 Dec. 1912. Jurispr. Rom. pag. 108).

Art. 724. Toate actele și operațiunile falitului și toate plățile făcute de dânsul, în urma sentinței declarative de faliment, sunt nule de drept.

Sunt asemenea nule, față cu masa creditorilor:

1) Toate actele și înstrăinările cu titlu gratuit, făcute cu șease luni înainte de data încetărei plăților;

2) Plata datoriilor neajunse la scadență, făcută în urma datei încetărei plăților, fie în bani, fie prin cesiune, vânzare, compensațiune sau altfel;

3) Toate înstrăinările, cu orice titlu, însă numai de bunuri mișcătoare, făcute de falit, în interval de șease luni înainte de epoca încetării plăților, către soțul sau soția falitului, către rudele sale în linie directă și către rudele colaterale sau aliați

până în gradul al patrulea. (Com. 708, 722, 725; com. vechiu 720; ital. 707).

Adnotaii. — **1.** Atunci când falitul a comis, anterior declarării în faliment, o contravenţie la legea fiscală, trebue ca statul să fie admis la masa falimentului, deşi contravenţia s'ar fi constatat posterior declarării în faliment, pentrucă amenda la care e condamnat este echivalentul prejudiciului ce rezultă pentru stat din comiterea acelei contravenţiuni. (Cas. III—Decizia No. 178 din 3 Mai 1910 *Bul.* pag. 819).

2. Numai actele făcute de falit posterior sentinţei declarative a falimentului sunt nule faţă de masa creditorilor, dar nu şi cele anterioare (Cas III.—Decizia No. 178 din 3 Mai 1910. – *Bul.* p. 819).

Art. 725. Toate actele, plăţile şi înstrăinările făcute în frauda creditorilor, în orice timp ar fi fost făcute, trebuiesc să fie anulate, conform dispoziţiunilor art. 975 din codicele civil. (Com. 726, 876, 880; com. vechiu 721; ital. 708).

Art. 726. Se prezumă făcute în frauda creditorilor şi, în lipsă de probă contrarie, se anulează faţă cu masa creditorilor, următoarele acte, dacă sunt survenite în urma datei încetărei plăţilor:

1) Toate actele, plăţile şi înstrăinările cu titlu oneros, când cel de al treilea cunoştea starea de încetare a plăţilor în care se găsea comerciantul, cu toate că încă nu era declarat falit;

2) Actele şi contractele comutative, în cari valorile date sau obligaţiunile luate de falit întrec cu mult ceeace i s'a fost dat sau promis;

3) Plăţile datoriilor ajunse la scadenţă şi exigibile, cari nu au fost efectuate în bani sau cu efecte de comerţ;

4) Gajurile, anticrezele şi ipotecile constituite asupra bunurilor debitorului.

Aceeaş prezumţiune va avea loc şi pentru actele, plăţile şi înstrăinările, cu orice titlu, făcute în cele zece zile anterioare declaraţiunei în faliment, chiar în lipsa punctelor extreme sus enunţate. (Com. 708, 722, 724; com. vechi 722; civ. 945, 947, 1.200, 1.202, 1.685, 1.697, 1.746, 1.769; ital. 709).

Adnotaţii. — Acţiunea întemeiată pe acest art. este o acţiune comercială, de oarece după art. 890 al. 8 c. com. aparţine jurisdicţiei comerciale tot ce priveşte la falimente, potrivit Cărţii III c. com., care carte coprinde şi art. 726.

Prin urmare, în privinţa termenului de perimare a unei asemenea acţiuni trebue să se aplice termenul de un an prevăzut de art. 903 c com. (Cas. III.—Dec. 388 din 8 Oct. 1913. — Jurispr. Rom. pag. 615).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 717).

Art. 727. Inscripţiunile ipotecare, luate în virtutea unui titlu recunoscut valabil, nu sunt cuprinse în dispoziţiunile articolelor precedente, numai să fie anterioare sentinţei declarative în faliment. (Com. 708, 724 urm.; com. vechi 723; civ. 1.780; ital. 710).

Art. 728. Dacă, după încetarea plăţilor şi înainte de pronunţarea sentinţei declarative în faliment, comerciantul a plătit cambiale, acţiunea pentru restituirea banilor se va putea îndrepta numai în contra ultimului obligat, pe cale de regres, care ar fi avut cunoştinţă de încetarea plăţilor în momentul când cambiala a fost trasă sau girată. (Com. 342; com. vechiu 724; ital. 711).

Adnotaţii.—Când o sentinţă constată că judecătorul sindic care a prezidat tribunalul a fost delegat de preşedinte, prezumţiunea, până la proba contrară, este că judecătorul sindic a lucrat în baza unei delegaţiuni dată în conformitate cu legea. (Cas. I.—Decizia No. 408 din 12 Oct. 1905. — *Bul.* pag. 1188).

Art. 729. Dacă comerciantul a fost declarat falit după moartea sa, sau dacă moare după declaraţiunea în faliment, soţul, fiii şi moştenitorii săi pot să se prezinte în persoană sau prin mandatar, ca în locul defunctului, la formarea bilanţului, la cercetarea registrelor şi la procedura falimentului. (Com. 707, 750, 756 urm.; com. vechiu 725; ital. 712).

Adnotaţii. 1. — Judecătorii sindici de pe lângă tribunale, pot lucra atât în tribunal cât şi ca judecători-directori la o expropriaţiune pentru cauză de utilitate publică, dacă au pentru aceasta autorizaţiunea ministerului de justiţie. (Cas. II. – Decizia 41 din 21 Februarie 1896. — *Bul.* pag. 397).

2. La tribunalele ce nu au o secţiune specială comercială, judecătorul sindic poate fi delegat de ministrul justiţiei să înlocuiască pe un judecător al tribunalului cu care are acelaş rang şi aceleaşi drepturi, şi aceasta în caz de vacanţă sau de absolută necesitate. (Cas. I.— Decizia 313 din 2 Oct. 1898.—*Bul.* p. 1151).

3. Judecătorii sindici la tribunalele ce nu au o secţiune specială comercială, pot fi delegaţi de tribunal cu lucrări de orice natură afară din tribunal, cum ar fi o cercetare locală, iar de ministrul justiţiei pot fi delegaţi pentru a înlocui pe judecătorul tribunalului sau pe judecătorul de instrucţie în caz de boală sau de absolută necesitate. (Cas. I. — Decizia 370 din 10 Noembrie 1898.—*Bul.* pag. 1278).

4. Judecătorul sindic, odată delegat în regulă a înlocui pe un judecător al tribunalului, poate lua parte şi îndeplini toate funcţiunile atribuite prin legi judecătorului trebunalului şi deci poate lua parte ca asesor la curtea cu juraţi (Cas. II. — Decizia 136 din 15 Februarie 1900.—*Bul.* pag. 234).

5. Când judele sindic a complectat trib. la actele de procedură sau la licitarea unui imobil urmărit, nu este nevoe ca să rezulte din chiar ordonanţa de adjudecare, sau din chiar încheerea de procedură la care judele sindic a participat autorizaţia că judele sindic fusese delegat a complecta tribunalul, fiindcă delegaţia, dată pe un timp determinat, poate să fie constatată prin însăşi adresa ministerului justiţiei. (Cas. II. — Dec. No. 384 din 17 Dec. 1901.—*Bul.* pag. 1693).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 728.

TITLUL II

DESPRE ADMINISTRAŢIUNEA FALIMENTULUI

CAPITOLUL I

Despre persoanele însărcinate cu administraţiunea falimentului

Art. 730. Administraţiunea falimentelor se va exercita de un judecător-sindic aşezat pe lângă fiecare tribunal, sub privigherea tribunalului.

Ea are de scop conservarea şi lichidarea bunurilor falitului şi repartiţiunea lor între creditori. (Com. 731 urm.; 754 urm.; com. vechiu 726; ital. 713).

SECŢIUNEA I*)

Despre judecătorii-sindici

Art. 731. Pe lângă fiecare tribunal de judeţ se înfiinţează unul sau mai mulţi judecători-sindici, însărcinaţi în special cu administraţia falimentelor.

Tribunalul Ilfov va avea trei judecători-sindici; tribunalul Iaşi doui.

Numărul judecătorilor-sindici se va putea spori, după necesităţile serviciului, prin decret regal, în urma unei deciziuni a consiliului de miniştri **). (Com. 708 § 3, 730, 732 urm.; 754 urm.; com. vechiu 727; ital. 714).

Adnotaţii. 1. — Judecătorii sindici, cu toate că în ierarhia judecătorească sunt asimilaţi cu judecătorii de şedinţă, nu pot totuş, compune complectul trib. de cât în baza unei delegaţiuni, fie din partea ministerului de justiţie, fie pe timp de 10 zile din partea preşedintelui tribun. Astfel, când se constată că complectul unui trib. a fost compus cu un judecător sindic, care avea o asemenea delegaţie, sentinţa lui nu poate fi casată pe motiv de rea constituire a instanţei care a judecat. (Cas. III—Decizia No. 126 din 23 Mai 1908.—*Bul.* pag. 994).

2. Tribunalul este legal compus cu judecătorul-sindic când acesta are delegaţiune din partea ministerului de justiţie de a lua parte la lucrările interioare ale trib. Asemenea delegaţiune se poate da şi de preşedintele trib. respectiv pe timp de zece zile, numai în caz de vacanţă sau de absolută nevoe (Cas. III. — Decizia No. 350 din 2 Dec. 1908.—*Bul.* pag. 2134).

3. Nulitatea unui act de procedură se poate invoca pe calea contestaţiei numai atunci când este vorba de un act de procedură urmat înaintea ultimei instanţe, iar

*) In vechiul cod comercial sub acest capitol figură şi secţiunea II „despre judecătorul comisar", care s'a suprimat cu prilejul modificărilor făcute acestei materii, (în 1902), astfel că împărţirea în secţiunea I s'a menţinut din eroare.

**) V. legea din 5 Martie 1902 şi legea din 30 Martie 1901.

nu şi atunci când actul de procedură este urmat înaintea primei instanţe, în care caz partea vătămată are deschisă calea apelului şi deci, are posibilitatea de a cere şi obţine nulitatea actului înaintea instanţei de apel. (Cas. II. Decizia No. 10 din 27 Ianuarie 1909. — *Bul.* pag. 81).

Art. 732. Judecătorii-sindici sunt numiţi prin decret regal.

Ei fac parte din corpul judecătoresc.

Ei sunt asimilaţi judecătorilor de şedinţă; sunt supuşi la aceleaşi coudiţiuni de admisibilitate (art. 52 şi 59 din legea organizărei judecătoreşti) şi se bucură de acelaş rang, drepturi şi avantagii. (Com. 730, 731, 733 urm.; 968, 969; com. vechiu 728).

Adnotaţii.— Vezi jurispr. de sub art. 373 şi No. 2 şi 3, art. 731.

Art. 733. Judecătorii-sindici ai tribunalelor, care nu au secţiune specială comercială, pot fi delegaţi de tribunal cu lucrări de orice natură afară din tribunal.

In caz de vacanţă sau de absolută necesitate, judecătorii-sindici pot fi delegaţi de ministrul justiţiei, pentru a înlocui pe judecătorul tribunalului, sau pe judecătorul de instrucţiune. Asemenea delegaţiune permanentă se poate da şi de preşedintele tribunalului, însă numai pentru termenul de 10 zile. (Com. 732, 734 urm.; com. vechiu 729).

Adnotaţii.—1. Sindicul poate cere tribunalului să se numească avocaţi de ale căror servicii s'ar simţi nevoe în afacerile falimentului, şi această cerere trebue să fie încuviinţată de tribunal, şi autorizarea, odată dată de tribunal, poate servi pentru toate instanţele, legea neprescriind ca această autorizare să fie repetată pentru fiecare instanţă. In puterea acestei autorizări sindicul poate da procură unui avocat să'l reprezinte înaintea instanţelor judecătoreşti. (Cas. II. — Decizia 231 din 8 Oct. 1897. — *Bul.* pag. 1240).

2. Judecătorii sindici, în caz de vacanţă sau absolută necesitate, pot fi delegaţi de ministrul justiţiei pentru a înlocui pe judecătorii tribunalului, iar după art. 12 din legea de organizare, acolo unde trib. e împărţit în mai multe secţiuni, primul preşedinte împlineşte lipsurile de judecători. (Cas. II. — Decizia 246 din 15 Iunie 1905.—*Bul.* pag. 920).

3. Când un tribunal are două sau mai multe secţiuni, complectarea lipsei unui judecător are a se face întotdauna prin tragere la sorţi dintre membrii de la cealaltă secţiune, potrivit art. 12 din legea de organizare judecătorească, şi numai când nu s'ar putea îndestula în acest mod o secţiune, Tribunalul are a se complecta cu judecătorul sindic, întru cât judecătorul sindic e chemat să complecteze numai în caz de absolută necesitate, după cum prevede art. 733 din codul comercial. (Cas. II. — Decizia No. 291 din 4 Decembrie 1907. — *Bul.* pag. 1911).

4. Nearătarea cauzei care a împiedicat pe un judecător să participe la compunerea Tribunalului, nu constitue o cauză de nulitate, de oare ce prezumţia este că lipsa lui a fost justificată. (Cas. I. — Decizia No. 227 din 22 Martie 1911. — *Bul.* pag. 347).

5. Dacă Trib. a fost compus cu ju-

decătorul sindic, prezumţia este că dânsul a avut delegaţia de a înlocui pe judecătorul Trib., deci partea care susţine că art. 733 din cod. com., şi art. 12 din legea organizărei judecătoreşti au fost călcate, trebue să facă dovada afirmaţiunei sale prin prezentare de certificate sau în orice alt mod, o asemenea dovadă neputând rezulta din dosarul afacerii, în care nu se cuprind actele relative la delegaţiunea judecătorului sindic şi la tragerea la sorţi, care se face de primul preşedinte la secţiunea sa. (Cas. I. — Decizia No. 227 din 22 Martie 1911. — *Bul.* pag. 347).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1 şi 3, art. 731.

Art. 734. In caz de lipsă sau de recuzare a judecătorului-sindic, la tribunalele cu o singură secţiune, preşedintele tribunalului deleagă pe un alt judecător spre a-i ţine locul, fie până la încetarea absenţei, fie până la terminarea falimentului. (Com. 733 ; com. vechiu 730).

Art. 735. Tribunalul, acolo unde sunt mai mulţi judecători-sindici poate în orice stare a falimentului, să înlocuiască pe un judecător-sindic prin altul, fără arătare de motive. (Com. 708 § 3, 734; com. vechiu 731 ; ital. 720).

Adnotaţii. — **1.** Pentru preîntâmpinarea cheltuelilor de administraţiune a falimentelor ce se administrează de funcţionarii publici, Statul este în drept a percepe o cotă din însuşi patrimoniul brut al falimentului, ca o taxă generală impusă falimentelor declarate în ţară, al cărui cuantum se fixează de legea bugetară pe fiecare an ca şi un impozit, şi această cotă este percepută cu preferinţă asupra tuturor celorlalte creanţe de ori ce natură ar fi acele creanţe. (Cas. I. — Decizia 49 din 9 Febr. 1898.—*Bul.* pag. 178).

2. Cheltuelile de administrare a falimentului şi cota de 3% cuvenită statului, formează nişte creanţe privilegiate şi pot fi plătite nu numai din preţul realizărei averei mobiliare a falitului, dar şi din preţul vânzărei averei imobiliare cu precădere asupra creanţelor ipotecare înscrise. (Cas. II.—Dec. No. 377 din 19 Dec. 1901 — *Bul.* pag. 1676).

Art. 736. Judecătorul-sindic se poate recuza pentru aceleaşi motive ca şi judecătorii.

Judecătorul-sindic, care cunoaşte că în persoana lui există motiv legal de recuzare, trebue să aducă aceasta la cunoştinţa tribunalului în termen de 24 ore.

Recuzarea se judecă în camera de consiliu, ascultându-se partea care propune recuzarea şi judecătorul-sindic. (Proc. civ. 274—285; com. vechiu 732).

Art. 737. In afacerile prezentând dificultăţi speciale, judecătorul-sindic poate cere tribunalului să se numească advocaţi, experţi sau custozi, de ale căror servicii s'ar simţi nevoie.

Tribunalul, dacă încuviinţează cererea, va desemna pe advocaţii, experţii sau custozii ce va găsi cu cale şi va fixa retribuţiunea lor.

Judecătorul-sindic este dator ca, cel mai târziu în termen de trei zile dela încheerea tribunalului, să comunice celor interesaţi însărcinarea ce li s'a dat. (Com. 730, 731, 761; com. vechiu 733).

Art. 738. Judecătorul-sindic este dator, îndată ce hotărîrea de omologare a concordatului a rămas definitivă, sau îndată ce este chemat să facă vre-o distribuţiune între creditori, să formeze statul cheltuelilor de justiţie şi administraţiune al falimentului şi să ceară tribunalului aprobarea lui. (Com. 805, 819 urm., 969, 970; com. vechiu 734).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 735.

Art. 739. Cheltuelile de justiţie şi administraţiune, prevăzute în statul judecătorului-sindic, aprobat de tribunal, se vor plăti de falit, sau se vor reţine din patrimoniul falimentului, cu preferinţă înaintea oricăror altor datorii. (Com. 819 urm. ; com. vechiu 735).

Adnotaţii. 1.—Cheltuelile de administraţie ale unui faliment şi cota cuvenită statului pot fi plătite cu preferinţă, chiar înainte de creditorii amanetari sau privilegiaţi şi pentru reţinerea acestor sume de către tribunalul de urmărire nu e nevoe nici de vreo contestaţie la depunerea creanţei drept preţ, ci este suficient deşteptarea trib. prin cererea judecătorului sindic, dată înainte de vânzare, de a reţine suma cuvenită statului şi cheltuelile de administraţie. (Cas. II. — Decizia No. 287 din 27 Nov. 1907. *Bul.* pag. 1772).

2. Cheltuelile de administraţie, prevăzute în statul judecătorului sindic, se plătesc atât din preţul vânzărei averei mobiliare, cât şi din acel rezultat din vânzarea averei imobiliare, cu precădere asupra tuturor creanţelor ipotecare. (Cas. II. — Dec. No. 287 din 27 Nov. 907. — *Bul.* pag. 1772).

3. Cota cuvenită statului, constituind o taxă judecătorească, care are privilegiul chiar înaintea creditorilor ipotecari, chiar dacă instanţa de fond a considerat-o ca impozit direct, totuşi soluţiunea dată relativ la rangul acelei cote fiind legală, nu poate casa o hotărâre pentru considerante greşite. (Cas. II.—Dec. 287 din 27 Nov. 1907.—*Bul.* pag. 1772).

Art. 740. Judecătorii-siudici ai tribunalelor Ilfov, Iaşi, Covurlui, Dolj, Brăila, au unul sau mai mulţi secretari-archivari. Numărul lor se va fixa prin deciziune a consiliului de miniştri.

Secretarii archivari au gradul de grefieri de tribunal; sunt supuşi aceloraşi condiţiuni de admisibilitate şi se bucură de aceleaşi avantagii.

Ei se numesc prin decret regal.

La celelalte tribunale funcţiunile secretarului-archivar se în-

deplinesc de grefierul tribunalului sau de un ajutor de grefă, delegat de dânsul sub a lui răspundere şi control. (Com. 741, 969; com. vechiu 736).

Art. 741. Secretarii-archivari sunt ţinuţi, înainte de a intra în funcţiune, să depună o cauţiune egală cu aceea a grefierilor.

Ei sunt supuşi, în afară de obligaţiunile speciale ce se vor fixa prin regulament, la toate îndatoririle prevăzute de regulamentul interior al grefelor. (Com. 740; com. vechiu 737).

Art. 742. Un regulament special va determina modul de funcţionare al serviciului contabilităţei falimentelor. (Com. 970; com. vechiu 738).

CAPITOLUL II

Despre punerea sigiliilor şi despre inventar

Art. 743. Indată după declaraţiunea falimentului, sau cel mult în 24 ore, judecătorul-sindic sau judecătorul de ocol, după delegaţiunea judecătorului-sindic, va procede la punerea sigiliilor. Chiar înainte de declaraţiunea falimentului, tribunalul comercial poate ordona punerea sigiliilor din oficiu, sau după stăruinţa unuia sau mai multor creditori, dacă debitorul a dosit sau dacă este sustragere chiar parţială de activ. (Com. 708 § 2, 709, 744 urm., 754, 875, 880; proc. civ. 654 urm.; ital. 733).

Art. 744. Sigiliile se vor pune pe magazine, comptoare, biurouri, case de bani, portofolii, registre, hârtii, mobile şi pe orice efecte ale falitului.

Când sigiliile s'au aplicat prin mijlocirea unui judecător de ocol, el va înainta actele imediat judecătorului-sindic care l-a delegat. (Com. 743, 745 urm.; pr. civ. 659 urm.; ital. 734).

Art. 745. Vestmintele, rufele şi mobilele necesare falitului şi familiei lui nu se vor pune sub sigilii, ci se vor lăsa falitului cu o listă descriptivă, rezervându-se dreptul tribunalului de a statua asupra reclamaţiunilor ce s'ar ivi în această privinţă din partea judecătorului-sindic sau a creditorilor. (Com. 743, 744; pr. civ. 408; ital. 735).

Art. 746. Obiectele a căror vânzare a fost autorizată nu vor fi puse sub sigilii, dacă judecătorul-sindic va cere, dar vor trebui să fie imediat inventariate şi preţuite. Procesul-verbal constatător se va înainta tribunalului. (Com. 744, 760; ital. 736).

Art. 747. Registrele de comerţ ale falitului, dacă judecătorul-sindic găseşte de cuviinţă, nu se vor pune sub sigilii, dar vor trebui să fie parafate, încheiându-se proces-verbal cu o descriere minuţioasă a stărei în care se găsesc.

Acest proces-verbal se va ataşa la dosarul falimentului, iar registrele se vor ridica de judecătorul-sindic spre a le depune imediat la grefa tribunalului.

In caz însă de acuzaţiune de fals, judecătorul penal va putea cere remiterea temporală a registrelor pentru trebuinţele judecăţei (Com. 714, 744, 756 urm.; ital. 737).

Art. 748. Cambiile şi celelalte titluri de credit cu scadenţă scurtă, sau cari ar fi de prezintat la acceptare, sau acelea în privinţa cărora ar fi necesar a se face acte conservatorii, pot fi ridicate de judecătorul-sindic după o prealabilă descriere a lor printr'un proces-verbal, ce se va ataşa la dosarul falimentului, pentru ca judecătorul-sindic să îngrijească a se face acele acte. (Com. 350, 744, 758; ital. 738).

Art. 749. Atunci când judecătorul-sindic găseşte că inventariul bunurilor falitului se poate face într'o singură zi, el poate să procedă imediat la facerea inventariului, şi apoi să aplice sigiliile (Com. 743, 750; ital. 739).

Art. 750. In cele trei zile dela numirea sa, judecătorul-sindic va procede la inventarierea bunurilor falitului în prezenţa acestuia, sau citându-l legalmente. (Com. 749, 936; pr. civ. 668; ital. 740).

Art. 751. Inventariul este scutit de formalităţile obicinuite de procedură şi de taxele de timbru şi înregistrare; el va trebui să fie făcut în dublu original de către judecătorul-sindic, în prezenţa unuia sau mai multor creditori, designaţi de către tribunal.

Inventariul trebue să cuprindă descrierea întregului activ al falitului şi să fie subscris de toţi aceia cari au participat la facerea lui. Unul din originalele inventariului va trebui să fie depus, în 24 ore dela terminarea lui, la grefa tribunalului.

Judecătorul-sindic se poate ajuta, la facerea inventariului şi la estimaţiunea bunurilor, cu o persoană expertă numită de tribunal.

Cu toate acestea, când împrejurările speciale ale falimentului o cer, tribunalul poate prescrie regule şi precauţiuni particulare pentru facerea inventariului. (Com. 761; pr. civ. 671 urm.; ital. 741).

Adnotaţii. — In materie de faliment judecătorul sindic este însărcinat cu diferite atribuţii pe cari le îndeplineşte sub controlul tribunalului. Intre aceste atribuţii este şi obligaţiunea de a face inventariul şi estimarea averei falitului asupra căreia se fixează cota de 3% cuvenită statului, pentru acoperirea cheltuelilor de cancelarie a sindicilor şi a retribuţiunei lor.

Pentru orice nemulţumire contra modului de administraţiune a falimentului de către judecătorul sindic atât falitul cât şi masa credală a falimentului, au dreptul de contestare înaintea Tribunalului şi de recurs în casaţie în termenul şi modul prescris de c. com.

Astfel, când falitul sau masa credală nu au uzat de aceste căi pentru a ajunge la anularea procesului-verbal al sindicului, prin care a fixat cota cuvenită Statului, din actual brut al falimentului, acel proces verbal rămâne definitiv, dobândind autoritatea lucrului judecat şi în asemenea caz, falitul nu mai poate cere şi obţine, pe cale principală, ceea ce ar fi putut cere şi obţine, pe calea contestaţiunei, de care însă n'a uzat. (Cas. II.—Decis. No. 256 din 1 Oct. 1901 — *Bul.* pag. 1345).

Art. 752. Inventariul odată terminat, judecătorul-sindic se constitue depozitar judiciar al mărfurilor, banilor, titlurilor de creanţe, registrelor, hârtiilor, mobilelor şi celorl'alte obiecte ale falitului.

Judecătorul-sindic va putea lua, cu aprobarea tribunalului, orice măsură de asigurare pentru paza bunurilor falimentului pentru care este constituit depozitar judiciar.

Banii trebue să fie depuşi la Cassa de depuneri şi recipisa la tribunal.

In ce se atinge de registrele şi de hârtiile falitului, în caz de acţiune penală pentru fals, se va urma conform art. 454 şi 457 şi altor dispoziţiuni relative din codicele de instrucţiune criminală. (Com. 763 urm., 885 ; civ. 1633 urm.; ital. 742).

Art. 753. Dacă falimentul se declară în urma morţei falitului, mai înainte de a se fi făcut inventariul moştenirei sale sau dacă falitul moare în urma declarărei falimentului, dar înainte de facerea inventariului, se procede îndată la formarea lui, conform regulelor de mai sus, în prezenţa moştenitorilor săi legalmente citaţi. (Com. 707, 729, 750 urm.; pr. civ. 669, 671 ; ital. 743).

CAPITOLUL III

Despre funcţiunile relative la administraţiunea falimentului

Art. 754. Judecătorul-sindic, îndată după aplicarea sigiliilor, trebue, după indicaţiunile bilanţului, registrelor şi hârtiilor falitului, cum şi după orice alte informaţiuni ar mai putea culege, să întocmească un tablou despre creditorii falimentului şi să adreseze fie-căruia din ei o înştiinţare specială, cu arătarea dispoziţiunilor din sentinţa declarativă de faliment, privitoare la prezintarea declaraţiunilor creanţelor şi la verificare. (Com. 703, 708 urm., 743 urm., 749, 768 urm. ; ital. 744.

Art. 755. Când falitul nu a prezintat bilanţul, judecătorul-sindic trebue să-l întocmească fără întârziere cu elementele ce a putut aduna.

Dacă bilanţul a fost prezintat de falit, judecătorul-sindic trebue să-l verifice şi să-i facă rectificările şi adăugirile ce ar crede necesare.

Bilanţul, astfel făcut, verificat şi rectificat, trebue depus la grefa tribunalului. (Com. 703, 708, 750 urm. ; ital. 745).

Art. 756. Dacă falitul justifică că s'a găsit în imposibilitate, fără culpă din parte-i, de a prezinta bilanţul sau registrele sale de comerţ în termenul fixat de art. 703, tribunalul poate dacă nu are nici o îndoială că ar fi rea credinţă, să-l autorizeze, printr'o încheiare dată în camera de consiliu, de a prezinta bilanţul într'un termen ulterior scurt ; iar după expirarea şi a acestui termen, se vor aplica dispoziţiunile articolului precedent. In acest scop, falitul poate să examineze registrele sale de comerţ la judecătorul-sindic sau la grefă. (Com. 708, 747, 755 ; ital. 746).

Art. 757. Judecătorul-sindic trebue să cheme pe falit înaintea sa ca să examineze registrele, să le recunoască conţinutul, să le certifice starea în care se află, să le încheie şi să le semneze în prezenţa sa.

Dacă falitul nu se prezintă la invitarea făcută, va fi somat să compară, cel mult în 48 ore, înaintea tribunalului.

Falitul care se află în stare de arestare poate fi autorizat de tribunal să compară prin mandatar. (Com. 716, 747, 877 § 4 ; ital. 747).

Art. 758. Judecătorul-sindic trebue să încaseze creanţele falitului, observând măsurile de asigurare cari vor fi fost prescrise de tribunal şi să dea chitanţă.

El trebue să facă toate actele conservatoare pentru drepturile falitului în contra debitorilor săi şi să ia asupra bunurilor lor inscripţiunea pentru ipotecile cari nu ar fi fost înscrise de falit.

Inscripţiunile se vor lua în numele masei. (Com. 730, 748, 803 ; civ. 1.780 urm ; ital. 748).

Art. 759. Scrisorile şi telegramele adresate falitului trebue să fie remise judecătorului-sindic, care este autorizat a le deschide şi pe unele şi pe altele; falitul poate să asiste la deschiderea lor şi dacă conţinutul scrisorilor şi telegramelor nu priveşte la interesele sale patrimoniale, poate să ceară predarea lor. Judecătorul-sindic este dator să păstreze secretul. (Com. 717; penal 305; ital. 749).

Art. 760. Judecătorul-sindic poate fi autorizat de tribunal să vânză lucrurile supuse stricăciunei sau la micşorare iminentă de valoare, cum şi acelea a căror conservare ar fi costisitoare.

Vânzarea nu se va putea face decât prin licitaţie publică şi după o prealabilă expertiză ordonată de tribunal.

Continuarea comerţului, în tot sau în parte, nu se poate face decât cu încuviinţarea majorităţei în număr a creditorilor verificaţi.

Majoritatea creditorilor, încuviinţând continuarea comerţului, va determina cu preciziune timpul, limitele şi condiţiunile sub cari se va continua şi va desemna persoana care-l va face, sub răspunderea ei.

Tribunalul va putea aproba continuarea comerţului, în condiţiunile arătate de majoritatea creditorilor, şi va prescrie măsurile necesare pentru asigurarea mărfurilor şi consemnarea preţului.

Incheierea tribunalului, atât pentru vânzare, cât şi pentru continuarea comerţului, se va publica prin foaia anunciurilor judiciare sau prin „Monitorul Oficial". (Com. 746, 803, 804, 808, 809; ital. 750).

Art. 761. Judecătorul-sindic trebue să lucreze personal în toate afacerile însărcinării sale, dacă nu a fost autorizat de tribunal să se reprezinte prin alţii în unele operaţiuni determinate.

El mai poate fi autorizat de tribunal, atunci când împrejurări particulare o reclamă, ca să fie ajutat în administraţiune de una sau mai multe persoane retribuite.

El mai poate asemenea fi autorizat să întrebuinţeze pe falit pentru a'i înlesni administraţiunea şi, în acest caz, condiţiunile concursului dat de falit sunt determinate de tribunal. (Com. 737, 751; ital. 751).

Art. 762. Tribunalul, asupra propunerei judecătorului-sindic, poate acorda falitului, pentru el şi pentru familia sa, ajutoarele necesare din activul falimentului, fixând suma odată pentru totdeauna.

După verificarea creanţelor, nici un ajutor nu se mai poate da falitului şi familiei sale fără încuviinţarea majorităţii în număr a creditorilor verificaţi. (Com. 933; ital. 752).

Adnotaţii. 1.—Legea prevăzând anume cazurile când, prin derogaţiune la regulile generale, se pot acorda pensiuni alimentare şi de întreţinere, urmează de aci că, în cazurile neprevăzute de lege asemenea pensiuni nu se pot acorda, căci, excepţiunile nu se pot întinde prin analogie sau interpretare. (Cas. I. — Decizia 66 din 14 Februarie 1900. — *Bul.* pag. 147).

2. Instanţele de fond sunt suverane să constate în fapt şi să aprecieze dacă cel ce cere o pensiune alimentară sau de întreţinere este sau nu în stare de strâmtorare. (Cas. I.—Decizia 66 din 14 Februarie 1900.—*Bul.* pag. 147).

Art. 763. Banii provenind din vânzări şi din încasări vor trebui să fie imediat depuşi la Cassa de depuneri şi recipisa la tribunal. (Com. 752; ital. 753).

Art. 764. Banii depuşi de judecătorul-sindic sau de alţii în comptul falimentului nu pot fi retraşi de cât în virtutea unei încheiări a tribunalului. Dacă sunt sechestraţi, judecătorul-sindic trebue mai întâi să obţină ridicarea sechestrului. (Com. 752, 763; ital. 754).

Art. 765. Judecătorul-sindic trebue să prezinte, la finitul fiecărei luni, tribunalului un prospect sumariu despre administraţiunea sa şi un tablou despre depozitele efectuate cu actele justificative. Dacă împrejurările falimentului o reclamă, tribunalul poate să prelungească acest termen până la trei luni. (Com. 730, 763; ital. 755).

Art. 766. In orice faliment judecătorul-sindic trebue, în 15 zile dela primirea însărcinării sale, să remită tribunalului o expunere succintă a principalelor cauze şi împrejurări ale falimentului şi a caracterului ce el prezintă, cum şi un compt sumariu al stărei aparente a masei.

Copie de pe acest raport se va înainta parchetului. (Ital 756).

Art. 767. Când judecătorul-sindic încetează din însărcinarea sa, înainte de a se fi terminat lichidaţiunea activului după dispoziţiunile titlului IV, el trebue să predea, fără întârziere, succesorului său, patrimoniul şi actele falimentului şi să-i remită comptul administraţiunei sale.

Dacă facerea inventariului nu este terminată, el trebue să intervină pentru a face să se constate predarea a tot ce el primise.

Terminându-se lichidarea, judecătorul-sindic va prezinta tribunalului un tablou general, constatător de toate operaţiunile făcute în cursul administraţiunei falimentului.

Creditorii şi falitul pot prezinta tribunalului observaţiunile lor. (Com. 752, 766, 869, 936 ; ital. 757).

TITLUL III

DESPRE LICHIDAŢIUNEA PASIVULUI

CAPITOLUL I

Despre verificarea creanţelor

Art. 768. Creditorii falitului trebue să prezinte declaraţiunea creanţelor lor şi titlurile din cari derivă, la grefa sindicatului tribunalului de comerţ, în termenul fixat de sentinţa declarativă de faliment. Secretarul-archivar al sindicatului le dă chitanţă şi formează un tablou (ştat). (Com. 708 § 4, 754, 769 urm. ; ital. 758).

Adnotaţii. 1. — In caz de anulare a unei vânzări în urma exerciţiului acţiunei pauliane, de către creditorii fraudaţi, cumpărătorul nu se poate despăgubi din însuşi vânzarea imobilului cu însăşi creditorii, asupra cărui imobil aceştia îşi exercită urmărirea ; cumpărătorul se poate despăgubi numai din prisosul ce ar rămâne din vânzarea imobilului, în urma satisfacerei creditorilor. (Cas. II.—Decizia 91 din 24 Martie 1898.—*Bul.* pag 555).

2. Sentinţele date de tribunal asupra verificărei creanţelor unui falit şi admiterei lor la masa credală sunt susceptibile de apel. (Cas. II. — Decizia 91 din 21 Martie 1899.—*Bul.* pag. 555).

3. Fotograful care din exerciţiul acestei arte mecanice face profesiunea sa obicinuită şi care cu intenţiune de a specula cumpără aparate şi materialul necesar pentru a produce şi vinde fotografii, este un comerciant, obligat a ţine registrele cerute de legea comercială. (Cas. I.—Decizia 246 din 16 Iunie 1899. —*Bul.* pag. 768).

4. Masa credală nu poate servi de cât pentru plata acelor creditori ale căror creanţe au fost prezintate şi verificate. (Cas. II.—Decizia 209 din 3 Octombrie 1900.—*Bul.* pag. 1220).

Art. 769. Dacă sunt creditori cari reşed în ţară străină, tribunalul poate, după împrejurări, în privinţa acestora, să prelungească termenul pentru verificarea creanţelor lor. Despre aceasta, însă, judecătorul-sindic trebuie să dea o înştiinţare specială tuturor creditorilor. (Com. 708, 768, 821 urm., 937 ; ital. 759).

Art. 770. Declaraţiunea creanţelor trebuie să arate numele şi pronumele, sau firma şi domiciliul creditorului, suma datorită, drepturile de privilegiu, de gaj sau de ipotecă, şi titlul din care creanţa derivă.

Ea trebuie să conţină afirmarea clară şi explicită, că creanţa este adevărată şi reală şi trebuie să fie semnată de creditor sau de o persoană autorizată cu mandat special să facă pentru el această afirmare, trebuind şi în mandat să se exprime suma creanţei.

Dacă creditorul nu domiciliază în comuna în care reşeade tribunalul, declaraţiunea trebuie să conţină şi alegerea de domiciliu în aceeaş comună ; altfel toate notificaţiunile posterioare se vor face creditorului la grefa tribunalului, afişându-se şi la uşa tribunalului. (Com. 768; civ. 97, 1535 urm. ; ital. 760).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 768.

Art. 771. Secretarul-arhivar al sindicatului tribunalului este dator ca, cu cinci zile înainte de ziua fixată pentru verificarea creanţelor, să comunice judecătorului-sindic tabloul (ştatul), format conform art. 768.

Judecătorul, examinând acest tablou, va putea, din oficiu sau după cererea unuia sau mai multor creditori, să dispună ca, la ziua fixată pentru verificare, să fie de faţă şi falitul, spre a-i da cuvenitele explicaţiuni asupra veracităţii creanţelor ; poate încă să ordone comparitiunea personală a creditorului sau să-l autorize să compară prin mandatar, să prescrie înfăţişarea registrelor de comerţ ale creditorului sau a unui extract dintr'însele ; va putea încă să ordone prezintarea oricărei alte persoane, care ar putea să dea informaţiuni sau lămuriri, încheind proces-verbal. Chemările, în acest caz, se fac prin sindicatul tribunalului. (Com. 32 urm., 939 urm. ; ital. 761).

Art. 772. In ziua fixată de sentinţa declarativă a falimentului pentru verificarea creanţelor, judecătorul-sindic, asistat de grefierul tribunalului sau de secretarul-arhivar al sindicatului tribunalului, va procede, contradictoriu cu cei interesaţi, la verificarea creanţelor.

Creanţele se verifică în ordinea înscrierei în tablou, prin confruntarea titlurilor prezintate cu registrele şi hârtiile falitului.

Falitul şi oricare din creditori se poate opune la admiterea creanţelor.

Creanţele necontestate sau acelea pe care toţi interesaţii le recunosc ca justificate, sunt admise la masa falimentului.

In caz de contestaţiuni, judecătorul-sindic, printr'o singură sentinţă, se pronunţă asupra tuturor contestaţiunilor cari privesc creanţe a căror valoare nu trece peste competinţa judecătorului de ocol, cu rezerva apelului la tribunal, în termen de 5 zile dela pronunţare; cât pentru celelalte creanţe, el trimite contestaţiunile înaintea tribunalului, care le va judeca în prima instanţă, în termen cel mult de 10 zile dela ziua verificărei.

Procesul-verbal de verificarea creanţelor trebuie să arate cu deamănuntul toate operaţiunile făcute, numele creditorului, data, scadenţa, şi cuantumul creanţei; dacă suma este datorită de falit ca remitent sau ca girant, şi numele giranţilor anteriori, să arate numele persoanelor intervenite şi să relateze declaraţiunile lor.

Judecătorul-sindic va viza creanţele admise, arătând şi suma pentru care s'au admis. (Com. 698, 704 § 5, 761 urm., 890 urm.; ital. 763).

Adnotaţii. 1. — Asemănat art. 772 din c. com. din 1887, astfel cum a fost modificat prrn legea din 6 aprilie 1900, contestarea contra admiterei şi înscrierei unor creanţe la masa unui faliment era neadmisibilă, dacă nu se plăteau citaţiile. Contestaţiile făcute însă înainte de legea din Aprilie 1900, nu se declarau nule din cauza neplăţei citaţiilor. (Cas. II. — Decizia 85 din 20 Martie 1901. — *Bul.* pag. 582).

2. Privilegiul creanţei soţiei falitului pentru banii săi dotali cu cari s'ar fi plătit maşinele întrebuinţate în exploatarea industrială a soţului său, nu se conservă dacă nu a fost transcris în cele trei luni de la predarea maşinelor. (Cas. II. — Decizia 85 din 20 Martie 1901. — *Bul.* pag. 582).

3. Pentru constituirea dreptului de amanet se cere nu numai posesiunea obiectului, dar şi un act scris, constatător al dreptului de amanet. (Cas. II. — Decizia No. 85 din 20 Martie 1901. — *Bul.* pag. 582).

4. Când se revendică o parte din averea falitului şi în deosebi, când această avere e mai mare de 1.500 lei, acţiunea urmând a fi judecată de tribunal în prima instanţă şi cu dreptul de apel, recursul în casaţiune contra unei asemenea sentinţe este inadmisibil, mai înainte ca partea să-şi exercite dreptul de apel. (Cas. II.— Decizia No. 123 din 29 Martie 1902.— *Bul.* pag. 514).

5. Prin acest art. se consacră principiul că o creanţă, odată admisă la masa falimentului fără ca împotriva ei să se fi făcut contestaţie de către cei interesaţi cu ocazia verificării ei, acea creanţă rămâne bine admisă şi nici o contestaţiune nu se mai poate face contra ei, afară de cazul când s'ar constata falş, dol, eroare esenţială de fapt sau descoperire de titluri până atunci necunoscute, prevăzut de art. 780 alin. V din cod. com. Astfel, argumentul invocat de o firmă comercială, că nu a putut face contestaţiune în contra unei verificări în timpul admiterii ei la masa falimentului, pentru că n'ar fi fost încunoştiinţată, nu poate fi luat în seamă, întru cât legea comercială nu cere să se facă încunoştiinţări creditorilor, când e vorba de verificări izolate. (Cas. III.—Decizia No.165 din 17 Iunie 1909.—*Bul.* pag. 867).

6. Curtea de apel, cu ocazia judecării apelului în contra sentinţei trib. prin care s'a încuviinţat omologarea concordatului, este în drept de a examina dacă creditorii cari l-au votat au fost numai acei ale căror creanţe au fost verificate ori admise provizoriu, sau dacă din contra au luat parte la facerea lui şi creditori neverificaţi, cărora legea nu le acordă acest drept. (Cas. III. — Dec. No. 127 din 24 Martie 1910. — *Bul.* pag. 555).

7. Dacă valoarea creanţelor contestate este o sumă inferioară competinţii judelui de ocol, în acest caz judele sindic este competent să judece contestaţia iar nu tribunalul. (Cas. III. — Dec. 199 din 2 Aprilie 1913.— Jurispr. Rom. pag. 356).

Art. 773. Creanţele datorite de falit ca girant se vor admite la pasivul falimentului, în mod condiţional. Ele se vor şterge din tablou dacă emitentul la scadenţă a plătit suma.

Judecătorul-sindic va menţionà pe titlul şi în procesul-verbal, că admiterea nu este decât în mod condiţional.

Excluderea unor asemenea creanţe se va face de către tribunal după cererea celor interesaţi.

Sentinţa se dă contradictoriu cu judecătorul-sindic şi este supusă opoziţiunei şi apelului. (Com. 772, 944).

Art. 774. După închiderea procesului-verbal de verificare, declaraţiunile creanţelor şi opoziţiunile în contra declaraţiunilor sau a admiterilor de creanţe deja făcute trebuiesc să fie notificate judecătorului-sindic şi creditorilor ale căror creanţe se atacă şi să fie depuse la grefa sindicatului tribunalului, cu documentele pe cari se întemeiază, cel puţin cu două zile mai înainte de audienţa fixată pentru rezolvarea contestaţiunilor.

In lipsă de asemenea contestaţiuni, audienţa trebuie să fie fixată în un termen nu mai mic de cinci nici mai mare de zece zile dela închiderea suszisului proces-verbal. (Com. 723, 772, 775; ital. 764).

Adnotaţii. — Un creditor respins dela verificare, care n'a uzat de calea prevăzută de acest art. nu mai poate cere o nouă verificare, în baza art. 780 c. com. căci acest text de lege priveşte numai pe creditorii cari nu şi-au declarat încă creanţele, iar nu şi pe acei respinşi de la verificare. (Cas. III. — Dec. No. 127 din 24 Martie 1910. — *Bul.* pag. 555).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 6, art. 772.

Art. 775. Tribunalul, examinând toate contestaţiunile de odată şi împreună, contradictoriu cu judecătorul-sindic şi persoanele arătate în articolele precedente, se pronunţă prin o singură sentinţă, chiar dacă ar trebui să se ordone veri un act

oarecare de instrucţiune în privinţa uneia sau a mai multor creanţe.

Sentinţa tribunalului, în asemenea caz, nu este supusă apelului decât dacă creanţa trece peste valoarea de 1.500 lei. (Com. 774, 914 ; ital. 765).

Adnotaţii. 1.— Contestaţiunile ivite cu ocaziunea verificărei creanţelor în materie de faliment, fiind susceptibile numai de apel, urmează că art. 151 din proc. civ. nu se poate aplica când lipseşte unul din intimaţi. (Cas. II. – Decizia 40 din 28 Ian. 1898.—*Bul.* pag. 159).

2. Judecătorii fondului sunt suverani a interpreta clauzele unui contract precum şi a aprecia intenţiunea comună a părţilor contractante, numai întru cât această interpretare sau apreciere nu alterează natura însăş a contractului. (Cas. II —Decizia 40 din 28 Ian. 1898 —*Bul.* pag. 159).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 772.

Art. 776. In toate cazurile, în cari nu se poate pronunţà sentinţa definitivă, tribunalul comercial poate să admită provizoriu, pentru o sumă determinată, la pasivul falimentului creanţele contestate, pentru ca, în virtutea lor, să se poată exercità drepturile creditorului în deliberaţiunile falimentului, cu rezerva însă a deciziunei definitive din partea judecăţii asupra validităţii contestaţiunii.

Tribunalul de comerţ poate suspendà deciziunea definitivă asupra admiterii unei creanţe, până la sfârşitul acţiunii penale privitoare la dânsa, sau al procedurii penale începută după dispoziţiunile art. 712 şi, în acest caz, el determină asemenea dacă şi până la ce sumă acea creanţă să fie admisă provizoriu la pasivul falimentului. (Com. 714, 772, 775, 822, 848, 896; ital. 766).

Adnotaţii. — Termenul de 15 zile în care pot fi atacate cu apel la tribunal hotărârile pronunţate de tribunal conform articolului 776 codul com în materie de verificare de creanţe la un faliment, începe a curge din ziua comunicărei hotărârei, când a fost dată în lipsa părţei, şi numai în caz când s'a pronunţat contradictoriu din ziua pronunţărei. (Cas. II. — Decizia 42 din 13 Martie 1895.—*Bul.* pag. 448).

Art. 777. Creditorul, căruia nu i se contestă decât privilegiul sau ipoteca, va fi admis provizoriu la deliberările falimentului ca creditor chirografar, până ce acea contestaţiune va fi rezolvată. (Com. 772, 784, 850; ital. 767).

Art. 778. Creanţele, neproducătoare de dobândă şi neajunse la scadenţă la data declaraţiunei falimentului, vor fi admise la pasiv pentru suma lor întreagă, cu rezerva expresă însă ca

plata oricărei repartiţiuni parţiale să consiste într'o sumă la care, dacă i s'ar adăoga interesele socotite de 6% pe an, pentru timpul cât mai rămâne să curgă dela data mandatului de plată până la ziua scadenţei creanţei, această sumă să echivaleze cu suma cotei de repartiţiune. (Com. 718 urm.; civ. 1589; pr. civ. 593; ital. 768).

Art. 779. Creanţele, pentru declaraţiunea cărora s'a prelungit termenul, conform art. 769, vor fi verificate în mod suplimentar la sosirea acelui termen, după dispoziţiile acestui capitol. (Com. 821 urm.; ital 769).

Art. 780. Chiar după expirarea termenelor fixate prin articolele precedente, creditorii cunoscuţi sau necunoscuţi, cari nu şi-au declarat încă creanţele, pot să ceară dela judecătorul sindic să fie verificaţi la masa falimentului, până când nu s'au sfârşit repartiţiunile întregului activ al falimentului.

Judecătorul-sindic va procede de urgenţă la verificarea acestor creanţe, ascultând şi pe falit.

In caz de contestaţiune, se va urma conform. art. 772.

Judecătorul-sindic va putea chiar să-i admită provizoriu la pasiv, conform dispoziţiunilor precedente.

In caz de descoperire de fals, de dol, de erori esenţiale de fapt sau de descoperiri de titluri până aci necunoscute, se poate încă face opoziţiune contra admiterilor de creanţe deja efectuate.

Cheltuelile, derivând din declaraţiunile de creanţe şi opoziţiunile tardive, sunt în totdeauna în sarcina acelora cari le fac.

Efectele declaraţiunilor şi opoziţiunilor tardive sunt determinate în titlul V. (Com. 768, 774, 824; ital. 770).

Adnotaţii. 1. — Dacă trib. nu printr'o eroare de fapte, ci printr'o eroare esenţială de drept, a admis la masa falimentului unei firme comerciale, creanţa dotală a soţie unuia din asociaţi, cu toate că dânsa nu era creditoarea firmei, ci numai creditoarea personală a unuia din asociaţi şi cu toate că această chestiune de drept fusese dedusă în judecata tribunalului, în asemenea caz calea contestaţiunii este închisă sindicului falimentului, care nu poate învoca textul limitativ al acestui art. ce a prevăzut eroarea de fapt, nu însă şi eroarea de drept. (Cas. III.—Decizia No. 78 din 8 Martie 1905.—*Bul.* pag. 620).

2. Când posterior obervaţiunii de verificare a creanţelor se descoperă că una sau mai multe din cele admise ca bune au fost făcute în mod fraudulos, ori care din creditorii dăunaţi au dreptul a face opoziţiune contra admiterei acelor creanţe, fără ca autoritatea lucrului judecat, ce ar rezulta din operaţiunea definitivă a verificării creanţelor, să fie violată. (Cas. III. — Decizia No. 257 din 21 Nov. 1906. — *Bul.* pag. 1905).

3. Operaţiunea definitivă a verificărei

creanţelor constitue un contract judiciar, care este obligator pentru toţi creditorii falitului şi proprietarii creanţelor admise ca bune au dreptul de a participa, în limitele prevăzute de lege, la toate operaţiunile ce vor avea loc pentru lichidarea falimentului, fără a se mai putea aduce în discuţie validitatea acelor creanţe. (Cas. III.—Decizia No. 257 din 21 Nov. 1906.— *Bul.* pag. 1905).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 768 şi No. 6, art. 772.

CAPITOLUL II

Despre diferite specii de creditori

Art. 781. Toţi creditorii falitului au dreptul să ia parte la deliberările falimentului, cu rezerva dispoziţiunilor cari regulează participarea creditorilor având ipotecă, gaj sau alt privilegiu, în repartiţiunea activului şi intervenirea lor la concordat. (Com. 787, 819, 850; ital. 771).

SECŢIUNEA I

Despre creditorii având gaj sau alt privilegiu asupra bunurilor mobile

Art. 782. Judecătorul-sindic poate oricând, cu autorizarea tribunalului, să retragă, în profitul falimentului, lucrul dat în gaj, plătind pe creditor.

Poate asemenea să facă să se ordone de tribunal vânzarea gajului cu licitaţie publică, şi creditorul nu se va putea opune la aceasta decât numai renunţând la dreptul de a'şi obţine plata creanţei sale asupra celorlalte bunuri nesupuse gajului.

Dacă gajul s'a vândut pe un preţ mai mare decât creanţa, prisosul aparţine masei falimentului. (Com. 487, 816, 819; civ. 1694; ital. 772).

Art. 783. Dispoziţiile codicelui civil, privitoare la privilegiile asupra mobilelor, se aplică şi în materie de faliment, cu rezerva dispoziţiunilor speciale cuprinse în acest codice şi cu modificările următoare:

1. Salariul datorit lucrătorilor întrebuinţaţi deadreptul de către falit, în timpul lunei care a precedat declaraţia falimentului, se va admite între creanţele privilegiate, în acelaş rang ca privilegiul stabilit în art. 1729 din codicele civil pentru salariile datorite oamenilor de serviciu. Salariul datorit băieţilor din prăvălie şi comişilor, pentru cele şease luni cari au precedat declararea falimentului, se va admite cu acelaş rang;

2. Privilegiul locatorului, prevăzut la art. 1730 codicele civil

nu se întinde asupra mărfurilor eşite din magazine sau din locurile unde locatarul îşi exercită comerţul sau industria sa, dacă cei de al treilea au dobândit drepturi asupra lor, afară de cazul de sustracţiune frauduloasă. Privilegiul are loc şi pentru despăgubirea datorită locatarului, după dispoziţiunile art. 721;

3. Creanţa pentru preţul neplătit al maşinelor de importantă valoare, întrebuinţate într'o exploatare industrială, manufacturieră sau agricolă, este privilegiată în rangul indicat la numărul 5 de sub art. 1730 codicele civil, asupra maşinelor vândute şi predate falitului în cei trei ani cari au precedat declaraţia falimentului, cu toate că ar fi devenit imobile prin destinaţiune. Acest privilegiu nu va avea nici un efect, dacă vânzătorul, în cele trei luni dela predarea maşinelor în primirea cumpărătorului în ţară, nu va fi făcut să se transcrie actul din care rezultă vânzarea şi creanţa sa în registrul de transcripţiune imobiliară a tribunalului în jurisdicţiunea căruia s'au aşezat maşinile. (Com. 819; civ. 1728 urm., 1740; pr. civ. 721 urm.; ital. 773).

Adnotaţii.— 1. Falitul e în drept a încheia un nou concordat cu creditorii săi, atunci când cel d'intâi n'a reuşit sau a fost anulat pentru cauză de fraudă. (Cas. II.— Decizia 10 din 17 Ian. 1896.— *Bul.* pag. 107).

2. Creditorii ale căror creanţe au fost verificate tardiv, au dreptul a participa la facerea concordatului. (Cas. II.— Dec. 10 din 17 Ian. 1896.—*Bul.* pag. 107)

3. După acest art. combinat cu art. 1729 alin. IV cod. civ., în materie de faliment, salariile comişilor şi a băeţilor de prăvălie sunt datorite pe cele 6 luni cari au precedat declararea în faliment şi sunt considerate ca creanţe privilegiate.

Prin urmare, săvârşeşte un exces de putere comisia de apel, când scade dela taxa de 3% asupra salariului pe directorul unei societăţi în lichidare cu trei luni mai înainte de încetarea privilegiului legal asupra salariului ce dânsul are să primească dela soc. falită. (Cas. III.— Decizia 286 din 28 Aprilie 1909.— *Bul.* pag. 511)

4. Deşi motivele greşite ale unei hotărîri nu pot fi ţinute în seamă, întru cât nu pot servi de bază acelei hotărîri, totuş hotărîrea are a fi menţinută dacă soluţiunea dată este juridică.

Intâmpinarea făcută de vânzător pe temeiul art. 783 este neîntemeiată, căci în speţă nu s'a invocat un drept de privilegiu, ci un drept de proprietate asupra maşinei urmărite, drept care trebue însă să cedeze faţă de drepturile creditorului amanetar, întemeiate pe disp. art. 1909 c. c. (Cas. II.—Dec. civ. 237 din 30 Oct. 1912.— Jurispr. rom. p. 71).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 768 şi N-rele 1, 2 şi 3, art. 772.

Art. 784. Judecătorul-sindic va forma lista creditorilor cari pretind a avea dreptul de gaj sau alt privilegiu asupra mobilelor. Contestaţiunile asupra existenţei privilegiului vor fi rezol-

vate după dispoziţiunile art. 772 şi următoarele. (Com. 777, 819; ital. 774).

Art. 785. Dacă preţul mobilelor supuse la un privilegiu special nu ajunge pentru plata creditorilor privilegiaţi, aceştia concură pentru rest cu creditorii chirografari la distribuirea celeilalte părţi de activ. (Com. 718, 783, 789; ital. 775).

SECŢIUNEA II

Despre creditorii privilegiaţi sau ipotecari asupra imobilelor

Art. 786. Dacă una sau mai multe repartiţiuni ale preţului bunurilor mobile se face înainte de distribuirea preţurilor imobilelor, creditorii privilegiaţi sau ipotecari, ale căror creanţe sunt verificate, concură la acele repartiţiuni cu întreaga lor creanţă, cu rezerva deducerilor mai jos arătate. (Civ. 1718, 1737; ital. 776).

Adnotaţii.—Când pentru vânzarea maşinelor de cari tratează acest art., s'a stipulat prin contract ca predarea lor să se facă cumpărătorului în urmă şi succesiv, pe măsură ce ele vor fi confecţionate, în acest caz actele care constată obiectele vândute şi predate, precum şi preţul lor, în sensul acestui articol, sunt numai facturile eliberate de cumpărător, de unde urmează că transcrierea acestor facturi în registrele prevăzute de zisul art. e suficientă, pentru stabilirea şi conservarea privilegiului vânzătorului asupra maşinelor vândute, în privinţa sumelor ce i se datoresc din preţul lor, chiar dacă nu a avut loc transcrierea primitivului contract. (Cas. II.--Dec. 59 din 12 Martie 1896.—*Bul.* pag. 621).

Art. 787. Creditorii privilegiaţi sau ipotecari cari, după vânzarea imobilelor, sunt definitiv colocaţi asupra imobilelor în rang util pentru totalitatea creanţelor lor, nu vor primi partea din preţul ce li se cuvine decât deducându-se dintr'însa sumele ce ei au primit deja din repartiţiile masei chirografare. Sumele astfel distrase nu rămân pentru ceilalţi creditori ipotecari, dar sunt atribuite masei chirografare şi distribuite numai ei. (Ital. 777).

Art. 788. Dacă creditorii privilegiaţi sau ipotecari nu au fost colocaţi decât pentru o parte din creanţele lor asupra preţului imobilelor, drepturile lor asupra masei chirografare sunt definitiv regulate, în proporţie cu sumele pentru care ei au mai rămas creditori în urma acelei colocaţiuni, şi masa va fi subrogată, în locul lor, pentru aceea ce ei vor fi primit, după dispoziţiile art. 786, peste proporţiunea părţei creanţei necolocate. (Ital. 778).

Art. 789. In privinţa creditorilor privilegiaţi sau ipotecari, cari nu au fost colocaţi în rang util asupra preţului, sau cari nu sunt plătiţi integral cu preţul imobilelor, se va aplica dispoziţiunile art. 785. (Com. 718; ital. 779).

SECŢIUNEA III

Despre drepturile femeei falitului

Art. 790. In caz de faliment al bărbatului, femeea reia imobilele dotale, cu dreptul de a percepe veniturile, precum şi imobilele parafernale cari îi aparţineau în momentul căsătoriei, şi pe acelea pe cari le-a dobândit în timpul căsătoriei, provenite din cauze juridice anterioare, sau prin efectul unei donaţiuni sau succesiuni testamentare sau legitime. (Com. 791; civ. 1233 urm., 1271 urm., 1283; ital. 780).

Art. 791.. Femeea va relua asemenea imobilele dobândite de dânsa şi în numele ei, cu banii provenind din înstrăinarea bunurilor cari'i aparţineau în momentul căsătoriei, sau cari i-au parvenit în urmă prin unul din modurile arătate în articolul precedent, cu condiţiune însă numai ca, în contractul de achiziţiune, să se declare expres această întrebuinţare şi ca provenienţa banilor să fie stabilită printr'un inventar sau prin orice alt act cu dată certă. (Com. 790, 792; ital. 781).

Adnotaţii. — Când soţia falitului susţine la instanţa de fond că trei pătrimi din imobilul ce a fost obligată să raporteze la masa falimentului a fost cumpărat cu banii săi, prinşi din vânzarea pământului rămas dela tatăl său, astfel că actul de achiziţiune având dată certă i-ar da drept să şi reia imobilul şi când tribunalul examinând acel act, constată că într'ânsul nu este făcută declaraţie expresă că preţul vânzării a fost plătit de soţie cu banii prinşi din vânzarea unui bun din moştenirea ce i s'a cuvenit, cu drept cuvânt hotărăşte ca acel imobil să fie întrunit la masa falimentului, de oarece nu este dovedită împlinirea uneia din condiţiile cerute de art. 791 (Cas. I.—Decizia 72 din 25 Ian. 1912).

Art. 792. In toate celelalte cazuri, şi ori care ar fi regimul sub care s'au căsătorit soţii, prezumţia este că bunurile dobândite de femeea falitului aparţin bărbatului şi că au fost plătite cu banii lui, astfel încât acele bunuri trebuesc să fie întrunite la masa falimentului; femeea însă este admisă să facă proba contrarie. (Com. 790, 791; civ. 1202; ital. 782).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub articolul 791.

Art. 793. Bunurile mobile, atât dotale cât şi parafernale,

cuprinse în contractul de căsătorie, sau parvenite femeei în vreunul din modurile arătate în art. 790, se pot relua de femee în natură, dacă identitatea lor este dovedită cu un inventar sau prin orice act cu dată certă.

Dacă bunurile femeei au fost înstrăinate şi, cu preţul lor, s'au dobândit alte bunuri mobile sau imobile, femeea poate exercita asupra acestora dreptul indicat în art. 791, cu condiţiune ca provenienţa banilor şi noua lor întrebuinţare să fie constatată printr'un act având dată certă.

Toate celelalte obiecte mobile aflate în posesiunea fie a bărbatului, fie a femeei, şi oricare ar fi regimul căsătoriei, se presupun că aparţin bărbatului, afară numai dacă femeea nu va proba contrariul. (Com. 749; civ. 1202, 1233 urm., 1274, 1283; ital. 783).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub n-rele 1, 2 şi 3, art. 772.

Art. 794. Data certă a unui act, cerută de art. 791 şi 793, trebue să fie stabilită în modurile determinate de codicele civil; dar proba achiziţiunii, a posesiunii şi a înstrăinării titlurilor de credit şi a acţiunilor de societăţi comerciale, se va putea face şi cu registrele stabilimentelor publice sau ale societăţilor prin acţiuni. (Com. 142 § 1, 171; civ. 1182; ital. 784).

Art. 795. Dreptul arătat în art. 790 şi 791 nu poate fi exercitat de femee decât cu sarcina datoriilor şi ipotecilor de cari acele bunuri au fost legalmente grevate. (Ital. 785).

Art. 796. Dacă bărbatul era comerciant la epoca celebrării căsătoriei, sau dacă, neavând atunci vreo profesiune determinată, a devenit comerciant în anul următor, ipoteca legală pentru dota femeei nu se întinde, in nici un caz, asupra bunurilor dobândite de bărbat în timpul căsătoriei prin orice alt titlu, afară de succesiune sau donaţiune.

In cazurile sus-zise femeea nu poate exercita nici o acţiune asupra masei falimentului, pentru avantagiile derivând din contractul de căsătorie, şi creditorii nu vor putea să se prevaleze de avantagiile derivând din acelaş contract în favoarea bărbatului. (Com. 19 urm., civ. 1281, 1753 § 1, 1756 urm.; ital. 786).

Art. 797. Dacă femeea are contra bărbatului vreo creanţă, derivând dintr'un contract cu titlu oneros, sau dacă ea a plătit pentru dânsul vreo datorie, creanţa este prezumată a fi

constituită şi datoria a fi plătită cu banii bărbatului, şi femeea nu va putea exercita nici o acţiune asupra masei falimentului decât dacă va face proba contrarie, conform dispoziţiunilor art. 792.

Femeea falitului va fi admisă la pasivul falimentului, pentru preţul bunurilor sale înstrăinate în timpul căsătoriei de către bărbat, rezervându-se însă acţiunea masei asupra sumelor ce femeea ar putea scoate, conform dispoziţiunilor art. 1255 din codicele civil. (Civ. 945, 1202; ital. 787).

SECŢIUNEA IV.

Despre coobligaţi şi despre fidejusori.

Art. 798. Creditorul, care posedă obligaţiuni subscrise, girate sau garantate solidar de către falit şi de alţi coobligaţi, cari au căzut în stare de faliment, participă la repartiţiuni în toate masele şi va fi trecut cu valoarea nominală a creanţei sale până la deplina achitare. (Com. 277, 768 urm., 799; civ. 1039, 1662; ital. 788).

Art. 799. Nici un regres pentru dividendele plătite nu se acordă falimentelor coobligaţilor, unora contra altora; însă dacă creanţa întreagă, capital şi accesorii, a fost plătită de una sau mai multe mase coobligate, astfel că creditorul nu mai are nici o acţiune contra celorlalte, cele dintâi vor avea drept de regres contra celor de al doilea, în proporţiune cu partea datoriei ce au plătit şi cu aceea ce cădea în sarcina respectivă a fiecăreia.

Dacă toate dividendele întrunite, ce s'au atribuit creditorului în toate falimentele coobligaţilor, ar trece peste suma lui datorită, restul va fi înapoiat maselor falimentelor, în proporţiunea sus arătată. Dacă însă unii din coobligaţi erau garanţii altora, prisosul aparţine, după ordinea obligaţiunilor maselor falimentelor, acelor coobligaţi cari au dreptul să fie garantaţi. (Civ. 1052–1056; ital. 789).

Art. 800. Dacă creditorul, posesor al unor obligaţiuni solidare între falit şi alţi coobligaţi, a primit înainte de faliment o parte din creanţa sa, el nu va putea fi trecut la masa falimentului decât scăzându-se partea primită, şi conservă pentru ceea ce-i mai rămâne datorit, drepturilor sale contra coobligaţilor sau fidejusorilor.

Coobligatul sau fidejusorul falitului, care a plătit o parte

din datoria solidară, va figura la masă pentru tot ce va fi plătit în descărcarea falitului; cu toate acestea, creditorul conservă dreptul de a prelua, până la plata sa integrală, dividendul destinat coobligatului sau fidejusorului, retrăgându'şi în acest caz, acţiunile sale contra aceluiaş coobligat sau fidejusor la suma pentru care va mai fi rămas încă creditor, după primirea celor două dividende. (Com. 1652, 1669 ; ital. 790).

Adnotaţii. — **1.** Comerciantul căzut în stare de faliment, care în tot timpul comerciului său nu a ţinut în regulă registrele sale comerciale şi a făcut, în acest interval, cheltueli prea exagerate în raport cu capitalul şi felul comerciului ce întreprindea, se va face culpabil de delictul de bancrută simplă. (Cas. II.—Dec. 426 din 2 Mai 1901.—*Bul.* pag. 847).

2. Când se constată că un comerciant declarat în stare de faliment, înainte de a fi declarat, a vândut parte din mărfuri sub costul lor, în scop de a frustra pe creditori, prin aceasta, el comite delictul de bancrută frauduloasă.

(Cas. II.—Decizia No. 426 din 2 Mai 1901. — *Bul.* pag. 847).

Art. 801. Coobligatul sau fidejusorul falitului care, pentru siguranţa acţiunii sale de regres, are asupra bunurilor acestuia un drept condiţionat de ipotecă sau de gaj, va fi cuprins în masa falimentutui cu suma pentru care ipoteca sau gajul i-au fost constituite.

Dar această sumă se va confunda cu acea cerută de creditor în masa falimentului, şi prin urmare, va fi computată o singură dată în calculul majorităţei cerute pentru validitatea deliberărilor creditorilor falimentului.

Preţul bunurilor ipotecate sau al gajului aparţine creditorului, deducându-se din suma ce-i este datorită. (Ital. 791).

Art. 802. Creditorii conservă acţiunea lor pentru totalitatea creanţelor contra coobligaţilor sau fidejusorilor falitului, chiar dacă acesta ar fi obţinut un concordat la care ar fi consimţit de bună voie înşăşi aceşti creditori. (Ital. 792).

Adnotaţii.— Prin încheerea concordatului întrecreditorii falitului, operându-se o novaţiune între titlurile primitive el are de efect de a schimba natura prescripţiunii creanţei primitive şi de a face să curgă numai prescripţiunea ordinară.

Prin urmare, dacă titlul primitiv a fost cambia, creditorul, în urma încheerei concordatului, nu are o acţiune cambială în contra debitorului său pentru plata cotei concordatare, ci o acţiune în virtutea sentinţei de verificare şi a concordatului, cari se prescrie prin 10 ani, iar nu prin 5 ani. (Cas. III.— Decizia No. 87 din 31 Martie 1908.— *Bul.* pag. 619).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2 articolul 863.

TITLUL IV

DESPRE LICHIDAREA ACTIVULUI

CAPITOLUL I

Mijloacele pentru a lichida activul.

Art. 803. Judecătorul-sindic trebue să proceadă, sub privighierea tribunalului, la lichidarea activului falimentului, fie asigurând şi încasând creanţele, fie procedând la vânzarea averii mobile şi imobile, îndată după trecerea celor 10 zile dela pronunţarea hotărîrei, dată asupra contestaţiunilor la verificare.

Dacă în acest interval a intervenit o propunere de concordat, în vederea căreia s'ar crede oportun să se amâne vânzarea, judecătorul-sindic va putea fi autorizat de tribunal să suspende acea vânzare, fără prejudiţiul dreptului de urmărire al creditorilor, având amanet, privilegiu sau ipoteca.

Tribunalul va trebui ca, înainte de a se efectua vânzarea să facă a se estima lucrurile ce sunt de vândut, prin experţi numiţi de dânsul.

Această estimaţiune se va depune la grefa tribunalului. (Com. 730, 758, 808 urm., 846 ; ital. 793).

Adnotaţii. — **1.** Cât timp activul unui falit nu a fost vândut, cei de al treilea cari au obiecte mobile în casa falitului şi dovedesc că sunt ale lor, pot cere şi lua în natură obiectele lor. (Cas II. — Decizia 257 din 12 Oct. 1898. — *Bul.* pag. 1216).

2. Dacă în intervalul de 10 zile dela pronunţarea hotărîrei de verificarea creanţelor unui falit intervine o propunere de concordat, în vederea căreia s'ar putea crede că s'ar putea amâna vânzarea unui imobil al falitului, cerută de un creditor ipotecar, sindicul va putea fi autorizat de trib. să suspende vânzarea, fără prejudiţiul dreptului de urmărire al creditorilor având amanet, privilegiu sau ipotecă ; aşa dar suspendarea vânzărei imobilului unui falit, chiar autorizată de trib. nu priveşte decât pe creditorii chirografari, rămânând neatins dreptul creditorilor privilegiaţi şi ipotecari de a putea urmări realizarea creanţei lor. (Cas. II. — Decizia 286 din 15 Dec 1899 — *Bul.* pag. 1406).

3. Vânzarea unui imobil al unui falit, săvârşită de către judele-sindic, nu este o vânzare silită, ci o vânzare voluntară şi deci ordonanţa de adjudecare ce constată o asemenea vânzare, nu poate fi atacată de calea recursului în casaţie. (Cas. II.—Decizia No. 187 din 30 Aprilie 1904.—*Bul* pag. 732).

4. Vânzarea imobilului unui falit ce se efectuiază de judele-sindic, sub privegherea trib. pentru lichidarea falimentului, are a fi considerată nu ca o vânzare silită, ci ca o vânzare voluntară, aşa că exproprierea este înlăturată, admiţându-se numai vânzarea imobilelor după formele prescrise pentru vânzarea bunurilor de minori.

Aşa fiind, ordonanţa de adjudecare, care constată vânzarea imobilului unui falit, nu poate fi supusă recursului în Casaţie, precum admite procedura civilă în materie de vânzare silită a unui imobil. (Cas. II. Dec. civ. 161, din 11 Sept. 1913. Jurispr. Rom. pag. 516).

Art. 804. Vânzarea bunurilor este asemenea suspendată, dacă creditorii vor decide a se continua exploatarea în tot sau în parte a patrimoniului comercial al falitului, pentru timpul în limitele şi cu condiţiunile ce ei vor trebui să determine cu preciziune, desemnând persoana însărcinată cu conducerea exploatării comerţului.

Această deciziune nu poate fi luată decât cu o majoritate de trei pătrimi a creditorilor în număr şi în sumă.

Creditorii dizidenţi şi falitul pot face opoziţiune la tribunal, dar aceasta nu va suspenda executarea deciziunii luate de creditori. (Com. 803; ital. 794)

Art. 805. Datoriil provenind din operaţiunile judecătorului-sindic vor fi plătite din activul falimentului, cu preferinţă asupra datoriilor anterioare; iar dacă aceste operaţiuni trag după dânsele obligaţiuni cari ar trece peste activul falimentului, numai creditorii cari le-au autorizat sunt personal ţinuţi peste partea lor din activ, în limita însă a autorizaţiunii date. Ei vor contribui în proporţiunea creanţelor lor respective. (Ital. 795).

Art. 806. In cazul prevăzut de art. 804, creditorii trebue să fie convocaţi de judecătorul-sindic cel puţin odată pe an.

In aceste adunări judecătorul-sindic va da seamă de modul cum s'a continuat comerţul şi de rezultatele obţinute. (Com. 937 urm.; ital. 796).

Art. 807. Tribunalul va putea autoriza pe judecătorul-sindic a transige asupra tuturor contestaţiunilor cari interesează masa, chiar când ar fi privitoare la drepturi imobiliare.

Când obiectul transacţiunii are o valoare nedeterminată sau mai mare de 1500 lei, transacţiunea va trebui să fie supusă la omologarea tribunalului comercial.

Omologarea nu va putea avea loc, decât după ce falitul va fi fost ascultat sau chemat în regulă. (Com. 93; civ. 1537, 1706; ital. 797).

CAPITOLUL II

Despre vânzarea mobilelor şi a imobilelor falitului

SECŢIUNEA I

Despre vânzarea mobilelor

Art. 808. Tribunalul poate autoriza pe judecătorul-sindic să vândă, cu licitaţiune publică, mărfurile şi celelalte obiecte ale falitului, după ce mai întâi le va fi estimat conform art. 803.

Autorizaţiunea trebue să determine termenul vânzării, să prescrie agenţii prin mijlocul cărora are să se facă vânzarea şi să fixeze preţul dela care are să se înceapă licitaţiunea.

Această autorizaţiune poate fi acordată pentru cauză binecuvântată, chiar înainte de a fi expirat termenul indicat la art. 803, citându-se însă prealabil falitul.

Incheierea tribunalului se va publica prin «Monitorul Oficial», şi orice întâmpinări se pot adresa tribunalului în termen de trei zile libere dela publicare.

Adjudecarea trebue să fie omologată de tribunalul comercial, cel mai târziu trei zile dela efectuarea ei. (Com. 750, 936, 941; ital. 798).

Adnotaţii. — După dispoziţiunile art. 808 din c. com., aşa cum a fost modificat prin legea dela 6 Aprilie 1900, contestaţie asupra ştatului de repartiţie, după lichidarea activului, se face în termen de 8 zile dela data tabloului, în toate cazurile, fără a distinge dacă obiectele vândute sunt afectate de vre-un privilegiu sau nu. (Cas. II. — Decizia No. 102 din Martie 1902. — *Bul.* pag. 434).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art. 803.

Art. 809. Tribunalul, după cererea judecătorului-sindic şi citând pe falit, poate autoriza vânzarea cu licitaţie publică, în masă totală sau parţială, a bunurilor mobile rămase nevândute şi a creanţelor neîncasate.

Actul de înstrăinare trebue să fie omologat de tribunal. (Com. 808; ital. 799).

SECŢIUNEA II.

Despre vânzarea imobilelor

Art. 810. Dela data sentinţei declarative de faliment, nici un creditor nu va putea proceda la exproprierea silită a imobilelor; judecătorul-sindic însă, în termen de 30 zile de la cererea ce'i va face creditorul interesat, este dator să provoace vânzarea lor cu formele stabilite pentru vânzare bunurilor de minori.

Cererea de vânzare va fi făcută către tribunalul civil competent îndată după expirarea termenului indicat de art. 803 (Com. 717, 808; pr. civ. 495, 682 urm.; ital. 800).

Adnotaţii. 1. — Incapacitatea de care falitul este isbit, fiind creată nu în favoarea sa, ci în favoarea creditorilor, urmează că dânsul nu se poate prevala de ea contra persoanelor cu cari a contractat pentru a cere anularea actului său. (Cas. I. — Decizia 416 din 13 Oct. 1895. — *Bul.* pag. 1188).

2. Vânzarea imobilelor unui falit, ce se efectuează de sindic pentru plata creanţelor falitului, nu are caracterul unei vânzări silite, ci a unei vânzări de bună voe şi prin urmare ordonanţa de adjudecare, care constată o asemenea vânzare, nu poate fi supusă recursului. — (Cas. II. Decizia No. 12 din 13 Ianuarie 1904. — *Bul.* pag. 62).

3. Vânzarea imobilelor unui falit ce se efectuează de sindic, nu este considerată ca o vânzare silită, ci ca o vânzare voluntară, după cum rezultă din art. 810 c. com., care se efectuează după formele stabilite pentru vânzarea bunurilor minorilor şi precum în vânzarea averii minorilor nu există drept de recurs tot asemenea şi în vânzările efectuate de sindic pentru lichidarea activului falimentului, ca şi în contra diferitelor încheieri ale instanţei de fond, prin care rezolvă diferite contestaţiuni, relative la asemenea vânzare, nu există un asemenea drept de recurs. (Cas. II. — Decizia No. 23 din 30 Ianuarie 1907 — *Bul.* pag. 108).

4. Vânzarea imobilului unui falit, efectuată de judele sindic în scopul lichidării, fiind o vânzare voluntară, iar nu silită, ordonanţa de adjudecare care constată vânzarea, nu poate fi supusă recursului în Casaţie. (Cas. II. — Decizia No 97 din 17 Iunie 1909 — *Bul.* pag. 822).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 713; No. 1, art. 735 şi No. 2, 3, 4, art. 803.

Art. 811. Dacă urmărirea era începută înainte de a se pronunţa sentinţa declarativă de faliment, de către un creditor având privilegiu sau ipotecă asupra imobilelor urmărite, judecătorul-sindic trebue să intervină pentru ca procedura să poată fi îndeplinită fără întârziere.

Dispoziţiunile art. 513 şi 523 din procedura civilă se aplică şi în cazul în care afară de imobilele supuse urmărirei, falitul mai are şi alte imobile în cuprinsul jurisdicţiunei aceluiaş tribunal. (Com. 810; ital. 801).

Adnotaţii. — In urmăririle silite, când debitorul urmărit a căzut în faliment, sindicul trebue să intervină la urmărire. (Cas. Secţ. vac. — Decizia No. 153 din 4 Iulie 1900 — *Bul.* pagina 940).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 713 şi No. 1, art 735.

CAPITOLUL III

Despre revendicaţiune

Art. 812. Pot fi revendicate rimesele în cambiale sau în alte titluri de credit neplătite încă, şi pe cari falitul le posedă în natură în ziua sentinţei declarative de faliment, dacă aceste rimese au fost făcute de proprietarul lor cu simplul mandat de a face să se încaseze valoarea lor şi de a o păstra în comptul său, sau dacă ele au fost destinate de proprietarul lor pentru plăţi anume determinate. (Com. 280, 817, 818; ital. 802).

Adnotaţii. — Din moment ce toţi creditorii ce şi-au verificat creanţele la masa falimentului au fost integral achitaţi, nu mai există nici o raţiune de a se continua mai departe operaţiile falimentului, de oarece codul comercial autoriză închiderea procedurei falimentului, chiar şi atunci când creditorii verificaţi au primit numai o cotă determinată prin ştatul de repartiţie al preţului ieşit din vânzarea averei falitului, deci cu atât mai mult cuvânt când creditorii au fost integral plătiţi, urmează a se închide falimentul. Prin urmare, săvârşeşte un exces de putere Trib. când judecă că starea de faliment nu a încetat şi respinge cererea falitului de a i se da în primire activul falimentelor, deşi constată că el a achitat integral pe toţi creditorii verificaţi. (Cas. III. — Decizia No. 352 din 3 Oct. 1911. — *Bul.* pag. 1308).

Art. 813. Pot asemenea să fie revendicate, dacă se posedă în natură, în tot sau în parte, de către falit, în ziua sentinţei declarative de faliment, mărfurile cari i-au fost predate cu titlul de depozit spre a fi vândute în comptul proprietarului, cu rezerva, însă, a dispoziţiilor din acest codice relativ la revendicaţiunea titlurilor la purtător pierdute sau furate şi ale art. 1909 din codicele civil.

Poate asemenea să fie revendicat preţul sau parte din preţ al acelorași mărfuri care nu fusese plătit în bani sau altfel, nici trecut în compt curent între falit şi cumpărător. (Com. 58, 357, 370 § 1, 387; ital. 803).

Adnotaţii. 1. — Legea şi statutele creditului funciar urban, prevăzând că creanţele şi prin urmare şi ipotecele ce garantează acele creanţe, sunt indivizibile, urmează de aci că formalităţile de urmărire făcute în persoana unuia din codebitorii coproprietari ai imobilului ipotecat sunt considerate ca bine făcute în contra tuturor coproprietarilor. Aşa dar, dacă unul din codebitorii creditului urban a căzut în faliment, urmărirea făcută pentru întreg imobilul ipotecat în persoana numai a celuilalt coproprietar, este valabilă şi opozabilă şi falitului, deşi actele de urmărire n'au fost îndreptate şi în persoana sindicului acestuia. (Cas. II. — Decizia 38 din 16 Martie 1893 — *Bul.* pag. 289).

2. Ordonanţa de adjudecaţiunea unui imobil al falitului, efectuată după cererea sindicului, pentru lichidarea activului, nu este susceptibilă de recurs în casaţiune. (Cas. II. — Decizia 175 din 25 Oct. 1893 — *Bul.* pag. 925).

— Vezi şi jurispr. de sub. No. 2, art. 712.

Art. 814. Mărfurile expediate falitului, al căror preţ el nu l-a plătit încă, pot fi revendicate dacă, în ziua declarărei falimentului, nu ajunseseră încă în magazinele sale, sau nu fuseseră primite la dispoziţia lui în magaziile publice sau în alt loc de depozit sau de pază, sau chiar în magaziile sau locurile de depozit ori de pază ale comisionarului însărcinat să le vândă pentru comptul lui.

Revendicaţiunea nu este admisă, dacă mărfurile, înainte de

sosirea lor, fuseseră vândute fără fraudă prin girarea facturei, a poliţei de încărcare sau a scrisorii de cărat, când acestea sunt la ordine, sau prin remiterea acelor titluri când sunt la purtător.

Acela care revendică trebue să despăgubească masa de sumele plătite în comptul lui şi de toate anticipaţiunile făcute pentru navlu sau port, pentru comision, pentru asigurări sau alte spese şi să plătească sumele ce ar fi datorite pentru aceleaşi cauze. (Com. 387, 414, 434, 565, 815 urm.; ital. 804).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 712.

Art. 815. Vânzătorul poate să reţină mărfurile vândute cari n'au fost predate falitului, sau cari nu i-au fost expediate lui sau unei alte persoane pentru comptul său. (Com. 814, 816; civ, 1323; ital. 805).

Art. 816. In cazurile prevăzute de cele două articole precedente, judecătorul-sindic, cu autorizarea tribunalului, va putea cere predarea mărfurilor, plătind vânzătorului preţul convenit. (Com. 782, 814, 815; ital. 806).

Art. 817. Cererile de revendicare trebue să fie propuse înaintea judecătorului-sindic.

Judecătorul-sindic este dator ca, în 48 ore, să comunice falitului şi creditorilor copie de pe acţiune, arătându-le şi termenul de înfăţişare.

Comunicarea se va face conform art. 937 din codul comercial.

Fie-care din creditori şi chiar falitul sunt admişi să conteste cererile de revendicare.

Dacă nu există contestaţiune sau dacă contestaţiunea, după valoarea lucrului revendicat, este de competinţa judecătorului de ocol, revendicarea este admisă sau respinsă printr'o ordonanţă a judecătorului-sindic, supusă apelului la tribunal în termen de trei zile libere dela pronunţare. In caz contrariu, judecătorul trimite judecarea afacerei înaintea tribunalului de comerţ. (Com. 772, 812 urm., 891, 941; ital. 807).

Adnotaţii. — Din termenii în care este redactat art. 817 din c. com., şi din spiritul în care este conceput, reiese că acţiunea în revendicare ce are de obiect scoaterea unor mărfuri din masa falimentului, este de natură graţioasă şi ca atare, de competinţa judecătorului sindic, ori care ar fi valoarea mărfurilor revendicate de terţiu.

O asemenea acţiune nu devine contencioasă, decât din momentul în care acei interesaţi în masa falimentului intervin înaintea judecătorului-sindic spre a contesta temeinicia ei, şi în asemenea caz, competinţa judecătorului-sindic încetează de a mai fi generală, ci este restrânsă în marginile competinţii judecătorului de ocol, adică până la valoarea de 1500 lei. (Cas III.— Decizia No. 185 din 10 Septembrie 1907—*Bul.* pag. 1388).

— Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 772.

Art. 818. Cererile de revendicaţiune în natură suspendă vânzarea lucrurilor revendicate, dar nu pot anula vânzările deja efectuate.

Cererile de revendicarea preţului nu au efect asupra sumelor deja distribuite înaintea lor. (Com. 803, 812 urm., 824; ital. 808).

TITLUL V

Despre repartiţiunea între creditori şi despre închiderea falimentului

Art. 819. Sumele de bani aparţinând falimentului, scăzând cheltuelile de justiţie şi de administraţiune şi ajutoarele acordate falitului şi familiei sale, trebue, înainte de toate, să se întrebuinţeze cu autorizarea tribunalului, la plata creditorilor cu gaj sau alt privilegiu, şi restul va fi distribuit între toţi creditorii în proporţiune cu creanţele lor verificate.

In acest scop, judecătorul-sindic trebue să prezinte, în fiecare lună, tribunalului un stat de situaţiune al falimentului şi al banilor disponibili, pentru a fi repartizaţi. Tribunalul va ordona, de va fi loc, o repartiţiune, fixând suma de distribuit, şi va îngriji ca toţi creditorii să fie avizaţi despre aceasta. (Com. 762 urm., 782 urm.; ital 809).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, art. 735; No. 1, 2, 3, art. 739, No 1, art. 768, art. 808 şi 810.

Art. 820. Statul de repartiţiune va fi format de judecătorul-sindic şi va deveni executoriu prin ordonanţa tribunalului.

Pentru repartizarea banilor aflaţi în depozit, judecătorul-sindic va remite fie-căruia din creditori mandatul de plată după statul de repartiţiune.

Plăţile se efectuează deadreptul de către casă. (Com. 778, 819; ital. 810).

Art. 821.—Nu se va procede la nici o reparaţiune decât rezervându-se porţiunea corespunzătoare conform bilanţului la creanţele pentru cari termenul verificărei a fost prorogat, dacă

aceste creanţe n'au fost încă admise la pasivul falimentului în momentul repartiţiunii.

Dacă aceste creanţe n'au fost trecute în bilanţ pentru o sumă determinată, sau dacă creditorul pretinde o sumă mai mare decât cea trecută în bilanţ, judecătorul-sindic va determina suma de rezervat, cu apel la tribunal. Ordonanţa judecătorului-sindic este provizoriu executorie. (Com. 703, 755 urm., 769, 779, 819, 822, 941; ital. 811).

Art. 822. Porţiunea rezervată rămâne în depozit până la împlinirea termenelor prorogate după dispoziţiunile art. 769. Dacă creditorii pentru cari termenele au fost prorogate nu au făcut să li se verifice creanţele, conform dispoziţiunilor precedente, porţiunea rezervată se va împărţi între creditorii admişi la pasiv.

Aceeaş rezervă are loc şi pentru creanţele în privinţa admiterii cărora nu s'a fost statuat definitiv.

Dacă sumele rezervate produc interese, acestea se cuvin creditorilor pentru cari s'au rezervat.

In toate cazurile, depozitul este în rizicul şi pe cheltuiala lor. (Com. 718, 776, 821; ital. 812),

Art. 823. Nici un mandat de plată nu se va emite de judecătorul-sindic, decât numai după prezintarea titlului constitutiv al creanţei.

Judecătorul-sindic va menţiona pe titlu mandatul de plată.

Dacă nu există titlu scris, sau dacă nu este posibil a'l prezinta, tribunalul va putea autoriza plata asupra prezentării extractului de pe procesul-verbal de verificarea creanţelor.

Creditorul va da chitanţă pe marginea statului de repartiţiune. (Com. 820; ital. 813).

Art. 824. Creditorii cari vor fi declarat tardiv creanţele lor, conform dispoziţiunilor art. 773, nu vor putea reclama în contra repartiţiunilor activului deja facute, nici să se opună la cele deja ordonate de judecătorul-sindic; dar vor concura numai la repartiţiunile următoare în proporţiune cu creanţa lor, şi când vor fi fost admişi provizoriu la pasiv în proporţiune cu suma determinată de tribunal. Dacă însă ei justifică că au fost în imposibilitate de a face declaraţiunea creanţei lor în termenele stabilite, ei vor putea fi admişi a prelua, asupra activului nedistribuit încă, şi dividendele ce li s'ar fi cuvenit în distribuţiunile anterioare.

In caz de opoziţiune tardivă în contra admiterei unei creanţe, tribunalul poate ordona ca sumele cuvenite pentru această creanţă în repartiţiunile următoare, sau pentru partea contestată a acestei creanţe, să fie ţinute în rezervă; şi dacă, în virtutea acelei opoziţiuni, creanţa va fi în tot sau în parte declarată neexistentă, chiar sumele pe nedrept primite în repartiţiunile precedente vor trebui să fie restituite la masă. (Com. 992; ital. 814).

Art. 825. După terminarea repartiţiunii sumelor provenite din averea mobiliară şi imobiliară a falitului, procedura falimentului va fi închisă; însă fiecare creditor îşi păstrează dreptul la plata restului creanţei sale.

Cu toate acestea, procedura falimentului se va redeschide când debitorul va face o asemenea cerere, oferind creditorilor săi de a le plăti cel puţin încă o zecime din creanţele lor şi dând cauţiune peutru cheltueli. In acest caz tribunalul va rechema la însărcinarea sa pe judecătorul-sindic, sau îl va numi din nou, şi va lua toate măsurile prevăzute în dispoziţiunile precedente în privinţa conservaţiunii şi a administraţiunii patrimoniului existent, cum şi în privinţa lichidaţiunii lui, şi în privinţa pasivului care ar fi survenit.

Nu se va procede la nici o repartiţiune decât numai după expirarea, în privinţa nouilor creditori, a termenelor stabilite conform dispoziţiunilor art. 708. (Com. 832 urm., 864; civ. 1675 urm., 1718; ital. 815).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 812.

Art 826. Falitul care va plăti integral în capete, interese şi cheltueli, toate creanţele admise la masa falimentului, va putea obţine reabilitarea sa. (Com. 715, 827 urm., 943; ital 816).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 812.

Art. 827. Cererea de reabilitare se va adresa către tribunalul care a pronunţat sentinţa de declararea falimentul ui. Preşedintele tribunalului, primind această cerere, va ordona ca o copie identică să stea afişată, în timp de două luni, pe uşa tribunalului, la bursă şi la Camera de comerţ, publicându-se de două ori, la interval de câte o lună, şi în „Monitorul Oficial». (Com. 826, 832 urm.)

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, art. 783.

Art. 828. Creditorul care nu va fi primit pe deplin plata ca-

pitalului său cu procente şi cheltueli, cum şi orice parte interesată, va putea, în curgerea timpului în care copia va sta afişată, să se opună la reabilitare, printr'o petiţiune depusă la grefa tribunalului, însoţită de actele pe cari se întemeiază.

Oponentele nu poate figura ca parte în proces. (Com. 826, 827, 829 urm).

Adnotaţii. — Vezi jurispr de sub No. 1, 2, şi 3, art. 703.

Art. 829. Tribunalul, la ziua ficsată pentru cercetarea acestei cereri, va examina, la prima linie, dacă formalităţile mai sus arătate au fost îndeplinite; apoi, ascultând pe falit şi examinând actele pe cari se întemeiază cererea, întâmpinarea oponentului, dacă opoziţie s'a făcut, şi actele depuse, va putea încuviinţa cererea. Sentinţa care a respins reabilitarea va putea fi atacată, pe calea apelului, numai de către falit, în termen de 15 zile dela pronunţare. Dacă cererea de reabilitare a fost respinsă, falitul nu va putea introduce din nou altă cerere decât după un an dela data sentinţei. (Com. 826 urm., 830, 831).

Adnotaţii. 1. — Un debitor concordator care n'a făcut nici o obiecţiune contra pretenţiunei susţinută împotriva lui, pe cale de judecată posterioară concordatului, de către unul din creditorii săi concordatori pentru plata întreagă a creanţei sale, este presupus că vroeşte şi consimte de a achita integral acea creanţă, iar nu de a plăti numai suma redusă după concordat, aşa că hotărârea definitivă obţinută de acel creditor, pentru plata integrală a creanţei, constitue pentru dânsul un titlu deosebit de creanţă, nesupus efectelor concordatului, întru cât prin el nu se ating drepturile celorlalţi concordatari. Prin urmare o atare hotărâre rămasă definitivă, nu poate fi reformată, pe cale de contestaţiune din partea debitorului, reducându-se condamnaţiunea sa la cota concordatară, întru cât dânsul n'a ridicat nici o obiecţiune cu ocaziunea judecăţei deja urmată, iar de altă parte, ceilalţi creditori concordatari, n'au făcut nici o contestaţiune contra plăţei integrală a acelei creanţe. (Cas. II.— Dec. 193 din 15 Noembrie 1893.— *Bul.* pag. 1047).

2. Acţiunea publică pentru delictul de bancrută simplă imputată unui falit, rămâne stinsă în caz când dânsul şi-a plătit integral toate datoriile sale. (Cas. II.—Decizia No. 572 din 7 Dec. 1894.— *Bul.* pag. 1272).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 703 şi art. 706.

Art. 830. Falitul va putea fi reabilitat, după moartea sa, după cererea moştenitorilor. (Com. 826 urm.)

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 3, art. 703 şi No. 1, art. 712.

Art. 831. Bancrutarii frauduloşi şi cei condamnaţi pentru falş, furt, abuz de încredere, excrocherie şi delapidare de bani publici, nu pot obţine reabilitarea.

Cererea de reabilitare este inadmisibilă până la închiderea acţiunii penale.

Bancrutarii simpli nu pot fi reabilitaţi, de cât după ce au făcut pedeapsa la care au fost condamnaţi. (Com. 826 urm.; ital 816).

Adnotaţii. — **1.** Reabilitarea unui falit nu poate fi admisă înaintea închiderei acţiunei publice şi bancrutarii simpli nu o pot obţine decât după ce-şi vor fi făcut pedeapsa. (Cas. II. — Decizia 744 din 5 Septembrie 1900. — *Bul.* pag. 1042).

2. In delictul de bancrută, dacă se constată că falitul bancrutar a încheiat concordat, rolul sindicului fiind încetat, fiecare creditor poate figura în instanţă ca parte civilă. (Cas. II. — Decizia 744 din 5 Sept. 1900. — *Bul.* pag. 1042).

3. Dacă pentru faptul neţinerei registrelor în regulă, codul comercial prevede că judecătorii fondului pot acorda circumstanţe atenuante falitului condamnat pentru bancrută simplă, nu este tot astfel şi pentru cazul când se dovedeşte că comerciantul, căzut în stare de faliment, nu a făcut inventariul anual, care în deosebi constitue prin sine însuşi delictul de bancrută simplă, pentru care caz legiuitorul nu a mai acordat judecătorilor facultatea de a admite circumstanţe atenuante. (Cas. II. — Decizia No. 487 din 16 Mai 1901.— *Bul.* pag. 897).

4. Faptul pentru un comerciant căzut în stare de faliment, de a nu fi făcut şi prezentat inventariul anual, constitue delictul de bancrută simplă şi după art. 831 din c. com., astfel cum a fost modificat în anul 1900, în asemenea caz nu s'a lăsat judecătorilor facultatea de a acorda circumstanţe uşurătoare. (Cas. II.— Dec. 489 din 22 Mai 1901. — *Bul.* pag. 906).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 703 No. 1, 2 şi 3.

TITLUL VI

DESPRE INCETAREA ŞI SUSPENDAREA FALIMENTULUI

CAPITOLUL I

Despre neajungerea activului

Art. 832. Dacă operaţiunile falimentului nu vor putea continua în mod util din cauza insuficienţei activului, tribunalul ascultând pe judecătorul-sindic şi pe falit, va putea declara chiar din oficiu, încetarea acelor operaţiuni.

Această declaraţiune va reintegra pe creditori în exerciţiul drepturilor lor asupra bunurilor falitului, menţinându-se în privinţa acestuia efectele declaraţiunii de faliment. (Com. 936; ital. 817).

Art. 833. Falitul şi orice interesat va putea oricând cere tribunalului revocarea sentinţei prin care s'a declarat încetarea operaţiunilor falimentului, plătind cheltuelile judecăţei arătate în articolul precedent şi dând cauţiune pentru cheltuelile ulterioare.

Dacă revocaţiunea este admisă, se va procede conform primului aliniat al art. 825. (Com. 832; ital. 818).

CAPITOLUL II

Despre moratoriu

Art. 834. Dacă sentinţa declarativă de faliment a fost pronunţată după cererea creditorilor sau din oficiu, falitul, justificând cu probe valabile că încetarea plăţilor a fost consecinţa unor evenimente extraordinare şi neprevăzute, sau în alt mod scuzabile, şi stabilind cu documente sau cu dare de garanţii îndestulătoare că activul patrimoniului său covârşeşte pasivul, va putea să ceară tribunalului, în cele trei zile ce urmează după publicarea acelei sentinţe, ca să se suspende executarea ei.

Cererea nu va putea fi primită dacă falitul nu a prezintat sau nu prezintă, împreună cu dânsa, registrele sale de comerţ regulat ţinute, bilanţul său comercial şi o listă nominativă de toţi creditorii săi, cu arătarea domiciliului şi a sumelor creanţelor lor. (Com. 22 urm., 703 urm., 844; ital. 819).

Adnotaţii. — Nici un text de lege nu obligă pe trib. ca să aştepte o cerere din partea creditorilor pentru a declara în stare de faliment pe un comerciant; el poate lua chiar din oficiu iniţiativa declarării unui faliment şi aceasta chiar atunci când a acordat unul din cele două moratorii, deoarece aceste moratorii, fiind nişte măsuri de favoare, pot fi revocate oricând comerciantul favorizat a dat probe că nu-şi poate îndeplini angajamentele sub cari i s'a acordat moratoriul. (Cas. Ill. — Dec. No. 232 din 31 Oct. 1906. — *Bul.* pag. 1740).

Art. 835. Preşedintele, verificând prezintarea registrelor, a bilanţului şi a listei creditorilor, va ordona convocarea acestora înaintea judecătorului-sindic pentru a discuta cererea de moratoriu şi va fixa la trebuinţă o zi, care să nu fie posterioară zilei primei adunări ordonată prin sentinţa declarativă de faliment.

Această ordonanţă se va notifica imediat judecătorului-sindic şi tuturor creditorilor prin îngrijirea falitului.

Această ordonanţă nu va împedica îndeplinirea actelor decurgând din declaraţiunea de faliment în privinţa persoanei şi bunurilor falitului. (Com. 708, 834, 836, 943; ital 820).

Art. 836. Procesul-verbal al adunării trebue să arate numele şi pronumele creditorilor cari au compărut şi declaraţiunile

fie-căruia dintr'înşii şi a judecătorului-sindic, în privinţa veracităţei şi fiinţei fie-cărei creanţe, a cererei de moratoriu şi a duratei lui.

Va trebui asemenea să arate propunerile măsurilor conservatorii necesare, modurile de lichidaţiune prin bună înţelegere, şi persoanele cărora se poate încredinţa administraţiunea sau supravegherea patrimoniului falitului în timpul moratoriului. (Com. 835, 938 urm.; ital. 821).

Adnotaţii. — **1.** Actele făcute de falit în urma omologării concordatului şi mai înainte de anularea sau rezilierea lui, vor putea fi anulate numai atunci când vor fi fost făcute în frauda drepturilor creditorilor. (Cas. I.—Dec. No. 498 din 1 Oct. 1910. — *Bul.* pag. 1307).

2. Rezilierea unui concordat nu poate produce decât efectele şi consecinţele prevăzute de legea sub imperiul căreia s'a încheiat. Astfel, după vechile dispoziţiuni ale acestui art., rezilierea cerută individual de unul din creditori, nu avea de efect decât anularea concordatului faţă de toţi creditorii şi redeschiderea falimentului ca sub actualul cod comercial; singura consecinţă a reziliării concordatului în acest caz era numai de a face ca creditorul, în favoarea căruia se reziliase concordatul, să reintre în întregimea drepturilor sale de mai înainte, faţă cu falitul. (Cas. I.— Dec. No. 498 din 1 Oct. 1910. — *Bul.* pag. 1306).

Art. 837. La cea d'întâi audienţă care va urma după ziua adunării sus zise, tribunalul va statua contradictoriu cu falitul, cu judecătorul-sindic şi cu creditorii intervenienţi asupra cererei de suspensiune, ţinând mai cu seamă compt de dorinţa exprimată de majoritatea creditorilor.

Dacă tribunalul găseşte această cerere admisibilă, el ia următoarele măsuri:

1) Fixează termenul moratoriului, fără ca acest termen să poată trece peste 6 luni;

2) Ordonă debitorului ca înăuntrul aceluiaş termen să producă dovadă cum că a plătit toate datoriile sale ajunse la scadenţă, sau că a obţinut de la creditori amânarea plăţei;

3) Prescrie măsurile conservatorii şi precauţiunile ce va crede necesare pentru a asigura integritatea patrimoniului debitorului;

4) Numeşte o comisiune de creditori însărcinată de a supraveghia administraţiunea şi lichidarea patrimoniului căzut în faliment.

Suspendarea procedurei comerciale a falimentului nu împedică cursul urmăririi penale. (Com. 714, 845, 881 urm., 943; ital 822).

Art. 838. Debitorul, care a obţinut moratoriul are dreptul să procedeze la lichidaţiunea voluntară a activului falimentului său şi la stingerea pasivului, cu concursul comisiunei creditorilor sus numită şi sub direcţiunea judecătorului-sindic.

Regulile speciale ale lichidaţiunei şi autorizaţiunile de a vinde, de a constitui ipoteci sau gajuri, de a lua bani împrumut, de a transige, de a incasa bani sau a face plăţi, sau de a face alte acte strict necesare în scopul lichidării, trebue să fie prescrise de tribunal prin sentinţa care acordă moratoriul sau prin alte sentinţe ulterioare, ascultându-se şi comisiunea lichidatoare. (Com. 834 urm.; ital. 823).

Art. 839. In timpul moratoriului, nici un act de urmărire nu se va putea întreprinde sau continua contra debitorului, şi nici o acţiune nu se va putea intenta sau continua contra lui, dacă nu rezultă din fapte posterioare acordărei moratoriului.

Moratoriul nu are efect în privinţa creanţelor Statului provenind din contribuţiuni, nici în privinţa drepturilor creditorilor având ipotecă, gaj sau alt privilegiu. (Com. 834 urm.; ital. 824).

Art. 840. Dacă în timpul moratoriului intervine o înţelegere de bună voe cu toţi creditorii, relaţiunile ulterioare dintre aceştia şi debitor se regulează conform acelei convenţiuni.

Invoiala se poate de asemenea stipula în mod valabil numai cu majoritatea creditorilor, care ar reprezinta cel puţin trei pătrimi din pasiv, cu condiţiune numai ca creditorii, cari au consimţit să ia asupră-le, împreună cu debitorul, consecinţele oricărui litigiu cu creditorii disidenţi şi, la trebuinţă, obligaţiunea plăţei integrale, a creanţelor lor.

In ambele aceste cazuri, dacă declaraţiunea de faliment intervenise deja, învoiala trebue să fie omologată de tribunal şi produce efectele concordatului întru cât priveşte închiderea falimentului. (Com. 834 urm., ital. 825).

Art. 841. Dacă cererea de moratoriu nu este admisă, tribunalul, dacă este necesar, fixează prin aceeaş sentinţă, noi termene pentru verificarea creanţelor.

Dacă după acordarea moratoriului se descoperă, în timpul duratei sale, datorii nedeclarate de falit, sau neexistenţa unora din creanţele declarate, sau dacă acesta nu îndeplineşte obligaţiunile cari i-au fost impuse în privinţa administraţiunii şi lichidării patrimoniului său, sau dacă s'a făcut culpabil de fapte de dol, ori rea credinţă, sau dacă activul său nu mai oferă speranţa plăţei integrale a datoriilor sale, tribunalul va putea revoca chiar din oficiu moratoriul şi prescrie măsurile necesare pentru continuarea procedurei falimentului. (Com. 708, 834 urm., 862, 943; ital. 826).

Adnotaţii.—1. Consecinţele juridice ce isvorăsc pentru comerciantul falit din neexecutarea obligaţiunilor sub cari i s'a acordat moratoriul, nu sunt întru nimic incompatibile cu urmările ce decurg din situaţiunea ce şi-a creat comerciantul prin încetarea de plăţi şi dobândirea unui moratoriu, când în asemenea caz dânsul nu şi-a îndeplinit obligaţiunile impuse.

Astfel, un asemenea comerciant poate fi declarat în stare de faliment dacă trib. constată că este în încetare de plăţi afirmată chiar de dânsul, cu ocazia solicitării moratoriului. (Cas. III.— Decizia No. 232 din 31 Oct. 1906. — *Bul.* pag. 1740).

2. Invoelile între falit şi creditorii săi nu pot face să înceteze starea de faliment, decât în cazurile şi în condiţiunile cerute de lege.

Astfel, un comerciant căruia i s'a acordat un moratoriu, înainte de faliment, nu poate preveni falimentul decât îndeplinind obligaţiunile impuse prin moratoriul său, obţinând un nou moratoriu în urma unui vot favorabil al majorităţii creditorilor, reprezentând cel puţin jumătate din pasiv şi aceasta înainte de expirarea termenului din primul moratoriu. (Cas. III.—Decizia No. 232 din 31 Oct. 1905. — *Bul.* pag. 1740).

Art. 842. Chiar înaintea declaraţiunei de faliment, comerciantul va putea cere un moratoriu, numai să fie în stare a justifica concursul condiţiunilor prescrise de art. 834, depunând la grefa tribunalului documentele acolo arătate şi suma necesară pentru cheltueli.

Dacă justificările prezintate se găsesc suficiente, tribunalul, ascultând pe reclamant în camera de consiliu, va putea ordona convocarea creditorilor în cel mai scurt termen posibil, fără a trece peste 15 zile, şi prescrie măsurile pzovizorii ce le va crede necesare, însărcinând pe un judecător cu direcţiunea executărei.

Sentinţa va fi notificată procurorului tribunalului în scopul indicat la art. 712.

Acest moratoriu se regulează prin dispoziţiunile acestui capitol, cari nu ar fi incompatibile cu dânsul.

Dacă tribunalul găseşte că cererea nu este justificată, sau dacă se iveşte unul din cazurile prevăzute în articolul precedent, se păşeşte fără întârziere la declararea de faliment. (Com. 834 urm., 879, 943; ital. 827).

Adnotaţii.—1. Odată ce tribunalul a acordat moratoriul, nu este trebuinţă, după expirarea termenului acordat, să se constate printr'o hotărîre judecătorească încetarea moratoriului şi dacă a intervenit o asemenea hotărîre ce nu era necesară,

recursul contra ei este neadmisibil. (Cas. II.— Dec. No. 177 din 13 Iunie 1901.— *Bul.* pag. 1034).

2. Moratoriul acordat unui comerciant în stare de încetare de plăţi, înainte de a fi declarat în stare de faliment, este supus la toate condiţiunile acordate unui comerciant după declararea lui în faliment, afară de acelea ce ar fi incompatibile cu situaţiunea juridică a unui comerciant ce încă nu este recunoscut falit, (Cas. III.— Decizia No. 232 din 31 Oct. 1906.—B*ul.* pag. 1739).

3. Dacă legiuitorul n'a prevăzut în mod expres în acest art. dreptul de apel, aceasta este din cauză că n'a găsit necesar să o facă, de oarece hotărîrea asupra moratoriului fiind premergătoare declarării de faliment, apelul în contra celor hotărîte de trib. asupra cererii de moratoriu se găsea virtual coprins în apelul în contra hotărîrei declarative de faliment, această hotărîre fiind consecinţa legală a respingerei cererii de moratoriu.

Imprejurarea că trib., în loc să întrunească cercetarea şi judecarea cererii de moratoriu a comerciantului cu cererea în decl. în stare de faliment făcută de creditorii lui, şi să dea o singură hotărîre, a judecat şi s'a pronunţat separat asupra acelor cereri, dând două hotărîri, această împrejurare nu schimbă întru nimic natura juridică a cestiunii. (Cas. secţiuni-unite. — Decizia 9 din 17 Oct. 1913. — Jurispr. Rom., pag. 586).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 834 şi No. 1, 2, art. 841.

Art. 843. Ori de câte ori s'a acordat un moratoriu, dacă în cursul duratei lui se dovedeşte a se fi plătit creditorilor anteriori o parte considerabilă din creanţele lor, sau dacă mijlocesc împrejurări speciale, tribunalul va putea, intervenind un vot favorabil al majorităţei creditorilor, cari ar reprezinta cel puţin jumătate din restul pasivului, să acorde un al doilea moratoriu pentru un termen care asemenea nu va trece peste şease luni. (Com. 834 urm., 943; ital. 828).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No 1, 2, art. 783.

Art. 844. Documentele şi celelalte mijloace de probaţiune, având de scop a lumina judecata tribunalului asupra cererei de moratoriu, pot să fie prezintate fără a fi necesar de a le învesti cu formalităţile prescrise de legi pentru timbru şi înregistrare. (Com. 824 urm.; ital. 829).

CAPITOLUL III

Despre concordat

Art. 845. In orice stare a procedurei falimentului se poate încheia concordat între falit şi creditorii săi, oricare ar fi cota concordatară, dacă toţi consimt la aceasta.

In concordat se poate conveni încetarea sau suspendarea procesului comercial al falimentului, dar nu se poate împedica continuarea instrucţiunei penale.

Concordatul va fi supus omologărei tribunalului. (Com. 714, 846; ital. 830).

Adnotaţii.— **1.** Prohibiţiunea prevăzută de art. 853, alin. III din cod. com., pentru omologarea concordatului, se aplică numai la concordatul judiciar, care se încheie cu majoritatea în număr a creditorilor prezenţi sau cu majoritatea celor trei pătrimi a sumei totale a creanţelor, iar nu şi concordatului amical şi benevol, consimţit de majoritatea creditorilor, a cărui omologare nu poate fi refuzată. (Cas. II. — Decizia 58 din 20 Martie 1900. — *Bul.* pag. 443).

2. Nu se pot înlătură de la votarea de unanimitate, unii creditori, pe motiv că ei ar fi contestaţi, cât timp contestaţiunea este încă pendinte şi ei nu au fost în mod definitiv înlăturaţi dela massa falimentului, prin o hotărîre judecătorească definitivă. (Cas. III.—Decizia No. 52 din 2 Febr. 1911.—*Bul.* pag. 228).

3. Nu se poate admite dreptul de apel contra sentinţei tribunalului, dată cu ocazia omologărei unui concordat amical sau de unanimitate, întru cât art. 845 din cod. com., singurul text din materia falimentelor, care se ocupă de concordatul amical, arată numai că concordatul de unanimitate va fi supus omologărei trib. fără să prevadă anume dreptul de apel. (Cas. III. — Decizia No. 52 din 2 Febr. 1911.— *Bul.* pag. 229).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2, art 783.

Art. 846. Dacă nu s'a obţinut un concordat prin consimţimântul tuturor creditorilor, judecătorul-sindic este dator ca, în termen de trei zile dela verificarea creanţelor, să convoace pe creditori pentru a fi consultaţi asupra încheiărei unui concordat.

Falitul sau un număr de creditori, reprezintând cel puţin a patra parte din pasivul falimentului, pot cere, în acelaş termen, o convocare a creditorilor pentru a li se propune un concordat.

Ordonanţa de convocare trebue să fie notificată creditorilor şi falitului.

Propunerea concordatului nu suspendă actele întreprinse pentru lichidarea falimentului, cu rezerva dispoziţiunilor primului aliniat din art. 803. (Com. 845, 847 urm., 853, 937; ital. 831).

Adnotaţii. — Judecătorii sunt suverani a primi sau nu dovada cu martori şi prin urmare a se servi şi de presumpţiuni pentru constatarea obligaţiunilor comerciale rezultând chiar din cambii.— (Cas. II.—Decizia 20 din 3 Febr. 1893.— *Bul.* pag. 174).

Art. 847. In adunarea pentru concordat falitul trebue să se prezinte în persoană, dar poate să fie autorizat, pentru juste motive, de către judecătorul-sindic, să se reprezinte printr'o altă persoană.

Judecătorul-sindic trebue să prezinte adunărei o relaţiune scrisă în privinţa stărei falimentului, a îndeplinirei formalităţilor, a operaţiunilor ce au avut loc şi a măsurilor ce crede necesare a înlesni acea încheiere. Relaţiunea trebue să fie subscrisă de judecătorul-sindic.

Procesul-verbal al adunărei va menţiona tot ce s'a deliberat şi decis într'ânsa. (Com. 716, 740, 845 urm., 848 urm., 931; ital. 832).

Adnotaţii. — **1.** Când un creditor cu creanţe chirografare şi ipotecare în acelaş timp, s'a prezintat la votarea concordatului debitorului său, declarat în stare de faliment cu întreaga sumă ce avea a lua, atât chirografară cât şi ipotecară, fără a-şi face vre-o rezervă în ce priveşte creanţa ipotecară, aşa că la facerea acelui concordat s'a calculat majoritatea creanţelor după suma întreagă, în acest caz dânsul nu mai poate urmări deosebit creanţa ipotecară prin punerea în vânzare a imobilului urmărit. (Cas. I.— Decizia 276 din 29 Mai 1895.— *Bul.* pag. 761).

2. După dispoziţiunile art. 828 din c. com. din 1887, procedura falimentului se putea redeschide când debitorul făcea o asemenea cerere, oferind a plăti creditorilor săi încă o zecime cel puţin din creanţele lor.

Odată falimentul redeschis, falitul poate încheia concordat cu creditorii săi, şi tribunalul este obligat să omologe concordatul votat, după cererea părţei celei mai diligente, conform dispoziţiunilor art. 849 c. com. din 1887, care este imperativ şi nu lasă tribunalului facultatea să discute condiţiunile legale cerute pentru votarea concordatului, a cărui omologare se cere şi să respingă o asemenea cerere. (Cas. II.—Deciz. No. 83 din 20 Martie 1901. *Bul.* pag. 580).

Art. 848. Concordatul nu se poate face de cât cu primirea majorităţii tuturor creditorilor ale căror creanţe au fost verificate sau admise provizoriu, cu condiţiune ca creditorii aderenţi să reprezinte cele trei pătrimi din totalitatea acelor creanţe; altfel concordatul e nul.

Variaţiunile în numărul creditorilor şi în suma creanţelor, derivând din sentinţa arătată în art. 775, nu au influenţă asupra validităţei concordatului încheiat cu majoritatea sus zisă. (Com. 776 urm., 840, 846 urm, 853, 938; ital. 833).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 7, art. 772.

Art. 849. Soţia falitului nu poate lua parte la votarea concordatului cu creanţa sa dotală. (Com. 848).

Adnotaţii. — Creditorii interesaţi pot, cu toate că creanţele falimentului au fost verificate şi admise, ca pe cale de opoziţiune la omologarea concordatului, sau de apel contra sentinţei de omologare, să ceară a se înlătura creanţele admise prin fraudă, fără să fie siliţi a face pentru aceasta o acţiune principală. (Cas. II — Decizia No. 276 din 20 Decembrie 1895. *Bul.* pag. 1498).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 703, art. 706 şi No. 2, art. 847.

Art. 850. Pentru formarea majorităţei cerută pentru validitatea concordatului nu se ţine socoteală de creanţele cu ipotecă, gaj sau alt privilegiu, dacă creditorii nu renunţă la ipoteca sau privilegiul lor, nici de creanţa dotală.

Renunţarea poate asemenea să se refere la o parte din creanţă şi la accesorii, numai ca suma, în capital şi accesorii pentru care ea are loc, să fie determinată, şi ca această sumă să nu fie inferioară la a treia parte din creanţa întreagă.

Votul dat, fără nici o declaraţiune de renunţare limitată, implică de drept renunţarea la ipotecă sau la privilegiu pentru întreaga creanţă.

Efectele renunţărei încetează de drept, dacă concordatul nu are loc sau se anulează în urmă.

Deciziunile celorlalţi creditori nu pot vătăma drepturile creditorilor ipotecari sau privilegiaţi. (Com. 781, 848, 849; ital. 834).

Art. 851. Concordatul trebue să fie subscris în aceeaş adunare în care a fost consimţit.

Dacă concordatul s'a primit numai de majoritatea în număr a creditorilor prezenţi sau de majoritatea celor trei pătrimi a sumei totale a creanţelor, judecătorul sindic poate, dacă creditorii aderenţi nu'şi retrag consimţimântul, să amâne deliberaţiunea la altă adunare, sau să fixeze un termen pentru culegerea şi altor adeziuni.

In caz de vre-o schimbare în condiţiunile concordatului, adeziunile date în prima adunare rămân fără efect.

Creditorii au dreptul să ia notiţe în cancelarie de pe procesele-verbale ale adunărei.

Judecătorul-sindic nu poate acorda de cât o singură convocare pentru concordat, nici poate acorda de cât o singură amânare pentru deliberaţiune de noi adeziuni. (Com. 850; ital. 835).

Art. 852. Concordatul va trebui să fie supus omologării tribunalului.

Tribunalul, examinând circumstanţele falimentului, condiţiunile concordatului şi dacă condiţiunile cerute de lege au fost îndeplinite, va putea încuviinţa omologarea. (Com. 846, 853, 943 urm.; ital. 836).

Adnotaţii. — **1.** Urmărirea penală pentru delictul de bancrută în persoana falitului poate fi supusă numai atunci când sentinţa declarativă de faliment a fost revocată. Prin urmare, dacă tribunalul care a omologat concordatul, acordând

falitului tratamentul special prevăzut de art. 852, a ordonat numai ştergerea numelui său din tabloul faliţilor, fără ca să fi admis revocarea sentinţei declarative de faliment şi în privinţa urmărirei penale, în acest caz nu e loc a se declara de stinsă sau suspendată acţiunea penală în privinţa delictului de bancrută simplă imputată falitului. (Cas. II.— Decizia 37 din 24 Ianuarie 1894 *Bul.* pag. 56).

2. Când după împrejurările ce înconjoară falimentul şi după condiţiile concordatului se găseşte că falitul merită un tratament special, hotărârea prin care se omologă concordatul, poate ordona următoarele două dispoziţiuni :

a) Ca numele debitorului falit să fie ster din tabloul faliţilor şi

b) Ca sentinţa declarativă de faliment să rămână revocată chiar în privinţa urmărirei penale. Când însă prin sentinţa ce omologă concordatul, tribunalul, nu acordă acest tratament special falitului chiar dacă creditorul a cerut prin actul de concordat acordarea unui asemenea tratament special, falitul nu poate fi achitat, dacă a fost urmărit pe cale penală, pe motiv că acţiunea publică s'a stins. (Cas. II.—Dec. 201 din 4 Mai 1894.—*Bul.*p. 570)

3. Tribunalul numai cu ocaziunea omologărei concordatului, poate statua şi asupra cestiunei dacă numele falitului trebue şters din tabloul faliţilor şi dacă urmărirea penală pentru bancrută simplă deschisă în persoana lui trebue a fi suspendată. Odată trecut acel moment şi tribunalul nefăcând nici o menţiune prin chiar hotărârea de omologare el este desezisat cu desăvârşire de afacere în această privinţă şi numai poate reveni mai târziu. Aşa dar este viţioasă şi casabilă hotărârea prin care tribunalul admite în urmă acest tratament special după ce se pronunţase sentinţa asupra omologărei. Şi casarea unei asemenea hotărâri rămasă definitivă, poate fi cerută în interesul legei de procurorul general al curţei de casaţie. (Cas. I. -- Decizia 335 din 22 Iunie 1894.—*Bul.* pag. 738).

4. Sub imperiul actualului cod comercial, un falit poate fi urmărit pentru bancrută frauduloasă, chiar dacă falitul a încheiat concordat cu creditorii săi.

(Cas. II. — Decizia No, 1.013 din 21 Noembrie 1901.—*Bul.* pag. 1549).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art. 27 ; nr. 2, art. 829 şi nr. 1, art 845.

Art. 853. Concordatul judiciar este inadmisibil :

1) Când falitul este dosit ;

2) Când falitul este inculpat pentru bancrută frauduloasă şi până ce n'a fost definitiv achitat ;

3) Când falitul a mai fost în stare de faliment ;

4) Când falitul nu se obligă a plăti cel puţin 60% din capitalul creanţelor ;

5) Când termenul stipulat pentru plata cotei trece de 18 luni ;

6) Când nu se garantează plata cotei concordatare, fie printr'o ipotecă, fie printr'un depozit în bani sau efecte, putând a acoperi suma reprezintată prin cota promisă.

In acest caz, falitul nu va fi pus în posesiunea activului său decât după formarea actului autentic de ipotecă de către falit sau terţiu cu judecătorul-sindic, în numele masei credale, sau după consemnarea banilor sau efectelor la Cassa de depuneri şi înaintarea recipisei la tribunalul de comerţ.

Inscripţiunea ipotecară se va putea cere numai de către judecătorul-sindic, în numele masei credale, care va achita şi taxele de timbru şi înregistrare şi orice alte cheltueli ocazionate cu facerea ipotecei.

Aceste măsuri asigurătoare vor trebui să fie efectuate înainte de omologarea concordatului.

In lipsă de asemenea garanţii, falitul va putea încă să încheie concordat, cu îndatorirea ca după punerea lui în posesiunea activului şi până la plata cotelor concordatare, el să gireze comerţul sub supravegherea unui delegat al creditorilor, care va putea să dea falitului şi avizul său asupra diferitelor operaţiuni ale comerţului.

Dacă creditorii consimt, ei numesc, sub răspunderea lor, pe delegat, prin actul de concordat, dintre persoanele cunoscătoare în comerţul falitului, fixându'i în acelaş timp şi onorariul lunar.

Banii, proveniţi din încasări şi vânzări, se vor remite delegatului, care îi va consemna la Cassa de depuneri ; iar recipisele se vor depune la tribunal pentru a servi la achitarea cotelor.

Indată ce plata cotelor va fi achitată, încetează însărcinarea delegatului.

Prin neplata cotelor, falitul se va face pasibil de penalităţile edictate de codul de comerţ pentru bancrută simplă.

Ivindu-se unul din cazurile prevăzute la numerile 1 şi 2, încheierea concordatului se suspendă de drept. (Com. 846, 852).

Adnotaţii. — Concordatul fiind un contract pentru care legea cere îndeplinirea unor anume formalităţi, el nu devine perfect decât atunci când a fost semnat de creditori şi când s'a putut constata dacă majorităţile de sume şi număr sunt întrunite conform legii. Astfel, un concordat semnat de creditori la 5 Aprilie 1902 adică sub imperiul legei noui a falimentelor, numai din acel moment e perfect şi deci cota lui nu poate fi decât aceea de 60%, iar nu de 40% ca sub legea veche. (Cas. II. Decizia No. 71 din 14 Febr. 1903. *Bul.* pag. 231).

— Vezi şi jurispr. de sub nr. 7, art. 46 ; art. 829 şi nr. 1, art. 845.

Art. 854. Creditorii, cari n'au consimţit sau n'au intervenit la concordat, vor putea face opoziţiune la omologare, în termen de opt zile dela închiderea procesului-verbal care constată operaţiunile votării concordatului, sau dela expirarea termenului concedat de judecătorul-sindic.

Cererea de opoziţiune va fi motivată şi va trebui să fie noti-

ficată judecătorului-sindic şi falitului deodată cu citaţiunea pentru audienţa fixată înaintea tribunalului.

Dacă termenul sus zis a trecut fără să se fi făcut vre-o opoziţiune, tribunalul statuează în camera de consiliu asupra omologărei. (Com. 846, 848, 852, 855 urm., 944).

Adnotaţii. 1. — Admiterea unei creanţe la pasivul falimentului nu poate fi contestată ca frauduloasă, pe cale de judecată ordinară, ci numai pe cale de opoziţiune la omologarea concordatului, sau prin cererea de anulare a concordatului deja omologat, urmând ca la asemenea judecată să fie chemaţi numai oponentul, judecătorul sindic şi falitul. (Cas. III. — Decizia No. 257 din 21 Nov. 1906. — *Bul.* pag. 1905).

2. Aprecierea instanţei de apel cum că girantul însărcinat de creditori cu girarea comerţului falitului prezintă garanţii suficiente de onorabilitate şi solvabilitate, fiind o chestiune de fapt, nu poate fi controlată de curtea de casaţie. (Cas. III. — Dec. nr. 324 din 14 Nov. 1908.—*Bul.* pag. 1976).

3. După acest art. oponenţii nu pot în apel să invoace decât motivele de opoziţiune cari au fost discutate la prima instanţă şi cari au fost notificate faliţilor şi sindicului, căci altfel aceştia ar fi surprinşi prin motivele noi şi nu s'ar putea apăra în cunoştinţă de cauză. (Cas. III. — Dec. No. 324 din 14 Nov. 1908. — *Bul.* pag 1976).

Art. 855. Dacă tribunalul încuviinţează omologarea, se poate face apel în contra acelei sentinţe, atât de creditorii cari au votat contra concordatului, cât şi de către cei cari n'au intervenit la votare; iar dacă se respinge omologarea, se poate face apel de către falit şi de către creditorii cari au votat concordatul. (Com. 852, 854, 856 urm., 944).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 699 şi art. 849.

Art. 856. Dacă opoziţiunea la omologare a fost făcută, tribunalul se va pronunţa asupra opoziţiunei şi asupra omologărei prin una şi aceeaş sentinţă, numai cu apel pentru cei interesaţi.

Dacă opoziţiunea este admisă, tribunalul anulează concordatul faţă cu toţi interesaţii.

Dacă opoziţiunea este respinsă, tribunalul sau Curtea va putea să condamne pe oponent la o amendă de 100 până la 5.000 lei, când opoziţiunea va fi făcută cu rea credinţă şi în scop învederat de a întârzia executarea concordatului.

Tribunalul, respingând opoziţiunea, va putea acorda execuţia provizorie pentru sentinţa care omologa concordatul.

Nici deciziunea Curţei, care statuează asupra omologărei concordatului, nu este supusă opoziţiunei. (Com. 852, 854, 855, 857, 944).

Adnotaţii. — Când falitul nu'şi îndeplineşte condiţiunile concordatului, majoritatea creditorilor pot cere reziliarea lui, şi creditorii anteriori concordatului reintră în întregimea drepturilor lor faţă cu falitul, participând la masa falimentului pentru totalitatea creanţelor lor atunci când nu au primit nici o parte din dividend. Aşa dar, când concordatul făcut în primul faliment nu a fost executat, creditorii sunt în tot dreptul să vie la noua masă a falimentului cu totalitatea creanţelor lor şi să participe la dividendul fixat prin noul concordat. (Cas. II.—Decizia 346 din 27 Iunie 1894.—*Bul.* pag. 747).

Art. 857. Dacă judecarea vreunei opoziţiuni depinde de rezolvarea unor chestiuni cari, din cauza materiei, nu ar fi de competinţa tribunalului de comerţ, acest tribunal nu se va putea pronunţa decât după rezolvarea acestor chestiuni; însă va trebui să fixeze un termen scurt, înlăuntrul căruia creditorul oponent va fi obligat să pornească judecata înaintea autorităţii competinte şi să justifice că a făcut aceasta cu deşteptare că, în caz contrariu, se va urma judecata asupra celorlalte opoziţiuni, fără a se mai lua în consideraţiune pretenţiunile sale. (Com. 854, 856, 892, 896; ital. 837).

Art. 858. Dacă, prin concordat, s'a consimţit ipoteci pentru garantarea celor interesaţi, tribunalul, pronunţând omologarea concordatului, va trebui să fixeze un termen scurt pentru luarea inscripţiunilor ipotecare.

Omologarea nu produce efect decât din ziua luărei inscripţiunilor. (Civ. 1746; ital. 838).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub art. 856.

Art. 859. Omologarea face concordatul obligatoriu pentru toţi creditorii trecuţi sau netrecuţi în bilanţ, ale căror creanţe sunt sau nu verificate şi chiar pentru creditorii cari au reşedinţe afară din ţară, şi pentru aceia cari au fost admişi provizoriu la pasiv, oricare ar fi suma definitiv lichidată în favoarea lor. (Com. 846, 848, 852, 854 urm.; ital 840).

Adnotaţii. — Dispozitivul unei hotărâri se explică prin considerantele hotărârei. Astfel, când prin hotărârea sa, curtea de apel recunoaşte unui creditor al unui falit ce a obţinut un concordat, care nu şi-a verificat creanţa, dreptul la întreaga sumă din creanţă, stabilind însă prin considerantele hotărârei că concordatul devine obligatoriu pentru toţi creditorii, verificaţi sau nu, şi că plata creanţelor are a se face conform concordatului, falitul ce a obţinut concordat nu are a plăti acelui creditor de cât conform şi în condiţiile concordatului. (Cas. II.—Decizia No. 267 din 3 Octombrie 1901. — *Bul.* pag. 1358).

Art. 860. Indată ce sentinţa de omologarea concordatului a rămas definitivă, încetează starea de faliment şi tot deodată

încetează funcţiunile judecătorului-sindic, cu rezerva însă a dispoziţiunilor articolelor următoare.

Judecătorul-sindic va trebui să dea seamă tribunalului de administraţiunea sa şi va remite falitului toate bunurile sale, registrele, hârtiile şi orice alte efecte, luând descărcarea, conformându-se condiţiunilor şi precauţiunilor stabilite prin concordat.

Judecătorul-sindic va încheia despre toate proces-verbal şi funcţiunile sale încetează.

Tribunalul va judeca contestaţiunile ivite.

Neachitarea cheltuelilor de justiţie şi de administraţiune ale falimentului, precum şi neachitarea celorl'alte datorii privilegiate, în termen de trei zile dela rămânerea definitivă a hotărârii de omologarea concordatului, dă drept judecătorului-sindic a cere dela tribunal autorizarea pentru a vinde, conform art. 804, parte din patrimoniul falitului, până la concurenţa sumelor datorite. (Com. 767, 852, 854 urm., 944, 951, 969; ital. 841).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 735.

Art. 861. Falitul concordatar, mai înainte de îndeplinirea obligaţiunilor luate prin concordat, nu va putea constitui fondul său de comerţ în gaj, nici înstrăina acest fond în alt mod decât acela cerut de felul comerţului său. Orice constituire de gaj sau înstrăinare, făcute în contra dispoziţiunilor acestui articol, sunt nule de drept şi creditorii interesaţi pot cere chiar anularea concordatului şi restabilirea stării de faliment. (Com. 859).

Adnotaţii. 1. — Dispoziţiile art. 861 din cod. com. au a fi aplicate numai când e vorba de înstrăinarea sau amanetarea fondului de comerţ de către falitul concordatar, nu însă de un alt imobil în care nu e instalaţia comerţului. (Cas. II. - Decizia No. 499 din 19 Noembrie 1902.—*Bul.* pag. 1186).

2. Un fond de comerţ, ca orice avere a debitorului, poate face obiectul unui gaj, iar pentru validitatea constituirei în gaj a unui fond de comerţ este suficientă remiterea titlului constatator al dreptului pus în gaj, de oarece fondul de comerţ fiind, o universalitate de bunuri, este un lucru mobil incorporal şi ca atare, nu-i se pot aplica regulele şi condiţiunile cerute pentru constituirea de amanet asupra lucrurilor mobile corporale, adică de a se remite lucrul în posesiunea creditorului gagist, sau unei terţe persoane.

Astfel, pentru validitatea constituirei în gaj a unei farmacii, este suficient remiterea către creditorul gagist a titlului în baza căruia debitorul exploatează farmacia, dacă acest gaj s'a înscris în registrul de inscripţii al tribunalului. (Cas. III. — Decizia No. 199 din 12 Mai 1910. — *Bul.* pag. 853).

3. Acest art. conţinând o dispoziţie excepţională trebue interpretat şi aplicat în mod restrictiv, fără a se putea întinde prin analogie şi la alte cazuri, cum sunt actele de ipotecă asupra unui imobil care nu face parte din fondul de comerţ al falitului şi, cari, ca atare, sunt supuse dispoziţiilor art. 836. (Cas. I.—Dec. No. 498 din 1 Oct. 1910. — *Bul.* pagina 1307).

Art. 862. Concordatul, de şi omologat, va putea să fie anulat de tribunal, după cererea judecătorului-sindic sau a oricărui creditor, după ce va asculta contradictoriu pe sindic şi pe falit, dacă se descoperă, după omologare, că s'a exagerat în mod fraudulos pasivul sau că s'a disimulat o parte importantă din activ. Această anulare liberează de drept garanţiile date pentru concordat. (Com. 859, 864, 865, 936, 944, 952; ital. 842).

Adnotaţii. — Când o soc. comercială declară în stare de faliment, faliţii asociaţi sunt datori să treacă la activul falimentului nu numai activul asociaţiunei, ci şi activul ori cărui comerţ ce întreprinde fiecare asociat în afară de asociaţiune sub pedeapsă de a se anula concordatul încheiat în falimentul asociaţiunei. (Cas. II.—Decizia 188 din 4 Sept. 1896.—*Bul.* pag. 1247).

2. Condiţiunea pentru cererea anulării concordatului din partea unui singur creditor e ca el să fie din numărul acelora a căror creanţe sunt verificate. Un creditor care n'a participat la verificare sau la încheerea concordatului are dreptul sau să ceară cota promisă, sau anularea concordatului pentru cauzele prevăzute de art. 862. (Cas. II.— Dec. 200 din 20 Sept. 1899.—*Bul.* pag 1039).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art. 699 şi No. 1, art. 854.

Art. 863. Dacă falitul nu îndeplineşte condiţiunile concordatului, unul sau mai mulţi creditori, cari au luat parte la deliberaţiuni şi cari nu au fost îndestulaţi cu sumele cuvenite prin concordat, vor putea cere rezilierea lui.

Prin faptul rezilierii concordatului se redeschid operaţiunile falimentului şi creditorii neîndestulaţi reintră în întregimea drepturilor faţă cu falitul, ţinându-se însă în seamă partea proporţională din creanţa stinsă prin plata cotelor deja efectuată.

Rezilierea concordatului nu liberează pe fidejusori, nici face să înceteze ipotecele sau celelalte garanţii constituite printr'însul.

Repunerea în stare de faliment, pentru neplata cotelor stipulate prin concordat, va atrage pentru falit pedeapsa prevăzută pentru bancrută simplă. (Com. 859).

Adnotaţii. 1. — Asociaţia în participaţiune nefiind o persoană juridică şi neavând o avere distinctă de aceea a asociaţilor, urmează că aceştia nu pot avea un drept deosebi de terţiile persoane, şi dacă un asociat se declară falit, nici u-

nul din coasociaţii săi nu poate pretinde vreun drept de preferinţă, neputând fi admis la faliment de cât ca un creditor chirografar.

(Cas. II.—Decizia 201 din 23 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1069).

2. Concordatul, producând o novaţiune, are de efect de a schimba natura prescripţiei titlului primitiv şi de a face să curgă prescripţia ordinară. (Cas. III.— Decizia No. 294 din 27 Oct. 1908. — *Bul.* pag. 1778).

3. Decizia prin care se respinge opoziţia unei părţi la omologarea concordatului ca fiind făcută fără calitate nu poate fi opusă ca lucru judecat în acţiunea intentată de acea parte pentru rezilierea concordatului, din cauza neplăţii cotelor stipulate în el, întru cât aceasta de a doua cerere se întemeiază pe o cauză nouă. (Cas. III. — Decizia No. 459 din 22 Nov. 1910. — *Bul.* pag. 1662).

4. Acţiunea în anularea concordatului cerută de un creditor în mod individual neconstituind o operaţiune a falimentului, întrucât ea are loc atunci când starea de faliment încetase, nu poate fi pus în cauză judele sindic, care reprezintă masa credală în timpul falimentului.

(Cas. II. — Decizia 2.511 din 25 Oct. 1911.—*Bul.* pag. 1288).

5. Delictul special pe care legiuitorul din 1902 l'a pedepsit ca bancrută simplă, luând naştere numai atunci când comerciantul nu'şi îndeplineşte obligaţiunile luate prin concordat, urmează că el poate fi imputat unui falit, independent de celelalte fapte cari constituesc delictul de bancrută şi pentru care chiar a putut fi condamnat, fără a se putea zice că a fost condamnat de două ori pentru acelaş fapt, sau că ar fi autoritate de lucru judecat. (Cas. II.— Decizia No. 2.511 din 25 Oct. 1911.—*Bul.* p. 1287).

— Vezi jurispr. de sub No. 2, art. 802 şi No. 2, art. 862.

Art. 864. Asupra prezintării sentinţei, care anulează sau reziliază concordatul, tribunalul va proceda conform dispoziţiunilor secundului alineat al art. 825.

Actele făcute de falit, în urma omologărei concordatului şi mai înainte de anularea sau rezilierea lui, nu vor putea fi declarate nule decât numai dacă vor fi fost făcute în frauda drepturilor creditorilor. (Com. 862, 865, 944; civ. 975; ital. 844).

Art. 865. Creditorii anteriori concordatului reintră în întregimea drepturilor lor numai faţă cu falitul, dar nu vor putea participa la masa falimentului decât numai în proporţiunile următoare :

Dacă nu au primit nici o parte din dividend, participă pentru totalitatea creanţelor lor ;

Dacă au primit o parte, participă numai pentru porţiunea creanţei primitive corespunzătoare cu porţiunea de dividend promisă şi neprimită.

Dispoziţiunile acestui articol se aplică şi în cazul când un al doilea faliment va fi fost declarat, fără ca falimentul *) anterior să fi fost anulat sau reziliat. (Com. 862 urm.; ital. 845).

*) In codul italian e „concordatul", — cum ar trebui să se zică şi aci.

TITLUL VII

DISPOZIŢIUNI PRIVITOARE LA FALIMENTUL SOCIETĂŢILOR COMERCIALE

Art. 866. Falimentul unei societăţi comerciale se declară de tribunalul comercial în jurisdicţiunea căruia societatea îşi are sediul ei. (Com. 698; ital. 846.)

Art. 867. Falimentul unei societăţi în nume colectiv sau în comandită produce şi falimentul soţilor ilimitat responsabili.

Tribunalul va declara, prin aceeaş sentinţă, falimentul societăţii şi al soţilor; va arăta numele, pronumele şi domiciliul acestora şi va numi un judecător-sindic.

Cu toate acestea, patrimoniul societăţii va fi ţinut deosebit de acel al fiecărui soţ, atât la formarea inventariului, cât şi în operaţiunile administraţiunii şi ale lichidaţiunii activului şi pasivului.

Numai creditorii societăţei iau parte la deliberaţiunile cari interesează patrimoniul social, dar ei concură cu creditorii fiecărui soţ la deliberaţiunile cari interesează patrimoniul individual al fiecărui soţ căzut în faliment.

Sentinţa declarativă de faliment produce pentru toţi soţii faliţi efectele arătate în titlul I al acestei cărţi. (Com. 77 § 1 şi 2, 78, 86, 114, 708, 715 urm., 859, 862 urm., 870; ital. 847).

Adnotaţii. — Falimentul unei soc. în nume colectiv produce şi falimentul membrilor asociaţiei şi vice-versa, astfel că dacă trib. sau curtea de apel, în urma cererii unui creditor de a se declara o firmă socială în faliment, constată că soc. s'a disolvat şi firma este continuată numai de unul din asociaţi, că încetarea plăţilor este anterioară disolvărei societăţii, poate declara în stare de faliment pe continuatorul firmei, întru cât dânsul este ţinut de toate îndatoririle luate de soc. faţă de creditorii săi în timpul societăţei. (Cas. II — Dec. 67 din 9 Martie 1899.—*Bul.* pag. 374).

Art. 868. Falimentul unui sau mai multor soţi nu trage după sine falimentul societăţii.

Falimentul tuturor soţilor, ilimitat responsabili în societăţile în nume colectiv sau în comandită, nu trage după sine falimentul societăţei, dacă aceasta nu se află în stare de încetare de plăţi. (Com. 78, 695, 867; ital. 848).

Art. 869. In caz de faliment al unei societăţi în comandită prin acţiuni sau anonimă, actele de procedură se fac contra administratorilor, directorilor şi lichidatorilor. Ei sunt ţinuţi să compare înaintea judecătorului-sindic, ori de câte ori ar fi che-

mați, și în special a procura informațiunile necesare pentru formarea și verificarea bilanțului și pentru descoperirea cauzelor și împrejurărilor falimentului. Ei vor trebui să fie ascultați ca reprezentanți legali ai societății falite, în toate cazurile în cari legea prescrie ca falitul să fie ascultat. (Com. 77, 114, 122, 150, 200, 716, 757, 767, 807, 936; ital. 849).

Adnotații. 1. — Se socotește ca bancrută simplă, nu numai comerciantul care nu are sau nu ține în regulă registrele ce legea'l obligă a avea, dar și acela care având și ținând în regulă aceste registre, nu le-a prezentat însă tribunalului sau judelui de ocol la finele anului, spre a le încheia și viza. (Cas. II — Decizia 81 din 2 Febr. 1893.—*Bul.* pag. 156).

2. Este suficient motivată hotărîrea care condamnă pe un comerciant falit, ca bancrutar simplu, pentru exagerate cheltueli, când constată și stabilește că sumele de . . . cheltuite pentru întreținerea sa și a familiei sale pe an, se găsesc prea mari în raport cu starea și condițiunea sa economică. (Cas. II. — Decizia 303 din 8 Iunie 1893. — *Bul.* pag. 26).

3. Din termenii imperativi ai acestui art., rezultă că simpla constatare a faptului că comerciantul care a încetat plățile și s'a declarat falit, n'a ținut registrele sale regulat, este suficientă pentru a-l face culpabil de bancrută simplă. (Cas. II. — Dec. 303 din 8 Iunie 1893.— *Bul.* pag. 626).

4. Asociatul, după ce se desface de tovărășie, transcriind în mod regulat operațiunile sale comerciale în registrele sociale, nu se face pasibil de bancrută. (Cas. II. — Decizia 51 din 26 Ianuarie 1894 — *Bul* pag. 69).

5. Săvârșește un adevărat exces de putere curtea de apel care sesizată de apelul unui inculpat, condamnat de tribunal pentru delictul de bancrută frauduloasă, însă achitat pentru delictul de bancrută simplă, 'l declară neräspunzător pentru delictul de bancrută frauduloasă, însă culpabil pentru bancrută simplă, de oarece inculpatul, fiind achitat la prima instanță pentru acest fapt, el se vede condamnat în apel, pentru un delict ce nu i-se mai putea imputa.

In asemenea caz, deciziunea curței este casabilă și această casare se face fără trămitere. (Cas. II. — Decizia 532 din 8 Oct. 1896. — *Bul.* pag. 1400).

— Vezi și jurispr. de sub No. 2, 3 și 4, art. 27.

Art. 870. Creditorii particulari ai unui soț nu sunt admiși la pasivul falimentului societății. Ei nu au drept decât asupra aceea ce va mai rămânea soțului după îndestularea creditorilor societății, exceptându-se drepturile derivând din privilegiu sau ipotecă.

Asociații în participațiune ai comerciantului falit nu sunt admiși la pasivul falimentului decât numai pentru acea parte a capitalului adus de dânșii, pe care vor putea-o proba că nu a fost absorbită de partea perderilor ce cad în sarcina lor. (Com. 77, 78, 86, 106, 116, 251, 867; ital. 850).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 4, art. 27 și No. 5, art. 869.

Art. 871. Dacă societatea falită a emis obligațiuni la purtător, posesorii acestor obligațiuni vor fi admiși la pasivul falimentului în raport cu valoarea de emisiune a obligațiunilor, scăzându-se aceea ce li se va fi plătit, cu titlul de amortisment sau de ramburs asupra capitalului, de fiecare obligațiune. (Com. 173; ital. 851).

Art. 872. Dacă soții, cu responsabilitate limitată în societățile anonime sau în comanditä, nu efectuase încă, în momentul declarațiunei falimentului, vărsămintele părților luate asupră-le, judecătorul-sindic poate fi autorizat să le ceară vărsămintele ulterioare, a căror necesitate va fi recunoscută de tribunal. (Com. 77, 117, 204; ital. 852).

Art. 873. In falimentul unei societăți anonime, care nu se găsește în stare de lichidațiune, concordatul poate avea de obiect continuarea sau cedarea întreprinderii sociale, și în asemenea caz el trebue să determine condițiunile exploatării ulterioare. (Com. 77, 804 urm.; 846 urm.; ital. 853).

Adnotații. 1.—Omisiunile făcute de un comerciant în registrele sale, făcute în scop de a nu arăta adevărata stare a activului său, acest singur fapt este suficient pentru a motiva, în caz de faliment condamnarea sa ca falit fraudulos. (Cas. II — Decizia 470 din 4 Sept. 1896.—*Bul.* pag. 1279).

2. Instanța de fond nu este obligată a ține seamă de afirmațiunile inculpatului și a le discuta, când el nu face de cât a le expune, fără însă a le și proba. (Cas. II.—Decizia 112 din 9 Febr. 1898. — *Bul.* pag 270).

3. Comerciantul care exercitând comerț în numele altuia, înșală în această calitate buna credință a creditorilor, vânzând marfă pe prețuri reduse și încasând bani în profitul său, este culpabil de bancrută frauduloasă

Constatarea acestor fapte, din cari instanța de fond deduce existanța elementelor delictului, fiind lăsată la aprecierea ei suverană, scapă de controlul curței de casație. (Cas. II.—Decizia 112 din 9 Febr. 1898.—*Bul.* pag. 270).

— Vezi și jurispr. de sub No. 1. 2, art. 831, și No. 5, art. 869.

Art. 874. In societățile în nume colectiv și în comandită creditorii pot consimți un concordat chiar în favoarea unuia sau mai multor dintre soți, cu responsabilitate ilimitată.

In acest caz, tot activul social se va supune administrațiunii și operațiunilor judecătorului-sindic. Numai bunurile particulare ale soțului, căruia s'a acordat concordatul, sunt excluse, și nici o parte a activului social nu va putea fi întrebuințată pentru plata obligațiunilor derivând din concordat.

Soțul, care a obținut un concordat particular, este liberat de obligațiunea solidară către creditorii societății; dar, pentru ca

să obţină sentinţa indicată în art. 826, el trebue să probeze că toate datoriile societăţii falite au fost plătite : capete, interese şi cheltueli. (Com. 78, 845 urm.; ital. 854).

Adnotaţii. — De şi art. 345 din codul penal a fost abrogat prin art. de mai sus, aplicarea însă greşită a acestui articol într'o hotărâre care condamnă pe un comerciant căzut în stare de faliment, pentru delictul de bancrută simplă, nu poate fi invocată de prevenit şi nu poate da loc la casare, întru cât pedeapsa ce el prescrie, este mai mică de cât aceea prevăzută de citatul art. 874. (Cas. II— Decizia 81 din 2 Februarie 1893.—*Bul.* pag. 156).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 4, art. 27 ; No. 2, art. 829 ; No. 1, 2, art. 831 ; No. 1, 3, art. 852 ; No. 4, 5, art. 869 şi No. 1, art. 873.

TITLUL VIII

DESPRE INFRACŢIUNI PENALE IN MATERIE DE FALIMENT

Art. 875. Acţiunea penală pentru infracţiunile cuprinse în acest titlu este de ordine publică.

Ea poate fi pusă în mişcare chiar înainte de declaraţiunea de faliment, când încetarea plăţilor este însoţită de faptul de dosire, de ascundere, de închiderea magazinelor, de darea la oparte, sustragerea sau împuţinarea frauduloasă a patrimoniului în dauna creditorilor.

In aceste cazuri, procurorul tribunalului trebue să comunice îndată încetarea plăţilor preşedintelui tribunalului comercial, pentru îndeplinirea dispoziţiunilor titlului I al acestei cărţi. (Com. 701, 705, 712, 714, 837, 845; proc. pen. 1, 2, 4, 5, 9; ital. 855).

Adnotaţii I. — Obligaţiunea de a ţine registrele în regulă fiind pusă în sarcina comercianţilor după c. com. faptul că acele registre nu au fost ţinute în regulă şi că un alt contabil ar fi fost însărcinat a le ţine, comercianţii sunt răspunzători, independent de persoana care a fost însărcinată de dânşii pnntru aceasta. (Cas. II. — Decizia 970 din 9 Septembrie 1902.—*Bul.* pag. 967)

2. Acţiunea penală poate fi exercitată fie înainte de declararea stării de faliment, fie şi chiar atunci când starea de faliment a încetat, pe temeiul unei hotărâri judecătoreşti, rămasă definitivă. Astfel, jurisdicţia penală e desăvârşit competentă a se ocupa cu cestiunile încetării plăţilor, a calităţii de comerciant, fără a fi legată de cele hotărâte de jurisdicţia comercială. (Cas. II.— Decizia No. 133 din 16 Ianuarie 1908. — *Bul.* pag. 86).

— Vezi şi jurispr. de sub N-rile 1, 3, 4, 5 şi 6, art. 714 şi No. 5, art. 869).

CAPITOLUL I

Despre bancrută

Art. 876. Este culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plăţile şi care se găseşte într'unul din cazurile următoare :

1) Dacă cheltuelile sale personale sau acelea ale familiei sale au fost prea mari, în raport cu starea sau condiţiunea sa economică ;

2) Dacă a pierdut o mare parte din patrimoniul său în operaţiuni curat de noroc, sau manifest imprudente ;

3) Dacă în scopul de a-şi întârzia falimentul, a făcut cumpărări cu intenţiunea urmată de fapt de a revinde lucrurile cumpărate cu preţuri sub valoarea lor curentă, sau dacă a avut recurs la împrumuturi, girate de efecte sau alte mijloace ruinătoare pentru a-şi procura fonduri ;

4) Dacă, în urma încetării plăţilor, a plătit pe vreun creditor în detrimentul masei ;

5) Dacă nu a ţinut deloc registrele prescrise de lege, ori dacă nu le-a ţinut în mod regulat, sau cel puţin registrul-jurnal încheiat şi vizat conform art. 27 ;

6) Dacă nu a plătit, la epocile stipulate prin concordat, partea promisă creditorilor săi, precum s'a zis la art. 863, ultim alineat. (Com. 7, 22 urm., 695, 722, 877 § 1, 880, 881, c. pen. 345 ; ital. 856).

Adnotaţii. 1. — Netrecerea în fie care zi, de către un comerciant, a operaţiunilor sale în registrul jurnal, nu este prin ea însăşi un motiv ca acel comerciant să fie condamnat ca bancrutor în caz de încetare de plăţi, aceste oporaţiuni putând fi trecute şi la o săptămână, dacă se constată că registrul jurnal, a fost ţinut în regulă şi fără omisiuni sau mistificări. (Cas. II.—Decizia 455 din 9 Sept. 1897. — *Bul.* pag. 1095).

2. Comerciantul căzut în stare de faliment este culpabil de delictul de bancrută simplă, când se constată că nu a vizat registrele sale comerciale în ultimul an, că nu a făcut inventariul exact al mărfii sale la început şi că în anii următori nu a făcut de loc un asemenea inventariu. (Cas. II. — Penal. Dec. 256 din 17 Martie 1899.—*Bul.* pag. 428).

3. Când instanţa de fond, pentru a condamna pe un falit ca bancrutor simplu, constată că acel comerciat încă dela începutul comerciului său şi până la declararea sa în stare de faliment, nu a vizat nici odată registrele sale comerciale, în asemenea condiţii nu e trebuinţă a mai cere constatarea dolului, căci constatarea unei infracţiuni contra dispoziţiilor cod. com. implică şi dolul din partea acelui căruia se impută. (Cas. II. — Penal. Dec. 753 din 20 Oct. 1899. — *Bul.* pag. 1186).

4. In împrejurări de criză financiară, când chiar comerciantul cu un activ însemnat care întrece cu mult pasivul nu poate obţine credit, judecătorii ar trebui să nu declare pe comerciantul de bună-credinţă, falit, numai pentru că i s'ar fi protestat oare cari cambii.

Totuşi, dacă şi în asemenea împrejurări, judecătorii fondului, declară pe un comerciant în stare de faliment, aceasta constitue o apreciere de fapt, şi în această privinţă decizia lor scapă censurei curţei de casaţie. (Cas. II — Decizia 34, din 17 Ian. 1900.— *Bul.* pag. 65).

5. Faptul că un comerciant nu a ţinut

registrele sale în regulă şi nu a declarat încetarea sa de plăţi în cele trei zile prevăzute de codul comercial, constitue delictul de bancrută simplă, când acel comerciant a fost declarat în stare de faliment. (Cas. II. — Dec. 66 din 22 Ian. 1901. — *Bul.* pag. 129).

6. O pedeapsă prea severă, dacă este în limitele legei, nu viciază hotărârea, de oarece aprecierea şi măsurarea, în limitele determinate de lege, sunt lăsate judecătorului penal al fondului. (Cas. II. — Deciz. No. 66 din 22 Ian. 1901. — *Bul.* pag. 129).

7. Alin. II al acestui art. nu cere ca un element constitutiv al delictului de bancrută simplă ca falitul să fi jucat în mod obicinuit şi repetat la noroc, ci declară că delictul există îndată ce falitul a făcut perderi însemnate la asemenea jocuri, fără a cere ca deliquentul să fi avut obicelul de a face asemenea jocuri la noroc. (Cas. Secţia văcanţelor. Decizia No. 698 din 2 August 1901. — *Bul.* pag. 1105).

8. Singurul fapt al neţinerei registrelor face pe comerciantul căzut in stare de faliment culpabil de delictul de bancrută simplă. (Cas. II.—Dec. 829 din 18 Sept. 1901.—*Bul.* pag. 1248).

9. Din momentul ce textul articolelor aplicate condamnatului sunt inserate în hotărârea primei instaţe, neinserarea lor în hotărârea instanţei de apel, care menţine pedeapsa dată de prima instanţă, nu poate atrage casarea acestei hotărâri. (Cas. II. — Decizia No. 829 din 18 Sept. 1901.—*Bul.* pag. 1248).

10. In materie penală şi în deosebi în materie corecţională, înterogatoriul inculpatului este un mijloc de instrucţiune şi de apărare a cărei neîndeplinire are de efect casarea hotărârei. Pentru îndeplinirea acestei formalităţi legea nu cere o formă sacramentală, ci e destul ca să rezulte îndeplinirea ei din cuprinsul deciziei. (Cas. II — Dec. 1035 din 28 Nov. 1901.—*Bul.* pag. 1575).

11. Dacă nulitatea unui act de expertiză, bazată pe faptul că expertul nu ar fi depus jurământ, nu s'a cerut înaintea curţei de apel, nu se poate invoca de-a dreptul, pentru prima oară în casaţie, un mijloc de casare întemeiat pe acest fapt. (Cas. II.—Dec. 1035 din 28 Nov. 1901. *Bul.* pag. 1575).

12. Instanţele de fond se pot întemeia, pentru a declara pe un falit ca bancrutar simplu, şi pe sentinţa declarativă de faliment, în care se constată faptele pentru cari un falit se poate considera ca bancrutar simplu. (Cas. II. — Decizia 1035 din 28 Nov. 1901. — *Bul.* pag. 1575).

13. Faptul de a ţine în neregulă registele comerciale constitue delictul de bancrută simplă, iar sustragerea cu intenţiune frauduloasă a oricărui activ, din care s'ar fi putut indestula creditorii, constitue delictul de bancrută frauduloasă. (Cas. II. Dec. No. 423 din 5 Aprilie 1905.—*Bul.* pag. 597).

14. Faptul unui comerciant da a nu fi făcut în mod exact inventarul anual, constitue delictul de bancrută simplă, chiar dacă comerciantul ar poseda registrul jurnal ţinut în regulă. (Cas. II.—Decizia No. 3250 din 3 Nov. 1910.—*Bul.* pag. 1587).

15. Indicarea greşită a art. 876 al. V în loc de art. 877 nu poate atrage casarea hotărârei. (Cas. II.—Dec. No. 3250 din 3 Nov. 1910, — *Bul.* pag. 1588).

16. Condamnarea unui inculpat pentru delictele de bancrută simplă şi înşelăciune, — căruia i s'a admis însă circumstanţe uşurătoate, — la 1 an închisoare, este făcută cu violarea art. 60 c. p. (Cas. II. — Decizia penală No. 2146 din 11 Sept. 1912).

17. Cu toate că trib. a putut găsi că pentru un cumul de delicte aplicarea maximului pedepsei ar fi fost prea severă şi a apreciat că este loc de a uza de disp. art. 60 c. p., însă Curtea de apel, reţinând numai delictul de bancrută simplă, a putut condamna pe inculpat la 3 luni închisoare, întru cât a apreciat în limitele minimului şi maximului prevăzut de lege pentru acest delict, că putea aplica o penalitate potrivită gravităţii faptului, fără a fi nevoe de aplicarea art. 60 c. p. (Cas. II.— Dec. pen. 3039, din 21 Nov. 1912. Jurispr. Rom. pag. 90).

18. Când instanţa de fond, pentru a stabili calitatea soţului de prepus al soţiei sale şi a-l ţine răspunzător de neţinerea registrelor prevăzute de cod. com. constată, din examinarea procurei dată soţului, că acesta avea un mandat general pentru conducerea comerţului său, fără nici o restricţiune din parte-i ; că în baza unui asemenea mandat, care-l constitue prepus în sensul art. 883 c. com., dânsul era ţinut de îndatoririle ori-cărui prepus care este însărcinat cu comerţul patronului său, prin urmare şi de îndatorirea de a ţine registrele cerute de lege, chiar dacă în mandatul conferit nu se prevede anume această îndatorire. In asemenea caz instanţa de fond a făcut o bună aplicaţiune a acestui art. în contra soţului şi cu drept cuvânt a respins ca inutilă proba cu martori, cerută pentru a dovedi că soţia ţinea, sau ar fi trebuit să ţină, registrele cerute de lege, faţă cu interpretarea dată conţinutului procurei. (Cas. II.— Dec. penală No. 2471 din 30 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 572/913).

— Vezi şi jurispr. de sub. No. 6 şi 7, art. 22 ; No. 5, art. 27 ; No. 3, art. 699 ; No. 6, art. 714 ; No. 3, art. 831 şi No. 10, art. 881.

Art. 877. Este asemenea culpabil de bancrută simplă comerciantul care a încetat plăţile şi care se găseşte în veri-unul din cazurile următoare :

1) Dacă nu a făcut în mod exact inventariul anual sau dacă registrele şi inventariile sale sunt incomplecte sau neregulat ţinute, sau nu dau seama de adevărata stare a activului şi pasivului său, chiar când n'ar fi fraudă ;

2) Dacă, având contract de căsătorie, nu s'a conformat dispoziţiunilor art. 19 şi 20 ;

3) Dacă, în cele trei zile dela încetarea plăţilor, nu a făcut declaraţiunea prescrisă de art. 703 sau dacă, fiind vorba de falimentul unei societăţi, declaraţiunea făcută nu arată numele tuturor soţilor solidari ;

4) Dacă, fără împiedicare legitimă, nu s'a prezintat în persoană înaintea judecătorului-sindic, în cazurile şi în termenele prescrise şi dacă, prezintându-i-se, i-a dat informaţiuni false, sau dacă s'a depărtat fără permisiune dela domiciliul său în timpul falimentului ;

5) Dacă nu a îndeplinit obligaţiunile luate într'un concordat, obţinut într'un faliment anterior. (Com. 22 urm., 716, 757, 876 § 5. 881 ; c. pen. 345 ; ital. 857).

Adnotaţii.— **1.** Omisiunea Curţei de apel de a se pronunţa asupra mijlocului de apărare invocat de un inculpat pentru delictul de bancrută şi întemeiat pe faptul că nepublicarea actului său dotal provine din faptul funcţionarului însărci-

nat cu aceasta, este esenţială şi atrage casarea deciziei. (Cas. II. — Decizia No. 1328 din 2 Decembrie 1902. — *Bul.* pag. 1233).

2. Obligaţiunea comerciantului de a face declaraţiunea prevăzută de art. 703 c. com. în cele 3 zile dela încetarea plăţilor este absolută şi independentă de declaraţiunea în stare de faliment, care a putut fi provocată dupe cererea unuia, ori mai multor creditori, sau din oficiu

Prin urmare, termenul de 3 zile pentru depunerea bilanţului are a fi calculat dela încetarea plăţilor în orice caz, iar nu dela data declaraţiunei în stare de faliment. (Cas. II. — Dec. penală No. 3079 din 26 Nov. 1912. Jurispr. Română pag. 142/913).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2 şi 3, art. 24; No. 2, art. 697; N-rele 2, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15, 16, art. 876; şi No. 10, art. 881.

Art. 878. Oricine, exercitând obişnuit profesiunea de mijlocitor, va fi căzut în faliment, e culpabil de bancrută simplă. (Com. 659, 879—883; c. pen. 348; ital. 898).

Adnotaţii. — **1.** Mandatarul creditorului care a obţinut o supra-cotă nefiind pedepsit de lege, sentinţa prin care acesta este achitat, nu se poate opune ca lucru judecat cererei în anulare a aceleiaş cambii, ca având o cauză ilicită şi pornită în contra creditorului însuş. (Cas. II. — Decizia 183 din 2 Noembrie 1893. — *Bul.* pag. 1016).

2. Se fac pasibili de pedeapsa arătată în acest art. şi acei ce se vor dovedi culpabili că în mod fraudulos au produs în faliment creanţe simulate în num le lor propriu. (Cas. II. — Decizia 565 din 4 Nov. 1897. — *Bul.* pag. 1349).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2 şi 3, art, 873.

Art. 879. E culpabil de bancrută simplă comerciantul care, chiar înainte de declaraţiunea de faliment şi numai pentru a'şi facilita obţinerea unui moratoriu, şi-a atribuit, cu bună ştiinţă şi în contra adevărului, o parte din activ, sau a simulat datorii neexistente, pentru a face să intervie în adunări creditori în tot sau în parte fictivi. (Com. 701. 842, 880, 881, 886; c. pen. 345; ital. 858).

Adnotaţii. — Faptul că un creditor şi-ar fi stipulat foloase pentru a'şi da votul său la concordatul unui faliment, cade sub penalitatea prevăzută de acest art. (Cas. II.—Decizia 467 din 4 Sept. 1896.— *Bul.* pag. 1274)

Art. 880. E culpabil de bancrută frauduloasă comerciantul falit, care a sustras sau falşificat registrele sale, distras, tăinuit sau disimulat o parte din activul său, şi comerciantul care, într'un alt scop decât cel indicat în articolul precedent, a înfăţişat datorii neexistente, sau care, în registre, în scripte sau în acte autentice ori private, sau în bilanţ, s'a dat în mod fraudulos dator de sume ce nu datora.

Mai pot fi declaraţi bancrutari frauduloşi comercianţii cari, înainte de declararea în faliment, vor fi înstrăinat o parte însemnată din mărfuri sau activ pe preţuri reduse şi mai scăzute decât costul lor, în scopul fraudulos de a frusta pe creditori *). (Com. 695, 701, 831, 832 urm.; c. pen. 343; ital. 860).

Adnotaţii. — **1.** Constatarea şi aprecierea faptelor din cari instanţa de fond deduce intenţiunea frauduloasă constitue o chestiune de fapt care nu poate cădea sub cenzura Curţii de casaţie. (Cas. II.— Decizia No. 423 din 5 Aprilie 1905.— *Bul.* pag. 597).

2. Din momentul ce se stabileşte în sarcina falitului faptul vânzării sub cost, este suficient pentru existenţa delictului de bancrută frauduloasă. (Cas. II. Decizia No. 357 din 31 Ian. 1911. *Bul.* pag. 78).

3. Constatarea şi aprecierea faptelor din care instanţa de fond deduce intenţiunea frauduloasă într'un delict este atributul suveran al instanţei de fond şi nu cade sub controlul Curţei de casaţie. (Cas. II. — Decizia No. 357 din 31 Ian. 1911. — *Bul.* pag. 78).

Art. 881. Delictele de bancrută simplă se pedepsesc cu închisoare dela 15 zile până la 2 ani.

Cel ce se face culpabil de bancrută simplă, va putea fi, osebit de aceasta, declarat incapabil de a exercita profesiunea de comerciant şi a i-se interzice dreptul de intrare în localurile de bursă. (Com, 876—879, 883; c. pen. 8, 60, 345; ital. 861).

Adnotaţii. — **1.** Contractul prin care proprietarul vinde cui-va spre tăiere pădurea depe moşia sa, cu scop pentru cumpărător de a revinde lemnele tăiate, este un act de comerţ; şi dacă în acelaş contract e şi un contract pentru arendarea moşiei, acest act, — ca accesoriu celui dintâi, — trebue să urmeze soarta contractului principal, şi prin urmare; să fie considerat tot act de comerţ. (Cas. secţ. vac.— Decizia 361 din 4 Iulie 1894. — *Bul* pag. 773).

2. In materie comercială, creditorul poate cere sechestrul asigurător asupra averei mişcătoare a debitorului său, fără a fi ţinut să producă titlul în virtutea căruia a cerut înfiinţarea sechestrului. (Civil. — Decizia 57 din 3 Mai 1895. — *Bul.* pag. 781).

3. In materie de sechestru asigurător, judecătorul chemat a se pronunţa asupra cererei înfiinţării lui nu poate pe această cale să se pronunţe asupra cestiunei ridicată de debitor că există lucru judecat între dânsul şi creditor, când o nouă acţiune este intentată de creditor, acţiune ce se găseşte pendinte înaintea instanţelor de fond, această chestiune urmând a fi reservată numai acestor instanţe cu ocasiunea judecării nouei acţiuni. (Civil. — Decizia 57 din 3 Mai 1895. — *Bul.* pag. 781).

4. Judecătorul fondului este în drept a nu ţine seamă de raportul expertului şi să facă dânsul o asemenea expertiză. (Cas. II. — Decizia 185 din 2 Oct. 1895. — *Bul.* pag. 1212).

5. Termenul de 30 zile al apelului contra hotărârilor contradictorii, prevăzut de art. 896 c. com, cată a se calcula, în virtutea art. 881 tot acest cod, conform prescripţiunilor art. 729 proc. civ., întrucât codul com. nu conţine nici o dispoziţie specială în această privinţă. Aşa dar potrivit art. 729 la calcularea celor 30 zile nu trebue a se computa nici ziua întâiu dela începerea termenului, nici cea din urmă. (Cas. II. — Decizia

* Acest al doilea alineat lipseşte din codul italian.

253 din 28 Nov. 1895.— *Bul.* pag. 1405)

6. Termenul de revizuire contra unei hotărâri date în materie comercială, cată a se calcula, asemănat prescripţiunilor codicelui de proc. civ. şi anume art. 296 dela comunicarea hotărârei, fie că ea a fost pronunţată contradictoriu, iar nu după regulele stabilite de articolele de mai sus; care nu au în vedere decât termenul de apel şi recurs în casaţie. (Cas. II. — Decizia 7 din 15 Ian. 1896. — *Bul.* pag. 93).

7. Pedeapsa pentru bancrută simplă fiind dela 15 zile până la 2 ani închisoare, instanţa de apel poate să mărească pedeapsa dată de prima instanţă, intru cât pedeapsa ce dă este în limitele aceleia prevăzute de lege. (Cas. II. — Dec. No. 2610 din 26 Nov. 1908. — *Bul.* pag. 1930).

8. Este casabilă deciziunea Curţii de apel, care, judecând în materie de bancrută un apel al inculpatului, pentru ca să respingă acel apel, s'a referit la art. 881 din vechiul cod com., care articol în momentul când a judecat, era abrogat şi înlocuit cu noul art 881, care admitea circumstanţe uşurătoare, pe motiv că aceasta da loc la prezumţiunea că judecătorii nu s'au ocupat de cestiunea dacă împrejurările în cari s'au petrecut faptele îi autoriză să acorde circumstanţe atenuante pentru că se credeau opriţi prin dispoziţiile vechiului art. 881. (Cas. II. — Decizia No 52 din 11 Ianuarie 1911. *Bul.* pag. 44).

9. Acţiunea publică pentru delictul de bancrută simplă şi frauduloasă, este independentă de acţiunea comercială pentru declararea în stare de faliment a unui comerciant; în urma declarărei în stare de faliment, orice s'ar hotărâ de Trib. comercial, asupra falimentului, acţiunea publică pentru bancrută odată deschisă are să şi urmeze cursul ei fără a se ţine seamă de ceea-ce s'a hotărât asupra stărei de faliment. (Cas. II.— Decizia No. 717 din 4 Martie 1911.— *Bul.* pag. 367).

10. Instanţa de apel este în drept să aplice inculpatului orice pedeapsă, în limitele legei, chiar dacă nu reţine în sarcina sa, toate faptele cari constituesc bancruta simplă, de oarece fie-care din fapte constituesc acest delict şi se pedepseşte cu închisoarea dela 15 zile până la 2 ani. (Cas. II. — Decizia penală No. 160 din 23 Ian. 1912).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 5, art. 27; No. 3, art. 831; No. 1, art. 875 şi No. 2, 3, 5, 6, 16 şi 17 art. 876.

Art. 882. Bancruta frauduloasă se va pedepsi cu maximul închisorii corecţionale şi cu interdicţiunea pe timp mărginit.

Pedeapsa închisorii, chiar când judecata găseşte circumstanţe uşurătoare, nu poate fi redusă la mai puţin de un an.

Cel ce este condamnat pentru faptul de bancrută frauduloasă va fi, osebit de aceasta, declarat incapabil de a mai exercita profesiunea de comerciant şi i-se va interzice dreptul de intrare în localurile de bursă.

Contra acelora ce vor fi exercitat obişnuit profesiunea de mijlocitori, în caz de bancrută frauduloasă, se va aplica maximum pedepsei. (Com. 880, 943; c. pen. 8, 60, 343, 348).

Adnotaţii. 1. — De şi este adevărat că reclamaţiunile în privinţa unui impozit sau unei taxe, fie către stat, fie către judeţ sau comună, având de scop scutirea de plata lor sau restituirea celor plătite pe nedrept sunt întotdauna de natură civilă şi prin urmare de competinţa tribunalelor civile; cu toate aceste, faţă cu art. 887 codul com. casarea unei hotărâri pronunţată în această materie de tribunalul comercial, este neadmisibilă, ca nemai prezentând nici o utilitate, el fiind fost constituit, în urma suprimărei jurisdicţiunilor comerciale, ca şi tribunalele civile; iar de altă parte, această casare ar avea de efect de a se trimite afacerea la un alt tribunal, care ar avea aceiaş plenitudine a jurisdicţiunei, atât civilă cât şi comercială. (Cas. II.—Decizia 176 din 25 Octombrie 1893. *Bul.* pag. 926).

2. Jurisdicţiunea comercială este competentă a judeca toate contestaţiunile relative la fapte de comerţ între orice persoane. (Cas. I. — Dec. 322 din 28 Sept. 1899. — *Bul.* pag. 1001).

3. Delictul de bancrută simplă fiind un delict deosebit de acela de bancrută frauduloasă, cu drept cuvânt instanţa de fond face aplicarea art. 40 c. pen. când constată săvârşirea de către o persoană a ambelor aceste delicte. (Cas. II.—Decizia No. 423 din 5 Aprilie 1905.—*Bul.* pag. 597).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 15 art. 3 şi No. 1, 2, art. 800.

CAPITOLUL II

Despre delictele altor persoane decât falitul, fără complicitate în bancrută

Art. 883. Prepusul sau reprezentantul comerciantului falit care, în gestiunea lui încredinţată, s'a făcut culpabil de veri una din faptele indicate la numerele 2, 3, 4 şi 5 din art. 876, şi la No, 1 din art. 877, sau la art. 880, se va pedepsi conform dispoziţiunilor pentru bancrută frauduloasă. (Com. 392, 401; ital. 862).

Adnotaţii 1.—Hotărârile pronunţate de tribunale asupra contestaţiunilor ce se ridică contra contestaţiunilor la executare, ce au de obiect o valoare mai mare de 1500 lei, fiind susceptibile de apel, nu pot fi atacate direct cu recurs în casaţiune. Este dar neadmisibil un asemenea recurs şi cată a se respinge ca făcut „omissomedio".

(Cas. II. — Decizia 133 din 6 Sept. 1893.—*Bul.* pag. 786).

2. In materie comercială, hotărârile pronunţate de judecătoriile de ocoale, chiar pentru o valoare numai de 100 lei sunt susceptibile de apel la tribunalele de judeţ. (Cas. II. — Decizia 176 din 25 Oct. 1893.—*Bul.* pag. 926).

3. Constatările de fapt, din care instanţa de fond deduce existenţa elementelor delictului de bancrută frauduloasă, scapă de sub cenzura Curţii de Casaţie.

Prepusul sau reprezentantul comerciantului falit care în gestiunea încredinţată lui, s'a făcut culpabil de vreuna din faptele indicate la No. 2, 3, 4 şi 5 din art. 876 şi dela No. 1 din art. 887 sau la art. 880 c. p., se va pedepsi conform dispoziţiunilor pentru bancrută frauduloasă. (Cas. II.—Decizia No. 1227 din 17 Nov. 1903.—*Bul.* pag. 1417).

4. Când instanţa de fond constată că soţul a condus ca prepus comerţul soţiei sale, prin aceasta stabileşte implicit că dânsul a condus singur şi fără amestecul soţiei sale acel comerţ, aşa că era ţinut de îndatoririle oricărui prepus care este însărcinat cu comerţul patronului său. Când soţul n'a pretins şi nici n'a

dovedit că în însărcinarea dată de soţia lui, nu cădea şi ţinerea registrelor sau că soţia a făcut acte de imixtiune în getiunea lui ca prepus, de aşa natură încât să-i ridice orice responsabilitate, în asemenea condiţiuni, cu drept cuvânt, instanţa de fond i-a aplicat pedeapsa prescrisă pentru bancrută frauduloasă. (Cas. II. — Decizia penală No. 1556 din 11 Iunie 1912).

5. Fiind vorba de răspunderea inculpatului pentru acelaş fapt, de a fi distrus mărfuri din activul falimentului, nu însă în calitate de prepus ci în aceea de soţ al falitei, nu s'a violat autoritatea lucrului judecat rezultând din ordonanţa judecătorului de instrucţie, care trimisese pe inculpat în judecată pentru faptul din art. 883, care ordonanţă nici nu poate constitui lucru judecat. (Cas. II.—Decizia penală 1664 din 15 Iunie 1912).

6. Când instanţa de fond constată că inculpatul, ca prepus, a condus în mod efectiv comerţul tatălui său; că în această calitate, el făcea comenzile şi vânzările de mărfuri, ţinând şi semnând corespondenţa; că tot el ţinea şi registrele comerciale, registre însă care s'au dovedit a nu fi fost regulat ţinute, ne făcându-se nici inventariul anual, faţă de aceste constatări de fapt, care exclud orice amestec din partea tatălui inculpatului în gestiunea lui încredinţată, cu drept cuvânt instanţa de fond i-a aplicat pedeapsa pentru bancrută frauduloasă. (Cas. II.—Dec. penală 2084 din 2 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 520).

— Vezi şi jurispr. No. 18, art. 876.

Art. 884. In caz de faliment al unei societăţi în comanditâ, prin acţiuni sau anonimă, administratorii şi directorii ei vor fi pedepsiţi după dispoziţiunile art. 881, dacă falimentul a provenit din culpa lor, sau dacă nu au fost îndeplinite dispoziţiunile art. 92, 93, 95, 96, 101, 104, 142, 146, 147, 148, 157, 168, 173, 174, 175, 178, 179, 182, 183 şi 184, sau dacă sunt culpabili de veri unul din faptele arătate la No. 2, 3, 4 şi 5 ale art. 876 şi la No. 1, 3 şi 4 ale art. 877.

Ei se vor pedepsi cu aceeaş pedeapsă, dacă sunt culpabili de veri unul din faptele indicate la art. 880.

Asemenea şi:

1) Dacă au omis cu dol de a publica contractul social şi schimbările ulterioare în modurile prescrise de lege;

2) Dacă au arătat în mod fals capitalul subscris sau vărsat;

3) Dacă au distribuit societarilor dividende evident fictive şi, cu chipul acesta, au micşorat capitalul social;

4) Dacă cu dol au făcut preluări mai mari de cât cele permise prin actul social;

5) Dacă au ocazionat cu dol. sau prin mijlociri de operaţiuni doloase, falimentul societăţii. (Com. 114, 122, 150, 169, 265, § 2, 266; ital. 863).

Adnotaţii. — Judecătorii competinţi a judeca fondul unui proces sunt competinţi a judeca şi incidentele procesului, afară de cazurile când legea dispune alt-fel. Aşa dar, când o instanţă specială este învestită cu judecarea unui apel comercial, ea poate cerceta şi actele de natură civilă ce intervin în cauză, carl dau soluţiunea procesului. (Cas. II.—Decizia 9 din 13 Ian. 1898.—*Bul.* pag. 89).

Art. 885. Judecătorul-sindic al falimentului, care se va fi făcut culpabil de malversaţiuni în administraţiunea sa, se va pedepsi cu maximul închisorii; iar dacă paguba cauzată este mică, închisoarea se va putea reduce până la 3 luni.

Dispoziţiunile acestui articol se vor aplica asemenea auxiliarilor şi celor însărcinaţi de către judecătorul-sindic cu executarea operaţiunilor falimentului. (Com. 731, 732, 737, 740; c. pen. 8, 346; ital. 864).

Adnotaţii 1. — După noua lege de organizare judecătorească distincţiunea unei cauze în civilă sau comercială nu mai constitue o excepţiune „ratione material".

Dacă la tribunalul Ilfov există o secţiune comercială, de aci nu rezultă că incompetinţa unei secţiuni civile dela acest trib., de a judeca o materie comercială, ar constitui o incompetinţă din cauza materiei. Astfel, când o afacere comercială vine înaintea unei secţiuni civile, urmează a o judeca iar nu a'şi declina competinţa, pentru ca părţile să nu fie atinse prin expirarea termenului de apel. (Cas. I.—Decizia 249 din 2 Sept. 1894.—*Bul.* pag. 836).

2. Asemănat legei de organizare judecătorească, toate secţiunile tribunalului Ilfov, sunt în drept a judeca afacerile ce vin cu apel dela judecătoriile de pace, chiar când aceste afaceri sunt de natură comercială, fără să fie ţinute a le trimite la secţiunea comercială. (Cas. I.—Decizia 346 din 11 Noembrie 1894. *Bul.* pag. 1043).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2, art. 56 şi No. 1, art. 882.

Art. 886. Se vor pedepsi cu maximul închisorii acei cari, deşi n'ar fi complici în bancrută, se vor dovedi culpabili:

1) Că într'un faliment, cu bună ştiinţă au distras, tăinuit sau disimulat, prin declaraţiuni publice sau private, bunuri mobile sau imobile de ale falitului;

2) Că, în mod fraudulos, au produs în faliment creanţe simulate, în numele lor propriu sau prin persoane interpuse;

3) Că au săvârşit veri unul din faptele arătate în art. 880, exercitând comerţul sub numele altuia sau sub nume simulat. Aceeaş pedeapsă se va aplica şi comerciantului care şi-a prestat numele.

Ascendenţii, descendenţii, afinii şi soţul falitului, cari, cu ştiinţă, vor fi distras sau tăinuit valori sau alte lucruri aparţinând falimentului, se vor pedepsi cu închisoare corecţională. (Com. 879, 888; c. pen. 8, 48 urm., 53, 307; ital. 865).

Adnotaţii. 1.—In principiu proba culpabilităţei unei persoane are a fi făcută de cel ce acuză. Astfel, când o persoană a fost dată în judecata corecţională pentru că în mod fraudulos, ar fi produs în faliment creanţe simulate, deşi creanţele sale presupuse simulate fuseseră verificate şi admise ca valabile la masa credală, sarcina de a proba simulaţiunea acelor creanţe incumbă ministerului public. (Cas. II.—Decizia 197 din 4 Martie 1898 — *Bul* pag. 465).

2. Faptul prevăzut de acest articol fiind cu totul distinct de acela prevăzut şi pedepsit de art. 332 şi 333 din cod. penal, el nu poate fi imputat cui-va pentru prima oară în instanţa de apel, dacă inculpatul fusese dat judecăţei şi judecat de prima instanţă numai pentru delictul de înşelăciune, prevăzut de art. 332 şi 333 din cod. penal, de oarece Curtea de Apel nu poate discuta pentru prima oară un fapt nou imputat inculpatului, fără a călca principiul celor două grade de jurisdicţie. (Cas. II.—Decizia No. 3127 din 20 Dec 1911.—*Bul.* pag. 1722).

3. Faptul prevăzut de acest art. al. 3 este cu totul distinct de cel prevăzut de art. 332 şi 333 c. penal, aşa că nefiind vorba numai de calificarea legală dată faptului, ci de un fapt nou, pentru care inculpaţii nu fuseseră daţi judecăţii şi nici judecaţi de prima instanţă înaintea instanţei de apel nu se putea discuta pentru prima oară un fapt nou, cu toate că se făcuse apel şi de ministerul public. (Cas. II. — Decizia penală 3127 din 20 Dec 1911.—*Bul.* pag. 1722)

— Vezi şi jurispr. de sub 5, art. 883.

Art. 887. Creditorul care va fi stipulat cu falitul, sau cu altă persoană, avantagii în folosul său propriu pentru votul său în deliberările falimentului, sau în cererea de moratoriu, sau acela care, prin alte moduri decât cele prevăzute în art. 880, îşi va fi procurat avantagii în sarcina activului falimentului, se va pedepsi cu închisoare până la un an şi cu amendă până la 2000 lei. (Com. 836, 843, 848 urm., 888; c. pen. 347; ital. 866).

Anotaţii. I.—Deşi în principiu, excepţiunea de incompetinţă din cauza materiei, se poare invoca în orice stare a procesului, totuşi o asemenea excepţiune nu se mai poate astăzi ridica pentru prima oară în casaţiune, de oarece după art. 21 din noua lege de organizare judecătorească tribunalele, ca şi curţile de apel, au atât jurisdicţiunea civilă cât şi pe cea comercială, iar după art. 887 c. com., când autoritatea judiciară, ce se invoacă, exercită amândouă jurisdicţiunile şi comercială şi civilă, omisiunea sau eroarea în indicaţiunea uneia sau alteia nu mai poate da loc la o declaraţiune de incompetinţă. (Cas. I.—Decizia 165 din 14 Mai 1893.—*Bul.* pag. 452).

2. In starea de organizare actuală a tribunalelor de judeţe, nu se mai poate invoca pentru prima oară în apel,—chiar în ce priveşte tribunalul Ilfov, care are o secţiune comercială — excepţiunea de incompetinţă a jurisdicţiunei civile pentru cauzele comerciale. dacă ea n'a fost propusă la prima instanţă şi înaintea oricărei alte excepţiuni şi apărări, conform art. 108 din proc. civ. (Cas. II.—Decizia 105 din 14 Iunie 1893.—*Bul.* pag. 634).

3. Curtea de apel, având de o potrivă competinţa de a judeca afacerile, fie de natură comercială, fie de natură civilă, ca şi tribunalele de judeţ, este în drept în apel, când o afacere introdusă ca comercială înaintea tribunalului şi tribunalul şi-a declinat competinţa, considerând'o ca civilă, să evoace fondul şi să o judece, ceea-ce şi tribunalul putea face, întru cât după acest artic. când autoritatea judiciară ce se invoacă exercită amândouă jurisdicţiunile, comercială şi civilă, omisiunea sau eroarea în indicaţiunea uneia sau alteia, nu poate da loc la o declinare de competinţă. (Cas. II. Decizia 119 din 27 Mai 1896. — *Bul.* pag. 910).

4. Deşi cestiunea de incompetinţă ratione materiae poate fi invocată în orice stare a cauzei, iar autoritatea judecătorească o poate pronunţa chiar şi din oficiu, însă partea care nu a ridicat incidentul de incompetinţă la instanţa de fond, nu poate să invoace direct în casaţiune această incompetinţă, de oarece după legea de organizare judecătorească, tribunalele judeţene ca şi curţile de apel, au competinţa ambelor jurisdicţiuni civilă sau comercială, şi după art. 887 din c. com., dacă instanţa sesisată exercită ambele jurisdicţiuni, ea este în drept să invoace fondul, fără a trimite afacerea din nou tribunalului, constituit tot ca acela ce a judecat deja afacerea. (Cas. I —Decizia 176 bis din 8 Mai 1898.—*Bul.* pag. 700).

5. Instanţa de fond este în drept a face ea însăş o verificare de scripte fără a recurge la experţi. (Cas. I. — Decizia 176 bis din 8 Mai 1898. — *Bul.* pag. 700).

6. Instanţele de fond sunt suverane apreciatoare a întinderei şi înţelesului declaraţiunilor făcute înaintea ei. (Cas. I.— Decizia 176 bis din 8 Mai 1898. — *Bul.* pag. 700).

7. Instanţele de fond apreciază în mod suveran elementele din care-şi formează convingerea despre remânuirea sau prefacerea actelor înfăţişate dinaintea ei. (Cas. I. — Decizia 176 bis din 8 Mai 1898 —*Bul* pag. 700).

8. Legiuitorul civil nu supune registrele particulare formelor prevăzute în cod. com. pentru registrele întrebuinţate în comerţ. (Cas. I. — Decizia 176 bis din 8 Mai 1898.—*Bul.* pag 700).

9. Partea care înaintea Curţii de Apel a cerut ca afacerea să fie considerată ca civilă şi să fie judecată ca atare, nu mai se poate plânge în casaţiune că rău Curtea de Apel a judecat afacerea în civil, iar nu în comercial. (Cas. I. – Decizia 176 bis din 8 Mai 1898. — *Bul.* pag. 700).

10. La tribunalul unde există o secţiune comercială, competinţa e exclusivă şi limitată la afaceri comerciale; această secţiune e incompetentă de a judeca o afacere civilă. Excepţiunea de incompetinţă ce rezultă, poate fi opusă în orice stare a procesului; ea se poate propune chiar din oficiu. (Cas. II. — Decizia 20 din 25 Ian. 1899.—*Bul.* pag. 78).

11. Creditorul care va fi stipulat fie cu falitul, fie cu oricare alte persoane, avantaje particulare pentru a-şi da votul în deliberaţiunile falimentului, se pedepseşte conform art. 887 cod. com, şi această dispoziţiune se aplică nu numai creditorului, ci se aplică faţă cu oricine are dreptul şi calitatea de a vota în deliberările falimentului, şi face o asemenea stipulaţie.

Astfel, un mandatar care reprezintă pe unul sau mai mulţi creditori, dacă face o asemenea stipulaţie, e pedepsit conform sus citatului text de lege, şi această soluţiune nu poate fi schimbată nici chiar în cazul când beneficiul stipulaţiunii ilicite a mandatarului a fost remis în urmă de acesta mandanţilor săi. (Cas. II. — Decizia 507 din 15 Iunie 1899. — *Bul.* pag. 829).

12. Curtea de Apel poate ca, judecând un apel corecţional şi constatând şi judecând aceleaşi fapte ca şi tribunalul în prima instanţă, să califice altfel aceleaşi fapte, fără ca prin aceasta să se comită un exces de putere sau să violeze dreptul de apărare. (Cas. II —Decizia 507 din 15 Iunie 1899.—*Bul.* pag. 829).

13. Excepţiunea de incompetenţă a jurisdicţiunii civile pentru cauzele comerciale poate să fie propusă în orice stare a cauzei şi autoritatea judecătorească o poate pronunţa chiar din oficiu. (Cas. I.— Decizia 322 din 28 Sept. 1899. — *Bul.* pag. 1001).

14. Excepţiunea de incompetenţă a jurisdicţiunei civile pentru cauzele comerciale, poate fi propusă în orice stare a cauzei, şi autoritatea judecătorească o poate pronunţa chiar din oficiu. (Cas. I.— Decizia 351 din 12 Oct. 1899. — *Bul.* pag. 1112).

15. Recursurile făcute în contra hotărîrilor date în materie comercială se ju-

decă de secţia II a Curţii de Casaţie. (Cas. I.—Decizia 351 din 12 Oct. 1899.—*Bul.* pag. 1112).

16. Dacă art. 887 din cod. com. pedepseşte pe creditorul care va fi stipulat cu falitul sau cu oricare alte persoane avantagii particulare, pentru a-şi da votul său în deliberaţiunile falimentului, aceasta a făcut-o în scop de a garanta legalitatea operaţiunilor falimentului şi a menţine egalitatea între creditori. Prin urmare, această dispoziţiune de lege, trebue să fie înţeleasă faţă de oricine care are dreptul şi calitatea de a vota în deliberările falimentului. Dacă art. 887 vorbeşte în special de creditori, aceasta este pentru că de ordinar şi în generalitatea cazurilor, creditorul este acela care se prezintă în persoană în adunările provocate de operaţiunile falimentului ; însă dacă stipulaţiunea delictuoasă în condiţiunile art. 887 emană de la un mandatar, prin care creditorul a fost reprezentat, responsabilitatea penală, trebue să cadă asupra mandatarului, când se constată că el este acela care a stipulat avantagiile particulare, fie că el a remis în urmă creditorului, beneficiile stipulaţiunei ilicite, fie că el a votat concordat personal sau prin persoane interpuse. (Cas. II. – Dec. 1272 din 11 Nov. 1902. *Bul.* — pag 1172).

17. Citirea hotărîrei în şedinţă publică de către grafier, în prezenţa preşedintelui, nu constitue un motiv de casare. (Cas. II. — Decizia No. 1.272 din 11 Noembrie 1902.—*Bul.* pag. 1 172).

18. După art. 33 c. p. atunci când durata pedepselor se hotărăsc pe zile, luni sau ani, ziua se socoteşte 24 ore, luna 30 zile, şi anul 356 zile ; prin urmare, când o persoană a fost condamnată anterior 6 luni şi o zi, adică 181 zile şi în urmă iarăşi 6 luni şi o zi, adică 181 zile, totalul pedepsei socotit pe luni se ridică la 362 zile, aşa că nu întrece maximum de 365 zile cât se socoteşte anul. Deci, în asemenea cas, nu poate fi vorba de violarea art. 887 c. com., relativ la cursul de delicte. (Cas. II.—Decizia No. 112 din 29 Ian. 1903 — *Bul.* pag. 121).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, art 882, şi No. 1, art. 885.

Art. 888. In cazurile prevăzute de cele două articole precedente, sentinţa penală de condamnăre va trebui să ordone :

1) Reintegrarea, dacă este cazul, la masa creditorilor a bunurilor sau valorilor sustrase şi restituirea celor în drept a sumelor ce creditorele primise fără să-i fi datorat ;

2) Despăgubirea daunelor pentru sumele câte s'au constatat, cu rezerva despăgubirei şi a altor daune mai mari, dacă s'ar dovedi în urmă ;

3) Anularea în privinţa tuturor, şi chiar a falitului, a convenţiunilor particulare ce vor fi fost încheiate pentru a procura creditorilor avantagiile menţionate în articolul precedent.

Dacă cererile pentru obiectele susindicate nu au fost propuse de instanţa penală, sau dacă, fiind propuse, a intervenit o ordonanţă de neurmărire sau o sentinţă absolutorie, acele cereri vor putea fi în urmă introduse şi judecate înaintea tribunalului de comerţ. (Com. 998, 886, 887, 890 § 8; pr. pen. 11, 129; ital. 867).

CARTEA IV

DESPRE EXERCIŢIUL ACŢIUNILOR COMERCIALE ŞI DESPRE DURATA LOR

TITLUL I

DESPRE EXERCIŢIUL ACŢIUNILOR COMERCIALE

CAPITOLUL I

Dispoziţiuni generale

Art. 889. Exerciţiul acţiunilor comerciale se reguleză de codicele de precedură civilă, afară de dispoziţiile codicelui de faţă. (Com. 1; ital. 868).

Adnotaţii. 1.—După acest art. partea II, creditorul nu poate face poprire pe sumele datorite de un al treilea debitorului său, de cât în virtutea unui titlu, şi cu drept cuvânt instanţele judecătoreşti nu validează poprirea când creditorul urmăritor nu prezintă titlul în virtutea căruia face proprirea. (Cas. II.—Decizia 5 din 12 Ian. 1894.—*Bul.* pag. 46).

2. O acţiune comercială, personală şi imobiliară, se putea intenta, după alegerea reclamantului, la tribunalul locului unde obligaţiunea a luat naştere sau unde va trebui executată. (Cas. II.—Decizia 137 din 10 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 920).

3. Scoaterea din nou la licitaţie a averei unui falit, din cauză că primul adjudecatar nu a depus preţul, chiar dacă nu s'a scos în comptul primului adjudecatar, totuş acesta nu poate fi apărat de plata diferenţei între preţul eşit la prima şi a doua licitaţie, diferenţă provenită din culpa sa. (Cas. II. — Decizia 137 din 10 Iunie 1897.—*Bul.* pag. 920).

4. Termenul de apel în materie comercială fiind de 30 zile şi art. 904 nearătând dacă calculul se face pe zile libere sau nelibere, trebue să se observe disp. art. 729 pr. civ., adică termenele au a se calcula pe zile libere. (Cas. III.—Decizia No. 65 din 28 Febr. 1906. — *Bul.* pag. 440).

5. Prezidentul trib. poate să dea o ordonanţă, în virtutea art. 66 bis al. 2 şi 3 din pr. civ. prin care directorul unei Societăţi Cooperative, care a fost înlocuit de consiliul de administraţie al acelei societăţi din postul său, să-şi păstreze în mod vremelnic calitatea de director al soc., de oarece pe deoparte exerciţiul acţiunilor comerciale se reguleză de codul de pr. civ. afară de cazul când codul de comerţ ar conţine o dispoziţie specială, ceea ce nu există în speţă, iar pe de altă parte ar fi de neînţeles ca

tocmai în materie comercială, unde întreaga procedură cere celeritate, președintul să nu poată da ordonanțe în cazuri grabnice, atât de frequente în asemenea materie. (Cas. II decizia 32 din 25 Ian. 1912).

— Vezi și jurispr. de sub N-rile 3, 4, 5, 8, art. 1 și No. 3, art. 947.

Art. 890. Aparține jurisdicțiunei comerciale a judeca :

I. Toate contestațiunile relative la fapte de comerț între orice persoane ;

II. Acțiunile de revocare sau de confirmare a sechestrului unei nave, chiar când ar fi înființat în temeiul unei creanțe civile ;

III. Acțiunile contra căpitanilor de nave, contra prepușilor sau reprezentanților, contra comișilor-călători de comerț și contra comișilor de negoț, derivate din faptele de comerț cu cari sunt însărcinați ; precum deasemenea și în aceleași limite acțiunile acestor persoane contra patronilor lor ;

IV. Contestațiunile dintre calfe sau ucenici, băieți și servitori de magazine, comisionari de strade și lucrători cu ziua, luna sau anul, cu comerciantul sau șeful unei întreprinderi comerciale, pentru îndeplinirea serviciului la care ei s'au obligat, sau pentru plată de salariu ori altă lucrare ;

V. Acțiunile pasagerului contra căpitanului sau armatorului unei nave, precum și acțiunile acestora contra pasagerilor ;

VI. Acțiunile întreprinzătorului de spectacole publice contra artiștilor teatrali, precum și acțiunile acestora contra întreprinzătorului ;

VII. Contestațiunile relative la vânzarea cu licitațiune a mărfurilor sau productelor depuse în magazine generale, dockuri ori întrepozite ;

VIII. Tot ce privește la falimente după dispozițiunile cărții III din acest codice ;

IX. Contestațiunile privitoare la calitatea de comerciant sau la existența unei societăți comerciale. (Com. 3 urm., 7 urm, 15, 77, 98, 392, 401, 402, 404, 506, 592 urm., 698, 888, 911; ital. 869).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 13, art. 3 și art. 726.

Art. 891. Acțiunile aparținând jurisdicțiunei comerciale se vor judeca de judecătoriile comunale în ultimă instanță până la valoarea de 5 lei inclusiv și cu drept de apel la judecătoria de ocol respectivă până la suma de 50 lei inclusiv, capete și dobânzi; iar de către judecătoriile de ocoale în ultimă instanță dela 50 de lei până la valoarea de 200 de lei inclusiv, capete

și dobânzi, și cu drept de apel la tribunalul comercial, în cuprinsul căruia se află, până la valoarea de 1.500 lei inclusiv, capete și dobânzi. (Com. 890, 892 urm.).

Art. 892. Dacă înaintea unui tribunal comercial se ridică un incident civil, acelaș tribunal este competent a statua și asupra incidentului, afară de cazul când contestațiunea incidentă ar purta asupra filiațiunei, asupra calității de erede, sau asupra unui drept de proprietate sau servitute imobiliară. In aceste cazuri, tribunalul comercial va trimite pe părți, pentru judecarea incidentului, înaintea tribunalului civil competent, sau îl va judeca însuși, dacă e de competința tribunalului civil local.

In toate cazurile în cari incidentul se rezolvă de acelaș tribunal, apelul și recursul în casațiune nu se pot face, contra hotărârei intervenite asupra incidentului, decât odată și în aceleași termene cu apelul sau recursul contra hotărârei asupra fondului.

Incheierea prin care tribunalul comercial trimite la un alt tribunal sau reține judecarea incidentului, nu este de asemenea supusă apelului sau recursului decât odată cu hotărârea asupra fondului. (Com. 772, 896; cic. 299; pr. civ. 5 urm., leg. org. jud. 21; ital. 869 § 2).

Adnotații. — Vezi jurispr. de sub No. 1 și 2 art. 492.

Art. 893. Chiar când actul este comercial numai pentru una din părți, acțiunile ce derivă dintr'însul sunt de competința jurisdicțiunei comerciale. (Com. 5 urm., 56, 890, 945 ; ital. 870).

Adnotații. — **1.** Chiar când actul este comercial numai pentru una din părți, acțiunile ce derivă dintr'însul sunt de competința juridicțiunei comerciale. (Cas. I.—Decizia 207 din 24 Mai 1899.—*Bul.* pag. 656).

2. Chiar dacă actul este comercial numai pentru una din părți, acțiunea ce derivă dintr'însul e de competința juristicției comerciale. (Cas. II. — Decizia 135 din 20 Iunie 1900.—*Bul.* pag. 905).

3. Instanțele judecătorești având plenitudinea jurisdicțiunei, ele sunt competinte să judece atât afacerile civile, cât și cele comerciale și atunci când un tribunal a judecat o afacere fără să discute și să motiveze în corpul hotărîrei că afacerea a fost privită ca civilă sau comercială, singurul criteriu pentru a ști dacă s'a judecat o afacere civilă sau comercială este însăși natura afacerii. Imprejurarea că sentința ar fi întitulată „sentință civilă" nu decide câtuși de puțin că natura afacerii judecată este și civilă de oarece titulatura a putut să fie pusă dintr'o eroare a grefierului.

Dispozițiile art. 108 proc. civ. nu-și pot avea vre-o aplicațiune la tribunalele cari nu au o secție deosebită comercială, întru cât asemenea tribunale au și jurisdicția civilă și jurisdicția comercială.

(Cas. II. — Decizia 530 din 5 Dec. 1903.—*Bul.* pag. 1520).

4. Din faptul că un proces comercial s'a judecat înaintea ordinei după care era înscris în tablou, luîndu-se cu precădere din această intervertire a ordinei proceselor după tablou, nu se poate deduce o violare a art. 91 pr. civ, de oarece aceste procese sunt urgente prin natura lor, după cum rezultă din diferite dispoziţiuni din cod. com. (Cas. III.— Dec. 9 din 16 Ian. 1906.—*Bul.* p. 161).

— Vezi şi jurispr. de sub No 19 şi 22, art. 3; No. 2, art. 4, şi No. 15, art. 903.

Art. 894. Când o contestaţiune de natură comercială se iveşte într'un loc unde se ţine un târg sau bâlciu, sau într'un port sau schelă, şi ea reclamă o grabnică soluţiune, judecătorul de pace poate să constate orice fapt şi să ordone provizoriu măsurile de asigurare, prevăzute de art. 71 şi 72 din acest cod şi 455 şi următoarele din procedura civilă, până când se va judeca cauza de autoritatea competintă. (Ital. 871).

Adnotaţii.—Hotărîrea dată în lipsă încetând de a exista în minutul ce s'a făcut opoziţiunea, e clar că opoziţiunea departe de a începe o instanţă nouă care să se poată perima deosebit, nu este decât urmarea instanţei introdusă de partea reclamantă, care, ca unul ce a introdus-o, nu poate cere perimarea deosebită a opoziţiunei. (Cas. II. — Dec. 21 din 25 Ian. 1899.—*Bul.* pag. 80).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 22, art. 3 şi No. 1, art. 71.

Art. 895. Excepţiunea de incompetinţă a jurisdicţiunei comerciale pentru cauzele civile, şi a jurisdicţiunei civile pentru cauzele comerciale, poate să fie propusă în orice stare a cauzei, şi autoritatea judecătorească o poate pronunţa chiar din oficiu.

Cu toate acestea, când autoritatea judiciară ce se invoacă exercită amândouă jurisdicţiunile: comercială şi civilă, omisiunea sau eroarea în indicaţiunea uneia sau alteia nu poate da loc la o declaraţiune de incompetinţă.

La tribunalele cu o secţiune specială, acţiunile şi apelurile asupra cărţilor de judecată date în materie comercială se vor adresa preşedintelui secţiunei respective. (Pr. civ. 109 urm. Ital. 874).

Adnotaţii.— **1.** Judecata afacerilor comerciale se perimă când partea interesată lasă să treacă un an de la ultimul act de procedură, fără a o mai reîncepe (Art. 257 proc. civ. combinat cu 895 c. com. (Cas. II.—Decizia 413 din 7 Noemb. 1894. — *Bul.* pag. 1116).

2. Acţiunile şi apelurile contra cărţilor de judecată date în materie comercială, nu sunt regulat introduse decât în momentul când ele au fost primite de preşedintele secţiunei comerciale, acolo unde tribunalul are o asemenea secţiune specială, de unde rezultă că aceste acţiuni şi apeluri, adresate primului preşedinte, sunt introduse neregulat, şi că un apel comercial, deşi declarat în termen la primul-preşedinte, devine tardiv dacă la primirea de către preşedintele secţiunei speciale nu mai este în termen. (Cas. II.—

Decizia 159 din 25 Iunie 1897. — *Bul.* pag. 962).

3. La tribunalele ce au o secţiune comercială specială, acţiunile comerciale şi apelurile asupra cărţilor de judecată date în materie comercială, trebuesc adresate preşedintelui acelei secţiuni, şi nu pot fi considerate ca regulat introduse, decât din momentul când ele au fost primite de către preşedintele secţiunei comerciale, iar nu de când vor fi fost introduse la primul preşedinte al tribunalului.

Astfel, este tardiv apelul care, deşi dat în termen la primul preşedinte, a fost primit peste termen la preşedintele secţiunei comerciale. (Cas. I.— Decizia 291 din 26 Nov. 1897.—*Bul.* pag. 1409).

4. La tribunalele cari au secţiune specială comercială, acţiunile comerciale precum şi apelurile în contra cărţilor de judecată date în materie comercială, trebuesc adresate preşedintelui secţiunei respective, iar nu primului-preşedinte al tribunalului şi nu pot fi considerate ca regulat introduse decât când au fost primite de preşedintele secţiunei comerciale.

Astfel este tardiv apelul în contra unei cărţi de judecată comercială. când dedat în termen la primul-preşedinte, este trimis peste termen la secţia comercială (Cas. II.—Decizia 25 din 21 Ian 1898.—*Bul.* pag. 124).

5. La tribunalele ce au o secţiune specială de comerţ, apelurile asupra cărţilor de judecată date în materie comercială se adresează direct preşedintelui secţiunei comerciale, şi aceste apeluri nu se socotesc regulat introduse de cât din ziua când au fost primite de preşedintele acelei secţiuni. (Cas. I. — Decizia 123 din 23 Martie 1898.— *Bul.* p. 430).

6. Apelurile în materie comercială, adresate primului preşedinţe al unui tribunal cu o secţiune specială comercială, înainte de punerea în aplicare a noului text al art. 895 din c. com. sunt regulat introduse. Astfel când un asemenea apel a fost trimis unei alte secţiuni a tribunalului, nimic nu se opune ca secţiunea sesizată prin o greşită distribuire, declinându-şi competinţa, să trimită afacerea secţiunei competinte a o judeca. (Cas. I.— Decizia 164 din 4 Mai 1898 — *Bul.* pag. 681).

7. La trib. cu o secţiune specială comercială, acţiunile şi apelurile făcute contra cărţilor de judecată, date în materie comercială, trebuesc adresate preşedintelui secţiunei comerciale. Aşa dar, acţiunile şi apelurile în materie comercială nu pot fi considerate ca regulat introduse de cât din momentul când ele au fost primite de către preşedintele secţiunei comerciale. (Cas. II.—Decizia 226 din 15 Sept. 1898.—*Bul.* pag. 1103).

8. Termenul de apel în contra cărţilor de judecată pronunţate contradictoriu în materie comercială, este de o lună de la pronunţarea lor. (Cas. II.—Decizia 226 din 15 Sept 1898.—*Bul.* pag 1103)

9. La trib. cu o secţiune specială comercială, acţiunile şi apelurile asupra cărţilor de judecată date în materie comercială se vor adresa preşedintelui secţiunei respective, adică celei comerciale şi aceste acţiuni şi apeluri nu pot fi considerate ca regulat introduse de cât din momentul când ele au fost primite de către preşedintele secţiunei comerciale.

Ast-fel, când o acţiune sau un apel, în materie comercială, introdusă la un tribunal cu mai multe secţiuni, din cari una comercială, adresate primului preşedinte, nu preşedintelui secţiei comerciale, şi repartizate la o altă secţiune, această secţiune nu poate de cât să-şi decline pur şi simplu competinţa, fără a trimite din oficiu afacerea la secţiunea comercială. (Cas. I.— Decizia 383 din 17 Nov. 1898. — *Bul.* pag. 1288).

10. Este admisibil recursul făcut cu un act de paupertate, în care se spune că persoana ce voeşte a face recurs plăteşte foncieră pentru un imobil ce ar avea, când se dovedeşte că acel imobil

a fost luat în posesiune de societatea creditului funciar care încasează veniturile. (Cas. II. — Decizia 119 din 17 Mai 1899.—*Bul.* pag. 708).

11. In materie comercială termenul de perimare este de un an de zile cerut de art. 895 din c. com. (Cas. II. — Decizia No. 336 din 3 Septembrie 1902. — *Bul.* pag. 953).

12. In urma modif. art. 895 al. 3 prin legea din Aprilie 1900, apelul în materie comercială, introdus la altă secţiune a trib. decât secţia comercială, este bun introdus, pe temeiul că precum însuşi tribunalul asemenea şi fiecare secţie are plenitudinea jurisdicţiei în materie civilă şi comercială; că de asemenea şi termenul apelului are a se calcula dela înaintarea lui primului preşedinte al trib., organul competinte după legea de organizare de a primi toate cererile, apelurile şi altele. (Cas. II.— Decizia No. 448 din 27 Oct. 1903.—*Bul.* pag. 1303).

13. Dacă legiuitorul a dispus ca apelurile asupra cărţilor de judecată date în materie comercială să se adreseze preşedint. secţiunei comerciale, a făcut-o numai ca o înlesnire pentru părţi, fără ca prin aceasta să intre în intenţiunea sa de a isbi de nulitate apelurile introduse înaintea primului preşedinte, sau să ridice părţii dreptul a cere să fie judecată de instanţa competinte, dacă, bine înţeles, face această cerere, conform art. 108 pr. c. înaintea apărărei asupra fondului.

Prin urmare, dacă primul preşedinte a distribuit o cauză comercială, nu la secţia comercială, ci la o secţie civilă, trib. urmează a trimite afacerea înaintea judecătorilor compentinţi, când partea face asemenea cerere înainte de orice apărare asupra fondului. (Cas. I. — Decizia No. 272 din 26 Mai 1904.—*Bul.* pag. 791).

14. In urma modificărei art. 895 aliniatul III din cod. com. precum şi a art. 108 din procedura civilă, soluţiunea e neîndoelnică în sensul că apelul în materie comercială, introdus la altă secţie a Tribunalului de cât la secţia comercială, este bine introdus, pe temeiul că, precum însuşi tribunalul asemenea şi fiecare secţie are plenitudinea jurisdicţiei în materie civilă sau comercială; că toată distingerea dacă o cauză e civilă sau comercială, nu are însemnătate sub raportul jurisdicţiei, ci numai spre a se şti dacă are a fi judecată, după normele c. c. şi a procedurei civile, sau după normele c. com. (Cas. II. — Decizia 179 din 18 Mai 1905.—*Bul.* pag. 770).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 19 art. 3; art. 884; No. 2, 4, art. 893 şi art. 894.

Art. 896. Dacă, cu ocaziunea judecărei unei afaceri comerciale, părţile sunt trimise înaintea tribunalului civil în urmarea unui incident oare-care, judecătoria comercială e în drept ca, mai înainte de hotărârea asupra incidentului, să ordone provizoriu orice măsuri folositoare în cauză. (Com. 776, 857, 892; ital. 875).

Adnotaţii. 1. — Termenul de apel se calculează după juridicţiunea care a judecat causa, iar nu după natura afacerei. (Cas. II. — Decizia 13 din 12 Ianuarie 1893.—*Bul.* pag. 55).

2. Termenul de apel în materie comercială este de 30 zile, care începe a curge pentru sentinţele pronunţate contradictoriu, din ziua pronunţărei lor. (Cas. II.—Decizia 27 din 9 Febr. 1894. —*Bul.* pag. 155).

3. Acest articol, după care, dacă hotărirea s'a dat asupra unei opoziţiuni, termenul de apel curge din ziua respingerei opoziţiunei, are în vedere cazul când însăşi partea care face apelul făcuse opoziţiunea, iar nu şi cazul în care hotărîrea apelată este dată în urma opoziţiunei făcută de cealaltă parte şi în lipsa apelantului. In acest din urmă caz, intimatul, în opoziţiunea făcută de adversar, având dreptul de a ataca şi dânsul cu opoziţiunea hotărîrea dată în lipsă'i, după opoziţiunea celeilalte părţi, în termenul legal, calculat numai de la comunicarea acestei hotăriri, iar nu de la pronunţare, are, prin urmare, şi dreptul de a ataca direct cu apel acea hotărîre, calculându-se termenul apelului tot dela comunicare, iar nu dela pronunţare (Cas II.— Decizia 320 din 25 Mai 1894. — *Bul.* pag. 628).

4. Termenul de apel contra sentinţelor date în materie de faliment este de 15 zile, după acest art. care, asemănat art. 729 proc. civ., cată a se calcula pe zile libere, adică fără a se socoti nici ziua de când a început a curge termenul, nici aceea în care el se împlineşte (Cas. II.—Decizia 424 din 28 Nov. 1891.—*Bul.* pag. 1181).

5. Regularea termenului de apel, după procedura civilă sau după cod. com., se determină după însuşirea instanţei civilă, sau comercială, care a judecat procesul în prima instanţă.

Astfel, dacă o carte de judecată, atacată cu apel înaintea tribunalului, nu constată în nimic că judecătorul de ocol a considerat şi judecat afacerea, ce a fost dedusă înaintea lui, ca comercială, şi nici din cererea reclamantului nu reese aceasta, în acest caz tribunalul, sesisat cu apel, cu drept cuvânt a considerat-o, în ce priveşte termenul de apel, ca afacerea civilă şi a calculat termenul de apel conform art. 74 din legea judecătoriilor de ocoale, fără să se preocupe dacă în fond ea era de natură comercială sau civilă. (Cas. II.—Decizia 88 din 5 Iunie 1895.—*Bul.* pag. 926).

6. Poprirea, oricare ar fi natura creanţei, fie civilă, fie comercială, se regulează de procedura civilă şi, prin urmare, termenul de apel în contra sentinţelor tribunalelor, fie chiar tribunale comerciale, date în materie de proprire, nu poate fi cel prevăzut de cod com., ci acel prevăzut de proc. civ. (Cas. II.—Decizia 154 din 25 Iunie 1896.—*Bul.* pag. 1055).

— Vezi şi jurispr. de sub art 776 şi No. 6, art. 881.

Art. 897. In materie comercială, acţiunile personale şi mobiliare se vor putea intenta, după alegerea reclamantului:

1) La tribunalul unde cel ce s'a obligat îşi are stabilimentul său comercial, sau cel puţin domiciliul ori reşedinţa;

2) La tribunalul locului unde obligaţiunea a luat naştere sau unde va trebui executată;

3) La tribunalul locului unde s'a stipulat a se face plata;

4) Dacă s'a ales un domiciliu pentru executarea unui act, acţiunea se va putea intenta la tribunalul acestui domiciliu. (Com. 35—38 urm., 59; civ. 87, 97; pr. civ. 58, 64 lit. *c.*; pr. civ. fr. 420).

Adnotaţii. — **1.** Recursul în casaţie, în materie comercială, se consideră făcut numai în momentul în care el a fost primit la grefa Curţei. El este tardiv dacă această primire a avut loc după expirarea termenului legal în care trebuia a fi făcut, deşi a fost depus la poştă înăuntrul acestui termen. Şi împrejurarea că comunicaţiunea cu trenul era întreruptă nu face ca el să fie valabil, dacă este constatat că comunicaţiunea telegrafică era deschisă (Cas. II.—Decizia 94 din 1

Iunie 1893. — *Bul.* pagina No. 604).

2. In materie comercială cererea de recurs în casaţiune este nulă şi neavenită dacă nu e însoţită de plata unei taxe speciale sau, în caz de scăpătăciune, de un certificat de sărăcie investit cu viza casierului general şi depus în lăuntrul termenului de recurs. (Cas. II.—Decizia 5 din 10 Ianuarie 1895.—*Bul.* pag. 46).

3. Termenul de recurs în casaţie, în materie comercială, este de 40 zile calculat de la pronunţarea hotărârei ce se atacă, dacă ea a fost dată contradictoriu şi dela data comunicărei ei, dacă a fost pronunţată în lipsă.

(Cas. II. — Decizia 5 din 10 Ianuarie 1895.—*Bul.* pag. 46).

4. Termenul de recurs în casaţie contra deciziunilor date contradictoriu în materie comercială, este de 40 zile din ziua pronunţărei lor. (Cas. II. — Decizia 121 din 5 Mai 1898. — *Bul.* pag. 752).

5. Instanţele judecătoreşti ale locului unde s'a încheiat un contract sunt competente a judeca pe părţile contractante. (Cas. II.—Decizia 177 din 1 Iulie 1899. —*Bul.* pag. 875).

6. Termenul de recurs în casaţie, în materie comercială, este de 40 zile, socotite de la pronunţarea hotărârei, când hotărârea este dată contradictoriu. (Cas. II.—Decizia 95 din 8 Mai 1900. — *Bul.* pag. 701).

7. Subscrierea unei cambii fiind un fapt de comerţ, acţiunea în anulare poate fi introdusă la trib. locului unde obligaţiunea a luat naştere, adică unde s'a iscălit cambia. (Cas. II.—Decizia No. 39 din 7 Febr. 1901.—*Bul.* pag. 267).

8. Antidatarea unei cambii constitue un mijloc de a disimula frauda şi, prin urmare, dovada ei se poate face prin toate mijloacele de probaţiune şi chiar prin simple presumţiuni, numai ca ele să fie precise, grave şi concordante.

(Cas. II. — Dec. No. 39 din 7 Febr. 1901.—*Bul.* pag. 267).

9. O acţiune relativă la plata unei cambii e bine intentată la domiciliul debitorului. (Cas. II.—Decizia No. 114 din 18 Martie 1905.—*Bul.* pag. 451).

10. Dacă un contract s'a încheiat în Bucureşti, reclamantul a putut chema în judecată pe pârât la instanţele din Bucureşti, şi deci, acest tribunal declinându-şi compentinţa, a violat dispoziţiunile art. 897. (Cas. III.—Decizia No. 62 din 4 Febr. 1911.—*Bul.* pag. 239).

13. Dacă recurentul n'a obiectat la instanţa de fond că declinatoriul de competinţă ar fi propus târziu, şi a primit să discute acest incident, în acest caz dânsul nu se poate prevală în Casaţie de tardivitatea declinatoriului de competinţă. (Cas. III. — Decizia No. 62 din 4 Febr. 1911.— *Bul.* pag. 239.

— Vezi şi jurispr. de sub No. 1, 2, 3, art. 703; No. 6, art. 881 şi No. 2, art. 893.

Art. 898. Acţiunile personale şi acţiunile reale mobiliare rezultând din operaţiunile întreprinse, pe contul unei societăţi pământene sau străine, de către prepusul sau reprezentantul acestora, în afară de sediul social, se vor putea intenta de către cei de al treilea înaintea autorităţei judecătoreşti a locului unde prepusul ori reprezentantul societăţii exercită comerţul, sau îşi are reşedinţa. (Com. 93, 238 urm., 246 § 1, 392, 400; ital. 872 al. 1).

Adnotaţii.—Poprirea înfiinţată în mâinile agentului unei societăţi de asigurare nu este valabilă, întru cât se constată, din procura ce acel agent posedă dela soc., că el nu are dreptul a reprezinta soc. Nici în procesele de lichidarea daunelor, ce i s'ar intentă, nici a o reprezinta în executarea sentinţelor ce s'ar obţine contra ei, atribuţiunile lui mărginindu-se numai la simple acte de administraţie. (Cas. II.—Decizia civ. No. 30 din 1 Febr. 1912).

Art. 899. Acţiunile ce nasc din contractul de transport se pot intenta înaintea autorităţii judecătoreşti a locului unde se află staţiunea de plecare sau acea de sosire. Sunt aplicabile şefului de staţiune dispoziţiunile art. 400. (Com. 425, 432, 438 urm.; ital 872 al. 2).

Adnotaţii. — Prin acest art., legiuitorul comercial permite creditorului ca, odată cu intentarea acţiunei, să ceară a se pune şi sechestru asigurător asupra averii mobile a debitorului, conf. art. 614 şi următorii din proc. civ., fără ca creditorul să fie obligat a avea şi produce un titlu în virtutea căruia cere înfiinţarea sechestrului în condiţiunile art. 613 din proc. civ., destul numai ca să dea o cauţiune, care se va determina de tribunal, dacă nu e vorba de o cambie sau un efect comercial la ordin sau la purtător protestat de neplată. (Cas. sec. vac. — Decizia 361 din 4 Iulie 1894. — *Bul.* pag. 773).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 17, art. 3; No. 2, 3, art. 881 şi No. 6, art. 896.

Art. 900. Acţiunile rezultând din lovirea unui vas (abordaj) se pot intenta înaintea autorităţii judecătoreşti a locului unde faptul s'a întâmplat, sau înaintea aceleea a primului port unde vasul a ajuns ori a locului de destinaţiune.

Competinţa căpitanilor de porturi de a cunoaşte de contestaţiunile ce le sunt deferite prin regulamentul dela 30 Martie 1879 se menţine *). (Com. 520, 677; 169, reg. 30. Martie 1879; ital. 873).

Adnotaţii.—Asemănat art. 169 din reg. dela 30 Martie 1879, relativ la poliţia porturilor şi malurilor dunărene, comisarul maritim din portul Sulina, numit de guvernul român, este competent a se pronunţa definitiv în toate cauzele maritime, când reclamaţiunea nu trece peste 300 lei.

Este neadmisibil recursul făcut la Curte în contra deciziilor şi proceselor verbale ale Comisarului maritim din Sulina, date în privinţa reclamaţiilor ivite în cauze maritime de competinţa sa. (Cas. II.—Decizia No. 51 din 30 Ian. 1904.—*Bul.* pag. 122).

Art. 901. In toate cauzele comerciale, termenul obicinuit de înfăţişare, fixat prin art. 78 din procedura civilă, se reduce la jumătate.

Prezidentul tribunalului va putea însă, după împrejurări, să permită ca citaţiunea să se facă pentru un termen şi mai scurt, fără a fi obligat pentru aceasta să declare urgenţa cauzei.

---

*) Acest alineat nu figurează în art. italian corespunzător.

Pentru cei domiciliaţi afară din România, termenul de înfăţişare va fi cel puţin de 40 zile dela ieşirea citaţiunii.

Asupra înfăţişerii de se va cere termen de pregătire, acel termen se va fixa de tribunal după împrejurări, ordonându-se provizoriu ori-ce măsuri de asigurare se vor crede necesare până la judecarea afacerii. (Pr. civ. 97, 152; ital. 876).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub No. 1, art. 71 şi No. 4, art. 881.

Art. 902. Partea condamnată în lipsă poate face opoziţiune, fără a fi ţinută a justifica cauzele absenţei sale. (Pr. civ.154 urm).

Art. 903. In materie comercială, termenul de peremptiune este pe jumătate de cel fixat prin art. 257 din codicele de procedură civilă. (Ital. 877).

Adnotaţii.—1. Judecata în comercial se perimă dacă partea va lăsa să treacă un an de la cel din urmă act de procedură, fără a mai face veri-un altul pentru a se putea pune procesul în stare de judecată. (Cas. II.—Decizia 40 din 10 Febr. 1899.—*Bul.* pag. 196).

2. Judecata, în comercial, se perimă dacă partea va lăsa să treacă un an de la cel din urmă act de procedură fără a mai face vre-un altul pentru a se putea pune procesul în stare de judecată. (Cas. secţ. vac.—Decizia 160 din 5 Iulie 1900.—*Bul.* pag. 951).

3. In materie comercială apelul se perimă după cererea părţii interesate, dacă cealaltă parte va fi lăsat să treacă un an dela cel din urmă act de procedură. (Cas. II.—Decizia 15 din 16 Ian. 1901.—*Bul.* pag. 120).

4. Legiuitorul român depărtându-se de legislaţiunile străine, ce le-a avut în vedere la elaborarea codului civil, nu a admis în materie de perimare, nici suspendarea, nici prelungirea de termen. Astfel, moartea uneia din părţile împricinate şi termenile defipte pentru deliberare şi facerea inventariului nu pot întrerupe curgerea termenului de peremţiune. (Cas. II — Decizia 319 din 1 Iulie 1903.—*Bul.* pag. 971).

5. Când o acţiune a fost intentată în virtutea unor cambii cărora nu le lipseşte nici una din condiţiile legale cerute pentru asemenea acte, acţiunea este comercială, iar perimarea se face după regulile cod. com. (Cas. II.—Decizia 253 din 15 Iunie 1904.—*Bul.* pag. 1064).

6. Când o secţiune civilă, faţă cu părţile a trimis o afacere la secţia comercială, sentinţa de trimitere este ultimul act de procedură în cauză, aşa că dacă trib. respinge cererea de perimare, pe motiv că partea intimată nu ar fi cunoscut data când apelul său a fost primit de secţia comercială, adaogă o condiţiune la lege pe care art. 257 pr. civ. nu o cere şi dar violează acel articol. (Cas. II. — Decizia 478 din 22 Nov. 1904.—*Bul.* pag. 1710).

7. Plata şi scoaterea citaţiunilor în aceiaş zi în care s'a făcut şi cererea de perimare întrerupe cursul perimărei. (Cas. III. — Decizia No. 102 din 18 Aprilie 1906.—*Bul.* pag. 797).

8. Orice acţiune, opoziţiune, apel etc. se perimă dacă partea va lăsa să treacă un an dela cel din urmă act de procedură, cum e, în speţă, jurnalul de suspendare a procesului, fără ca judecata să fie reîncepută. (Cas. III.—Decizia 144 din 23 Iunie 1906.—*Bul.* pag. 1261).

9. Conform art. 257 pr. c. orice acţiune, opoziţie, contestaţie, recurs, se va perimă, după cererea părţii interesate, dacă partea va lăsa să treacă doi ani dela cel din urmă act de procedură şi fără ca la acest interval de timp judecata să fie reîncepută; iar conform art. 903, c. com. termenul de peremţiune în materie comercială, este de jumătate de cât cel fixat prin art. 257 pr. c. (Cas. III. — Decizia 130 din 27 Mai 1908. — *Bul.* pag. 1010).

10. Atunci când între mai multe persoane există o comunitate de interese, fiecare din ele e presupusă a avea un mandat tacit din partea celorlalte pentru a le face condiţiunea mai bună. Prin urmare, perimarea unui apel cerută de către unul din intimaţi, profită tuturor celorlalţi intimaţi cari figurau în proces alături cu cel ce a cerut perimarea (Cas. III. — Dec. 2 din 12 Ianuarie 1909. — *Bul.* pa. 85).

11. Potrivit art. 257 proc. civ. combinat cu acest art., un proces care rămâne în suspensiune într'un timp anume fixat de aceste texte de lege, se poate perima, dacă în acest timp nu s'a făcut nici un act de procedură cu caracter contradictoriu, că dacă afacerea este trimisă la experţi cursul peremptiunii nu poate fi considerat ca întrerupt, căci şi în acest caz partea interesată e obligată a fi diligentă şi a cere ca expertul să-şi facă şi să depună lucrarea cu care a fost însărcinat. (Cas. III.—Decizia No. 171 din 22 Iunie 1909.—*Bul.* pag. 878).

12. Când intimatul oponent la prima instanţă a lăsat să treacă un an de la închierea Tribunalului care admisese proba cu martori şi scoaterea procesului după rol, afacerea fiind comercială, fără ca să fi făcut vreun act de procedură cu caracter contradictoriu, reclamantul de la instanţa de fond este în drept a cere şi obţine perimarea opoziţiei adversarului său, indiferent dacă efectuarea probei cădea în sarcina reclamantului, de oare ce legea nu face nici o distincţiune. (Cas. Secţiuni-unite. — Decizia No. 12 din 16 Iunie 1911.—*Bul.* pag. 957).

13. Curtea de apel violează acest art. şi 907 când decide că termenul de perimare, în materie de proprire obţinută pe bază de sentinţă dată în materie cambială, ar fi de doi ani, în loc de 1 an. (Cas. III.—Decizia 72 din 8 Febr. 1912).

14. Când curtea de apel, la care s'a trimis judecata apelului, în urma casării, constată că a trecut un an dela data când s'a primit la acea curte adresa, prin care curtea de casaţie a trimis dosarele afacerii spre a se judeca din nou opoziţia şi apelul, fără ca oponenţii cari aveau interes să se reformeze sentinţa trib. să fi cerut punerea afacerii pe rol, cu drept cuvânt declară perimată opoziţa în materie comercială, conform şi cu art. 257 pr. c. (Cas. III.—Decizia No. 84 din 14 Febr. 1912).

15. Dacă procesul a fost intentat şi judecat la prima instanţă ca comercial, termenul de perimarea opoziţiei în apel trebue să fie acela de un an. (Cas. III. —Decizia 115 din 29 Febr. 1912).

16. Dacă trib. chemat să se pronunţe asupra perimării apelului, nu ţine seamă de modul cum acţiunea a fost judecată la prima instanţă şi respinge cererea de perimare, pe motiv că afacerea este civilă, iar nu comercială, fără să se fi discutat aceasta la prima instanţă violează art. 893 şi face o greşită aplicare a art. 257 pr. c. (Cas. III. — Decizia 182 din 6 Aprilie 1912).

17. Dacă reclamantul a lăsat să treacă un an dela încheerea trib. care admisese luarea interogatoriului pârâtului şi scoaterea procesului după rol, afacerea fiind comercială, fără ca să fi făcut vreun act de procedură cu caracter contradictor, trib. era dator să admită cererea de perimarea acţiunei. (Cas. III.—Dec. No. 80 Febr. 1913. Jurisprudenţa Română pag. 264/913).

18. Când se constată din titulatura sentinţii trib. cum şi din modul cum acţiunea a fost introdusă şi judecată de prima instanţă, că acţiunea a fost conside-

rată comercială, cu drept cuvânt Curtea de apel a declarat perimat apelul, prin trecerea termenului de un an prevăzut de acest art. (Cas. III. — Dec. 392 din 9 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 616/913).

19. Când nu ne aflăm într'o materie comercială, ci în executarea unui titlu cu caracter civil, nu se pot aplica dispoziţiile acestui art., după care termenul de perimare este pe jumătate de cât cel fixat prin ar. 257 pr. civ. (Cas. II. — Dec. civ. No. 203 din 25 Oct. 1913. Jurispr. Rom. pag. 601/913).

— Vezi şi jurispr. de sub art 726.

Art. 904. In materie comercială termenul de apel contra hotărârilor pronunţate în prima instanţă este de 30 zile.

Acest termen începe: pentru sentinţele date contradictoriu, din ziua pronunţării lor; pentru cele date în lipsă, din ziua primirei copiei de pe sentinţă, conform art. 74 şi 173 din codicele de procedură civilă.

Dacă hotărârea s'a dat asupra unei opoziţiuni, termenul de apel curge din ziua respingerii opoziţiunii, fie că sentinţa s'a pronunţat în lipsă sau contredictoriu cu oponentul.

In contra hotărârilor pronunţate în materie de faliment, termenul de apel va fi de 15 zile. (Com. 944; pr. civ. 153, 318; leg. jud. pace 82).

Adnotaţii. 1.—De şi în contra hotărârilor pronunţate în materie de faliment termenul de apel este de 15 zile, însă când o hotărâre dată, fie în contra, fie în favoarea unui falit, este relativă la o acţiune ce nu se referă la procedura falimentului, şi este născută înainte de faliment, şi din relaţii cari n'au nimic d'a face cu falimentul, termenul de apel în contra unei asemenea hotărâri este de 30 de zile. (Cas. II. — Decizia 26 din 27 Ian- 1899.—*Bul.* pag. 92).

2. Dacă trib. a considerat o afacere ca comercială şi a judecat-o cu formele şi termenele prescrise de c. com. oricare ar fi motivele de nemulţumire ce raclamantul ar fi avut în contra sentinţei pronunţate de trib., urma a le invoca la Curtea de apel, conformându-se regulelor şi termenelor trib. care a judecat în prima instanţă. Prin urmare cu drept cuvânt, curtea de apel declară tardiv un apel judecat de trib. ca comercial, dar care a fost făcut de reclamant peste termenul prescris de c. com. (Cas. II.—Dec. 529 din 10 Dec. 1904.—*Bul.* pag. 1842).

3. Pentru a şti dacă într'un proces trebuesc a se aplica termenul de apel din materie civilă, (art. 318 pr. c.), sau acel din materie comercială (art. 904 c. com.) singurul criteriu este însăş natura afacerii judecate, iar nu de numirea dată prin titulatura sentinţii de „civilă" sau „comercială", care uneori, poate să fie greşită. (Cas. III. — Decizia No 71 din 3 Martie 1908.—*Bul.* pag. 569).

4. Termenul de apel sau recurs se calculează după calitatea instanţii care a pronunţat hotărârea, ori care ar fi natura afacerii. Astfel, dacă procesul la trib. a fost introdus pe cale civilă şi părţile s'au judecat în civil, fără ca vre-una din ele să ridice vre-o obiecţiune în această privinţă, în acest caz, termenul de apel în contra sentinţei Trib este de două luni de la data comunicărei. (Cas. I.—Decizia No. 137 din 20 Martie 1909.—*Bul.* pag. 314).

5. Prin cuvântul *contradictoriu*, termenul de apel este de 30 zile şi curge pentru sentinţele date contradictoriu din ziua pronunţării; se înţelege numai cazul

când ambele părţi în litigiu sunt faţă la judecarea procesului nu însă şi acela când procesul se judecă numai faţă de una din părţi.

In acest din urmă caz, termenul de apel curge pentru ambele părţi litigante din ziua pronunţării. (Cas. III.—Decizia 106 din 29 Aprilie 1909.—*Bul.* pag. 521).

6. Intru cât prin acest text nu s'a derogat dela principiul înscris în art. 729 pr. civ., după care termenele au a se calcula pe zile libere, rezultă de aci, că termenul de apel de 30 zile are a se socoti pe zile libere. (Cas III.— Decizia 11 din 13 Ian. 1910—*Bul.* pag. 90).

7. Dacă acţiunea a fost intentată şi judecată de tribunal ca o acţiune civilă, termenul de apel în contra sentinţei tribunalului, este acel prevăzut de codul de procedură civilă, iar nu acela prevăzut de codul comercial. (Cas. III. — Decizia 405 din 3 Nov. 1910. —*Bul.* pag. 1643).

= In acelaş sens şi decizia 423 din 10 Nov. 1910.

8. Dacă acţiunea a fost intentată şi judecată de prima instanţă ca o acţiune civilă, termenul de apel în contra sentinţii trib. este acela prevăzut de codul de proc. civ., iar nu de codul de comerţ, de oarece căile de atac în contra unei hotărîri se regulează după modul cum a fost judecată afacerea de instanţa a cărei hotărîre se atacă, oricare ar fi în realitate natura afacerii.

Prin urmare, trib. violează acest art. când respinge ca tardiv apelul făcut în contra unei asemenea sentinţe. (Cas. III.—Decizia 59 din 6 Febr. 1912).

9. Faţă de dispoziţia art. 907 c. com. poprirea având a se regula după regulele procedurei civile, oricare ar fi natura creanţei, termenul de apel contra sentinţei trib. nu poate fi cel prevăzut do art. 904 c. com. ci acel al proced. civile. Trib. judecând astfel, a interpretat just şi bine a aplicat sus citatele texte de lege. (Cas. II. — Dec. civ. 154 din 4 Sept. 1913. Jurispr. Rom. pag. 455/913).

= In acelaş sens Cas. II.—Deciziile 154 din 1896. Buletin pag. 1054 şi No. 138 din 1898 — *Bul.* pag. 793.

— Vezi şi jurispr. de sub No. 21, art. 3 şi No. 4, art. 889.

Art. 905. Recursul în casaţiune contra sentinţelor sau deciziunilor pronunţate în ultima instanţă va fi de 40 zile.

Acest termen va curge, pentru deciziunile sau sentinţele date contradictoriu, din ziua pronunţării lor; pentru cele date în lipsă, din ziua comunicării deciziunii sau sentinţei.

In contra deciziunilor sau sentinţelor pronunţate în materie de faliment, recursul este de 20 zile. (Pr. civ. 153; leg. jud. pace 50).

Adnotaţii. 1. — Termenul de recurs în Casaţie în contra sentinţelor sau deciziunilor comerciale pronunţate contradictoriu este de 40 zile din ziua pronunţărei lor. (Cas. II.—Dec. No. 382 din 27 Septembrie 1902.—*Bul.* pag. 998).

2. In materie comercială, temenul de recurs este de 40 zile, care, pentru deciziunile sau sentinţele pronunţate contradictoriu curge din ziua pronunţării deciziuniei sau sentinţei. (Cas. II.—Decizia 514 din 24 Nov. 1903. — *Bul* p. 1431).

3. Recursul în casaţie în contra sentinţelor sau deciziunilor pronunţate în ultimă instanţă, în materie comercială, este de 40 zile dela pronunţare, când sunt date contradictoriu şi dela comunicare, când sunt date în lipsă.

Prin urmare este tardiv recursul făcut după trecerea acestui termen. (Cas. II.—

Dec. No. 257 din 16 Iunie 1904.— *Bul.* pag. 1084).

4. In materie comercială, termenul de recurs este de 40 zile şi curge de la pronunţarea sentinţei atacate cu recurs, conform art. 905 din codul comercial. (Cas. III. — Decizia No. 14 din 16 Ian, 1907.—*Bul.* pag. 146).

5. După acest art. şi art. 41 din legea Curţei de casaţie, termenul de recurs în materie comercială contra sentinţelor pronunţate în ultima instanţă este de 30 zile şi curge, pentru cele date contradictoriu, din ziua pronunţării lor, iar, pentru cele date în lipsă, din ziua comunicării.

Prin urmare, deşi sentinţa supusă recursului este dată, în lipsa recurenţilor, la 13 Sept., iar recursul este introdus la 23 Oct., însă, în cazul când nu se prezintă o dovadă de comunicare a sentinţei şi nici în dosar nu există acea dovadă, recursul se consideră în termen. (Cas. III.—Decizia No. 165 din 10 Iunie 1908.—*Bul.* pag. 1257).

— Vezi şi jurisprud. de sub No. 3. art. 907.

Art. 906. Dispoziţiunile art. 321 şi 734 din procedura civilă se aplică în materie comercială şi pentru cazul când înăuntrul termenului de apel sau recurs se va forma contra părţei condamnate cerere de interdicţiune sau de punere sub consiliu judiciar. (Civ. 435 urm., 458 urm.)

Art. 907. Partea interesată în o cauză comercială va putea, deodată cu intentarea acţiunei, să ceară a se pune sechestru asigurător asupra averei mobile a debitorului său, conform art. 614 şi următoarele din procedura civilă, după deosebirile mai jos enunţate.

Va putea de asemenea să urmărească şi să poprească pentru sumele cuprinse în titlul său sumele sau efectele datorite debitorului său de către un al treilea, conformându-se dispoziţiunilor art. 456 şi următoarele din codicele de procedură civilă. (Com. 908; pr. civ. 456, 613 urm.; leg. timbr. 18 § 2 şi 21 § 17, 18).

Adnotaţii 1.—Judecătorii nu sunt ţinuţi a admite chemarea la interogatoriu ori de câte ori se cere de părţi, destul numai să motiveze neadmiterea unei asemenea probaţiuni. (Cas. II.—Decizia 193 din 9 Sept. 1897—*Bul.* pag. 1108).

2. In materie comercială proprirea se poate face la termen, fără a fi nevoe de titlu executoriu. (Cas. II.—Decizia 193 din 9 Sept. 1897—*Bul.* pag. 1108).

3. Termenul de recurs în materie de poprire, oricare ar fi natura actului ce a servit la obţinerea unui titlu executoriu este acela stabilit de dreptul comun, iar nu cel prevăzut de art. 905 C. Com. (Cas. II.—Decizia No. 38 din 20 Fevr. 1908.—*Bul.* pag. 324).

4. Din moment ce o acţiune a fost intentată şi judecată la prima instanţă ca acţiune civilă, termenul de apel este acel fixat de dispoziţiile codului de pr. civ. iar nu cel fixat de cod comercial, chiar şi când natura afacerei ar fi comercială, de oarece căile de atac în contra unei hotărâri se regulează dupe natura jurisdicţiei care a pronunţat acea hotărâre. (Cas. I.—Decizia No. 349 din 9 Iunie 1910.—*Bul.* pag. 930).

5. Procedura de urmat la propriri în materie comercială este cea prevăzută de procedura civilă. Astfel, după art. 455 şi următorii din procedura civilă, poprirea are un caracter de conservare numai până la data când se judecă validarea ei, iar de la această dată se transformă într'o adevărată măsură de executare, căci prin validare se tinde a se condamna terţiul poprit ca debitor faţă de creditorul popritor. (Cas. I.—Decizia No. 11 din 15 Ianuarie 1902.—*Bul.* pag. 10).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 12. art. 903 şi No. 9, art. 904.

Art. 908. Sechestrul sau poprirea nu se va putea înfiinţa de cât numai cu dare de cauţiune, afară de cazul când cererea de sechestru sau de poprire se va face în virtutea unei cambii sau a unui alt efect comercial la ordin sau la purtător, protestat de neplată.

Judecătoria se va pronunţa asupra sechestrului în camera de consiliu fără prealabilă chemare a părţilor.

Sechestrul asigurător nu poate fi ridicat decât dacă debitorul va consemna suma, capital, interese şi cheltueli, pentru cari s'a înfiinţat acel sechestru. (Com. 270, 319, 333 urm, 365, 414, 565, 604, 907; civ. 1675 urm.; pr. civ. 455, 614, 617).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub No. 1, 2, art. 907.

Art. 909. Când va fi loc a se cerceta socoteli, înscrisuri şi registre de comerţ, tribunalul va putea numi în acest scop unul sau mai mulţi experţi socotitori, cari, sub direcţiunea unui judecător delegat să asculte pe părţi, să examineze socotelile, înscrisurile şi registrele, să consemneze prin proces-verbal declaraţiunile şi recunoaşterile părţilor, şi să cerce a le împăca de va fi cu putinţă ; iar dacă nu, să raporteze în scris tribunalului despre rezultat.

Experţii vor fi numiţi de părţi prin comun acord, şi, în caz de neînţelegere între ele, se vor numi din oficiu de tribunal în termen scurt. (Pr. civ. 211 urm., pr. civ. fr. 429).

Adnotaţii 1.—Vânzarea unei cantităţi de lemne de foc predate în diferite timpuri şi făcută prin scrisori comerciale fără act legalizat, are a fi considerată ca o vânzare de bunuri mobiliare şi, prin urmare este scutită de plata taxei de înregistrare.

Neregularitatea expertizei din cauză că nu s'a făcut sub direcţiunea unui judecător delegat, se acoperă prin consimţimântul părţilor. (Cas. III.—Decizia No. 160 din 28 Martie 1911. — *Bul.* pagina 505).

2. Expertul ţinând locul instanţii judecătoreşti şi instrumentând în numele ei, citaţia emunată dela el. dupe modul prescris de lege şi ajunsă la cunoştinţa tuturor părţilor, constitue un act de procedură întreruptiv de perimare. (Cas III. — Decizia 433 din 24 Oct. 1912. — Jurispr. Română pag. 19/913).

CAPITOLUL II

Despre sechestrarea, urmărirea şi vânzarea silită a vaselor

Art. 910. Orice creditor are dreptul ca, prin paza formelor mai jos arătate, să poată proceda la sechestrarea, urmărirea şi vânzarea silită a unui vas sau a unei părţi indiviză dintr'ânsul, care ar fi proprietatea debitorului său.

Creditorii privilegiaţi pot exercita acest drept chiar dacă vasul, care în total sau în parte este afectat, ar fi trecut în mâinile unei a treia persoane. (Com. 686 urm., 911, 912; civ. 1718, 1790, 1824 urm., ital. 879).

Adnotaţii.—Nu este drept de recurs în contra unor procese-verbale constatătoare de adjudecarea unor vase, adică a unor bunuri mobile, atât pentru că în contra ultimului act constatător de vânzarea unor bunuri mobile proc. civ. nu admite recurs, cât şi pentru consideraţiunea că în această procedură specială, cum o regulează codul de comerţ, dreptul de recurs nu este admis. (Cas. II.—Decizia 228 din 5 Aprilie 1894.—*Bul.* pag. 461).

Art. 911. Vasul poate fi sechestrat în cazurile şi după formalităţile stabilite în art. 907 şi 908 din acest codice.

Sechestrarea fiind declarată valabilă de către tribunalul de comerţ competent, vânzarea, colocaţiunea creditorilor şi repartiţiunea preţului se fac în conformitate cu regulile fixate în prezentul capitol. (Com. 890 § 2; ital. 880).

Art. 912. Vasul gata de plecare nu poate fi pus sub sechestru şi nici urmărit.

Vasul se consideră că este gata de plecare, când căpitanul are asupră'şi hârtiile de navigaţiune necesare pentru călătorie. (Com. 513, 910; ital. 881).

Art. 913. In orice stare a procedurei, după cererea unui creditor care are un privilegiu asupra unui vas sau a unui coproprietar al vasului şi chiar a însuş debitorului, tribunalul înaintea căruia se află cauza pendinte, poate ordona ca vasul să întreprindă una sau mai multe călătorii, prescriind în acelaş timp precauţiunile ce după împrejurări, s'ar crede necesare.

Călătoria nu se poate începe până ce mai întâi sentinţa tribunalului care ar încuviinţa-o, nu va fi transcrisă în registrele autorităţei maritime respective şi adnotată pe actul de naţionalitate.

Cheltuelile necesare pentru întreprinderea călătoriei, se vor înainta de reclamant.

Navlul, după ce mai întâi se vor scădea cheltuelile, se va adăuga la preţul vânzarii. (Com. 493 urm., ital. 882).

Art. 914. Urmărirea vasului sau a unei părţi dintr'ânsul va fi precedată de un comandament făcut debitorului, cu invitare de a plăti suma datorită în termen de 24 ore şi cu încunoştiinţare că în caz contrariu se va procede la urmărire.

Dacă este pericol de sustracţiune, se poate ordona sechestrarea imediată în formele stabilite de Codicele de procedură civilă. (Com. 915; pr. civ. 469 urm., 616 § 2, 619; leg. timbr. 19 § 6; ital. 883).

Art. 915. Prin comandament, creditorul îşi va face alegere de domiciliu în comuna de reşedinţă a autorităţii judecătoreşti înaintea căreia are să se facă urmărirea, arătându-se persoana la care domiciliul a fost ales.

Comandamentul va fi notificat proprietarului vasului, dacă este vorba de o acţiune generală de exercitat contra lui; el va putea fi însă notificat şi căpitanului, dacă urmărirea se face şi în virtutea unui drept de privilegiu ce există asupra vasului.

Dacă, în termen de 30 zile dela notificarea comandamentului, creditorul nu procede la acte de execuţiune, urmărirea nu se va putea începe decât în urma unui nou comandament.

In caz de opoziţiune sau contestaţiune contra urmărirei, termenul de mai sus va curge dela notificarea sentinţei definitive care a respins contestaţiunea sau opoziţiunea, sau din ziua când contestaţiunea sau opoziţiunea s'a perimat. (Com. 520, 687, 903, 910, 914, 916 urm., pr. civ. 136, 399 urm., 500; ital. 884).

Art. 916. Procesul verbal al agentului judecătoresc însărcinat cu urmărirea, afară de cele prescrise prin art. 416 din codicele de Procedură Civilă, va trebui să mai cuprindă:

1) Alegerea sau declaraţiunea de domiciliu ori reşedinţă a creditorului urmăritor în localitatea unde se află autoritatea judecătorească însărcinată cu vânzarea şi în localitatea unde vasul urmărit se găseşte ancorat;

2) Numele, pronumele şi domiciliul sau reşedinţa proprietarului vasului şi acela al căpitanului;

3) Numele, felul şi capacitatea vasului;

4) Descrierea bărcilor, a şalupelor, uneltelor, echipamentelor, armelor, muniţiunilor şi proviziunilor sale.

Agentul judecătoresc va numi un custode asupra vasului ur-

mărit, care va urma să subscrie procesul-verbal. (Com. 490, 915, 917; pr. civ. 418 urm.; leg. timbr. 18 § 12; ital. 885).

Art. 917. Dacă proprietarul vasului urmărit are domiciliul sau reşedinţa în comuna unde se face urmărirea, creditorul urmăritor este dator să-i notifice, în termen de trei zile, copie după procesul-verbal de urmărire şi să'l citeze înaintea tribunalului urmăritor, pentru ca acesta să ordone vânzarea lucrurilor urmărite.

Dacă proprietarul nu are nici domiciliul, nici reşedinţa sa în localitatea unde se face urmărirea, comunicarea procesului-verbal şi citaţiunea se vor face căpitanului vasului urmărit, şi în lipsă-i, reprezentantului proprietarului sau al căpitanului.

Dacă proprietarul este străin, fără domiciliu sau reşedinţă în România, comunicarea şi citaţiunea mai sus vorbită se vor face în modul stabilit prin art. 75, numerile 6 şi 7 din procedura civilă.

O altă copie după procesul-verbal de urmărire se va depune de agentul judecătoresc la oficiul maritim unde vasul se găseşte înscris. (Com. 520, 915, 916; ital. 886).

Art. 918. Tribunalul, autorizând vânzarea, stabileşte condiţiunile ei şi trimite pe părţi înaintea unui judecător delegat, pentru ca să fixeze ziua în care are să se facă vânzarea, şi să proceadă la celelalte operaţiuni necesare. Tribunalul trebuie de asemenea să ordone portărelului de a face afiptele şi publicaţiunile de vânzare. (Com. 920, 921 urm., 928; pr. civ. 503; ital. 887).

Art. 919. Urmărirea se perimă de drept şi creditorul urmăritor răspunde de cheltueli, dacă vânzarea nu se face în cele 40 zile următoare.

Nu se socoteşte în acest termen timpul trecut pentru opoziţiunile sau contestaţiunile prevăzute de art. 915. (Ital. 888).

Art 920. Afiptele şi publicaţiunile vor cuprinde:

1) Numele, pronumele, profesiunea, domiciliul sau reşedinţa creditorului urmăritor;

2) Titlul în puterea căruia se face urmărirea;

3) Suma datorită;

4) Alegerea de domiciliu făcută de creditorul urmăritor, atât în localitatea unde reşade Tribunalul înaintea căruia se face urmărirea, cât şi în aceea unde vasul este ancorat;

5) Numele, pronumele, domiciliul sau reşedinţa proprietarului vasului urmărit;

6) Numele, felul şi capacitatea vasului, dacă este armat sau în armare, precum şi numele şi pronumele căpitanului;

7) Locul unde vasul se găseşte, adică dacă este ancorat în port sau în altă parte;

8) Bărcile, şalupele, echipamentele, uneltele, armele, muniţiunile, şi proviziunile ce se cuprind în vânzare;

9) Numele şi pronumele procuratorului creditorului urmăritor;

10) Condiţiunile vânzărei;

11) Ziua fixată pentru ţinerea licitaţiunei. (Com. 916, 918, 921; pr. civ. 504 urm.; ital 889).

Art. 921. Afiptele se vor lipi:

1) Pe catartul principal al vasului urmărit;

2) La uşa tribunalului unde are a se ţine licitaţiunea;

3) In piaţa principală a oraşului, pe digul sau la debarcaderul portului unde vasul este ancorat şi la reşedinţa oficiului vamal din localitate;

4) In sălile bursei şi Camerei de comerţ, dacă vor fi.

Un extract după afipt se va publica în foaia anunciurilor judiciare a locului, cel puţin cu trei zile înainte de ziua fixată pentru ţinerea licitaţiunei.

Un exemplar dupe afipte se va comunica:

1) Debitorului sau căpitanului în cazurile prevăzute de art. 520;

2) Custodelui numit de către agentul judecătoresc;

3) Creditorilor privilegiaţi indicaţi în actul de naţionalitate sau în registrele oficiului maritim unde este înscris vasul, şi oricărui alt creditor, chiar neprivilegiat, care, printr'un act notificat creditorului urmăritor, a declarat că voieşte să intervină la procedura urmărirei. (Pr. civ. 507 urm.; ital 890).

Art. 922. Dacă urmărirea are de obiect un vas care ar avea o capacitate mai mare de 30 tone, se vor face trei publicaţiuni consecutive din opt în opt zile, prin afipte afişate, cum mai sus se arată şi publicate în foaia anunciurilor judiciare.

După a treia publicaţiune a afiptelor, licitaţiunea se va ţine la ziua fixată de către judecătorul-delegat şi vânzarea se va face către cel ce va oferi un preţ mai avantagios. (Com. 918, 923, 928; ital 891).

Art. 923. Tribunalul, după raportul judecătorului-delegat,

pentru motive grave, poate acorda şi chiar ordona din oficiu ca vânzarea să nu aibă loc şi să încuviinţeze una sau două amânări de câte opt zile fiecare.

Amânarea va fi încunoştiinţată prin afipte afişate şi publicate precum mai sus se arată. (Com. 918, 922; pr. civ. 530 urm; ital. 892).

Art. 924. Oricine poate să concureze la licitaţiune.

Cel ce concurează pentru contul altei persoane, trebuie să prezinte procură specială care se va ataşa la dosarul cauzei.

Orice concurent este dator să depună în bani sau în efecte publice de ale Statului la purtător şi dupe cursul zilei, a zecea parte din preţul dela care are să se înceapă licitaţiunea, afară numai dacă judecătorul-delegat, ascultând şi pe creditorii prezenţi, nu'l va dispensa de aceasta.

Vânzarea se va face prin strigări.

Strigările se vor începe dela preţul fixat de creditor, sau de la acela pe care îl va însemna judecătorul delegat, dela sine şi se vor repeta de trei ori; între fiecare strigare va fi un termen de 5 minute cel puţin sau de 15 minute cel mult.

Lucrul se va adjudeca asupra aceluia care a oferit cel mai mare preţ. (Com. 929; civ. 1535, pr. civ. 540 urm.; ital 893).

Art. 925. Judecătorul-delegat va încheia proces-verbal de cele urmate.

Adjudecatarul va subscrie de preţul cu care lucrul s'a adjudecat asupră'i şi în acelaş timp va face alegere de domiciliu în localitatea unde s'a urmat vânzarea. In caz contrariu, toate notificările ce i se vor adresa vor fi valabil făcute la grefa tribunalului. (Civ. 97; pr. civ. 545 urm.; ital. 894).

Art. 926. Procuratorul care va fi rămas adjudecatar pentru o persoană care ar avea a o numi mai în urmă, trebuie, în cele trei zile după licitaţie, să depună la grefă mandatul special anterior vânzărei, dacă acela în contul căruia a concurat la licitaţie nu preferă de a face în persoană acceptaţiunea prin o declaraţiune depusă la grefă; în lipsă, procuratorul va fi considerat ca adjudecatar în numele său propriu. (Com. 924; ital. 895).

Art. 927. Adjudecatarul este dator ca, în termen de cinci zile dela adjudecare, să depună preţul cu care s'a adjudecat asupră'i vasul.

Dacă acest termen expiră fără ca cumpărătorul să fi depus

întregul preţ, tribunalul, dela sine sau după cererea părţei interesate, va pune lucrul din nou în vânzare.

Această nouă licitaţiune se va încunoştiinţa prin afipte, conform art. 921, iar afiptul se va publica cu trei zile cel puţin înainte de vânzare.

Nouile afipte vor cuprinde, pe lângă enunţările prevăzute de art. 920, numele adjudecatarului ce nu a depus preţul şi suma cu cât lucrul a fost adjudecat asupră'i.

Licitaţiunea se va urma conform art. 924.

Dacă preţul eşit la această nouă licitaţiune este mai mic, primul adjudecatar răspunde de diferenţă şi, în ori ce caz, de toate cheltuelile ocazionate cu această nouă vânzare.

Dacă primul cumpărător, înainte de începerea acestei noui licitaţiuni, depune preţul cu cât lucrul s'a adjudecat asupră'i, dimpreună cu dobânzi şi cheltueli făcute cu această a doua vânzare, el va fi menţinut în calitatea sa de adjudecatar. (Pr. civ. 551 urm.; ital. 896).

Art. 928. Dacă sunt urmărite bărci, şalupe sau alte vase de o capacitate nu mai mare de 30 tone, vânzarea se va face înaintea judecătorului-delegat, după publicaţiuni făcute în trei zile consecutive printr'un singur afipt lipit pe catart sau, în lipsă, într'alt loc aparent al vasului, la uşa tribunalului şi pe zidul sau scara portului, fără nici o altă formalitate.

Vânzarea nu se poate face decât după trecere de opt zile dela notificarea procesului-verbal de urmărire. (Com. 922, 929; ital. 897).

Art. 929. Urmărirea şi vânzarea batelurilor destinate transportului persoanelor sau pescăritului în porturi, limanuri, canaluri, lacuri şi râuri, precum şi altor asemenea plutitoare ce se află în aceste localităţi şi cari nu ar avea o capacitate mai mare de 10 tone, se va face conform dispoziţiunilor articolelor precedente cu următoarele modificaţiuni:

1) Vânzarea se va face de judecătorul de ocol;

2) Afiptele nu vor mai fi publicate şi în foia anunciurilor judiciare;

3) Preţul va fi răspuns îndată după terminarea licitaţiunii; iar în caz contrariu, se va procede imediat la o nouă licitaţiune pe comptul adjudecatarului.

Dispoziţiunile acestui articol nu se aplică în caz de vânza-

rea bateiurilor şi a celorlalte plutitoare având maşină cu vapori. (Com, 916, 921, 924, 927; ital. 898).

Art. 930. Vânzarea vasului face să înceteze funcţiunile căpitanului, cu rezerva dreptului său la despăgubire contra celui obligat. (Com. 504, 551; ital. 899).

Art. 931. Adjudecatarul va primi un extract după procesul-verbal al licitaţiunii în care se va indica:

1) Numele, pronumele, domiciliul sau reşedinţa creditorului urmăritor şi al debitorului;

2) Numele, felul şi capacitatea vasului vândut;

3) Numele, pronumele şi reşedinţa adjudecatarului, precum şi preţul cu care vasul s'a adjudecat asupră'i.

Acest extract va fi semnat de judecătorul delegat sau de judecătorul de ocol şi va trebui să fie transcris în registrele autorităţii unde va fi înscris vasul şi vânzarea va trebui notată şi pe actul de naţionalite. (Com. 493 urm., 925; pr. civ. 558; ital. 900).

Art. 932. Cererile în distracţiune (separaţiune) asupra vasului urmărit se vor notifica creditorului urmăritor înainte de vânzare.

Dacă cererile în distracţiune nu s'au format decât după adjudecaţiune, ele se vor converti de drept în opoziţiuni asupra liberării preţului.

Cererea în distracţiuue va conţine citaţiunea creditorului urmăritor de a compare pentru o audienţă fixă înaintea tribunalului competent, şi alegerea sau declaraţiunea de domiciliu sau de reşedinţă a reclamantului în comuna de reşedinţă a tribunalului sau judecătoriei prin care se face urmărirea.

Dacă cererea se va respinge, reclamantul, deosebit de cheltueli şi daune, poate fi osândit şi la o pedeapsă pecuniară până la suma de 500 lei. (Civ. 97; pr. civ. 525 urm., 533; ital. 901).

Art. 933. Opoziţiunile la distribuirea preţului rezultat din vânzarea unui vas, vor fi făcute sub pedeapsă de pierderea dreptului, în termen de trei zile socotit dela vânzare.

Creditorii oponenţi sunt datori de a prezinta la grefă titlurile lor de creanţe cel mult în termen de opt zile din ziua opoziţiunii, sub pedeapsă, în caz contrariu, de a se procede la distribuirea preţului, fără a se ţine seamă de opoziţiunea ce au făcut. (Ital. 902).

Art. 934. Colocaţiunea creditorilor şi distribuţiunea preţului între creditorii privilegiaţi se va face în ordinea prescrisă prin art. 687 şi între ceilalţi creditori, în proporţiune cu creanţele lor. (Ital. 903).

Art. 935. Pentru tot ce nu este expres regulat prin prezentul titlu, se aplică dispoziţiunile codicelui de procedură civilă, relative la urmărirea silită a bunurilor mobile.

Regulile stabilite în prezentul capitol se vor observa, pe cât nu vor fi incompatibile, în orice alt caz de vânzare judiciară a unui vas sau a unei porţiuni dint'un vas. (Com. 505, 523, 692 urm., 889; pr. civ. 411 urm., 431 urm.; ital. 904).

CAPITOLUL III

Dispoziţiuni speciale de procedură în materie de faliment

Art. 936. Ori de câte ori legea prescrie ca falitul sau veri un alt interesat să fie ascultat, nu se poate nimica hotărâ în absenţa sa, dacă nu se va constata că a fost legalmente citat la o zi şi oră fixă şi dacă lispa lui nu se va constata prin procesverbal. (Com. 750, 753, 757, 767, 807, 808 urm., 832, 862, 869; ital. 905).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub No. 1. 2, 3, art. 703 şi art. 706.

Art. 937. Ori de câte ori creditorii unui faliment urmează să fie convocaţi, judecătorul-sindic este dator ca, afară de publicaţiunile prescrise de lege, să trimită o anume încunoştinţare fiecărui creditor.

Incunoştinţarea se va face printr'o scrisoare recomandată la poştă, cel puţin cu opt zile înainte de ziua fixată pentru întrunire sau pentru operaţiunile pentru cari s'a fixat.

Recepisa de predare la poştă a scrisoarei recomandate, va servi ca probă că încunoştiinţarea a avut loc şi va sta ataşată la actele falimentului.

Scrisoarea de convocare adresată creditorului va trebui să cuprindă chestiunile ce sunt a se supune deliberării creditorilor.

Orice deciziune luată asupra unei cestiuni necuprinsă în încunoştiinţare, este nulă. (Com. 157, 342, 704 § 3, 806, 836; ital. 906).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub art. 808.

Art. 938. Intrunirile creditorilor sunt prezidate de judecătorul-sindic.

Deciziunile se iau cu majoritatea absolută a creditorilor prezenţi, afară de cazurile în cari legea nu cere o anume majoritate.

Creditorii se pot prezinta în persoană sau prin mandatari. (Com. 804, 843, 848, 863; ital. 907).

Art. 939. Procesul-verbal al întrunirei creditorilor se subscrie de judecătorul-sindic şi de grefier sau de secretarul-arhivar al sindicatului tribunalului.

El cuprinde, în rezumat, desbaterile urmate, deciziunile luate de creditori şi ordinea în care ele au avut loc şi indică numirile făcute după ordinea numărului voturilor obţinute de fiecare, începând cu cel mai mare număr.

Procesul-verbal se înaintează tribunalului în termen de cel mult trei zile, spre a fi alăturat la celelalte acte ale falimentului. (Com. 836, 847; ital. 908).

Adnotaţii 1.—Când este vorba de executarea unui contract de furnituri, intervenit între părţi, iar nu de plată de obiecte, care obicinuit se cere dela comerclanţi nu pe temeiul unui contract scris, nu se aplică prescripţiunea din art. 1904. c. civ., ci prescripţiunea prevăzută de art. 939 c. com. (Cas. II.—Decizia 309 din 15 Dec. 1897.—*Bul.* pag. 1490).

2. Cel ce imitează în mod fraudulos sau contrafăce o marcă înscrisă conform legii mărcilor de fabrică, nu poate opune libertatea comerciului sau a muncei, fiindcă acest principiu este mărginit prin proprietatea industrială organizată şi prin legea mărcilor de fabrică din 1879.

Cel ce imitează în mod fraudulos în timp indelungat eticheta unei firme nu poate dobândi, prin îngăduinţa sau prin vre-o prescripţiune, dreptul de a continua imitarea etichetei, oricare ar fi fost timpul cât a continuat imitaţiunea, ci în asemenea caz, imitatorul are a fi apărat de orce daune când imitaţiile s'ar fi săvârşit cinci ani înainte de intentarea acţiunii în daune. (Cas. II.—Deciz. No. 256 din 16 Iunie 1904.—*Bul.* pag. 1076).

Art 940. Dacă în ziua fixată pentru întrunirea creditorilor nu s'a putut delibera asupra tuturor chestiunilor ce erau prevăzute în actul de convocare sau în citaţiune, continuarea deliberaţiunilor se va urma de drept în ziua următoare de lucru, fără să mai fie necesitate de veri o nouă încunoştiinţare specială a creditorilor prezenţi sau absenţi, şi aceasta până la rezolvarea tuturor chestiunilor puse în deliberaţiunea creditorilor. (Com. 937; ital. 909).

Art. 941. Ordonanţele judecătorului-sindic nu sunt supuse apelului decât în cazurile determinate de lege.

Apelul se face către tribunalul respectiv pentru audienţă fixă. (Com. 740, 760, 762, 772, 774, 804, 817, 821 urm.; ital. 910).

Art. 942. Deliberaţiunile tribunalului în materie de faliment vor putea fi precedate de relaţiunea judecătorului-sindic. (Ital. 911).

Art. 943, Sentinţele şi încheierile tribunalului pronunţate conform art. 708, 722, 723, 735, 826, 835, 837, 841, 842, 843, 852 şi 864, şi sentinţele de condamnare la una din pedepsele pentru unul din delictele prevăzute în titlul VIII, al cărţei a III-a, se vor afige la uşa tribunalului şi la alte locuri obişnuite, în comuna unde reşeade tribunalul, în comuna unde reşeade Curtea de apel, în comuna de reşedinţă a falitului, în toate locurile unde el avea stabilimentele de comerţ şi în salele burselor şi Camerelor de comerţ din acele localităţi.

Un extract depe aceste sentinţe sau încheieri se va publica în foaia anunciurilor judiciare ale locurilor sus arătate, cu dreptul pentru judecătorul-sindic de a ordona publicaţiunea şi în alte ziare, când împrejurările falimentului ar cere o mai întinsă publicitate.

Afigerea şi publicaţiunile sus-zise vor fi făcute în cel mai scurt termen posibil, adică: dacă trebue făcute în localitatea unde se află tribunalul, cel mai târziu în trei zile dela data hotărârei; dacă trebue făcute în altă parte, ele trebue să fie expediate pentru execuţiunea imediată în acelaş termen.

Judecătorul-sindic este dator a observa exacta îndeplinire a dispoziţiunilor cuprinse în acest articol. (Com. 710, 876 urm., 883 urm.; ital. 912).

Art. 944. Toate sentinţele date de tribunalul de comerţ în materie de faliment sunt executorii.

Ele nu sunt supuse opoziţiunii sau apelului decât în cazurile prevăzute de lege.

Când tribunalul se pronunţă în prima instanţă asupra contestaţiunilor prevăzute de art. 775, sentinţa este supusă apelului.

Este asemenea supusă opoziţiunii şi apelului sentinţa prin care tribunalul respinge declaraţiunea de faliment cerută de unul sau mai mulţi creditori. (Com. 697, 704, 708, 711, 723, 772, 773, 775, 817, 828, 837, 854, 855, 856, 902, 904; pr. civ. 129, 155 urm., 373; ital. 913).

Adnotaţii. 1. – Lucrările unui faliment fiind închise prin concordat, acţiunile relative la reziliarea concordatului intră în dreptul comun, astfel că pentru asemenea acţiuni nu se aplică dispoziţiile acestui art (Cas. II.—Decizia 188 din 4 Sept. 1896.—*Bul.* pag. 1247).

2. Cota de 3 %, ce statul are drept a percepe din activul brut al falimentelor, este o taxă fiscală cuvenită statului în puterea unei legi, iar nu o cotă concordatară pentru dobândirea căreia nu se aplică regulile relative la procedura falimentelor, şi deci pretenţiunile relative la asemenea taxe se judecă conform procedurei dreptului comun, printr'o acţiune civilă, iar sentinţa pronunţată de tribunal în asemenea materie este supusă apelului. (Cas. I.—Dec. No. 150 din 9 Aprilie 1901.—*Bul.* pag. 620).

3. Regularea cotei cuvenită Statului pentru cheltuelile prevăzute de art. 969 din c. com., face parte tot din operaţiunile falimentului, chiar dacă această regulare se face după ce falitul a încheiat concordat cu creditorii săi, şi a fost pus în posesiunea activului său. Şi întrucât legea comercială nu prevede că sentinţele date asupra regulărei acestei cote sunt din acelea ce se dau cu drept de apel, aceste sentinţe intră în regula generală prescrisă de art. 944 din c. com. şi deci, nu sunt supuse apelului. (Cas. Secţiuni unite. — Decizia No. 2 din 21 Februarie 1902. — *Bul.* pag. 181).

4. Sentinţele date de trib. comercial în materie de moratoriu nu sunt susceptibile de a fi apelate, de oarece moratoriul fiind o pază a falimentului, fie că este anterior falimentului, fie că este posterior, acest art. este aplicabil şi moratoriului. (Cas. III.—Decizia No. 221 din 25 Oct. 1906.—*Bul.* pag. 1716).

5. Principiul neapelabilităţii este general şi se aplică atât sentinţelor propriu zise cât şi încheierilor luate de trib. comercial în materie de faliment.

Astfel, Curtea de Apel, care admite apelul contra încheerei unui Tribunal, prin care se dispune punerea din nou în vânzare a averii mobile a firmii falite şi omologă ea însăşi o vânzare neconfirmată de Trib. în mod vădit şi fără calitate se substitue acelei instanţe în regularea operaţiunilor falimentului şi pe lângă că violează dispoziţiile art 944 cod. com. comite şi un vădit exces de putere. (Cas. III. — Decizia No. 156 din 12 Iunie 1909.—*Bul.* pag. 861).

6. In materie de anulare de concordat nu există drept de opoziţie şi deci nu se poate aplica nici art. 161 din pr. civilă. (Cas. III.—Decizia No. 68 din 17 Febr. 1910.—*Bul.* pag. 314.

— Vezi şi jurispr. de sub art. 723; No. 2, art. 768; No. 1, 2, art. 775; No. 3, art. 892 şi No. 2, 3, art. 845.

TITLUL II

DESPRE PRESCRIPŢIUNE

Art. 945. Acţiunile derivând din acte cari sunt comerciale chiar numai pentru una din părţi, se prescriu pentru toate părţile contractante în conformitate cu dispoziţiunile legii comerciale. (Com. 3 urm., 5, 56, 893; ital. 915).

Adnotaţii.—Acţiunile derivând din acte cari sunt comerciale chiar numai pentru una din părţi, se prescrie pentru toate părţile contractante, în conformitate cu legile comerciale, iar după art. 947 prescripţia ordinară în materie comercială este de 10 ani. (Cas. II.—Deciz. No. 131 din 2 Martie 1904.—*Bul.* pag. 429).

Art. 946. Prescripţiunea comercială curge chiar contra militarilor în serviciul activ în timp de rezbel, în contra femeei măritate, în contra minorilor chiar neemanicipaţi şi a interzişilor, cu rezerva dreptului lor contra tutorului.

Intreruperea prescripţiunii se regulează după dispoziţiunile codicelui civil.

Cu toate acestea, în obligaţiunile cambiale, actele intreruptive de prescripţiune făcute în persoana unuia din coobligaţi nu produc nici un efect faţă cu ceilalţi coobligaţi. (Civ. 1045, 1863 urm., 1872 urm., 1876 urm., 1908; ital. 916).

Adnotaţii. 1.— Pentru executarea contractelor cată să se aplice, în lipsă de o stipulaţiune contrarie, legile ţării în care părţile le-au încheiat, iar nu legea locului unde se intentează procesul, această lege avându-şi aplicaţiunea numai în ce priveşte formele de procedură ce trebuesc îndeplinite în judecarea procesului.

Aşa dar, prescripţiunea ce se invoacă contra unei atari acţiuni, atingând direct însuşi fondul dreptului ce părţile au înţeles să aibă după contract, iar nu o formă de procedură relativă la modul de judecată, urmează de aci că această prescripţiune cată să se reguleze după legea ţărei în care s'a încheiat contractul, iar nu după aceea în care se urmează judecata. (Cas. II.—Decizia 192 din 16 Noembrie 1893.—*Bul.* pag. 1049).

2. O motivare eronată nu poate da loc la casarea unei hotărâri, când ea nu a determinat singură soluţiunea admisă care se menţine şi pe un alt raţionament. (Cas. II. — Decizia No. 61 din 3 Martie 1899. *Bul.* pag. 36).

3. Pentru acţiunile, derivând din executarea unui contract de navlu, se aplică legea domiciliului debitorului. (Cas. II.—Decizia 61 din 3 Martie 1899. — *Bul.* pag. 336).

4. După art. 1891 din c. c. instanţele se prescriu prin 30 ani, fără deosebire dacă acţiunile ce formează obiectul se prescriu printr'un termen mai scurt.

Astfel, de şi o acţiune cambială se prescrie prin 5 ani, însă instanţa care are de obiect o asemenea acţiune cambială, se prescrie prin 30 ani, conform dreptului comun, întru cât nici un text din legea comercială nu deroagă de la această regulă. (Cas. III. Decizia No. 57 din 1 Noembrie 1905. — *Bul.* pag. 1476).

5. Intreruperea prescripţiunii în materie comercială se regulează după dispoziţiunile codului civil. (Cas. III.— Decizia No. 18 din 19 Ianuarie 1910.—*Bul.* pagina 121).

Art. 947. Prescripţiunea ordinară în materie comercială este de 10 ani în toate cazurile în cari prin acest codice sau prin alte legi nu s'a stabilit o prescripţiune mai scurtă. (Com. 966; civ. 1903 urm.; ital. 917).

Adnotaţii. 1. — O instanţă comercială începută şi lăsată în părăsire se prescrie prin 30 de ani, întru cât în legea comercială nu există nici un text care să deroge dela regula de drept comun din art. 1891 c. civ. (Cas. III.— Decizia 160 din 13 Sept. 1906. — *Bul.* pag. 1472).

2. Ori de câte ori este vorba de prescripţiunea unei sentinţe executorie pronunţată chiar în materie comercială, ter-

menul de prescripţiune este de 30 ani, iar nu acela de 10 ani, prevăzut de art. 947 pentru acţiunile comerciale, întru cât toate sentinţele în genere, cari sunt nişte titluri executorii prin excelenţă, sunt prin ele înseşi, nişte acte de raţiune publică cari au acelaş caracter judiciar, iar nici de cum un caracter comercial, civil sau penal. (Cas. II. — Dec. No. 247 din 16 Oct. 1907.—*Bul.* pag. 1614).

3. Numai printr'o greşită interpretare a acestui art. şi violarea art. 404 pr. c., instanţele de fond au declarat prescrise cărţile de judecată puse în executare, pe motiv că aceste cărţi fiind comerciale au fost prescrise prin neexecutarea lor timp de 10 ani. (Cas. II. — Dec civ. 238 din 30 Oct. 1912. „Jurispr. Română" p. 72).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 4, 5, 8, art. 1; No. 23, art. 3; No. 2, art. 939; art. 945 şi No. 2. art. 946.

Art. 948. Acţiunea pentru revendicarea proprietăţei unui vas se prescrie prin trecere de 10 ani. Nu se poate opune lipsa de titlu sau a bunei credinţe.

Posesorul unui vas, în virtutea unui titlu stipulat cu bună credinţă, titlul fiind transcris conform legii şi care să nu fie nul pentru lipsă de formă, prescrie prin trecere de cinci ani, socotiţi dela data transcripţiunii titlului şi a adnotaţiunii lui pe actul de naţionalitate.

Căpitanul nu poate dobândi prin prescripţiune proprietatea unui vas. (Com. 493, 499; civ. 1890, 1897 urm.; ital. 918).

Adnotaţii. 1.—In materie de transport pe c. f. termenul prescripţiunii precum şi modul de întrerupere al ei, nu pot fi regulate prin art. 948 c. com şi 1.863 şi 1.865 c. civ. odată ce prin regulamentul c. f. se stabileşte termenul de un an pentru reclamaţie adresată direcţiunei c. f. în cursul curgeri prescripţiunei, are efectul de a întrerupe cursul ei. (Cas. II — Decizia 273 din 22 Martie 1894. *Bul.* pag. 379).

2. Se violează acest art. când instanţa admite acţiunea derivând dintr'un contract de transport, de şi ea era intentată peste termenul de un an, şi refuză părţei (în specie dir. c. f.) dreptul de a invoca prnscripţiunea prevăzută de menţionatul text de lege. (Cas. II. Dec. 97 din 6 Mai 1897.—*Bul.* pag. 722).

3. Acţiunile cărăuşilor, derivând din contractul de transport, se prescriu prin trecere de şase luni. (Cas. II. — Decizia 262 din 3 Nov. 1897.—*Bul.* pag. 1347).

4. Nu poate fi vorba de violarea acestui articol şi a art. 1206 c. civ. când instanţa de fond găseşte, din producerea faptelor, că nu sunt întrunite elementele bunei care ar pretinde că a dobândit proprietate asupra unui vas. (Cas. III.— Dec. No. 337 din 10 Decembrie 1907. —*Bul.* pag. 1966).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 5, articolul 413.

Art. 949. Se prescriu prin trecere de 5 ani:

1) Acţiunile ce derivă din contractul de societate sau din alte operaţiuni sociale, dacă publicaţiunile prescrise în titlul VIII, cartea I, au fost regulat făcute;

2) Acţiunile ce derivă din cambii şi din cekuri.

Termenul curge:

Pentru acţiunile prevăzute la No. 1 al acestui articol, din ziua când obligaţiunea a ajuns la termen sau din ziua publicaţiunii actului de dizolvare a societăţii, sau a declaraţiunii de lichidare, dacă obligaţiunea n'a devenit exigibilă. In cazul prevăzut de art. 103, termenul curge din ziua în care actul de dizolvare poate fi opus celor de al treilea. Pentru obligaţiunile derivând din lichidarea societăţii, termenul începe a curge de la data aprobărei ultimului bilanţ al lichidatorilor.

Pentru acţiunile prevăzute la No. 2, termenul curge din ziua scadenţei obligaţiunei sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282. (Com. 91 urm., 191 urm., 199, 216 urm., 305 urm., 339 urm., 366, 945, 946; ital. 919).

Adnotaţii. 1. — Art. 948 din vechiul c. com. face distincţiune între poliţele semnate de neguţători sau girate de un neguţător, şi între cele emise sau girate de cei ce nu erau neguţători, admiţând numai pentru cele d'întâi prescripţia de 5 ani; în ce priveşte însă prescripţia cambiilor emise între cei ce nu erau neguţători, legiuirea veche comercială, neprevăzând nici un termen, trebueşte a li se aplica dreptul comun. Prin urmare prescripţia prevăzută de art. 949, din noul c. com. nu se aplica conf. art. 966, de cât la poliţele propriu zise comerciale, emise sub vechiul cod, iar nu şi acelor cambii emise şi acceptate de către necomercianţi, cari, după legea veche, se consideră ca acte sau înscrisuri civile. (Cas. III. — Decizia 67 din 28 Febr. 1907.—*Bul.* pag. 381).

2. Din modul cum este redactat acest art. rezultă învederat că prescripţia scurtă de 5 ani, prevăzută în el, nu se aplică de cât la Soc. comerciale cari au existenţă juridică faţă de terţiile persoane, adică acele cari constituesc persoane juridice distincte de persoana asociaţilor, iar nu şi la asociaţiile în participaţie, cari, după legea comercială, nu au o personalitate juridică distinctă de a asociaţilor. Prin urmare, acţiunile lor derivând din aceste din urmă asociaţii, trebue a li se aplica prescripţia ordinară din materia comercială, care este de 10 ani, conf. acestui art., întru cât nici un alt text de lege nu a scos de sub aplicaţia acestei dispoziţiuni asociaţiile în participaţie (Cas. III. — Decizia No. 459 din 21 No. 1911. — *Bul.* pag. 1534).

— Vezi şi jurispr. de sub art. 285; No. 2, art. 802 şi No. 5 art. 946.

Art. 950. Acţiunile rezultând din contractele de împrumut maritim sau de gaj asupra vaselor, se prescriu prin trecere de trei ani socotiţi din ziua când obligaţiunea a ajuns la termen. (Com. 495 urm., 601 urm.; ital. 920).

Art. 951. Grefierii şi judecătorul-sindic sunt liberaţi de îndatorirea de a da compt de registrele de comerţ şi de hârtiile ce le sunt încredinţate în procedura asupra falimentului, după trecerea de trei ani dela închiderea sau încetarea operaţiunilor falimentului. (Com. 747 urm., 752, 759, 767, 768, 825, 832, 840, 845, 860; ital. 921).

Art. 952. Se prescriu prin doi ani, socotiţi din ziua termi-

nărei afacerei, acţiunile mijlocitorilor pentru plata dreptului lor de mijlocire.

Prin acelaş termen se prescriu acţiunile de anulare sau de reziliare a concordatului în materie de faliment. Termenul curge pentru acţiunile în anulare din ziua când dolul a fost descoperit, iar pentru acţiunile în reziliare dela expirarea termenului scadenţei ultimei plăţi ce falitul urma a face conform concordatului. (Com. 862, 863; ital. 922).

Art. 953. Se prescriu printr'un an, din ziua protestului sau a reclamaţiunei de care se vorbeşte în art. 677, acţiunile pentru plata daunelor cauzate prin lovirea unui vas, şi din ziua când vasul a fost complect descărcat, acţiunile pentru contribuţiune la avariile comune. (Com. 659 urm., 673 urm.; ital. 923).

Art. 954. Acţiunile rezultând din contractul de închiriere al unui vas se prescriu prin trecere de un an dela împlinirea călătoriilor, şi acelea derivând din contractul de înrolare prin trecere de un an dela expirarea termenului convenit între părţi, sau dela împlinirea celei din urmă călătorii, dacă contractul a fost prelungit.

Acţiunile ce decurg din contractul de asigurare se prescriu prin trecere de un an.

In asigurările maritime termenul începe a curge după terminarea călătoriei ce a fost asigurată, şi pentru asigurările cu termen din ziua în care se sfârşeşte asigurarea; în caz de prezumpţiune de pierdere a vasului pentru lipsă de nuvele, anul începe dela finele termenului fixat pentru prezumpţiunea de pierdere. Se exceptează termenele fixate pentru dreptul de abandon, prevăzute de titlul VI, cartea II.

In celelalte asigurări contra daunelor şi asupra vieţei, termenul curge din momentul când s'a întâmplat faptul care a dat naştere acţiunei. (Com. 442 urm, 533 urm., 577 urm., 621, 645, 949 urm.; ital. 924).

Adnotaţii. — Dacă instanţa de fond constată că societatea de asigurare a uzat de manopere pentru a împedeca şi întârzia acţiunea prin care asiguratul cere daune cauzate prin sinistru, cu drept cuvânt hotărăşte instanţa de fond că soc. nu se mai poate prevala de prescripţia de un an, edictată de art. 954 c. com. în materie de asigurare. (Cas. III.—Dec. No. 426 din 30 Oct. 1913. „Jurisprud. Română" pag. 52/914).

Art. 955. Se prescriu asemenea prin trecere de un an:

I. Acţiunile pentru furniturile de proviziuni, lemnărie, combustibile şi alte lucruri necesarii pentru reparaţiunea sau prepararea unui vas de călătorie şi pentru lucrările făcute pentru aceste obiecte;

II. Acţiunile pentru plată de alimente date marinarilor şi celorlalţi oameni ai echipagiului, din ordinul căpitanului.

Prescripţiunea începe a curge dela data furniturilor şi dela facerea lucrărilor, dacă părţile nu au stipulat un termen de plată. In acest caz prescripţiunea rămâne suspendată pe timpul convenit.

Dacă furniturile sau lucrarea s'a urmat mai multe zile succesive, termenul de un an începe a curge din ultima zi. (Com. 519, 523; ital. 925).

Art. 956 Acţiunile contra cărăuşilor derivând din contractul de transport se prescriu:

I. Prin trecere de şease luni, dacă transportul a fost făcut în Europa, afară de Islanda şi insulele Feroe, într'o piaţă maritimă a Asiei sau Africei de pe Mediterana, Marea-Neagră, canalul de Suez sau Marea-Roşie, ori într'o piaţă de pe uscat legată prin calea ferată, cu o piaţă maritimă din localităţile sus-arătate;

II. Prin trecere de un an dacă transportul s'a făcut în alt loc.

In caz de pierdere totală, termenul începe a curge din ziua în care lucrurile transportate trebuiau să ajungă la destinaţiunea lor; iar în caz de pierdere parţială, avarie sau întârziere, din ziua predării mărfurilor în primirea destinatarului. (Com. 346, 432, 436; ital. 926).

Adnotaţii. — Prescripţiunea prevăzută de art. 956 se referă numai la cazurile şi pretenţiunile ce se ivesc contra cărăuşilor pentru perderile totale, avariile sau întârzierile în predarea lucrului transportat, cum şi în cazul de dispariţiune a lucrului. Prin urmare, când o parte cere restituirea unei sume pe temeiul unei convenţiuni ce are cu direcţia C. F. R. sumă ce i se percepuse pe nedrept în asemenea caz, direcţia C. F. nu poate invoca prescripţia prevăzută de art. 956, ci prescripţia ordinară de 10 ani pentru afaceri comerciale. (Cas. II.—Decizia No. 412 din 6 Oct. 1903.—*Bul.* pag. 1267).

TITLUL III

DISPOZIŢIUNI TRANZITORII*)

Art. 957. Dispoziţiunile legilor şi regulamentelor în vigoare asupra burselor de comerţ, asupra mijlocitorilor de schimb şi mijlocitorilor de mărfuri, şi asupra magazinelor generale,

*) Dispoziţiunile ce urmează sunt adoptate după decretul italian din 14 Decembrie 1882, dat asupra punerei în aplicare a codului comercial italian din 31 Octombrie, acelaş an.

dokuri şi întrepozite, vor continua a avea forţă obligatorie chiar după punerea în aplicaţie a acestui codice, întrucât nu vor fi contrarii dispoziţiunilor lui sau nu vor fi modificate prin legi ulterioare. (Com. 2).

Art. 958. Societăţile şi asociaţiunile comerciale existente la epoca punerii în aplicaţiune a acestui codice, vor fi regulate de legile anterioare, afară de următoarele dispoziţiuni :

1) Societăţile în comandită prin acţiuni şi anonime sunt scutite de orice altă autorizaţiune şi supraveghere din partea guvernului şi de sarcinile relative, însă sunt supuse dispoziţiunilor din art. 104, 142, 144, 149, 153, 155, 165 aliniatul ultim, 169, 174, 175, 176, 177, 179, 181, 182, 185, 186, 187, 264, 265, 266 şi 268 ale acestui codice, şi acelora cari se raportă la reducerea capitalului, la fuziunea şi lichidarea societăţilor.

Ele mai sunt încă supuse dispoziţiunilor art. 124 privitoare la administratorii realeşi sau numiţi în urma punerei în lucrare a acestui codice;

2) Asociaţiunile mutuale cari nu au de obiect exclusiv asigurările maritime, sunt supuse art. 260 al acestui codice, cu rezerva dispoziţiunii din numărul următor;

3) Societăţile şi asociaţiunile de asigurare asupra vieţei şi administratoare de tontine sunt supuse dispoziţiunilor art. 147 al acestui codice pentru toate primele ce le vor percepe în urma aplicaţiunei sale, cu rezerva reducerei proporţionale a cauţiunilor date pentru operaţiunile anterioare, în modurile şi în termenele ce se vor stabili prin osebit regulament;

4) Societăţile şi asociaţiunile cari voesc să introducă modificări în actele lor constitutive şi să prelungească termenul fixat pentru durata lor, trebuesc să se conformeze dispoziţiunilor noului codice. (Com. 101, 138, 148, 195 urm., 199 urm., 241, 244 urm., 249, 269 ; 4 decr. italian 14 Dec. 1882).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub No. 1 art. 203.

Art. 959. Pentru executarea dispoziţiunilor articolului de mai sus, numirea cenzorilor trebue să fie făcută în cea dintâi adunare generală care va avea loc în cursul celor şease luni după punerea în aplicaţie a acestui codice, sau într'o adunare specială, care se va convoca spre acest sfârşit, în acelaş termen, sub responsabilitatea administratorilor.

Adunarea generală, dacă cel puţin jumătate din capitalul social se află reprezentat într'însa, va putea, cu votul afirmativ a două treimi din capitalul reprezentat în adunare, să decidă ca administratorii actuali să fie, în caz de realegere, dispensaţi de obligaţiunea de a da cauţiunea prescrisă de acest codice. (Com. 124, 156, urm., 185; 5 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 960. Cambiile şi biletele la ordin emise înaintea acestui codice, girurile şi acceptaţiunile şi avalurile făcute în orice epocă se vor regula după legile anterioare.

Cu toate acestea, din ziua punerei în lucrare a noului codice, se vor aplica acestor titluri dispoziţiunile nouei legi, privitoare la forma şi la termenele protestului şi la măsurile de luat în cazul de perdere a acelor titluri.

Pentru cambiile şi biletele la ordin, a căror scadenţă va fi chiar în ziua punerii în vigoare a acestui codice, protestul se va face asemenea în forma şi termenele prescrise de dânsul. (Com. 326 urm., 354 urm., 9 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Adnotaţii. — Vezi jurispr. de sub No. 17, art. 3 şi No. 1, 2, art 735.

Art. 961. Mandatul prepusului care, în ziua punerii în aplicare a noului codice, începuse deja să exercite comerţul la care a fost prepus, trebuie să fie depus conform dispoziţiunilor art. 394 din acest codice, în cele trei luni dela aplicarea lui, pentru îndeplinirea formalităţilor prescrise de acel articol. (Art. 10 decr. ital. 15 Dec. 1882).

Art. 962. In cele dintâi trei luni după punerea în aplicare a acestui codice, administraţiunile de căi ferate, aplicând tarifele speciale în vigore, nu vor fi supuse la responsabilitatea stabilită de acest codice, dacă ea ar fi mai mare decât cea existentă după reglementele lor. (Com. 441 ; 11 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 963. In cele şease luni dela punerea în aplicaţie a noului codice, toate vasele supuse dispoziţiunilor art. 510, trebuie să se conformeze lor.

Pentru vasele în curs de călătorie, în momentul punerei în lucrare a acestui codice, termenul sus zis începe a curge din ziua sosirei lor într'un port al Regatului. (Art. 14 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 964. Privilegiile asupra vaselor dobândite mai înainte de punerea în aplicare a noului codice, după formele legii anterioare, îşi păstrează rangul lor chiar în privinţa privilegiilor dobândite sub imperiul acestui codice.

Dispoziţiunile art. 690 şi următoarele ale cărţei II din noul

codice se aplică de asemenea la privilegiile dobândite înainte de punerea lui în aplicare. (Com. 687; 15 decr. ital. 14 Dec. 1882)

Art. 965. Termenele pentru neadmisibilitatea acţiunii se vor regula după legea în vigoare la epoca evenimentului care dă loc acţiunei. (Art. 18 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Art. 966. Prescripţiunile începute înainte de aplicaţiunea acestui codice se regulează după legile anterioare.

Cu toate acestea, prescripţiunile începute înainte de acea punere în aplicaţiune şi pentru care, după legile anterioare s'ar cere încă un timp mai lung decât cel fixat prin acest codice, se vor împlini cu trecerea acestui termen mai scurt, calculându-l din ziua punerei în aplicaţiune a noului codice. (Com. 947 urm., civ. 1911; 19 decr. ital. 14 Dec. 1882).

Adnotaţii.—Un bilet la ordin emis sub imperiul codului com., anterior celui din 1887, nesubsemnat sau girat de vre-un comerciant, constituia după legea veche un simplu înscris doveditor al unei creanţe necomerciale şi ca atare, nu se putea prescrie decât în termenul ordinar de 30 ani, prevăzut de art. 1890 din c. c, iar nu de art. 966 c. com., care stabileşte prescripţiunile referitoare la poliţe sau bilete la ordin formate conform legii şi constituind adevărate efecte comerciale, cu caracterul şi în condiţiunile cerute de acea lege. (Cas. II.—Decizia No. 31 din 13 Februarie 1907.—*Bul.* pag. 268).

— Vezi şi jurispr. de sub 1, art. 949.

Art. 967. Prezentul codice va intra în vigoare cu începere, dela 1 Septembrie 1887; iar dacă promulgarea lui nu se va putea face înainte de această dată, el se va pune în lucrare la o lună după data promulgării lui.

Art. 968. Judecătorii-sindici ai tribunalelor primesc retribuţiunea judecătorilor de şedinţă. Pe lângă acest onorariu, judecătorii-sindici ai tribunalului de Ilfov mai primesc o diurnă de 150 lei pe lună, iar judecătorii-sindici ai tribunalelor Iaşi, Dolj, Covurlui şi Brăila o diurnă de 75 lei.

Secretarii-arhivari ai judecătorilor-sindici primesc retribuţiunea grefierilor de tribunal. (Com. 732, 740).

Art. 969. Pentru acoperirea retribuţiunii judecătorilor-sindici şi secretarilor-arhivari şi pentru cheltuelile de cancelarie, Statul va percepe până la maximum 4 la sută din activul brut al falimentului, fără ca suma percepută dela un fatiment să poată întrece cifra de 20.000 lei.

Cota perceperii, până la maximum 4 la sută se va fixa in fie care an prin legea bugetară.

Pentru anul bugetar curent, cota se fixează la 3 la sută; ea

se va face venit la tezaur, sub o rubrică specială a veniturilor ministerului de justiţie.

In raport cu încasările şi intrările se va deschide, prin consiliul de miniştri, ministerului de justiţie creditele necesare pentru retribuţiunea personalului. (Com. 739, 968, 970).

Adnotaţii. 1. — Se înţelege prin activ brut, al falimentului asupra căruia se fixează cota statului, acel activ din care nu se scad cheltuelile făcute cu lichidarea, nici creanţele privilegiate, ci întreaga masă impozabilă a falimentului, constatată după facerea inventariului şi evaluarea ei de către experţi. (Cas. III. —Decizia No. 478 din 26 Nov. 1911.—*Bul.* pag. 1561).

2. — Legiuitorul a înţeles prin activ brut al falimentului, în ce priveşte cota atribuită statului, acel activ din care nu se scad nici creanţele privilegiate, adică întreaga masă impozabilă constatată dupe facerea inventariului şi evaluarea ei de către experţi. (Cas. III.—Decizia 478 din 29 Noemb. 1911).

— Vezi şi jurispr. de sub No. 2, art. 735; No. 1, 2, 3, art. 739, art. 751 şi No. 3, art. 944.

Art. 970. Un regulament special va determina modul de percepere al contribuţiunii. (Com. 969).

Adnotaţii.—Vezi jurispr. de sub No. 2 art. 735.

Art. 971. Falimentele deja deschise la aplicaţiunea legii celei noui vor continua a fi administrate şi lichidate conform legii celei vechi.

TABLA DE MATERIE
A CODULUI DE COMERŢ

CARTEA I
DESPRE COMERŢ IN GENERE

	Articolele
TITLUL I.—Dispoziţiuni generale	1— 2
TITLUL II.—Despre faptele de comerţ	3— 6
TITLUL III.—Despre comercianţi	7— 21
TITLUL IV.—Despre registrele comercianţilor	22— 34
TITLUL V.—Despre obligaţiunile comerciale în general	35— 59
TITLUL VI.—Despre vânzare	60— 73
TITLUL VII.—Despre report	74— 76
TITLUL VIII.—Despre societăţi şi despre asociaţiuni	77—269
Cap. I.—Despre societăţi	77—250
Secţ. I.—Dispoziţiuni generale	77— 87
Secţ. II.—Despre forma contractului de societate	88—104
Secţ. III.—Despre deosebitele feluri de societăţi	105—126
§ I.—Despre societatea în nume colectiv	105—113
§ II.—Despre societatea în comandită	114—120
§ III.—Despre societatea anonimă	121—126
Secţ. IV.—Dispoziţiuni comune societăţilor în comandită prin acţiuni şi societăţilor anonime	127—187
§ I.—Despre constituirea societăţii	127—140
§ II.—Despre administratori	141—155
§ III.—Despre adunările generale	156—165
§ IV.—Despre acţiuni	166—172
§ V.—Despre obligaţiuni	173—177
§ VI.—Despre bilanţ	178—184
§ VII.—Despre censori	185—187
Secţ. V.—Despre excluderea asociaţilor, despre disoluţiunea şi fuziunea societăţilor	188—198
§ I.—Despre excluderea asociaţilor	188—190
§ II.—Despre dizoluţiunea societăţilor	191—194
§ III.—Despre fuziunea societăţilor	195—198
Secţ. VI.—Despre lichidarea societăţilor	199—220
§ I.—Despre lichidare în general	199—209
§ II.—Reguli speciale pentru lichidarea societăţilor în nume colectiv şi în comandită simplă	210—211
§ III.—Reguli speciale pentru lichidarea societăţilor în comandită, prin acţiuni şi anonime	212—220

Articolele

Secţ. VII.—Dispoziţiuni relative la societăţile cooperative . . . . . 221—235
Secţ. VIII.—Dispoziţiuni relative la societăţile civile şi la societăţile constituite în ţări străine . 236—250
Cap. II.—Despre asociaţiuni . . . . . 251—263
Secţ. I.—Despre asociaţiunea în participaţiune . . . 251—256
Secţ. II.—Despre asociaţiunea de asigurare mutuală . 257—263
Cap. III.—Dispoziţiuni penale şi tranzitorii . . . . 264—269
TITLUL IX.—Despre cambie şi despre cek . . . . 270—369
Cap. I.—Despre cambie . . . . . 270—363
Secţ. I.—Condiţiunile esenţiale ale cambiei . . . . 270—276
Sect. II.—Despre gir . . . . . 277—281
Secţ. III.—Despre acceptaţiune . . . . . 282—295
§ I.—Dispoziţiuni generale . . . . . 282—290
§ II.—Despre acceptaţiunea prin intervenţiune sau pentru onoare . . . . . 291—295
Secţ. IV.—Despre aval . . . . . 296—298
Secţ. V.—Despre duplicate şi copii . . . . . 299—304
§ I.—Despre duplicate . . . . . 299—302
§ II.—Despre copii . . . . . 303—304
Secţ. VI.—Despre scadenţă . . . . . 305—308
Secţ. VII.—Despre plată . . . . . 309—325
§ I.—Dispoziţiuni generale . . . . . 309—321
§ II.—Despre plata prin intervenţiune sau pentru onoare . . . . . 322—325
Secţ. VIII.—Despre protest . . . . . 326—334
Secţ. IX.—Despre contra cambie . . . . . 335—338
Secţ. X.—Despre acţiunea cambială . . . . . 339—351
Secţ. XI.—Despre cambia purtând semnătura unor persoane incapabile sau o semnătură falsă ori falşificată . . . . . 352—353
Secţ. XII.—Despre cambia perdută sau sustrasă . . 354—357
Sect. XIII.—Despre ordinul în producte sau mărfuri . 358—363
Cap. II.—Despre cek . . . . . 364—369
TITLUL X.—*Despre comptul curent* . . . . . 370—373
TITLUL XI.—*Despre mandatul comercial şi despre comision* . . . . . 374—412
Cap. I.—Despre mandatul comercial . . . . . 374—405
Secţ. I.—Despre mandatul comercial în general . . 374—391
Secţ. II.—Despre prepuşi şl reprezentanţi . . . . . 392—401
Secţ. III.—Despre comişii călători pentru comerţ . . 402—403
Secţ. IV.—Despre comişi pentru negoţ 404
Cap. II.—Despre comision . . . . . 405—412
TITLUL XII.—*Despre contractul de transport* . . . 413—441
TITLUL XIII.—*Despre contractul de asigurare* . . . 442—477
Cap. I.—Dispoziţiuni generale . . . . . 442—447
Cap. II.—Despre asigurarea în contra daunelor . . 448—472

Articolele

Secţ. I.—Dispoziţiuni generale . . . . . 448—463
Secţ. II.—Despre unele specii de asigurare contra daunelor . . . . . 464—472
Cap. III.—Despre asigurări asupra vieţei . . . . . 473—477
TITLUL XIV.—*Despre gaj* . . . . . 478—489

CARTEA II

DESPRE COMERŢUL MARITIM ŞI DESPRE NAVIGAŢIUNE

TITLUL I.—*Despre vase şi proprietarii lor* . . . 490—505
TITLUL II.—*Despre căpitan* . . . . . 506—530
TITLUL III.—*Despre înrolarea şi salariile persoanelor echipagiului* . . . . . 531—556
TITLUL IV.—*Despre contractul de închiriere* . . . 557—600
Cap. I.—Dispoziţiuni generale . . . . . 557—564
Cap. II.—Despre poliţa de încărcare . . . . . 565—570
Cap. III.—Despre navlu (chirie) . . . . . 571—591
Cap. IV.—Despre călători . . . . . 592—600
TITLUL V.—*Despre împrumutul maritim* . . . . 601—615
TITLUL VI.—*Despre asigurarea contra riscurilor navigaţiunei* . . . . . 616—653
Cap. I.—Despre contractul de asigurare şi despre obligaţiunile asigurătorului şi asiguratului. 616—643
Cap. II.—Despre abandon . . . . . 644—653
TITLUL VII.—*Despre avarii şi despre contribuţiune.* 654—671
Cap. I.—Despre avarii . . . . . 654—635
Cap. II.—Despre contribuţiune . . . . . 659—671
TITLUL VIII.—*Despre pagubele cauzate prin lovirea vaselor (abordagiu)* . . . . . 672—677
TITLUL IX.—*Despre creanţele privilegiate* . . . 678—694
Cap. I.—Dispoziţiuni generale . . . . . 678—682
Cap. II.—Despre creanţele privilegiate asupra lucrurilor încărcate . . . . . 683—684
Cap. III.—Despre creanţele privilegiate asupra navlului. 685
Cap. IV.—Despre creanţele privilegiate asupra vasului. 686—694

CARTEA III

DESPRE FALIMENT

TITLUL I.—*Despre declaraţiunea de faliment şi despre efectele sale* . . . . . 695—729
TITLUL II.—*Despre administraţiunea falimentului.* 730—767
Cap. I.—Despre persoanele însărcinate cu administraţiunea falimentului . . . . . 730—742
Secţ. I.—Despre sindic . . . . . 731—742
Cap. II.—Despre punerea sigiliilor şi despre inventar. 743—753

	Articolele
Cap. III.—Despre funcţiunile relative la administraţiunea falimentului	754—767
TITLUL III.—*Despre lichidaţiunea pasivului*	768—802
Cap. I.—Despre verificarea creanţelor	768—780
Cap. II.—Despre diferite specii de creditori	781
Secţ. I.—Despre creditorii având gaj sau alt privilegiu asupra bunurilor mobile	782—785
Secţ. II.—Despre creditorii privilegiaţi sau ipotecari asupra imobilelor	786—789
Secţ. III.—Despre drepturile femeei falitului	790—797
Secţ. IV.—Despre coobligaţi şi despre fidejusori	798—802
TITLUL IV.—*Despre lichidarea activului*	803—818
Cap. I.—Mijloacele pentru a lichida activul	803—807
Cap. II.—Despre vânzarea mobilelor şi a imobilelor falitului	808—811
Secţ. I.—Despre vânzarea mobilelor	808—809
Secţ. II.—Despre vânzarea imobilelor	810—811
Cap. III.—Despre revendicaţiune	812—818
TITLUL V.—*Despre repartiţiunea între creditori şi despre închiderea falimentului*	819—831
TITLUL VI.—*Despre încetarea şi suspendarea falimentului*	832—865
Cap. I.—Despre neajungerea activului	832—833
Cap. II.—Despre moratoriu	834—844
Cap. III.—Despre concordat	845—865
TITLUL VII.—*Dispoziţiuni privitoare la falimentul societăţilor comerciale*	866—874
TITLUL VIII.—*Despre infracţiuni penale în materie de faliment*	875—888
Cap. I.—Despre bancrută	876—882
Cap. II.—Despre delictele altor persoane decât falitul fără complicitate în bancrută	883—888

CARTEA IV

DESPRE EXERCIŢIUL ACŢIUNILOR COMERCIALE ŞI DESPRE DURATA LOR

TITLUL I.—*Despre exerciţiul acţiunilor comerciale*	889—944
Cap. I.—Dispoziţiuni generale	889—909
Cap. II.—Despre sequestrarea, urmărirea şi vânzarea silită a vaselor	910—935
Cap. III.—Dispoziţiuni speciale de procedură în materie de faliment	936—944
TITLUL II.—*Despre prescripţiune*	945—956
TITLUL III.—*Dispoziţiuni tranzitorii*	957—971